Dr. Alija Muhammed es-Sallabi

EBU BEKR es-Siddik رضي الله عنه

život i djelo prvog halife

Stichting Hidžra, 2015.

Dr. Alija Muhammed es-Sallabi

Ebu Bekr es-Siddik – život i djelo prvog halife

Dr. Alija Muhammed es-Sallabi

ebu bekr es-siddik

ŽIVOT I DJELO PRVOG HALIFE

Stichting Hidžra, 2015. / 1436. h. g.

POSVETA

Vrijednim učenjacima, iskrenim propovjednicima vjere, marljivim učenicima i studentima, sinovima ummeta, entuzijastima, poklanjam ovu knjigu, moleći Uzvišenog Allaha, Njegovim lijepim imenima i uzvišenim svojstvima, da bude iskreno radi Njegovog plemenitog lica.

﴿إِذْ أَوَى ٱلْفِتْيَةُ إِلَى ٱلْكَهْفِ فَقَالُوا۟ رَبَّنَآ ءَاتِنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا
رَشَدًا ﴿١٠﴾﴾

"Ko žudi da od Gospodara svoga bude lijepo primljen, neka čini dobra djela i neka, obožavajući Gospodara svoga, ne smatra Njemu ravnim nikoga!"

(El-Kehf, 110)

PREDGOVOR MR. OSMANA SMAJLOVIĆA

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, i neka je salavat i selam na Njegovog odabranika i miljenika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, na njegovu časnu porodicu, ashabe i sve one koji ih slijede u dobru do Sudnjega dana.

Knjiga *Ebu Bekr es-Siddik – život i djelo prvog halife*, uvaženog doktora Alije Muhammeda es-Sallabija, predstavlja vrlo važno naučno štivo. Svoju vrijednost i originalnost crpi iz same teme koju obrađuje, a to je život i djelo Ebu Bekra es-Siddika, prvog pravednog halife, najboljeg ashaba, uzora svih muslimana, čiji je sunnet obaveza slijediti. Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Pridržavajte se moga sunneta i sunneta pravednih halifa nakon mene."* (Bilježi Ahmed, hadis je vjerodostojan) Također je rekao: *"Uzmite za uzor ovu dvojicu poslije mene: Ebu Bekra i Omera."* (Bilježi Tirmizi, hadis je vjerodostojan)

Također, vrijednost ove knjige ogleda se i u predstavljanju lika i djela najbolje osobe iz najbolje generacije, Poslanikovih drugova, Allah bio zadovoljan njima, koji su nosioci vjere islama. Pored toga, knjiga obrađuje vrlo važno razdoblje historije islamskog ummeta koje neprijatelji islama pokušavaju prikazati u iskrivljenoj formi.

Ovo djelo odlikuje se prekrasnim načinom pisanja koji se ogleda u preciznom izlaganju činjenica i podataka i njihovoj analizi, izlaganju pouka, poruka i njihovom povezivanju sa našim vremenom. U knjizi je autor koristio veliki broj originalnih izvora starijeg i novijeg datuma iz različitih oblasti islamskih nauka, što daje dodatnu vrijednost ovom djelu.

Svima toplo preporučujem čitanje ove knjige koja putem autentičnih predaja na najljepši način prikazuje život Es-Siddika ovog ummeta, moleći

Uzvišenog Allaha da nam ga učini primjerom i uzorom u svim sferama našeg života. Budući da pisanje i prevođenje ovoga djela predstavlja jedan veliki pokušaj obogaćivanja naše skromne biblioteke, molim Uzvišenog Allaha da najboljom nagradom obaspe autora, prevodioca, izdavača i sve one koji su pomogli da ovo djelo ugleda svjetlo dana na našem jeziku. Amin!

Mr. Osman Smajlović

Maglaj, 13. džumadel-ula 1435. h. g. / 14. mart 2014.

PREDGOVOR HAJRUDINA AHMETOVIĆA, PROF.

Sva hvala pripada samo Allahu, Gospodaru svih svjetova, Svemilosnom, Milostivom, Vladaru Sudnjeg dana, Onome koji je u Svojoj Knjizi rekao:

﴿ وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلْأَوَّلُونَ مِنَ ٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحْسَٰنٍ
رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا۟ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى تَحْتَهَا ٱلْأَنْهَٰرُ
خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾ ﴾

“Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći, a i oni su zadovoljni Njime; za njih je On pripremio džennetske bašče kroz koje rijeke teku, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh!” (Et-Tevba, 100)

Neka je salavat i selam na Allahovog Poslanika, pečata svih vjerovjesnika, Muhammeda, koji je rekao: *“Najbolji ljudi jesu moja generacija, zatim oni nakon njih, a zatim oni nakon njih.”* (Buhari i Muslim)

Neka je salavat i selam na njegovu časnu porodicu i na njegove plemenite ashabe, zatim učenjake koji postupaju u skladu sa svojim znanjem, one koji popravljaju iskrivljeno i oživljavaju umrtvljeno od vjere. Uzvišenog Allaha molim da nas učini od njih, da nas proživi i sakupi s njima, pod zastavom najodabranijeg poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi hvali ashabe Svoga Poslanika i odabranika, sallallahu alejhi ve sellem, potvrđuje im potpuni iman, kaže za njih da su to

Njegovi bogobojazni i na Pravi put upućeni robovi, oni kojima će se On smilovati i obradovati ih Džennetom.

Svevišnji Allah pomogao je Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, posredstvom ashaba, učinio ih je najboljim narodom koji se ikada pojavio, bio je zadovoljan njima i oni Njime, volio ih je i oni su Njega voljeli. Uzvišeni za njih kaže da su oni Njegova stranka koja uvijek pobjeđuje, prvaci, bliski, istinski vjernici, upućeni koji druge na Pravi put upućuju!

Uzvišeni Allah učinio je ashabe Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, najboljim ljudima nakon vjerovjesnika, pa su oni ili siddikuni – istinoljubivi, ili šehidi ili dobri. Oni su Allahovi svjedoci na Zemlji.

Allah ih je spomenuo kako u Kur'anu tako i u prijašnjim knjigama, nebeskim objavama, u Tevratu i Indžilu. Upotpunio je njihov iman nakon što im ga je uljepšao u njihovim srcima, a učinio im mrskim nevjerstvo, razvrat i griješenje.

Svevišnji Allah za njih kaže da imaju nježna srca, skrušena tijela, plačne oči, a iz njihovih prsa otklonio je mržnju i zavist i učinio ih voljenom braćom.

Ma ko došao nakon njih, on nikada neće moći dostići njihov stepen, a i kako da ga postigne kada su oni bili drugovi i pomagači najboljeg Allahovog stvorenja, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, čime su zaslužili da uđu u Džennet i da budu sačuvani od Vatre.

Oni će prvi preći Sirat i prvi će ući u Džennet. To su odabrane džennetlije. Neki od njih ulazit će na svih osam džennetskih vrata. Zbog smrti pojedinih od njih zatresao se Arš Milostivog! Riječi pojedinih od njih potvrđivao je Kur'an. Neke od njih selamio je Allah i Njegovi meleki! Pojedine od njih u bolesti je obilazio Džibril. Nekima od njih meleki su pravili hladovinu. Neki od njih s krilima lete po Džennetu. Uzvišeni Allah dao im je što nije dao sljedbenicima nijednog prethodnog vjerovjesnika i poslanika.

Iskazivanje ljubavi prema njima znak je imana, dok je osjećanje prezira prema bilo kojem od njih znak nifaka. Uzvišeni Allah svima nama koji dođemo nakon njih stavio je u obavezu da ih volimo i da budemo zadovoljni njima, da ih slijedimo i samo po dobru spominjemo.

Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ وَالَّذِينَ جَاءُو مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا
الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ
رَحِيمٌ ﴿١٠﴾ ﴾

“Oni koji poslije njih dolaze, govore: ‘Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv.’” (El-Hašr, 10)

Uzvišeni je obećao Džehennem i bolnu patnju u njemu svakom onom koji se suprotstavi Njegovom plemenitom Poslaniku i koji bude slijedio neki drugi put, a ne put njegovih ashaba. Rekao je Svevišnji:

﴿ وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ
الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾ ﴾

“Onoga koji se suprotstavi Poslaniku, a poznat mu je Pravi put, i koji pođe putem koji nije put vjernika, pustit ćemo da čini što hoće, i bacit ćemo ga u Džehennem, a užasno li je on boravište!” (En-Nisa, 115)

Stoga, svaki onaj koji želi da zadobije Allahovo zadovoljstvo, da uđe u Džennet i u njemu vječno ostane, neka u potpunosti slijedi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe.

Međutim, ništa od toga nećemo moći sve dok se ne upoznamo sa ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i dok ih istinski ne zavolimo.

I ove godine udruženje Hidžra iz Holandije naša srca i oči čini radosnim. Nakon izdavanja *Životopisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem*, ove godine upoznaje nas s najodabranijim Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ashabom, najboljim čovjekom nakon svih poslanika i vjerovjesnika općenito, istinoljubivim Ebu Bekrom, Allah bio zadovoljan njime.

I ovaj put riječ je o vrijednom djelu islamskog daije i mislioca, dr. Alije Muhammeda es-Sallabija, Allah ga poživio u imanu i dobrim djelima!

Ovo djelo pokazuje veličinu Ebu Bekra, radijallahu anhu, i nepobitno dokazuje čitaocu stepen njegove vjere, znanja, ideje, veličinu njegovog morala i njegove ostavštine. Prikazuje nam ashaba koji je u svojoj ličnosti objedinio ponos i veličinu sa svih njenih aspekata, koja je proizlazila iz njegovog razumijevanja i primjene islama u svom životu, čvrsto slijedeći Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, uputu.

Kao i u *Životopisu posljednjeg Vjerovjesnika*, tako i u ovom djelu autor nakon važnijih događaja navodi njihove pouke i poruke, a to je najbitnije u našem životu i obrazovanju, da kur'anske ajete, hadise i događaje iz života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba razumijevamo na najbolji mogući način i primjenjujemo ih u svome životu.

Iskreno se nadam da će i ovo djelo kao i *Životopis posljednjeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem*, naći svoje mjesto ne samo u našim domovima već i u našim srcima.

Uzvišenog Allaha molim da najboljom nagradom nagradi autora ovog djela, kao i sve one koji su dali svoj doprinos u izlasku ovog djela i na našem jeziku.

Svevišnjem Allahu pripada sva hvala, neka je salavat i selam na Njegovog Poslanika!

Hajrudin Tahir Ahmetović, prof.
Tuzla, 12. džumadel-ula 1435. h. g. / 13. mart 2014.

UKRATKO O AUTORU

Alija Muhammed es-Sallabi rođen je 1383. h. g. / 1963. godine u Bengaziju u Libiji. Univerzitetsku diplomu stječe na Islamskom univerzitetu u Medini, na Odsjeku za da'vu i usuli-din, gdje diplomira kao student generacije 1414. h. g. / 1993. godine.

Zvanje magistra stječe na Univerzitetu "Ummu Derman el-Islamijja", na Odsjeku za usuli-din, Odjel za tefsir i kur'anske znanosti, 1417. h. g. / 1996. godine, gdje je stekao i zvanje doktora islamskih nauka.

Njegova najpoznatija djela jesu sljedeća: *Min akidetil-muslimine fi sifati Rabbil-alemine*, *El-Vesetijjetu fil-Kur'ani,* serijal *Safehatu minet-Tarihil-islami fiš-šemali el-Efriki, Safehatu min tarihi Libija el-islami fiš-šemali el-Efriki, Asrul-devletejnil-Emevijje vel-Abbasijje ve zuhuru fikril-havaridž, Ed-Devletul-abidijjetu (el-fatimijje) ver-rafidijje*, *Fikhut-temkin inde devletil-murabitine*, *Devletul-muvehhidine*, *Ed-Devletul-Usmanijje, Avamilun-nuhud ve esbabus-sukuti*, *El-Hareketus-senusijjetu fi Libija*: *El-Imamu Ahmed ibn Alijj es-Senusi ve menhedžuhu fit-te'sis, Muhammed el-Mehdi es-Senevi ve Ahmed eš-Šerif, Idris es-Senusi ve Umer el-Muhtar; Fikhut-temkin fil-Kur'anil-kerim*, *Es-Siretun-Nebevijje, Ardu vekaiin ve tahlilu ahdasin.*

PREDGOVOR

Zahvala pripada Allahu, Njega hvalimo, Njemu se utječemo od zla naših duša i naših loših djela i od Njega pomoć tražimo. Koga Allah uputi na Pravi put, niko ga na stranputicu ne može odvesti, a koga On u zabludi ostavi, niko mu na Pravi put ne može ukazati. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, koji nema sudruga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik.

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِۦ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾ ﴾

"O, vjernici, bojte se Allaha onako kako Ga se treba bojati i umirite samo kao muslimani!" (Alu Imran, 102)

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُوا۟ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ
مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَآءً ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ٱلَّذِى تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ
رَقِيبًا ﴿١﴾ ﴾

"O, ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drúgu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte – s čijim imenom jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi." (En-Nisa, 1)

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَقُولُوا۟ قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَٰلَكُمْ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾ ﴾

“O, vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovom bude pokoravao – postići će ono što bude želio.” (El-Ahzab, 70–71)

Gospodaru, Tebi se zahvaljujem kao što priliči uzvišenosti Tvoga lica i Tvoje vlasti. Gospodaru, Tebi se zahvaljujem dok ne budeš zadovoljan, Tebi se zahvaljujem i kada budeš zadovoljan.

U ranom djetinjstvu zavolio sam životopis Ebu Bekra, radijallahu anhu, i jako sam volio čitati i slušati o njegovom plemenitom životu. Nakon mnogo godina, Svevišnji Allah počastio me studiranjem na Islamskom univerzitetu u Medini. Jedan od predmeta koji su se izučavali bio je i historija pravednih halifa. Na svojim predavanjima, profesor se nije zadovoljio samo knjigom *Et-Tarihul-islami*, šejha Mahmuda Šakira, nego nam je preporučio da pročitamo biografiju Ebu Bekra, radijallahu anhu, u djelima *El-Bidaje ven-nihaje*, Ibn Kesira, i *El-Kamil*, Ibn Esira. Ove smjernice snažno su djelovale na mene i povele me ka daljnjem istraživanju o ličnosti Ebu Bekra, radijallahu anhu, i periodu njegove vladavine. Na Univerzitetu “Ummu Derman” u Libanu upisao sam doktorat i prijavio doktorsku disertaciju pod naslovom “Fikhut-temkin fil-Kur’anil-kerimi ve eseruhu fi tarihil-ummeti”. Disertacija se sastojala od tri dijela: “Fikhut-temkini fil-Kur’anil-kerimi”, “Fikhut-temkin fis-sireti en-Nebevijjeti” i “Fikhut-temkin inde hulefair-rašidine”, a broj stranica prešao je 1.200. Nakon što je od uprave fakulteta dobio odobrenje, mentor je predložio da tema doktorske disertacije bude samo “Fikhut-temkini fil-Kur’anil-kerimi”. Nakon odbrane disertacije, mentor mi je rekao: “Sada sa Allahovom dozvolom možeš izdati dvije preostale teme kao zasebne knjige, ne bi li se muslimani njima okoristili.” I tako je, sa Allahovim blagoslovom, od dijela disertacije “Fikhut-temkini fis-sireti en-Nebevijje” nastala knjiga *Es-Siretun-nebevijja, Ardu vekaiin ve tahlilu ahdas*.

Zasluga za djelo koje je pred nama *Ebu Bekr, život i djelo prvog halife* u prvom redu pripada Svevišnjem Allahu, a zatim mom mentoru i mnogobrojnim daijama, šejhovima, učenjacima koji su me bodrili da se

prihvatim rada na polju izučavanja života i djela pravednih halifa. Jedan od njih rekao mi je: “Postoji široki jaz između muslimana današnjice i tog vremena, jer došlo je do poremećaja prioriteta. Islamska omladina ima više znanja o životu pojedinih daija i učenjaka nego što ima znanja o pravednim halifama. Period vladavine pravednih halifa obiluje političkim, medijskim, moralnim, ekonomskim, intelektualnim, vojnim, pravnim i drugim aspektima koji su nam danas prijeko potrebni. Neophodno je da proučavamo institucije islamske države i da se upoznamo s načinom razvijanja i unapređenja njihovog pravosudnog, finansijskog, državnog i vojnog sektora i uprave, te s načinom izbora namjesnika, da izučavamo kakva su bila pravna rješenja nakon što su muslimani došli u kontakt sa perzijskom i bizantijskom civilizacijom i kakva je bila strategija islamskih osvajanja.”

U početku je postojala samo ideja o pisanju ovog djela, međutim, Uzvišeni Allah odredio je da ona ugleda svjetlo dana. Allah mi je olakšao da prevladam teškoće i pomagao mi je u pronalasku odgovarajuće literature, tako da je pisanje ovoga djela nadvladalo moja osjećanja i razmišljanja i stoga sam ga učinio jednim od svojih prioritetnih ciljeva, na putu čijeg sam ostvarenja “oživljavao” svoje noći i nisam razmišljao o preprekama i teškoćama. Hvala Uzvišenom Allahu, koji mi je pomogao na tom putu! Jedan je pjesnik rekao:

Strah je u mojoj ljubavi i cilju,
ali bez oklijevanja nastavljam dalje.
Moja duša nije bila lijena niti slaba,
niti je sumnjala u svoga Gospodara.
U željama nema ništa čega se plašim,
Allahu prepuštam svoju namjeru i potrebu.

Period vladavine pravednih halifa obiluje lekcijama i poukama, međutim, ne nalazimo ih sabrane u jednom djelu, nego razasute u historijskim, hadiskim, tefsirskim, fikhskim i drugim djelima. Stoga smo

u nužnoj potrebi da ih sakupimo, dokumentiramo i analiziramo u jednom djelu. Historija halifa hrani i oživljava duh, ispunjava um, izoštrava ciljeve, daje lekcije, olakšava uzimanje pouka, pomaže da u nama sazriju ideje. Upoznavanje sa životopisom pravednih halifa omogućit će nam da muslimanska pokoljenja pripremimo i odgojimo na temelju poslanstva i života i vremena onih o kojima Allah kaže:

﴿ وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلْأَوَّلُونَ مِنَ ٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحْسَٰنٍ رَّضِىَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا۟ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى تَحْتَهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾ ﴾

“Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama, i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći, a i oni su zadovoljni Njime; za njih je On pripremio džennetske bašče kroz koje rijeke teku, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh.” (Et-Tevba, 100)

﴿ مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ ٱللَّهِ ۚ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ أَشِدَّآءُ عَلَى ٱلْكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ ۖ تَرَىٰهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًا ﴿٢٩﴾ ﴾

“Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi su sljedbenici strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tle padaju želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo.” (El-Feth, 29)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o njima je rekao: *“Najbolji u mom ummetu jesu oni među koje sam poslan.”*[1]

O pravednim halifama Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, rekao je: “Ko želi slijediti sunnet, neka slijedi sunnet onoga ko je već preselio, jer živom se ne garantira spas od smutnje. Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi su, tako mi Allaha, bili najbolji, najiskreniji, najučeniji i najneovisniji ljudi ovog ummeta. To su ljudi koje je Allah odabrao da budu pomagači Njegovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i čuvari

[1] Muslim, *Sahih*, br. 2534.

vjere. Stoga, odajte im priznanje i slijedite ih, i prihvatite se, onoliko koliko možete, njihove vjere i morala, jer doista su oni bili na Pravom putu."[2]

Doba ashaba je najbolje doba. Oni su primjenjivali propise vjere i širili islam po cijeloj Zemlji, oni su podučili ummet Kur'anu, prenijeli sunnet i ostavštinu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Historija njihovog doba je riznica u kojoj je sačuvana idejna, kulturna, znanstvena, vojna, strategijska i socijalna ostavština ummeta. U ovoj znamenitoj historiji generacije muslimana pronalaze sve ono što će ih učvrstiti u njihovom životu na ispravnom putu i uputi, i pomoći im da spoznaju suštinu njihovog zadatka u ispunjavanju ovosvjetskih potreba ljudi. Neprijatelji islama, židovi, kršćani, sekularisti, marksisti, rafidijje[3] i ostali, shvatili su opasnost ovog naslijeđa u izgradnji islamske ličnosti, stoga su se aktivirali na polju iskrivljavanja, krivotvorenja ovog naslijeđa i izazivanja sumnje među generacijama muslimana. U prošlosti su to činile zle ruke kršćana, židova i ostalih, dok to u današnjem vremenu čine orijentalisti. Dakle, u prošlosti su to činili židovi, kršćani, vatropoklonici i rafidije koji su javno ispoljavali islam, a krili nevjerstvo, znajući da će islamu i muslimanima najviše štete nanijeti podvalama i pakostima u osnovama vjere. Tajno su smišljali zavjere kako uništiti islam, razoriti islamsku državu i napraviti razdor među muslimanima, i to krivotvorenjem vijesti, smišljanjem i širenjem lažnih glasina i ispoljavanjem zlobe protiv pravednog halife Osmana b. Affana, radijallahu anhu. Jevrej Abdullah b. Sebe' i njegovi sljedbenici imali su veliku ulogu u potpaljivanju smutnje koja je odvela u smrt trećeg pravednog halifu, a također su odigrali veliku ulogu u raspirivanju sukoba među muslimanima na dan bitke poznate kao El-Džemel (deva), nakon što je sporazum skoro postignut. Pored ovog, zabilježeno je još mnoštvo pokušaja i zavjera koje su poduzeli s ciljem uništenja islama i muslimana. Međutim, nisu se zadovoljili samo ovim načinom borbe protiv islama, nego su pribjegli širenju slabih i podmetnutih predaja koje diskreditiraju život ashaba, a navode se u izvorima historije islama. Jedna takva predaja

---

[2] Begavi, *Šerhus-sunna*, 1/214–215.

[3] Rafidijje su jedna od šiitskih sekti koja dozvoljava proklinjanje ashaba. Naziv rafidijje dobili su po tome što su njihovi prvaci odbili naredbu Zejda b. Alije kada im je zabranio da proklinju Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhuma.

jeste *et-tahkim* koja pojedine ashabe optužuje za pronevjeru ili želju za položajem i vlašću. Ovakve predaje podmeću se s ciljem indirektnog slabljenja islama, jer su ashabi ti koji su prenijeli i dostavili islam narednim generacijama. Sumnja u njihovu iskrenost i pravednost istovremeno je i sumnja u ispravnost onoga što su prenijeli, dakle u islam. Orijentalisti i njihove pristalice, koje govore našim jezikom (arapskim), iskoristili su ove podmetnute i lažne predaje i usmjerili se na dublja istraživanja o njima. Zapravo, to je bilo nadmetanje u raspodjeli plijena sve dok služi njihovim potrebama u slabljenju islama i kompromitiranja časti plemenitih ashaba.[4] Neprijatelji islama formirali su našu historiju onako kako odgovara njihovim pokvarenim idejama. Djela pojedinih islamskih historičara u prošlim desetljećima, pod utjecajem ovih ideja, postala su doslovni prijevod onoga što su pisali orijentalisti, marksisti, rafidije, židovi i ostali neprijatelji islama. Ovako su postupali zato što nemaju stvarnu viziju o duhu islama i njegovoj prirodi. Pisanje historije islama podrazumijeva nužno poznavanje duha islamske misli, njenog pogleda na život i događaje, njenu vrijednost među ljudima, njen utjecaj na dušu, misao i formiranje ličnosti. Izučavanje islamskih ličnosti zahtijeva potpunu spoznaju njihove odanosti ideji islama, a način na koji su te ličnosti ispoljavale svoju odanost islamu veoma je bitno pitanje u shvatanju njihovih osjećaja vrijednosti, vladanja u životu i reagiranja u određenim situacijama. Prirodu islamske misli i način na koji su islamske ličnosti iskazivale svoju odanost islamu može shvatiti samo čvrsti vjernik i iskreni privrženik ove ideje, a njegovo shvatanje islamskih ličnosti i islama uopće tada će biti produkt njegovih osjećaja, a ne tuđih, prostih i mračnih, umova.[5]

Zbog nedostatka ovakvog shvatanja, neki savremeni historičari, pisci i književnici upali su u zamku iskrivljavanja slike prethodnika islamskog ummeta. Ashabe su prikazali kao one koji su se otimali za dunjalukom, kao one koji su prolijevali nedužnu krv da bi došli do ciljeva i preuzeli vlast. Pisali su o ashabima ne proučavajući utjecaj islama i njegovog vjerovanja

---

[4] Vidjeti: Predgovor profesora Sejjida Kutba u knjizi *Halid b. Velid*, šejha Sadika Ardžuna, str. 5.

[5] Vidjeti: Predgovor profesora Sejjida Kutba u knjizi *Halid b. Velid*, šejha Sadika Ardžuna, str. 5.

na njihov život, tako da nisu u potpunosti shvatili tu generaciju koja se odgajala u okrilju Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, škole. Takva djela dovela su do toga da je cijela jedna generacija muslimana odrasla učeći iz historije islama samo o ratovima, prolijevanju krvi, izdajama, spletkama. Slika o ashabima, Allah bio zadovoljan njima, toliko se iskrivila da su neki muslimani odbacivali te heroje, bez saznanja prave istine o njima ili zbog toga što su spomenuti u knjizi nekog nepoznatog autora koji se tako olahko upustio u tumačenje njihovog životopisa.[6]

Ovakvo stanje iziskivalo je da se pisanju historije islama pristupi po principima ehli-sunneta vel-džemata. Stoga su islamski istraživači i autori počeli pisati historiju islama iz ove perspektive, odnosno, historiju islama nisu počeli pisati od ratnih sukoba. Uzvišeni Allah čuva Svoju vjeru i sljedbenike, tako da je historiji islama dodijelio ljude koji će ispitati istinitost njenih događaja, korigirati njene predaje, skloniti zastor sa lažaca i onih koji su podmetali lažne predaje. Za sve spomenuto, zasluga, u prvom redu, pripada Uzvišenom Allahu, a zatim sljedbenicima ehli-sunneta vel-džemata, njegovim fakihima – islamskim pravnicima, i muhadisima – poznavaocima hadiske znanosti, čija su djela puna istinitih predaja koje negiraju sve ono što su lašci i smutljivci ubacili u našu historiju.[7]

Pisanje ovog djela bazirao sam na principima ehli-sunneta vel-džemata, koristeći staru, a i savremenu stručnu literaturu. U svom istraživanju nisam se oslonio samo na djela Taberija, Ibn Esira, Zehebija ili na ostala poznata historijska djela, nego sam svoje istraživanje proširio i na djela iz oblasti tefsira, fikha, hadisa, a obuhvatio sam i komentare tih djela, kao i djela o prenosiocima hadisa, u kojima sam pronašao obiman historijski materijal i činjenice koje je teško pronaći u poznatim i dostupnim historijskim djelima. Ovo djelo započeo sam pisanjem o Ebu Bekru, radijallahu anhu, prvaku pravednih halifa, njegovoj ličnosti i periodu u kojem je živio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je da slijedimo praksu i uputu pravednih halifa rekavši: “Slijedite moju praksu i praksu ispravnih i upućenih halifa poslije mene.”[8] Ebu Bekr, radijallahu anhu, prvak

---

[6] Vidjeti: Muhammed Malullah, *Ebu Bekr, radijallahu anhu*, str. 15–16.

[7] Vidjeti: Dr. Muhammed el-Mahzun, *El-Menhedžul-islami li kitabetit-tarih*, str. 4.

[8] Ebu Davud, *Sunen*, 4/201; Tirmizi, *Sunen*, 5/44. Hadis je hasen-sahih.

je iskrenih i najbolji čovjek poslije Vjerovjesnika i Poslanika, i najbolji, najučeniji i najugledniji ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uopće. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o njemu je rekao: "Da sam iz svoga ummeta ikoga uzeo za prisnog prijatelja, uzeo bih Ebu Bekra. On mi je, međutim, brat i drug."[9] U drugom hadisu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o Ebu Bekru i Omeru, radijallahu anhuma, rekao je: "Slijedite dvojicu poslije mene: Ebu Bekra i Omera."[10] U korist Ebu Bekra, radijallahu anhu, svjedoče i riječi Omera, radijallahu anhu, koji je rekao: "Ti si najbolji od nas i naš prvak i najdraži od nas Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."[11] Na upit svoga sina Muhammeda b. El-Hanefijja: "Ko je najbolji od ljudi nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?", Alija, radijallahu anhu, odgovorio je: "Ebu Bekr."[12]

Život Ebu Bekra, radijallahu anhu, predstavlja svijetlu stranicu historije islama koja svojom ljepotom zasjenjuje svaku drugu historiju, jer ni u jednoj drugoj historiji nije obuhvaćeno toliko primjera časti, ugleda, iskrenosti, borbe i poziva u principe semitizma. Iz tog razloga počeo sam sa istraživanjem njegovog života, perioda u kojem je živio i njegove vladavine. Sve informacije do kojih sam došao, razvrstao sam, uskladio i analizirao, čime sam olakšao pristup misionarima, hatibima, učenjacima, političarima, misliocima, vojskovođama, vladarima i onima koji traže znanje, ne bi li se njima okoristili u svome životu, povodili se za njima u svojim postupcima, pa da ih Allah počasti uspjehom na oba svijeta.

U ovom djelu prikazao sam Ebu Bekrove, radijallahu anhu, osobine, njegove vrijednosti i primjere herojstva na bojnom polju uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zatim njegov život u civilnom društvu i njegove velike poduhvate nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, kada je Allah njime umirio i učvrstio muslimanski ummet. Posebno sam se osvrnuo na događaj u Sekifi Benu Saida, na dijalog i raspravu koji su se odvijali među muhadžirima i ensarijama, i otklonio sam sumnje i neistine koje su ovom događaju pripisali orijentalisti, rafidije i oni koji

---

[9] Buhari, *Sahih*, br. 3656.

[10] Albani, *Sahihu Suneni Tirmizi*, 3/200.

[11] Buhari, *Sahih*, br. 3668.

[12] Buhari, *Sahih*, br. 3671.

slijede njihove principe. Pojasnio sam stav Ebu Bekra, radijallahu anhu, o slanju Usamine vojske, a iz ovog velikog događaja izvukao sam pouke o zajedničkom dogovaranju, misionarstvu, odlučnosti i slijeđenju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, podsjećajući na neophodnost vraćanja Kur'anu i sunnetu prilikom nesuglasica i ukazujući na svijetli primjer morala u načinu ratovanja koji nalazimo u Ebu Bekrovim, radijallahu anhu, uputama Usaminoj vojsci, Allah bio zadovoljan njima. Objasnio sam slučaj odmetništva od vjere, koje je počelo pred kraj Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života, njegove uzroke i vrste. Pojasnio sam stav Ebu Bekra, radijallahu anhu, u pogledu odmetnika, njegov plan u otklanjanju ovog problema i način i sredstva borbe koje je upotrijebio u ratovima protiv njih. Zadržao sam se na objašnjavanju Ebu Bekrovih, radijallahu anhu, sposobnosti koje je posjedovao i pomoću kojih je uspio, sa Allahovom dozvolom, slomiti otpor odmetnika, i ukazao sam na njegovu politiku u borbi protiv vanjskog utjecaja. Naveo sam najbitnije rezultate koje su donijeli događaji u borbama s odmetnicima, kao što su: idejne i moralne odlike islama nad ostalim religijama, nužnost postojanja čvrstog vođstva u zajednici, pripremanje Arabijskog poluotoka kao centra za buduća osvajanja, realno rasuđivanje u slučaju odmetnika, Allahov sunnet u vraćanju spletke onome ko ju je napravio, uspostava administrativnog poretka na Poluostrvu.

Govorio sam o Ebu Bekrovim, radijallahu anhu, osvajanjima i objasnio njegov plan u osvajanju Iraka. Kročio sam s Halid b. Velidom kroz osvajanje sjevernog i južnog Iraka i prikazao sam velike bitke u kojima se pokazala rijetka hrabrost vojnika kao što su: Musenna b. Harisa, Ka'ka' b. Amr, Halid b. Velid i njegova pobjedonosna vojska. Ove bitke bile su prvi korak u velikim islamskim osvajanjima koja su došla nešto kasnije, u periodu vladavine ostalih pravednih halifa, i koje su osvijetlile historiju islama na njenoj dugoj stazi širenja Allahove vjere i borbe na Njegovom putu. Jedan je pjesnik lijepo rekao:

Još uvijek se govori o Kadisijji
Njene pouke se šire najljepšim govorom
Priča o našem ponosu i spominje naša slavna djela
A Hittin joj odgovara na svoj način

Stranice slave vječnih redova
Koje su ljudi zaslužili bez imalo rasprave
Kao da sam sa Ibn Velidom i njegovim vojnicima
I sa sabljama blještavih oštrica
Na Ibrahimovoj zemlji raširiše svoje zastave
I nastavio osvajati najčišće predjele
S desne strane Ebu Ubejda dolazi
A Salahuddin sa lijeve
Žure ka neprijatelju dušama koje su prodali
Allahu nakon takmičenja u borbi
Oni su najčasniji spomenuti u Knjizi vječnoj
A poslije Allahovog govora nema govora.

Obratio sam pažnju na poruke koje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, razmjenjivao s Halidom b. Velidom i Ijadom b. Ganemom, radijallahu anhuma, u vezi sa osvajanjima u Iraku. Pojasnio sam Ebu Bekrov, radijallahu anhu, plan u osvajanju Šama[13], govorio sam o njegovoj odlučnosti u borbi protiv Bizantinaca, savjetovanju o tome s velikanima ashaba i njihovom podsticaju na osvajanje Jemena. Spomenuo sam njegove poteze u slanju vojske, upućivanju savjeta i logističke podrške vojskovođama koje je poslao u osvajanje Šama; njegovoj prekomandi Halida b. Velida s bojišta Iraka na čelo oslobodilačke vojske Šama; o događajima u bitkama na Edžnadinu i Jermuku. Iz Ebu Bekrovih, radijallahu anhu, osvajanja izvukao sam karakteristike njegove vanjske politike kroz stvaranje ugleda islamske države kod ostalih naroda. Ebu Bekr je nastavio borbu na Allahovom putu koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, širio je pravednost i dobrotu među pokorenim narodima, a otklanjao mržnju i ljudske prepreke između njih i islamskih misionara.

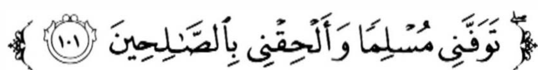
Objasnio sam neke karakteristike Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vojne strategije koje su se ogledale u obustavljanju daljnjih osvajanja neprijateljskih teritorija radi posvećivanja izgradnji muslimanskog društva, ukazao na njegovu sposobnost pokretanja i upućivanja vojnika i sredstava u potrebna područja, te na sposobnost organiziranja i slanja pomoći u toku rata, kao

---

[13] Područje Jordana, Palestine i Sirije. (op. prev.)

i postavljanja vojnog cilja, davanje prednosti vojnim žarištima i izolaciji bojnog polja, razvijanje metoda ratovanja, sigurnost komunikacione linije između njega i njegovih vojskovođa. Objasnio sam Allahova prava, prava vojskovođa i vojnika kroz Ebu Bekrove, radijallahu anhu, oporuke koje su bile obavezujuće vojskovođama koje je slao u osvajačke pohode.

Govorio sam o Ebu Bekrovoj predaji hilafeta Omeru, radijallahu anhu, njegovim posljednjim danima ovog prolaznog života, njegovim posljednjim riječima na ovom svijetu koje su glasile:

"Daj da umrem kao musliman i pridruži me onima koji su dobri." (Jusuf, 101)

U ovom djelu pojasnio sam Ebu Bekrov, radijallahu anhu, način shvatanja islama, života i djelovanja u skladu sa islamskim principima, njegov utjecaj na događaje koji su se desili za vrijeme njegove vladavine. Govorio sam o njegovoj ličnosti s različitih aspekata: političkog, vojnog i administrativnog. Govorio sam o njegovom životu u zajednici muslimana dok je bio jedan od njih i nakon što je postao halifa (zamjenik) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Posebnu pažnju obratio sam na ulogu Ebu Bekra, radijallahu anhu, kao državnika, na njegov rijetki i karakteristični način vladanja, te na njegovu unutrašnju i vanjsku politiku i metode upravljanja. Govorio sam o instituciji pravosuđa, njenim začecima u periodu Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, vladanja, kako bismo mogli pratiti napredak koji je doživio, kao i u drugim državnim institucijama kroz period pravednih halifa i historije islama.

Ovo djelo pokazuje veličinu Ebu Bekra, radijallahu anhu, i čitatelju nepobitno dokazuje stepen njegove vjere, znanja, ideje, veličinu njegovog izražaja, morala i njegove ostavštine. U njegovoj ličnosti objedinili su se ponos i veličina, koji su proizlazili iz njegovog razumijevanja i primjene islama u životu, uz čvrsto slijeđenje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, upute.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je vladar koji je svojim radom i životom ucrtao put i način življenja čiji su primjer slijedili ostali ljudi.

Njegov životopis jedan je od najjačih izvora imana, privrženosti i ispravnog razumijevanja vjere. Zbog toga sam uložio mnogo truda, u granicama svojih mogućnosti, ne prizivajući sebi nemogućnost pogreške, u izučavanju njegovog života i perioda njegove vladavine, želeći Allahovo zadovoljstvo i Njegovu nagradu, a On je u stanju da ovo djelo pomogne i podari da drugima bude od koristi, On ima najljepša imena, On je Onaj koji čuje dove.

Djelo sam podijelo na predgovor, četiri poglavlja i sažetak:

Predgovor

Poglavlje prvo: Ebu Bekrov, radijallahu anhu, život u Meki

Obuhvata pet tema:

Tema prva: Njegovo ime, porijeklo, nadimci, titule, njegov opis, porodica i život u predislamskom dobu

Tema druga: Njegovo prihvatanje islama, pozivanje u vjeru, iskušenja i njegova prva hidžra

Tema treća: Ebu Bekrova hidžra s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu

Tema četvrta: Ebu Bekr na bojnom polju

Tema peta: Ebu Bekr u civilnom društvu i neke njegove osobine i vrijednosti

Poglavlje drugo: Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt i događaj u Sekifi Benu Saida

Obuhvata dvije teme:

Tema prva: Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt i događaj Sekifa Benu Saida

Tema druga: Opća prisega i uređenje unutrašnjih poslova

Poglavlje treće: Usamina vojska i Ebu Bekrova borba protiv otpadnika

Obuhvata pet tema:

Tema prva: Usamina vojska

Tema druga: Ebu Bekrova borba protiv otpadnika

Tema treća: Sveopći napad na otpadnike

Tema četvrta: Musejlema el-Kezzab i Benu Hanifa

Tema peta: Pouke i poruke iz ratova protiv otpadnika

Poglavlje četvrto: Ebu Bekrova osvajanja, njegova smrt i imenovanje Omera, radijallahu anhu, za nasljednika

Obuhvata četiri teme:

Tema prva: Osvajanja u Iraku

Tema druga: Osvajanja u Šamu

Tema treća: Pouke i poruke iz ovih osvajanja

Tema četvrta: Imenovanje Omera, radijallahu anhu, za nasljednika i Ebu Bekrova smrt

Pisanje ovog djela završio sam u petak, poslije jacija-namaza, 5. muharrema 1422. h. g. ili 30. marta 2001. godine. Zahvala pripada Allahu i na početku i na kraju. Molim Ga da primi ovo djelo na najljepši način i da nas počasti društvom poslanika, iskrenih, šehida i dobrih ljudi. Kaže Uzvišeni:

﴿ مَّا يَفْتَحِ ٱللَّهُ لِلنَّاسِ مِن رَّحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا ۖ وَمَا يُمْسِكْ فَلَا مُرْسِلَ لَهُۥ مِنۢ بَعْدِهِۦ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢﴾ ﴾

“Milost koju Allah podari ljudima niko ne može, poslije Njega, dati; On je silan i mudar.” (Fatir, 2)

Na kraju ovog predgovora ostaje mi da stanem pred Uzvišenog Allaha, poniznog i pokajničkog srca, priznajući Njegovu milost i plemenitost. On daje milost i blagodati, plemenitost, pomoć i uspjeh. Allahu se zahvaljujem na blagodatima kojima me počastio. Molim Ga, slavljen neka je, Njegovim lijepim imenima i svojstvima da učini ovo moje djelo iskrenim u Njegovo ime i korisnim Njegovim robovima, da me nagradi za svako napisano slovo i da ih nađem na vagi svojih dobrih djela. Molim Ga da nagradi moju braću koja su mi pomogla, onoliko koliko su bili u mogućnosti, u dovršavanju ovog skromnog djela. Molim svakog muslimana, do kojeg dospije ovo djelo, da u svojim dovama ne zaboravi roba, željnog oprosta, milosti i zadovoljstva.

﴿ فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِّن قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِيٓ أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ ٱلَّتِيٓ أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَٰلِحًا تَرْضَىٰهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١٩﴾ ﴾

"Gospodaru moj, omogući mi da budem zahvalan na blagodati Tvojoj, koju si ukazao meni i roditeljima mojim, i da činim dobra djela na zadovoljstvo Tvoje i uvedi me, milošću Svojom, među dobre robove Svoje!" (En-Neml, 19)

Veličanstven si, Gospodaru, i Tebi hvala! Svjedočim da nema drugog boga osim Tebe, molim Te za oprost i kajem Ti se!

Naša posljednja dova je: Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova!

Onaj koji želi oprost, milost i zadovoljstvo,

Alija Muhammed es-Sallabi

5. muharrem 1422. h. g.

POGLAVLJE PRVO

Ebu Bekrov, radijallahu anhu, život u Meki

TEMA PRVA

IME, PORIJEKLO, NADIMCI, TITULE, NJEGOV OPIS, PORODICA I ŽIVOT U PREDISLAMSKOM DOBU

Ime, porijeklo, nadimci, titule

On je Abdullah b. Osman b. Amir b. Amr b. Ka'b b. Sa'd b. Tejm b. Murra b. Ka'b b. Luej b. Galib el-Kureši et-Tejmi[14]. Sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, spaja se kod šestog djeda Murre b. Ka'ba[15]. Nadimak mu je Ebu Bekr, a u arapskom jeziku "bekr" ima značenje devinog mladunčeta, ali, isto tako, Arapi ovu riječ koriste kada žele ukazati na vođu jako velikog plemena, velike porodice.[16]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, nazvan je mnogim imenima i nadimcima koji upućuju na veličinu njegovog mjesta, položaja i časti. Neka od njegovih imena jesu sljedeća:

---

[14] Ibn Hadžer, *El-Isaba*, 4/144–145.

[15] Medždi Fethi es-Sejjid, *Siretu ve hajatu Siddik*, str. 27.

[16] Ali et-Tantavi, *Ebu Bekr Es-Siddik*, str. 46.

1. El-Atik (oslobođenik od Vatre)

Ovim imenom nazvao ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je rekao: "Ti si Allahov oslobođenik od Vatre."[17] U drugoj predaji koju prenosi Aiša, radijallahu anha, navodi se da je rekla: "Ebu Bekr, radijallahu anhu, došao je kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on mu reče: 'Budi radostan, ti si Allahov oslobođenik od Vatre!'[18], i od tada je prozvan El-Atik."[19]

Historičari navode i druge razloge koji su utjecali na to da dobije ovaj nadimak: jedni kažu da je tako nazvan zbog ljepote svoga lica[20], drugi kažu da je to zbog godina koje je proveo u činjenju dobrih djela[21], neki opet kažu da je tako nazvan jer je i u starosti zadržao mladalački izgled i crte lica.[22] U historijskim predajama navodi se da su muška djeca Ebu Bekrove, radijallahu anhu, majke redom umirala. Kada je rodila Ebu Bekra, radijallahu anhu, uzela ga je, okrenula prema Kabi i rekla: "Allahu moj, neka bude spašen (oslobođen) od smrti i sačuvaj mi ga!"[23]

Svi navedeni razlozi nisu međusobno kontradiktorni i možemo napraviti spoj među njima. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je lijepog lica, dobrog porijekla, prvak u činjenju dobrih djela i oslobođenik od Vatre, jer ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao time.[24]

2. Es-Siddik (iskreni)

Ovim imenom također ga je nazvao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, što se navodi u hadisu koji prenosi Enes, radijallahu anhu, pripovijedajući da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo na brdo Uhud zajedno

---

17 *El-Ihsan fi takribi Sahih Ibni Hibban*, 15/280. Lanac prenosilaca je vjerodostojan.

18 Tirmizi, *fil-menakibi*, br. 3679; Albani, *Es-Silsiletus-sahiha*, br. 1574, koji ga je ocijenio vjerodostojnim.

19 Muhammad el-Misri, *Ashabur-Resuli*, 1/59.

20 Taberani, *El-Mu'džemul-kebir*, 1/52.

21 *El-Isaba*, 1/146.

22 *El-Mu'džemul-kebir*, 1/53; *El-Isaba*, 1/146.

23 Dulabi, *El-Kun'ja vel-esmau*, 1/6, preuzeto iz: Muhamed Ahmed Ašur, *Hutabu Ebi Bekr*, str. 11.

24 Dr. Jusri Muhamed Hani, *Tarihud-da'veti ilel-islam fi ahdi el-hulefair-rašidin*, str. 36.

sa Ebu Bekrom, Omerom i Osmanom, radijallahu anhum, pa se brdo zatreslo, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Smiri se, Uhude, na tebi su Vjerovjesnik, Siddik i dva šehida."[25]

Ovim nadimkom nazvan je zbog svoje nepokolebljivosti u potvrđivanju poslanstva Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. U ovom smislu, majka pravovjernih Aiša, radijallahu anha, prenosi hadis u kojem kaže: "Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doživio Isra (noćno putovanje od Meke do Mesdžidul-aksaa u Jerusalemu), ljudi su počeli pripovijedati i prepričavati taj događaj. Ovaj događaj bio je iskušenje za neke muslimane, pa se odmetnuše od islama, dok neki dođoše Ebu Bekru es-Siddiku, radijallahu anhu, i rekoše: 'Učini nešto sa svojim drugom! On tvrdi da je sinoć prenesen u Bejtul-makdis!?' Ebu Bekr upita: 'Je li tako kaže?', a oni odgovoriše: 'Da.' Ebu Bekr im reče: 'Ako on tako tvrdi, onda je to istina i ja to potvrđujem.' Oni ga upitaše: 'Zar vjeruješ da je u jednoj noći otišao u Bejtul-makdis i vratio se prije zore?' Ebu Bekr odgovori: 'Da. A vjerujem mu i više od toga: vjerujem da mu dolazi Objava sa nebesa ujutro i popodne.'" Zbog toga je Ebu Bekr prozvan Es-Siddik – Iskreni. [26] Cijeli islamski ummet jednoglasan je u tome da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, ovaj nadimak dobio zbog svoje besprijekorne iskrenosti prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Uvijek ga je pratila iskrenost i nikada nije učinio nešto pogrešno.[27] Ebu Bekr, radijallahu anhu, opisan je ovim nadimkom, a pjesnici su, hvaleći ga, spjevali stihove.

Ebu Mihdžen Sekafi rekao je:

Prozvan si Iskreni i svaki muhadžir
osim tebe zove se svojim imenom
Pretekao si nas u islamu, Allah je svjedok
A sjedio si na čuvenom mjestu.[28]

Asmei[29] je spjevao sljedeće stihove:

---

[25] Buhari, *Sahih*, 5/11.

[26] Hakim, 3/62–63, koji ga je ocijenio vjerodostojnim, a u tome se sa njim složio i Zehebi.

[27] *Et-Tabekatul-kubra*, 2/72.

[28] *Usdul-gaba*, 3/310.

[29] On je Abdulmelik b. Karib el-Bahili, antologičar arapske poezije i poznati naučnik.

Međutim, ja svim srcem volim
I znam da zato ima nagrada
Allahovog Poslanika i Siddika ljubavlju
S kojom sutra želim divnu nagradu.[30]

3. Es-Sahib (prijatelj, drug)

Ovim imenom nazvao ga je i Uzvišeni Allah u Kur'anu plemenitom:

﴿ إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ ٱللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟
ثَانِىَ ٱثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِى ٱلْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَـٰحِبِهِۦ لَا تَحْزَنْ إِنَّ
ٱللَّهَ مَعَنَا ۖ فَأَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُۥ بِجُنُودٍ لَّمْ تَرَوْهَا
وَجَعَلَ كَلِمَةَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلسُّفْلَىٰ ۗ وَكَلِمَةُ ٱللَّهِ هِىَ
ٱلْعُلْيَا ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾ ﴾

"Ako ga vi ne pomognete, pa – pomogao ga je Allah onda kada su ga oni koji ne vjeruju prisilili da ode, kada je s njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bili u pećini i kada je on rekao drugu svome: 'Ne brini se, Allah je s nama!', pa je Allah spustio pouzdanje Svoje na njega, i pomogao ga vojskom koju vi niste vidjeli i učinio da riječ nevjernika bude donja, a Allahova riječ, ona je – gornja. Allah je silan i mudar." (Et-Tevba, 40)

Svi islamski učenjaci slažu se u tome da se riječ "sahib" (drug) u ovom ajetu odnosi na Ebu Bekra, radijallahu anhu.[31] Enes, radijallahu anhu, prenosi da mu je Ebu Bekr rekao: "Dok smo bili u pećini, rekao sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Da je neko od učesnika potjere spustio pogled, ugledao bi nas.' Na to je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Šta misliš, Ebu Bekre, o dvojici s kojima je Allah treći?'"[32]

U tumačenju Allahovih riječi:

[30] Tantavi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 49.

[31] Jusri Muhammed Hani, *Tarihud-da'veti fi ahdil-hulefai*, str. 39.

[32] Buhari, *Sahih*, br. 3653

﴿ إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ ٱللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ثَانِىَ ٱثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِى ٱلْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَـٰحِبِهِۦ لَا تَحْزَنْ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَنَا ﴿٤٠﴾ ﴾

"Ako ga vi ne pomognete, pa – pomogao ga je Allah onda kada su ga oni koji ne vjeruju prisilili da ode, kada je s njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bili u pećini i kada je on rekao drugu svome: 'Ne brini se, Allah je s nama!'" (Et-Tevba, 40), hafiz Ibn Hadžer, rahimehullah, rekao je da se pod sahibom (drugom), bez ikakve sumnje, misli na Ebu Bekra. Mnogo je hadisa koji govore o tome da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pećini.

4. El-Etka (bogobojazni)

Uzvišeni Allah nazvao ga je ovim imenom u plemenitom Kur'anu riječima:

﴿ وَسَيُجَنَّبُهَا ٱلْأَتْقَى ﴿١٧﴾ ﴾

"...a od nje će biti daleko onaj koji se Allaha bojao." (El-Lejl, 17)

O ovome će detaljnije biti riječi u dijelu knjige u kojem se govori o onima koji su zlostavljani i tlačeni na Allahovom putu, a koje je od ropstva oslobodio Ebu Bekr, radijallahu anhu.

5. El-Evvah (dobrodušni)

Ebu Bekr, radijallahu anhu, prozvan je i El-Evvah (dobrodušni). To je ime koje upućuje na strah i bojaznost od Uzvišenog Allaha. Od Ibrahima en-Nehaija prenosi se da je rekao: "Ebu Bekr, radijallahu anhu, nazvan je El-Evvah zbog svoje milosti i dobrodušnosti."[33]

---

[33] *Et-Tabekatul-kubra*, 3/171.

Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, rođenje i fizičke karakteristike

Svi učenjaci jednoglasni su u mišljenju da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, rođen poslije Godine slona, međutim, razilaze se u kojoj je godini rođen nakon tog događaja: jedni kažu da je rođen tri godine poslije ovog događaja, drugi kažu nakon dvije godine i šest mjeseci, dok treći kažu da je rođen dvije godine i nekoliko mjeseci nakon Godine slona, ne precizirajući tačan broj mjeseci.[34]

Odrastao je dostojanstveno u kući svojih roditelja koji su uživali veliko poštovanje u svom narodu, što je doprinijelo tome da i on odraste u jednu plemenitu i cijenjenu ličnost u svom narodu.[35]

Što se tiče njegovog fizičkog izgleda, bio je svijetle puti, vitkog stasa. Govoreći o njegovom izgledu, Kajs b. Ebu Hazim rekao je: "Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je bijele puti i mršav čovjek."[36] Autori raznih životopisa opisali su Ebu Bekra, radijallahu anhu, na osnovu predaja koje su o Ebu Bekru prenijeli prenosioci hadisa: "Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je svijetle puti, visok i mršav, blagih obraza, blago naget prema naprijed. Donji dio odjeće nije mu stiskao bokove, nego se opuštao preko njih. Bio je tankog i mršavog lica, upalih očiju, stidljiv, tankih nogu, snažnih bedara, visokog čela, golih zglobova na prstima. Bradu i sijede dlake na glavi bojio je kanom.[37]

Ebu Bekrova, radijallahu anhu, porodica

Osman b. Amir b. Amr bio je Ebu Bekrov otac, a nadimak mu je bio Ebu Kuhafa. Prihvatio je islam na dan oslobođenja Meke. Ebu Bekr, radijallahu anhu, poveo ga je do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on

---

[34] Medždi Fethi es-Sejjid, *Siretu ve hajatu Es-Siddiki*, str. 29; *Tarihul-Hulefai*, str. 56.

[35] *Tarihud-da'veti ilel-islam fi ahdil-hulefair-rašidine*, str. 30.

[36] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 3/188, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

[37] Buhari, *Sahih*, br. 5895; Muslim, *Sahih*, br. 2341. Medždi es-Sejjid, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 32.

mu reče: "O, Ebu Bekre, zašto ga nisi ostavio dok mu ne dođemo?" Ebu Bekr reče: "Preče je da on dođe tebi, Allahov Poslaniče." Tom prilikom Ebu Kuhafa je prihvatio islam i dao prisegu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.[38] Također se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao Ebu Bekra rekavši mu da će njegov otac primiti islam[39], a nakon što je postao musliman, Poslanik je rekao: "Ofarbajte mu kosu", jer je kosa Ebu Kuhafe bila potpuno bijela.[40]

U ovom slučaju do izražaja dolazi Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, plemenitost u uvažavanju i poštivanju starijih osoba, što potvrđuju i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Nama ne pripada onaj ko ne poštuje starije ni onaj ko nije milostiv prema najmlađima."[41]

Ebu Bekrova majka bila je Selma bint Sahr b. Amr b. Ka'b b. Sa'd b. Tejm, a bila je poznata po nadimku Ummu Hajr. Islam je prihvatila u njegovom ranom periodu, o čemu će biti riječi kasnije kada budemo govorili o Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, nagovaranju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da stanovnike Meke javno pozove u islam.

Što se tiče njegovih supruga, bio je u bračnoj zajednici sa četiri žene koje su mu rodile tri sina i tri kćerke. Njegove supruge bile su:

1. Kutejla bint Abdulūza b. Esad b. Džabir b. Malik

Učenjaci se razilaze u pogledu toga da li je prihvatila islam ili nije. Ona je majka Abdullaha i Esme. Ebu Bekr, radijallahu anhu, razveo ju je u predislamskom dobu. Jednom prilikom došla je u Medinu i donijela poklone, među kojima su bili sir i maslo, želeći posjetiti svoju kćerku Esmu. Međutim, s obzirom na to da je bila mušrikinja, Esma je odbila da je primi u kuću, a nije željela ni da primi njene poklone, te je poslala sluškinju do Aiše, radijallahu anha, da pita Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, a on reče: "Neka je primi u kuću i neka primi njene poklone." Tada je Svevišnji Allah objavio sljedeći ajet:

---

38 *El-Isaba*, 4/375.

39 *Es-Siretun-nebevijje fi dav'il-mesadiril-aslijja*, str. 577.

40 *El-Isaba*, 4/375.

41 Tirmizi, *Sunen*, br. 15.

﴿لَّا يَنۡهَىٰكُمُ ٱللَّهُ عَنِ ٱلَّذِينَ لَمۡ يُقَٰتِلُوكُمۡ فِي ٱلدِّينِ وَلَمۡ يُخۡرِجُوكُم مِّن دِيَٰرِكُمۡ أَن تَبَرُّوهُمۡ
وَتُقۡسِطُوٓاْ إِلَيۡهِمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلۡمُقۡسِطِينَ ٨﴾

“Allah vam ne zabranjuje da činite dobročinstvo i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg ne izgone. Allah, zaista, voli one koji su pravični” (El-Mumtehina, 8), što znači: Allah vam ne zabranjuje činjenje dobročinstva nevjernicima koji vas ostavljaju na miru i koji se ne bore protiv vaše vjere, kao što su slabašne žene, a ne zabranjuje vam ni čuvanje rodbinskih veza, pomaganje komšiji, ukazivanje gostoprimstva onima koji vas nisu prognali sa vaših ognjišta. Također, Allah vam ne zabranjuje ni pravednost u međusobnim poslovima i poštovanje prava neznabožaca koja im pripadaju, kao što je ispunjavanje datih obećanja, iskazivanje povjerenja, punopravnost u trgovini. Allah voli one koji su pravedni i zadovoljan je njima, a mrzi one koji nepravdu čine i kaznit će ih žestokom kaznom.[42]

2. *Ummu Ruman bint Amir b. Uvejmir*

Ona je iz plemena Benu Kenana b. Huzejma. Ebu Bekr, radijallahu anhu, oženio ju je u Meki nakon smrti njenog muža Harisa b. Sahbera. Islam je prihvatila u njegovom ranom periodu, bila je od onih koji su dali prisegu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i učinila je hidžru u Medinu. Ona je majka Abdurrahmana i Aiše, radijallahu anhuma. Na ahiret je preselila u Medini, šeste godine po Hidžri.[43]

3. *Esma bint Umejs b. Ma‘bed b. El-Haris*

Poznata je po nadimku Ummu Abdullah i jedna je od prvih žena koje su učinile hidžru. Islam je prihvatila prije ulaska u kuću Darul-Erkam i dala je prisegu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Hidžru u Abesiniju učinila je sa mužem Džaferom b. Ebu Talibom, a zatim u Medinu. Nakon toga, u Bitki na Mu’ti, Džafer je preselio kao šehid, a ona je ostala udovica. Tada ju je oženio Ebu Bekr, radijallahu anhu, i sa njom dobio sina Muhammeda.

---

[42] Zuhajli, *Tefsirul-Munir*, 28/135.

[43] *El-Isaba*, 8/391.

Od ashaba koji su od nje prenosili hadise su: Omer, Ebu Musa, Abdullah b. Abbas, koji je sin njene sestre Ummu Fadl, supruge Abbasove. Njena majka je Hind bint Avf b. Zuhejr koja je bila najpoznatija žena po zetovima. Njeni zetovi bili su Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Hamza, Abbas i drugi.[44]

4. *Habiba bint Haridža b. Zejd b. Ebu Zuhejr*

Habiba, ensarijka iz plemena El-Hazredž, sa kojom je Ebu Bekr živio u Es-Sunhu, rodila mu je kćerku Ummu Kulsum i to nakon njegove smrti.[45]

Ebu Bekrovi, radijallahu anhu, potomci su:

1. *Abdurrahman b. Ebu Bekr*

On je Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, najstarije dijete. Islam je prihvatio na dan Bitke na Hudejbijji. Brižljivo je čuvao svoju vjeru, družio se sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a bio je poznat i po svojoj hrabrosti. Nakon prihvatanja islama, učinio je mnogo dobrih djela koja su ostala čuvena i poznata.[46]

2. *Abdullah b. Ebu Bekr*

Abdullah je odigrao veliku ulogu tokom činjenja hidžre. Danju je boravio u Meki prikupljajući informacije o kurejšijskim planovima, a noću je tajno odlazio do pećine Sevr i te informacije prenosio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i svom ocu, a ujutro bi se ponovo vraćao u Meku. Na dan bitke u Taifu zadobio je prostrelnu ranu kopljem, a od dugotrajnih posljedica tog ranjavanja preselio je kao šehid, u Medini, za vrijeme Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vladavine.[47]

3. *Muhammed b. Ebu Bekr*

Muhammedova majka je Esma b. Uvejs. Rođen je u godini Oproštajnog

---

[44] *Sijeru a'lamin-nubela*, 2/282.

[45] Es-Sunh je naselje plemena El-Hazredž koje se nalazilo na području Avali u Medini.

[46] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/346.

[47] *Nusubu Kurejš*, str. 275.

hadža, a odrastao je u okrilju Alije b. Ebu Taliba, koji ga je imenovao za namjesnika Egipta, gdje je i ubijen.[48]

4. *Esma bint Ebu Bekr*

Esma je bila starija od Aiše, radijallahu anha, i bila je poznata po nadimku "Vlasnica dva pojasa", kojim ju je nazvao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Kako je za vrijeme hidžre nosila hranu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i svom ocu, a nije imala čime zavezati zavežljaj s hranom, dosjetila se da otrgne komad svoje haljine od čega je napravila pojas i njime zavezala zavežljaj, tako da ju je zbog toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prozvao "Vlasnica dva pojasa". Esma je bila supruga Zubejra b. Avvama, radijallahu anhuma. Učinila je hidžru u Medinu dok je bila noseća sa Abdullahom b. Zubejrom, kojeg je rodila u Medini odmah nakon hidžre. To je bilo prvo dijete u islamu rođeno nakon Hidžre. Doživjela je sto godina života a da nije izgubila pamćenje niti ijedan zub. Od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenijela je pedeset šest hadisa, koje su od nje prenosili Abdullah b. Abbas, njeni sinovi Abdullah i Urva, Abdullah b. Ebu Mulejk i ostali. Bila je plemenita i velikodušna. Na ahiret je preselila u Meki, 73. godine po Hidžri.[49]

5. *Aiša, radijallahu anha, majka pravovjernih*

Ona je iskrena, kćerka iskrenog. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio ju je kada je imala šest godina, a u svoju kuću preveo ju je kada je imala devet godina, u mjesecu ševvalu. Ona je bila najučenija od svih žena. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao joj je nadimak Ummu Abdullah. Njegova ljubav prema njoj svijetli je primjer uspješnog braka.[50]

Ša'bi je kazivao da je Mesruk, kada bi prenosio hadis od Aiše, radijallahu anha, govorio: "Pričala mi je iskrena, kćerka iskrenog, najdraža Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, supruga." Broj hadisa koje ona prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dostiže broj od 2.210 hadisa. Buhari i Muslim (po zajedničkim uvjetima prihvatanja hadisa)

---

[48] *Nusubu Kurejš*, str. 277.

[49] *Sijeru a'lamin-nubela*, 2/287.

[50] *Tarihud-da'veti fi asri hulefair-rašidin*, str. 34.

od nje prenose stotinu sedamdeset četiri hadisa, dok sam Buhari, osim tih, prenosi još pedeset četiri hadisa, a Muslim još šezdeset devet hadisa.[51] Živjela je šezdeset tri godine i nekoliko mjeseci, a na ahiret je preselila 57. godine po Hidžri, i nije imala svojih potomaka.[52]

6. *Ummu Kulsum bint Ebu Bekr*

Njena majka je Habiba bint Haridža. Kada se smrt približila Ebu Bekru, radijallahu anhu, pozvao je Aišu, radijallahu anha, i rekao joj: "Ovo su tvoja dva brata i dvije sestre." "Esmu znam, a ko je druga?", upitala je Aiša. Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Ona je u stomaku Habibe bint Haridže, sjetio sam se da se treba roditi." Tako je i bilo, rođena je poslije njegove smrti.[53] Udala se za Talhu b. Ubejdullaha koji je poginuo tokom bitke "El-Džemel". Za vrijeme iddeta (pričeka) obavila je hadž zajedno sa Aišom, radijallahu anha, koja ju je odvela u Meku.[54]

Ovo je bila Ebu Bekrova, radijallahu anhu, blagoslovljena porodica koju je Uzvišeni Allah počastio islamom. Nikome od ashaba nije bila ukazana ovakva počast kao Ebu Bekru, radijallahu anhu, o čemu učenjaci kažu: "Ne postoje četiri generacije jedne porodice da su bili ashabi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, osim porodice Ebu Bekra, radijallahu anhu, a oni su: Abdullah b. Zubejr, njegova majka Esma bint Ebu Bekr b. Ebu Kuhafa i Muhammed b. Abdullah b. Ebu Bekr b. Ebu Kuhafa, radijallahu anhum.[55] Nema nijednog ashaba osim Ebu Bekra, radijallahu anhu, da su mu oba roditelja i sva djeca prihvatili islam, i da su oni i njihovi unuci sreli Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Svi su povjerovali u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i slijedili ga. To je Ebu Bekrova, radijallahu anhu, porodica čiji su svi članovi bili vjernici, bez ijednog licemjera. Nijedan ashab nije imao sličnu porodicu kao što je imao Ebu Bekr, Allah njima bio zadovoljan.

---

[51] *Sijeru a'lamin-nubela*, 2/139 i 2/145.

[52] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 58/58; Munziri, 4/5.

[53] *Et-Tabekat*, 2/195.

[54] *Nusubu Kurejš*, str. 278; *El-Isaba*, 8/466; *Tarihud-da'veti fi asri hulefair-rašidin*, str. 35.

[55] Muhammed Rešid Rida, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 7.

U vezi s tim, govorilo se: "Postoje kuće imana i kuće licemjerstva. Ebu Bekrova, radijallahu anhu, kuća jeste kuća imana od muhadžira, a kuća Benu Neždžara je kuća imana od ensarija.[56]

Ebu Bekrove, radijallahu anhu, moralne osobine i status u džahilijetu

U džahilijetu – predislamskom dobu, Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je jedan od najuglednijih, najutjecajnijih i najčasnijih Kurejšija. Kurejšije su deset generacija još prije pojave islama uživali veliki ugled i čast. Abbas b. Abdulmuttalib bio je iz plemena Benu Hašim. On je u džahilijetu vodom pojio hadžije, a tu čast zadržao je i u islamu. Ebu Sufjan b. Harb bio je iz plemena Benu Umejja i kod njega je bila zastava Kurejša, pa kada se ne bi mogli složiti ko će ih predvoditi, izabrali bi njega i promaknuli ga naprijed da ih vodi. Harisu b. Amiru iz plemena Nevfel bila je povjerena briga o prehrani hadžija. Osman b. Talha b. Zem'a b. El-Esved iz plemena Esed bio je savjetnik Kurejša i oni se nikada ni na što ne bi odlučili prije nego što bi to predočili njemu, pa ako bi se on složio, to bi i podržali, a ukoliko bi odabrao nešto drugo, pružili bi mu pomoć i u tome. Ebu Bekr es-Siddik iz plemena Tejm bio je zadužen za krvarinu i otkupninu. Kada bi preuzeo odgovornost za nešto i to predstavio Kurejšijama, oni bi ga podržali i snosili odgovornost zajedno s njim, a ako bi to uradio neko drugi, ostavili bi ga bez podrške. Halid b. Velid iz plemena Mahzum bio je zadužen za evidenciju šatora, u kojima su skladištili vojnu opremu, i sedala koja su koristili za sedlanje konja u vojnim pohodima. Omer b. Hattab iz plemena Adijj bio je zadužen za mirovno posredovanje među plemenima u džahilijetu. Safvan b. Umejja iz plemena Džumeh bio je zadužen za strelice za gatanje, dok je Harisu b. Kajsu iz plemena Sehm bilo povjereno sudstvo i imetak koji bi se prikupio kod njihovih božanstava.[57]

U predislamskoj zajednici u Meki, Ebu Bekr, radijallahu anhu, kao jedan od najodabranijih ljudi, zauzimao je časno mjesto, a njegovi sunarodnjaci oslanjali su se na njega u pitanjima u kojima ih je zastupao.

---

[56] Muhammed Malullah, *Ebu Bekr es-Siddik*, 1/280; Ibn Tejmijja, *Mustahridž min minhadžis-sunna*.

[57] *Ešheru mešahiril-islam*, 1/10.

U Meki je upriličavao takve gozbe kakve niko drugi nije.[58]

Ebu Bekr je bio poznat po:

1. Poznavanju rodoslovlja Kurejšija

Bio je vrstan poznavalac rodoslovlja i porijekla Arapa. U toj oblasti stekao je veliko znanje od mnogih poznavalaca rodoslovlja, a jedan od njih bio je i Akil b. Ebu Talib. Posebno se isticao po tome što u citiranju rodoslovlja, za razliku od ostalih genealoga, nikada nije spominjao ničije nedostatke, što su Arapi kod njega naročito cijenili.[59] Bio je najdostojniji Kurejšija i najbolji poznavalac rodoslovlja Kurejša, njegovih dobrih i loših strana.[60] U ovom kontekstu Aiša, radijallahu anha, prenosi hadis u kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ebu Bekr je najučeniji Kurejšija o porijeklu plemena Kurejš."[61]

2. Trgovini

U džahilijetu je bio trgovac. Na svojim trgovačkim putovanjima proputovao je mnoge zemlje stigavši čak do Busre na jugu Sirije. Njegov kapital iznosio je četrdeset hiljada dirhema. Udjeljivao je iz svog imetka s puno darežljivosti i plemenitosti, zbog čega je postao poznat u džahilijetu.[62]

3. Zbližavanju sa svojim narodom i privlačenju ljudskih srca

Ibn Ishak u svom djelu *Es-Sira* navodi da je bio izuzetno voljen i blizak svim ljudima koji su mu ukazivali veliko poštovanje i potvrđivali njegov plemeniti moral. Mnogi su mu dolazili i zbližavali se s njim iz više razloga: zbog njegovog znanja, trgovine ili zbog ugodnog druženja s njim.[63] Kada je Ebu Bekr htio učiniti hidžru u Abesiniju, Ibn Dugunna ga je sreo i

---

[58] *Nihajetul-Erbi*, 19/10, preuzeto iz: Jusri Muhammed, *Tarihud-da'va*, str. 42.

[59] *Et-Tehzib*, 2/183.

[60] *El-Isaba*, 4/164.

[61] Muslim, *Sahih*, br. 2490; Taberani, *El-Kebir*, br. 3582.

[62] Ali et-Tantavi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 66; Muhammed Šakir, *Et-Tarihul-islami*, str. 30.

[63] Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 1/371.

rekao mu: "Ti pomažeš uskraćenima, održavaš rodbinske veze, pomažeš nemoćne, gostoprimljiv si i uvijek na strani istine..."[64] Na ove riječi Ibn Dugunne, Ibn Hadžer je dodao: "Ibn Dugunna je bio prvak plemena El-Kara i kada je Ebu Bekra, radijallahu anhu, vratio u Meku, opisao ga je na isti način kako je Hatidža opisala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na početku objave. Tako su se slučajno i bez ikakve namjere podudarili opisi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra, radijallahu anhu. Ovime je dostignut vrhunac Ebu Bekrove, radijallahu anhu, hvale, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao najpotpunija svojstva od svoga rođenja."[65]

4. U džahilijetu nije pio alkohol

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je najskromniji čovjek u predislamskom vremenu.[66] Prije objave islama nije pio alkohol, o čemu je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije konzumirao alkohol ni u džahilijetu, ni u islamu. Jednom prilikom prošao je pored pijanog čovjeka i vidio ga kako rukom uzima izmet i prinosi ga ustima. Kada je osjetio njegov smrad, odbacio ga je od sebe. Ebu Bekr, radijallahu anhu, tada reče: 'Ovaj pijanac ne zna šta radi, ali kada osjeti njegov smrad, odbaci ga.'"[67] U drugoj predaji koju prenosi Aiša, radijallahu anha, navodi se da je rekla: "Ebu Bekr i Osman, radijallahu anhuma, u džahilijetu nisu pili alkohol."[68]

Kada bi ga neko upitao da li je pio alkohol u džahilijetu, on bi odgovarao: "Utječem se Allahu!" "A zašto?", opet bi ga upitali, a on bi odgovorio: "Čuvao sam svoj ugled i čast, jer onaj ko pije alkohol gubi i ugled i čast." Kada su te riječi prenijeli Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on je na to dva puta rekao: "Istinu je rekao Ebu Bekr!"[69]

5. Nije se klanjao kipovima

Ebu Bekr, radijallahu anhu, nikada se nije klanjao kipovima. Jednom

---

[64] Buhari, *Sahih*, br. 3905.

[65] *El-Isaba*, 4/174.

[66] Sujuti, *Tarihul-hulefai*, str. 48.

[67] Meždi Fethi, *Siretu ve hajatu Es-Siddik*, str. 34.

[68] Sujuti, *Tarihul-hulefai*, str. 49.

[69] Sujuti, *Tarihul-hulefai*, 29.

prilikom u društvu Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba rekao je: "Nikada se nisam klanjao kipovima. Kada sam postao punoljetan, Ebu Kuhafa me doveo do sobe u kojoj su se nalazili kipovi, pa mi je rekao: 'Ovo su tvoja svemoguća uzvišena božanstva.' Kada je otišao i ostavio me samog, približio sam se kipu i rekao: 'Gladan sam, nahrani me!', i ništa mi nije odgovorio. Zatim sam rekao: 'Ja sam neodjeven, odjeni me!', i ništa mi nije odgovorio. Tada sam uzeo kamen i pogodio ga, a on je ničice pao na svoje lice."

Tako su ga njegov plemeniti moral, čisti razum i zdrava priroda vodili daleko od svih stvari koje narušavaju i kompromitiraju čast, karakter i plemenitost čovjeka. Klonio se svih džahilijetskih postupaka i osobina koji su prelazili granice zdrave prirode i koji se nisu slagali s čistim razumom i iskrenom ljudskošću.[70] Imajući to u vidu, nije ni čudo da se neko ovakvog morala priključio povorci pozivanja u Istinu i da je zauzeo mjesto na njenom pročelju. A nije ni čudo da je bio najbolji čovjek u islamu poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: "U islamu su najbolji oni koji su bili najbolji u džahilijetu, ako shvate vjeru."[71]

Allah bio zadovoljan Ebu Bekrom es-Siddikom, radijallahu anhu, kojeg su krasile nenadmašne moralne vrijednosti, lijepo i pohvalno ponašanje, plemenite osobine po kojima je bio poznat u kurejšijskoj zajednici prije pojave islama. Stanovnici Meke svjedočili su njegovu prednost u moralu i vrijednostima u odnosu na druge ljude. Nije poznato da ga je iko od Kurejšija osramotio, oštetio ili smatrao pokvarenim, kao što je to bio slučaj s ostalim slabijim muslimanima. U očima Kurejšija nije imao nijednu slabost ili nedostatak, osim vjere u Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[72]

---

[70] Mahmud el-Misri, *Ashabur-resuli*, 1/58; Mahmud Šakir, *El-Hulefair-rašidin*, str. 31.

[71] *Tarihud-da'veti fi asri hulefair-rašidin*, str. 43.

[72] Ibn Tejmijja, *Minhadžus-sunna*, 4/288–289. Preuzeto iz: Muhammed Abdurrahman Kasim, *Ebu Bekr es-Siddik, efdalus-sahabetu ve ehakkuhum bil-hilafeti*, str. 18–19.

TEMA DRUGA

EBU BEKROVO, RADIJALLAHU ANHU, PRIHVATANJE ISLAMA, POZIVANJE U VJERU, ISKUŠENJA I NJEGOVA PRVA HIDŽRA

Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, prihvatanje islama

Ebu Bekr, radijallahu anhu, primio je islam nakon jednog dugog vjerničkog puta u potrazi za istinskom vjerom, koja nije u suprotnosti sa prirodom čovjeka, koja odgovara njenim zahtjevima i u potpunosti se slaže sa zdravim i pronicljivim razumom. Kao trgovac, Ebu Bekr, radijallahu anhu, puno je putovao: prešao je mnoge pustinje, sela i gradove na Arabijskom poluotoku, proputovavši cijeli Poluotok od sjevera do juga, od istoka do zapada. Tokom putovanja susretao se s ljudima različitih vjera i ubjeđenja, a naročito s kršćanima. Pomno je slušao riječi onih koji su propagirali Božiju jednoću i koji su tražili pravu i ispravnu vjeru.[73] U vezi s tim Ebu Bekr, radijallahu anhu, kazuje: "Jednom prilikom sjedio sam sa Zejdom b. Amrom b. Nufejlom u dvorištu Kabe kada je naišao Umejja b. Ebu Salt i upitao me: 'Kako si danas, o, ti koji tragaš za istinom?' 'Dobro!', odgovorio sam, a on me upita: 'A jesi li je našao ono za čime tragaš?' 'Još nisam', odgovorio sam i dodao:

[73] Dr. Atif Lumada, *Mevakifu Es-Siddik mea en-Nebijji bi Mekke*, str. 6.

'Svaka vjera na Sudnjem danu će propasti
osim islama, čiste vjere Ibrahimove.'

'Hoće li poslanik, koji se očekuje, biti od nas ili od vas?', upitao je Ibn Ebu Salt. Ja ranije nisam čuo da ima onih koji čekaju poslanika pa sam otišao Vereki b. Nevfelu, koji je stalno pogledao u nebo i bio vrlo zabrinut. Ispričao sam mu o čemu smo razgovarali, a on reče: "Tako je, bratiću moj, mi smo sljedbenici Knjige i posjedujemo znanje. Posljednji poslanik kojeg očekujemo bit će iz najuglednijeg arapskog plemena, a tvoje je pleme najuglednije.' Upitao sam: 'Amidža, a šta će govoriti poslanik?' Odgovorio je: 'Ono što mu se naredi. Neće činiti nepravdu, niti će na nepravdu uzvraćati nepravdom.' I kada se pojavio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ja sam odmah povjerovao u njegovo poslanstvo."[74] Ebu Bekr je slušao i govor Umejje b. Ebu Salta, kada je rekao:

Da nam je da poslanik bude od nas, da nas
obavijesti šta nas čeka nakon okončanja.
Utječem se onome zbog kojeg hadžije
hodočaste i uzdižu Allahovu vjeru.

U predislamskom periodu Ebu Bekrov, radijallahu anhu, život i cijelo njegovo biće bilo je protkano jasnim razmišljanjem, čistim razumom, briljantnom inteligencijom, pronicljivošću, oštroumnošću i staloženošću. Bio je vrstan poznavalac predislamskog pjesništva. Jednom prilikom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je s ashabima, među kojima je bio i Ebu Bekr, radijallahu anhu, i upitao: "Ko je od vas zapamtio govor Kajsa b. Saida na pijaci Ukaz?" Svi su šutjeli, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Ja sam zapamtio, Allahov Poslaniče! Tog dana bio sam na pijaci Ukaz, a Kajs je, sjedeći na svojoj devi, rekao: 'O, ljudi, pomno slušajte i zapamtite, a kada zapamtite, okoristite se time: *Ko god živi, umrijet će, a ko umre, propustio je priliku, sve što će slijedi, doći će. Na nebesima imamo poruke, a na Zemlji pouke. Počivalište je pripremljeno, svod je uzdignut, zvijezde trepere, mora neće presahnuti, noć je plašt! Kajs se zaklinje i kaže: Allah će propisati vjeru koja mu je draža od vaše vjere. Vidim ljude da odlaze i*

[74] Sujuti, *Tarihul-hulefair-rašidin*, str. 52.

ne vraćaju se, ili su zadovoljni mjestom koje su našli ili su nas ostavili i zaspali, a zatim je izgovorio sljedeće stihove:

U pokoljenjima i narodima prije nas
Mi imamo pouku
Vidio sam mnoge načine smrti
Ali niko od nje ne može pobjeći
Svi ljudi idu njenim putem
I stari i mladi, bogati i siromašni
Shvatio sam da je i moj put
Put kojim idu i ostali."[75]

Tako je Ebu Bekr, radijallahu anhu, svojim briljantnim umom razumio značenje ovih riječi i tačno prenio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim ashabima riječi Kajsa b. Saida.[76]

Na jednom od svojih putovanja, kada je bio u Šamu, usnio je san i ispričao ga svećeniku Behiri[77], koji ga upita: "Odakle si ti?" "Iz Meke", odgovori Ebu Bekr, radijallahu anhu. Behira upita: "Iz kojeg plemena?" "Iz plemena Kurejš", odgovori Ebu Bekr. Behira upita: "Čime se baviš?" "Ja sam trgovac", odgovori Ebu Bekr. Behira tada reče: "Ako Allah dadne da tvoj san bude istina, iz tvog će naroda Allah poslati poslanika. Za vrijeme njegovog života bit ćeš mu pomagač, a poslije njegove smrti bit ćeš njegov zamjenik." Tu informaciju Ebu Bekr, radijallahu anhu, duboko je čuvao u sebi.[78]

Nakon dugog istraživanja i iščekivanja istinske vjere, pojavio se islam koji je Ebu Bekr, radijallahu anhu, bez odlaganja prigrlio, u čemu mu je uveliko pomoglo njegovo veliko poznanstvo i veza sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, prije islama. Kada je počela objava i kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo pozivati u vjeru, izbor je pao na Ebu Bekra, radijallahu anhu, jer je bio poznat po blagosti i plemenitoj naravi, a isto tako, i Ebu Bekr, radijallahu anhu, poznavao je Poslanika, sallallahu

[75] *Mevakifu Es-Siddik mea en-Nebijji bi Mekka*, str. 8.
[76] *Mevakifu Es-Siddik mea en-Nebijji bi Mekka*, str. 9.
[77] Muhammed Šakir, *El-Hulefaur-rašidun*, str. 34.
[78] Muhammed Šakir, *El-Hulefaur-rašidun*, str. 34.

alejhi ve sellem, po iskrenosti, povjerljivosti i moralnim vrlinama, što ga je sprečavalo da iznosi laži na ljude, a kamoli da laže na Allaha![79]

Kada ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao u vjeru, rekao mu je: "Ja sam Allahov poslanik i vjerovjesnik. Poslao me je da dostavim Njegovu poslanicu. Pozivam te Allahu kazujući ti istinite riječi, jer, tako mi Allaha, On je istina. Pozivam te, Ebu Bekre, Allahu Jedinom, koji nema druga. Ne obožavaj nikoga osim Njega i budi ustrajan u pokornosti Njemu."[80]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, prihvatio je islam ne oklijevajući nijednog trenutka. Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dao je zavjet da će ga pomoći na putu istine i u tome je ustrajao. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je o Ebu Bekru, radijallahu anhu: "Allah me poslao vama, a vi ste rekli: 'Laže', a Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: 'Istinu govori.' Pružao mi je potporu lično i svojim imetkom, pa hoćete li ostaviti na miru moga prijatelja?!'", ponovivši to dva puta.[81]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je prvi punoljetni, slobodni muškarac koji je prihvatio islam. Ibrahim en-Nehai, Hassan b. Sabit, Ibn Abbas i Esma bint Ebu Bekr rekli su: "Prvi ko je prihvatio islam bio je Ebu Bekr, radijallahu anhu." Jusuf b. Jakub el-Madžišun rekao je: "Moj otac i naši šejhovi, Muhammed b. El-Munkedir, Rebia Abdurrahman, Salih b. Kejsan, Sa'd b. Ibrahim, Osman b. Muhammed el-Ahnes, nisu imali nimalo sumnje u to da je islam prvi prihvatio Ebu Bekr, radijallahu anhu.[82] Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Prvi koji je klanjao namaz bio je Ebu Bekr, radijallahu anhu, a zatim je citirao sljedeće stihove:

Kada se sjetim žalosti svog povjerljivog brata
Sjetim se Ebu Bekra i kako je postupao
Najboljeg, najbogobojaznijeg i najpravednijeg
Čovjeka, nakon Poslanika i njegovog poziva
Drugi, sljedeći, hvaljena položaja

---

79 *Tarihud-da'veti fi asri hulefair-rašidin*, str. 44.

80 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 3/31.

81 Buhari, *Sahih,* br. 3661.

82 *Sifetus-safva*, 1/237; Ahmed, *Fedailus-sahaba*, 3/206.

Prvi koji je Poslaniku povjerovao[83]
Drugi od dvojice u pećini
Neprijatelj ih zaobiđe kada su na brdu bili
Živio je zahvalan, pokoran Allahu
Kroz uputu prijatelja svoga, staroga
Ljubav prema Poslaniku bila je znana
Jer ga niko od ljudi tako volio nije.[84]

Islamski učenjaci vodili su rasprave o slučaju Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, prelaska na islam i o tome da li je on bio prva osoba koja je prihvatila islam. Jedni neosporno dokazuju da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, prvi koji je prihvatio islam, a drugi smatraju da je Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, bio prvi koji je prihvatio islam, dok su treći mišljenja da je Zejd b. Haris prvi prihvatio islam. Imam Ibn Kesir, rahimehullah, lijepo je objedinio sva tri mišljenja rekavši: "Sva mišljenja o ovoj temi možemo spojiti na sljedeći način: Hatidža, radijallahu anha, bila je prva žena koja je prihvatila islam, Zejd b. Haris, radijallahu anhu, bio je prvi od robova koji je prihvatio islam, Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, bio je prvi dječak koji je prihvatio islam, jer tada još uvijek nije bio punoljetan. Svi oni bili su Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ukućani. Prvi koji je prihvatio islam od slobodnih, punoljetnih muškaraca bio je Ebu Bekr, radijallahu anhu. Od njegovog prihvatanja islama bilo je više koristi nego od primanja islama već spomenutih osoba. Bio je širokogrudan, plemenit, imućan, prvak među Kurejšijama i pozivač u vjeru. Bio je voljen i dijelio je svoj imetak u pokornosti Uzvišenom Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem." Zatim je rekao: "Imam Ebu Hanifa, rahimehullah, također je objedinio ova mišljenja te je rekao: 'Prvi ko je prihvatio islam od slobodnih muškaraca bio je Ebu Bekr, radijallahu anhu, prva od žena bila je Hatidža, radijallahu anha, prvi od robova bio je Zejd b. Haris, radijallahu anhu, a prvi od dječaka bio je Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu.'"[85]

Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, prihvatanje islama ispunilo je srećom Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, srce. Majka pravovjernih Aiša, ra-

---

[83] Hassan b. Sabit, *Divan,* 1/17, valorizacija: Velid Arefat.

[84] Hassan b. Sabit, *Divan*, 1/17, valorizacija: Velid Arefat.

[85] Ibn Kesir, *El-Bidajetu ven-nihaja*, 3/26 i 3/28.

dijallahu anha, pripovijeda: "Kada je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) završio govor, Ebu Bekr, radijallahu anhu, odmah je prihvatio islam. Nakon toga, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odmah je otišao i niko od njega nije bio sretniji zbog Ebu Bekrovog prihvatanja islama."[86] Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je riznica koju je Svevišnji Allah darovao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je omiljen među Kurejšijama. To velikodušno stvorenje, Svevišnji je Allah poklonio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, učinio ga zaštitnikom potlačenih, onim koji voli druge i čini da se drugi vole. Sama velikodušnost dovoljan je faktor u zbližavanju ljudi. O njemu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najmilosniji iz moga ummeta prema mome ummetu jeste Ebu Bekr."[87]

Bio je odličan poznavalac rodoslovlja Arapa i njihove historije, a te dvije nauke su kod tadašnjih Arapa bile najvažnije nauke. Kurejšije su Es-Siddiku priznavale da najbolje poznaje njihova rodoslovlja i historiju, pa je obrazovani dio društva posjećivao Ebu Bekra da se napoje znanjem koje nisu mogli naći ni kod koga drugog u takvom obilju, širini i obimu.

Posjećivali su ga ambiciozni i inteligentni mladići, koji su činili kremu inteligencije i prosvijećenosti, želeći od njega naučiti ova znanja, što je jedna od mnogih strana koje pokazuju njegovu veličinu. Posjećivali su ga i mekanski bogataši i poslovni ljudi, jer Ebu Bekr, ako nije bio najveći mekanski trgovac, bio je jedan od najpoznatijih. A zbog njegove dobrote i lijepe naravi posjećivali su ga i najobičniji ljudi, jer je bio velikodušan domaćin, koji se raduje gostima i osjeća se ugodno zbog njihove posjete.

Sve društvene klase u Meki imale su prijem kod Es-Siddika.[88]

Njegov kulturni, naučni i društveni status u mekanskom društvu bio je izuzetno veliki i zato mu se, kada se angažirao na polju pozivanja u islam, odazvala skupina najuglednijih Mekelija.[89]

---

[86] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 3/29.

[87] Albani, *Sahihul-džamis-sagir*, 2/8, treći tom.

[88] Gadban, *Et-Terbijjetul-kijadijja*, 1/115

[89] Gadban, *Et-Terbijjetul-kijadijja*, 1/115.

Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, pozivanje u vjeru

Nakon što je prihvatio islam, Ebu Bekr, radijallahu anhu, zajedno sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, preuzeo je emanet dostavljanja i širenja vjere. Od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, naučio je da je islam vjera rada, zalaganja i borbe. Naučio je da iman jednog vjernika ne može biti potpun sve dok sebe i svoj imetak ne žrtvuje Allahu, Gospodaru svih svjetova.[90] Kaže Uzvišeni:

﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾ ﴾

"Reci: 'Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova, koji nema saučesnika; to mi je naređeno i ja sam prvi musliman.'" (El-En'am, 162–163)

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je veoma agilan na polju širenja islama i imao je puno bereketa u tome. Gdje god bi išao, postizao bi velike rezultate u korist islama. Bio je istinski živi primjer u primjeni riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ ادْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ۖ وَجَادِلْهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِ ۖ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾ ﴾

"Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima na najljepši način raspravljaj! Gospodar tvoj zna one koji su zalutali s puta Njegova i On zna one koji su na Pravome putu." (En-Nahl, 125)

Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, djelovanje na putu širenja vjere odražavalo je jasnu sliku njegovog nepokolebljivog vjerovanja da je islam jedina istinska vjera, a njegova poslušnost Allahu i Njegovom Poslaniku ukazivala je na primjer vjernika kojem ništa ne može promaći, bez obzira kakav mu zadatak bio povjeren. Nije se smirivao niti odustajao sve dok ljudi

---

[90] *Tarihud-da'veti fi asri hulefair-rašidin*, str. 62.

ne bi prihvatili ono u što je vjerovao. Njegova angažiranost nije bila odraz trenutačnog emotivnog naboja, koji se začas ugasi, splasne i nestane. Ebu Bekr je s punim entuzijazmom nastavio biti aktivan sve do svoje smrti, ne osjećajući nijednog trenutka malaksalost, slabost, dosadu ili beznadežnost.

Prvi plodovi Ebu Bekrove angažiranosti na putu pozivanja u vjeru bili su: Zubejr b. Avvam, Osman b. Affan, Talha b. Ubejdullah, Sa'd b. Ebu Vekkas, Osman b. Maz'un, Ebu Ubejda b. Džerrah, Abdurrahman b. Avf, Ebu Selema b. Abdulesed, Erkam b. Ebu Erkam, Allah bio njima zadovoljan, koje je pozvao u islam, a oni su se odmah odazvali, te ih je odveo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednog po jednog, da pred njim prime islam. Ovi ljudi bili su prvi stubovi na koje se oslanjala da'va i prvo pojačanje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kojim ga je Allah ojačao i pomogao, da bi kasnije ljudi u skupinama ulazili u Allahovu vjeru, i muškarci i žene...

Ovi prvi izdanci da've bili su, sve do jednog, daije – islamski misionari koji su pozivali u islam, te je svaki od njih dovodio sa sobom jednog, dvojicu, ili čak grupicu ljudi željnih da budu među prvim muslimanima. Tako su, i pored malobrojnosti, činili odred daija i tvrđavu na braniku poslanice, nezapamćen u historiji.[91]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, također se posvetio pozivanju svoje porodice u islam, tako da su islam prihvatile njegove kćerke Esma i Aiša, sin Abdullah, njegova supruga Ummu Ruman, njegov sluga Amir b. Fuhejra, radijallahu anhum. Pohvalna svojstva i plemenit moral koji su krasili Ebu Bekra, radijallahu anhu, i po kojem je bio poznat u svojoj porodici i u svom narodu, imali su veliki utjecaj na ljude prilikom pozivanja u vjeru. Kako je volio svoj narod, tako je volio i da im olakšava i ispunjava njihove potrebe, bio je najbolji i jedinstven poznavatelj rodoslovlja Kurejšija. Bio je plemenit, darežljiv i nesebično je dijelio svoj imetak. U Meki je pravio takve gozbe kakve niko drugi nije. I bio je veoma rječit čovjek.[92]

Ovakvim moralom i pohvalnim svojstvima mora se okititi svako onaj ko se želi baviti širenjem Allahove vjere. Bez ovih svojstava djelovanje daije bit će pričanje uprazno i puhanje niz vjetar. Životopis Ebu Bekra, radijallahu

[91] Sadik Ardžun, *Muhammed resulullah*, 1/533.

[92] *Es-Siretul-halebijja*, 1/442.

anhu, pojašnjava nam njegovo poimanje vjere i način sprovođenja njenih principa u životu. Stoga je svaki misionar obavezan da se okiti ovim svojstvima neophodnim na putu pozivanja ka Uzvišenom Allahu.

Ebu Bekrova, radijallahu anhu, iskušenja

Svaki pojedinac, skupina, narod, zajednica, država, neminovno moraju proći i iskusiti razna iskušenja. Shodno tome, iskušenja nisu bili lišeni ni ashabi, radijallahu anhum, međutim, oni su svoja iskušenja podnosili ponosno i visoko uzdignutih glava, žrtvujući na Allahovom putu svoje živote i imetke. Nijedan velikan islama nije se pokolebao pred iskušenjima. Ebu Bekra, radijallahu anhu, zlostavljali su, sramotili i toliko su ga jednom prilikom udarali obućom u haremu Kabe da mu se lice nije moglo raspoznati, a kući je odnesen na svojoj košulji u stanju između života i smrti.[93] Aiša, radijallahu anha, prenosi da je, kad je broj ashaba dostigao cifru od trideset osam, Ebu Bekr, radijallahu anhu, nagovarao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se pojave među ljudima. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Malo nas je, Ebu Bekre!", ali ga je Ebu Bekr nastavio nagovarati dok Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije izašao, pa su se ashabi rasporedili oko Kabe, svaki u svom plemenu. Ebu Bekr, radijallahu anhu, ustao je i održao govor, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio. Ebu Bekr je tako postao prvi govornik koji je pozvao u Allahovu vjeru i slijeđenje Njegovog Poslanika. To je mnogobošce toliko rasrdilo da su skočili na Ebu Bekra i ostale muslimane te ih počeli žestoko tući, a Ebu Bekra su gazili i teško ga premlatili. Približio mu se nasilnik Utba b. Rebia i počeo ga udarati nanulama sa dvostrukim đonom, udarao ga je đonovima po licu i skakao po njemu tako da mu se lice nije moglo prepoznati. Tek kada su došli Ebu Bekrovi rođaci iz plemena Benu Tejm da ga brane, mnogobošci su ga ostavili, pa su ga ljudi iz plemena Benu Tejm odnijeli kući, noseći ga u odjeći. Unijeli su ga u kuću misleći da neće preživjeti, pa su se vratili pred Harem i zaprijetili: "Tako nam Allaha, ako Ebu Bekr umre, ubit ćemo Utbu b. Rebiu!" Nakon toga vratili su se kod Ebu Bekra pa su njegov otac Ebu Kuhafa i njegovi rođaci

---

[93] *Et-Temkinu lil-eimmetil-islamijja*, str. 243.

iz plemena Benu Tejm počeli da ga dozivaju dok im se nije odazvao i na kraju dana progovorio upitavši: "Šta je bilo sa Allahovim Poslanikom?" Oni ga ušutkaše i ostaviše ga, a njegovoj majci Ummu Hajr rekoše: "Donesi nešto da ga nahraniš ili napojiš." Kad su ostali sami, on je uporno pitao: "Šta je bilo sa Allahovim Poslanikom?", pa mu majka reče: "Boga mi, ne znam ništa o tvom prijatelju!" Ebu Bekr joj reče: "Idi kod Ummu Džemil, kćerke Hattabove, i pitaj je o njemu." Ebu Bekrova majka otišla je kod Ummu Džemil i rekla joj: "Ebu Bekr me poslao da te pitam za Muhammeda b. Abdullaha." Ummu Džemil reče: "Ja ne znam ni Ebu Bekra ni Muhammeda b. Abdullaha, ali ako hoćeš, otići ću s tobom tvome sinu." "Hoću", odgovorila je, pa je pošla sa njom. Ummu Džemil je zatekla Ebu Bekra kako leži u teškom stanju pa je viknula: "Allaha mi, oni koji su ti ovo uradili nasilnici su i nevjernici! Nadam se da će im se Allah osvetiti za tebe!" Ebu Bekr je upita: "Šta je sa Allahovim Poslanikom?" "Ovdje ti je majka", reče Ummu Džemil. "Ne boj se nje", kaza Ebu Bekr. "Poslanik je dobro i zdravo", odgovorila je. "Gdje je on?", upitao je. "U Erkamovom domu", odgovorila je. Ebu Bekr reče: "Kunem se Allahom da neću okusiti nikakvog jela ni pića dok ga ne vidim!" Njih dvije su sačekale noć, pa kada ljudi uđoše u svoje domove i ulice opustješe, izađoše s njim. On se oslanjao na njih dvije pa ga tako uvedoše Allahovom Poslaniku. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sageo se i poljubio ga, a to učiniše i ostali muslimani. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, duboko se ražalosti zbog njegovog stanja, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Volim te više i od oca i od majke, Allahov Poslaniče! Meni nije ništa osim što mi je onaj nasilnik uradio sa licem. A sa mnom je moja majka koja je zabrinuta za svoje dijete, a ti si blagoslovljen, pa je pozovi u Allahovu vjeru i moli Allaha za nju, možda je zbog tebe spasi od Vatre." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je za nju i pozvao je da primi islam, a ona se odazvala.[94]

Ovaj veliki događaj obiluje mnogim poukama i porukama koje su bitne svakom muslimanu koji slijedi ove plemenite ashabe. Neke od tih pouka jesu sljedeće:

1. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je uporan u zahtjevu da javno prezentiraju islam i pojave se pred nevjernicima, što ukazuje na jačinu

[94] Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijja,* 1/439–441; *El-Bidajetu ven-nihaja*, 3/30.

njegovog imana i na njegovu hrabrost, a zbog toga je pretrpio velike ozljede, čak je njegova rodbina bila sigurna da će umrijeti. Svoje je srce napojio ljubavlju prema Allahu i Njegovom Poslaniku, koje je volio više od sebe samog. Nakon prihvatanja islama, ništa ga nije interesovalo osim uzdizanja jednoće Gospodara i da riječi "nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik" odzvanjaju mekanskom dolinom, pa makar i pod cijenu vlastitog života koji je zamalo i izgubio na putu svoje vjere.

2. Ebu Bekr, radijallahu anhu, insistirao je na javnom pozivu u islam usred nevjerničke sredine želeći da ljude upozna sa vjerom koja plijeni ljudska srca, znajući da će time izložiti opasnosti i sebe i ostale muslimane. To je uradio zbog zadovoljstva svoje duše.

3. Ovaj događaj pokazuje koliko je Ebu Bekr volio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je u veoma teškom stanju, ali je uporno pitao za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zakleo se da neće ni jesti ni piti dok ga ne vidi. Ovakvu ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku mora osjećati svaki musliman, pa makar ga to koštalo njegovog imetka ili života.[95]

4. Plemenska pristrasnost u to doba igrala je značajnu ulogu u određivanju toka zbivanja i ophođenju prema pojedincima, čak i ako su bili različite vjere. To se vidi iz toga što su Ebu Bekrovi saplemenici zaprijetili da će ubiti Utbu ako Ebu Bekr podlegne od zadobijenih ozljeda.[96]

5. Postupci Ummu Džemile, kćerke Hattabove, radijallahu anha, pokazuju da je bila odgojena u okrilju principa ljubavi i odgovornosti prema širenju vjere. Kad ju je Ebu Bekrova majka upitala gdje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ummu Džemila je porekla da poznaje Ebu Bekra i Muhammeda b. Abdullaha. To je primjer pohvalnog opreza, jer Ummu Hajr tada još nije bila muslimanka, a Ummu Džemila je krila svoju pripadnost islamu i nije željela da to Ummu Hajr sazna, i u isto vrijeme sakrila je od nje gdje se nalazi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bojeći se da je došla kao kurejšijski špijun.[97] Također, istovremeno je željela da se i sama uvjeri

---

[95] Dr. Džemal Abdulhadi, *Istihlafu Ebi Bekr Es-Siddik*, str. 131–132.

[96] Dr. Sulejman Suvejkit, *Mihnetul-muslimine fi ahdi Mekki*, str. 79.

[97] *Es-Siretun-nebevijja, Kiraet lidževanibil-hazri vel-himajeti*, str. 50.

da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, dobro, zato je Ebu Bekrovoj majci predložila da krene s njom do njenog sina. Kada je stigla do Ebu Bekra, Ummu Džemila, radijallahu anha, strogo je pazila da ne oda neku informaciju o mjestu na kojem se krije Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je Ebu Bekra, radijallahu anhu, samo obavijestila da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobro i da je zdrav.[98] Veličina njenog opreza u pogledu neznabožaca koji odvraćaju ljude od njihove vjere, ogleda se u odluci da krenu do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada se ljudi sa ulica raziđu kućama.[99]

6. Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, milosrđe prema svojoj majci i njegova želja za njenom uputom ogleda se u njegovim riječima upućenim Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "A sa mnom je moja majka koja je zabrinuta za svoje dijete, a ti si blagoslovljen, pa je pozovi u Allahovu vjeru i moli Allaha za nju, možda je zbog tebe spasi od Vatre", koje istodobno ukazuju na Ebu Bekrov strah od Allahove kazne i želju za Njegovim zadovoljstvom i Džennetom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Allaha da uputi Ebu Bekrovu, radijallahu anhu, majku, a Allah je uslišao njegovu dovu. Ebu Bekrova, radijallahu anhu, majka prihvatila je islam i postala dio vjerničke zajednice koja teži širenju vjere Uzvišenog Allaha. Ovdje osjećamo Allahovu milost prema Svojim robovima i kroz ovaj događaj do izražaja dolazi "zakon nagrade nakon iskušenja".

7. Najviše patnje i iskušenja, nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, imao je Ebu Bekr, radijallahu anhu, a jedan od razloga za to svakako je što je bio Poslanikov najprisniji prijatelj i što se uvijek nalazio s njim kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio izlagan patnjama i iskušenjima od svoga naroda. Ebu Bekr, radijallahu anhu, uvijek je stajao u Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, odbranu, podnoseći mušričke napade i drskosti, iako je bio od najuglednijih Kurejšija i poznat po svojoj razboritosti i dobročinstvu.[100]

---

98 *Es-Siretun-nebevijja*, *Kiraet lidževanibil-hazri vel-himajeti*, str. 50.

99 Dr. Džemal Abdulhadi, *Istihlafu Ebi Bekr Es-Siddik*, str. 132.

100 Dr. Sulejman Suvejkit, *Mihnetul-muslimine fi ahdi Mekki*, str. 75.

Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, pružanje zaštite Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem

Među svojstvima koja su krasila Ebu Bekra, radijallahu anhu, nalazile su se odvažnost i hrabrost. Nikoga se nije bojao kada je u pitanju bila Istina, niti se obazirao na prigovore kada je u pitanju bilo pomaganje Allahove vjere, rad za vjeru ili odbrana Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Od Urve b. Zubejra prenosi se da je rekao: "Pitao sam Ibn Amra b. Asa: 'Reci mi šta je bilo najteže od onoga što su mušrici učinili Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem?', a on mi odgovori: 'Dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao između Hidžra i Kabe, došao je Ukba b. Ebu Muajt, omotao svoju odjeću oko njegovog vrata i počeo ga silno stezati. Utom je stigao Ebu Bekr, uhvatio ga za ramena i odgurnuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem[101], izgovarajući ajet:

﴿ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَن يَقُولَ رَبِّيَ ٱللَّهُ ﴿٢٨﴾ ﴾

Zar ćete ubiti čovjeka samo zato što kaže: Moj Gospodar je Allah!?!'" (Gafir, 28)

U predaji koju prenosi Enes navodi se da je Ibn Amr b. As rekao: "Jednom su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, toliko izudarali da se onesvijestio. Ebu Bekr, radijallahu anhu, ustao je uzvikujući: 'Propali ste, zar ćete ubiti čovjeka koji govori: – Moj Gospodar je Allah!?'"[102] U predaji koju prenosi Esma, radijallahu anha, navodi se da je rekla: "Kada je Ebu Bekru stigla vijest: 'Uhvaćen je tvoj prijatelj', on je izašao iz kuće sa kosom spletenom u četiri pletenice, govoreći: 'Zar ćete ubiti čovjeka koji kaže: – Moj Gospodar je Allah!?' Zatim ostaviše Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i okrenuše se Ebu Bekru. Vratio se kući i više nikada nije dirao svoje pletenice."[103]

U predaji koju prenosi Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, navodi se da je jednom prilikom ustao da drži govor i upitao: "Ko je najhrabriji čovjek?"

---

[101] Buhari, *Sahih*, br. 3856.

[102] Adevi, *Es-Sahihul-musned fi fedailis-sahaba*, str. 37.

[103] *Minhadžus-sunna*, 3/4; *Fethul-Bari*, 7/169.

"Ti, vođo pravovjernih!", odgovoriše. Alija reče: "S kim god sam se borio, pobijedio sam, međutim, najhrabriji čovjek je Ebu Bekr, radijallahu anhu. Napravili smo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kućicu i upitasmo: 'Ko će biti sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, da ga čuva od mušrika?' Tako mi Allaha, niko mu se nije mogao približiti od Ebu Bekra koji je isukane sablje stajao na čelu ispred Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Niko nije krenuo prema njemu a da Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije krenuo prema njemu. On je najhrabriji čovjek." Alija, radijallahu anhu, dalje kazuje: "Vidio sam kako su jednom prilikom Kurejšije uhvatile Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Jedni su ga gurali, drugi silovito tjerali govoreći: 'Ti si naše bogove sveo na jednog Boga!' Tako mi Allaha, niko mu se nije mogao približiti osim Ebu Bekra, radijallahu anhu, koji se borio protiv jednih i silovito tjerao druge, govoreći: 'Propali ste, zar ćete ubiti čovjeka koji kaže: – Moj Gospodar je Allah!?'" Alija, radijallahu anhu, podiže svoj ogrtač i zaplaka toliko da mu se brada ukvasila, a zatim reče: "Tako vam Allaha, je li bolji vjernik iz faraonove porodice ili Ebu Bekr?" Niko ništa ne odgovori, a Alija, radijallahu anhu, reče: "Tako mi Allaha, sat Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, života vredniji je od cijele zemlje vjernika iz faraonove porodice. Taj čovjek je skrivao svoj iman, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, javno ga je ispoljavao."[104]

Ovo je blistava slika koja pojašnjava prirodu borbe između istine i laži, upute i zablude, vjerovanja i nevjerstva, te šta je sve Ebu Bekr, radijallahu anhu, podnosio i pretrpio na Allahovom putu. Također, ovaj primjer ukazuje na Ebu Bekrovu, radijallahu anhu, jedinstvenu ličnost i neobičnu hrabrost koju mu je priznao i potvrdio i Alija, radijallahu anhu, za vrijeme svoje vladavine, tj. desetljeće nakon Ebu Bekrove, radijallahu anhu, smrti. Sjećanje na Ebu Bekra toliko je potreslo Aliju da je zaplakao i rasplakao sve prisutne.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je prvi musliman koji je trpio nedaće na Allahovom putu, nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prvi koji je branio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i prvi koji je pozivao u vjeru.[105] Bio je Poslanikova desna ruka, predan širenju vjere i praćenju Poslanika,

---

[104] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 3/271–272.

[105] Vidjeti: Muhammed Abdurrahman Kasim, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 29, 30 i 32.

sallallahu alejhi ve sellem. Pomogao mu je u odgoju i podučavanju onih koji su prihvatali vjeru, ali pružao im je i materijalnu potporu. U vezi s tim, Ebu Zerr, radijallahu anhu, kazuje o svom prihvatanju islama i navodi da je tom prilikom Ebu Bekr rekao: "...Allahov Poslaniče, dozvoli mi da ga ja nahranim ove noći", i nahranio ga je grožđem iz Taifa.[106]

Ovako se Ebu Bekr, radijallahu anhu, postavljao prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: potcjenjivao je opasnosti po svoj život, ali nije zanemarivao ni potcjenjivao opasnosti kojima je bio izlagan Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bile one male ili velike. Kada bi vidio da se Poslanik nalazi u opasnosti, a mogao ga je odbraniti, stao bi između napadača i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći im: "Propali ste, zar ćete ubiti čovjeka koji govori: 'Moj Gospodar je Allah!?'" Uvijek bi se odmicali od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i napadali, vukli za kosu i udarali Ebu Bekra ne odustajući sve dok mu ne bi pocijepali odjeću.[107]

Trošenje imetka za oslobađanje muslimana koji su bili kažnjavani zbog primanja islama

Sa širenjem vjere u paganskom ozračju Meke, udvostručili su se napadi mušrika na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji su vremenom prerasli u nasilje, posebno u odnosu prema muslimanima slabijeg imovinskog položaja. Takve muslimane izlagali su mučenjima i zlostavljanju kako bi ih odvratili od njihove vjere i tako ih učinili primjerom drugima. Tim svojim postupcima iskazivali su svu svoju mržnju i ljutnju prema vjernicima. Tako je Bilal, radijallahu anhu, bio izložen velikom mučenju. Nije imao nikoga u pozadini kako bi se na njega oslonio, nije imao porodicu koja bi ga štitila ili sablju koja bi ga branila. U predislamskoj paganskoj Meki osobe kao što je bio Bilal, radijallahu anhu, smatrane su običnim brojem, nisu imale nikakvog značaja u životu osim da služe, pokoravaju se, budu prodavane ili kupovane kao stoka. Bilo je nezamislivo da jedna takva osoba ima svoje mišljenje ili neku zamisao, ili da nekoga poziva u nešto ili da pokrene neki sudski spor. Ovo je bio teški zločin u paganskoj zajednici Meke koji je

[106] *El-Feth*, 7/213; Jahja el-Jahja, *El-Hilafetur-rašide*, str. 156.

[107] Akkad, *Abkarijjetu es-Siddiki*, str. 87.

rušio njene temelje i uzdrmavao njene stavove. Međutim, nova vjera, kojoj su pohrlili mladići Meke, koji su rušili tradiciju i običaje svojih očeva, uzdrmala je srce ovog odbačenog i zaboravljenog roba, učinivši ga potpuno novim čovjekom.[108] Nakon prihvatanja islama, otkrio je smisao vjere i svu njenu dubinu, te se priključio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ostalim muslimanima koji su plovili na velikoj lađi imana.

Kada je njegov vlasnik Umejja b. Halef saznao da se Bilal priključio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je do njega i zaprijetio mu, a zatim ga je stavio na iskušenja, međutim, Bilal, radijallahu anhu, nije pokazivao ni najmanji znak neodlučnosti i mogućnosti povratka u nevjerstvo, neznanje i zabludu. To je strašno razbijesnilo Umejju i odlučio je da ga kazni teškom kaznom. Nakon što mu je zabranio da jede cijeli dan i noć, izveo ga je u pustinju u podne, kada je sunce najžešće, bacio ga je leđima na užareni pijesak i zavezao mu ruke. Nakon toga, naredio je svojim slugama da donesu veliki kamen i da mu ga stave na prsa, a zatim mu je rekao: "U ovakvom stanju ostat ćeš sve dok ne umreš ili dok ne zanegiraš Muhammeda i ne počneš obožavati Lata i Uzzaa!" Bilal, radijallahu anhu, pun dostojanstva, čvrstine i strpljivosti, odgovori: "Allah je jedan! Allah je jedan!" Umejja b. Halef i dalje je nastavio mučenje na taj gnusni način.[109] Ebu Bekr, radijallahu anhu, otišao je na mjesto gdje je Bilal mučen i počeo je pregovarati s Umejjom b. Halefom. Rekao mu je: "Zar se ne bojiš Allaha zbog ovoga što radiš s ovim nesretnikom? Dokle ćeš to raditi?!" "Ti si ga upropastio pa ga je zadesilo to što vidiš", odgovori Umejja. Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Posjedujem crnog dječaka koji je izdržljiviji i jači od njega, tvoje je vjere, dat ću ti ga u zamjenu za Bilala." "Prihvatam!", reče Umejja, "On je tvoj". Ebu Bekr mu dade svoga roba, a uze Bilala i oslobodi ga.[110] U drugoj predaji navodi se da ga je kupio za sedam ili četrdeset oka[111] zlata.[112]

Kako je samo čvrst i strpljiv bio Bilal, radijallahu anhu! Prihvatio je

---

[108] *Et-Terbijetul-kijadijja*, 1/136.

[109] Muhammed Bagdadi, *Atikul-utekai "Ebu Bekr es-Siddik"*. str. 39–40.

[110] Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 1/394.

[111] Jedna oka iznosi otprilike 250 grama.

[112] *Et-Terbijetul-kijadijja*, 1/140.

islam iskreno i čistog srca i zbog toga je bio čvrst i nije popustio pred iskušenjima i patnjama raznih vrsta. Njegova strpljivost i čvrstina samo su povećavali srdžbu i bijes mušrika, jer je bio jedini od slabijih muslimana koji je ustrajao u svojoj vjeri i nije se pokorio nevjernicima i njihovim prohtjevima. Ponavljao je riječi tevhida, prkosno i glasno. Žrtvovao je svoj život radi Allaha.[113] Kako poslije svakog iskušenja dolazi nagrada, tako se i Bilal, radijallahu anhu, oslobodio patnji, zlostavljanja i okova ropstva, i ostatak života proživio je u društvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je preselio na ahiret zadovoljan njime.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, nastavio je potlačene muslimane oslobađati od ropstva. Ova strategija postala je dijelom plana koji je sačinilo vođstvo muslimana u cilju borbe protiv ugnjetavanja slabijih muslimana. Širenje vjere pomagao je imetkom, ljudima i pojedincima. Otkupljivao je i oslobađao robove i sluškinje, muslimane i muslimanke. Na taj način oslobodio je Amira b. Fuhejru, koji se borio na Bedru i Uhudu i preselio kao šehid na dan bitke "Bi'ru Me'une", zatim Ummu Ubejs koja je izgubila vid na dan kada ju je Ebu Bekr, radijallahu anhu, oslobodio ropstva, pa su kurejšijski mušrici rekli: "Niko joj drugi nije oduzeo vid do Lat i Uzza." "Lažete, Tako mi Allaha! Lat i Uzza ne mogu nikome ni zlo nanijeti, ni dobro donijeti!", odgovori ona i Allah joj povrati vid.[114] Također, oslobodio je Nehdijju i njenu kćerku koje su bile u vlasništvu jedne žene iz plemena Benu Abduddar. Ebu Bekr, radijallahu anhu, naišao je pored njih kada ih je njihova vlasnica poslala po brašno, govoreći: "Nikada vas neću osloboditi!" Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Povuci svoju zakletvu, ženo!" "Da je povučem!?", odgovorila je. "Ta, ti si ih zaveo, pa ih ti i oslobodi!!", odvratila je ona. Ebu Bekr, radijallahu anhu, upita: "Koliko tražiš za njih?" "Toliko i toliko", reče ona. "Uzimam ih i dajem im slobodu! Vratite joj njeno brašno!", reče Ebu Bekr. Na to one rekoše: "Možemo li joj završiti posao sa brašnom, pa ga onda vratiti?" "Kako vi hoćete!", odgovori Ebu Bekr.[115]

Napravimo ovdje stanku da vidimo kako je islam učinio jednakim Ebu Bekra i ove dvije robinje pa su mu se obraćale kao sebi ravnom, a ne

[113] *Mihnetul-muslimine fi ahdil-Mekki*, str. 92.

[114] Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 1/393.

[115] Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 1/393.

kao što se rob obraća gospodaru, a Ebu Bekr, koji je bio velikodostojnik i u paganstvu i u islamu, to je prihvatio iako je njihova sloboda bila u njegovim rukama.

I pogledajmo kako je islam usavršio moral ove dvije robinje: mogle su, nakon što su dobile slobodu i oslobodile se nasilja svoje vlasnice, ostaviti njeno brašno da ga raznese vjetar ili da ga pojedu životinje i ptice, ali njih dvije nisu prihvatile ništa drugo osim da dovrše posao i da joj vrate brašno nakon obavljenog posla.[116]

Jednom prilikom Ebu Bekr, radijallahu anhu, prošao je pored robinje u plemenu Muemmel, jednog od ogranaka plemena Adijj b. Ka'b, koja je bila muslimanka, a Omer b. Hattab, koji je tada bio mušrik, udarao ju je. Kada bi se umorio, govorio bi joj: "Prestao sam te tući samo zato što sam se umorio", a ona bi govorila: "Allah isto ovako uradio s tobom!" Tada je Ebu Bekr kupi od njega i oslobodi je ropstva.[117]

Tako je ovaj darovatelj sloboda, oslobodite1j robova, skrušeni velikan islama, koji je bio poznat u svom narodu kao onaj koji pazi rodbinu, pomaže nemoćnog, udjeljuje ubogom, časti gosta i pomaže istinu, koji ni u paganstvu nije bio sklon griješenju, koji je bio omiljen i pristupačan, čije je srce bilo puno saosjećanja i samilosti prema nemoćnima i robovima – utrošio veliki dio svoga imetka u kupovini robova da bi ih oslobodio u ime Allaha. Učinio je to i prije nego što su objavljeni šerijatski tekstovi koji podstiču na oslobađanje robova i obećavaju veliku nagradu onome ko ih oslobađa.[118]

U mekanskoj zajednici pripovijedale su se anegdote o tome kako Ebu Bekr, radijallahu anhu, potroši sav imetak na ove jadnike, ali sa Ebu Bekrove tačke gledišta to su bila njegova braća u novoj vjeri i za njega je samo jedan od novih muslimana bio vredniji od svih mnogobožaca i nasilnika na Zemlji.

Sa ovakvim i sličnim elementima izgrađena je država tevhida i stvorena fenomenalna islamska civilizacija.[119] Ebu Bekr, radijallahu anhu, ovim

[116] Ebu Šehb, *Es-Siretun-nebevijja*, 1/346.

[117] Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 1/393

[118] Ebu Šehb, *Es-Siretun-nebevijja*, 1/345.

[119] *Et-Terbijetul-kijadijja*, 1/342.

postupcima nije želio pohvale, položaj ili ovosvjetske koristi, želio je samo lice svoga Gospodara, veličanstveno i plemenito. Otac mu je rekao: “Sine, vidim da oslobađaš slabašne robove. Zašto, kad to već činiš, ne oslobađaš jake muškarce koji bi te štitili i branili?”, a Ebu Bekr odgovori: “Oče, ovo što radim, to činim radi Allaha.” Stoga nije čudo da je Allah o Ebu Bekru objavio kur’anske ajete koji će se učiti do Sudnjega dana:

﴿ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٦﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَنْ
بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٩﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَىٰ ﴿١٠﴾ وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا
تَرَدَّىٰ ﴿١١﴾ إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ ﴿١٢﴾ وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَىٰ ﴿١٣﴾ فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ ﴿١٤﴾ لَا
يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى ﴿١٥﴾ الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٦﴾ وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى ﴿١٧﴾ الَّذِي يُؤْتِي
مَالَهُ يَتَزَكَّىٰ ﴿١٨﴾ وَمَا لِأَحَدٍ عِندَهُ مِن نِّعْمَةٍ تُجْزَىٰ ﴿١٩﴾ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَىٰ ﴿٢٠﴾
وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ﴿٢١﴾ ﴾

“Onome koji udjeljuje i ne griješi i ono najljepše smatra istinitim – njemu ćemo Džennet pripremiti; a onome koji tvrdiči i osjeća se neovisnim i ono najljepše smatra lažnim – njemu ćemo Džehennem pripremiti, i bogatstvo njegovo mu, kad se strovali, neće koristiti. Mi smo dužni ukazati na Pravi put, i jedino Nama pripada i onaj i ovaj svijet! Zato vas opominjem razbuktalom vatrom, u koju će ući samo nesretnik, onaj koji bude poricao i glavu okretao, a od nje će daleko biti onaj koji se bude Allaha bojao, onaj koji bude dio imetka svoga udjeljivao, da bi se očistio, ne očekujući da mu se zahvalnošću uzvrati, već jedino da bi naklonost Gospodara svoga Svevišnjeg stekao, i on će, zbilja, zadovoljan biti!” (El-Lejl, 5–21)

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je jedan od ljudi koji su najviše imetka trošili na putu postizanja Allahovog i Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, zadovoljstva.

Ova solidarnost među članovima prve muslimanske zajednice vrhunac je dobrote i nesebičnosti. Ovi robovi su kao muslimani postali nosioci vjere i ideja, o kojima su diskutirali i koje su branili, i vodili džihad na tom putu.

Ebu Bekrov postupak kupovanja robova, koje je zatim oslobađao, dokaz je veličine ove vjere i pokazatelj do koje je mjere islam utjecao na njegovu ličnost. A muslimanima danas itekako treba oživljavanje ovih svijetlih primjera i uzvišenih osjećanja kako bi se postiglo jedinstvo, suživot i potpomaganje među sinovima ovog ummeta koji neprijatelji vjere nastoje potpuno uništiti.

Ebu Bekrova, radijallahu anhu, prva hidžra i mišljenje Ibn Dugunna o njoj

Aiša, radijallahu anha, kazivala je: "Svoje sam roditelje zapamtila kao vjernike. Nikada nije prošao dan a da nas Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi posjetio, ili ujutro i navečer. Kada su muslimani počeli doživljavati teška iskušenja, Ebu Bekr, radijallahu anhu, krenuo je u Abesiniju. Kada je stigao do mjesta Berkul-Gimad, susreo ga je Ibn Dugunna, prvak plemena El-Kara[120] i upitao ga: "Gdje si se zaputio, Ebu Bekre?" "Moj narod me protjerao", odgovorio je Ebu Bekr, "stoga hoću da otputujem u drugu zemlju i da slobodno obožavam svoga Gospodara." Ibn Dugunna reče: "Ljudi poput tebe ne smiju biti protjerani, niti prisiljeni da sami napuste rodni kraj. Ti daješ onome ko je u oskudici, održavaš rodbinske veze, pomažeš nemoćne, dočekuješ i primaš gosta, pomažeš u nevoljama, stoga ti ja dajem svoju zaštitu. Vrati se i obožavaj svoga Gospodara u svom gradu!" Ebu Bekr, radijallahu anhu, vratio se, a sa njim je došao i Ibn Dugunna koji je navečer obišao kurejšijske prvake i rekao im: "Doista se onakvi kao što je Ebu Bekr ne protjeruju, niti bježe od svoga naroda. Zar ćete protjerati čovjeka koji daje onome koji je u oskudici, koji održava rodbinske veze, pomaže nemoćne, dočekuje i prima gosta, pomaže u nevoljama?!" Kurejšijski prvaci nisu osporili zaštitu koju je Ibn Dugunna pružio Ebu Bekru, ali su mu rekli: "Zatraži od Ebu Bekra da svoga Gospodara obožava u svojoj kući, samo neka nas ne uznemirava time, i neka to ne čini javno, jer se bojimo da nam ne zavede djecu i žene!" Ovo je Ibn Dugunna prenio

---

[120] U vezi sa imenom Ibn Dugunna postoji razilaženje, odnosno jedni kažu da se zvao Haris b. Jezid, drugi pak Rebia b. Refia, a treći smatraju da se zvao Malik. Pleme El-Kara vodi porijeklo od Benu Huna b. Huzejma.

Ebu Bekru, radijallahu anhu, koji je, doista, izvjesno vrijeme ibadetio u kući, ne klanjajući javno i ne učeći Kur'an izvan kuće, a onda je odlučio da javno počne obavljati namaz u dvorištu ispred svoje kuće, gdje je klanjao i učio Kur'an. Žene idolopoklonika i njihova djeca dolazili su u velikom broju i, stvarajući gužvu, gledali ga s velikim čuđenjem.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je čovjek koji je mnogo plakao kada bi učio Kur'an, jednostavno se nije mogao suzdržati a da ne zaplače. To je uznemirilo idolopokloničke prvake, pa su pozvali Ibn Dugunna i rekli mu: "Mi smo, uzevši u obzir tvoju zaštitu, bili dopustili Ebu Bekru, radijallahu anhu, da pod određenim uvjetima obožava svoga Gospodara u svojoj kući, ali on je to prekršio javnim klanjanjem namaza u dvorištu i učenjem Kur'ana. Mi strahujemo da će on na taj način zavesti naše žene i našu djecu, stoga od tebe tražimo da mu to zabraniš. Ako će svoju vjeru prakticirati unutar svoje kuće, mi nemamo ništa protiv, ali ako to želi javno činiti, onda od njega zatraži da ti povrati zaštitu koju si mu dao, jer mi ne želimo održavati ugovor s tobom budući da ne dopuštamo Ebu Bekru, radijallahu anhu, javno ispoljavanje vjere. Ibn Dugunna je, kako kazuje Aiša, radijallahu anha, otišao Ebu Bekru i rekao mu: "Ti znaš šta sam ja tražio od tebe, zato, ili se čvrsto drži toga ili ću povući zaštitu koju sam ti obećao, jer ja ne želim da se među Arapima pročuje kako sam ja prekršio sklopljeni ugovor." "Vraćam ti zaštitu", reče Ebu Bekr, "i zadovoljan sam Allahovom zaštitom!"[121] Nakon što je izašao iz okvira zaštite Ibn Dugunna, zaputio se prema Kabi. Usput ga je sreo jedan kurejšijski drznik i posuo ga zemljom po glavi, a zatim su pored njega naišli Velid b. Mugira i As b. Vail, pa im Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Zar niste vidjeli šta je uradio ovaj drznik?" "Ti si to sam sebi napravio", odgovoriše oni, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Milostiv li si, Gospodaru! Milostiv li si, Gospodaru! Milostiv li si, Gospodaru!"[122]

Ovaj događaj obiluje poukama i porukama, a neke od njih jesu sljedeće:

1. Prije Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva, Ebu Bekr, radijallahu anhu, zauzimao je časno mjesto u svom narodu, što potvrđuje primjer Ibn Dugunna, koji mu je rekao: "Ljudi poput tebe ne

---

[121] *Fethul-Bari*, 7/274.

[122] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 3/95.

smiju biti protjerani, niti prisiljeni da sami napuste rodni kraj. Ti daješ onome ko je u oskudici, održavaš rodbinske veze, pomažeš nemoćne, dočekuješ i primaš gosta, pomažeš u nevoljama." Ebu Bekr nije prihvatio islam zbog želje za položajem ili vlašću, nego ga je na put vjere ponukala ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku, bez obzira na to kakva ga iskušenja očekuju. Svojom vjerom nije želio ništa do Allahovo, subhanehu ve te'ala, zadovoljstvo. Želio je napustiti svoju porodicu i domovinu radi obožavanja Gospodara jer mu je to bilo onemogućeno u rodnom mjestu.[123]

2. U svom misionarskom radu, odnosno u širenju vjere, koristio se plemenitim Kur'anom i zbog toga se trudio zapamtiti njegove ajete, razumijevati ga i postupati u skladu sa njegovim smjernicama i propisima. Pažnju su mu plijenile kur'anske metode pozivanja u vjeru, dubina njegovih ideja, predstavljanje tema na razumom prihvatljiv način, izlaganje i kazivanje o događajima na način koji je plijenio veliku pažnju onih koji su slušali i jačina njegovih dokaza.[124]

Kur'an je ostavljao veliki trag na Ebu Bekra, radijallahu anhu, tako da je uvijek plakao kada ga je učio, što ukazuje na dubinu njegovog ubjeđenja i na jačinu svjesnosti njegovog srca o Uzvišenom Allahu. Značenje ajeta koje je učio toliko je duboko djelovalo i ostavljalo takav utjecaj na njega da nije mogao suzdržati suze, ponekad zbog duboke žalosti, a nekad zbog prevelike radosti. Istinski vjernik uvijek se nalazi između dva stanja: radostan je zbog Allahove upute na Pravi put i zabrinut zbog postojanja mogućnosti da malo skrene s Pravoga puta. Ako je čovjek osjećajan i svjestan, kao što je to bio Ebu Bekr, radijallahu anhu, tada ga Kur'an podsjeća na ahiretski život i na obećane nagrade i kazne, a sve to manifestira se skrušenošću njegovog tijela i suznim okom. Ovakav prizor ostavlja jak utisak na one koji vjernika vide u takvom stanju i ovo su mušrici imali u vidu kada su reagirali zbog Ebu Bekrovog postupka, jer su se plašili da će prizor koji su mogli vidjeti dok je Ebu Bekr obavljao ibadet, djelovati na njihove žene i djecu i da će dovesti do toga da prihvate islam.[125]

---

123 *Istihlafu Ebi Bekr es-Siddik*, str. 134.

124 *Tarihul-da'veti ilel-islam fi ahdil-hulefair-rašidin*, str. 88.

125 Hamidi, *Et-Tarihul-islami*, 19, 20/209.

Ebu Bekra, radijallahu anhu, odgajao je sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Bekr je naučio napamet Kur'an, postupao u skladu s njegovim uputama i smjernicama i mnogo je razmišljao o njegovim propisima, poukama i porukama, nije govorio o onome što nije znao, a ako bi ga neko upitao za ajet čije mu značenje nije bilo poznato, odgovarao bi: "Koja bi me zemlja nosila i koje bi me nebo natkrivalo kada bih o Allahovoj Knjizi rekao ono što ne znam!"[126]

Jedna od njegovih izjava, koje ukazuju na njegovo duboko razmišljanje i razumijevanje Kur'ana, jeste i izjava: "Kada Uzvišeni Allah spominje stanovnike Dženneta, spominje ih po dobrim djelima, a oprašta im loša. Čovjek će reći: 'Jesam li ja od njih, tj. dobrih?' 'Nisi', neko će reći, a on je od njih."[127]

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uvijek bi sa puno poštovanja i uvažavanja pitao o onome što ne bi znao. Kada je objavljen ajet:

﴿لَّيْسَ بِأَمَانِيِّكُمْ وَلَآ أَمَانِيِّ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ ۗ مَن يَعْمَلْ سُوٓءًا يُجْزَ بِهِۦ
وَلَا يَجِدْ لَهُۥ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٢٣﴾﴾

"To neće biti ni po vašim željama niti po željama sljedbenika Knjige: onaj ko radi zlo, bit će kažnjen za to i neće naći, osim Allaha, ni zaštitnika ni pomagača" (En-Nisa, 123), Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslaniče, zadesila nas je velika nevolja, ko od nas ne radi loše djelo?!" Na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Zar ne osjećaš bol? Zar nisi tužan? Zar te ne pogađaju nedaće? To je ono što zaslužite."[128]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, također je i tumačio neke ajete, kao što su Allahove riječi:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ قَالُوا۟ رَبُّنَا ٱللَّهُ ثُمَّ ٱسْتَقَٰمُوا۟ تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ
أَلَّا تَخَافُوا۟ وَلَا تَحْزَنُوا۟ وَأَبْشِرُوا۟ بِٱلْجَنَّةِ ٱلَّتِى كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾﴾

[126] Sujuti, *Tarihul-hulefai*, str. 117, u ovoj predaji postoji prekid.

[127] Ibn Tejmijja, *Fetve*, 6/212.

[128] Ahmed, 1/11, a šejh Šakir je rekao: "Svi njegovi lanci prenosilaca su slabi, ali je sahih zbog drugih predaja koje ga pojačavaju. Vidjeti: Ahmed, *Musned*, br. 68.

"Onima koji govore: 'Gospodar naš je Allah', pa poslije ostanu pri tome – dolaze meleki: 'Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu koji vam je obećan.'" (Fussilet, 30) O ovom ajetu rekao je: "I ne okreću se ni desno ni lijevo, u svojim srcima osjećaju ljubav i strahopoštovanje samo prema Njemu, ne žude niti imaju potrebu i za kim drugim, i ne oslanjaju ne ni na koga drugog osim na Njega. Svoju ljubav iskazuju samo Allahu, ne tražeći da im podari korist niti da im otkloni nedaću, ne boje se nikoga osim Njega, ne mole nikoga osim Njega i svoja srca ne okreću ni prema kome osim prema Njemu."[129]

Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, misionarsko djelovanje među arapskim plemenima

Već smo rekli da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio najveći poznavalac rodoslovlja. Sujuti, Allah mu se smilovao, rekao je: "Vidio sam da je hafiz Zehebi, Allah mu se smilovao, svojom rukom napisao: 'Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je najveći poznavalac rodoslovlja u svom vremenu.'"[130] Tako je Ebu Bekr, radijallahu anhu, svoje veliko znanje u ovoj oblasti iskoristio kao metodu u širenju vjere. Na ovaj način pokazao je da svako može iskoristiti svoje znanje i iskustvo na Allahovom putu, bez obzira na profesiju, na vidove spoznaje, i bez obzira da li je to znanje teoretsko ili praktično, ili neki zanat potreban ljudima.[131]

Vidjet ćemo Ebu Bekra, radijallahu anhu, sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je svoj život izložio opasnosti pozivajući u islam arapska plemena, iskorištavajući tako svoje znanje na putu širenja vjere. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je vrstan govornik koji je na najbolji način znao prenijeti suštinu i smisao nečijih riječi, pa je tako prenosio i dostavljao i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi, kako u Poslanikovom prisustvu, tako i u njegovom odsustvu. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazio plemenima da ih poziva u vjeru, Ebu Bekr, radijallahu anhu, pružao mu je potporu u tome i nikada nije isticao

---

[129] *Fetve*, 28/22.

[130] *Tarihul-hulefai*, str. 100. Preuzeto iz: *Tarihud-da'veti*, str. 95.

[131] *Tarihul-hulefai*, str. 100. Preuzeto iz: *Tarihud-da'veti*, str. 96.

niti stavljao sebe ispred Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[132] Njegovo znanje o rodoslovlju i porijeklu Arapa bilo mu je od velike pomoći u odnosima sa mušricima. Od Alije, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada je Allah Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se predstavi arapskim plemenima, on je krenuo, a i ja sam pošao s njim...", do riječi: "Zatim smo otišli do sljedećeg sijela gdje je vladala mirna i staložena atmosfera. Ebu Bekr, radijallahu anhu, istupio je i upitao: 'Ko ste vi?' 'Mi smo iz plemena Benu Šejban b. Sa'leba.' Ebu Bekr, radijallahu anhu, okrenuo se prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, oni su jedni od ljudi najboljeg i najplemenitijeg roda.' Među njima je bio Mefruk koji je bio najrječitiji i najljepši od svih njih. Imao je dvije pletenice koje su mu padale na prsa. Bio je nižeg staleža od Ebu Bekra, radijallahu anhu. Ebu Bekr ga upita: 'Koliko ste brojni?' 'Naš broj ne premašuje hiljadu, ali nas hiljadu neprijatelja ne može nadjačati', odgovori Mefruk. Ebu Bekr, radijallahu anhu, upita: 'A kakvi ste borci?' 'Najljući smo u borbi, a kada se susretnemo s neprijateljem, tada žestoko ratujemo', odgovori Mefruk i nastavi: 'Svoje sinove podučavamo jahanju i borbenim vještinama. Pobjedu daje Allah, nekada nama, nekada drugima. Da ti nisi brat Kurejšije (misleći na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem)?' Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: 'Ako ste čuli da je on Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je tačno.' 'U šta nas pozivaš, o, brate Kurejšije?', upita Mefruk. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Pozivam vas da svjedočite da nema drugog boga osim Allaha Jedinog, koji nema sudruga, i da sam ja Njegov rob i Njegov poslanik. Pozivam vas da mi se priklonite i da me pomognete. Kurejšije su Allahu okrenule leđa i u laž utjeruju Njegovog Poslanika, zadovoljili su se zabludom, a odbacili istinu, a Allah je neovisan i hvale dostojan.' Mefruk reče: 'Čemu još pozivaš, Kurejšijo, tako mi Allaha nisam čuo ljepših riječi od ovih?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prouči riječi Uzvišenog Allaha:

---

[132] Muhammed Abdurrahman Kasim, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 92.

﴿ ۞ قُلۡ تَعَالَوۡاْ أَتۡلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمۡ عَلَيۡكُمۡۖ أَلَّا تُشۡرِكُواْ بِهِۦ شَيۡـٔٗاۖ
وَبِٱلۡوَٰلِدَيۡنِ إِحۡسَٰنٗاۖ وَلَا تَقۡتُلُوٓاْ أَوۡلَٰدَكُم مِّنۡ إِمۡلَٰقٖ نَّحۡنُ نَرۡزُقُكُمۡ
وَإِيَّاهُمۡۖ وَلَا تَقۡرَبُواْ ٱلۡفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ مِنۡهَا وَمَا بَطَنَۖ وَلَا تَقۡتُلُواْ
ٱلنَّفۡسَ ٱلَّتِي حَرَّمَ ٱللَّهُ إِلَّا بِٱلۡحَقِّۚ ذَٰلِكُمۡ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمۡ تَعۡقِلُونَ ١٥١ ﴾

‘Reci: – Dođite da vam kažem šta vam Gospodar vaš propisuje: da Mu ništa ne pridružujete, da roditeljima dobro činite, da djecu svoju, zbog neimaštine, ne ubijate – Mi i vas i njih hranimo – ne približujte se nevaljalštinama, bile javne ili tajne; ne ubijajte onoga koga je Allah zabranio ubiti, osim kada to pravda zahtijeva, eto, to vam On preporučuje da biste razmislili.’ (El-En‘am, 151) Mefruk reče: ‘Čemu još pozivaš, Kurejšijo? Tako mi Allaha, ovo nisu riječi ljudi! Da su ovo njihove riječi, bile bi nam poznate!’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prouči mu riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ ۞ إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُ بِٱلۡعَدۡلِ وَٱلۡإِحۡسَٰنِ وَإِيتَآيِٕ ذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَيَنۡهَىٰ عَنِ
ٱلۡفَحۡشَآءِ وَٱلۡمُنكَرِ وَٱلۡبَغۡيِۚ يَعِظُكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ ٩٠ ﴾

‘Uistinu, Allah naređuje pravdu, dobročinstvo i pomaganje bližnjih, a zabranjuje razvrat, zlo i nepravdu! Tome vas savjetuje da biste pouku uzeli!’ (En-Nahl, 90) Mefruk reče: ‘Tako mi Allaha, pozivaš visokom moralu i dobrim djelima. U zabludi je tvoj narod koji te smatra lašcem i bori se protiv tebe. Nakon toga, dao je riječ Haniju b. Kubejsu predstavivši ga: ‘Ovo je Hani, naš vjerski poglavar.’ Hani reče: ‘Čuo sam tvoje riječi, Kurejšijo, i smatram da govoriš istinu. Mislim da je napuštanje naše vjere i prihvatanje tvoje, nakon samo jednog sastanka na kojem smo se okupili, odraz lošeg razmišljanja i kratkovidnost u pogledu posljedica. Zbog žurbe se čine velike greške. Mi ne bismo željeli da sad sklopimo ugovor ispred onih koje predstavljamo, nego predlažem da se raziđemo i mi i ti, pa da razmislimo.” Međutim, Mefruk je želio da i Musenna b. Harisa iznese svoje mišljenje, pa je dodao: ‘Ovo je Musenna, naš vojskovođa.’ Musenna (koji je kasnije prihvatio islam) reče: ‘Čuo sam tvoje riječi, Kurejšijo, zadivile su me i smatram da govoriš istinu. Moje mišljenje u vezi sa napuštanjem

naše vjere i prihvatanjem tvoje istovjetno je mišljenju Hanija b. Kubejsa. Međutim, mi smo se nastanili između dvije vode: jedna je slana, a druga otrovna.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Koje su to dvije vode?' Musenna odgovori: "Kisrine rijeke i arapske vode. Što se tiče stanja Kisrinih rijeka, to je njegov grijeh koji je neoprostiv i za koji nema opravdanja, ali mi s njim imamo ugovor da ne dižemo bune i da ne pružamo utočište ustanicima, a mislim da se kraljevima neće dopasti to u što pozivaš. Ako želiš, pružit ćemo ti utočište i podržati te iza arapskih voda.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Vaši iskreni odgovori ukazuju na vašu nezlonamjernost. Zaista, vjeru Uzvišenog Allaha može pomoći samo onaj ko će je braniti sa svih strana. Ako vam Allah uskoro prepusti njihovu zemlju i njihove žene, hoćete li onda obožavati Allaha?' Nu'man b. Šerik reče: 'Hoćemo!'"[133]

I ovaj događaj obiluje mnogim poukama i porukama, a neke od njih jesu sljedeće:

1. Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, stalno druženje s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, doprinijelo je njegovom jasnom i cjelokupnom razumijevanju islama. Uzvišeni Allah pripremio ga je da postane najučeniji od ashaba u pitanjima Allahove vjere. Od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, naučio je suštinu islama i spoznao njegova značenja. Shvatio je suštinu islamskog misionarstva jer je i sam bio svjedok njegovih brojnih etapa. Družio se s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je usmjeravao putevima ka Gospodaru kroz koje ga je Uzvišeni Allah proveo. Shvatio je prirodu ovozemaljskog života, suštinu univerzuma, tajnu postojanja i budućeg života. Shvatio je suštinu Allahovog određenja i sudbine, šejtanovo zavođenje Adema, alejhis-selam, suštinu borbe između istine i neistine, između upute i stranputice, između vjere i nevjerstva. Što se ibadeta tiče, posebno je volio noćni namaz, spominjanje Allaha, učenje Kur'ana, što je ostavilo traga i na njegov moral i čistoću tijela i duše.

2. Tokom Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, pozivanja plemena u islam, Ebu Bekr je bio njegov pratilac, što mu je donijelo višestruke koristi: naučio je da oni od kojih je tražio pomoć u širenju vjere nisu smjeli biti obavezani i ograničeni nekim međunarodnim ugovorima, koji

---

[133] *El-Bidajetu ven-nihaja,* 3/142, 143–145, i u njemu ima dodataka kojih nema u Salihijevom djelu *Sebilul-iršad*, 2/596–597.

se suprotstavljaju islamu, a koje nisu u stanju raskinuti, jer ukoliko bi prihvatili islam u takvoj situaciji, bili bi izloženi opasnosti i odmazdi od tih država koje u islamu vide opasnost i prijetnju svojim interesima.[134]

Uvjetovanje zaštite ili djelimična zaštita ne može ostvariti željene ciljeve. Pleme Benu Šejban nije bilo spremno da stupi u rat sa Kisrom ako bi on pokušao uhapsiti ili napasti Allahovog Poslanika i zato su pregovori propali.[135]

3. "Allahovu vjeru može pomoći samo onaj ko će je braniti sa svih strana", rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovarajući Musenni b. Harisu na njegov prijedlog da brane Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, samo iza arapskih voda, a ne i iza perzijskih. Ko se dobro razumije u politiku, uviđa koliko su Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, stavovi bili dalekosežni.[136]

4. Stav plemena Benu Šejban, koji pokazuje njihovo poštovanje prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, otkriva jasnoću njihovog izlaganja i precizno procjenjivanje snaga koje posjeduju, odlikovao se velikodušnošću, visokim moralom i hrabrošću. Tom prilikom kazali su i da je širenje i propovijedanje islama postupak koji se ne sviđa vladarima, ali desetak godina nakon toga Allah je odredio da pleme Benu Šejban, nakon što su svi primili islam, ponese prvi teret borbe protiv perzijskih kraljeva. Musenna b. Harisa eš-Šejbani, njihov glavni vojskovođa, u vrijeme vladavine prvog halife Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, predvodio je muslimanske snage u osvajanju Iraka. U pagansko doba plašili su se Perzijanaca i nisu ni razmišljali o borbi s njima, zbog čega su i odbili pružiti zaštitu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali nakon što su primili islam, to pleme se najviše istaklo u borbi protiv Perzijanaca, iako to ranije nisu mogli ni zamisliti. To pokazuje veličinu ove vjere kojom Allah uzdiže muslimane na ovome svijetu i čini od njih vođe na Zemlji, a na onome svijetu čekaju ih vječni džennetski užici.[137]

---

134 Muhammed Hejkel, *El-Džihadu vel-kitalu fis-sijaseti eš-šer'ijja*, 1/412.

135 Munir el-Gadban, *Et-Tehalufu es-sijasijj fil-islami*, str. 53.

136 Munir el-Gadban, *Et-Tehalufu es-sijasijj fil-islami*, str. 53.

137 Hamidi, *Et-Tarihul-islami*, 3/69; *Et-Terbijjetul-kijadijja*, 3/20.

TEMA TREĆA

EBU BEKROVA, RADIJALLAHU ANHU, HIDŽRA S POSLANIKOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, U MEDINU

Kurejšijsko ugnjetavanje muslimana iz dana u dan sve se više povećavalo, tako da su neki muslimani učinili hidžru u Abesiniju, jednom ili dva puta, bježeći zbog svoje vjere. Nakon hidžre u Abesiniju, došla je naredba o hidžri u Medinu. Poznato je da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, tražio odobrenje od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da učini hidžru u Medinu, na što mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne žuri, možda ti Allah dadne saputnika."[138] Ebu Bekr, radijallahu anhu, priželjkivao je da će njegov saputnik na putu hidžre biti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Majka pravovjernih Aiša, radijallahu anha, pripovijeda o hidžri svoga oca i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svaki je dan, ili ujutro ili navečer, dolazio u Ebu Bekrovu kuću. Onoga dana kada mu je dozvoljeno da učini hidžru i napusti svoj narod u Meki, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je kod nas popodne. Obično nije dolazio u to vrijeme, pa je Ebu Bekr, radijallahu anhu, kad ga je ugledao, rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi dolazio u ovo vrijeme da se nešto važno nije desilo!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je, a Ebu Bekr mu napravi mjesto

---

[138] *Tarihul-da'veti ilel-islam*, str. 107.

na krevetu i on sjede. U kući smo sa Ebu Bekrom bile samo moja sestra Esma i ja. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Neka nas oni koji su kod tebe ostave nasamo.' Ebu Bekr reče: 'To su samo moje dvije kćeri! A zašto to tražiš, draži si mi od oca i majke?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Data mi je dozvola da napustim (Meku) i učinim hidžru.' Ebu Bekr upita: 'Jesam li s tobom u društvu, Allahov Poslaniče?' 'Sa mnom u društvu!', kazao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

Tako mi Allaha, nikad do tada nisam vidjela da neko plače od radosti kao što je tada plakao Ebu Bekr. Kazao je: 'Allahov Vjerovjesniče, za ovaj sam trenutak pripremio dvije jahalice.' Unajmili su vodiča po imenu Abdullah b. Urejkit, iz plemena Benu Dejl b. Bekr, mušrika, čija je majka bila iz plemena Benu Sehm b. Amr. Ostavili su kod njega svoje jahalice, a on se brinuo o njima do dogovorenog vremena."[139]

Imam Buhari od Aiše, radijallahu anha, prenosi dugačak hadis o Hidžri u kojem su navedene važne pojedinosti. Aiša, radijallahu anha, kaže: "I dok smo jednom prilikom u popodnevnim satima sjedili u Ebu Bekrovoj, radijallahu anhu, kući, neko reče Ebu Bekru: 'Evo, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dolazi prerušen!' Došao nam je tokom dana, u vrijeme u koje nam nikad nije dolazio. Ebu Bekr, radijallahu anhu, tada reče: 'Allaha mi, draži mi je i od oca i od majke, sigurno je nešto vrlo važno čim je došao u ovo vrijeme!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je i zatražio dozvolu da uđe, pa mu je dopušteno. Kada je ušao, rekao je Ebu Bekru, radijallahu anhu: 'Onima koji su u kući reci neka izađu!' 'Svojim ocem bih te otkupio, Allahov Poslaniče, to je samo tvoja porodica!', reče Ebu Bekr. 'Dopušteno mi je da se iselim!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Allahov Poslaniče, hoću li se i ja iseliti zajedno s tobom?', upita Ebu Bekr. 'Da!', odgovori on. 'Allahov Poslaniče, uzmi jednu od ove moje dvije jahalice!', reče Ebu Bekr. 'Hoću, ali ću ti platiti koliko ona vrijedi!', odgovori on." Aiša dalje kazuje: "Nabrzinu smo ih opremile. Stavile smo im hranu u zavežljaj. Ebu Bekrova kćerka Esma odsjekla je dio svoga pojasa te njime zavezala zavežljaj. Zbog toga je dobila nadimak Vlasnica dva pojasa.[140]

---

139 Ibn Kesir, *Es-Siretun-nebevijja*, 2/233–234.

140 Ar. Zatun-nitakajn. (op. prev.)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr zaputili su se ka pećini Sevr u kojoj su se skrivali tri dana. S njima je noći provodio Abdullah b. Ebu Bekr, pametan i poslušan mladić. Odlazio bi od njih pred zoru te bi osvanuo među Kurejšijama kao da je prespavao u Meki. Osluškivao je šta Kurejšije planiraju protiv njih i navečer im prenosio sve što bi saznao.

Amir b. Fuhejra, Ebu Bekrov rob, napasao je stado u blizini pećine. Svake noći nakon jacije dogonio bi stado pred pećinu te ih opskrbio mlijekom, a pred cik zore Amir b. Fuhejra vraćao bi se sa stadom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr unajmili su čovjeka iz plemena Benu Dejl, iz porodice Abd b. Adijj, koji je bio iskusan vodič i imao je ugovor s porodicom Asa b. Vaila es-Sehmija kojim mu garantiraju bezbjednost. On je bio nevjernik, iste vjere kao i Kurejšije. Imao je Poslanikovo i Ebu Bekrovo povjerenje pa su mu predali svoje jahalice i dogovorili se da se nakon tri dana sastanu u pećini Sevr gdje se sa njihovim jahalicama trebao pojaviti ujutro trećeg dana.

Na put ka Medini sa njima pođoše Amir b. Fuhejra i vodič koji ih povede duž obale Crvenog mora."[141]

Niko izuzev Alije b. Ebu Taliba, Ebu Bekra i Ebu Bekrovih ukućana nije znao za izlazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Kada je došlo vrijeme za polazak, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr iz predostrožnosti, da ih Kurejšije ne bi slijedile i osujetile u ovom blagoslovljenom putovanju, krišom izađoše na stražnja vrata Ebu Bekrove kuće[142]. Već su se bili dogovorili sa Abdullahom b. Urejkitom da se za tri dana sastanu kod pećine Sevr.[143] Izlazeći iz Meke [144], Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stade na brežuljak u blizini mekanskog trga Hazura i reče: "Allaha mi, ti si najbolje mjesto na Allahovoj zemlji i Allahu najdraže mjesto na Njegovoj zemlji! I da me ne izgone, nikada te ne bih napustio!"[145]

---

[141] Buhari, *Sahih,* br. 395.

[142] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerimi*, str. 334.

[143] Ibn Zuhra, *Hatemun-nebijjina*, 1/659; Ibn Kesir, *Es-Siretuen-nebevijja*, 2/234.

[144] Ibn Kesir, *Es-Siretun-nebevijja*, 2/230–234.

[145] Tirmizi, *Sunen,* 5/722.

Zatim Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavi put prema pećini dok su ih mušrici slijedili, prateći njihove tragove sve do brda Sevr kada im oni postadoše nejasni. Popeli su se na brdo i prošli pokraj pećine. Na njenom ulazu vidjeli su paukovu mrežu pa su kazali: "Da je neko ušao u nju, ovdje sad ne bi bilo paukove mreže."[146] To je bila vojska Uzvišenog Allaha:

﴿ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ ﴿٣١﴾ ﴾

"A vojske Gospodara tvoga samo On zna." (El-Muddessir, 31)

Unatoč tome što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo sve potrebne mjere, on se nije oslanjao na njih, nego se uzdao u Allaha i sve svoje nade polagao u Njegovu pomoć i potporu. Neprestano je dovio onako kako ga je On podučio.[147] Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَقُل رَّبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَل لِّي مِن لَّدُنكَ سُلْطَانًا نَّصِيرًا ﴿٨٠﴾ ﴾

"Reci: 'Gospodaru moj, uvedi me uvodom istine i izvedi me ishodom istine. I daruj mi od Sebe snagu koja će mi pomoći.'" (El-Isra, 80)

Ovim ajetom Allah uči Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na koji način da Mu se obraća. Muslimanski ummet, također, treba iz ovoga ajeta naučiti kako da se obraća svome Gospodaru i kako da Ga moli.

Molbom da bude uveden uvodom istine i izveden ishodom istine, aludira se na kompletno ovo putovanje, od početka do kraja.

Spominjanje istine na ovom mjestu od velike je važnosti jer je usko vezano za pokušaje mnogobožaca da odvrate Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, od Allahove Objave i da ga navedu da Mu pripiše sudruga. A istina daje plodove od kojih su neki: postojanost, smiraj, čistoća, iskrenost u djelima...

"I daruj mi od Sebe snagu koja će mi pomoći" – pokloni mi snagu kojom ću se suprotstaviti nevjerničkim silama na Zemlji.

---

[146] Ahmed, *Musned*, 1/348.

[147] *El-Hidžretun-nebevijjetul-mubareka*, str. 72.

Riječi **"od Sebe"** ukazuju na čvrstu povezanost s Allahom, traženje podrške direktno od Njega i sklanjanje pod Njegovu zaštitu.

Nosilac ove poruke i istine traži snagu jedino od Allaha i boji se samo Njegove sile. On se nikada, prije oslanjanja na Allaha, neće priviti uz skute kakvog vladara ili uglednog čovjeka tražeći od njega pomoć. Ponekad se srca vlastodržaca i uglednih ljudi napoje pozivom Istine pa postanu njeni pomagači te tako dožive sretan kraj. Ali, ako poziv u Istinu bude vojnik i sluga vladara, onda neće polučiti uspjehom, jer je ona Božija i preča je od vlasti i počasti.[148]

Kad su mnogobošci okružili pećinu u kojoj su se pred njihovim očima nalazili Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umirivao je Ebu Bekra es-Siddika govoreći mu da je Allah uz njih dvojicu.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, kaže: "Rekao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nalazimo se u pećini – kad bi se neko od njih sagnuo, vidio bi nas!', a on mi je rekao: 'Šta misliš, Ebu Bekre, o dvojici uz koju je Allah treći?'"[149]

Uzvišeni Allah taj je događaj ovjekovječio riječima:

﴿ إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ ٱللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟
ثَانِىَ ٱثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِى ٱلْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَٰحِبِهِۦ لَا تَحْزَنْ إِنَّ
ٱللَّهَ مَعَنَا ۖ فَأَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُۥ بِجُنُودٍ لَّمْ تَرَوْهَا
وَجَعَلَ كَلِمَةَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلسُّفْلَىٰ ۗ وَكَلِمَةُ ٱللَّهِ هِىَ
ٱلْعُلْيَا ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾ ﴾

"Ako ga vi ne pomognete, pa – pomogao ga je Allah onda kada su ga oni koji ne vjeruju prisilili da ode, kada je s njim bio samo drug njegov, kada su njih dvojica bili u pećini i kada je on rekao drugu svome: 'Ne brini se, Allah je s nama!', pa je Allah spustio pouzdanje

---

[148] *Fi zilalil-Kur'an*, 4/2247.

[149] Buhari, *Sahih*, br. 3653; Muslim, *Sahih*, br. 5381.

Svoje na njega, i pomogao ga vojskom koju vi niste vidjeli i učinio da riječ nevjernika bude donja, a Allahova riječ, ona je – gornja. Allah je silan i mudar.” (Et-Tevba, 40)

Intenzitet potrage se smanjio, a mnogobošci izgubili nadu da će uhvatiti Poslanika, pa su Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov drug nakon tri dana izašli iz pećine.

Već smo spominjali da su Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr unajmili vodiča iz plemena Benu Dejl koji je bio mušrik, a zvao se Abdullah b. Urejkit. Stekao je njihovo povjerenje, pa su mu povjerili dvije jahalice i dogovorili sastanak nakon tri dana pred pećinom Sevr.

I zaista, u zakazano vrijeme vodič je došao. Poveo ih je manje poznatim putem da bi lakše izbjegli kurejšijske nevjernike koji su ih progonili.[150]

Na putu za Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u mjestu Kudejd[151], gdje je živjelo pleme Huza' sreo je Ummu Ma'bed[152], sestru Hubejša b. Halida el-Huzaija koji prenosi njenu priču o ovom događaju. To je priča koju prepričavaju prenosioci hadisa i autori Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa.

Ibn Kesir je rekao: “Njena je priča poznata, prenesena je različitim putevima koji jedni druge pojačavaju.”[153]

Kurejšije su po svojim sastajalištima u Meki razglasili da će onome ko uhvati Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, živog ili mrtvog, dati stotinu deva kao nagradu.

Ta vijest proširila se i među beduinskim plemenima iz okoline Meke.

U želji da se domogne blaga koje su Kurejšije pripremile onome ko uhvati Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Suraka b. Malik b. Džu'šum krenuo je u potjeru, ali je Allah Svojom neizmjernom moći odredio da se iz potjere za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, vrati kao njegov branilac.[154]

Čim su muslimani u Medini čuli da je Allahov Poslanik, sallallahu

[150] Abdulkerim Zejdan, *El-Mustefadu min kasasil-Kur'an*, 2/101.

[151] Dolina Kudejd udaljena je oko osam kilometara od puta Ma'bed.

[152] Ona je Atika bint Ka'b el-Huzaijja.

[153] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 3/188.

[154] *Es-Siretun-nebevijja, Ardu vekaii ve tahlilul-ahdas*, 1/543.

alejhi ve sellem, izašao iz Meke, svakodnevno su izlazili pred njega u Harru, čekajući od jutra do podnevne žege kada bi se zbog vrućine vraćali. Jednog dana, nakon dugog čekanja, muslimani se raziđoše. I dok su oni ulazili u svoje domove, neki se židov popeo na jednu kulu radi nekog svog posla i u magnovenju horizonta ugledao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove drugove kako se približavaju u bijeloj odjeći. Nije se mogao suzdržati pa je iz sveg glasa povikao: "O, Arapi! Evo evo vam vaše slave i sreće koju iščekujete!" Muslimani skočiše, latiše se oružja i, uprkos podnevnoj žegi, Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dočekaše na trgu Harra. On ih povede desno i zaustavi se u mahali Benu Amr b. Avf. To je bilo u ponedjeljak[155], u mjesecu rebiul-evvelu.[156] Ebu Bekr je stao i obratio se ljudima, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je i šutio, pa su ensarije, koje nisu poznavale Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, počele prilaziti Ebu Bekru i pozdravljati ga. Allahov Poslanik je ostao na suncu, pa kad Ebu Bekr primijeti da ga prži sunce, napravi mu hlad svojim ogrtačem i tako ljudi saznaše ko je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[157]

Dan Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, dolaska u Medinu bio je najradosniji i najsvečaniji dan koji Medina dotad nije zapamtila. Narod je odijevao najljepšu odjeću kao na blagdane, a to i jest bio pravi blagdan jer se islam tog dana preselio iz Meke, u kojoj je sputavan, u prostranstvo ovog blagoslovljenog mjesta Medine, odakle se proširio diljem svijeta. Stanovnici Medine uzvratili su na najljepši način na dobrotu koju im je podario Allah učinivši svoj grad domom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muhadžira i stavivši se u službu islamu. Uz to, učinili su svoj grad centrom islamskog sistema pruživši mu svu potrebnu potporu. Stanovnici Medine u velikom su broju izašli na ulice da dočekaju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a svoju radost i sreću zbog njegovog dolaska iskazivali su izgovarajući: "O, Allahov Poslaniče! O, Muhammede! O, Allahov Poslaniče!"[158] Nakon

[155] Hafiz Ibn Hadžer, *El-Feth*, 4/544, rekao je: "Ovo je ono što je poznato, a iznimku prave oni koji kažu da je bio petak."

[156] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerimi*, str. 351.

[157] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerimi*, str. 352.

[158] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerimi*, str. 352.

ovog veličanstvenog dočeka naroda, kakav se ne pamti u historiji ljudskog roda, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaputio se ka kući Ebu Ejjuba el-Ensarija, gdje je odsjeo.

Put hidžre bio je prepun teškoća, nedaća i izazova, ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uspješno ih je prebrodio da bi ummetu obezbijedio blistavu budućnost. Poslanik je napravio ummetu državu u kojoj je na temeljima imana, bogobojaznosti, dobročinstva i pravde ponikla veličanstvena ljudska civilizacija. Ta država porazila je dvije tada najmoćnije sile na svijetu: Perziju i Bizantiju.[159] Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, desna ruka od praskozorja islama sve do Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Ebu Bekr, radijallahu anhu, s potpunom predanošću i uvjerenjem, napajao se sa vjerovjesničkog izvora mudrošću, vjerom, ubjeđenjem, odlučnošću, bogobojaznošću i iskrenošću. Ebu Bekrovo prijateljstvo s Poslanikom bilo je prožeto mirnoćom i iskrenošću, zikrom i svjesnošću, ljubavlju i čistotom, odlučnošću i ustrajnošću, vjernošću i razumijevanjem. Nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, Ebu Bekr je svojim stavom odigrao ključnu ulogu u događaju koji se desio u Sekifi Benu Saida, zatim u pogledu slanja Usamine vojske koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prije svoje smrti bio spremio za pohod, u ratovima protiv odmetnika i u ostalim događajima. Ebu Bekr je popravio ono što je bilo pokvareno, izgradio što je bilo porušeno, ujedinio je one koji su se razišli i ispravio je ono što krenulo na stranputicu.[160]

U Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, činjenju hidžre sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, sadržane su mnoge pouke i poruke. Neke od njih jesu sljedeće:

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ ٱللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ثَانِىَ ٱثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِى ٱلْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَٰحِبِهِۦ لَا تَحْزَنْ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَنَا ۖ فَأَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُۥ بِجُنُودٍ لَّمْ تَرَوْهَا

[159] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerimi*, str. 355.

[160] Ševki Ebu Halil, *Fi tarihil-islami*, str. 226.

وَجَعَلَ كَلِمَةَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلسُّفْلَىٰ ۗ وَكَلِمَةُ ٱللَّهِ هِىَ
ٱلْعُلْيَا ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾

“Ako ga vi ne pomognete, pa – pomogao ga je Allah onda kada su ga oni koji ne vjeruju prisilili da ode, kada je s njim bio samo drug njegov, kada su njih dvojica bili u pećini i kada je on rekao drugu svome: ‘Ne brini se, Allah je s nama!’, pa je Allah spustio pouzdanje Svoje na njega, i pomogao ga vojskom koju vi niste vidjeli i učinio da riječ nevjernika bude donja, a Allahova riječ, ona je – gornja. Allah je silan i mudar.” (Et-Tevba, 40)

Ovim plemenitim ajetom dokazuje se Ebu Bekrova, radijallahu anhu, vrijednost sa sedam aspekata:

1. Nevjernici su ga prognali

Nevjernici su prognali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, **“kada je s njim bio samo drug njegov (drugi od dvojice)”,** iz čega proizlazi da su nevjernici prognali obojicu, a tako se uistinu i dogodilo.

2. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, jedini drug

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je s Poslanikom kada ga je Allah pomogao, kada su ga nevjernici prognali, i bio je drugi s njim, a Allah je bio treći. U vezi s Allahovim riječima: **“...kada je s njim bio samo drug njegov (drugi od dvojice)”,** navodi se da se to odnosi na slučajeve kada je od svih uglednih ashaba sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bio samo jedan – Ebu Bekr, radijallahu anhu, a ti slučajevi su: kada je Poslanik činio hidžru, na dan Bitke na Bedru u šatoru sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bio je samo Ebu Bekr, radijallahu anhu, kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozivao arapska plemena u islam, niko od uglednih ashaba nije bio s njim osim Ebu Bekra, radijallahu anhu.

Ovakvu čast da bude Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, odabrani i posebni prijatelj imao je samo Ebu Bekr, radijallahu anhu, i u tome se slažu svi stručnjaci za Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, životopis.

3. Ebu Bekr je bio Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, drug u pećini

Ebu Bekrova, radijallahu anhu, vrijednost jasno se očituje u kur'anskom tekstu. Buhari i Muslim u svojim *Sahihima* bilježe hadis koji Enes prenosi od Ebu Bekra, radijallahu anhu, a u kojem se navodi da je rekao: "Dok smo bili u pećini, rekao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kad bi se neko od njih sagnuo, vidio bi nas!', a on mi je rekao: 'Šta misliš, Ebu Bekre, o dvojici uz koju je Allah treći!?'"[161] Dakle, kur'anski tekst ukazuje na značenje ovog hadisa, a i svi islamski učenjaci jednoglasno potvrđuju njegovu ispravnost.[162]

4. Ebu Bekr je bio Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, prijatelj

Riječi Uzvišenog: **"...i kada je on rekao drugu svome..."**, ne odnose se isključivo na prijateljevanje u pećini, nego se odnose na njihovo uopćeno prijateljstvo. Niko osim Ebu Bekra, radijallahu anhu, nije bio u pećini sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, tako da se Ebu Bekr, radijallahu anhu, u odnosu na ostale ashabe, izdvaja u potpunom prijateljstvu sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i ovo je jednoglasno mišljenje svih autora Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa. Zbog ovoga je neki od učenjaka rekao: "Vrijednosti Ebu Bekra, radijallahu anhu, posebne su i jedinstvene."[163]

5. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je brižljiv i sažaljiv prema Ebu Bekru, radijallahu anhu

Riječi Uzvišenog: **"Ne brini se..."**, upućuju na to da se Poslanikov drug brinuo za njega, da ga je volio i da mu je pomagao kada je bio zabrinut. Čovjek je zabrinut onda kada strahuje za voljenu osobu, a Ebu Bekr je bio zabrinut za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je strahovao da bi ga neko mogao ubiti, a tako uništiti i islam. Iz tog razloga je, na putu hidžre, nekada išao ispred Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a nekada

[161] Buhari, *Sahih*, br. 3653

[162] *Minhadžus-sunna*, 4/240, 241.

[163] *Minhadžus-sunna*, 4/245–252.

iza njega. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je zašto to radi, a on je odgovorio: "Pomislim da bi nam mogli postaviti zasjedu, pa idem ispred tebe, a onda se sjetim potjere, pa se pomjerim iza tebe."[164] U hadisu koji imam Ahmed bilježi u svom djelu *Fedailus-sahaba* navodi se: "...pa je Ebu Bekr, radijallahu anhu, išao čas ispred njega, čas iza njega, pa ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Šta ti je?', a on odgovori: 'Allahov Poslaniče, kada sam ispred tebe, bojim se da te ne uhvati onaj ko je iza tebe, a kada sam iza tebe, bojim se da te ne uhvati onaj ko je ispred tebe.'"

Kada su stigli do pećine Sevr, Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Allahov Poslaniče, sačekaj dok ne pretražim pećinu." Ebu Bekr je zatvorio sve otvore i rupe koje je našao bojeći se da nešto ne izađe iz njih i povrijedi Poslanika. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao, Ebu Bekr ugleda jednu rupu koju nije zatvorio te je zatvori svojom nogom, a u njoj se nalazila zmija. Ebu Bekr reče: "Ako nešto bude u njoj, neka ujede mene, a i ti ćeš imati više prostora."[165] Ebu Bekr nije želio da se izjednačava sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, niti je želio da Poslanik, sallalllahu alejhi ve sellem, bude ubijen a da on živi. Izabrao je da brani Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svojim životom, porodicom i imetkom. Ovo je također obaveza svakoga vjernika, a Ebu Bekr je bio prvak vjernika u tome.[166]

6. Ebu Bekr je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, saputnik

To je potvrđeno riječima: **"...Allah je s nama!"** Ovim riječima Uzvišeni jasno izdvaja Ebu Bekra, radijallahu anhu, nad ostalim stvorenjima i ukazuje na to da će im dati od Sebe pobjedu, pružiti im Svoju podršku i pomoći im protiv neprijatelja. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je Ebu Bekra, radijallahu anhu, da će ih Allah učiniti pobjednicima, ukazati im čast i ljubav i da će im pomoći protiv neprijatelja, kao što Uzvišeni Allah kaže: **"Mi ćemo, doista, pomoći poslanike Naše i vjernike u životu na ovom svijetu, a i na Dan kad se dignu svjedoci."** (El-Mu'min, 51) Ovaj je ajet vrhunac pohvale Ebu Bekra, radijallahu anhu, jer je on od onih

---

[164] *Ebu Bekr es-Siddik efdalu es-sahabeti ve ehakkuhum bil-hilafeti*, str. 43.

[165] *Minhadžus-sunna*, 4/262–263.

[166] *Minhadžus-sunna*, 4/263.

kojima je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posvjedočio njegovu vjeru i bio povodom Allahove pomoći njemu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. U ovakvim slučajevima većina ljudi zakaže, osim onih kojima Allah pomogne.[167]

Dr. Abdulkerim Zejdan, u komentaru riječi: **"Allah je s nama"**, kaže: "Ova Božanska prisutnost, dobijena iz riječi Uzvišenog Allaha: **'Allah je s nama!'**, na većem je stepenu od Njegove prisutnosti sa bogobojaznima i dobročiniteljima koji su spomenuti u ajetu:

'Allah je zaista na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone i koji dobra djela čine.' (En-Nahl, 128) Allahova prisutnost u prvom ajetu bezuvjetno se odnosi na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovog druga, dok je u drugom ajetu ta prisutnost uvjetovana bogobojaznošću i dobročinstvom. Ovo je posebnost kojom je Svevišnji Allah izuzeo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra, radijallahu anhu, što potvrđuju i drugi ajeti i nadnaravni događaji (koji su im se dešavali)."[168]

7. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je Poslanikov, sallallahu alejhi ve selem, drug u trenucima spuštanja Allahove milosti i pobjede

Uzvišeni Allah kaže: **"...pa je Allah spustio pouzdanje Svoje na njega, i pomogao ga vojskom koju vi niste vidjeli."** (Et-Tevba, 40) Onaj ko je uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio u trenucimaa velikog straha, najpreči je i najdostojniji da bude s njim prilikom pobjede i pružanja podrške. Nije potrebno ponovo u ovom kontekstu spominjati njegovo prisustvo jer je ono jasno iz konteksta ajeta i samog događaja o kojem se govori. Ako znamo da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pećini, onda također znamo da je on bio svjedok spuštanja pouzdanja i vojske koju ljudi nisu vidjeli, što je još jedna od njegovih posebnosti u odnosu na druge ljude. Ovo je dokaz rječitosti Kur'ana i ljepote njegovog izražaja.[169]

---

[167] *Minhadžus-sunna*, 4/242–243.

[168] *El-Mustefadu min kasasil-Kur'an*, 2/100.

[169] *Minhadžus-sunna*, 4/272.

Drugo: Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, precizno planiranje i preduzimanje potrebnih mjera

Ko dobro razmotri tok hidžre, od samih priprema pa do prvih poteza po njenom okončanju, shvatit će da su planovi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, potpomognuti Objavom. Isto tako, naučit će da je u svemu što se od muslimana traži planiranje jedan od Vjerovjesnikovih sunneta i dio šerijatskih zaduženja. Oni koji misle da se treba prepustiti događajima, takvi griješe i čine zlo i sebi i ostalim muslimanima.[170]

U Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, hidžri primjećujemo sljedeće:

1. Postojanje preciznog plana. Precizno planiranje dovelo je do toga da se hidžra okonča uspješno uprkos nedaćama i preprekama s kojima se suočila. To je zato što je svaki detalj hidžre pomno prostudiran, a to se vidi iz ovih primjera:

a. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Ebu Bekrovu kuću u vrijeme velike vrućine. To je vrijeme kada se malo ko nalazi vani, a i sam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije običavao dolaziti u to vrijeme, ali ovaj put to je učinio kako ga niko ne bi primijetio.

b. Prikrio je svoj identitet došavši zamaskiranog lica u Ebu Bekrovu kuću. Tako je stavljanjem mahrame preko lica smanjio mogućnost da bude prepoznat.[171]

c. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je da svi osim Ebu Bekra izađu iz kuće, a zatim je samo rekao da moraju učiniti hidžru ne spominjući u kojem će pravcu krenuti.

---

[170] Seid Hava, *El-Esasu fis-sunna*, str. 3578.

[171] *Es-Siretun-nebevijja*, str. 141.

d. Izašli su noću i to na stražnja vrata Ebu Bekrove kuće.[172]

e. Vrhunac predostrožnosti bilo je kretanje sporednim putevima, uz korištenje pomoći iskusnog vodiča kroz planinske i pustinjske puteve. Taj vodič bio je mušrik, ali je bio častan i povjerljiv, što pokazuje da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ustručavao zatražiti pomoć od stručnih osoba, bez obzira na njihov društveni položaj i vjersku pripadnost.[173] Šejh Abdulkerim Zejdan pojašnjava da je osnova i pravilo ne prihvatati pomoć od nemuslimana u općim stvarima, međutim, izuzetak od ovog pravila jesu situacije u kojima je dozvoljeno tražiti pomoć od nemuslimana uz određene uvjete, a to su: da postoji velika vjerovatnoća da će se uz pomoć nemuslimana postići određena korist, da time ne bude nanesena šteta islamskom misionarstvu, da se od onoga od koga se pomoć traži dobiju potrebne garancije, da pružanje pomoći ne bude povod izazivanja sumnji kod drugih muslimana, da je zaista neophodno zatražiti i prihvatiti tu pomoć. Ukoliko se neki od ovih uvjeta ne ispuni, traženje pomoći od nemuslimana nije dozvoljeno.[174]

Na samom početku objave islama, Ebu Bekr, radijallahu anhu, pozvao je svoju djecu da prigrle ovu istinsku vjeru. Iako je to bilo vrlo zahtjevno i iznimno teško, Allah je odredio da njegov poziv bude plodonosan. Prilikom hidžre, svojoj je djeci podijelio dužnosti kako bi služili islamu i kako bi pridonijeli uspjehu Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, hidžre. U cilju sprovođenja plana blagoslovljene hidžre, svoje je potomke zadužio opasnim zadacima.

1. Uloga Abdullaha b. Ebu Bekra, radijallahu anhuma

Abdullah b. Ebu Bekr preuzeo je obavještajne zadatke donoseći tačne informacije o planovima i namjerama neprijatelja. Ebu Bekr, radijallahu anhu, izuzetno se posvetio Abdullahovom odgoju, usmjeravajući ga da voli svoju vjeru i nesebično se zalaže za njenu dobrobit. U tome je i uspio, na što ukazuju Abdullahova pronicljivost, razboritost, oštroumnost i visoki

[172] Šami, *Me'inis-sira*, str. 147.

[173] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerimi*, str. 361.

[174] *El-Mustefadu min kasasil-Kur'an*, 2/144–145.

stepen inteligencije. Ebu Bekr, radijallahu anhu, objasnio mu je njegovu ulogu i zadatke tokom hidžre, što je Abdullah izvršio bez greške. Dane je provodio u Meki osluškujući šta Kurejšije planiraju protiv njih, a navečer je dolazio u pećinu i prenosio im sve što bi saznao tokom dana. Svoj zadatak obavljao je na najbolji mogući način. U Meki niko nije sumnjao u njega. Noći je provodio ispred pećine kao stražar, a u zoru se vraćao u Meku, tako da niko nije ni primjećivao da je bio odsutan.[175]

2. Uloga Aiše i Esme, radijallahu anhuma

Esma i Aiša, radijallahu anhuma, imale su veoma značajnu ulogu koja je pokazala rezultate i koristi ispravnog odgoja. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na početku hidžre došao u Ebu Bekrovu, radijallahu anhu, kuću, one su spremile hranu za njega i svoga oca. Majka pravovjernih Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Nabrzinu smo ih opremile. Stavile smo im hranu u zavežljaj. Ebu Bekrova kćerka Esma odsjekla je dio svoga pojasa te njime zavezala zavežljaj. Zbog toga je dobila nadimak Vlasnica dva pojasa."[176]

3. Uloga Esme, radijallahu anha, u olakšavanju nedaća i čuvanju tajni muslimana

Esma, radijallahu anha, primjer je muslimanke koja razumije svoju vjeru i koja zna čuvati tajne poziva, neustrašivo podnoseći neprilike i nedaće. Esma, radijallahu anha, pripovijeda: "Nakon odlaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra, dođe skupina Kurejšija, među kojima i Ebu Džehl b. Hišam, i stadoše pred Ebu Bekrova vrata. Izašla sam pred njih, pa su upitali: 'Gdje ti je otac?' 'Ne znam, Boga mi, gdje mi je otac!', rekla sam. Ebu Džehl je tada podigao ruku, a bio je to odvratan i zao čovjek, i tako me ošamario po licu da mi je naušnica ispala, a zatim su se udaljili."[177]

Ovim primjerom Esma, radijallahu anha, podučava generacije muslimanki kako se čuvaju tajne muslimana od njihovih neprijatelja i kako se ostaje postojan i nepokolebljiv pred silnicima i nepravednicima.

---

[175] *Es-Siretul-halebijja*, 2/213; *El-Bidajetu ven-nihaja*, 3/182.

[176] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 3/184; *El-Hidžretun-nebevijjetul-mubareka*, str. 126.

[177] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 3/184.

4. Uloga Esme, radijallahu anha, u širenju sigurnosti i smirenosti u kući

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, krenuo sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na put hidžre, ponio je sav novac koji je imao, pet ili šest hiljada dirhema.[178] Nedugo nakon Ebu Bekrovog odlaska, Ebu Kuhafa, koji je već bio oslijepio od starosti, došao je kod Esme i rekao: "Boga mi, unesrećio vas je otišavši a ne ostavivši vam imetak!" "Nije tako, djedice!", rekla je Esma, uzela svog djeda za ruku i uvela ga u kuću, a zatim mu rekla da stavi ruku na mjesto gdje je Ebu Bekr obično ostavljao novac, a ona je prethodno tu stavila kamenčiće i prekrila ih platnom. Uzela je djedovu ruku i rekla mu: "Stavi ruku na ovo blago!" Esma kazuje: "Stavio je ruku gdje sam mu rekla i kazao: 'Uredu je. Dobro je uradio što vam je ostavio ovoliko, bit će vam dovoljno.'" Esma kaže: "A tako mi Allaha, ništa nam nije ostavio, ali nisam htjela da se djed brine."[179]

Esma je domišljato i mudro prikrila stanje svoga oca, a u isto vrijeme umirila zabrinutog starca. I nije lagala, jer otac im je zaista ostavio to kamenje koje je sakupila kako bi umirila zabrinutog starca. Ali, uz to, ostavio im je i iman – vjerovanje u Allaha, iman koji ništa ne može potresti niti ikakav vjetar otpuhati, iman na koji ne utječu ni bogatstvo ni neimaština. Ostavio im je ubjeđenje i bezgranično pouzdanje u Allaha, usadio je u njih težnju ka višim ciljevima, i tako ih učinio primjerom muslimanskoj porodici kakav teško da će se ponoviti.

Esma je ovim svojim potezima ženama i djevojkama postala primjer dostojan da se na njega ugledaju u sličnim situacijama.

Esma je sa svojim sestrama ostala u Meki, ne žaleći se na nedaću i ne tražeći pomoć, sve dok Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Meku nije poslao Zejda b. Harisa i Ebu Rafia, davši im dvije deve i petsto dirhema, da dovedu Fatimu, Ummu Kulsum, Sevdu bint Zem'at, njegovu suprugu, Usamu b. Zejda i njegovu majku Bereku, koju su zvali Ummu Ejmen. S njima je pošao i Ebu Bekrov sin Abdullah vodeći Ebu Bekrovu porodicu, među kojima su bile i Esma i Aiša.[180]

---

[178] Dirhem je srebrenjak. (op. prev.)

[179] Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 2/102, sa ispravnim lancem prenosilaca.

[180] Taberi, *Tarih*, 2/10; *El-Hidžretun-nebevijjetul-mubareka*, str. 128.

5. Uloga Amira b. Fuhejre, Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, štićenika

Većina ljudi zapostavlja svoje podređene i ne vodi brigu o njihovim potrebama. Međutim, istinski propovjednici vjere tako ne postupaju. Oni ulažu svoje posljednje napore kako bi oni koje susreću na putu da've prihvatili Uputu. Iz tog je razloga Ebu Bekr, radijallahu anhu, odgojio i podučio svoga štićenika Amira b. Fuhejru. Tako se Amir žrtvovao na putu vjere i služenja muslimanima.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, pojasnio mu je njegovu važnu ulogu u obavljanju Poslanikove hidžre. Čuvao je stado ovaca sa ostalim pastirima iz Meke, ali nikakvim gestom na sebe nije privlačio pažnju. Kada bi pala noć, izdvojio bi jednu od Ebu Bekrovih, radijallahu anhu, ovaca i poveo bi je do njih u pećinu da je pomuzu i zakolju. Također je upotpunjavao ulogu Abdullaha b. Ebu Bekra, radijallahu anhuma, tako što je išao za njim kada se on ujutro vraćao od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra, i brisao njegove tragove. Dakle, postupao je pronicljivo i oštroumno i time doprinio da se hidžra uspješno okonča.[181]

Iz ovog Ebu Bekrovog postupanja današnji muslimani trebaju naučiti lekcije i primijeniti naučeno u odnosu sa muslimanima iz svih krajeva svijeta, a osnovno pravilo jeste da se u prvom redu prema njima odnose kao prema ljudskim bićima, poštujući njihovu ličnost, a zatim da ih poduče propisima islama koje će, uz Allahovu dozvolu, prakticirati u svom životu.

Sve ovo pokazuje da je put isplaniran nevjerovatno precizno, poduzeti su mudri potezi kao mjere predostrožnosti, svakoj osobi povjeren je zadatak koji joj najbolje odgovara, pokrivene su sve potrebe putovanja i u izvođenje plana uključen je najmanji potrebni broj osoba, niko nije bio ni višak ni smetnja.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo je uzroke i učinio sve što je bilo u njegovoj moći, nakon čega Allahova pomoć nije izostala.[182]

Poduzimanje uzroka neophodno je i obavezno, iako ne znači da će to uvijek donijeti uspjeh i željeni rezultat. To je zato što su te stvari vezane za

---

[181] *Tarihud-da'veti fi ahdi hulefair-rašidin*, str. 115.

[182] Teufik Muhammed, *Advau alel-hidžreti*, str. 393–397.

Allahovu volju, pa je i oslanjanje na Allaha nužno i vrhunac je poduzimanja uzroka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo je sve neophodne mjere i upotrijebio sva potrebna sredstva, ali, u isto vrijeme, on je bio sa Allahom u svojim dovama u kojima je tražio da ga On pomogne i njegovo putovanje okonča uspjehom. Dove su mu uslišane, a putovanje je uspješno okončano.[183]

Treće: Ebu Bekrov, radijallahu anhu, visoki stepen spremnosti i suze radosnice

Ebu Bekrova, radijallahu anhu, spremnost i vjerovjesnički odgoj došli su do izražaja u trenutku kada je htio učiniti hidžru u Medinu i kada mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada rekao: "Ne žuri! Možda ti Allah dâ saputnika!" Ebu Bekr je počeo sa pripremama i planiranjem hidžre te je kupio dvije deve i držao ih u svojoj kući hraneći ih i pripremajući za hidžru.

U Buharijevoj predaji navodi se: "Četiri mjeseca lišćem je hranio dvije deve."

Svojom dalekovidnošću Ebu Bekr, koji je odgajan da bude vođa, shvatio je da će hidžra biti teška i da može početi svakog momenta, stoga je pripremio potrebna sredstva, obezbijedio poputninu i stavio svoju porodicu u službu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao i obavijestio ga da je Allah dozvolio Vjerovjesniku da učini hidžru, Ebu Bekr je plakao od sreće što će biti Vjerovjesnikov saputnik.

Aiša o tome pripovijeda: "Allaha mi, nisam znala da neko može plakati od sreće dok taj dan nisam vidjela Ebu Bekra kako plače!" Suze radosnice odraz su vrhunca sreće.

U tom smislu pjesnik je spjevao sljedeće stihove:

U pismu od voljenog pisalo je da će me
Posjetiti te mi oči zasuziše
Radost me je nadvladala tako da me

---

[183] *Min me'inis-sira*, str. 148.

Prekomjerno uzbuđenje i sreća rasplakaše
Oko moje, suza ti je postala običaj
Da plače od radosti i tuge!

Ebu Bekr je shvatao da će on jedini biti saputnik Gospodarovog Poslanika na ovom putu koji će trajati najmanje desetak dana i da će založiti vlastiti život za svoga velikodostojnika, vođu i miljenika, odabranog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Na svijetu nema većeg uspjeha od toga da Ebu Bekr, mimo svih ashaba i čitavog svijeta, bude jedini saputnik najboljem stvorenju.[184]

Ebu Bekr se u pećini bojao da će ih mnogobošci otkriti, što pokazuje njegovu ljubav u ime Allaha prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. To je primjer kako iskreni vojnik da've prema svome časnom vođi treba pokazati saosjećanje i bojazan za njegov život kada zapadne u teške situacije. Ebu Bekr se u tim trenucima nije bojao za svoj život, jer da je tako, ne bi ni pošao s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na ovaj opasni put, zato što je znao da je smaknuće najmanje što će mu se desiti ako ga mnogobošci uhvate sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. On se bojao za život časnog Poslanika i budućnost islama ako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, padne u ruke mnogobožaca.[185]

Ebu Bekr je više puta na ovom putovanju pokazao istančan osjećaj za mjere bezbjednosti. Jedan od tih primjera jeste njegov odgovor čovjeku koji je pitao: "Ko je ovaj čovjek?" Ebu Bekr mu je odgovorio: "To je vodič koji me vodi putem." Onaj što je pitao mislio je da Ebu Bekr ovim riječima aludira na drum, a on je aludirao na put dobra. Ebu Bekr je vrlo vješto iskoristio dvosmislenost riječi i izbjegao neugodnosti i laži.[186] U svom odgovoru poslužio se aluzijom ili dvosmislenim govorom i postupio po sigurnosnim uputama koje je naučio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to mu je odobrio jer je hidžra bila tajna.[187]

---

[184] *Et-Terbijjetul-kijadijja*, 2/191–192.

[185] Sibai, *Es-Siretun-nebevijjetu durus ve iber*, str. 71.

[186] *El-Hidžretun-nebevijjetul-mubareka*, str. 204.

[187] Sibai, *Es-Siretun-nebevijjetu durus ve iber*, str. 68.

Četvrto: Umješnost vođenja duša i utjecaj na psihu ljudi

Duboka ljubav prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, preplavila je Ebu Bekrovo srce tokom hidžre, kao što je preplavila i srca ostalih ashaba. To je bila iskrena ljubav, a ne licemjerno pokazivanje ljubavi radi interesa, želje za ovosvjetskim dobrima ili iz straha da ih ne zadesi zlo.

Jedan od razloga ove ljubavi prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jesu njegove liderske osobine. On je bdio noćima da bi ashabi mirno spavali, umarao se da bi oni bili rahat, gladovao da bi oni bili siti, radovao se njihovim veseljima, tugovao zbog njihovih žalosti. Svaki muslimanski lider, svako ko je za nešto odgovoran, može računati da će zadobiti simpatije ljudi ako bude slijedio Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, primjer u saosjećanju s ljudima u žalosti i učešću u njihovoj radosti, i kada sve što radi, bude činio zarad Allahovog zadovoljstva.[188]

Istinu je rekao libijski pjesnik Ahmed Refik Mehdavi:

Kada Allah zavoli nutrinu Svoga roba
na njemu se ugleda milost oslobodi telja.
A kada nijet u ime Allaha očisti, pozivaču
duše robova pribjegnu i pohrle.[189]

Pravi vođa prije svega vodi duše i djeluje na osjećaje. U mjeri u kojoj vođstvo pokaže osjećaje prema sljedbenicima, u tolikoj mjeri će i sljedbenici pokazati osjećaje prema vođstvu. Koliko vođstvo pokaže truda, toliko će sljedbenici pokazati ljubavi.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je izuzetno samilostan i osjećajan prema svojim sljedbenicima. Hidžru je učinio tek nakon što je to učinila većina njegovih sljedbenika i kada nije ostao niko osim onih koji su bili potčinjeni, ili su pali pred ovim iskušenjem, i onih koji su imali posebne zadatke vezane za hidžru.[190]

Ebu Bekrova, radijallahu anhu, ljubav prema Poslaniku, sallallahu

---

[188] Ebu Faris, *El-Hidžretun-nebevijja*, str. 54.

[189] Sallabi, *El-Hareketus-senusijja*, 2/7.

[190] *Es-Siretun-nebevijjetul-mubareka*, str. 205.

alejhi ve sellem, primjer je istinske i iskrene ljubavi u ime Allaha, a suprotan primjer ljubavi, tj. ljubavi koja nije u ime Allaha, jeste Ebu Talibova ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Talib je volio i pomagao Poslanika zbog svojih prohtjeva, a ne zbog Allaha. Allah je primio Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, djelo i njegovim povodom objavio:

﴿ وَسَيُجَنَّبُهَا ٱلْأَتْقَى ﴿١٧﴾ ٱلَّذِى يُؤْتِى مَالَهُۥ يَتَزَكَّىٰ ﴿١٨﴾ وَمَا لِأَحَدٍ عِندَهُۥ مِن نِّعْمَةٍ
تُجْزَىٰٓ ﴿١٩﴾ إِلَّا ٱبْتِغَآءَ وَجْهِ رَبِّهِ ٱلْأَعْلَىٰ ﴿٢٠﴾ وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ﴿٢١﴾ ﴾

"A od nje će daleko biti onaj koji se bude Allaha bojao, onaj koji bude dio imetka svoga udjeljivao, da bi se očistio, ne očekujući da mu se zahvalnošću uzvrati; već jedino da bi naklonost Gospodara svoga Svevišnjeg stekao, i on će, zbilja, zadovoljan biti." (El-Lejl, 17–21) Što se tiče Ebu Taliba, Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, amidže, Allah nije primio dobročinstvo koje je činio Poslaniku i uveo ga je u Džehennem. On je bio mušrik i djela nije radio u ime Allaha, dok Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije tražio nagradu od stvorenja, niti od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti od ostalih. Ebu Bekr je vjerovao u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, volio ga i štitio, pomagao ga u ime Allaha približavajući se tako Allahu i tražeći nagradu od Njega. Dostavljao je od Allaha Njegove naredbe i zabrane, obećanja i kazne.[191]

---

[191] Ibn Tejmijja, *Fetve*, 11/286.

Peto: Ebu Bekrova, radijallahu anhu, bolest po dolasku u Medinu

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi učinili su veliku žrtvu napuštanjem sigurnosti svojih domova. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je iskazao riječima: "Tako mi Allaha! Ti si Allahu najbolje i najdraže mjesto i da me nisu istjerali, nikada te ne bih napustio."[192]

Aiša, radijallahu anha, pripovijeda: "Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Medinu, pogodila ju je najteža groznica. Njenim dolinama tekle su mnoge rijeke. Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, razbolješe se i oslabiše, a Allah je Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sačuvao od toga.

Ebu Bekr, Amir b. Fuhejra i Bilal stanovali su u istoj kući. Kada su oboljeli od groznice, zatražila sam dozvolu od Allahovog Poslanika da ih posjetim. On mi je dozvolio i ja sam im došla u posjetu, a to je bilo prije nego što nam je propisan hidžab. Samo Allah zna kako su se osjećali od silne groznice. Prišla sam Ebu Bekru i upitala: 'Babo, kako si?', a on u stihovima reče:

'Svaki čovjek što sa porodicom osvane
smrt mu je od vezica za papuče bliže.'

Pomislih: 'Tako mi Allaha! Moj otac ne zna šta govori.' Prišla sam Amiru b. Fuhejri i upitala ga: 'Kako si, Amire?', a on reče:

'Umro sam prije nego smrt okusih
život visi nad kukavicom
čovjek se trudi koliko može
kao što se bik brani rogovima.'

Pomislih: 'Tako mi Allaha! Amir ne zna šta govori.' A Bilal bi, kad bi ga popustila groznica, legao u predvorju kuće i govorio:

---

192 Tirmizi, *Sunen*, 5/722.

'O, teško meni, da li ću noćas obitavati
U dolini okružen mirisnim cvijećem
O, da li ću opet doći na vode Medženne[193]
I vidjeti brda Šamu i Tufejl[194]*!'*

Obavijestila sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, a on reče: *'Allahu moj, omili nam Medinu kao što volimo Meku i još više, a groznicu prenesi iz nje u Džuhfu! Allahu moj, podaj nam blagoslov u njenim pregrštima i mjericama!'*[195]

Uzvišeni Allah odazvao se dovi Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su se muslimani oporavili od groznice, a Medina je postala ugodno mjesto za boravak svih došljaka, muhadžira, bez obzira što su dolazili iz sredina s različitim klimatskim uvjetima.[196]

Odmah po dolasku u Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posvetio se izgradnji islamske države: pobratimio je muhadžire i ensarije, izgradio mesdžid, sklopio ugovore sa židovima, počeo slanje izvidnica, posvetio se izgradnji i jačanju ekonomije, obrazovanja i odgoja. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je njegov najiskreniji savjetnik, stalni pratilac, učesnik svih događanja, nesebični konsultant i savjetnik koji mu je pružao i nesebičnu materijalnu pomoć.[197]

* * *

[193] Ime oblasti u blizini Meke.

[194] Šam i Tufejl su dva brda u blizini Meke.

[195] Buhari, *Sahih*, br. 6372.

[196] *Et-Terbijjetul-kijadijja*, 2/310.

[197] *Tarihud-da'veti ilel-islam fi ahdi hulefair-rašidin*, str. 121.

TEMA ČETVRTA

EBU BEKR, RADIJALLAHU ANHU, NA BOJNOM POLJU

Uvod

U historijskim i biografskim djelima učenjaci navode da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u Bitki na Bedru i u svim ostalim bitkama. Na dan Bitke na Uhudu ostao je sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada su svi otišli, a na dan Bitke na Hunejnu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mu je svoju veliku crnu zastavu.[198]

Ibn Kesir je rekao: "Svi učenjaci su složni u pogledu toga da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, zajedno sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u svim bitkama."[199]

Zamahšeri je rekao: "Ebu Bekr, radijallahu anhu, uvijek je bio sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Družio se s njim u mladosti, dijelio svoj imetak u starosti. Preveo ga je do Medine na svojim jahalicama i na tom putu dijelio s njim svoju hranu. Cijeloga života nije prestao udjeljivati mu svoj imetak. Oženio ga je svojom kćerkom. Pratio ga je kod kuće i na putovanjima. Kada je preselio na ahiret, ukopao ga je u sobi njegove najdraže supruge Aiše.[200]

---

[198] *Et-Tabekatul-kubra*, 1/124; *Sifetus-safva*, 1/242.

[199] *Usdul-gaba*, 3/318.

[200] *Hasaisul-ušretil-kiramil-berera*, str. 41.

Od Seleme b. Ekvea prenosi se da je rekao: "Učestvovao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u sedam bitaka i izlazio devet puta u izvidnice koje je on slao. Jedanput nam je zapovjednik bio Ebu Bekr, radijallahu anhu, a drugi put Usama."[201]

Tokom obrade ove teme, prikazat ćemo Ebu Bekrov, radijallahu anhu, život na bojnom polju uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kako se svojim životom, imetkom i idejama borio za uspjeh Allahove vjere.

Prvo: Ebu Bekr, radijallahu anhu, u Bitki na Bedru

Bitka na Bedru odigrala se druge godine po Hidžri. Ebu Bekr, radijallahu anhu, učestvovao je u ovoj bitki, a poznate su situacije u koje je dolazio tokom bitke. Najpoznatije su:

1. *Konsultacije o borbi*

Nakon što je primio informacije da se karavana izvukla, a da su mekanske vođe odlučne da se upuste u borbu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je posavjetovati se sa ashabima o novonastaloj situaciji.[202] Ebu Bekr, radijallahu anhu, ustao je i iznio svoje prijedloge koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio pohvalivši ga, a zatim je Omer ustao i predložio, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio i njegove prijedloge i pohvalio ga.[203]

2. *Ebu Bekrova, radijallahu anhu, uloga u izviđanju s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem*

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je u izviđanje s Ebu Bekrom te su sreli jednog starca. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je da li je šta čuo o mušričkoj vojsci i o Muhammedu i njegovim ashabima. Starac im reče: "Neću vam ništa reći dok mi ne kažete odakle ste vas dvojica!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Prvo ti nama

---

[201] Buhari, *Sahih*, br. 4270.

[202] Buhari, *Sahih*, br. 3952.

[203] Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 2/447.

odgovori na naše pitanje, pa ćemo onda mi odgovoriti na tvoje." Starac je upitao: "Odgovor za odgovor?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Tako je." Starac tada reče: "Čuo sam da su Muhammed i njegovi drugovi izašli iz Medine tada i tada, pa ako je onaj koji me je obavijestio o tome govorio istinu, onda znači da se danas nalaze na tom i tom mjestu" – imenovao je mjesto na kojem su se i nalazili muslimani. "A obaviješten sam da su Kurejšije izašle tada i tada, pa ako je istinu govorio onaj koji me je obavijestio o tome, onda znači da se danas nalaze na tom i tom mjestu" – spomenuo je mjesto na kojem se i nalazila mušrička vojska. Nakon toga starac ih je upitao: "Odgovorio sam vam na vaše pitanje, pa sada vi meni odgovorite odakle ste." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Mi smo od vode." Zatim su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr otišli, a starac je ostao zbunjen odgovorom: "Od koje vode? Je li od iračkih voda?"[204]

Ova situacija dokazuje Ebu Bekrov položaj kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od kojeg je naučio mnoge lekcije.

3. Ebu Bekrova, radijallahu anhu, uloga u čuvanju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na komandnom mjestu

Nakon što je rasporedio vojsku na njihove položaje, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se na komandno mjesto. Bio je to šator na jednom uzvišenju, okrenut ka bojnom polju odakle je Poslanik mogao imati kompletan pregled zbivanja na bojnom polju. Uz njega je u šatoru bio Ebu Bekr, radijallahu anhu, a grupa ensarijskih mladića, pod komandom Sa'da b. Muaza, čuvala je stražu oko šatora.[205] Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, govoreći o ovoj situaciji, upitao je prisutne: "O, ljudi, ko je najhrabriji čovjek?" "Ti, vođo pravovjernih", odgovoriše. Alija, radijallahu anhu, reče: "S kim god sam se borio, pobijedio sam, međutim, najhrabriji čovjek je Ebu Bekr, radijallahu anhu. Napravili smo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, šator i upitasmo: 'Ko će biti s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, da ga čuva od mušrika?' Tako mi Allaha, niko mu se nije mogao približiti osim Ebu Bekra, radijallahu anhu, koji je ispred Poslanika, sallallahu alejhi

[204] Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 2/228.

[205] Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 2/233.

ve sellem, stajao sa isukanom sabljom. Niko nije krenuo prema njemu a da Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije krenuo prema njemu. On je najhrabriji čovjek."[206]

4. Ebu Bekr, radijallahu anhu, prima radosnu vijest o pobjedi i bori se rame uz rame s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem

Nakon što je preduzeo sve potrebne mjere, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio se svome Gospodaru, doveći Mu i moleći Ga za pobjedu koju mu je obećao: "Gospodaru moj, ispuni ono što si mi obećao! Gospodaru moj, ako ova grupa pripadnika islama bude uništena, niko Te nikada više neće obožavati na Zemlji." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako je predano dovio i molio svoga Gospodara za pomoć da mu je spao ogrtač s ramena, pa je Ebu Bekr podigao ogrtač, ogrnuo ga njime i rekao: "Dovoljno si molio, Allahov Poslaniče! Allah će ispuniti ono što ti je obećao!"[207] Tim povodom objavljeno je:

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ ﴿٩﴾﴾

"I kada ste od Gospodara svoga pomoć zatražili, On vam se odazvao." (El-Enfal, 9) U drugoj predaji navodi se da je Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Na dan Bedra, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Allahu moj, molim Te da ispuniš Svoje obećanje! Allahu moj, ako budeš želio, niko Te više neće obožavati!', pa ga je Ebu Bekr uzeo za ruku i rekao: 'Dovoljan ti je Allah!' Nakon toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je učeći ajet:

﴿سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ ﴿٤٥﴾﴾

'Skupina će poražena biti i leđa će okrenuti!' (El-Kamer, 45)."[208] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na trenutak zaspa, a zatim se prenu i reče: "Raduj se, Ebu Bekre, Allah ti je poslao pomoć! Došao je Džibril

[206] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 3/271–272.

[207] Muslim, *Sahih*, br. 1763.

[208] Buhari, *Sahih*, br. 3953.

upravljajući svojim konjem, a na krilima mu prašina." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom izađe među vojsku, podstičući ih na borbu.[209]

Iz ovoga događaja Ebu Bekr, radijallahu anhu, naučio je veoma važnu odgojnu lekciju o nepokolebljivosti duše i njenoj sreći. Prava pobožnost, traženje pomoći, klanjanje Allahu Jedinom uzroci su Njegove pomoći. Ovaj je događaj ostao čvrsto zabilježen u njegovom sjećanju, srcu i cijelom biću, slijedeći Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u istinskom pribjegavanju i oslanjanju samo na Allaha, Jednog, Jedinog. Ovaj događaj također ostaje kao primjer svim vođama, vladarima i pojedincima koji žele slijediti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove plemenite ashabe.

Nakon što se bitka rasplamsala i borba dostigla vrhunac, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao je među ashabe, koji su bili na svojim položajima i spominjali Uzvišenog Allaha, podstičući ih na borbu, a i sam se žestoko borio, a uz njega i Ebu Bekr.[210]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, odlikovao se besprijekornom hrabrošću kakvoj nije bilo premca. Bio je spreman boriti se protiv svakog nevjernika, pa makar bio i njegov sin. U ovoj bitki učestvovao je i njegov sin Abdurrahman, ali se borio na strani mnogobožaca. Abdurrahman je bio najhrabriji među Arapima i najprecizniji bacač koplja od Kurejšija. Kada je prihvatio islam, rekao je svome ocu: "Na dan Bedra bio si mi tako jasno na nišanu, ali sam te pustio i nisam te ubio." Ebu Bekr, radijallahu anhu, na to mu reče: "Da sam ja tebe imao na nišanu, ne bih te pustio."[211]

5. Ebu Bekr, radijallahu anhu, i zarobljenici

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Kada su muslimani zarobili idolopoklonike, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio se Ebu Bekru i Omeru i upitao: 'Šta smatrate da treba uraditi sa ovim zarobljenicima?' Ebu Bekr reče: 'Allahov Vjerovjesniče, oni su sinovi naših amidžića i rodbine. Smatram da bismo od njih trebali uzeti otkup kako bismo osnažili protiv nevjernika, a možda ih Allah uputi pa da prime islam.' Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Šta ti misliš, sine Hattabov?' 'Ne, tako

---

[209] Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 2/457, preuzeto iz: *Tarihud-da'veti*, str. 125.

[210] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 3/278.

[211] Sujuti, *Tarihul-hulefai*, str. 94.

mi Allaha, Allahov Poslaniče, ne slažem se sa onim što predlaže Ebu Bekr. Ja smatram da treba da nam omogućiš da ih pobijemo. Treba da dozvoliš Aliji da ubije Ukajla, a da meni dozvoliš da ubijem tog i tog (svoga zeta). Oni su zaista vođe i idoli nevjerstva.'" Omer kazuje: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je Ebu Bekrov prijedlog, a odbio moj. Sutradan sam došao i zatekao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra kako sjede i plaču. Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, reci zbog čega plačete ti i tvoj drug? Pa ako bude za plakanje, i ja ću plakati, a ako ne, onda ću se pretvarati da plačem zbog toga što vi plačete.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ja plačem zbog prijedloga tvojih drugova da prihvate otkup. Pokazana mi je patnja idolopoklonika, bliže od onog stabla (stablo je bilo blizu Vjerovjesnika).' Tada je Uzvišeni Allah objavio sljedeći ajet:

﴿ مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَكُونَ لَهُۥٓ أَسْرَىٰ حَتَّىٰ يُثْخِنَ فِي ٱلْأَرْضِ ۚ تُرِيدُونَ عَرَضَ ٱلدُّنْيَا وَٱللَّهُ يُرِيدُ ٱلْءَاخِرَةَ ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾ لَّوْلَا كِتَٰبٌ مِّنَ ٱللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَآ أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٨﴾ فَكُلُوا۟ مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَٰلًا طَيِّبًا ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٩﴾ ﴾

'Nijednom vjerovjesniku nije dopušteno da drži sužnje dok ne izvojuje pobjedu na Zemlji. Vi želite prolazna dobra ovoga svijeta, a Allah želi onaj svijet. Allah je silan i mudar. Da nije ranije Allahove odredbe, snašla bi vas patnja velika zbog onoga što ste uzeli. Sada jedite ono što ste zaplijenili, kao dopušteno i lijepo'" (El-Enfal, 67–69), pa im je Allah tako dopustio ratni plijen.[212]

U predaji koju prenosi Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, navodi se da je rekao: "Na dan Bitke na Bedru, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Šta smatrate da trebamo uraditi sa zarobljenicima?' Ebu Bekr reče: 'Allahov Vjerovjesniče, oni su tvoj narod i tvoja porodica, ostavi ih i potpomozi se njima protiv nevjernika, možda će im Allah oprostiti.' Omer, radijallahu anhu, reče: 'Allahov Poslaniče, oni su te protjerali i u laž utjerivali, priđi im i odrubi im glave!' Abdullah b. Revaha, radijallahu

[212] Muslim, *Sahih*, br. 1763.

anhu, reče: 'Allahov Poslaniče, odvedi ih u dolinu punu drveća i zapali ih!' Abbas reče: 'To je kidanje rodbinskih veza.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sasluša ih i uđe ne dajući nikakav komentar. Jedni rekoše: 'Postupit će po mišljenju Ebu Bekra', drugi rekoše: 'Postupit će onako kako je rekao Omer', a treći pak rekoše: 'Postupit će po mišljenju Abdullaha b. Revahe.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je i rekao: 'Uzvišeni Allah učini nečija srca blažim i nježnijim od mlijeka, dok nečija učini grubim i bezosjećajnijim od kamena. Primjer tebe, Ebu Bekre, jeste kao primjer Isaa, alejhis-selam, kada je rekao:

﴿ إِن تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ ۖ وَإِن تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾ ﴾

Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, silan i mudar Ti si! (El-Maida, 118) Ti si, Omere, poput Nuha, alejhis-selam, koji je rekao:

﴿ وَقَالَ نُوحٌ رَّبِّ لَا تَذَرْ عَلَى ٱلْأَرْضِ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ دَيَّارًا ﴿٢٦﴾ ﴾

I Nuh reče: Gospodaru moj, ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika! (Nuh, 26), i poput Musaa, alejhis-selam, koji je rekao:

﴿ رَبَّنَا ٱطْمِسْ عَلَىٰٓ أَمْوَٰلِهِمْ وَٱشْدُدْ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا۟ حَتَّىٰ يَرَوُا۟ ٱلْعَذَابَ ٱلْأَلِيمَ ﴿٨٨﴾ ﴾

Gospodaru naš, uništi bogatstva njihova i zapečati srca njihova, pa neka ne vjeruju dok ne dožive patnju nesnosnu!' (Junus, 88).'"[213] Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio mišljenje od svojih ashaba, Ebu Bekr je uvijek prvi govorio, a zatim bi još neko govorio ili niko ne bi ni govorio poslije njega. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatao je njegovo mišljenje čak i onda kada su se druga mišljenja suprotstavljala njegovom.[214]

[213] Ahmed, *Musned*, 1/373; Ibn Kesir, *Tefsir*, 2/325.

[214] Muhamed Malullah, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 325.

Drugo: Uhud i Hamraul-Esed

Na dan Bitke na Uhudu, muslimani su naučili tešku lekciju. Udaljili su se od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i raštrkali po cijelom bojnom polju, a kada se proširila vijest da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ubijen, ashabi su reagirali na razne načine. Bojno polje bilo je veliko i prostrano i svako se bio zabavio sam sobom. Ebu Bekr se probio kroz vojne redove i prvi došao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ubrzo nakon Ebu Bekra stigli su Ebu Ubejda b. Džerrah, Alija, Talha, Zubejr, Omer b. Hattab, Haris b. Es-Samt Ebu Dudžana, Sa'd b. Ebu Vekkas i ostali, Allah bio njima zadovoljan, i povukli su se u gudure na brdu Uhud kako bi povratili psihološku snagu i konsolidirali redove.[215]

Kada bi se sjetio Uhuda, Ebu Bekr, radijallahu anhu, govorio bi: "Taj dan bio je Talhin dan", a zatim bi nastavio pripovijedati: "Bio sam prvi koji se vratio do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Vidio sam čovjeka kako se bori na Allahovom putu, braneći Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Rekoh: 'Neka bude Talha, kada je mene to zaobišlo!' Između mene i mušrika nalazio se čovjek kojeg nisam poznavao. Bio sam bliži Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, od njega, ali on se kretao tako brzo da ga nisam mogao pratiti. Bio je to Ebu Ubejda. Prišli smo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kojem je bio izbijen prednji zub (uz očnjak), rasječeno lice i u jagodice zabijene dvije halke od šljema. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Pustite mene, pomozite svome bratu (Talhi), on krvari!' Međutim, nismo obratili pažnju na njegove riječi. Tada sam pokušao da izvučem halke iz njegovog lica, ali Ebu Ubejda reče: 'Tako ti Allaha, pusti mene!' Pustio sam da to on uradi kako Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne bismo uznemirili raspravom. On zubima povuče jednu halku i izvuče je, ali pritom slomi i prednji zub, a zatim povuče i drugi halku i slomi i drugi zub. Ebu Ubejda je bio najljepši čovjek polomljenih zubi. Kada smo zbrinuli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, priđosmo Talhi koji je na tijelu imao više od sedamdeset prostrelnih rana, nanesenih kopljem i sabljom, a također su mu bili odsječeni prsti jedne ruke, te se pobrinusmo i za njega.[216]

---

[215] Dr. Atif Lumad, *Mevakifus-Siddik mea en-Nebijji fil-Medina*, str. 27.

[216] *Minhatul-ubud*, 2/19, preuzeto iz: *Tarihud-da'vetil-islamijja*, str. 130.

Ebu Bekrov značaj u ovoj bitki jasno dolazi do izražaja u riječima Ebu Sufjana kada je tri puta upitao: "Je li među vama Muhammed?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je ashabima da mu odgovore. Ebu Sufjan je zatim tri puta upitao: "Je li među vama Ibn Ebu Kuhafa (Ebu Bekr)?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je ashabima da mu odgovore. Zatim je Ebu Sufjan tri puta upitao: "Je li među vama Ibn Hattab (Omer)?" Kada mu niko nije odgovorio, on se vratio svojim prijateljima i rekao: "Izgleda da su ova trojica ubijeni."[217] Ovo upućuje na to da je Ebu Sufjan, vođa mušrika, bio svjestan da su Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr i Omer stubovi islama i njegov najjači temelj.[218]

Mušrici su u ovoj bitki pokušali iskorijeniti muslimane do posljednjeg i time preokrenuti tok događaja u svoju korist. Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim sjajnim planom omeo ih je u njihovim namjerama. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je ashabima, iako su bili izranjavani i umorni, da krenu u potjeru za mušricima. Oni se odazvaše pozivu Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pored rana i umora koji su osjećali. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je u pogledu ajeta:

﴿ ٱلَّذِينَ ٱسْتَجَابُوا۟ لِلَّهِ وَٱلرَّسُولِ مِنۢ بَعْدِ مَآ أَصَابَهُمُ ٱلْقَرْحُ ۚ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا۟ مِنْهُمْ وَٱتَّقَوْا۟ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٢﴾ ﴾

"One koji su se Allahu i Poslaniku i nakon zadobijenih rana odazvali, one između njih, koji su dobro činili i bogobojazni bili – čeka velika nagrada" (Alu Imran, 172), rekla Urvi: "Sestriću moj, među njima su bili tvoj otac Zubejr i Ebu Bekr.[219] Kada je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Uhuda zadesilo ono što ga je zadesilo i kada su se mušrici povukli, on se pobojao da se ne vrate, pa je upitao: 'Ko će krenuti za njima?' Odazvalo se sedamdeset ljudi među kojima su bili Ebu Bekr i Zubejr."[220]

---

[217] *El-Feth*, 2/188 i 7/405.

[218] Dr. Atif Lumad, *Mevakifus-Siddik mea en-Nebijji fil-Medina*, str. 28.

[219] To je bio dan Hamraul-Esed. (op. prev.)

[220] Muslim, *Sahih*, br. 2418.

Treće: Pohodi na plemena Benu Nadir, Benu Mustalik i Benu Kurejza, Bitka na hendeku

a. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaputio se u naselje Benu Nadir kako bi zatražio od njih pomoć u isplaćivanju krvarine za dva čovjeka iz plemena Benu Amir koja je ubio Amr b. Umejja, a koji su, u skladu sa sporazumom između Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i Benu Nadira vezano za isplatu krvarina, uživali zaštitu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Time je, također, potvrdio da priznaje ugovore i savezništvo između Benu Nadira i Benu Amira. Kada je stigao, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ih o tome, a oni odgovoriše: "Pomoći ćemo ti, Ebu Kasime[221], šta god želiš." Zatim su se odvojili i jedni drugima rekli: "Ovakvu priliku više nećete dočekati." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je naslonjen na zid jedne od njihovih kuća. "Ko će se popeti na ovu kuću i baciti kamen na njega, da ga se riješimo?", upitaše. Amr b. Džehaš b. Ka'b javio se i rekao da će to uraditi, te se popeo na kuću da baci kamen na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što je i obećao. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u društvu nekolicine ashaba među kojima su bili Ebu Bekr, Omer i Alija, radijallahu anhum. U tom trenutku Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, stigla je objava sa nebesa o tome šta židovi smjeraju, te je ustao i žurno se vratio u Medinu. Ashabi nisu primijetili da je otišao, ali, vidjevši da ga nema, krenuše u potragu za njim. Sreli su čovjeka koji je išao iz pravca Medine i upitali ga o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče: "Vidio sam ga kako ulazi u Medinu." Ashabi požuriše dok ne stigoše do njega. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada ih obavijesti o zavjeri koju su jevreji skovali.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je jevrejima poslao Muhammeda b. Meslemu da im naredi da napuste njegov komšiluk i grad. Licemjeri su također poslali svoje ljude jevrejima da ih podstiču na ostanak, obećavajući im pomoć. Hujejj b. Ahtab, jedan od vodećih jevreja, povjerovao im je i oni povratiše samopouzdanje, odgovoriše da neće izaći i odbiše da prekinu ugovor. Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

---

[221] Ebul-Kasim je jedan od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, nadimaka. (op. prev.)

naredi da se krene na njih. U Medini je za zamjenika postavio Ibn Ummu Mektuma. To se odigralo u mjesecu rebiul-evvelu. Opkolili su njihove tvrđave, u kojima su se utvrdili i držali ih pod opsadom petnaest dana. U tom vremenu objavljena je zabrana alkohola. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se palme posijeku i zapale, a jevrejima Benu Nadira dozvolio je da napuste svoje utvrde i da sa sobom ponesu sve što može stati na deve, osim oružja. Tada je objavljena sura El-Hašr.[222]

b. Bitka Benu Mustalik

Pleme Benu Mustalik željelo je da napadne Medinu. Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno sa svojih sedam stotina ashaba, krenuo je na njih u drugoj noći mjeseca ša'bana pete godine po Hidžri. Kada su stigli, zastavu muhadžira dao je Ebu Bekru, radijallahu anhu (neki kažu Ammaru b. Jasiru), a zastavu ensarija Sa'du b. Ubadi. Zatim je Omeru, radijallahu anhu, naložio da pripadnicima plemena Benu Mustalik kaže: "Izgovorite šehadet i tako zaštitite svoje imetke i živote!" Međutim, oni to odbiše i muslimane zasuše strijelama. Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredi združeni napad i svi ashabi krenuše u boj. Tom prilikom ubili su deseterica neprijateljskih vojnika, a ostale su zarobili, dok je iz muslimanskih redova poginuo samo jedan čovjek.[223]

c. Bitka na hendeku i Bitka protiv plemena Benu Kurejza

U obje ove bitke Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je rame uz rame s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. U Bitki na hendeku nosio je zemlju u svojoj odjeći i zajedno s ashabima učestvovao u realizaciji iskopavanja hendeka, koji su iskopali u rekordnom roku. Ideja kopanja hendeka bila je pun pogodak u strategiji borbe protiv mušrika.[224]

---

[222] Buhari, *Sahih,* 5/217; Vakidi, *El-Megazi*, 1/363; *El-Bidajetu ven-nihaja*, 4/86.

[223] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 4/157.

[224] *Mevakifus-Siddik mea en-Nebijji fil-Medina*, str. 23.

Četvrto: Ebu Bekr, radijallahu anhu, na Hudejbijji

Šeste godine po Hidžri u mjesecu zul-kade, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa grupom od hiljadu i četiri stotine ashaba zaputio se u Meku da obavi umru. Sa sobom je poveo kurban i obukao je ihrame kao znak da ne želi borbu, da ljudi znaju da je krenuo na umru, da veliča Allahovu svetu kuću Kabu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na oprezu i u izviđanje je poslao čovjeka iz plemena Huza koji mu je po povratku rekao: "Allahov Poslaniče, Kurejšije su čule za tvoj dolazak i izašli su sa ženama i djecom, odjeveni u tigrove kože, zaklinju se da neće dopustiti da uđeš u Meku silom." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Posavjetujte me, ljudi, šta da uradim!" Ebu Bekr reče: "Allahov Poslaniče, krenuo si s namjerom da obaviš umru, ne želeći nikoga ubiti, niti se boriti protiv bilo koga. Uputi se prema Kabi, a ko nam se ispriječi na tom putu, borit ćemo se protiv njega." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Krenite s Allahovim imenom!" Na to Kurejšije pobjesniše i dogovoriše se da mu ne dozvole ulazak u Meku, pa makar i silom. Zatim započeše pregovori između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i stanovnika Meke. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je da prihvati bilo koji njihov zahtjev vezan za rodbinske odnose.[225]

a. Ebu Bekrova, radijallahu anhu, uloga u pregovorima

Nakon što se dogovoriše da pregovaraju, kurejšijski prvaci poslali su prvo svoje izaslanstvo na čelu sa Budejlom b. Verkom iz plemena Huza. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objasni mu zašto su došli i on se vrati u Meku. Poslije njega došao je Mikrez b. Hafs, zatim Hulejs b. Alkama, zatim Urva b. Mesud es-Sekafi. Sljedeće pregovore Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je sa Urvom b. Mesudom es-Sekafijem, a pregovorima su prisustovali Ebu Bekr i još nekoliko ashaba.[226]

Urva je rekao: "O, Muhammede, jesi li čuo da je ikada prije neki Arap htio uništiti svoj narod? Ako dođe do sukoba, Boga mi, ovaj ološ koji si

[225] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 136.

[226] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 137.

sakupio iz raznih plemena napustit će te i pobjeći." Ebu Bekr mu opsova Lata[227] i reče: "Zar mi da pobjegnemo i napustimo ga?!"[228] Urve upita: "Ko je ovo?" Odgovoriše mu: "Ebu Bekr." Urva reče: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, da nije dobra koje si mi učinio, a nisam ti se odužio, rekao bih ti ja šta te sljeduje." Ebu Bekr, radijallahu anhu, ranije je zadužio Urvu učinivši mu neke usluge, tako da mu Urva zbog toga nije odgovorio na ovu psovku. Iz ovog događaja neki učenjaci uzimaju dokaz da je dozvoljeno javno spomenuti stidno mjesto radi koristi ili potrebe, a ne iz besramnosti, što je zabranjeno.[229]

Urva je pokušao da slomi borbeni duh muslimana šireći dezinformacije. To se naročito vidi iz njegovog naglašavanja da Kurejšije posjeduju veliku vojnu snagu koja će im osigurati pobjedu. Pokušao je unijeti nemir i pometnju u redove muslimana izazivanjem nepovjerenja između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao vođe i njegove vojske, govoreći: "Ovaj ološ koji si sakupio iz raznih plemena napustit će te i pobjeći..." Ebu Bekrov odgovor bio je oštar i ostavio je dubok trag na borbeni moral i dušu Urve. Ebu Bekrov stav odražavao je vrhunac vjerničkog dostojanstva o kojem je Uzvišeni Allah rekao:

﴿وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾﴾

"I ne gubite hrabrost i ne žalostite se; vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici." (Alu Imran, 139)

b. Ebu Bekrov stav o Ugovoru o primirju

Kada je između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Suhejla b. Amra postignut Ugovor o primirju, koji je u nekim dijelovima bio štetan za muslimane i uskratio neka njihova prava, Ebu Bekr se pokorio Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, odluci i prihvatanju mušričkih zahtjeva. Nastavio je koračati putem Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, upute jer je znao

---

227 Tj. rekao mu je: "Siši klitoris (dražicu) Lata".

228 Buhari, *Sahih*, br. 2732.

229 Muhamed Malullah, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 350.

da on ne govori po svom nahođenju i da je postupio onako kako mu je Allah naložio.[230]

Historičari spominju da je Omer došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da bi izrazio svoje protivljenje sporazumu te je upitao: "Zar ti nisi Allahov poslanik?" "Jesam", odgovorio je Poslanik. Omer je upitao: "Zar mi nismo muslimani?" Poslanik je odgovorio: "Jeste." Omer je opet upitao: "Zar oni nisu mnogobošci?" Poslanik je odgovorio: "Jesu." Tada je Omer upitao: "Pa zašto onda dozvoljavamo ponižavanje naše vjere?" Poslanik je odgovorio: "Ja sam Allahov poslanik i neću Mu biti nepokoran!"[231] A u drugoj predaji navodi se: "Ja sam Allahov rob i Njegov poslanik, i neću prekršiti Njegovu naredbu, a On me neće napustiti!"[232]

Omer je upitao: "Zar nisi rekao da ćemo obići oko Kabe i učiniti tavaf oko nje?" Vjerovjesnik je odgovorio: "Jesam. Ali, jesam li ti rekao da će to biti ove godine?" Omer je odgovorio: "Nisi." Vjerovjesnik je rekao: "Zaista ćeš joj doći i učiniti tavaf oko nje!" Omer kazuje: "Pa sam otišao Ebu Bekru i upitao ga: 'Ebu Bekre, zar on nije Allahov poslanik?' 'Jeste', odgovorio je Ebu Bekr. Omer je nastavio: 'Zar mi nismo muslimani?' 'Jesmo', rekao je Ebu Bekr. Omer je upitao: 'Zar oni nisu mnogobošci?' 'Jesu', odgovorio je Ebu Bekr. Omer je upitao: 'Pa zašto dozvoljavamo ponižavanje naše vjere?'"

Ebu Bekr je tada, savjetujući Omera el-Faruka da se prestane protiviti sporazumu, rekao: "Pusti neka te on vodi! Ja, zaista, svjedočim da je on Allahov poslanik i da je ono što naredi istina, i da neće prekršiti Allahovu naredbu, i da ga Allah neće napustiti."[233]

Ebu Bekrov, radijallahu anhu, odgovor bio je identičan Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, odgovoru, iako nije čuo šta je on odgovorio Omeru. Ebu Bekr, radijallahu anhu, odlikovao se potpunijim prihvatanjem Allahovih i Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, odluka od Omera, iako je Omer bio *muhaddes* – nadahnuti. Međutim, stepen *es-siddika*

---

230 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 138.

231 Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 3/136.

232 Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 3/346; Taberi, *Tarih*, 2/364.

233 Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 3/346.

veći je od stepena *muhaddesa.* Es-siddik je onaj koji prihvata sve što govori ili radi bezgrješni Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[234]

Ebu Bekr je poslije pripovijedao o ovoj velikoj pobjedi muslimana koja se dogodila na Hudejbijji, govoreći: "Muslimani nisu doživjeli veću pobjedu od one na Hudejbijji. Ljudi nisu odmah shvatili ono što se odvijalo između Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovog Gospodara. Robovi su nestrpljivi i požuruju, a Allah ništa ne požuruje, dok se ne ostvari ono što On želi. Na Oproštajnom hadžu vidio sam Suhejla b. Amra kako stoji kod mjesta za klanje kurbana. Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dovedoše devu i on je zakla svojom rukom. Zatim je pozvao brijača da mu obrije kosu sa glave. Vidio sam Suhejla kako skuplja dlake Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, kose i stavlja ih na oči. Tog trenutka sjetio sam se Hudejbijje i njegovog odbijanja da napiše: 'U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog' i 'Muhammed, Allahov poslanik', i zahvalio sam se Allahu, koji ga je uputio putem islama."[235]

Ebu Bekr je bio najpametniji od svih ashaba i imao je najispravnije razmišljanje.[236]

Peto: Ebu Bekr, radijallahu anhu, u Bitki na Hajberu, izvidnici u pravcu Nedžda i Benu Fezara

a. *Bitka na Hajberu*

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opkolio je Hajber i pripremio se za bitku. Prvi vojskovođa kojeg je poslao u napad na neke od tvrđava Hajbera bio je Ebu Bekr, radijallahu anhu. On se žestoko borio, ali se na kraju vratio bez pobjede. Zatim je poslao Omera, radijallahu anhu, i on se vratio bez uspjeha. Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Sutra ću zastavu dati čovjeku koji voli Allaha i Njegovog Poslanika." Bio je to Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu. Neki ashabi predložiše da se

---

[234] Ibn Tejmijja, *Fetve*, 11/117.

[235] *Kenzul-ummal*, 30136, preuzeto iz: Muhammed Ahmed Ašur, *Hutabu Ebi Bekr*, str. 117.

[236] Sujuti, *Tarihul-hulefai*, str. 61.

posijeku palme i tako nanese šteta jevrejima, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvati taj prijedlog i muslimani požuriše sa sječom. Ebu Bekr, radijallahu anhu, tada je otišao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i posavjetovao ga da ne sijeku palme rekavši mu da je to velika šteta za muslimane, bilo da se Hajber silom osvoji ili da se s jevrejima sklopi primirje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvati Ebu Bekrov savjet te naredi da se sječa obustavi, i oni je obustaviše.[237]

b. Izvidnica u pravcu Nedžda

Ibn Sa'd prenosi od Ijjasa b. Seleme, a on od svoga oca, da je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Ebu Bekra u Nedžd i postavio ga za zapovjednika vojske. Noću smo napali ljude iz plemena Hevazin. Svojim sam rukama ubio sedam porodica. Naš moto bio je: umrijeti, umrijeti!"[238]

c. Benu Fezara

Imam Ahmed bilježi hadis od Ijjasa b. Seleme, a on od svoga oca, da je rekao: "Krenuli smo u borbu protiv plemena Benu Fezara zajedno sa Ebu Bekrom, kojeg je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio za našeg zapovjednika. Na izmaku noći stigli smo blizu vode i Ebu Bekr nam naredi da se malo odmorimo. Kada smo klanjali sabah, Ebu Bekr naredi napad. Na vodi smo pobili sve one koji prođoše prije nas. U blizini brda ugledao sam grupu ljudi, a među njima su bile žene i djeca. Bacio sam koplje i ono pade između njih i brda. Zarobio sam ih i doveo do Ebu Bekra, radijallahu anhu, koji se nalazio kraj vode. Među njima je bila žena obučena u štavljenu kožu, a sa njom kćerka, jedna od najljepših Arapkinja. Ebu Bekr mi ju je dodijelio kao plijen. Sve dok se nismo vratili u Medinu, nisam s njom stupio u intimni odnos, a kad smo se vratili, zanoćio sam i opet to nisam učinio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, susreo me na pijaci i rekao: 'Seleme, pokloni mi tu ženu!' Rekoh: 'Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, zadivila me je, ali joj nisam prilazio.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to ne reče ništa i ostavi me sve dok me sutra nije ponovo sreo i rekao:

---

[237] Vakidi, *El-Megazi*, 2/644.

[238] *Et-Tabekatul-kubra*, 1/124; Ebu Davud, 3/43.

'Seleme, pokloni mi tu ženu!' Rekoh: 'Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam joj prilazio! Uzmi je, tvoja je!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ju je u Meku kao razmjenu za zarobljene muslimane.[239]

Šesto: Naknadna umra i pohod Zatus-Selasil

a. Naknadna umra

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je među muslimanima koji su sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, išli obaviti naknadnu umru. Ta umra bila je zamjena za onu koju su im mušrici zabranili da obave.[240]

b. Pohod Zatus-Selasil

Rafia b. Amr et-Tai kazuje: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opremio je vojsku pod komandom Amra b. El-Āsa i poslao je u pohod na Zatus-Selasil.[241] Među vojnicima su bili Ebu Bekr, Omer, radijallahu anhuma, i ostali ugledni ashabi. Kada smo stigli do brda Tajj, Amr reče: 'Pronađite čovjeka koji zna put!' 'Ne znamo boljeg od Rafie b. Amra, on je bio samotni razbojnik u pagansko doba', odgovoriše. Kada smo završili sa borbom, vratili smo se u mjesto odakle smo krenuli. Zagledao sam se u Ebu Bekra, radijallahu anhu, koji je nosio je fedekijski[242] ogrtač vežući ga tokom jahanja, a kada bi sišao sa jahalice, otpuštao bi ga. Prišao sam mu i rekao: 'Zapazio sam te i zadivio si me u odnosu na ostale svoje drugove! Reci mi nešto kratko što ću moći zapamtiti, a što će mi pomoći da budem kao i vi.' Ebu Bekr upita: 'Pamtiš li svojih pet prstiju?' 'Da', odgovorih. Ebu Bekr reče: 'Svjedoči da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i poslanik, obavljaj pet namaza, izdvajaj zekat na svoj imetak, ako ga imaš, hodočasti Kabu, posti mjesec ramazan. Jesi li zapamtio?' 'Jesam', odgovorih. Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: 'Zapamti i ovo: Ne prihvataj vlast pa makar i nad dvojicom.' 'A zar vladar može biti neko

[239] Ahmed, 4/430; *Et-Tabekat*, 4/164.

[240] *Tarihud-da'vetil-islamijja*, str. 142.

[241] Zatus-Selasil je oblast iza Vadil-Kuraa, udaljena od Medine deset dana hoda.

[242] Fedek je selo u blizini Hajbera, udaljeno od Medine šest noći.

drugi mimo vas građana (uglednih)?', upitah. 'Vlast će se brzo razdijeliti, pa će je preuzeti i slabiji od tebe. Kada je Uzvišeni Allah poslao Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ljudi su prihvatili islam: neko ga je prihvatio radi Allaha, pa ga je Allah uputio, a neko zato što ga je sablja na to privoljela, međutim, svi su bili Allahovi štićenici. Zaista, ako neko bude vladar i čini nepravdu ljudima, Allah mu se osveti.[243]

U ovom savjetovanju nalaze se mnoge pouke i poruke muslimanskim generacijama koje nam je oporučio plemeniti ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr, radijallahu anhu, koji je odgajan u islamu, u Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, okrilju. Neke od tih pouka jesu sljedeće:

1. Obavljanje ibadeta od izuzetne je važnosti, naročito obavljanje namaza koji je stub vjere, zatim davanje zekata, post ramazana i obavljanje hadža.

2. Musliman ne treba tražiti da bude postavljen na neku funkciju: "... ne prihvataj vlast". Isti ovakav savjet uputio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Zerru el-Giffariju, rekavši: "Vlast je emanet (povjerenje), a na Sudnjem danu ona će biti poniženje, sramota i kajanje, osim za onoga koji se toga prihvati, a sposoban je za to, te izvrši ono što je u tom pogledu obavezan."[244] Ebu Bekr, radijallahu anhu, uputio mu je ovaj savjet jer je dobro shvatao i razumijevao govor svoga miljenika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. U jednoj drugoj predaji navodi se: "Zaista će vladari imati najduži obračun i najžešću kaznu, a ko to ne bude, imat će najlakši obračun i najbezbolniju kaznu."[245] Ovakvo je bilo Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, shvatanje vladavine.

3. Uzvišeni Allah zabranio je Sebi nepravdu i činjenje nepravde zabranio je i Svojim robovima, tj. zabranio je da jedni drugima čine nepravdu. Nepravda i nasilje su tmine Sudnjega dana. Isto tako, Allah je zabranio nasilje nad vjernicima: "Ko se neprijateljski postavi prema Mome štićeniku,

---

[243] *Medžmeuz-zevaid*, 5/202.

[244] Muslim, *Sahih*, br. 1825.

[245] Džemal Abdulhadi, *Istihlafu Ebi Bekr es-Siddik*, str. 139.

Ja sam mu objavio rat."[246] Vjernici su Allahovi štićenici i On ima najveće pravo da se na njih rasrdi.[247]

4. Najodabraniji vladari ummeta bili su u prvom stoljeću islama. Poslije je došlo vrijeme kada se vlast razdijelila i umnožila, tako da ju je dobio i onaj ko je nije bio dostojan: "Zaista je ova vlast beznačajna, brzo će se razdijeliti, pa će je preuzeti onaj ko je nije dostojan."[248]

5. U bitki Zatus-Selasil do izražaja je došao Ebu Bekrov poseban odnos prema pretpostavljenima, a to je dokaz čvrstine njegove ličnosti koja je odisala velikom snagom. Posjedovao je posebno umijeće u izgradnji ljudske ličnosti i poštovanja.[249] Od Abdullaha b. Burejda prenosi se da je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Amra b. El-Asa na čelu vojske u pohodu Zatus-Selasil. Među vojskom bili su Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma. Kada su stigli do mjesta borbe, Amr je naredio da se ne pale vatre. Omer, radijallahu anhu, razljuti se i htjede da mu prigovori, ali ga Ebu Bekr spriječi u tome napomenuvši mu da ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potčinio Amru zbog njegovog poznavanja taktike ratovanja, te se Omer umiri.[250]

Sedmo: Oslobođenje Meke, Hunejna i Taifa

a. Ebu Bekr, radijallahu anhu, prilikom oslobođenja Meke, osme godine po Hidžri

Ibn Ishak navodi povod oslobođenja Meke nakon ugovora o primirju na Hudejbijji, i kaže: "Pričao mi je Zuhri od Urve b. Zubejra, a on od Misvera b. Mahreme i Mervana b. Hakema, da su obojica rekli: 'Jedna od tačaka Ugovora na Hudejbiji davala je slobodu izbora plemenima: onaj

---

[246] Ahmed, *Musned*, 6/256.

[247] Džemal Abdulhadi, *Istihlafu Ebi Bekr*, str. 140.

[248] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 382.

[249] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 382.

[250] Hakim, *El-Mustedrek*, 3/42, kaže: "Hadis je ispravnog lanca prenosilaca, ali ga Buhari i Muslim ne bilježe, a Zehebi kaže da je sahih."

ko je htio, mogao je stupiti u savez s Muhammedom i potpisati ugovor, a isto tako, onaj ko je želio da stupi u savez s Kurejšijama i potpiše ugovor, mogao je to uraditi. Poglavari plemena Huza rekoše: 'Stupit ćemo u savez s Muhammedom', a poglavari plemena Benu Bekr rekoše: 'Mi ćemo sklopiti savez s Kurejšijama.' Tako je trajalo sedamnaest ili osamnaest mjeseci. Međutim, jedne noći pleme Benu Bekr napade pleme Huza kraj izvora Vetir, u blizini Meke. Kurejšije rekoše da Muhammed neće za to saznati, da je noć i da ih niko neće prepoznati, te ih potpomogoše u ljudstvu i oružju. Borili su se s njima zbog mržnje prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Amr b. Salim požuri u Medinu i kada je stigao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poče recitirati sljedeće stihove:

Allahu moj, ja pozivam Muhammeda
Radi mira Benu Hašima i Huzaa
Pomozi, Muhammede, s Allahovom voljom
Pozovi vjernike da pođu s tobom!

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to mu reče: 'Pomoći ću, Amre b. Salime!'"[251]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spremi se i zajedno sa svojim ashabima krenu ka Meki, krijući je tu informaciju i moleći Allaha da zaslijepi Kurejšije kako bi ih iznenadio velikom muslimanskom vojskom i tako oslobodio Meku. Kurejšijski mušrici pobojali su se Poslanikove reakcije, stoga su poslali Ebu Sufjana da potvrdi i produži primirje. Stigavši u Medinu, Ebu Sufjan je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Učvrsti i produži primirje!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: "Jesi li zbog toga došao? Da se još nešto nije dogodilo?" Ebu Sufjan odgovori: "Utječem se Allahu, mi se držimo našeg ugovora i primirja i ništa ne mijenjamo." Zatim je izašao od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i otišao da se sretne sa ashabima.[252]

1. Ebu Bekr, radijallahu anhu, i Ebu Sufjan

Ebu Sufjan je zatražio od Ebu Bekra da obnove i produže ugovor, a Ebu Bekr mu reče: "Moje je mjesto uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

---

[251] Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 4/44.

[252] Dr. Ali Mu'ti, *Et-Tarihus-sijasijj vel-askeri*, str. 365; Taberi, 3/43.

Tako mi Allaha, da nemam ništa drugo osim jedne sjemenke, njome bih se borio protiv vas!" U ovome se ogleda Ebu Bekrova oštroumnost, njegovo političko iskustvo i jačina njegovog uvjerenja u principe vjere koju je prihvatio. Bez imalo straha i bojazni, pred Ebu Sufjanom je jasno istakao da će se protiv njih boriti svim raspoloživim sredstvima, pa makar jednom sjemenkom.[253]

2. Aiša i Ebu Bekr, radijallahu anhuma

Ebu Bekr je otišao kod Aiše, radijallahu anha, i zatekao je kako prosijava brašno. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao joj je da nikome ne govori o pohodu na Meku. Ebu Bekr je upita: "Kćeri, zašto pripremaš toliku hranu?", ali ona ništa ne odgovori. "Da se Allahov Poslanik ne sprema za borbu?", ponovo upita Ebu Bekr, ali ona ni tada ništa ne reče. "Da neće napasti Perzijance?", upita Ebu Bekr, ali od nje ni glasa. "Da neće napasti Kurešijje?", ponovo upita Ebu Bekr, ali ona je i dalje šutjela. Zatim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uđe u kuću, a Ebu Bekr ga upita: "Allahov Poslaniče, je li se ovo spremaš negdje?" "Da", odgovori Poslanik. "Da nećeš napasti Perzijance?", upita Ebu Bekr. "Ne", odgovori Poslanik. "Da nećeš u pohod na Nedžd?", nije odustajao Ebu Bekr. "Ne", odgovori Poslanik. "Onda se sigurno spremaš za napad na Kurejšije?" "Da", odgovori Poslanik. "Allahov Poslaniče", nastavi Ebu Bekr, "zar niste sklopili ugovor o nenapadanju?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Zar nisi čuo šta su uradili sa Benu Ka'bom?"

Tada se Ebu Bekr, radijallahu anhu, pokori Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, volji. Dobro se pripremio kako bi bio rame uz rame s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u ovoj veoma važnoj misiji. Na taj put s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, krenuli su svi muhadžiri i ensarije, bez ijednog izuzetka.[254]

3. Ebu Bekr, radijallahu anhu, prilikom ulaska u Meku

Prilikom Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ulaska u Meku, s njim je bio Ebu Bekr, radijallahu anhu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

---

[253] *Tarihud-da'vetil-islamijja*, str. 145.

[254] Vakidi, *El-Megazi*, 2/796.

ugleda žene kako svojim velima šamaraju lica njihovih jahalica, te se s osmijehom okrenu prema Ebu Bekru i reče: "Ebu Bekre, kako je spjevao Hassan?[255]", a Ebu Bekr poče recitirati:

Ne živjeli naši konji ako ne jurnu na Kurejš
Podižući prašinu dok ne stigne do Kedaa
Prestižući koplja koja su im namijenjena
Žedni krvi neprijatelja misleći da dolazi s njima
Ne prestaše konji žuriti dok ne stigoše do domova Kurejšija
Gdje ih dočekaše žene pokušavajući ih odbiti svojim velima[256].

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Uđite u Meku na ulaz koji je spomenuo Hassan."[257]

U ovom velikom trenutku, Ebu Bekrova blagodat upotpunjena je prihvatanjem islama njegovog oca Ebu Kuhafe, radijallahu anhuma.[258]

b. U Bitki na Hunejnu

U Bitki na Hunejnu muslimani su naučili tešku lekciju. Pretrpjeli su poraz na samom početku bitke, te se prestrašiše i dadoše u bijeg. Taberi je to stanje opisao riječima: "Počeli su bježati ne obraćajući pažnju jedan na drugoga"[259], a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poče dozivati: "Kuda ćete, o, ljudi? Dođite meni, ja sam Allahov poslanik, ja sam Allahov poslanik, ja sam Muhammed b. Abdullah! O, ensarije, ja sam Allahov rob i poslanik!" Zatim je pozvao svoga amidžu Abbasa, koji je imao prodoran glas, i rekao mu: "Zovi, Abbase: O, ensarije! O, vi koji ste dali prisegu pod drvetom na Hudejbijji!"[260] Ovakvo je bilo stanje muslimanske vojske na početku bitke. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je sam sa nekolicinom ashaba. U toj grupici bili su velikani ashaba na čelu s Ebu Bekrom es-Siddikom, radijallahu anhu. Allah im je na kraju dao veliku pomoć i časnu pobjedu.[261]

---

255 Hassan b. Sabit, radijallahu anhu, muslimanski je pjesnik.

256 Hakim, *El-Mustedrek*, 3/72, sa ispravnim lancem, a sa njim se slaže i Zehebi.

257 Hakim, *El-Mustedrek*, 3/72; Taberi, 3/42.

258 *Tarihud-da'vetil-islamijja*, str. 147.

259 Taberi, *Tarih*, 3/74.

260 Muslim, *Sahih*, br. 1775.

261 *Mevakifus-Siddik mea en-Nebijji fil-Medina*, str. 43.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, na dan Hunejna istakao se po svojim postupcima, a neki od njih jesu sljedeći:

1. Ebu Bekr, radijallahu anhu, daje svoje šerijatskopravno mišljenje pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem

Ebu Katada je rekao: "Na dan Hunejna vidio sam jednog muslimana kako se bori protiv jednog mnogobošca. Iza leđa ovome muslimanu prikradao se drugi mnogobožac da ga ubije, pa sam požurio prema njemu. On je podigao mač da me udari, ali ja sam bio brži i odsjekao sam mu ruku. On me prigrlio i jako stisnuo tako da sam pomislio da će me ugušiti, ali je popustio pa sam ga odgurnuo i ubio. Potom su muslimani počeli bježati pa sam pobjegao i ja. Sreo sam Omera b. Hattaba te mu rekoh: 'Šta je ovo s ljudima?' 'Allahova odredba!', reče on. Nakon toga ljudi su se počeli vraćati i okupljati oko Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon bitke, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ko donese dokaz da je ubio nekog borca ima pravo na njegovu opremu.' Otišao sam da tražim dokaz da sam ubio onog mnogobošca, ali nisam našao svjedoka, pa sam sjeo. Poslije sam odlučio da to ispričam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Jedan od ljudi koji je sjedio sa njim, javio se i rekao: 'Oružje ovog ubijenog o kojem govori nalazi se kod mene. Nagovori ga da mi ga prepusti.' Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: 'Neće ti ga dati! Kako će ga Allahov Poslanik dati kurejšijskoj nemoćnoj ptici, a ostaviti jednog od Allahovih lavova koji se borio radi Allaha i Njegovog Poslanika?!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i predao mi njegovo oružje, koje sam prodao i kupio plantažu. I to je bio prvi kapital koji sam stekao u islamu."[262]

Ovakvu čast i posebnost da savjetuje, smiruje i odvraća u prisustvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije imao niko drugi osim Ebu Bekra, radijallahu anhu.[263] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrđivao je njegovo mišljenje i na osnovu njega donosio presudu. Ovdje je potrebno osvrnuti se i skrenuti pažnju na to kako je Ebu Katada el-Ensari, radijallahu anhu, nastojao spasiti svoga brata muslimana i usljed toga je

[262] Buhari, *Sahih*, br. 4322.

[263] Ebu Džafer Muhibuddin, *Rijadun-nadreti fi menakibil-ušra*, str. 185.

ubio nevjernika. Također, Ebu Bekr, radijallahu anhu, želio je da svako uzme svoje pravo i zato je reagirao, što ukazuje na to da je posjedovao dubok iman, čvrsto ubjeđenje i da mu je veza islamskog bratstva značila veoma mnogo.[264]

2. Ebu Bekr, radijallahu anhu, i poezija Abbasa b. Mirdasa

Nakon što nije bio zadovoljan podjelom ratnog plijena[265], Abbas b. Mirdas izrecitirao je stihove u kojima je zbog toga ukorio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Čuvši to, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Vodite ga i 'odsijecite mu jezik', da ga više ne čujem! Dajite mu od imetka sve dok ne postane zadovoljan!" Odveli su ga i davali mu imetka dok nije postao zadovoljan. Nakon toga više nije pričao protiv Poslanika. To je bilo "odsijecanje jezika" koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio.[266]

Jednom prilikom Abbas b. Mirdas došao je kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ga: "Jesi li ti rekao: 'Zar ćeš dio plijena koji pripada meni i Abīdu[267] učiniti manjim od onog što si dao Akreu i Ujejni?"[268] Ebu Bekr ga ispravi: "Ujejni i Akreu!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Isto je." Ebu Bekr reče: "Svjedočim da si ti onakav kako je Allah rekao:

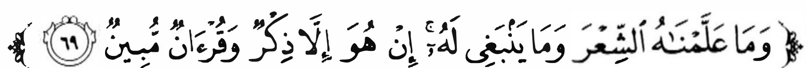
[264] Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 8/26.

[265] Nakon bitke Hevazin, Poslanik je nekim "novim" muslimanima, koji su nedavno primili islam, među kojima su se nalazili Akrea b. Hābis i Ujejna b. Hisn, kako bi ih učvrstio u islamu i pridobio njihova srca, dao po stotinu deva, a Abbasu b. Mirdasu (sve trojica su bili iz istog plemena) daleko manje (negdje se spominju samo četiri deve, a u nekim izvorima neodređeno), što je njemu bilo krivo pa je rekao u stihovima: "Zar ćeš dio plijena koji pripada meni i Abīdu učiniti manjim od onoga što si dao Ujejni i Akreu? Zar među svjetom davati prednost Hisnu il' Hābisu, a oni od Mirdasa ni po čemu bolji nisu!?" (Hisn je otac Ujejne, a Hābis otac Akrea). Nakon što je čuo ove stihove, Poslanik je ashabima naredio: "Otiđite do njega i 'odsijecite' mu jezik i odvratite ga od mene", tj. ušutkajte ga, pa su mu dali toliko deva dok nije bio zadovoljan. (op. prev.)

[266] Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 4/147.

[267] Abīd je ime Mirdasovog konja i spominje ga jer se dio ratnog plijena udjeljuje na ime konja. (op. prev.)

[268] Poslanik je prvo spomenuo Akrea, pa onda Ujejnu, pa ga je Ebu Bekr ispravio rekavši da se u stihovima spominje prvo Ujejna, a onda Akrea. (op. prev.)

'Mi Poslanika nismo pjesništvu učili, to mu ne priliči. Ovo je samo pouka – Kur'an jasni' (Ja-sin, 69)."[269]

c. *Ebu Bekr, radijallahu anhu, u Bitki za Taif*

Prilikom opsade Taifa, mnogi Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi bili su ranjeni, a neki su pali kao šehidi. Jedan od onih koji su pali kao šehidi u ovoj bitki bio je i Abdullah, Ebu Bekrov sin, radijallahu anhuma. Pogođen je strijelom, te je od posljedica zadobivene rane preselio u Medini nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.[270]

Delegacija plemena Sekif došla je u Medinu da posvjedoče svoje prihvatanje islama. Ashabi su znali da je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo stalo do toga da pleme Sekif primi islam, pa kada su Ebu Bekr i Mugira, radijallahu anhuma, vidjeli kako se njihova delegacija približava Medini, požurili su da ga obraduju. Svaki od njih želio je da baš on obavijesti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o dolasku delegacije plemena Sekif, ali je, naposljetku, Mugira odustao u korist Ebu Bekra.[271] Nakon što su posvjedočili svoje prihvatanje islama i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napisao ugovor, htio je da im izabere vođu. Ebu Bekr je predložio Osmana b. Ebu Asa, najmlađeg među njima, rekavši: "Allahov Poslaniče, primijetio sam da je ovaj mladić najbrižniji od njih u pogledu vjerskih propisa i učenja Kur'ana.[272] Svakog podneva Osman bi odlazio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitao ga o vjeri i učio Kur'an pred njim, tako da je dosta naučio o islamu. A ako bi zatekao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako spava, odlazio bi Ebu Bekru, radijallahu anhu, a sve to krio je od svojih drugova. Ovo njegovo ponašanje veoma se dopalo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te ga je zavolio.[273]

---

269 Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 4/147.

270 *Tarihud-da'vetil-islamijja*, str. 152.

271 Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 4/193.

272 *Tarihud-da'vetil-islamijja*, str. 125.

273 Zehebi, *Tarihul-islam;* Vakidi, *El-Megazi*, str. 670.

Kada je saznao ime čovjeka koji je strijelom pogodio njegovog sina, Ebu Bekr je dao izjavu koja dokazuje veličinu njegovog imana. Od Kasima b. Muhammeda prenosi se da je rekao: "Ebu Bekrov sin Abdullah, radijallahu anhuma, pogođen je strijelom na dan Bitke za Taif. Četrdeset noći nakon smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stanje mu se pogoršalo i on je preselio. Jednom prilikom Ebu Bekru, radijallahu anhu, došla je delegacija plemena Sekif. Kako je još uvijek čuvao strijelu kojom je ranjen njegov sin Abdullah, uzeo ju je i pokazao delegaciji upitavši: "Znate li čija je ovo strijela?" Seid b. Ubejd, brat Benu Adžlana, reče: "To je moja strijela. Ja sam je zašiljio, pričvrstio na nju perje i omotao žilom, i ja sam je ispalio." Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Ovo je strijela kojom je ubijen moj sin Abdullah. Hvala Allahu koji ga je počastio tvojom rukom, a nije te upropastio njegovom. To vam je obojici bolje."[274]

Osmo: Ebu Bekr, radijallahu anhu, u Bitki na Tebuku, kao vođa hadžija i na Oproštajnom hadžu

a. U Bitki na Tebuku

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opremio je veliku vojsku, čiji je broj dostigao trideset hiljada, i krenuo prema Tebuku s namjerom da se bori protiv Bizantinaca. Kada se vojska okupila u mjestu Senijjetul-Veda, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je komandante i komandire, i podijelio zastave. Najveću zastavu dodijelio je Ebu Bekru, radijallahu anhu.[275] I u ovom pohodu zabilježeni su brojni i značajni Ebu Bekrovi poduhvati i stavovi, a ovom prilikom izdvajamo neke od njih:

1. Smrt ashaba Abdullaha Zul-Bidžadejna, radijallahu anhu

Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Jedne noći dok sam bio

---

[274] Muhammed Muhammmed Ašur, *Hutabu Ebi Bekr es-Siddik*, str. 118. U rivajetu postoji prekid.

[275] *Sifetus-safva*, 1/243.

s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Pohodu na Tebuk, probudio sam se i u jednom kraju logora ugledao sam plamen baklje. Krenuo sam ka njoj i ugledao Allahovog Poslanika, Ebu Bekra i Omera. Okupili su se jer je umro Abdullah Zul-Bidžadejn el-Muzeni, radijallahu anhu. Bili su mu iskopali mezar, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je pored njega. Ebu Bekr i Omer prinosili su mu ga, a on je govorio: 'Približite mi svoga brata!' Kada su ga spustili u njegov kabur, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Allahu moj, ja sam zanoćio zadovoljan njime, pa i Ti budi njime zadovoljan!'" Abdullah b. Mesud pripovijeda da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, tada rekao: "Kamo sreće da sam ja bio na njegovom mjestu!"[276]

Kada bi se umrli spustio u mezar, Ebu Bekr je imao običaj reći: "U ime Allaha, u vjeri Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa ubjeđenjem u Njega i u proživljenje poslije smrti."[277]

2. Ebu Bekr, radijallahu anhu, traži od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da uči dovu za muslimane

Omer b. Hattab, radijallahu anhu, rekao je: "Putovali smo ka Tebuku u vrijeme najžešćih vrućina. Kada smo došli do jednog mjesta, obuzela nas je tolika žeđ da smo pomislili da ćemo umrijeti. Neki su ljudi klali svoje deve, cijedili njihove iznutrice i pili. Ebu Bekr se tada obrati Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, Allah ti je obećao dobro u dovi, pa zamoli Allaha!' 'Da li bi to zaista volio?', upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Da', odgovori Ebu Bekr. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je ruke i zamolio Allaha za kišu. Blaga kiša počela je padati prije nego što je spustio ruke, a zatim se obilno izlila. Napunili smo sve posude koje smo imali i krenuli dalje. Kada smo napustili logor, primijetili smo da kiša nije nigdje padala osim na mjestu gdje smo se bili ulogorili."[278]

---

[276] *Sahihus-siretin-nebevijja*, str. 598.

[277] Abdurrezak, *El-Musannef*, 3/497, preuzeto iz: *Mevsuatu fikhis-Siddik*, str. 222.

[278] Ibn Hibban, br. 1707.

3. Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, davanje imetka za Bitku na Tebuku

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je ashabe da svojim imetkom pomognu ovaj pohod jer je put bio dalek, a učesnici brojni. Onima koji materijalno pomognu obećao je veliku nagradu. Svako je davao shodno svojim mogućnostima. Osman, radijallahu anhu, bio je jedan od onih koji su najviše dali za ovaj pohod.[279]

Omer, radijallahu anhu, dao je pola svoga imetka misleći da će time nadmašiti Ebu Bekra. Omer, radijallahu anhu, o tome kazuje: "Jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je da udijelimo sadaku. Ja sam tada baš imao mnogo imetka te sam rekao: 'Ako ikad preteknem Ebu Bekra, bit će to danas!' Došao sam i udijelio pola svog imetka. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Šta si ostavio svojoj porodici?' Odgovorio sam: 'Isto toliko.' Nakon toga došao je Ebu Bekr i donio sav svoj imetak. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je: 'Šta si ostavio svojoj porodici?' Rekao je: 'Ostavio sam im Allaha i Njegovog Poslanika!' Tada sam rekao: 'Nikada više neću pokušati da te u nečemu preteknem.'"[280]

To što se Omer, radijallahu anhu, natjecao s Ebu Bekrom, dopušteno je i dozvoljeno, međutim, Ebu Bekrov način vredniji je i bolji jer se on nije takmičio niti je gledao šta drugi rade.[281]

b. Ebu Bekr, radijallahu anhu, predvodi ljude na hadžu devete godine po Hidžri

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je zauzet izgradnjom društva na svim poljima: akidetskom, ekonomskom, društvenom, vojnom, ibadetskom itd., i svih tih godina obaveza hadža nije se ni prakticirala. Osme godine po Hidžri, nakon oslobođenja Meke, naredio je da hadž muslimana predvodi Attab b. Usejd.[282] Po povratku sa Tebuka, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naumio je obaviti hadž, ali je odustao rekavši:

---

[279] *Es-Siretun-nebevijjetu fi dav'il-mesadiril-aslijja*, str. 615.

[280] Ebu Davud, *Sunen*, br. 1678, a Albani kaže da je hasen.

[281] Ibn Tejmijja, *Fetve*, 10/72–73.

[282] Imaduddin Halil, *Dirasat fi ahdin-nubuvva*, str. 222.

"Na hadž dolaze i goli mnogobošci i ne želim učiniti hadž dok ne bude drugačije", pa je poslao Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, kao vođu hadžija devete hidžretske godine. Nakon što je Ebu Bekr, radijallahu anhu, izašao sa povorkom hadžija, objavljena je sura Et-Tevba i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Aliju, radijallahu anhu, i naredio mu da se priključi Ebu Bekru es-Siddiku, radijallahu anhu. Alija, radijallahu anhu, krenuo je na Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, devi i stigao je Ebu Bekra, radijallahu anhu, u mjestu Zul-Hulejfa. Ebu Bekr, radijallahu anhu, upitao je: "Dolaziš li kao zapovjednik ili kao potčinjeni?", a Alija je odgovorio: "Dolazim kao potčinjeni", nakon čega su nastavili put. Ebu Bekr, radijallahu anhu, predvodio je ljude tokom hadža posjećujući obredna mjesta poznata iz paganskog doba. Hadž je obavljen u mjesecu zul-hidže, kao što se navodi u vjerodostojnim predajama, a ne u mjesecu zul-kade, kao što tvrde neki učenjaci. Ebu Bekr je održao hutbu prije osmog zul-hidžeta i na dan Arefata, i na dan Bajrama i na dan prvog povratka sa Mine u Meku, podučavajući ljude obredima vezanim za stajanje na Arefatu, ifadu, povratak sa Mine, klanje kurbana, bacanje kamenčića na džemreta itd. Nakon Ebu Bekra, radijallahu anhu, na svako mjesto je dolazio Alija, radijallahu anhu, i učio pred ljudima početak sure Et-Tevba, a zatim je govorio: "U Džennet će ući samo vjernici! Neka oko Kabe ne tavafe goli! Ko ima ugovor sa Allahovim Poslanikom, ugovor je važeći do ugovorenog roka! I nakon ove godine mnogobošcima neće biti dopušteno da obavljaju hadž!"[283] Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je naredio da Ebu Hurejra, radijallahu anhu, povede jednu grupu ashaba kako bi pomogli Aliji, radijallahu anhu, u izvršenju zadatka.[284]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadužio je Aliju, radijallahu anhu, da tokom hadžskih obreda obznani mnogobošcima prekidanje ugovora, jer je u to vrijeme među Arapima bilo poznato da ugovore sklapa i poništava vođa naroda ili neko njemu blizak. Ovaj običaj nije suprotan islamu te je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zato odabrao Aliju za ovaj zadatak. Ovo je pravi razlog zbog kojeg je Alija, radijallahu anhu, poslan da uči suru Et-Tevba, a tvrdnje rafidija da je to znak kako je Alija preči za hilafet od Ebu Bekra nemaju nikakve osnove. Dr. Ebu Šehba

---

[283] *Sahihus-siretin-nebevijja*, str. 625.

[284] Ebu Šuhba, *Es-Siretu en-nebevijja*, 2/537.

kaže: "Ne znam kako im je promaklo da je Ebu Bekr upitao: 'Dolaziš li kao zapovjednik ili kao potčinjeni?', pa je Alija odgovorio: 'Dolazim kao potčinjeni.'"[285] A kako će potčinjeni biti preči za hilafet od zapovjednika?[286]

Ovaj hadž bio je priprema za Oproštajni hadž koji će Poslanik obaviti naredne godine.[287] Tokom ovog hadža koji je predvodio Ebu Bekr, radijallahu anhu, obznanjeno je da je vrijeme idola završeno i da počinje nova era u kojoj će se ljudi pokoravati samo Allahu. Nakon ovog proglasa, arapska su plemena shvatila ozbiljnost situacije i da je vrijeme paganstva nepovratno nestalo, te su počeli slati delegacije koje su obznanjivale da primaju islam i prihvataju tevhid – vjerovanje u jednog Boga.[288]

c. *Ebu Bekr, radijallahu anhu, na Oproštajnom hadžu*

Imam Ahmed, sa svojim senedom, prenosi od Abdullaha b. Zubejra, a on od svoga oca, da je Esma, kćerka Ebu Bekrova, radijallahu anhuma, rekla: "Pošli smo sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na hadž. Kada samo stigli do mjesta El-Ardž[289], zaustavili smo se da se odmorimo. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao je sa svoje jahalice i sjeo, a Aiša, radijallahu anha, sjela je pored njega. Ebu Bekrovu tovarnu devu vodio je jedan od njegovih dječaka, štićenika, pa je i on sjeo čekajući da je dovede. Dječak je stigao, ali bez deve. Ebu Bekr upita: 'Gdje je deva?!' 'Izgubio sam je sinoć', odgovori dječak. Ebu Bekr reče: 'Čuvao si jednu devu i izgubio je?!', i poče ga udarati, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmija se i reče: 'Pogledajte šta radi ovaj muhrim[290]!'"[291]

---

[285] *Sahihus-siretin-nebevijja*, str. 524.

[286] Ebu Šuhba, *Es-Siretun-nebevijja*, 2/540.

[287] Ebu Šuhba, *Es-Siretun-nebevijja*, 2/540.

[288] Kal'udži, *Kiraetu es-sijasijjetu lis-siretin-nebevijja*, 283.

[289] El-Ardž je dolina u Hidžazu, između Medine i Meke.

[290] Muhrim je čovjek koji je zanijetio obaviti hadž ili umru.

[291] Ahmed, *Musned*, 6/344.

TEMA PETA

EBU BEKR, RADIJALLAHU ANHU, U CIVILNOM DRUŠTVU I NEKE NJEGOVE OSOBINE I VRIJEDNOSTI

Uvod

Ebu Bekrov, radijallahu anhu, život u civilnom društvu prepun je lekcija i pouka. Ostavio nam je živi primjer razumijevanja islama i njegove primjene u svakodnevnom životu. Sve vrijednosti vezuju se za njegovu ličnost, a i sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hvalio ga je, govorio o njegovim vrijednostima i davao mu prednost nad mnogim ashabima, radijallahu anhum.

Prvo: Ebu Bekrova, radijallahu anhu, pozicija u civilnom društvu

1. *Ebu Bekrov stav u pogledu Finhasa, jevrejskog rabina*

Mnogi autori sire i mufesiri navode da je Ebu Bekr jedanput ušao u midras[292], te je tom prilikom zatekao mnoštvo židova okupljenih oko

[292] Midras je jevrejski vjerski centar koji je služio za obrede i izučavanje vjerskih nauka. (op. prev.)

čovjeka po imenu Finhas, koji je bio jedan od njihovih velikih rabina, uz kojeg je bio još jedan rabin po imenu Eši'a. Ebu Bekr reče Finhasu: "Teško li se tebi! Boj se Allaha i primi islam, jer ti znaš da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Allahov poslanik koji vam dolazi sa Istinom od Njega. Vi to imate zapisano u Tevratu i Indžilu!"

Finhas reče: "Ebu Bekre, nama nije potreban Allah, mi smo Njemu potrebni! Mi Njega ne molimo kao što On nas moli, mi smo bogati i On nam ne treba, ali On ne može bez nas, jer da može, ne bi od nas posudio naš imetak, kako to tvrdi vaš drug! I da On može bez nas, ne bi nama davao kamatu, a vama je zabranjivao!"

Ebu Bekr se naljutio i žestoko udario Finhasa te rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, da nije ugovora između nas i vas, odsjekao bih ti glavu, Allahov neprijatelju!"

Finhas ode Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i požali se: "Muhammede, pogledaj šta mi je uradio tvoj drug!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita Ebu Bekra: "Zašto si to uradio?" "Allahov Poslaniče", reče Ebu Bekr, "Allahov neprijatelj je izgovorio krupne riječi. On smatra da je Allah siromašan, a da su oni bogati, pa kad je to kazao, naljutio sam se radi Allaha i udario ga."

Finhas je to negirao i kazao: "Nisam to rekao." Ali, tada je Allah objavio ajete koji su raskrinkali Finhasa i potvrdili da je Ebu Bekr govorio istinu. Allah je kazao:

﴿ لَّقَدْ سَمِعَ ٱللَّهُ قَوْلَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَآءُ ۘ سَنَكْتُبُ مَا
قَالُوا۟ وَقَتْلَهُمُ ٱلْأَنۢبِيَآءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَنَقُولُ ذُوقُوا۟ عَذَابَ ٱلْحَرِيقِ ﴿١٨١﴾ ﴾

"Allah je čuo riječi onih koji su rekli: 'Allah je siromašan, a mi smo bogati!' Naredit ćemo Mi da se pribilježi ono što su oni rekli, kao i što su, ni krive ni dužne, vjerovjesnike ubijali, i reći ćemo: 'Iskusite patnju u ognju!'" (Alu Imran, 181)

O Ebu Bekru i njegovoj srdžbi, Allah je objavio sljedeće:

﴿ ۞ لَتُبْلَوُنَّ فِىٓ أَمْوَٰلِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ ٱلَّذِينَ

أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلِكُمْ وَمِنَ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوٓا۟ أَذًى كَثِيرًا ۚ وَإِن
تَصْبِرُوا۟ وَتَتَّقُوا۟ فَإِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ ٱلْأُمُورِ ﴿١٨٦﴾

“Vi ćete sigurno biti iskušavani u imecima vašim, i životima vašim, i slušat ćete doista mnoge uvrede od onih kojima je data Knjiga prije vas, a i od mnogobožaca. I ako budete izdržali i Allaha se bojali, pa – tako treba da postupe oni koji su jakom voljom obdareni.” (Alu Imran, 186)

2. Čuvanje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, tajne

Omer, radijallahu anhu, kazuje: “Pošto je Hafsa ostala udovica nakon smrti svog muža Hunejsa b. Huzafe es-Sehmija, jednog od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba koji je umro u Medini, došao sam Osmanu b. Affanu i ponudio mu da se oženi Hafsom, a on je odgovorio: ‘Razmislit ću.’ Čekao sam nekoliko noći, a onda me sreo i rekao: ‘Mislim da je najbolje da se trenutno ne ženim.’ Zatim sam sreo Ebu Bekra es-Siddika, pa sam mu rekao: ‘Ako hoćeš, oženit ću te Hafsom. Međutim, on nije ništa odgovorio, nego je šutio; njegovo odbijanje teže sam podnio nego Osmanovo. Nekoliko noći nakon toga zaprosio ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam je udao za njega. Nekoliko dana nakon toga sreo me Ebu Bekr i rekao: ‘Možda ti je bilo teško što ti nisam ništa odgovorio kad si mi ponudio da se oženim Hafsom?’ Rekao sam: ‘Da’, a on je rekao: ‘Jedino što me spriječilo da prihvatim tvoju ponudu jeste to što sam znao da je spominje Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a nisam htio otkriti njegovu tajnu, i da ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio, ja bih prihvatio.’”[293]

3. Ebu Bekr, radijallahu anhu, i ajet o džuma-namazu

Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog petka držao hutbu kada je stigla karavana iz Šama. Ashabi izađoše iz džamije tako da je sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ostalo samo dvanaest ljudi. Tada je objavljen ovaj ajet:

---

[293] *El-Feth*, 9/81; *Tabekatul-kubra*, 8/28.

﴿ وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا ۚ قُلْ مَا عِندَ اللَّهِ خَيْرٌ مِّنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ ۚ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿١١﴾ ﴾

"Ali kad oni kakvu robu trgovačku ili veselje ugledaju, pohrle mu i tebe ostave sama da stojiš. Reci: 'Ono što je u Allaha bolje je i od veselja i od trgovine.' A Allah najbolju opskrbu daje." (El-Džumua, 11) Džabir kaže: "Među dvanaestericom koji su ostali uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili su Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma."[294]

4. *Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, negira Ebu Bekru osobinu oholosti*

Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko pusti da mu se odjeća iz oholosti vuče po zemlji, Allah ga na Sudnjem danu neće pogledati." Tada Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: 'Allahov Poslaniče, moja se odjeća olabavi (pa se vuče po zemlji) osim ako na nju pazim i stalno o njoj vodim računa?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu reče: 'Ti nisi od onih koji to čine iz oholosti.'"

5. *Ebu Bekr, radijallahu anhu, i njegova težnja ka halalu*

Od Kajsa b. Ebu Hazima prenosi se da je rekao: "Ebu Bekr, radijallahu anhu, imao je slugu, dječaka, koji bi mu svaki dan pripremao i donosio hranu. Svaki put Ebu Bekr, radijallahu anhu, pitao bi ga za porijeklo hrane prije nego što bi je kušao, pa ako bi mu se svidjelo njeno porijeklo, jeo bi, a ako mu se ne bi svidjelo, ostavljao bi je. Jedne noći dječak mu je donio hranu, a Ebu Bekr ju je pojeo zaboravivši da upita o njenom porijeklu. Kada se Ebu Bekr sjetio da ga upita, dječak ga je obavijestio da je jeo hranu čijim porijeklom nije bio zadovoljan. Tada je Ebu Bekr stavio prste u usta i povratio sve što je pojeo."[295]

Ovaj primjer svjedoči o Ebu Bekrovoj, radijallahu anhu, bogobojaznosti: nastojao je da njegova hrana i piće budu halal porijekla i uvijek se klonio sumnjivih stvari. Ovaj njegov postupak dokazuje da je postigao visoke

---

[294] Ibn Hibban, *El-Ihsan fi takribi sahih*, 15/300; Muslim, *Sahih*, br. 863.

[295] Ahmed, *Ez-Zuhd*, 110, preuzeto iz: Humejdi, *Tarihul-islami*, 19/13.

stepene bogobojaznosti. U vjeri je veoma poznata važnost halal hrane, pića i odijevanja, i njihova veza s uslišavanjem dove[296], kao što se navodi u hadisu: "...pruža ruke ka nebu govoreći: 'Gospodaru, Gospodaru!', a jelo mu je haram, piće mu je haram, odjeća mu je haram i othranjen je haramom, pa kako da mu dova bude uslišana?!"[297]

6. "Primite me u vašem primirju kao što ste me primili u vašem nesuglasju!"

Jednom prilikom Ebu Bekr, radijallahu anhu, otišao je do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i čuo svoju kćerku Aišu kako se Poslaniku obraća povišenim glasom. Kada joj se približio, htio ju je udariti, govoreći: "Čuo sam te da podižeš glas na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stade ispred njega i Ebu Bekr ljutit izađe iz kuće. Kada je izašao, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče Aiši: "Jesi li vidjela kako sam te odbranio od čovjeka?" Nakon nekoliko dana Ebu Bekr, radijallahu anhu, došao je kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražio dozvolu da uđe. Kada je ušao, vidio je da su se njih dvoje pomirili, pa im je rekao: "Primite me u vašem primirju kao što ste me primili u vašem nesuglasju!" "Već jesmo", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[298]

7. Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, naređivanje dobra i odvraćanje od zla

Na dan Bajrama, Ebu Bekr, radijallahu anhu, posjetio je svoju kćerku Aišu, radijallahu anha, i kod nje zatekao dvije sluškinje koje su pjevale. Čuvši to, Ebu Bekr ukori Aišu i upita: "Zar šejtanski glasovi u kući Allahovog Poslanika?!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedeći licem okrenut na drugu stranu, rekao je: "Pusti ih, Ebu Bekre! Svaki narod ima blagdan, a ovo je naš blagdan."[299]

U ovom hadisu pojašnjeno je da pjevanje nije bilo običaj ni Poslanika,

---

[296] Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 19/13.

[297] Muslim, *Sahih*, br. 1015.

[298] Ebu Davud, *Sunen*, br. 4999, a Albani, *Daifu Sunen Ebi Davud*, kaže da je daif; Medždi es-Sejjid, *Siretus-Siddik*, str. 136.

[299] Muslim, *Sahih*, br. 8892.

sallallahu alejhi ve sellem, ni njegovih ashaba, i zbog toga je Ebu Bekr njihovo pjevanje nazvao "šejtanskim glasovima". Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to im je dozvolio obrazloživši da je Bajram. Djeci je dopuštena igra i zabava za vrijeme Bajrama, kao što se navodi u drugoj predaji: "...neka vide mušrici da i u našoj vjeri postoji zabava."[300]

Aiša, radijallahu anha, imala je igračke kojima se igrala, a druge djevojčice, njene prijateljice, dolazile su kod nje da se zajedno igraju. U hadisu o dvije sluškinje ne navodi se izričito da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slušao njihovu pjesmu. Zabrana u pogledu ovog pitanja odnosi se na slušanje, a ne na ono što neko slučajno čuje.[301] Iz navedenog zaključujemo da je prilikom Bajrama dozvoljeno veselje i igra onima kojima to priliči (ženama i djeci), kao što su dvije ensarijske maloljetne sluškinje pjevale za vrijeme Bajrama u Aišinoj, radijallahu anha, kući.[302]

8. Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, gostoprimstvo

Abdurrahman b. Ebu Bekr, radijallahu anhuma, pripovijeda: "Stanovnici suffe bili su siromasi. Jednom prilikom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ko ima hrane za dvojicu, neka pozove trećeg, a ko ima hrane za četvericu, neka pozove petog.' Ebu Bekr je jednom tako doveo trojicu na večeru, a on je otišao da večera kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tamo se duže zadržao, pa kada se vratio, njegova supruga mu reče: 'Zašto si sinoć napustio svoje goste?' 'Zar niste večerali?', upita Ebu Bekr. 'Ponudili smo ih, ali su odbili', odgovori ona." Abdurrahman dalje kazuje: "Ja sam se sakrio, a on me počeo tražiti i dovikivati grdeći me i ružeći: 'O, nevaljalče!' Tada je rekao: 'Jedite, prijatno vam bilo! Tada je gost rekao: 'Tako mi Allaha, ja neću jesti!' Zakleo se da neće jesti dok i Ebu Bekr ne počne jesti. Tada je Ebu Bekr, rekavši da je to 'od šejtana', naredio da se donese jelo i počeo jesti, a i oni za njim. Kada god bi neko od njih uzeo zalogaj, sadržaj u zdjeli se povećavao. Ebu Bekr, radijallahu anhu, upitao je: 'Šta je ovo, sestro Benu Firasa?!' 'Na moju radost, sada ga je tri puta više nego što je bilo kada smo počeli jesti', odgovori ona. Zatim je Ebu Bekr

---

[300] Ibn Tejmijja, *Fetve*, 11/308; Ahmed, *Musned*, 6/116, br. 233, od Aiše.

[301] Ibn Tejmijja, *Fetve*, 30/118.

[302] Ibn Tejmijja, *Fetve*, 30/118.

nastavio jesti, a potom je odnio dio hrane Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (gdje je zatekao veću grupu ljudi) koji su došli da obnove ugovor koji smo imali s njima, a čiji je rok istekao. Podijelili smo ih na dvanaest grupa i svakome dali od te hrane. Allah najbolje zna koliko je u svakoj od grupa bilo ljudi, ali svi su se najeli."[303]

U ovom primjeru nalaze se mnoge lekcije i pouke, a neke od njih jesu sljedeće:

a. Ebu Bekr se uvijek zalagao za primjenu kur'anskih ajeta i Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sunneta, koji podstiču na ugošćavanje gosta. Allah kaže:

"I primače im ga (pečeno tele): 'Zar nećete da jedete?', upita." (Ez-Zarijat, 27) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka počasti svoga gosta!"*[304]

b. U ovoj predaji spominje se i Ebu Bekrov, radijallahu anhu, keramet[305]. On je pojeo vrlo malo hrane s dna posude, ali se najeo. Isto tako, svaki put kada bi gosti uzeli hrane, ostajalo bi više nego što je bilo ranije, a Ebu Bekr i njegova supruga svjedočili su tome. Hranu koja je ostala Ebu Bekr je odnio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kod koga su se u tom trenutku nalazili mnogi ljudi i svi su jeli i najeli se te hrane.[306] Ovaj keramet desio mu se zbog blagoslova njegovog slijeđenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u svim prilikama i ovim je potvrđena njegova izuzetnost i odabranost u odnosu na ostale ljude. Allahove evlije su čisti sljedbenici Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, koji izvršavaju ono što je on naredio, klone se onoga što je zabranio i slijede ga u onome u što ih je pozivao, to su Allahovi bogobojazni robovi koje On potpomaže Svojim melekima

---

[303] Muslim, *Sahih,* br. 2057.

[304] Muslim, *Sahih,* br. 1353.

[305] Keramet je nadnaravno djelo koje Uzvišeni Allah daje Svojim dobrim robovima koji su na stepenu ispod poslanika i vjerovjesnika. Ukoliko se takvo nešto dâ poslanicima i vjerovjesnicima, tada se to naziva mudžizom. (op. prev.)

[306] *Fetve,* 11/135.

i Svojim duhom, u njihova srca ubacuje svjetlo i daje im keramete kojima im ukazuje počast.[307]

c. Aiša, radijallahu anha, pripovijeda: "Ebu Bekr, radijallahu anhu, nikada nije kršio zakletvu sve dok Allah nije objavio iskup za nju. Govorio je: 'Neću se zakleti, a da neću, kad uvidim da je nešto bolje od toga, uraditi ono što je bolje i iskupiti se za svoju zakletvu.'"[308] U ovom Abdurrahmanovom kazivanju nalazi se dokaz za to, jer je Ebu Bekr prekršio zakletvu zbog svojih gostiju i pridružio im se za sofrom.[309]

9. Porodico Ebu Bekrova, nije vam to prvi bereket!

Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Pratile smo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na nekim njegovim putovanjima i kada smo bili u mjestu Bejda ili Zatul-Džejšu, prekinula mi se ogrlica, te se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s ostalim ljudima, zaustavio da je potraži. Kako ljudi više nisu imali vode, a na tom mjestu nije bilo izvora, otišli su Ebu Bekru i rekli mu: 'Zar ne vidiš šta je Aiša uradila? Zaustavila se sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i ljudima na bezvodnom mjestu, a oni nemaju vode.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je stavio glavu na moje krilo i zaspao kada je došao Ebu Bekr i rekao: 'Zadržala si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ljude na bezvodnom mjestu, a oni nemaju vode!', te me ukori govoreći ono što je Allah htio da on kaže i bockajući me rukom po slabinama. Suzdržala sam se da se ne pomjerim samo zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na mom krilu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prespavao je tu noć bez vode, a onda je Allah objavio ajet o tejemumu:

﴿...فَتَيَمَّمُوا۟ صَعِيدًا طَيِّبًا فَٱمْسَحُوا۟ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ ﴿٤٣﴾﴾

'...onda dlanovima čistu zemlju dotaknite i lica svoje i ruke svoje potarite!' (En-Nisa, 43) Tada je Usejd b. Hudajr rekao: 'Porodico Ebu

[307] *Fetve*, 11/125.

[308] Bejheki, *Sunen*, 10/34, preuzeto iz: *Mevsuatu fikhi Ebi Bekr*, str. 240.

[309] *Mevsuatu fikhi Ebi Bekr*, str. 241.

Bekrova, nije vam to prvi bereket!'" Aiša dodaje: "Podigli smo jahalicu na kojoj sam bila i ispod nje smo našli moju ogrlicu"[310]

U ovom slučaju do izražaja je došla Ebu Bekrova, radijallahu anhu, uljudnost prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova saosjećajnost s njim. Ebu Bekr nije prihvatao neprimjereno ponašanje pa makar dolazilo od njemu najbližih ljudi i najvoljenijih osoba, kao što je Aiša, radijallahu anha. Ebu Bekr je bio živi primjer uljudnosti i lijepog ponašanja prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ostalim muslimanima.[311]

10. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, staje u odbranu Ebu Bekra, radijallahu anhu

U vjerodostojnim hadisima potvrđeno je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često stajao u odbranu Ebu Bekra i zabranjivao ljudima da mu se suprotstavljaju. Od Ebu Derdaa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Sjedio sam kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je došao Ebu Bekr, držeći krajeve odjeće u ruci, tako da je otkrio svoje koljeno. (Vidjevši ga kako dolazi), Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Vaš prijatelj se sporječkao!' Tada Ebu Bekr nazva selam i reče: 'Između mene i Ibn Hattaba bilo je razmirica. Zato sam požurio kod njega kajući se i tražeći da mi oprosti, ali on ne htjede prihvatiti moje izvinjenje, te sam zato došao tebi. 'Allah ti oprostio, Ebu Bekre!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovivši to tri puta. Kada je Ebu Bekr otišao, Omer se pokajao (zbog svog ponašanja prema njemu) i zaputio se Ebu Bekrovoj kući i upitao: 'Je li Ebu Bekr u kući?' 'Nije', odgovoriše mu ukućani. On se onda uputi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazva selam. Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, lice poče se mijenjati od srdžbe. Ebu Bekr se uplaši za Omera, te se baci na koljena i dva puta ponovi: 'Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, ja sam više kriv!' Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allah me poslao vama, ali vi rekoste: – Lažeš!, a samo Ebu Bekr reče: – Istinu govori! Pružao mi je potporu lično i svojim imetkom, pa hoćete li ostaviti na miru moga prijatelja?', ponovivši to dva puta. Poslije toga Ebu Bekr više nikada nije uznemiravan."[312]

---

[310] Buhari, *Sahih*, br. 3672.

[311] *Tarihud-da'vetil-islamijja*, str. 402–403.

[312] Buhari, *Sahih*, br. 3661.

U ovom kazivanju nalaze se brojne pouke i poruke, od kojih izdvajamo sljedeće:

- Ashabi su bili samo ljudi i među njima su se događale razmirice koje se događaju i među ostalim ljudima.
- Oni su brzo priznavali svoje greške, tražili oprosta i opraštali svome bratu.
- Do izražaja je došla međusobna ljubav ashaba i poseban položaj Ebu Bekra kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ostalih njegovih ashaba itd.

11. Reci: "Allah ti oprostio, Ebu Bekre!"

Rebia el-Eslemi rekao je: "Bio sam sluga Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem...", citirajući hadis do kraja, a zatim je rekao: "Poslije toga, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je Ebu Bekru i meni zemljišne parcele koje su se nalazile jedne do drugih. Obuzeo nas je dunjaluk, pa smo se razišli oko jednog stručka datula. Ja sam rekao: "On je u mom posjedu", a i Ebu Bekr je rekao: "On je u mom posjedu." Tako smo se raspravljali oko toga, pa je Ebu Bekr izrekao jednu riječ koju nije volio, pa se pokaja i reče: 'Reci ti meni oni što sam i ja tebi, da mi to bude iskup', a ja mu rekoh: 'Ja to neću učiniti!' On mi ponovo reče: 'Ili ćeš to reći ili ću ja pozvati Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u pomoć protiv tebe?' 'Ja to neću reći', odgovorih. Ebu Bekr, radijallahu anhu, napusti to mjesto i zaputi se ka Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Krenuo sam za njim prateći ga. Zatim dođe grupa ljudi iz plemena Eslem i upitaše me: 'Allah se smilovao Ebu Bekru, zašto traži Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pomoć protiv tebe, a on ti je rekao to što je rekao?' Upitao sam: 'Znate li ko je on? On je Ebu Bekr es-Siddik, on je drugi od dvojice u pećini, on je od prvih muslimana. Pazite da vas ne vidi da mi pomažete pa da se na vas rasrdi, a da zatim ode Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa da se on rasrdi zbog Ebu Bekrove srdžbe, a onda da se Uzvišeni Allah rasrdi zbog srdžbe njih dvojice, pa će propasti Rebia.' 'Šta nam savjetuješ', upitaše. 'Vratite se', rekoh im. Ebu Bekr, radijallahu anhu nastavio je put, a ja sam ga pratio. Kada je stigao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao mu je šta se de-

silo, tačno onako kako je bilo. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podiže glavu prema meni i upita: 'Šta je bilo s tobom i Ebu Bekrom?' Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, bilo je tako i tako, pa mi je rekao riječ koju nije volio, a onda mi je rekao: – Reci ti meni što sam i ja tebi, da mi to bude iskup!, pa sam odbio.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Tako je, ne uzvraćaj mu, nego mu reci: – Allah ti oprostio, Ebu Bekre!' Pa sam rekao: 'Allah ti oprostio, Ebu Bekre!'" Hasan el-Basri rekao je: "Ebu Bekr, radijallahu anhu, okrenuo se i otišao plačući."[313]

Slavljen neka je Allah, kakva je to samo svijest i kakva je to duša! Zbog jedne nehotično upućene riječi muslimanu, Ebu Bekrova duša ne zadovoljava se ničim drugim osim iskupom i oprostom, pokazujući da je odlikovana najvišim stepenom vrijednosti, odgoja i osjećanja koja prodiru duboko u dušu i osvajaju ljudska srca. Zbog te ružne riječi, iako male, njegova je svijest uznemirena i ne može se smiriti sve dok se ne iskupi za nju i ne postigne zadovoljstvo uznemirenog muslimana.[314]

Iako nije bila teška, Rebiu je jako pogodila ta riječ. Ebu Bekr, radijallahu anhu, uznemirio se zbog te izgovorene riječi i nije prihvatao ništa osim iskupa za nju, iako je u to vrijeme bio drugi čovjek po vrijednosti u islamu, odmah iza Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To nikako nije mogla biti besramna riječ, jer mu njegov moral to nije dopuštao, pa čak ni u paganskom dobu.[315]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bojao se posljedica te riječi i zbog toga se požalio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo je veoma čudno. Ebu Bekr se toliko opteretio tom riječju da je zaboravio i na svoju zemlju i na razlog njihove prepirke, jer je bio svjestan prava ljudi koje nalaže da se zatraži oprost od onoga kome je nažao učinjeno.[316] Učenjaci, vladari i misionari iz ovog slučaja mogu uzeti pouku o tome kako se postupa kada se pogriješi prema nekome; ovaj slučaj podučava ih da treba poštovati prava drugih ljudi, a ne narušavati ih i prelaziti preko njih.

---

[313] Ahmed, *Musned*, 4/58–59.

[314] *Ešheru mešahiril-islam*, 1/88.

[315] Halid Muhammed Halid, *Hulefaur-Resul*, str. 103.

[316] *Et-Tarihul-islami*, 19/16.

Rebiinim saplemenicima nije se svidjelo to što je Ebu Bekr, radijallahu anhu, otišao da se žali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iako je on izgovorio nešto neprimjereno. Međutim, oni nisu znali šta je Ebu Bekr do tada uradio na polju sprečavanja sukoba i prepirki, i na otklanjanju ostataka netrpeljivosti iz ljudskih srca, prije nego što se one upišu u knjigu djela za koja će se odgovarati na Sudnjem danu.

Iako je bio svjestan Rebiinog zadovoljstva Poslanikovim rješenjem i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, upute Rebii da mu ništa ne odgovori, Ebu Bekr je zaplakao iz strahopoštovanja prema Uzvišenom Allahu, a to je dokaz čvrstine njegovog imana i jačine njegovog ubjeđenja.

I na kraju, spomenut ćemo pohvalan odnos Rebie b. Ka'ba el-Eslemija prema Ebu Bekru. Iako mu je Ebu Bekr uputio nepristojnu riječ, on ga je cijenio i nije mu htio uzvratiti istom mjerom, čime je pokazao da poštuje i uvažava dobre ljude, i poznaje njihova prava, što je dokaz snage vjere i vedrine uma koju su posjedovali ashabi.[317]

12. Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, natjecanje u činjenju dobrih djela

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je poznat po visokom moralu, plemenitim osobinama i natjecanju u činjenju dobrih djela, u čemu je postao i primjer drugima. Strogo je vodio računa o činjenju dobrih djela. Shvatio je da ono što može uraditi danas, sutra možda neće biti u mogućnosti: danas je rad, a ne svođenje računa, a sutra je svođenje računa bez rada. Zbog toga je bio od onih koji su žurili sa činjenjem dobrih djela. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko je od vas danas zapostio?" Ebu Bekr odgovori: "Ja." "Ko je od vas ispratio dženazu?" Ebu Bekr ponovo odgovori: "Ja." "Ko je od vas nahranio siromaha?" Ebu Bekr odgovori: "Ja." "A ko je obišao bolesnika?" "Ja", ponovo se javi Ebu Bekr. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ko objedini činjenje svih ovih djela, ući će u Džennet!"[318]

---

[317] *Et-Tarihul-islami*, 19/16.

[318] Muslim, *Sahih*, br. 1028.

13. Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, suzdržavanje u srdžbi

Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao je: "Jedan je čovjek počeo grditi Ebu Bekra u prisustvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je sjedio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čudio se i osmjehivao. Kada je čovjek pretjerao, Ebu Bekr mu je uzvratio na neke riječi, a tada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naljutio i ustao. Ebu Bekr ga sustiže i reče: 'Božiji Poslaniče, on je mene lažno grdio, a ti si to sjedeći slušao, a nakon što sam mu uzvratio s nekoliko riječi, ti si se naljutio i ustao!?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Dok si šutio, s tobom je bio melek i uzvraćao je umjesto tebe, a kada si uzvratio na neke njegove riječi, došao je šejtan, pa nisam htio sjediti sa šejtanom.' Zatim je rekao: 'Ebu Bekre, tri stvari su sušta istina: ko bude izložen nepravdi i u ime Allaha ne bude uzvraćao, Allah će ga uzvisiti i pomoći; ko bude darežljivo pomagao svojoj rodbini da bi se Allahu približio, Allah će ga imućnim učiniti; a ko bude prosio želeći se obogatiti, Allah će ga osiromašiti.'"[319]

Nema sumnje da je jedna od Ebu Bekrovih, radijallahu anhu, karakteristika suzdržavanje u srdžbi. Međutim, ovom je čovjeku odgovorio misleći da će ga time ušutkati. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao ga je na blagost i strpljenje, savjetujući ga da se strpi u trenucima velike srdžbe. Doista su blagost i suzdržavanje u srdžbi osobine koje uzdižu čovjeka, povećavaju njegov ugled kod ljudi i podižu njegove stepene kod Uzvišenog Allaha.

Ovaj primjer pokazuje nam koliko je Ebu Bekr, radijallahu anhu, vodio računa o Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, zadovoljstvu i otklanjanju uzroka srdžbe od njega, koliko je nastojao da srdžbu otkloni od sebe i da druge upozori na njenu pogubnost. Zatim, ovaj događaj govori o Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, napuštanju mjesta na kojem prisustvuje šejtan, ukazuje na vrijednost i nagradu koju će dobiti čovjek koji pokaže strpljenje u trenucima kad mu je nanesena nepravda, i podstiče nas na udjeljivanje, čuvanje rodbinskih veza i ukazuje na pokuđenost traženja i onih koji traže.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, u tolikoj je mjeri ispoljavao blagost i klonio

---

[319] Sujuti, *Ed-Durrul-mensur*, 2/74; *Medžmeuz-zevaid*, 8/190, hadis je mursel.

se srdžbe, tako da je postao poznat po svojoj blagosti, strpljenju i nježnosti. Međutim, ovo ne znači da se Ebu Bekr nikada nije ljutio. Naprotiv, srdio se, ali njegova je srdžba bila Allaha radi, tj. u situaciji kada bi vidio da se narušava neko od Allahovih prava, žestoko bi se rasrdio zbog toga.[320]

Ebu Bekr je provodio život u razmišljanju i postupanju po riječima Uzvišenog:

﴿ ۞ وَسَارِعُوٓاْ إِلَىٰ مَغۡفِرَةٖ مِّن رَّبِّكُمۡ وَجَنَّةٍ عَرۡضُهَا ٱلسَّمَٰوَٰتُ
وَٱلۡأَرۡضُ أُعِدَّتۡ لِلۡمُتَّقِينَ ١٣٣ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ فِي ٱلسَّرَّآءِ وَٱلضَّرَّآءِ
وَٱلۡكَٰظِمِينَ ٱلۡغَيۡظَ وَٱلۡعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ١٣٤ ﴾

“I nastojte da zaslužite oprost Gospodara svoga i Džennet prostran kao nebesa i Zemlja, pripremljen za one koji se Allaha boje. Za one koji, i kad su u obilju i kad su u oskudici, udjeljuju, koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju – a Allah voli one koji dobra djela čine.” (Alu Imran, 133–134)

14. Da, tako mi Allaha, volim da mi Allah oprosti!

Ebu Bekr, radijallahu anhu, finansijski je pomagao Mistaha b. Usasa. Međutim, kada je Mistah o Aiši, radijallahu anha, rekao to što je rekao (poznati hadis o potvori Aiše), Ebu Bekr se zakleo Allahom da mu više neće pomagati. Tada je Uzvišeni Allah objavio:

﴿ وَلَا يَأۡتَلِ أُوْلُواْ ٱلۡفَضۡلِ مِنكُمۡ وَٱلسَّعَةِ أَن يُؤۡتُوٓاْ أُوْلِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَٱلۡمَسَٰكِينَ
وَٱلۡمُهَٰجِرِينَ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِۖ وَلۡيَعۡفُواْ وَلۡيَصۡفَحُوٓاْۗ أَلَا تُحِبُّونَ أَن يَغۡفِرَ ٱللَّهُ لَكُمۡۚ وَٱللَّهُ
غَفُورٞ رَّحِيمٌ ٢٢ ﴾

“Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovom putu rodni kraj svoj napustili; neka im oproste i ne zamjere! Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je.” (En-Nur, 22) Ebu Bekr, radijallahu anhu, tada reče: “Tako mi Allaha, volim da

---

[320] Medždi Fethi es-Sejjid, *Siretu ve hajatu es-Siddik*, str. 145.

mi Allah oprosti", pa je nastavio davati Mistahu pomoć koju mu je do tada davao, a zatim je dodao: "Tako mi Allaha, nikada mu je neću uskratiti!"[321]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, iz ovog je ajeta shvatio da je vjerniku obaveza da se vlada po Allahovim zakonima i da drugima treba oprostiti eventualne pogreške i zamjerke; shvatio je da će Allah oprostiti njemu i prikriti njegova loša djela ako on oprosti svome bratu. Kako vi prema nekome postupite, tako će se i vama uzvratiti. Rekao je Uzvišeni Allah: **"Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti?"**, tj. kao što vi želite da Allah oprosti vama, oprostite i vi drugima.[322] U ajetu se navodi da će onaj ko se zakune da nešto neće raditi, pa shvati da je preče da to ipak uradi, tako i uraditi i iskupiti se za krivokletstvo. Neki učenjaci kažu da je ovaj ajet vrhunac Allahove ljubaznosti, milosti i dobrote prema Njegovim stvorenjima, pored nepravde koju sami sebi čine.[323]

Prethodni ajet upućuje na to da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, najodabraniji ashab Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer ga je u ovom ajetu Allah opisao neprikosnovenim opisima. Ajet ukazuje na visoko mjesto koje Ebu Bekr zauzima u vjeri. Učenjak Razi u svome *Tefsiru* navodi četrnaest Ebu Bekrovih svojstava izvedenih iz ovog ajeta: **"Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju..."**, a neka od tih svojstava jesu sljedeća: Uzvišeni Allah opisao ga je kao čestitog uopćeno, bez ikakvih uvjeta; u čestitost spada i činjenje dobrih djela, iz čega proizlazi da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio najbolji uopće; on je najprivilegiraniji uopće; pošto ga je Uzvišeni Allah opisao da je "čestiti i imućni među vama", koristeći množinu, a ne jedninu, govoreći uopćeno, onda moramo reći da je Ebu Bekr bio zaštićen od grijeha. Jer, onaj koga Allah hvali do ove mjere, ne može biti od stanovnika Vatre.[324]

15. Ebu Bekrova trgovačka putovanja u Šam

Ebu Bekr, radijallahu anhu, odlazio je na trgovačka putovanja u grad Busru na području Šama. Od trgovine i odlaska nije ga spriječila njegova ljubav za neprestanim boravkom s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem,

[321] Buhari, *Sahih*, br. 4750.

[322] *Tefsirul-Munir*, 18/351.

[323] *Tefsirul-Munir*, 18/351.

[324] *Tefsirur-Razi*, 18/351.

a ni Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ga sprečavao u odlasku iako ga je mnogo volio.[325] U ovome se ogleda značaj rada u islamu i ukazuje se na to da musliman treba da nađe izvor svojih primanja i da se suzdrži od traženja od ljudi. I ne samo to, nego će svojim imetkom pomagati one kojima je pomoć potrebna, odstranjivati njihove tegobe i hrlit će ka udjeljivanju sadake koju Allah voli.

16. Ebu Bekrova, radijallahu anhu, ljubomora

Abdullah b. Amr b. El-As rekao je: "Neki čovjek iz plemena Benu Hašim ušao je kod Esme bint Umejs, Ebu Bekrove, radijallahu anhuma, supruge. Ebu Bekr je poslije ušao i zatekao ih kako zajedno sjede. To mu se nije svidjelo, te je to ispričao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on mu reče: "Allah ju je spasio od toga", a zatim se popeo na minber i rekao: "Od danas, neka niko ne ulazi kod tuđe žene kada je sama, a da s njim nije još jedan ili dvojica."[326]

17. Ebu Bekrov, radijallahu anhu, strah od Allaha

Strah od Uzvišenog Allaha vrijedna je osobina koja vjernika štiti od grijeha, podstiče ga na svjesnost o Allahovom nadzoru i u tajnosti i u javnosti, čime se njegova djela čiste i uljepšavaju. Stoga je Uzvišeni Allah naredio vjernicima da Ga se boje rekavši:

﴿ يَٰبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتِيَ ٱلَّتِيٓ أَنۡعَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ وَأَوۡفُواْ بِعَهۡدِيٓ أُوفِ بِعَهۡدِكُمۡ وَإِيَّٰيَ فَٱرۡهَبُونِ ٤٠ ﴾

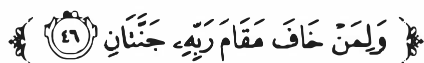
"O, Israilovi potomci, sjetite se Moje blagodati ukazane vama i ispunite ugovor koji ste sklopili sa Mnom pa ću i Ja ispuniti ugovor koji sam sklopio s vama i samo se Mene bojte!" (El-Bekara, 40),

﴿ فَٱسۡتَقِمۡ كَمَآ أُمِرۡتَ وَمَن تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطۡغَوۡاْۚ إِنَّهُۥ بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرٞ ١١٢ ﴾

[325] *Fethul-Bari*, 4/357.

[326] Ebu Džafer Ahmed Taberi, *Rijadun-nedreti fi menakibil-ušra*, str. 237.

"I ustraj onako kako ti je naređeno! Ti i oni koji te slijede od vjernika. I ne uzdižite se, jer, uistinu, On dobro vidi ono što vi radite!" (Hud, 112) Svom bogobojaznom robu Allah je priredio ogromnu nagradu, o čemu je rekao:

"A onome koji se bude bojao stajanja pred svojim Gospodarom, njemu pripadaju dva dženneta." (Er-Rahman, 46)

Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao je hutbu kakvu nikada dotad nisam čuo. Rekao je: 'Da znate ono šta ja znam, malo biste se smijali, a puno biste plakali!' Tada su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pokrili svoja lica, i čuli su se njihov plač i jecaji."[327]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je veoma bogobojazan i nikada nije gubio nadu. To ga je učinilo praktičnim primjerom svakom muslimanu, bez obzira bio vladar ili potčinjeni, vojskovođa ili vojnik, koji želi uspjeh na budućem svijetu.[328] Od Muhammeda b. Sirina prenosi se da je rekao: "Poslije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, niko nije bio poštovaniji od Ebu Bekra", a od Kajsa se prenosi da je rekao: "Vidio sam Ebu Bekra, radijallahu anhu, kako se uhvatio za vrh jezika i rekao: 'Ovo je ono što me hoće uništiti.'"[329] Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: "Plačite, a ako ne možete, onda se pravite da plačete!"[330] Od Mejmuna b. Mihrana prenosi se da je rekao: "Došao je Ebu Bekr, radijallahu anhu, noseći u ruci gavrana velikih krila i okrećući ga reče: "Svaka ulovljena životinja i svako otkinuto drvo stradali su zato što nisu dovoljno Allaha veličali."[331] Hasan prenosi da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao: "Volio bih da sam drvo koje se siječe i troši."[332] Ebu Bekr, radijallahu anhu, također je rekao: "Volio bih da sam dlaka na tijelu roba vjernika."[333]

---

[327] Buhari, *Sahih,* 6/68.

[328] Jusri Muhammed, *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 369.

[329] *Sifetus-safva*, 2/253.

[330] Ahmed, *Ez-Zuhd*, str. 108.

[331] Ahmed, *Ez-Zuhd,* str. 110.

[332] Ahmed, *Ez-Zuhd,* str. 112.

[333] Ahmed, *Ez-Zuhd,* str. 112.

Drugo: Ebu Bekrove, radijallahu anhu, osobine i vrijednost

Ebu Bekr, radijallahu anhu, smatra se jednom od vodećih ličnosti u islamu. Opisan je svojstvima istinskog pobožnog vođe, a neke od tih osobina spomenut ćemo uopćeno, a nekima ćemo se podrobnije pozabaviti. Neke od Ebu Bekrovih najbitnijih osobina jesu: čistoća uvjerenja, vjersko znanje, povjerenje u Allaha, snaga, poštenje, sposobnost, hrabrost, ponašanje, skromnost, nesebičnost, dobar izbor svojih pomoćnika, umjerenost, prihvatanje savjeta, blagost, strpljenje, odlučnost, energičnost, snažna volja, sposobnost rješavanja problema, sposobnost podučavanja i pripreme vođa itd. Ovo su samo neke od njegovih osobina kojima se odlikovao u mekanskom periodu objave, družeći se s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i u medinskom periodu, koje je pokazao učestvujući u bitkama s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i u svakodnevnom društvenom životu. Kada je preuzeo vođenje države i postao zamjenikom (halifom) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pokazale su se još neke njegove vrline i osobine. Svojom mudrošću, razboritošću i vojnim umijećem, uspio je, uz Allahovu dozvolu, slomiti otpor odmetnika od vjere i čvrstim koracima okrenuti tok ummeta ka jasno zacrtanom cilju. Najbitnija svojstva na koja u ovom poglavlju želimo obratiti pažnju jesu: njegova vjera u Allaha, temeljito znanje i često upućivanje dove i iskazivanje poniznosti prema Allahu.

1. Veličina Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vjere u Allaha

Ebu Bekrov, radijallahu anhu, iman bio je veoma velik i čvrst. Riječi tevhida – iskrenog monoteizma, duboko su se ukorijenile u njegovoj duši i srcu, ostavljajući dubok utjecaj na njegove sposobnosti. Cijeli život proveo je pod njihovim utjecajem i okitio se visokim moralnim vrijednostima i udaljio se od prostota i niskog morala. Čvrsto se držao Allahovih propisa i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, upute. Njegova vjera bila je uzrok njegovog djelovanja, odlučnosti, aktivnosti, zalaganja, nastojanja, borbe, odgoja, ponosa itd. U srcu je imao takvo ubjeđenje i vjeru kakve niko drugi od ashaba nije imao. Ebu Bekr b. Ajjaš rekao je: "Ebu Bekr druge

nije pretekao zbog mnoštva namaza i posta, nego zbog onoga što se duboko ukorijenilo u njegovom srcu."[334] Zbog ovoga je rečeno da, kada bi se iman Ebu Bekra stavio na jednu stranu vage, a iman svih ljudi na drugu stranu, prevagnuo bi iman Ebu Bekra. Od Ebu Bekre se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Ko je od vas usnio san?" Neki čovjek reče: "Ja sam usnio kao da je vaga sišla s nebesa, pa ste se ti i Ebu Bekr izvagali, pa si ti prevagnuo[335]. Zatim su se Ebu Bekr i Omer izvagali, pa je prevagnuo Ebu Bekr, pa su se izvagali Omer i Osman, pa je prevagnuo Omer, a potom je vaga uzdignuta." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidno nezadovoljan snom, reče: "Nasljednici poslanstva, a zatim će Allah vlast dati onome kome On hoće."[336]

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nam je sabah, a zatim se okrenuo prema ljudima i rekao: "Neki je čovjek vodio natovarenu kravu, pa se ona okrenula i rekla: 'Ja, doista, nisam stvorena za ovo, nego za oranje.' 'Slavljen neka je Allah', povikaše ljudi, 'zar krava može govoriti?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ja u to vjerujem, a i Ebu Bekr i Omer.'" Ebu Hurejra nastavlja: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Jedan je pastir čuvao ovce, pa je vuk napao stado i ugrabio jednu ovcu. Pastir ga je tjerao sve dok nije vratio svoju ovcu. Vuk se okrenuo i povikao: – Koga će ona imati u Danu kada bude prepuštena zvijeri, u Danu kada ne bude drugog čuvara osim mene?' 'Slavljen neka je Allah', povikaše ljudi, 'zar vuk može govoriti?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ja u to vjerujem, a i Ebu Bekr i Omer.' Ebu Bekr i Omer nisu bili prisutni (kad je to govorio)."[337]

Zbog čvrstine njegovog imana, privrženosti Allahovoj vjeri, njegove iskrenosti i predanosti islamu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zavolio je Ebu Bekra ljubavlju koja je prednjačila nad ljubavlju prema ostalim ashabima, radijallahu anhum.

Od Amra b. El-Asa prenosi se da ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve

---

[334] Ahmed, *Fedailus-sahaba*, 1/173.

[335] Pretezanje na tasu vage ukazuje na vrijednost te osobe u odnosu na onu drugu. (op. prev.)

[336] Ebu Davud, *Sunen*, br. 4634; Tirmizi, *Sunen*, br. 2288.

[337] Muslim, *Sahih*, br. 2388.

sellem, imenovao za zapovjednika vojske u pohodu na Zatus-Selasil. Tom prilikom, Amr je došao Poslaniku i upitao ga: "Ko ti je najdraži od ljudi?" "Aiša", odgovorio je Poslanik. "A od muškaraca?", upita Amr. "Njen otac", odgovori on. "A poslije njega?", opet upita Amr. "Omer b. Hattab", odgovori on, a zatim spomenu još neke ljude.[338]

Zbog čvrstine svog imana, privrženosti Allahovoj ispravnoj vjeri, te zalaganja i truda koji je uložio na putu širenja vjere Gospodara svih svjetova, Ebu Bekr je zaslužio da bude obradovan Džennetom i radosnom viješću da će biti pozvan sa svih njegovih vrata. Ebu Musa el-Eš'ari kazuje: "Jednom prilikom abdestio sam i izašao iz kuće rekavši: 'Danas ću slijediti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i čitav ću dan provesti s njim.'" Došao je u džamiju i upitao gdje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a prisutni mu rekoše da se uputio u tom i tom pravcu. Ebu Musa, radijallahu anhu, dalje pripovijeda: "Krenuo sam njegovim tragom raspitujući se o njemu i sve tako dok on ne dođe do bunara Eris. Sjedio sam pred vratima sve dok on nije obavio prirodnu potrebu i uzeo abdest, a nakon toga sam mu prišao. On je već bio sjeo na sredinu ograde bunara Eris, a svoje je potkoljenice spustio u bunar. Poselamio sam ga, a zatim sam otišao sjesti kod ulaznih vrata rekavši: 'Danas ću sigurno biti Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, čuvar na ovim vratima. Došao je Ebu Bekr, radijallahu anhu, i, gurnuvši vrata, pokušao ući, a ja upitah: 'Ko je?' 'Ebu Bekr', odgovori on. 'Samo malo pričekaj!', rekoh. Otišao sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, došao je Ebu Bekr i traži dozvolu da uđe.' 'Pusti ga i obraduj ga Džennetom', reče on. Vratio sam se nazad pa sam mu rekao: 'Uđi! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao te je Džennetom.' Ebu Bekr, radijallahu anhu, ušao je i sjeo na ogradu bunara, s Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, desne strane, spuštajući svoje noge u bunar, baš onako kako je to učinio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i otkrivši pri tome svoje potkoljenice..."[339]

Od Ebu Hurejre se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko na Allahovom putu žrtvuje dvije vrste imetka, bit će pozvan sa svih vrata Dženneta: 'Allahov robe, to je veliko dobro!' Ko bude redovno i

---

[338] Buhari, *Sahih*, br. 3662.

[339] Buhari, *Sahih*, br. 3674.

ustrajno obavljao namaz, bit će pozvan s Vrata namaza. Ko se bude borio na Allahovom putu, bit će pozvan s Vrata džihada, ko bude postio, bit će pozvan s vrata Er-Rejjan, a ko bude dijelio milostinju, bit će pozvan s Vrata milostinje.' Tada Ebu Bekr upita: 'Allahov Poslaniče, draži si mi od oca i majke, svejedno je sa kojih god vrata bude pozvan, ali da li će iko biti pozvan sa svih vrata?' 'Da', rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'i nadam se da ćeš ti biti jedan od njih!'"[340]

2. *Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, znanje*

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je jedan od najučenijih i najbogobojaznijih ljudi. Učenjaci ehli-sunneta složni su u tome da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio najučeniji čovjek u cijelom ummetu.[341] Razlog njegovog prednjačenja nad ostalim ashabima ogleda se u njegovom znanju, vrijednosti i druženju s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. On je, u odnosu na ostale ashabe, najviše vremena provodio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i noću i danju, na putovanju i kod kuće. Često je, za razliku od drugih ashaba, nakon jacija-namaza, sijelio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, razgovarajući o potrebama i pitanjima muslimana. Kada bi se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao sa ashabima, Ebu Bekr bi prvi govorio, a nakon njega, za riječ bi se javio jedan čovjek, ili nijedan, ali Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatao bi njegovo mišljenje, čak i ako bi neko dao mišljenje suprotno Ebu Bekrovom.[342] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imenovao ga je za vodiča na prvom hadžu koji je obavljen iz Medine, a obredi hadža su najprecizniji obredi i Ebu Bekr ih je najbolje poznavao. Da nije bilo tako, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi ga postavio na tako odgovorno mjesto. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također ga je imenovao za svoga zamjenika u namazu. Da je sumnjao u njegovo znanje, ne bi ga postavio na ta mjesta, na koja nije odredio nikoga drugog osim njega.

Poglavlje o sadaki, koju je Allah strogo naredio Svom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, preuzeo je Enes od Ebu Bekra, radijallahu anhuma,

---

[340] Buhari, *Sahih*, br. 3666.

[341] *Fetve*, 13/127.

[342] Muhammed Malullah, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 334–335.

i to je najispravnije što je dospjelo do nas o propisima sadake. Kada je riječ o derogiranim propisima, islamski učenjaci zasnivaju svoja mišljenja na osnovu hadisa koje Ebu Bekr prenosi od Poslanika, što dokazuje da je Ebu Bekr bio najučeniji čovjek u oblasti poznavanja hadisa koji su derogirani i onih koji su ih derogirali. Nije zapamćeno da je Ebu Bekr iznio neko mišljenje koje se sukobilo s vjerskim izvorima, što je dokaz vrhunca njegove vještine i znanja. Jednostavno rečeno: nije poznato da je Ebu Bekr ikada pogriješio u nekom od šerijatskih propisa, dok su drugi nekada griješili u tome.[343] Ebu Bekr, radijallahu anhu, donosio je presude i izdavao pravna rješenja u prisustvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on ih je potvrđivao, kao što je objašnjeno u slučaju Ebu Katade na Hunejnu.[344] Njegovo znanje i vrijednost došli su do izražaja i nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Za vrijeme Ebu Bekrove vladavine niko se nije suprotstavljao njegovim rješenjima, jer bi on svako pitanje podrobno razjasnio i potkrijepio ga dokazima iz Kur'ana i sunneta. To je dokaz njegovog znanja, poštenja i poznavanja dokaza, koji zatvaraju vrata prepirke. Kada im je nešto naređivao, ashabi su mu se pokoravali, kao što je to bio slučaj prilikom Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti kada im je razjasnio taj događaj i ukazao na važnost čvrstoće njihovog imana; pokazao im je mjesto na kojem će ukopati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i objasnio propis o njegovoj ostavštini. Zatim, obrazložio je pokretanje borbe protiv onih koji su odbili dati zekat, zbog Omerovog iskazivanja sumnje u pogledu tog postupka, i pojasnio im je da halifa treba biti izabran iz plemena Kurejš. Ebu Bekr je opremio i poslao Usaminu vojsku, objasnio je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio rob kojem je Uzvišeni Allah dao na izbor dunjaluk ili ahiret.[345] O svemu ovome detaljnije ćemo govoriti, s Allahovom dozvolom, nešto kasnije.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sanjao je san o Ebu Bekru koji ukazuje na njegovo znanje. Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U snu sam vidio kao da mi je data posuda puna mlijeka. Pio sam iz nje sve dok se nisam zasitio, pa

[343] *Ebu Bekr es-Siddik, efdalus-sahabeti ve ehakkuhum bil-hilafeti*, str. 60.

[344] *Ebu Bekr es-Siddik, efdalus-sahabeti ve ehakkuhum bil-hilafeti*, str. 57.

[345] *Ebu Bekr es-Siddik, efdalus-sahabeti ve ehakkuhum bil-hilafeti*, str. 59.

sam ga ugledao kako teče mojim venama između kože i mesa. Uzeo sam ostatak mlijeka i dao ga Ebu Bekru." "Allahov Poslaniče", rekoše ashabi, "to je znanje koje ti je Allah dao dok se nisi zadovoljio, a ostatak si dao Ebu Bekru." "Tačno tako", odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[346]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, smatrao je da je san istina. Posjedovao je znanje o tumačenju snova i svako jutro pitao bi da li je neko sanjao lijep san, da ga ispriča. Također je govorio: "Da jedan musliman, koji se prethodno abdestio, usnije lijep san, draže mi je od toga i toga."[347]

Ovom prilikom navest ćemo neke od snova koje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, protumačio: Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je neki čovjek došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Sinoć sam usnio oblak iz kojeg kaplju med i maslo, a svijet ih grabi svojim šakama, neko više, neko manje. Jedan je konopac bio pružen sa zemlje do nebesa, i ti si uzeo taj konopac i uzdigao se pomoću njega, zatim ga je uzeo drugi čovjek i također se uzdigao, a poslije njega konopac je uzeo treći, pa se i on uzdigao, potom ga je uzeo četvrti čovjek, i on se prekinuo, a onda sastavio." "Allahov Poslaniče", povika Ebu Bekr, "draži si mi od oca! Tako ti Allaha, dopusti mi da ga ja protumačim!" "Protumači ga", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. "Što se oblaka tiče", reče Ebu Bekr, "on označava islam. Kapanje masla i meda iz oblaka označava Kur'an: njegova slast kaplje i jedni je uzimaju u većim, a drugi u manjim količinama. Konopac koji seže od nebesa do zemlje označava Istinu, kojoj ti pozivaš i na osnovu koje ti Uzvišeni Allah daje visoke stepene. Kada ga prihvati drugi čovjek, i on se uzdigne, a zatim i treći, pa se i on uzdigne. Allahov Vjerovjesniče, draži si mi od oca, reci mi jesam li pogodio ili pogriješio?" "Pogodio si nešto, a nešto si i promašio", odgovori mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. "Tako ti Allaha, kaži mi u čemu sam pogriješio!", reče Ebu Bekr. "Ne zaklinji me!", odgovori Poslanik.

Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je sanjala kako su joj tri mjeseca upala u kuću. San je ispričala Ebu Bekru – koji je bio jedan od najboljih poznavalaca tumačenja snova – i on joj odgovori: "Ako je tvoj san istinit, u tvojoj će se kući ukopati tri najbolja čovjeka na svijetu." Kada je Poslanik,

---

346 Ibn Hibban, *El-Ihsasu fi takribi sahihi*, 15/269.

347 Muhammed Ašur i Džemal Kumi, *Hutabu Ebi Bekr es-Siddik*, str. 155.

sallallahu alejhi ve sellem, preselio i ukopan u njenoj sobi, Ebu Bekr joj reče: "Aiša, ovo je tvoj najbolji mjesec."[348] Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je najbolji poznavalac tumačenja snova, nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.[349]

Iako je bio najučeniji od svih ashaba, bio je daleko od toga da govori o onome što ne zna. Od Ibrahima en-Nehaija prenosi se da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, proučio ajet: "Ve fakihetun ve ebben" (Abese, 31), pa je neko upitao: "Šta je *ebben*?" "To i to", odgovoriše. Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "To nije govor utemeljen na znanju. Koja bi me zemlja nosila i koje bi me nebo natkrivalo ako bih o Allahovoj Knjizi rekao ono što ne znam!?"[350]

3. Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, upućivanje dove i poniznost prema Allahu

Vrata dove su velika, pa ako ih rob otvori, neprestano će mu dolaziti dobro i obasipat će ga bereket. Zbog toga je Ebu Bekr posvetio veliku pažnju svojoj vezi s Allahom čestim upućivanjem dova. Dova je jedan on najvećih i najjačih uzroka pobjede u borbi protiv neprijatelja. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾ ﴾

"I vaš Gospodar je rekao: 'Dovite Mi pa ću vam se Ja i odazvati. Doista oni koji se uzdižu od dove Meni, ući će u Džehennem poniženi'" (El-Mu'min, 60),

﴿ وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾ ﴾

---

[348] Sujuti, *Tarihul-hulefai*, str. 129.

[349] Sujuti, *Tarihul-hulefai,* str. 130.

[350] *Fethul-Bari*, 13/285, u lancu prenosilaca postoji prekid između Ibrahima en-Nehaija i Ebu Bekra.

"A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kad Me zamoli. Zato neka oni pozivu Mome udovolje i neka vjeruju u Mene, da bi bili na Pravom putu." (El-Bekara, 186)

Ebu Bekr, radijallahu anhu, stalno je bio uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i od njega je naučio koliko je i na koji način on molio Allaha za pomoć i pobjedu. Ebu Bekr, radijallahu anhu, posvetio je veliku pažnju da nauči ovaj ibadet od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i trudio se da upućuje dove i da zikri na način kako je to naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Muslimani ne smiju smatrati boljim neke druge dove, zikrove i salavate od onih koji se prenose od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bez obzira na ljepotu njihovog izričaja i sadržaja. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naš je učitelj dobra u svakom smislu, on je taj koji nas vodi ispravnim putem i on najbolje zna šta je vrednije i potpunije.[351]

Buhari i Muslim bilježe hadis u kojem se navodi da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao: "Allahov Poslaniče, poduči me dovi koju ću u namazu upućivati Allahu!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Reci: 'Allahu moj, ja sam sâm sebi nanio mnogo nepravde, niko osim Tebe ne može oprostiti grijehe, oprosti mi oprostom od Sebe i smiluj mi se, jer Ti si, doista, Onaj koji prašta i samilostan si.'"[352]

U ovoj dovi, rob opisuje stanje svoje duše i njenu potrebu za oprostom. U njoj je, također, naveden opis Gospodara i potvrđeno da niko drugi osim Njega ne može udovoljiti ovoj potrebi, a jasno se naglašava i da je rob onaj koji traži ispunjenje svoje potrebe i potcrtava se ko može uslišati tu dovu, a to je Gospodar jer je On Onaj koji prašta i koji je milostiv. Ovakav ili sličan način dove najpotpuniji je oblik molbe.[353]

Prenosi se od Ebu Bekra, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov Poslaniče, poduči me dovi koju ću učiti kada god osvanem i zanoćim." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Reci: 'Allahu moj, Stvoritelju nebesa i Zemlje, Poznavatelju tajnog i javnog svijeta, Gospodaru i Vladaru svega postojećeg, ja svjedočim da nema istinskog boga mimo Tebe!

[351] Ali Tantavi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 207.

[352] Muslim, *Sahih*, br. 2705; Buhari, *Sahih*, br. 843.

[353] *Fetve*, 9/146.

Ja tražim kod Tebe utočište od zla svoje duše, i od zla šejtana i njegovog pozivanja da se drugi pripisuje Tebi! Utječem Ti se da ne učinim kakvo zlo sebi ili nekome drugom od muslimana!' Ovo izgovori kada god osvaneš i omrkneš i kada legneš u svoju postelju."[354]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, naučio je od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da niko nije neovisan o pokajanju Uzvišenom Allahu i traženju oprosta od grijeha. Naprotiv, pokajanje i traženje oprosta naša su stalna dužnost. Svevišnji Allah kaže:

﴿ إِنَّا عَرَضْنَا ٱلْأَمَانَةَ عَلَى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱلْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَن يَحْمِلْنَهَا
وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا ٱلْإِنسَٰنُ ۖ إِنَّهُۥ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾ لِّيُعَذِّبَ ٱللَّهُ ٱلْمُنَٰفِقِينَ
وَٱلْمُنَٰفِقَٰتِ وَٱلْمُشْرِكِينَ وَٱلْمُشْرِكَٰتِ وَيَتُوبَ ٱللَّهُ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ
وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًۢا ﴿٧٣﴾ ﴾

"Mi smo nebesima, Zemlji i planinama ponudili emanet, pa su se ustegli i pobojali da ga ponesu, ali ga je preuzeo čovjek – a on je, zaista, prema sebi nepravedan i lahkomislen. Da bi Allah licemjere i licemjerke, i mnogobošce i mnogoboškinje kaznio, a vjernicima i vjernicama oprostio. A Allah prašta i samilostan je." (El-Ahzab, 72–73) Čovjek je, dakle, nepravedan i lahkomislen, a krajnji cilj vjernika i vjernica jeste postizanje Allahovog oprosta.

Svevišnji Allah u Svojoj Knjizi obavještava nas o pokajanju Svojih iskrenih i dobrih robova i oprostu kojim ih je obasuo. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Niko od vas neće ući u Džennet svojim djelima!" "Ni ti, Allahov Poslaniče?!", upitaše ashabi. "Ni ja", reče on, "jedino ako me Allah obaspe milošću!"[355] Ovaj hadis ne proturječi ajetu u kojem Uzvišeni Allah kaže:

﴿ كُلُوا۟ وَٱشْرَبُوا۟ هَنِيٓـًٔۢا بِمَآ أَسْلَفْتُمْ فِى ٱلْأَيَّامِ ٱلْخَالِيَةِ ﴿٢٤﴾ ﴾

"Jedite i pijte radosni za ono što ste u danima minulim zaradili."

---

[354] Ebu Davud, *Sunen*, br. 5067; Tirmizi, *Sunen*, br. 3529.

[355] Buhari, *Sahih*, br. 6463.

(El-Hakka, 24) To je slično kao kad neko kaže: "Kada Allah zavoli roba, neće mu naškoditi njegovi grijesi." Međutim, to znači: "Kada Allah zavoli roba, nadahne ga i uputi ka pokajanju i traženju oprosta, te zbog toga neće mnogo griješiti. Međutim, ko smatra da mu grijesi neće naškoditi, iako ustraje u njima, on je u zabludi i takvo mišljenje u suprotnosti je s Kur'anom, sunnetom i konsenzusom ispravnih prethodnika i imama.

﴿ فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُۥ ۝٧ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُۥ ۝٨ ﴾

'**Onaj ko bude uradio koliko trun dobra, vidjet će ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla, vidjet će ga'** (Ez-Zilzal, 7–8)."[356]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, stalno je spominjao Uzvišenog Allaha, ponizno i predano, i u svim situacijama upućivao Mu je dovu. Prenesene su neke od njegovih dova:

a. "Molim Te za Tvoju potpunu blagodat u svim stvarima, i zahvaljujem Ti se na njima dok ne budeš zadovoljan, a i kada budeš zadovoljan. Molim Te za dobrotu u svim stvarima u kojima ima dobrote. Molim Te da mi olakšaš sve stvari, i da mi ih ne otežaš, o, Plemeniti!"[357]

b. "Allahu moj, molim Te za ono što je dobro za moj kraj. Allahu moj, učini da zadnje što mi daš bude Tvoje zadovoljstvo i visoki stepeni u džennetskim blagodatima!"[358]

c. "Allahu moj, učini kraj moga života njegovim najboljim dijelom, i učini da najbolja djela budu posljednja koja ću uraditi, i učini da moj najbolji dan bude dan kada ću Te sresti!"[359]

d. Kada bi čuo nekoga da ga hvali, Ebu Bekr bi rekao: "Allahu moj, Ti me bolje poznaješ od mene samog, a ja sebe bolje znam od njih. Allahu, učini da budem bolji od onoga što oni misle, oprosti mi ono što oni ne znaju, i nemoj me kazniti za ono što govore!"[360]

---

[356] *Fetve*, 11/142.

[357] Ibn Ebu Dun'ja, *Eš-Šukr*, str. 109, preuzeto iz: *Hutabu Ebi Bekr*, str. 39.

[358] *Hutabu Ebi Bekr es-Siddik*, str. 139.

[359] *Kenzul-ummal*, 5030, preuzeto iz: *Hutabu Ebi Bekr es-Siddik*.

[360] *Usdul-gaba*, 3/324.

Ovo su bile neke od Ebu Bekrovih, radijallahu anhu, najbitnih osobina i vrijednosti koje smo ukratko spomenuli. U narednim redovima upoznat ćemo se sa utjecajem poslaničkog odgoja na Ebu Bekra koji je do izražaja došao nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, govorit ćemo o tome kako je, uz Allahovu podršku i pomoć, povukao bitne poteze i uradio bitne stvari za islamsku državu, kakve niko drugi osim njega nije uradio, uvjerit ćemo se u njegov visok stepen odgoja, njegov veliki iman, njegovo nepresušno znanje, koje je preuzeo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Bekr je bio primjeran borac na Allahovom putu i sve je borbe prošao rame uz rame sa svojim velikim vođom, sallallahu alejhi ve sellem, a nakon što je izabran za halifu, uspio je da izvede lađu islama na sigurnu obalu uprkos strašnim olujama, uzburkanim valovima i mračnim iskušenjima.

POGLAVLJE DRUGO

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt, događaj u Sekifi Benu Saida i Usamina vojska

TEMA PRVA

POSLANIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SMRT I DOGAĐAJ U SEKIFI BENU SAIDA

Prvo: Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt

Čiste vjerničke duše, Allahovom voljom, u stanju su dokučiti dio onoga što je skriveno. Čista i smirena srca govore svome vlasniku što bi se moglo dogoditi u narednom periodu. Inteligentni umovi, prosvijetljeni svjetlom imana, mogu dokučiti smisao određenih riječi ili događaja kroz neke pokazatelje i aluzije. Našem poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, pripada najveći dio ovih svojstava i on je u tome nenadmašiv.[361]

Mnogi kur'anski ajeti potvrđuju da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio ljudsko biće, isti kao i ostali ljudi, da će umrijeti, osjetiti smrtne tegobe kao što su ih osjetila njegova braća poslanici prije njega. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iz nekih je ajeta shvatio da mu se približava smrtni čas, a na to upućuju mnoge vjerodostojne predaje. Neke od tih predaja jasno govore o njegovom skorom preseljenju na ahiret, dok drugi indirektno govore o njegovoj smrti. To su uspjeli razumjeti samo neki od prvaka ashaba, kao što su bili Ebu Bekr, Abbas i Muaz, radijallahu anhum.[362]

---

[361] Ebu Šejba, *Es-Siretun-nebevijja,* 2/587.

[362] Halid Ebu Salih, *Meredun-nebijji ve vefatuhu*, str. 33.

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest

U mjesecu zul-hidže Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se sa Oproštajnog hadža. Ostatak tog mjeseca, zatim muharrem i safer desete godine po Hidžri, proveo je u Medini. Tada je počeo spremati vojsku kojoj je za komandanta postavio Usamu b. Zejda, radijallahu anhuma, naredivši mu da se uputi u pohod na Belku i Palestinu. Muslimani, među kojima je bilo i muhadžira i ensarija, spremali su se za ovaj pohod. Usama b. Zejd, radijallahu anhu, tada je imao osamnaest godina te su neki negodovali što je za komandanta uglednim muhadžirima i ensarijama postavljen mladić, a uz to još i oslobođeni rob, ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prihvatio njihove prigovore.[363] Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nije se svidjelo to negodovanje, pa je rekao: "Ako prigovaraju zbog njegovog zapovjedništva, pa prigovarali su i zbog zapovjedništva njegovog oca, a, tako mi Allaha, bio je dostojan zapovjedništva, i bio mi je jedan od najdražih ljudi, i zaista mi je ovaj njegov sin jedan od najdražih ljudi nakon njega."[364]

Dok su se ljudi spremali za vojni pohod, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio se i u toj ga je bolesti Allah uzeo Sebi. Vrijeme od početka Poslanikove bolesti pa sve do njegove smrti obilježili su mnogi događaji i Poslanikovi postupci, a neki od njih jesu sljedeći:

- Poslanik je otišao na mezarje Bekija, posjetio mezare šehida Uhuda i klanjao im dženazu[365].
- Poslanik je od svojih supruga zatražio dozvolu da boluje u Aišinoj, radijallahu anha, kući.
- U tom vremenu pogoršala se Poslanikova bolest[366].
- Poslanik je oporučio protjerivanje idolopoklonika s Arabijskog poluotoka i darivanje svih delegacija[367].

---

[363] *Es-Siretun-nebevijjetus-sahiha*, 2/552.

[364] Buhari, *Sahih*, br. 4469.

[365] Buhari, *Sahih*, br. 1344.

[366] *Sahihus-siretin-nebevijja*, str. 695.

[367] Buhari, *Sahih*, br. 3053.

- Poslanik je zabranio da se njegov kabur uzme za mesdžid[368] i oporučio je lijepo mišljenje o Allahu[369] i vođenje brige o namazu i onima koji su nam podređeni[370].
- Poslanik je obavijestio ashabe da su od dijelova poslanstva ostali samo (istiniti) snovi[371] i oporučio je lijepo postupanje prema ensarijama[372].

Za vrijeme svoje bolesti, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao je ljudima hutbu u kojoj je rekao: "Allah je dao Svome robu da izabere između ovog svijeta i onoga što je kod Allaha, pa je rob izabrao ono što je kod Allaha." Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, kaže: "Ebu Bekr je zaplakao, a mi smo se čudili što plače zbog obavijesti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o robu kojem je dat izbor. Međutim, pošto je Ebu Bekr bio najučeniji među nama, shvatio je da je taj rob Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ebu Bekr mi je najpovjerljiviji čovjek u druženju i imetku. Da sam za prisnog prijatelja uzimao ikoga mimo svoga Gospodara, onda bih odabrao Ebu Bekra. Ali, nas su povezivali islamsko bratstvo i ljubav. Neka se sva vrata mesdžida[373] ukinu, osim vrata na koja ulazi Ebu Bekr!"[374]

Hafiz Ibn Hadžer rekao je: "Ebu Bekr, radijallahu anhu, shvatio je suštinu ovih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi. Poslanikove riječi povezao je sa stanjem u kojem se nalazio i tako je shvatio da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govori o sebi, te je zbog toga zaplakao."[375]

---

[368] Buhari, *Sahih*, br. 435; *Sahihus-siretin-nebevijja*, str. 712

[369] Muslim, *Sahih*, br. 288.

[370] Ibn Madža, *Sunen*, 2/900–901, br. 2697.

[371] Muslim, *Sahih*, 1/348.

[372] Buhari, *Sahih*, br. 3799.

[373] Mesdžid Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, imao je troja vrata kojima su se služili svi ljudi, odnosno tri javna ulaza. Pored tih javnih ulaza, postojalo je više "privatnih ulaza", odnosno, neki ashabi kojima su kuće bile pored mesdžida pravili su manja vrata na zidu mesdžida, nasuprot svojih kućnih ulaza, da bi brže i lakše ulazili u mesdžid. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se zatvore sva ta "privatna vrata", osim Ebu Bekrovih, i da svi ulaze na javne ulaze. (op. prev.)

[374] Buhari, *Sahih*, br. 3654.

[375] *Fethul-Bari*, 7/16.

Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest se pogoršala i kada je nastupilo vrijeme namaza, Bilal, radijallahu anhu, proučio je ezan pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Pustite Ebu Bekra da predvodi namaz.' Prisutni rekoše: 'Ebu Bekr je vrlo emotivan čovjek, ako stane na tvoje mjesto, neće biti u stanju predvoditi ljude u namazu.' On im je ponovio svoje riječi, a oni su ponovili svoje, pa im je treći put dodao: 'Vi ste kao one žene oko Jusufa! Pustite Ebu Bekra da predvodi ljude u namazu!' I Ebu Bekr, radijallahu anhu, istupio je (i stao da predvodi namaz). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom je osjetio poboljšanje pa je izašao oslanjajući se na dvojicu ljudi. Kao da sada gledam kako vuče noge zbog bolova. Ebu Bekr je htio da odstupi, ali mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao znak da ostane na svom mjestu, potom mu je prišao i sjeo pored njega, pa je Ebu Bekr klanjao za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a ljudi su klanjali za Ebu Bekrom koji je ljudima prenosio tekbire."[376] Ebu Bekr, radijallahu anhu, nastavio je predvoditi ljude u namazu i kada su se u ponedjeljak na sabah-namazu poredali u safove, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrio je zastor sobe i gledao muslimane kako klanjaju. Gledao je plodove svoje da've i džihada, ummet koji je stasao i koji vodi brigu o svom namazu i klanja u džematu i sa svojim Vjerovjesnikom i bez njega. Gledao je ovaj divni prizor radosnim očima jer je to uspjeh kakav nije postigao nijedan vjerovjesnik i daija prije njega. Sada je mogao biti potpuno miran – njegov se ummet čvrsto vezao za vjeru i nastavit će obožavati Allaha i nakon njegove smrti. Njegovo srce ispunilo se neizmjernom radošću, a njegovo svijetlo lice još je jače zasjalo.[377]

Ashabi, radijallahu anhum, pripovijedaju: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrio je zastor Aišine sobe. Stajao je i posmatrao nas. Lice mu je bilo poput lista mushafa. Potom se osmjehnuo pa se nasmijao, a mi smo od radosti zamalo prekinuli namaz. Mislili smo da će Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izaći na namaz, ali nam je on dao znak da dovršimo svoj namaz, a potom je ušao u sobu i spustio zastor."[378] Neki ashabi

[376] Buhari, *Sahih*, br. 712.

[377] Nedevi, *Es-Siretun-nebevijja*, str. 410.

[378] Buhari, *Sahih*, br. 4448.

otišli su za svojim poslovima, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, ušao je kod svoje kćerke kojoj je rekao: "Djeluje mi kao da su Allahovom Poslaniku popustili bolovi, a ovo je dan Hardžetove kćeri.' Bila je to jedna od njegove dvije supruge, koja je stanovala u mjestu Es-Sunh[379] izvan Medine gdje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, imao neke posjede, pa je uzjahao svoga konja i otišao svojoj kući."[380]

Pojačale su se smrtne muke Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Posjetio ga je Usama b. Zejd, radijallahu anhuma, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mogao govoriti pa je počeo dizati ruke ka nebu, a zatim jednom rukom doticati Usamu koji je iz toga shvatio da dovi za njega. Aiša, radijallahu anha, privila je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na svoja prsa, a potom je ušao Abdurrahman, Ebu Bekrov sin, noseći u ruci misvak. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, gledao je u misvak pa Aiša upita: "Želiš li misvak?" Dao je znak glavom da želi, pa je uzela misvak od svoga brata, prožvakala ga i omekšala, te ga dodala Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je njime temeljito očistio usta. Sve to vrijeme nije prestajao govoriti: "Ka uzvišenom društvu!"[381] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rukom je zahvatao vodu iz kante ili iz posude, potirao je njome lice i govorio: "La ilahe illallah! Zaista smrt ima svoje muke!" Potom je podigao svoju ruku i počeo govoriti: "Ka uzvišenom društvu!", ponavljajući te riječi sve dok nije preselio i ruka mu klonula.[382] U jednoj predaji navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "Allahu moj, pomozi mi da podnesem smrtnu agoniju!"[383]

U drugoj predaji navodi se da je Aiša, radijallahu anha, čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na samrti, dok je bio naslonjen na leđa, govori: "Allahu moj, oprosti mi, smiluj mi se i pridruži me najuzvišenijem društvu!"[384]

---

379 Es-Sunh je mjesto u predgrađu Medine u kojem je živio Ebu Bekr, radijallahu anhu.

380 Ebu Šuhba, *Es-Siretun-nebevijja*, 2/593.

381 Buhari, *Sahih*, br. 4437.

382 Buhari, *Sahih*, br. 4449.

383 Tirmizi, *Sunen*, br. 978.

384 Buhari, *Sahih*, br. 4440.

Prenosi se da je Fatima, radijallahu anha, rekla: "O, muke moga oca!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao joj je: "Nakon ovog dana, tvoj otac više neće imati nikakvih muka!" A kada je umro, rekla je: "Oče moj, Gospodar je uslišao tvoju dovu! Oče moj, Džennetul-Firdevs je boravište tvoje! Oče moj, Džibrilu vijest o smrti tvojoj dostavljamo!" Kasnije, kada su ga ukopali, došla je Enesu, radijallahu anhu, i rekla: "Kako su vam srca mogla podnijeti da Allahovog Poslanika stavite u zemlju?!"[385]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je na ahiret kao vladar Arabijskog poluotoka, kojega su se plašili najmoćniji svjetski vladari, a njegovi ashabi bili su spremni za njega dati vlastite živote, živote svoje djece i svoje imetke. Ipak, iza sebe nije ostavio ni dinare[386] ni dirheme[387], ni robove ni robinje. Posjedovao je samo jednu bijelu mazgu koja se zvala Bejda, svoje oružje i nekoliko parcela zemlje koje je uvakufio.[388]

U trenutku smrti Poslanikov oklop bio je kod jednog židova, založio ga je za trideset mjerica pšenice.[389] Na bolji svijet preselio je u ponedjeljak popodne 12. rebiul-evvela 11. h. g.[390], u 63. godini života[391].

Taj dan je za muslimane bio najcrnji i najtužniji dan, bila je to najveća nesreća za čitavo čovječanstvo, kao što je dan kada se rodio bio najbolji dan u kojem je sunce izašlo.[392] Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Dan kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Medinu bio je najsvjetliji dan, a kada je umro, toga dana sve se pomračilo.[393] U jednoj predaji navodi se da je Ummu Ejmen zaplakala, pa su je upitali: "Zašto plačeš za Allahovim Poslanikom?", a ona je odgovorila: "Bila sam svjesna da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umrijeti, ali plačem jer je prekinuto objavljivanje."[394]

---

[385] Buhari, *Sahih*, br. 4462.

[386] Dinar je zlatnik. (op. prev.)

[387] Dirhem je srebrenjak. (op. prev.)

[388] Buhari, *Sahih*, br. 4461.

[389] Nedevi, *Es-Siretun-nebevijja*, str. 403.

[390] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 4/223.

[391] Muslim, *Sahih*, 4/825.

[392] Nedevi, *Es-Siretun-nebevijja*, str. 404.

[393] Tirmizi, *Sunen*, 5/549, br. 3618.

[394] Muslim, *Sahih*, 4/1907.

Drugo: Velika žalost i Ebu Bekrova pribranost

Ibn Redžeb kaže: "Kada je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, muslimani su bili uznemireni, neki su bili izvan sebe i buncali su, neki su sjeli jer nisu mogli stajati, neki su zanijemili, a neki su negirali da je umro."[395]

Objašnjavajući razmjere ove nesreće, Kurtubi kaže: "Nesreća u vjeri je najveća nesreća. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'O, ljudi, ako nekoga od vas ili od vjernika zadesi nesreća nečije smrti, neka se prisjeti nesreće zbog moje smrti, pa će mu nesreća zbog smrti drugih biti lakša, jer nikoga iz moga ummeta neće zadesiti teža nesreća od nesreće moje smrti.'[396] Istinu je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jer je njegova smrt najveća nesreća koja je pogodila muslimane do Sudnjeg dana. Njegovom smrću prekinuto je objavljivanje, prekinuto je vjerovjesništvo, pojavilo se prvo zlo u otpadništvu Arapa, bio je to prvi prekid i smanjenje dobra."[397]

Ibn Ishak je rekao: "Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt bila je veliko iskušenje za muslimane. Aiša, radijallahu anha, rekla je: 'Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, odmetnuli su se Arapi i jevreji, a kršćani su na to s požudom gledali, proširilo se licemjerstvo, muslimani su postali kao pokisnule ovce u zimskoj noći zbog gubitka svoga Poslanika.'"[398]

Kadi Ebu Bekr b. El-Arebi rekao je: "...Bilo je to stanje uznemirenosti. Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt bila je smrtonosni udarac i životno iskušenje. Alija, radijallahu anhu, zatvorio se u Fatiminoj kući, Osman je šutio, a Omer, radijallahu anhu, na sav je glas govorio: 'Poslanik nije umro! On je otišao kod Gospodara kao što je otišao Musa, alejhis-selam. Allahov Poslanik će se vratiti i ruke i noge odsjeći onima koji tvrde da je umro!'[399] Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, čuo za vijest o Poslanikovoj smrti, došao je na svom konju iz kuće u Es-Sunhu. Ušao je

[395] *Letaiful-mearif*, str. 114.

[396] Albani, *Es-Silsiletus-sahiha*, str. 1106.

[397] Kurtubi, *Tefsir*, 2/176.

[398] Ibn Hišam, 4/323.

[399] *El-Avasim minel-kavasim*, str. 38.

u mesdžid, ništa nije govorio ljudima, nego je otišao u Aišinu sobu. Prišao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio pokriven plaštom, otkrio je njegovo lice, nagnuo se nad njega, poljubio ga i rekao: "Draži si mi od oca i majke! Tako mi Allaha, Allah te neće usmrtiti dva puta, a što se tiče smrti koja je neminovna, ona se desila!"[400] Nakon toga, Ebu Bekr, radijallahu anhu, izašao je i zatekao Omera kako razjaren od srdžbe govori, pa mu je rekao: "Sjedi, Omere!" Omer je i dalje govorio, pa se Ebu Bekr obratio ljudima. Prvo je zahvalio Allahu, a potom je rekao: "Ko je obožavao Muhammeda, neka zna da je Muhammed umro, a ko je obožavao Allaha, neka zna da je Allah Živi i da nikada neće umrijeti!" Zatim je proučio ajet:

﴿ وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ ٱلرُّسُلُ ۚ أَفَإِي۟ن مَّاتَ أَوْ قُتِلَ ٱنقَلَبْتُمْ عَلَىٰٓ أَعْقَـٰبِكُمْ ۚ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ ٱللَّهَ شَيْـًٔا ۗ وَسَيَجْزِى ٱللَّهُ ٱلشَّـٰكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ ﴾

"Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi." (Alu Imran, 144) Ljudi su grcali u suzama.[401] Omer, radijallahu anhu, rekao je: "Kada sam čuo Ebu Bekra kako uči ovaj ajet, sjeo sam na tlo jer me noge više nisu mogle držati. Shvatio sam da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaista umro."[402] Kurtubi kaže: "Ovaj je ajet najbolji dokaz Ebu Bekrove hrabrosti i odvažnosti, jer hrabrost i odvažnost mjere se po pribranosti srca u teškim situacijama, a nema veće nesreće od smrti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i tu su se pokazali njegova hrabrost i znanje. Neki ljudi, poput Omera, govorili su da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije umro, Osman je zanijemio, Alija se nije pokazivao. Vladala je potpuna zbrka, a Ebu Bekr ih je ovim

---

[400] Buhari, *Sahih*, br. 4452.

[401] Buhari, *Sahih*, br. 3668.

[402] Buhari, *Sahih*, br. 4454.

ajetom vratio u realnost došavši iz svoje kuće u Es-Sunhu."[403]

Sa ovih nekoliko riječi i navođenjem dokaza iz Kur'ana, Ebu Bekr je izvukao ljude iz nedoumice i stanja zbunjenosti i čuđenja, pa su povratili zdrav razum i rasuđivanje. Allah je Živi, koji ne umire, On jedini zaslužuje robovanje. Islam ostaje i nakon Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.[404] U jednoj predaji navodi se da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao: "Allahova vjera ostaje, Njegova je riječ potpuna, Allah će pomoći onoga ko pomogne Njega i Njegovu vjeru, Allahova Knjiga je pred nama, ona je svjetlo i lijek, njome je Allah uputio Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u njoj su jasno navedene dozvoljene i zabranjene stvari! Tako mi Allaha, ko nas iznenada napadne od Allahovih stvorenja, Allahove sablje su isukane, još ih nismo spustili, borit ćemo se protiv onih koji nam se suprotstave, kao što smo se borili uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Neka niko ne kori nikoga osim sebe."[405]

Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt bila je velika nevolja i žestoko iskušenje za muslimane. Tokom Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, bolesti, a i nakon njegove smrti, došla je do izražaja Ebu Bekrova, radijallahu anhu, ličnost vođe ummeta. Bio je jedinstven u svojim stavovima, bez premca.[406] Njegovo plemenito srce, ispunjeno ubjeđenjem i poimanjem stvarnosti, shvatilo je bit robovanja, poslanstva i smrti. Također, u tom nemirnom vremenu pokazala se njegova mudrost: vratio je ljude u okrilje tevhida, riječima: "Ko je obožavao Muhammeda, neka zna da je Muhammed umro, a ko je obožavao Allaha, neka zna da je Allah Živi i da nikada neće umrijeti!" Iman je u njihovim srcima bio svjež i čim su čuli Ebu Bekrove, radijallahu anhu, riječi, vratili su se u okrilje istine.[407]

Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Tako mi Allaha, kao da ljudi nisu znali da je Allah objavio ovaj ajet dok ga Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije proučio. Zatim su ga ljudi od njega prihvatili i nije se mogao čuti više niko a da ga nije izgovarao."[408]

---

[403] Kurtubi, *Tefsir,* 4/22.

[404] Džemal Abdulhadi, *Istihlafu Ebi Bekr es-Siddik*, str. 160.

[405] Bejhcki, *Delailun-nubuvva*, 7/218.

[406] Medždi Hamedi, *Ebu Bekr redžulud-devleti*, str. 25–26.

[407] *Istihlafu Ebi Bekr es-Siddik*, str. 160.

[408] Buhari, *Sahih*, br. 1241 i 1242.

Treće: Sekifa Benu Saida

Kada su čuli za Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, smrt, istog dana, u ponedjeljak, 12. rebiul-evvela 11. godine po Hidžri, ensarije su se sakupili u sastajalištu Benu Saida i razmjenjivali su mišljenje koga izabrati za Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, nasljednika.[409]

Ensarije su se okupili oko Sa'da b. Ubade, radijallahu anhu, starješine plemena Hazredž, a muhadžiri su se istim povodom i sa istom namjerom bili okupili oko Ebu Bekra, radijallahu anhu[410], kada im je stigla vijest o skupu ensarija. Muhadžiri jedni drugima rekoše: "Idemo kod naše braće ensarija, jer i oni imaju prava u ovome.[411] Omer, radijallahu anhu, kazuje: "Kada smo krenuli, u putu smo sreli dvojicu dobrih ensarija koji nas obavijestiše o tome šta su se ensarije dogovorili, a zatim upitaše: 'Gdje ste krenuli, skupino muhadžira?' 'Krenuli smo kod naše braće ensarija', rekosmo. 'Samo nastavite', rekoše. 'Tako mi Allaha, otići ćemo kod njih!'[412], reče Omer, radijallahu anhu. Kada smo stigli kod njih, ugledasmo čovjeka kako prekriven sjedi među njima. 'Ko je ovo?', upitao sam. 'Ovo je Sa'd b. Ubada', odgovoriše. 'Šta mu je?', upitah. 'Bolestan je', odgovoriše. Malo smo sjedili kada ustade njihov govornik, izgovori kelimei-šehadet, zahvali se Allahu i pohvali Ga onako kako to Njemu dolikuje, a zatim reče: 'Mi smo Allahovi pomagači i uporište islama. Vi ste, skupino muhadžira, mala grupa ljudi.' U samom početku imali su namjeru da nas eliminiraju, umanje našu vrijednost i odvrate od hilafeta." "Kada je završio", kazuje Omer, "htio sam ja govoriti – već sam pripremio govor za tu priliku i htio sam da ga izložim pred Ebu Bekrom – a dobro sam znao svoje mjesto spram Ebu Bekra. Kada sam zaustio da progovorim, Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče mi: 'Sačekaj!', te sam sjeo ne želeći da se rasrdi. Tada je, kao najrječitiji čovjek, progovorio Ebu Bekr, radijallahu anhu. Tako mi Allaha, ništa nije izostavio od onoga što sam ja htio reći a da nije rekao onako kako sam ja želio ili na još bolji način. Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: 'Ono što

---

[409] *Et-Tarihul-islami*, 9/21.

[410] Umeri, *Asrul-hilafetir-rašidine*, str. 40.

[411] Umeri, *Asrul-hilafetir-rašidine*, str. 40.

[412] Dva čovjeka su Uvejm b. Said i Mean b. Adijj, radijallahu anhuma.

ste dobra o sebi rekli, to vam i pripada i doista ste takvi. Međutim, vođstvo, tj. hilafet, može preuzeti samo neko iz ove grupe Kurejšija. Oni su najplemenitijeg arapskog roda i porijekla. Zadovoljan sam ovom dvojicom ljudi' – uzeo je moju ruku i ruku Ubejde b. Džerraha, 'pa dajte prisegu kojem želite.' Sve što je rekao svidjelo mi se, osim ovoga zadnjeg. Tako mi Allaha, kada bih bio prinijet da mi odsijeku glavu, bilo bi mi draže nego da budem emir narodu među kojem je Ebu Bekr, osim ako bi me moja duša navela na to prije smrti, ali to sada ne osjećam.

Neko od ensarija reče: 'Ja sam onaj od kojeg ljudi u nevolji traže savjet i onaj na koga se u nevoljama oslanjaju. Neka jedan emir (vođa) bude od nas, a jedan od vas, o, Kurejšije!' Rasprava se rasplamsala i počeli su se dizati glasovi dok nisam to prekinuo obraćajući se Ebu Bekru: 'Pruži ruku!', pa sam mu dao prisegu, zatim to učiniše i muhadžiri, a za njima i ensarije."[413]

U predanju koje bilježi Ahmed navodi se: "Ebu Bekr je govorio spomenuvši sve što je objavljeno o ensarijama i sve što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o njima rekao. Kao što vam je poznato, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Kada bi svi ljudi išli jednom dolinom ili brdskom stazom, a ensarije išle drugom dolinom ili brdskom stazom, ja bih išao dolinom i brdskom stazom kojom idu ensarije.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u tvom je prisustvu, Sa'de[414], rekao: 'Ovaj hilafet pripada Kurejšu, pobožni ljudi slijede najboljeg među njima, a grješni ljudi slijede najgoreg među njima.' 'Istinu si rekao', reče Sa'd i nastavi: 'Mi smo veziri, a vi ste vođe – emiri.'"[415]

---

[413] Buhari, *Sahih*, br. 6830.

[414] Sa'd b. Ubada el-Hazredži.

[415] Ahmed, *Musned*, 1/5; Behnesavi, *El-Hilafetu vel-hulefau*, str. 50.

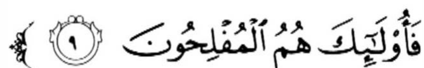
Četvrto: Najbitnije pouke, poruke i lekcije iz ovog događaja

1. Ebu Bekrov, radijallahu anhu, odnos prema ljudima i njegova sposobnost ubjeđivanja

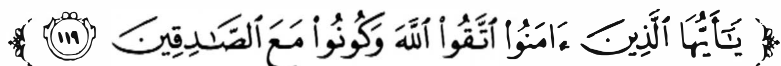
U Ahmedovom predanju jasno je naznačeno kako je Ebu Bekr, radijallahu anhu, našao prilaz ensarijama i uspio ih ubijediti u ono što je on smatrao ispravnim, ne izlažući time muslimane iskušenjima. Lijepo je govorio o ensarijama i spomenuo im ono što je o njima rečeno u Kur'anu i sunnetu. Pohvaliti suparnika, to je islamski princip kojim se postiže njegova nepristrasnost, otklanja ljutnja i sebičnost, kako bi bio spreman prihvatiti istinu nakon što mu se ona predoči. U Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, praksi nalazimo mnoštvo ovakvih primjera. Ebu Bekr, radijallahu anhu, objasnio im je da njihova vrijednost i značaj, iako su veliki, ne znače da imaju prednost u preuzimanju hilafeta, a i sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izričito je rekao da muhadžiri Kurejšije imaju prednost u pogledu vlasti.[416] Ibn Arebi el-Maliki navodi da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, prednost Kurejšija u pogledu vlasti dokazao Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, oporukom: "Lijepo se ophodite prema ensarijama, prihvatite dobročinstvo njihovih dobročinitelja, a pријеđite preko loših postupaka njihovih prijestupnika." Ebu Bekr, radijallahu anhu, također je prednost muhadžira nad ensarijama dokazao i ajetom, rekavši im: "Allah je nas nazvao 'pravim vjernicima' – iskrenima, a vas je nazvao 'onima koji će sigurno uspjeti'", aludirajući na riječi Uzvišenog:

﴿لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ
اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ
وَالْإِيمَانَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا
أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ۚ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ

[416] *Et-Tarihul-islami*, 9/24.

"I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele da Allahovu milost i naklonost steknu, i Allaha i Poslanika Njegovog pomognu, to su, zaista, pravi vjernici. I onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih je učinili; oni vole one koji im se doseljavaju i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se uščuvaju lahkomosti, oni će sigurno uspjeti." (El-Hašr, 8–9) "Allah vam naređuje da budete s nama gdje god se mi nalazili", reče im Ebu Bekr, radijallahu anhu, citirajući ajet u kojem Uzvišeni Allah kaže:

"O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni!" (Et-Tevba, 119) Naveo im je još mnogo jakih i ubjedljivih dokaza, te ih se ensarije prisjetiše i povinovaše se Ebu Bekru.[417]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, u svom je govoru također pojasnio da je bitna osobina onih koji se predlažu za hilafet da budu od onih kojima svi Arapi priznaju suverenitet i na kojima se završavaju sve stvari, kako ne bi došlo do nereda, obrazloživši da Arapi suverenitet priznaju samo muslimanima Kurejšijama, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio jedan od njih, a pored toga, Arapi su već bili naviknuti na poštivanje pripadnika plemena Kurejš. Ebu Bekr, radijallahu anhu, svojim nenadmašnim govorom, uspio je privoliti ensarije da budu njegovi veziri i odani borci, kao što su bili i za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako je Ebu Bekr, radijallahu anhu, ujedinio muslimane.[418]

2. Omerova i Ebu Bekrova, radijallahu anhuma, skromnost u pogledu hilafeta i briga o očuvanju jedinstva ummeta

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, završio svoj govor u Benu Sekifi, predložio je Omera i Ubejdu, radijallahu anhuma, za halifu. Omer je to

[417] *El-Avasim minel-kavasim*, str. 10.

[418] *Et-Tarihul-islami*, 9/24.

odbio rekavši: "Sve što je rekao svidjelo mi se, osim ovoga zadnjeg. Tako mi Allaha, kada bih bio prinijet da mi odsijeku glavu, bilo bi mi draže nego da budem emir narodu među kojim je Ebu Bekr!"[419] Uvjeren da Ebu Bekr, radijallahu anhu, ima prednost nad njim, Omer, radijallahu anhu, rekao je: "'Ebu Bekre, pruži ruku!', i on ju je pružio, pa sam mu dao prisegu, a prisegu mu, također, dadoše muhadžiri i ensarije." U drugoj predaji navodi se da je Omer, radijallahu anhu, rekao: "Skupino ensarija, zar ste zaboravili da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Ebu Bekru da predvodi namaz?! Kod od vas ima obraza da stane ispred Ebu Bekra, radijallahu anhu?" "Utječemo se Allahu da stanemo ispred njega", odgovoriše ensarije.

Ovo je veoma bitno zapažanje koje je predočio Omer, radijallahu anhu. Naime, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tokom svoje bolesti u kojoj je umro, insistirao je da Ebu Bekr, radijallahu anhu, predvodi namaz. To je bio njegov znak da Ebu Bekr, radijallahu anhu, ima najviše prava za preuzimanje hilafeta. Omerove, radijallahu anhu, riječi bile su prožete neizmjernim poštovanjem, umjerenošću i bez imalo sebičnosti. Ebu Bekrova, radijallahu anhu, umjerenost u vladanju izašla je na vidjelo tokom njegovog govora u kojem se ispričao zbog preuzimanja hilafeta, rekavši: "Tako mi Allaha, nikada nisam žudio za vlašću, niti sam javno ili tajno molio Uzvišenog Allaha za nju. Vlast sam preuzeo zbog sprečavanja nereda, a ne da uživam u njoj. Preuzeo sam veliki teret za koji nemam snage ni umijeća, osim uz Allahovu pomoć. Volio bih da su na mom mjestu i da su vlast preuzeli sposobniji ljudi od mene."[420]

Prenosi se da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao: "Volio sam da sam na dan sastanka u Sekifi Benu Saida hilafet uspio prenijeti na nekoga od dvojice: Ebu Ubejdu ili Omera, radijallahu anhuma. Da on bude emir, a ja vezir."[421] Ebu Bekr, radijallahu anhu, više je puta ponavljao svoju želju da hilafet prepusti nekome drugome, govoreći: "O, ljudi, (izbor halife) u vašoj je nadležnosti, pa za izaberite onoga koga želite, a (mene pustite) da budem (običan musliman) kao i vi!", a oni bi mu odgovarali: "Zadovoljni

---

[419] Buhari, *Sahih*, br. 6830.

[420] *El-Mustedrek*, 3/66. Hakim kaže da je hadis je sahih, što potvrđuje i Zehebi.

[421] Hamid Mahmud Halifa, *El-Ensaru fil-asrir-rašidi*, str. 108; Sujuti, *Tarihul-hulefai*, str. 91.

smo tobom, jer ti si drugi od dvojice u pećini s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem."[422] Ebu Bekr, radijallahu anhu, želio se potpuno uvjeriti u to da ga prihvataju za halifu, stoga im je predlagao i podsticao ih na to da mu ukažu na bilo koje nezadovoljstvo u pogledu njegovih stavova ili rješenja, a čak ih je i zakleo time, rekavši: "Zaklinjem vas Allahom, ako neko nije zadovoljan sa mnom, neka ustane!" Alija, radijallahu anhu, ustade, noseći sablju, priđe mu, stavi jednu nogu na prag minbera, a drugu na pijesak, i reče: "Tako mi Allaha, niti ćemo te smijeniti, niti ćemo tražiti da odstupiš sa položaja koji si preuzeo. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao ti je prednost, pa ko je taj ko će ti je oduzeti?!"[423]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije bio jedini koji je bio umjeren u vladanju i odgovornostima. Takav je bio duh tog vremena. Analizirajući prethodne događaje, možemo reći: dijalog koji je vođen u Sekifi Benu Saida ne izlazi iz okvira skromnosti i umjerenosti. On potvrđuje brigu ensarija o budućnosti islama i muslimana, te njihovu konstantnu žrtvu na tom putu, tako da, vođeni tim duhom, nisu dugo oklijevali u davanju prisege Ebu Bekru, radijallahu anhu, koji je prihvatio hilafet iz tih razloga. Mnogi koji su došli u generacijama poslije ashaba, radijallahu anhum, ne slažu se s njihovim stavovima u ovom slučaju, direktno se time suprotstavljajući znanstvenom pristupu temama i njihovom detaljnom izučavanju. U svom istraživanju nisu uzimali u obzir duh tog vremena i prilike, težnje i nadanja ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ensarija tako i ostalih.

Postavlja se pitanje: ako je sastanak u Sekifi rezultirao raskolom između muhadžira i ensarija, kako neki tvrde[424], kako to da su ensarije prihvatili rezultat dogovora iako su bili na svojoj zemlji, brojčano i vojno nadmoćniji? Kako to da su se pokorili hilafetu Ebu Bekra, radijallahu anhu, i pridružili se muslimanskim brigadama diljem svijeta, boreći se za očuvanje principa islama i njegovu pobjedu?[425]

Ensarije su dali sve od sebe u provođenju Ebu Bekrove, radijallahu

---

[422] Umeri, *El-Hilafetur-rašide*, str. 13.

[423] *El-Ensaru fil-asrir-rašidi*, str. 108.

[424] Muhammed Imaret, *El-Islamu ve usulul-hikemi*, str. 71–74.

[425] *El-Ensaru fi asrir-rašidi*, str. 109.

anhu, politike i borili su se zajedno s muhadžirima protiv odmetnika od vjere. Niko od ensarija, a ni od ostalih, nije odbio dati prisegu na vjernost Ebu Bekru, radijallahu anhu. Bratstvo muhadžira i ensarija daleko je veće i važnije od izmišljotina onih koji su pisali o njihovom raskolu u svojim pristrasnim tendencioznim predajama.[426]

3. Sa'd b. Ubada i njegov stav u pogledu Ebu Bekrovog hilafeta

Sa'd b. Ubada, radijallahu anhu, dao je prisegu na hilafet Ebu Bekru, radijallahu anhu, po završetku dijaloga vođenog u Sekifi Benu Saida. Iako su ga ensarije u početku bili izabrali za halifu, Sa'd b. Ubada prepustio je hilafet Ebu Bekru, radijallahu anhu, i pokorio mu se. Njegov amidžić Bešir b. Sa'd el-Ensari bio je prvi koji je Ebu Bekru dao prisegu na skupu u Sekifi. U vjerodostojnim predajama o tom događaju nigdje se ne spominje da je došlo i do najmanje, opasne ili bezazlene, krize oko preuzimanja vlasti. Ne može se potvrditi da se desila bilo kakva podijeljenost ili raskol među kandidatima za funkciju halife, kao što to tvrde neki historičari. Naprotiv, islamsko bratstvo pokazalo je svoje svijetlo lice u ovim odsudnim i teškim trenucima i ostalo je nepromijenjeno, čak je došlo do povećanja povjerenja i pouzdanja, kao što to potvrđuju vjerodostojne predaje. Iz ispravnih i vjerodostojnih izvora ne može se potvrditi da je došlo do zavjere između Ebu Bekra, Omera i Ebu Ubejde u pogledu preuzimanja vlasti nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.[427] Oni su bili na velikom stepenu strahopoštovanja i bogobojaznosti prema Uzvišenom Allahu da bi uradili takvo nešto.

Neki zlonamjerni historičari pokušali su prikazati Sa'da b. Ubadu, radijallahu anhu, kao kandidata koji je spletkama želio oduzeti hilafet od muhadžira, pripisujući mu da je kovao planove i koristio sva raspoloživa sredstva kako bi napravio razdor među muslimanima. Međutim, ako pogledamo njegov život i njegov put islama, naći ćemo ga u mnogim situacijama s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, koje ga svrstavaju među najodabranije ashabe, one kojima dunjaluk nije bio najvažnija stvar i cilj

---

[426] *El-Ensaru fi asrir-rašidi*, str. 109.

[427] Džemal Abdulhadi, *Istihlafu Ebi Bekr*, str. 50–53.

njihovog znanja. On je bio vođa ensarija u drugoj prisegi na Akabi. Kurejšije su ga uhvatili u blizini Meke, svezali mu ruke o vrat i u Meku ga doveli kao zarobljenika. Spasio ga je Džubejr b. Mut'im b. Adijj, jer je bio njegov komšija u Medini. Učestvovao je u Bitki na Bedru[428] i dobio je pohvalno mjesto i visoke stepene koje učesnici Bedra imaju kod Uzvišenog Allaha. Potječe iz veoma velikodušne i plemenite porodice, što mu je i sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posvjedočio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslanjao se na njega (poslije Allaha) i Sa'da b. Muaza u nekim važnim pitanjima, kao što je bilo u Bitki na hendeku, kada se sa njima dvojicom posavjetovao oko davanja trećine plodova Medine Ujejni b. Hisnu el-Fezariju. Odgovor dvojice imenjaka upućivao je na jačinu njihovog imana i potpunost žrtve.[429]

Ovaj plemeniti ashab imao je slavnu prošlost u službi islama i iskrenog prijateljstva s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i poznati su mnogi njegovi poduhvati. Nije moguće i naprosto je neshvatljivo, niti je dokazano, da je u pregovorima u Sekifi želio oživjeti pagansko rodoljublje kako bi se, rezultatom raskola, domogao položaja halife. Ne može se potvrditi, niti je tačno, što se navodi u nekim knjigama da, poslije prisege Ebu Bekru, radijallahu anhu, više nije klanjao zajedno s muslimanima, kao i da nije obavljao hadž zajedno s njima[430], te da se odvojio od muslimana.[431] Ovo je čista laž i izmišljotina! U ispravnim i vjerodostojnim predajama potvrđeno je da je S'ad b. Ubada dao prisegu Ebu Bekru, radijallahu anhuma. Ebu Bekr, radijallahu anhu, tokom dijaloga u Sekifi, nakon što je spomenuo vrijednosti i zasluge ensarija, rekao je: "Kao što vam je poznato, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Kada bi svi ljudi išli jednom dolinom ili brdskom stazom, a ensarije išle drugom dolinom ili brdskom stazom, ja bih išao dolinom i brdskom stazom kojom idu ensarije.'"[432] Zatim je spomenuo nepobitne dokaze, rekavši: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u tvom je prisustvu, Sa'de, rekao: 'Ovaj hilafet pripada Kurejšu, pobožni ljudi slijede najboljeg među njima, a grješni ljudi slijede najgoreg među nji-

[428] *El-Istiab fi ma'rifetil-ashabi*, 2/594.

[429] Salim Behnesavi, *El-Hilafetu vel-hulefaur-rašidune*, str. 48.

[430] Salim Behnesavi, *El-Hilafetu vel-hulefaur-rašidune*, str. 48.

[431] Salim Behnesavi, *El-Hilafetu vel-hulefaur-rašidune*, str. 48.

[432] Buhari, *Sahih*, br. 7244.

ma.'" "Istinu si rekao", reče Sa'd i dodade: "Mi smo veziri, a vi ste emiri."[433] Nakon toga, svi zaredom dadoše prisegu Ebu Bekru, a među njima i Sa'd, radijallahu anhuma.[434] Ove činjenice dokazuju da je Sa'd b. Ubada dao prisegu Ebu Bekru, radijallahu anhuma, i ovo je dokaz da su sve ensarije dali svoju prisegu Ebu Bekru, radijallahu anhum, i potvrdili ga kao halifu. Nakon ovih dokaza, gubi se smisao promicanja lažnih predaja, štaviše, to je u suprotnosti sa stvarnošću i ozbiljna optužba, da se prvaku ensarija pripisuje takav jedan čin s ciljem razbijanja jedinstva muslimana. Plasiranjem lažnih predaja koje se pripisuju Sa'du b. Ubadi, radijallahu anhu, podmeće se sumnja u njegov iman, poriče se njegov doprinos vjeri, borba na Allahovom putu, podrška muhadžirima itd. U jednom od tih lažnih i izmišljenih predaja, koje se pripisuju Sa'du b. Ubadi, navodi se da je rekao: "Neću vam dati prisegu sve dok na vas ne ispalim strijele iz svog tobolca, naoštrim svoje koplje i udarim svojom sabljom. Nije klanjao namaze zajedno s njima, niti se s njima družio, nije provodio njihove presude, niti je s njima obavljao hadž."[435]

Ova predaja, koja se navodi s ciljem da se dokaže da su jedinstvo i iskrenost bratstva između muhadžira i ensarija bili narušeni, nije ništa drugo do izmišljotina, a to potvrđuje i činjenica da je prenosilac ove predaje "nepouzdani pokvarenjak"[436], posebno u kontroverznim pitanjima.

O ovom predanju, Zehebi, rahimehullah, rekao je: "Njegov lanac prenosilaca, kao što vidite[437], doseže vrhunac slabosti, a njegov tekst suprotstavlja se i vjerodostojnom životopisu Sa'da b. Ubade i njegovoj prisegi na poslušnost i pokornost halifi, kao što se suprotstavlja i predajama koje govore o njegovim vrijednostima i zaslugama."[438]

---

[433] Ahmed, *Musned*, 18.

[434] *El-Ensaru fi asrir-rašidi*, str. 102.

[435] Taberi, *Tarih*, 4/24.

[436] Zehebi, *Mizanul-i'tidal fi nakdir-ridžali*, 2/2992. Prenosilac je Lut b. Jahja Ebu Mihnef koji je metruk. Niko se ne oslanja, niti prihvata, niti uzima u obzir predaje koje prenosi Ebu Mihnef, osim šiita. Ibn Kami kaže da je on bio jedan od najvećih šiitskih historičara. Vidjeti: dr. Jahja el-Jahja, *Mervijjat Ebi Mihnef fi tarihit-Taberi*, str. 45–46.

[437] *Sijeru a'lamin-nubela*, 1/277.

[438] *El-Ensaru fil-asrir-rašidi*, str. 102–103.

4. Predaje o sporu između Omera i Hubaba b. Munzira, radijallahu anhuma

Što se tiče predaja koje se prenose o sporu između Omera i Hubaba b. Munzira, radijallahu anhuma, na Sekifi, najispravnije mišljenje jeste da te predaje nisu vjerodostojne. Omer, radijallahu anhu, nije naljutio Hubaba b. Munzira, radijallahu anhu, nikada više poslije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Od Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada mi je Hubab b. Munzir odgovorio, ja mu ništa više nisam htio reći. Imali smo spor za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je on zabranio da se sporim. Zatim sam se zakleo da mu više nikada ništa ružno neću reći."[439]

S druge strane, ono što se govori o Hubabu u ovom sporu suprotno je onome što se zna o njemu, njegovoj mudrosti i promišljenim potezima. Za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dobio je nadimak Zu Re'j[440] – onaj koji ima dobro razmišljanje, zbog svojih konstruktivnih prijedloga u Bitki na Bedru i Hajberu.[441] Što se tiče njegovih riječi: "Neka jedan emir bude od nas, a jedan od vas", pojasnio je da ih nije izgovorio kako bi zauzeo mjesto halife. Rekao je: "Tako mi Allaha, ne takmičimo se s vama za ovo mjesto, nego se bojimo da na njega ne dođe neko protiv čije smo se braće i očeva borili."[442] Muhadžiri su prihvatili njegovo objašnjenje i izgovor jer su i oni učestvovali s njima u borbama protiv mušrika.[443]

5. Hadis: "Ovaj hilafet pripada Kurejšu" i stav ensarija o tome

Hadis: "Ovaj hilafet pripada Kurejšu" bilježi se u Buharijevoj i Muslimovoj zbirci hadisa, kao i u drugim hadiskim zbirkama u različitim verzijama. U Buharijevoj zbirci bilježi se hadis od Muavije u kojem se navodi da je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Ovaj hilafet pripada Kurejšu, sve dok se oni budu pridržavali vjere. Ko im iskaže*

---

439 *El-Ensaru fil-asrir-rašidi*, str. 100.

440 *El-Istiab*, 1/316.

441 *El-Ensaru fil-asrir-rašidi*, str. 100.

442 *El-Ensaru fil-asrir-rašidi*, str. 100.

443 *El-Ensaru fil-asrir-rašidi*, str. 100.

neprijateljstvo, Allah će ga sunovratiti licem u Vatru!"[444] U Muslimovoj zbirci bilježi se hadis u kojem se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Islam će ostati postojan i poštovan pod vođstvom Kurejšija."*[445] Od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Ovaj će hilafet ostati pripadnicima Kurejša sve dok ih budu makar dvojica."*[446] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također je rekao: *"Ljudi će u pogledu hilafeta slijediti Kurejšije. Musliman će slijediti muslimana, a nevjernik nevjernika."*[447] Od Bukejra b. Vehba el-Džezerija prenosi se da mu je Enes b. Malik rekao: "Ispričat ću ti hadis koji kazujem svakome: Bili smo u kući jednog ensarije kada je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rukama se uhvatio za dovratnike vrata[448] i rekao: *'Hilafet pripada Kurejšu. Oni imaju nad vam prava, a i vi nad njima isto tako. Nikada im se ne zatraži da pokažu milost a da ne budu milostivi, kada obećaju, ispune i kada sude, pravedni su.'*"[449] Ibn Hadžer u svom djelu *Fethul-Bari* navodi mnoge hadise o ovoj temi koje je preuzeo iz *sunenâ*, *mesanidâ* i *musannefâ*[450] mnogih sakupljača hadisa i spomenuo ih u poglavlju "Vladari su iz Kurejša". Mnogo je hadisa o ovoj temi i teško da se može naći neko hadisko djelo u kojem oni nisu spomenuti. Iako se navode u različitim verzijama, svi hadisi upućuju na jedno, a to je da hilafet pripada Kurejšu, dok u ostalim državnim funkcijama mogu učestvovati svi muslimani.[451]

U prethodnim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, hadisima jasno je naznačeno kome pripada hilafet nakon njegove smrti, a isto tako izrečeno je upozorenje u pogledu slijepog slijeđenja Kurejša i naređeno muslimanima da ih slijede dokle god čuvaju vjeru, kao što se to navodi u hadisu koji prenosi Muavija i u hadisu koji prenosi Enes: *"Nikada im se ne*

---

[444] Buhari, *Sahih*, br. 7139.

[445] Muslim, *Sahih*, br. 1821.

[446] Buhari, *Sahih*, br. 7140.

[447] Muslim, *Sahih*, br. 1818.

[448] Sa'ati, *El-Fethur-rabbani*, 5/23/65; Ibn Ebu Šejba, *El-Musannef*, 5/544.

[449] Ibn Ebu Šejba, *El-Musannef*, 5/544.

[450] Ibn Ebu Šejba, *El-Musannef*, 5/544.

[451] Buhari, *Sahih*, br. 7058.

zatraži da pokažu milost a da ne budu milostivi, kada obećaju, ispune, i kada sude, pravedni su. Ko od njih ne bude tako postupao, na njega je Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i svih ljudi."[452] Ovim hadisima muslimanima se naređuje opreznost u pogledu slijeđenja Kurejšija ako budu vladali onako kako je Uzvišeni Allah naredio. Ako Kurejšije ne budu primjenjivali ove uvjete i vladali se po njima, predstavljat će veliku opasnost po zajednicu muslimana. Dakle, plemeniti hadisi upozoravaju nas da ih ne slijedimo ako ne budu sudili u skladu sa Allahovom Objavom i pozivaju nas da ih se klonimo i udaljimo od njih zbog posljedica koje će ummet snositi zbog njihove nepokornosti. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Propast moga ummeta* (ili: *nered u mome ummetu) izazvat će blesavi (glupavi) kurejšijski mladići.*"[453] "Šta nam naređuješ u tom slučaju?", upitaše ashabi. "*Klonite ih se*", odgovori Poslanik.[454]

Prethodni hadisi razjasnili su da vlast pripada Kurejšu, a ensarije su se pokorile tim principima poštujući spomenute uvjete, što su i potvrdili prilikom davanja prisege Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Akabi kada su rekli: "Dajemo ti prisegu na poslušnost i pokornost, na strpljenje u iskušenjima, i onda kada vidimo da je neko nešto, iako to nama pripada, prisvojio, te da se nećemo boriti za vlast s onima koji su je dostojni", dodavši: "...osim da vidite kod njih otvoreni kufr za koji imate jasan argument od Allaha."[455] Ensarije su imali potpunu predstavu o hilafetu i to im nije bila nepoznanica. Hadis: "Ovaj hilafet pripada Kurejšu" prenosi, između ostalih, i veliki broj ensarija. Također, oni koji ga nisu znali, stali su pred njim kada im ga je citirao Ebu Bekr, radijallahu anhu. Iz tog razloga, kada su ga čuli, ensarije nisu posegnuli za provjeravanjem tog dokaza, nego su se njemu pokorili. Pitanje preuzimanja hilafeta provedeno je savjetovanjem i vraćanjem na šerijatsko zakonodavstvo, što je dokazalo prednost Kurejša u hilafetu. Nije zabilježeno da se ijedan čovjek, nakon prisege u Sekifi, pozivao na pravo na hilafet, i to je dokaz da su ensarije sa dubokim uvjerenjem potvrdili zaključke i rješenja do kojih su došli na tom sastanku.

---

[452] Bejheki, *Delailun-nubuvva*, 6/464; Ibn Hibban, *El-Ihsas fi takribi sahih*, br. 6713.

[453] Buhari, *Sahih*, br. 7056.

[454] *El-Ensaru fil-asrir-rašidi*, str. 116.

[455] Buhari, *Sahih*, br. 7056.

Imajući u vidu navedeno, potpuno je neprihvatljiva tvrdnja da je hadis: “Ovaj hilafet pripada Kurejšu”, slogan koji su plasirali Kurejšije kako bi preuzeli hilafet od ensarija, ili da je on samo Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, mišljenje i da se ne prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ovaj hadis bio je kurejšijska politička ideja rasprostranjena u tom vremenu, kojom su prebacivali težište na svoju stranu u tadašnjem arapskom društvu. Dakle, pripisivanje ovih hadisa Ebu Bekru, radijallahu anhu, ili tvrdnja da je to slogan Kurejšija, nije ništa drugo do još jedna od historijskih podvala kojima je bio izložen period vladavine ispravnih halifa i početak islama. Ovaj period prvenstveno se temelji na naporima muhadžira i ensarija u jačanju međusobnih bratskih veza.

Kur’anski ajeti koji ukazuju na hilafet Ebu Bekra

U Allahovoj Knjizi nalaze se mnogobrojni ajeti koji ukazuju na to da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, najzaslužniji od svih ljudi iz ovoga ummeta da bude halifa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Neki od tih kur’anskih ajeta jesu i sljedeći:

a) Riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ۝٦ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝٧ ﴾

“Uputi nas na Pravi put! Na put onih kojima si podario Svoje blagodati, a ne na put onih na koje si se rasrdio i koji su zalutali!” (El-Fatiha, 6–7)

Da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio najzaslužniji da bude halifa ukazuje činjenica da u ovim ajetima Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima da Ga mole da ih uputi na put onih kojima je On Svevišnji ukazao Svoje blagodati, a takvi su i iskrenī, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je Es-Siddik, iskreni. To je Uzvišeni Allah pojasnio na drugom mjestu u Svojoj Knjizi rekavši:

﴿ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ فَأُوْلَٰٓئِكَ مَعَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ وَٱلصِّدِّيقِينَ وَٱلشُّهَدَآءِ وَٱلصَّٰلِحِينَ ۚ وَحَسُنَ أُوْلَٰٓئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٩﴾ ﴾

"A ko se bude pokoravao Allahu i Poslaniku, takvi će biti sa onima kojima je Allah ukazao Svoje blagodati: sa vjerovjesnicima, iskrenima, šehidima i dobrim, a predivno li su oni društvo!" (En-Nisa, 69)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, jedan od iskrenih, odnosno prvi među njima. Budući da je Ebu Bekr bio od onih koji su na Pravom putu, razumna osoba nema nikakvu nedoumicu u pogledu toga da je on stoga i najpreči da bude zamjenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od svih drugih ljudi.

Muhammed b. Omer er-Razi kaže: "Riječi Uzvišenog Allaha: **'Uputi nas na Pravi put! Na put onih kojima si podario Svoje blagodati, a ne na put onih na koje si se rasrdio i koji su zalutali!',** ukazuju na vođstvo Ebu Bekra, radijallahu anhu, jer smo spomenuli da je značenje ovih ajeta: 'Uputi nas na put onih kojima si darovao Svoje blagodati', a Svevišnji Allah u drugom kur'anskom ajetu pojasnio je ko su ti kojima je On ukazao Svoje blagodati kada je rekao: **'...takvi će biti sa onima kojima je Allah ukazao Svoje blagodati: sa vjerovjesnicima, iskrenima...'** Nema sumnje da je prvak i predvodnik iskrenih Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu. Tako bi značenje ovih ajeta bilo da nam Uzvišeni Allah u njima naređuje da tražimo uputu u okrilju koje su bili Ebu Bekr es-Siddik i ostali iskreni robovi, a da je Ebu Bekr bio na stranputici, tada ne bi bilo dozvoljeno povoditi se za njim. Na osnovu ovoga što smo spomenuli, ajet jasno ukazuje na to da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, imao neprikosnoveno pravo na vođstvo i hilafet."[456]

Muhammed el-Emin eš-Šinkiti rekao je: "Iz ovog plemenitog ajeta zaključuje se ispravnost vođstva Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, jer se on ubraja među one koji se spominju u ajetima sure El-Fatiha, u kojima se nama naređuje da tražimo od Allaha da nas uputi na njihov put. To su riječi Uzvišenog Allaha: **'Uputi nas na Pravi put! Na put onih kojima si podario Svoje blagodati...'** Na drugom mjestu, Svevišnji Allah pojasnio je ko su ti kojima je On ukazao Svoje blagodati pa je među njima spomenuo

---

[456] Razi, *Tefsir*, 1/260.

i iskrene, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, jedan od iskrenih. Tako se zaključuje da se i on ubraja među one kojima je Allah ukazao Svoje blagodati, a nama je naređeno da od Njega tražimo da nas uputi na njihov put. Stoga nema nimalo sumnje da je Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, bio na Pravom putu i da je njegovo vođstvo bilo ispravno."[457]

b) Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ يُجَٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾ ﴾

"O, vjernici, ako neko od vas od svoje vjere otpadne, pa Allah će zasigurno doći s ljudima koje On voli i koji Njega vole, koji su ponizni prema vjernicima, a ponosni prema nevjernicima, koji će se boriti na Allahovom putu i ničijeg se prijekora bojati neće! To je Allahova blagodat koju On daje kome hoće, a Allah mnogo daruje i Sveznajući je!" (El-Maida, 54)

Prva osoba koja je objedinila osobine spomenute u plemenitom kur'anskom ajetu jeste Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, zajedno sa svojom vojskom sačinjenom od ashaba koji su se borili protiv odmetnika od vjere. Allah ih je pohvalio i odlikovao najljepšim osobinama. U ovim riječima dokaz da pravo na hilafet pripada Ebu Bekru, radijallahu anhu, ogleda se u Allahovom nagovještaju da će poslije smrti Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, biti ljudi koji će se odmetnuti od vjere. Zatim je Uzvišeni obećao – a Njegovo je obećanje najistinitije – da će On doći s ljudima koje On voli i koji Njega vole, koji će biti ponizni prema vjernicima i ponosni prema nevjernicima, koji će se boriti na Allahovom putu i ničijeg se prijekora neće bojati. Kada se ostvarilo ono što je Uzvišeni nagovijestio, pa se od islama odmetnula neka plemena i pojedinci, došlo je i Allahovo obećanje: Ebu Bekr, radijallahu anhu, ustao je u borbu protiv odmetnika, boreći se, zajedno sa svojim odanim ashabima, protiv onih Arapa koji

---

[457] *Advaul-bejan*, 1/36.

su iskazali neposlušnost. Na tom putu nije se bojao ničijeg prijekora sve dok istina nije pobijedila i postala jasno vidljiva, a laž nestala. Ispunjenje Allahovog obećanja nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dokaz je svim svjetovima za ispravnost hilafeta Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu.[458]

c) Uzvišeni je rekao:

﴿ إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ ٱللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟
ثَانِىَ ٱثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِى ٱلْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَٰحِبِهِۦ لَا تَحْزَنْ إِنَّ
ٱللَّهَ مَعَنَا ۖ فَأَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُۥ بِجُنُودٍ لَّمْ تَرَوْهَا
وَجَعَلَ كَلِمَةَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلسُّفْلَىٰ ۗ وَكَلِمَةُ ٱللَّهِ هِىَ
ٱلْعُلْيَا ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾ ﴾

“Ako ga vi ne pomognete, pa, pomogao ga je Allah kada su ga nevjernici istjerali, on je bio jedan od dvojice kada su bili u pećini, pa je rekao svome drugu: ‘Ne žalosti se, doista je Allah s nama!’ Tada je Allah spustio Svoj smiraj na njega i pomogao ga je vojskom koju vi niste vidjeli! I učinio je da riječ nevjernika bude donja, a Allahova riječ – ona je uvijek gornja, Allah je Silni i Mudri!” (Et-Tevba, 40)

Ebu Abdullah el-Kurtubi rekao je: “Neki učenjaci za riječi Uzvišenog: **‘...jedan od dvojice kada su bili u pećini...’**, kažu da se odnose na to da halifa nakon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, treba biti Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, jer halifa ne može biti niko drugi osim onaj koji je bio uz njega, nerazdvojan, drugi. Čuo sam svoga učitelja Ebu Abbasa Ahmeda b. Omera da je rekao: ‘Ebu Bekr, radijallahu anhu, zaslužio je da se za njega kaže da je jedan od dvojice jer je nakon smrti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, postupao isto kao i Vjerovjesnik. Kada je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, skoro da su se svi Arapi odmetnuli od islama, tako da islama nije bilo osim u Medini i u jednom naselju Bahreina. Tada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, počeo

[458] Bejheki, *El-'Itikad*, 173–174.

pozivati ljude u islam i boriti se protiv njih sve dok ponovo nisu ušli u okrilje vjere, kako se za to borio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Na osnovu spomenutog, zaslužio je da se za njega kaže da je jedan od dvojice.'"[459]

d) Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلْأَوَّلُونَ مِنَ ٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحْسَٰنٍ رَّضِىَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا۟ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى تَحْتَهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾ ﴾

"I prvima od muhadžira i ensarija i onima koji su ih slijedili u dobru, Allah je zadovoljan, a i oni su zadovoljni Njime. On im je pripremio džennetske bašče kroz koje teku rijeke, u njima će vječno ostati, i to je, uistinu, veliki uspjeh!" (Et-Tevba, 100)

Dokaz iz ovoga kur'anskog ajeta za dostojnost Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, hilafeta, nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste činjenica da je hidžra djelo teško duši, suprotno njenim sklonostima, pa onaj koji prvi pristupi hidžri, on kasnijima postaje uzor u dotičnoj pokornosti. Ta činjenica snažila je Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, srce, razbijala usamljenost i tjeskobu njegovih prsa. Također, oni koji su prvi pomogli Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Meki, a i kada je stigao u Medinu, nema sumnje da zaslužuju veliku pohvalu i ugled. Onaj koji je prvi požurio da učini hidžru, bio je Ebu Bekr. On je bio u službi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stalno je bio uz njega, na svakom mjestu, tako da je postigao najveći ugled od svih ashaba. S obzirom na sve navedeno, Ebu Bekr je bio najdostojniji pohvale spomenute u kur'anskom ajetu i najdostojniji Allahovog zadovoljstva, koje je najveći ugled i položaj koji vjernik može zadobiti, stoga je bilo obavezno da Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, bude vođa nakon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako je ovaj ajet najveći dokaz vrijednosti Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhuma, i ispravnosti njihovog hilafeta.[460]

---

[459] Kurtubi, *Tefsir*, 8/147–148.

[460] Razi, *Tefsir*, 16/168–169.

e) Svevišnji Allah rekao je:

﴿ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنكُمْ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ
كَمَا ٱسْتَخْلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ ٱلَّذِى ٱرْتَضَىٰ لَهُمْ
وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا ۚ يَعْبُدُونَنِى لَا يُشْرِكُونَ بِى شَيْـًٔا ۚ وَمَن كَفَرَ بَعْدَ
ذَٰلِكَ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ ﴿٥٥﴾ ﴾

"Allah je obećao onima koji budu vjerovali i dobra djela činili da će ih učiniti namjesnicima na Zemlji kao što je učinio i one prije njih, i da će im vjeru postojanom učiniti, onu vjeru s kojom je On zadovoljan, i da će im strah zamijeniti sigurnošću. Oni će obožavati samo Allaha i ni u čemu Mu širk neće činiti. A onaj koji nakon toga uznevjeruje, pa takvi su doista nevjernici." (En-Nur, 55)

Ovaj kur'anski ajet odnosi se na hilafet Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, i na hilafet trojice halifa nakon njega. Kako su se ove osobine namjesništva i postojanosti vjere našle za vrijeme vladavine Ebu Bekra, Omera, Osmana i Alije, to je i dokaz ispravnosti njihovog hilafeta. Hafiz Ibn Kesir rekao je: "Pojedini prethodnici ovoga ummeta rekli su: 'Hilafet Ebu Bekra i Omera spomenut je u Allahovoj Knjizi', zatim je naveo ovaj kur'anski ajet."[461]

f) Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ لِلْفُقَرَآءِ ٱلْمُهَٰجِرِينَ ٱلَّذِينَ أُخْرِجُوا۟ مِن دِيَٰرِهِمْ وَأَمْوَٰلِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ
ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًا وَيَنصُرُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ ﴿٨﴾ ﴾

"I siromasima od muhadžira koji su protjerani iz svojih domova i kojima je oduzet njihov imetak, oni koji traže Allahovu dobrotu i Njegovo zadovoljstvo i pomažu Allaha i Njegovog Poslanika, takvi su, doista, iskreni!" (El-Hašr, 8)

U ovom kur'anskom ajetu dokaz za hilafet Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, ogleda se u činjenici da je Allah ovdje pojedine muhadžire nazvao iskrenima, a onaj kome Svevišnji Gospodar posvjedoči iskrenost,

---

461 *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 5/121.

takvome je laž strana i nikada se pri njemu neće naći, a prvi među spomenutim iskrenima jeste halifa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu. Tako ovaj ajet, zajedno s ostalim ajetima, potvrđuje ispravnost Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, hilafeta.

Hadisi koji upućuju na hilafet Ebu Bekra

Mnogobrojni su poznati i nepobitni hadisi, koji se prenose od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojima se jasno upućuje na hilafet Ebu Bekra. Jedni jasno i direktno upućuju na to, dok drugi indirektno upućuju na prednost Ebu Bekra u hilafetu. Zbog rasprostranjenosti i nepobitnosti tih hadisa, oni su postali sastavni dio neophodnog vjerskog znanja te ih novotari nikako ne mogu poreći.[462]

Neki od tih hadisa jesu sljedeći:

a. Od Džubejra b. Mut'ima prenosi se da je rekao: "Neka je žena došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj je on naredio da dođe ponovo. 'A šta ako se vratim, pa te ne nađem?', upita ga ona, kao da je mislila na njegovu smrt. *'Ako me ne nađeš, onda se obrati Ebu Bekru!'*, reče joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[463]

Ibn Hadžer kaže: "U ovom hadisu pojašnjeno je ko će preuzeti hilafet nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti i upućen je jasan odgovor šiitima koji tvrde da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio oporuku da Alija i Abbas, radijallahu anhuma, preuzmu hilafet.

b. Od Huzejfe, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Sjedili smo kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada nam je rekao: *'Doista ne znam koliko ću još među vama boraviti, zato slijedite ovu dvojicu poslije mene (rukom pokazavši prema Ebu Bekru i Omeru, radijallahu anhuma). Budite vjerni Ammarovom savezu, a ono što vam Ibn Mesud isprića, vjerujte mu.'*"[464]

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"...slijedite ovu dvojicu*

---

[462] *Akidetu ehlis-sunneti vel-džemati fis-sahaba*, 2/539.

[463] Muslim, *Sahih*, 4/1856–1857; Buhari, *Sahih*, br. 3659.

[464] Albani, *Silsiletul-ehadisis-sahiha*, 3/233–236.

poslije mene...", znače: slijedite ovu dvojicu halifa poslije mene, a to su Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma. Poslanik je podstaknuo ashabe da slijede Ebu Bekra i Omera zbog ljepote i iskrenosti kojima su bili protkani njihovi životi. Dakle, u hadisu je jasno naznačeno ko će preuzeti hilafet nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.[465]

c. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Dok sam spavao, sanjao sam da pojim ljude sa svog vrela. Došao je Ebu Bekr, uzeo kofu iz mojih ruku kako bi me odmorio, te je izvadio dvije kofe vode, ali njegov je zahvat bio slab, da mu Allah oprosti. Potom je došao Ibn Hattab (Omer) i uzeo kofu od njega. Nikada nisam vidio da neko snažnije vadi vodu od njega, te su se svi napojili, a izvor je ostao pun.*"[466]

Šafija, radijallahu anhu, rekao je: "San vjerovjesnikâ je objava. Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*...njegov je zahvat bio slab...*", upućuju na kratkoću njegovog vladanja i blizinu njegove smrti. Ebu Bekr u islamskim osvajanjima nije postigao ono što je postigao Omer, radijallahu anhu, zbog svoje zauzetosti ratom protiv odmetnika, a, s druge strane, i zbog toga što je Omer, radijallahu anhu, također, i vladao i živio duže od Ebu Bekra, radijallahu anhu.[467]

d. Aiša, radijallahu anha, prenosi da joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj bolesti rekao: "*Pozovi mi svoga oca Ebu Bekra i svoga brata da ostavim pismenu oporuku. Bojim se da neko ne gaji nekakve nade ili da neko ne kaže: 'Ja sam preči* (za hilafet)*!' A Allah i vjernici odbijaju svakog drugog osim Ebu Bekra.*"[468]

U ovom hadisu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jasno potvrđuje vrijednosti Ebu Bekra, radijallahu anhu, nagovještava događaje i prepirku koji će se desiti u izboru halife i naznačava da muslimani neće biti zadovoljni drugim halifom osim Ebu Bekrom, radijallahu anhu. Sve se desilo onako kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nagovijestio i narod se složio sa izborom Ebu Bekra, radijallahu anhu, za halifu.[469]

---

[465] *Tuhfetul-ahvezi bi šerhi Tirmizi*, 10/147.

[466] Muslim, *Sahih*, 4/1861–1852.

[467] Bejheki, *El-'Itikad*, 171.

[468] Muslim, *Sahih*, 4/1857.

[469] *Akidetu ehlis-sunneti vel-džemati fis-sahaba*, 2/542.

e. Od Ubejdullaha b. Abdullaha prenosi se da je rekao: "Ušao sam kod Aiše i upitao: 'Hoćeš li mi ispričati o bolesti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' 'Naravno', odgovorila je ona i nastavila: 'Kada je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bolest oslabila, upitao je: 'Je li svijet klanjao?' 'Nije', rekli smo, 'oni čekuju tebe.' 'Stavite mi vode u korito!', rekao je. Tako smo i učinili, i on se okupao, a zatim se pokušao pridignuti, ali je izgubio svijest. Potom je došao sebi i upitao: 'Je li svijet klanjao?' Rekli smo: 'Nije, Allahov Poslaniče, tebe čekaju.' Rekao je: 'Stavite mi vode u korito.' Tako smo i učinili, a on se okupao, a zatim se pokušao pridignuti, ali je izgubio svijest. Potom je došao sebi i upitao: 'Je li svijet klanjao?' Rekli smo: 'Nije, Allahov Poslaniče, tebe čekaju.' Rekao je: 'Stavite mi vode u korito.' Tako smo i učinili, a on se okupao, a zatim se pokušao pridignuti, ali je izgubio svijest. Potom je došao sebi i upitao: 'Je li svijet klanjao?' Rekli smo: 'Nije, Allahov Poslaniče, tebe čekaju.' Ljudi su bili okupljeni u džamiji, čekali su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da predvodi jacija-namaz. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je poslao po Ebu Bekra da klanja ljudima. 'Izaslanik mu je otišao i rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijeda da ti da ljudima predvodiš namaz.' Ebu Bekr, koji je bio milosrdan čovjek, reče: 'Omere, klanjaj ti svijetu!' 'Ti si toga dostojniji', odgovori Omer. Tako je tih dana klanjao Ebu Bekr. Nakon toga, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio je olakšanje, pa je oslanjajući se na dva čovjeka, od kojih je jedan bio Abbas, izašao da klanja ljudima podne-namaz, a Ebu Bekr je već predvodio ljude u namazu. Kada ga je Ebu Bekr vidio, htio je da se povuče nazad, ali mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao znak da se ne povlači, a ovoj dvojici rekao je: 'Posadite me uz njega.' Oni su ga posadili uz Ebu Bekra, koji je klanjao stojeći uz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a svijet je klanjao za Ebu Bekrom, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je sjedeći.'" "Kasnije sam", kaže Ubejdullah, "otišao Abdullahu b. Abbasu i upitao: 'Hoćeš li da ti kažem šta mi je Aiša ispričala o bolesti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?' 'Da', reče on. Tada sam mu ispričao i on mi od toga nije ništa negirao, nego je upitao: 'Da li ti je imenovala čovjeka koji je bio s Abbasom?' 'Nije', rekao sam. 'To je bio Alija b. Ebu Talib', rekao je on."[470]

---

[470] *Akidetu ehlis-sunneti vel-džemati fis-sahaba*, 2/542.

Ovaj hadis sadrži mnoge koristi, a neke od njih jesu sljedeće:

- U hadisu se ukazuje na vrijednost Ebu Bekra, radijallahu anhu, i na davanje prednosti njemu nad ostalim ashabima, Allah njima bio zadovoljan, te se upozorava na to da je on najpreči u preuzimanju hilafeta poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
- Kada imam ima opravdan razlog da odsustvuje iz džemata, tada je dužan da nađe zamjenu i da odabere najboljeg među ljudima.
- U ovom hadisu također se ukazuje na vrijednost Omera, poslije Ebu Bekra, radijallahu anhuma, jer Ebu Bekr nije jednako postupao prema njemu kao prema ostalima.[471]

f. Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, rekao je: "Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, ensarije su rekli: 'Neka jedan emir bude od nas, jedan od vas!' Tada je došao Omer, radijallahu anhu, i rekao: 'O, skupino, ensarija, zar ne znate da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Ebu Bekru da klanja ljudima? Ko od vas ima obraza da stane ispred Ebu Bekra?' 'Utječemo se Allahu da stanemo ispred Ebu Bekra!', odgovoriše ensarije."[472]

g. Ibn Sa'd, sa svojim lancem prenosilaca do Hasana, prenosi da je rekao: "Alija je rekao: 'Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, razmišljali smo o tome koga da izaberemo za halifu. Uvidjeli smo da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prepustio Ebu Bekru, radijallahu anhu, da predvodi namaz. U pogledu našeg dunjaluka bili smo zadovoljni onim s kojim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio zadovoljan u pogledu naše vjere. Tako smo izabrali Ebu Bekra.'"[473]

Ebu Hasan el-Eš'ari, rahimehullah, komentirajući Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, promicanje Ebu Bekra, radijallahu anhu, u namazu, rekao je: "Činjenica da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Ebu Bekru, radijallahu anhu, da klanja ljudima, opće je poznata u islamu. Njegovo promicanje znak je da je on najučeniji i najbolji poznavalac Kur'ana od ashaba. Učenjaci jednoglasno potvrđuju ispravnost hadisa u kojem Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: *"Ljude u namazu predvodi onaj ko*

[471] Nevevi, *Šerhu Sahihu Muslim*, 4/137.

[472] *El-Mustedrek*, 3/67.

[473] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 3/183.

najbolje uči Kur'an, a ako su u učenju jednaki, onda onaj ko najbolje poznaje sunnet, a ako su i tu jednaki, onda namaz predvodi onaj ko je stariji, a ako su istih godina, onda onaj ko je prije prihvatio islam."

Ibn Kesir je rekao: "Ove riječi Ebu Hasana treba ispisati zlatnim slovima. Svi ovi uvjeti našli su se pri Ebu Bekru, radijallahu anhu, stoga su njime bili zadovoljni."[474]

Učenjaci ehli-sunneta zauzeli su dva stava u pogledu Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, imameta, s obzirom na indirektno ili direktno ukazivanje na to. Jedni smatraju da je imamet Ebu Bekra potvrđen indirektnim predajama, a ovo mišljenje zastupaju Hasan el-Basri, grupa hadiskih učenjaka[475] i imam Ahmed, u jednoj od predaja.[476] Oni koji zastupaju ovo mišljenje to dokazuju Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, promicanjem Ebu Bekra u namazu i naredbom da se sva vrata na koja se ulazilo u mesdžid zazidaju osim vrata na koja je ulazio Ebu Bekr, radijallahu anhu. Drugi su mišljenja da je Ebu Bekrov, radijallahu anhu, imamet potvrđen jasnim, direktnim predajama. Ovo mišljenje također zastupa jedna grupa hadiskih učenjaka[477] i Ebu Muhammed b. Hazm Zahiri[478]. Oni koji zastupaju ovo mišljenje to dokazuju slučajem žene kojoj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ako me ne nađeš, onda se obrati Ebu Bekru!"*[479], zatim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima upućenim Aiši, radijallahu anha: *"Pozovi mi svoga oca Ebu Bekra i svoga brata da ostavim pismenu oporuku. Bojim se da neko ne gaji nekakve nade ili da neko ne kaže: 'Ja sam preči (za poziciju halife)!' A Allah i vjernici odbijaju svakog drugog osim Ebu Bekra"*,[480] te hadisom u kojem se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sanjao da se nalazi na izvoru i da napaja ljude, pa mu je prišao Ebu Bekr i uzeo kofu od njega da ga odmori.[481]

---

[474] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 5/265.

[475] Ibn Tejmijja, *Minhadžus-sunna*, 1/134–135.

[476] Ibn Tejmijja, *Minhadžus-sunna*, 1/134–135.

[477] *Akidetu ehlis-sunneti vel-džemati fis-sahaba*, 2/547.

[478] *El-Faslu fil-meleli vel-ehvai ven-nihal*, 4/107.

[479] Muslim, *Sahih*, 4/1856–1857.

[480] Muslim, *Sahih*, 4/1857.

[481] Muslim, *Sahih*, 4/1861–1862.

Mišljenje kojem se ja priklanjam i koje mi je postalo jasno tokom istraživanja jeste da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio muslimanima da njegov nasljednik i halifa muslimana bude Ebu Bekr, radijallahu anhu, ali ih je uputio na to zbog toga što ga je Uzvišeni Allah obavijestio da će muslimani njega izabrati zbog njegovih visokih vrijednosti koje se spominju u Kur'anu i sunnetu, i kojima prestiže bilo koga od sljedbenika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.[482]

Ibn Tejmijja, rahimehullah, rekao je: "Istraživanja pokazuju da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio ljude i ukazao im na različite načine, svojim riječima, postupcima i jasnim porukama, da će poslije njegove smrti halifa biti Ebu Bekr, radijallahu anhu, i bio je zadovoljan time. Odlučio je da o tome napravi oporuku, ali kada je spoznao da će ga muslimani izabrati za halifu, odustao je od pisanja oporuke i zadovoljio se time. Da je u pogledu tog pitanja bilo ikakvih sumnji, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to bi jasno objasnio ne ostavljajući prostora za raspravu. Međutim, nije bilo potrebe za tim jer im je na razne načine stavio do znanja da Ebu Bekr, radijallahu anhu, treba biti halifa poslije njega, a ashabi su to dobro razumjeli te je zbog toga Omer, radijallahu anhu, u prisutnosti muhadžira i ensarija rekao: "Među vama nema nikoga ko može dostići Ebu Bekra..." Mnogi ispravni i vjerodostojni vjerski tekstovi govore o ispravnosti i dokazanosti Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, hilafeta, i o Allahovom i Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, zadovoljstvu njime. Svi su složni u pogledu toga da su muslimani njega izabrali i da su mu dali prisegu. Izabrali su ga zbog njegovih odlika kod Uzvišenog Allaha i Allahovog Poslanika. Tako je Ebu Bekrov hilafet potvrđen i vjerskim tekstovima, koji upućuju na Allahovo i Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, zadovoljstvo Ebu Bekrovim, radijallahu anhu, hilafetom, ukazuju da je to istina i da je to Allah naredio i odredio, i konsenzusom ashaba, što ukazuje na opće zadovoljstvo Ebu Bekrom jer vjernici su ga sami birali, i takav način izbora bio je potpuniji nego da je bila ostavljena oporuka o tome. Dakle, postojala je mogućnost odabira ostavljanjem oporuke, međutim, muslimani su ga izabrali bez ugovora ili oporuke, a vjerski tekstovi upućuju na ispravnost njihovog postupka, kojim su zadovoljni

[482] *Akidetu ehlis-sunneti vel-džemati fis-sahaba*, 2/548.

Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. To je dokaz da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, posjedovao vrline koje niko drugi nije posjedovao, zbog kojih su muslimani shvatili da je on najpreči da bude halifa, i to je ujedno dokaz da u tom slučaju nije bio potreban poseban ugovor ili oporuka.[483]

6. *Zaključenje konsenzusa o hilafetu Ebu Bekra, radijallahu anhu*

Učenjaci ehli-sunneta vel-džemata jednoglasni su u mišljenju da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, zbog svoje vrijednosti i zbog toga što mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u predvođenju namaza davao prednost nad svim ashabima, bio najpreči da postane halifa nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Ashabi, radijallahu anhum, iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, promicanja Ebu Bekra u namazu, shvatili šta je on time htio postići, stoga su se složili da ga promaknu i u hilafetu, te se niko od njih tome nije usprotivio. Uzvišeni Gospodar nikada ih ne bi ujedinio na stranputici, tako da su Ebu Bekru dali prisegu na poslušnost i bili su svijetli primjer provođenja njegovih naredbi.[484] Na pitanje: "Kada je Ebu Bekru data prisega?", Seid b. Zejd odgovorio je: "Na dan kada je umro Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jer ashabi nisu bili zadovoljni ni da dio dana provedu a da nisu jedinstveni."[485] Skupina učenjaka, govoreći o jedinstvu muslimana prilikom izbora Ebu Bekra za halifu, narednim je pokoljenima ehli-sunneta vel-džemata prenijela stav: Ebu Bekr je bio najpreči da bude izabran za halifu od bilo koga drugog.[486] Evo nekih od stavova tih učenjaka:

a. Hatib el-Bagdadi, rahimehullah, rekao je: "Muhadžiri i ensarije bili su jedinstveni u pogledu izbora Ebu Bekra, radijallahu anhu, za halifu. Govorili su mu: 'O, zamjeniče (halifo) Allahovog Poslanika!', i nikoga drugog poslije njega nisu zvali halifom. Rečeno je: 'Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio, muslimana je bilo trideset hiljada i svi su Ebu

[483] *Minhadžus-sunna*, 1/139–141; *Fetve*, 35/47–49.

[484] *Akidetu ehlis-sunneti vel-džemati fis-sahaba*, 2/550.

[485] Ibrahim Šuut, *Ebatilu jedžibu en tumha minet-tarihi*, str. 101.

[486] *Akidetu ehlis-sunneti vel-džemati fis-sahaba*, 2/550.

Bekra oslovljavali 'zamjeniče Allahovog Poslanika'. Bili su zadovoljni njime poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Allah bio zadovoljan njima."[487]

b. Ebu Hasan el-Eš'ari, rahimehullah, rekao je: "Uzvišeni Allah pohvalio je muhadžire, ensarije i one koji su među prvima prihvatili islam. Kur'an, na više mjesta, pohvalno govori o muhadžirima i ensarijama i hvali one koji su učestvovali u davanju prisege na Hudejbijji koja je poznata pod nazivom 'Er-Ridvan'. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ ۞ لَّقَدْ رَضِىَ ٱللَّهُ عَنِ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ ٱلشَّجَرَةِ ﴿١٨﴾ ﴾

'Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli.' (El-Feth, 18) Dakle, oni kojima je Allah zadovoljan složili su se u izboru Ebu Bekra, radijallahu anhu, za halifu, oslovljavali su ga zamjenikom Allahovog Poslanika, dali mu prisegu, pokoravali mu se i priznavali mu vrijednost i zasluge. Bila je to najbolja skupina u svakom pogledu, koja je zasluživala liderstvo u znanju, skrušenosti, snazi mišljenja, vođenju politike ummeta i dr."[488]

c. Abdulmelik Džuvejni rekao je: "Što se tiče Ebu Bekrovog hilafeta, on je potvrđen konsenzusom ashaba, koji su mu iskazivali pokornost i prihvatali njegove presude i rješenja. Ono što su rafidije izmislili da se Alija, radijallahu anhu, prema Ebu Bekru, radijallahu anhu, odnosio na grub i nedostojan način, čista je laž. Da, on nije bio prisutan u Sekifi, bio se osamio zbog tuge za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ali poslije je prihvatio ono što su prihvatili i ostali ljudi, te dao prisegu Ebu Bekru pred velikim brojem očevidaca."[489]

d. Govoreći o konsenzusu u pogledu Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, hilafeta, Ebu Bekr el-Bakilani rekao je: "Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je primjer u pokornosti Uzvišenom Allahu, pa su se i svi muslimani jedinstveno pokorili njemu, iskazali mu poslušnost i priznali pravo na vođstvo. Vođa pravovjernih Alija, radijallahu anhu, odgovarajući na Ebu Bekrove riječi: 'Smijenite me, nisam najbolji među vama', rekao je: 'Niti ćemo te smijeniti, niti ćemo tražiti da odstupiš. Allahov Poslanik,

487 *Tarihu Bagdad*, 10/130–131.

488 *El-Ibanetu an usulid-dijana*, str. 66.

489 *Kitabul-iršad*, str. 361.

sallallahu alejhi ve sellem, dao ti je prednost u vjerskim pitanjima, pa zašto ne bismo bili zadovoljni tobom u pitanjima dunjaluka!' Pod time je mislio na Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, davanje prednosti Ebu Bekru u namazu u njegovom prisustvu i njegovo imenovanje za vođu na hadžu. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je čovjek najčvršćeg imana, najpotpunijeg razumijevanja i nepresušnog znanja."[490]

7. *Pojam hilafeta i halife*

Islamski ummet odabrao je hilafet kao način uređenja i vođenja države, a muslimani su se složili s ovakvim oblikom uređenja. Hilafet je nastao iz nužne potrebe ummeta za takvim državnim ustrojstvom i zbog toga su muslimani požurili sa izborom Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, zamjenika.

Imam Ebu Hasan Maverdi rekao je: "Svemogući Allah odabrao je ummetu vođu, nasljednika poslanstva, oko kojeg se okupio cijeli ummet, povjerio mu je politiku odbrane objavljene vjere, ujedinio ih je oko jednog stava koji su, nakon toga, dosljedno slijedili. Imamet ili zapovjedništvo bio je temelj na kojem su zasnovana pravila islamskog društva i određene opće koristi ummeta, što se pokazalo produktivnim i za ostale opće stvari ummeta, iz čega su proizašle i posebne dužnosti."[491]

Islamskom je ummetu bilo propisano da se suoči s ovim teškim stanjem prouzrokovanim Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, smrću i da taj problem riješi što je brže moguće i na mudar način kako ne bi ostavili prostora za raskol putem kojeg sumnja ulazi u srca pojedinaca, ili kako ne bi oslabila konstrukcija koju je izgradio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[492]

Kao što je poznato, hilafet je metod vladavine muslimana utemeljen na principima islamskih zakona preuzetih iz Kur'ana i Vjerovjesnikovog,

---

[490] *El-Insafu fima jedžibu i'tikaduhu ve la jedžuzul-džehlu bihi*, str. 65. Vrijedno je napomenuti da sam tekstove u kojima se govori o ukazivanju na hilafet Ebu Bekra preuzeo iz djela *Akidetu ehlis-sunneti vel-džemati fis-sahabetil-kiram*, dr. Nasira b. Aida Hasana Šejha.

[491] *El-Ahkamus-sultanijja*, str. 3.

[492] Fetih Nebravi, *Asrul-hilafeti vel-hulefair-rašidina*, str. 22.

sallallahu alejhi ve sellem, sunneta.[493] Kada govore o temeljima hilafeta, islamski pravnici navode da se on sastoji iz dva dijela: šūre (vijeća) i bej'a (prisege ili zaloga na vjernost). Oba temelja preuzeta su iz plemenitog Kur'ana.[494] Hilafet se ponekad naziva i imamet ili imaret. Svi muslimani složni su u mišljenju da je formiranje hilafeta stroga obaveza. Muslimanima je farz – stroga obaveza, da izaberu halifu koji će voditi brigu o njihovim potrebama, sprovoditi šerijatske kazne, raditi na širenju poziva u islamsku vjeru te vojno braniti islam i njegove sljedbenike. Halifa, također, treba voditi brigu o primjenjivanju šerijata, boriti se za ljudska prava, raditi na otklanjanju nepravdi te obezbijediti elementarne potrebe svakom pojedincu. Sve nabrojano potvrđeno je Kur'anom, sunnetom i konsenzusom.[495]

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُوا۟ ٱلرَّسُولَ وَأُو۟لِى ٱلْأَمْرِ مِنكُمْ ﴿٥٩﴾ ﴾

"O, vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim." (En-Nisa, 59)

U drugom ajetu Uzvišeni kaže:

﴿ يَٰدَاوُۥدُ إِنَّا جَعَلْنَٰكَ خَلِيفَةً فِى ٱلْأَرْضِ فَٱحْكُم بَيْنَ ٱلنَّاسِ بِٱلْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ ٱلْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَضِلُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌۢ بِمَا نَسُوا۟ يَوْمَ ٱلْحِسَابِ ﴿٢٦﴾ ﴾

"O, Davude, Mi smo te namjesnikom na Zemlji učinili, zato sudi ljudima po pravdi i ne povodi se za strašću da te ne odvede s Allahovog puta; one koji skreću s Allahovog puta čeka teška patnja na onom svijetu zato što su zaboravljali na Dan u kojem će se račun polagati." (Sad, 26)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Ko izađe iz okvi-*

[493] *Asrul-hulefair-rašidine*, str. 23.

[494] *Asrul-hulefair-rašidine*, str. 23.

[495] *El-Hilafetu vel-hulefaur-rašidune*, str. 58.

ra pokornosti, susrest će se s Allahom na Sudnjem danu bez ikakvog argumenta[496]*. Ko umre, a nije dao prisegu, umrijet će džahilijetskom smrću.*"[497]

Što se konsenzusa tiče, ashabi, radijallahu anhum, nisu odložili izbor halife poslije Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ukopa, nego su to uradili u istom danu. Ebu Bekr, radijallahu anhu, to je obrazložio strahom od nereda (fitne), tj. bojao se da ne dođe do nereda ako se ne izabere halifa muslimana.[498]

U vezi s tim, Šeherstani je rekao: "Ni Ebu Bekr, radijallahu anhu, niti bilo ko drugi od ashaba, nisu smatrali dozvoljenim da provedu ijedan dan bez imama ili halife. Sve to upućuje na jedinstvo ashaba u pogledu obaveznosti izbora halife, jer oni su najbolja, prva generacija muslimana. Njihovo jedinstvo, iskazano na ovakav način, neoboriv je dokaz obaveznosti postojanja imama."[499]

Na osnovu predočenog, jasno se može zaključiti da nije tačno da su muslimani zapostavili ukop Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, radi pohlepe za vlašću, što tvrde oni koji ne vole islam.[500]

Ibn Haldun je hilafet definirao kao "preuzimanje svih vrsta odgovornosti u skladu sa vjerskim, šerijatskim principima radi postizanja ahiretskih i ovosvjetskih koristi koje se vraćaju na ahiretsku korist, tj. kod Zakonodavca se svaka ovosvjetska stvar vraća u korist ahiretske. U osnovi, hilafet je zamjena za Zakonodavca u odbrani ove vjere i njene dunjalučke politike".[501]

Poznati islamski učenjak Ebu Hasan Nedevi naveo je uvjete koje musliman mora ispuniti da bi mogao biti zamjenik Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Svi dokazi i činjenice, izvedeni iz životopisa Ebu Bekra, radijallahu anhu, nepobitno pokazuju i dokazuju da je on ispunio sve potrebne uvjete za Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, zamjenika. Ukratko ćemo nabrojati ove uvjete bez navođenja dokaza koje je Nedevi spomenuo,

---

496 Tj. neće imati dokaz za to što je uradio, niti će mu koristiti.

497 Muslim, *Sahih*, br. 1478.

498 *El-Hilafetu vel-hulefaur-rašidune*, str. 59.

499 Šehristani, *El-Milelu ven-nihalu*, 7/83; Muhammed Halidi, *Nizamul-hukm*, str. 327–348.

500 *El-Hilafetu vel-hulefaur-rašidune*, str. 49.

501 *El-Mukaddima*, 191.

jer većina tih dokaza navedena je na prethodnim stranicama knjige, a najbitniji uvjeti jesu sljedeći:

a. Ebu Bekr, radijallahu anhu, odlikovao se time što je cijeli svoj životni vijek, nakon prihvatanja islama, proveo u okrilju Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, povjerenja i zadovoljstva, što mu je on i posvjedočio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio ga je kao zamjenika u najbitnijim vjerskim pitanjima, bio je s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u veoma opasnim situacijama kojima nije mogao prisustvovati osim čovjek u kojeg je Poslanik imao potpuno povjerenje i u kojeg se u potpunosti mogao pouzdati.

b. Ebu Bekr, radijallahu anhu, odlikovao se besprijekornom čvrstinom i postojanošću pred žestokim navalama iskušenja koja su u stanju uništiti bit i srž vjere, učiniti uzaludnim Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, napore u jačanju vjere, udaljiti od vjere srca mnogih kojima se iman ukorijenio u srcu i koji su već dugo u vjeri. Međutim, Ebu Bekr se postojano, istinoljubivo i nepokolebljivo, poput velikih planina, suočavao s njima, preuzimajući ulogu nasljednika poslanikâ, skinuo već postavljenu koprenu na oči, očistio nakupljenu prašinu s dragulja vjere i njene ispravne akide.

c. Ebu Bekr, radijallahu anhu, odlikovao se preciznim i tačnim shvatanjem islama, dugogodišnjim druženjem s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u svim situacijama, u miru i ratu, strahu i sigurnosti, samoći i zajedništvu, u teškim i lijepim situacijama.

d. Ebu Bekr, radijallahu anhu, odlikovao se jakom ljubomorom u pogledu očuvanja originalnosti vjere, kakva se prakticirala za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ljubomorom jačom od ljubomore koju čovjeka osjeća u pogledu svoje časti i dostojanstva, svojih supruga i majke, sinova i kćeri. U tome ga ništa nije moglo pokolebati: ni strah, ni korist, niti neko neslaganje koje je došlo od njemu najdražih ljudi.

e. Strogo je pazio i brinuo da, kao Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, zamjenik, provede sve njegove želje, ni najmanje ne odstupajući u tome i ne strahujući od nečijih smicalica.

f. U pogledu ovosvjetskih uživanja odlikovao se zuhdom (asketizmom), kakav niko nije mogao dostići osim njegov vođa i upućivač, Pred-

vodnik svih poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nikada nije ni pomislio na osnivanje i širenje kraljevstva ili države radi koristi svoje porodice i nasljednika, kao što je to bio običaj kod kraljevskih porodica u susjednim zemljama Arabijskog poluotoka, kao što su Perzija i Bizantija.[502]

Svi ovi uvjeti ispunili su Ebu Bekrov, radijallahu anhu, život i put kako za vrijeme Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života, prije hilafeta, tako i nakon što je postao halifa, sve dok ga nije zatekla smrt. Ovo su neupitne činjenice čiju valjanost niko, od onih koji to negiraju ili sumnjaju, ne može dovesti u pitanje, jer su do nas prenesene mnogobrojnim, jasnim i neupitnim predajama.[503]

U Sekifi Benu Saida posebnu prisegu dali su mu najodgovorniji ashabi, a sutradan su ga predložili za halifu ostalim muslimanima, kada su mu dali opću prisegu u mesdžidu.[504]

Skup u Sekifi rezultirao je donošenjem mnogih načela, a neka od njih su: (1) na mjesto vođe naroda moguće je doći samo izborom, (2) davanje prisege temelj je izbora i legitimnosti vođstva, (3) hilafet može preuzeti samo najčvršći u vjeri i upravljanju, (4) biranje halife u skladu je s principima islama, principima ličnosti i morala, (5) hilafet ne spada u nasljedstvo, bilo porodično ili plemensko. Agitacija Kurejša u Sekifi činjenica je koja se mora uzeti u obzir i takvom se mora smatrati svaka slična situacija koja nije u suprotnosti s principima islama. Dijalog koji se odvijao u Sekifi Benu Saida bio je utemeljen na psihološkoj sigurnosti koja je vladala među muslimanima: nije bilo bespotrebnog govora, prepirke, laži, zavjera niti prekidanja ugovora. Predali su se i povinovali tekstovima koji su im sudili jer je dijalog vođen isključivo uzimanjem u obzir vjerskih tekstova.[505]

Dr. Tevfik Šavi spominje neke primjere odluka koje su donesene zasjedanjem savjetodavnog vijeća – šūre, za vrijeme vladavine pravednih halifa, a koje su proizašle iz događaja u Sekifi:

- Prva odluka koju je donijelo savjetodavno vijeće na dan Sekife jeste da "državni poredak i ustav" donosi slobodno savjetodavno vijeće –

---

[502] *El-Murteda, Siretu Ebil-Hasen Alijj b. Ebi Talib*, str. 65–66.

[503] *El-Murteda, Siretu Ebil-Hasen Alijj b. Ebi Talib*, str. 67.

[504] *El-Hilafetu vel-hulefaur-rašidune*, str. 66–67.

[505] Šudža, *Dirasat fi ahdin-nubuvveti vel-hilafetir-rašide*, str. 256.

šūra, poštujući pravilo šūre o kojem govori časni Kur'an. Zbog toga je u ovom načelu postignut konsenzus koji nalazi utočište u kur'anskim ajetima u kojima se propisuje savjetodavno vijeće – šūra, tj. ovaj konsenzus otkrio je i potvrdio prvo legitimno načelo sistema upravljanja u islamu, a to je šūra. Ovo je prvo ustavno načelo koje je usvojeno konsenzusom nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Osim toga, ovaj konsenzus nije bio ništa drugo do primjena kur'anskih i sunnetskih tekstova koji naređuju šūru.

- Zasjedanje na dan Sekife potvrđuje da se izbor predsjednika države ili islamske vlasti obavezno postiže kroz instituciju šūre, tj. slobodnim izborom i davanjem prisege, čime izabrani vođa dobija mandat za upravljanje državom uz uvjete i ograničenja koji su sadržani u prisegovnom ugovoru – ustavu u današnjim državnim uređenjima. Ovo je drugo ustavno načelo usvojeno konsenzusom.
- Poštujući prva dva načela, savjetodavno vijeće u Sekifi izabralo je Ebu Bekra, radijallahu anhu, za prvog halifu islamske države.[506]

Ovaj prijedlog nije bio konačan sve dok se nije desila opća prisega, tj. dok većina muslimana nije potvrdila da prihvata Ebu Bekra za halifu, što se desilo sljedećeg dana u mesdžidu. Ebu Bekr, radijallahu anhu, prihvatio je hilafet uz uvjete koje je spomenuo u svom prvom obraćanju[507], o čemu će više riječi biti nešto kasnije.

[506] Dr. Tevfik Šavi, *Fikhu šura vel-istišare*, str. 140.

[507] Dr. Tevfik Šavi, *Fikhu šura vel-istišare*, str. 140.

TEMA DRUGA

OPĆA PRISEGA I UREĐENJE UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Prvo: Opća prisega

Nakon što je okončano davanje posebne prisege u Sekifi Benu Saida, sutradan su se muslimani okupili da daju opću prisegu Ebu Bekru, radijallahu anhu. Omer, radijallahu anhu, pružio je Ebu Bekru veliku potporu tog dana.[508] Enes b. Malik rekao je: "Dan nakon što je data prisega Ebu Bekru, radijallahu anhu, u Sekifi, Ebu Bekr je sjedio na minberu. Prije nego što je Ebu Bekr održao govor, Omer, radijallahu anhu, zahvalio se Allahu i pohvalio Ga onako kako Mu to dolikuje, a zatim je rekao: 'O, narode, jučer sam vam govorio nešto što nije bilo ni tačno, niti sam to našao u Allahovoj Knjizi, a niti je o tome postojao ugovor između mene i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Mislio sam da će nas Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nadživjeti i da će se brinuti o našim potrebama. Međutim, među nama je ostala Allahova Knjiga putem koje je Uzvišeni Allah uputio svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ako se budete držali Allahove Knjige, Allah će vas uputiti na ono na što je uputio i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Allah je povjerio vaše stvari i potrebe najboljem među nama, Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, pratiocu, drugom od dvojice u pećini. Ustanite i dajte mu prisegu!' Narod mu je dao prisegu nakon što mu je dan ranije data prisega u Sekifi.

[508] Dr. Fetih Nebravi, *Asrul-hilafeti vel-hulefair-rašidine*, str. 30.

Zatim je Ebu Bekr, radijallahu anhu, nakon što se zahvalio Allahu i pohvalio Ga onako kako to Njemu dolikuje, rekao: 'O, ljudi, izabran sam da vas vodim, a nisam najbolji među vama. Ako budem postupao ispravno, vi me pomozite u tome, a ako budem griješio, spriječite me u tome. Istina je emanet. Laž je obmana i prevara. Slabić među vama je kod mene jak sve dok mu ne dam njegovo pravo. Jaki među vama je kod mene slab sve dok od njega ne uzmem ono što Allah zahtijeva. Nijedan narod neće ostaviti borbu (džihad) na Allahovom putu a da neće biti ponižen, niti će se razvrat proširiti među narodom a da neće biti stavljen na kušnju. Pokoravajte se meni dok se ja budem pokoravao Allahu i Poslaniku, a ako se suprotstavim Allahu i Poslaniku, nemojte mi se pokoravati. Ustanite na namaz, Allah vam se smilovao!'[509]

Omer, radijallahu anhu, tog je dana rekao Ebu Bekru: 'Popni se na minber!', ustrajavajući u tome sve dok se nije popeo na minber i dok mu ljudi nisu dali prisegu."[510]

Ova Ebu Bekrova, radijallahu anhu, hutba jedna je od najsadržajnijih i najjasnijih islamskih hutbi u kojoj je on potvrdio osnovna pravila pravednosti i milosti u odnosima između vladara i potčinjenog, precizirao da je pokornost vladaru vezana za njegovu pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku, spomenuo borbu na Allahovom putu zbog njene važnosti u osnaživanju ummeta, i spomenuo ostavljanje ružnih djela i razvrata, što je vrlo bitno u očuvanju zajednice od kolapsa i nereda.[511] Kroz hutbu i događaje koji su se desili nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, istraživači mogu izvući neke karakteristike sistema vlasti u početku hilafeta. Najbitnije su:

1. *Pojam prisege*

Islamski učenjaci navode nekoliko definicija prisege, a jedna od njih jeste definicija Ibn Halduna koji kaže da je prisega "zavjetovanje na pokornost vladaru".[512] Neki, pak, prisegu definiraju kao "ugovor (dogovor)

---

[509] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/305–306. Lanac prenosilaca je ispravan (sahih).

[510] Buhari, *Sahih*, br. 7219.

[511] *Et-Tarihul-islami*, 9/28.

[512] *El-Mukaddima*, 209.

zasnovan na principima islama"[513], te kao "ugovor, obećanje i dogovor o oživljavanju i očuvanju onoga što zahtijevaju Kur'an i sunnet".[514] Kada su muslimani prisezali halifi, rukovali su se s njim, čime su potvrdili da s njim sklapaju ugovor o vladavini. Taj čin podsjećao je na kupca i prodavača (ar. *bai'un*) te je iz tog razloga nazvana bejat (prisega).[515]

Iz opće prisege date Ebu Bekru učimo da su svi muslimani, kada u islamskoj državi na vlast dođe vladar kojeg su promovirale, predložile i dale mu prisegu na vjernost ugledne i utjecajne ličnosti, a koji je prethodno ispunio sve potrebne uvjete za tu poziciju – obavezni da mu daju prisegu i da ga prihvate za vladara, te da ga pomažu protiv onih koji mu iskažu neposlušnost, čuvajući tako suverenitet ummeta i njegovih institucija pred unutrašnjim i vanjskim neprijateljima.[516]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Ko umre, a nije dao prisegu, umro je džahilijetskom smrću."*[517] Ovaj hadis podstiče na obaveznost davanja prisege, a upozorava na kaznu za onoga ko je izostavi. Ko umre bez prisege, živio je u zabludi i u zabludi je i umro.[518]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također je rekao: *"Ko prisegne imamu, rukuje se s njim i to srcem potvrdi, neka mu se pokorava koliko može. Pa ako se pojavi drugi halifa koji osporava hilafet prvom, ubijte ovog drugog."*[519]

Mudri Zakonodavac propisao je i naredio ubistvo drugoga potencijalnog halife zbog toga što se pobunio protiv imama ili vladara, što neosporno upućuje na to da je ovakvo ponašanje zabranjeno jer zahtijeva davanje druge prisege, nakon prve prisege koja je obavezujuća muslimanima.[520]

U prijestolnici države, prisegu uzima sam halifa, dok je u drugim područjima može uzeti halifa ili njegov zamjenik. Tako se desilo i prilikom

---

513 *Džamiul-usuli fi ehadisir-Resuli*, 1/252.

514 Arif Ebu 'Id, *Nizamul-hukmi fil-islami*, str. 248.

515 Arif Ebu 'Id, *Nizamul-hukmi fil-islami*, str. 250.

516 Arif Ebu 'Id, *Nizamul-hukmi fil-islami*, str. 250.

517 Muslim, *Sahih*, br. 1851.

518 *Nizamul-hukmi fil-islam*, str. 250.

519 Muslim, *Sahih*, br. 1852.

520 *Nizamul-hukmi fil-islam*, str. 253.

davanja prisege Ebu Bekru, radijallahu anhu, kada su stanovnici Meke i Taifa prisegu dali njegovim zamjenicima.

Imamu ili vladaru prisegu su obavezni dati namjesnici i utjecajne ličnosti, zatim odabrani učeni ljudi ummeta i njegove vođe, članovi savjetodavnog vijeća i zapovjednici u islamskim pokrajinama. Ostali, obični, ljudi ulaze u okvire prisege svojih predvodnika, što im je dovoljno i nisu obavezni lično dati prisegu. Međutim, ne postoji zabrana da to i sami urade nakon što prisegu daju najodabraniji ljudi.[521] Neki učenjaci smatraju da je i obični svijet dužan lično dati prisegu halifi, jer Ebu Bekr, radijallahu anhu, započeo je svoj mandat nakon davanja opće prisege muslimana.[522]

Ovakva prisega, kao što je data Ebu Bekru, radijallahu anhu, ne daje se nikome osim vrhovnom vođi islamske države, jer se za nju vežu posebni propisi.[523]

Prethodno rečeno možemo sažeti u sljedećem: Prisega, u svom posebnom značenju, predstavlja davanje vlasti, iskazivanje poslušnosti i pokornosti halifi, koja zauzvrat nužno zahtijeva vladanje u skladu sa zakonima koje je Allah objavio. Prisega je u svojoj srži i osnovi ugovor i savez između dvije strane: imama, s jedne strane, i ummeta, s druge strane. Imam priseže na vladanje u skladu sa Kur'anom i sunnetom, na potpunu predanost islamskom zakonodavstvu, islamskom vjerovanju, ustrojstvu i načinu života, a, s druge strane, ummet daje prisegu na predanost, poslušnost i pokornost imamu u granicama islamskog zakonodavstva.

Prisega je jedna od jedinstvenih karakteristika sistema vlasti u islamu i po tome se razlikuje od ostalih sistema u prošlosti i sadašnjosti. Obje strane, i vladar i ummet, obavezni su vladati se u skladu sa propisima islama, odnosno, niko nema pravo, ni imam ni ummet, kojeg predstavljaju namjesnici i utjecajne ličnosti, da se suprotstavlja propisima islamskog zakonodavstva ili da uvodi nove zakone koji kolidiraju s Kur'anom i sunnetom ili općim pravilima u islamu. Ovakav postupak smatra se atakom na islam, pa čak i pobunom protiv općeg sistema islamske države. Kur'an, u svojoj

---

521 *Nizamul-hukmi fil-islam*, str. 253.

522 Dr. Šavi, *Fikhuš-šura*, str. 439; *Asrul-hilafeti vel-hulefair-rašidina*, str. 30.

523 *Nizamul-hukmi fil-islam*, str. 254.

osudi ovakvog ponašanja, ide korak dalje i ovakvim ljudima negira iman.[524] Kaže Uzvišeni:

﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا
يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾ ﴾

"I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore." (En-Nisa, 65)

2. Izvor zakonodavstva u Ebu Bekrovoj, radijallahu anhu, državi

Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: "Pokoravajte se meni dok se ja budem pokoravao Allahu i Poslaniku, a ako se suprotstavim Allahu i Poslaniku, nemojte mi se pokoravati."[525] Dakle, izvori zakonodavstva za vrijeme Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vladavine bili su:

a. Kur'an

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ إِنَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ ۚ وَلَا
تَكُن لِّلْخَائِنِينَ خَصِيمًا ﴿١٠٥﴾ ﴾

"Mi tebi objavljujemo Knjigu, samu istinu, da ljudima sudiš onako kako ti Allah objavljuje. I ne budi branilac varalicama." (En-Nisa, 105)

Kur'an je, dakle, prvi izvor koji obuhvata sve zakonske odredbe koje se odnose na životna pitanja, i obuhvata osnovne principe i odredbe presudne za popravljanje svakog dijela života. Kur'an je muslimanima pojasnio sve potrebne osnove na kojima će graditi svoju državu.

b. Sunnet

Sunnet je drugi izvor iz kojeg muslimani crpe odredbe islamskog ustava

---

[524] *Nizamul-hukmi fil-islami*, str. 152–153.

[525] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/306.

i njegove osnove. Pomoću sunneta dolazimo do saznanja o operativnim i praktičnim načinima primjene kur'anskih propisa.[526]

Ebu Bekrova, radijallahu anhu, država bila je potčinjena islamskim zakonima. Vladavina islamskog prava bila je iznad svakog drugog zakona ili ustava i ona nam daje svijetlu sliku o tome da je islamska država – država zakona, a svi njeni organi i institucije potčinjeni su propisima tog zakona. Vladar ili sudija obavezan je suditi u skladu sa njenim propisima, bez ikakvog odstupanja.[527]

U Ebu Bekrovoj državi i zajednici ashaba, islamsko je pravo bilo iznad svega: pokoravao mu se i vladar i potčinjeni. Zbog toga je Ebu Bekr, radijallahu anhu, pokornost koju su podanici bili dužni ukazivati njemu ograničio svojom pokornošću Allahu i Njegovom Poslaniku, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Nema pokornosti u griješenju, pokornost je u onome što je dopušteno."*[528]

3. *Pravo naroda na kontrolu vladara*

Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: "Ako budem postupao ispravno, vi me pomozite, a ako budem griješio, spriječite me u tome."[529]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, priznaje pravo ummeta i pojedinaca na kontrolu njegovih poslova i ispunjavanje odgovornosti, ali i pravo da ga spriječe u činjenju bilo kojeg lošeg djela, te potvrđuje da je obavezan držati se ispravnog puta i vladanja u skladu sa islamskim zakonom.[530] Ebu Bekr, radijallahu anhu, na početku hutbe pojašnjava ummetu da svaki vladar može pogriješiti, ali i da se treba preispitati za tu grešku, zatim ističe da nijedan vladar nema pravo da vlada po svom ličnom nahođenju i da se tako izdiže iznad drugih. Prošlo je vrijeme objava i bezgrješnih poslanika i umro je zadnji Poslanik koji je primao objavu. Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, vjerski autoritet proizlazio je iz činjenice da je bio bezgrješan, kao vjerovjesnik i poslanik koji je primao upute s neba. Međutim, nakon

---

[526] Sallabi, *Fikhut-temkin fil-Kur'anil-kerimi*, str. 432.

[527] *Nizamul-hukmi fil-islami*, str. 227.

[528] Buhari, *Sahih*, br. 7145.

[529] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/305.

[530] *Fikhuš-šura vel-istišara*, str. 441.

njegove smrti, bezgrješnost je nestala, a ostala je vlast utemeljena na davanju prisege i povjerenju ummeta.[531]

U Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, upravljanju državom, ummet ima živi primjer svjesnog vođe, koji se odlikovao sposobnošću pomaganja, savjetovanja, slijeđenja i vredovanja. Sljedbenicima je obaveza pomoći vladara koji sudi u skladu sa Allahovim zakonima, braniti ga i potpomagati ga u pitanjima vjere i borbe na Allahovom putu. Pomoći vladaru znači ne osramotiti ga, a braniti vladara znači poštovati ga i čuvati njegovu čast. Vladareva briga za ummet i vođenje ummeta, s ciljem uzdizanja Allahove riječi, nužno zahtijeva da mu se ukazuje poštovanje, čuva njegova časti i ugled, čime se ujedno veliča i poštuje Allahov zakon kojeg vladar štiti i brani. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Zaista u veličanje Allaha spada i poštovanje starog sijedog muslimana, hafiza Kur'ana, koji ne pretjeruje u traženju skrivenih propisa u njemu kako bi ih strogo primijenio, niti je od onih koji rijetko Kur'an uče i slabo se po njemu vladaju, kao i poštivanje pravednog vladara."*[532] Ummetu je obaveza da savjetuje svoje pretpostavljene. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Vjera je savjet!"*, ponovivši to tri puta. "Kome?", upitaše ashabi, a on reče: *"Vjera je iskren odnos." Upitali smo: "Prema kome, Allahov Poslaniče?", a on je odgovorio: "Prema Allahu, Kur'anu, Poslaniku, vođama muslimana i muslimanima."*[533] Ashabi su dobro shvatali da je opstanak ummeta na Pravom putu usko povezan s ustrajnošću njegovih vođa, stoga je sljedbenicima bilo strogo naređeno da savjetuju i podržavaju svoje pretpostavljene.

Današnje države preuzele su Ebu Bekrovu politiku, međutim, upravnim državnim tijelima dali su neke druge nazive, kao specijalna komisija ili vijeće ministara i sl., a zadatak svakog državnog tijela jeste da pruži pomoć i potporu vladaru, koja se ogleda u planiranju poteza, obavještavanju o raznim stvarima, ukazivanju na bitne i dobre stvari koje bi trebao podržati. Žalosna je činjenica da većina islamskih država danas ne želi uspostavu ovakvog državnog ustrojstva. Njihova najveća nevolja jeste moć vladara i tiranija koju provode, zatim nerazvijenost koja obuhvata većinu musli-

[531] *Fikhuš-šura vel-istišara*, str. 441.

[532] Ebu Davud, *Sahihu Sunen*, 3504.

[533] Muslim, *Sahih*, br. 55.

manskih zemalja, a posljedica toga nije ništa drugo do sijanje mržnje i diktatura koja je u ljudima umrtvila duh savjetovanja i hrabrosti, i usadila u narodu kukavičluk i strah, osim među onima kojima se Allah smilovao. Međutim, narod koji analizira rad vladara i aktivno djeluje u pravcu njegovog savjetovanja time poduzima uzroke snage i postojanosti na Zemlji, pa širom dunjaluka dostavlja poziv u Allahovu vjeru.[534]

4. Usvajanje načela pravednosti i jednakosti među ljudima

Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: "Slabić među vama u mojim je očima jak sve dok mu ne dam njegovo pravo, a jaki među vama u mojim je očima slabim sve dok od njega ne uzmem ono što Allah zahtijeva."[535]

Jedan od ciljeva islamske vlasti jeste osiguranje uspostavljanja principa islamskog poretka koji pridonosi uspostavi islamske zajednice. Najvažniji od tih principa jesu: šūra, pravda, jednakost i sloboda. Ebu Bekr, radijallahu anhu, u svojoj je hutbi potvrdio ova načela: savjetodavno vijeće izabralo ga je za halifu, data mu je prisega i održao je hutbu u mesdžidu u prisustvu većine muslimana, što je jedan od principa šūre, a princip pravde potvrdio je tokom svoje hutbe. Nema nikakve sumnje da se pod pravdom u Ebu Bekrovom razmišljanju misli na islamsku pravdu koja je osnovni stub u izgradnji islamske zajednice i islamske vladavine, jer u zajednicama u kojima preovladava nasilje i koje ne poznaju pravdu – nema islama.

Uspostavljanje pravde među ljudima, pojedincima ili državama ne ulazi u okvir dobrovoljnog djelovanja vladara ili zapovjednika. Naprotiv, u islamu se uspostavljanje pravde među ljudima smatra jednom od najsvetijih i najbitnijih dužnosti. Cijeli islamski ummet jednoglasno potvrđuje obaveznost uspostavljanja pravde.[536] Fahr er-Razi, rahimehullah, rekao je: "Ummet je složan u pogledu toga da je vladar obavezan pravedno vladati."[537]

Ovaj propis ima potporu u kur'anskim ajetima i Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, hadisima. Jedan od ciljeva islamske države jeste uspostavljanje islamske zajednice u kojoj vladaju pravda i jednakost i u

[534] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 249.

[535] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/305.

[536] *Fikhut-temkin fil-Kur'anil-kerim*, str. 455.

[537] Razi, *Tefsir*, 10/141.

kojoj se sistematski radi na otklanjanju nepravde i borbi protiv svih njenih vrsta i oblika. Svakom čovjeku koji traži svoje pravo, islamska zajednica treba omogućiti i olakšati puteve da na najlakši i najbrži način ostvari svoje pravo, a ne da na tom putu ulaže veliki trud i imetak, i svim sredstvima treba spriječiti otežavanje postizanja prava onome ko ga traži.

Islam stavlja u obavezu vladarima da prema ljudima postupaju pravedno, bez obzira na njihov jezik, nacionalnu pripadnost ili društveni položaj. Vladar je obavezan da pravedno postupa među dvojicom zavađenih i da sudi prema istini, ne obraćajući pažnju na to da li su oni kojima se sudi njegovi prijatelji ili neprijatelji, imućni ili siromašni, poslovni ljudi ili radnici.[538] Uzvišeni Allah kaže:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُونُواْ قَوَّٰمِينَ لِلَّهِ شُهَدَآءَ بِٱلْقِسْطِ ۖ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَـَٔانُ قَوْمٍ عَلَىٰٓ أَلَّا تَعْدِلُواْ ۚ ٱعْدِلُواْ هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ ﴾

"O, vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte, i pravedno svjedočite! Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je najbliže čestitosti, i bojte se Allaha, jer Allah dobro zna ono što činite." (El-Maida, 8)

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je primjer pravednosti. Svojim poštenjem plijenio je ljudska srca i impresionirao razumom obdarene. Smatrao je da je pravednost praktični poziv u islam, jer se putem njega ljudska srca otvaraju prema vjeri. U dijeljenju je bio pravedan među ljudima, a zauzvrat je tražio da mu pomažu u ostvarivanju i postizanju pravde. U jednom od slučajeva i sâm se izložio odmazdi, što je dokaz njegove pravednosti i bogobojaznosti.[539] Od Abdullaha b. Amra b. El-Āsa, radijallahu anhu, prenosi se da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, jednom prilikom na hutbi rekao: "Sutradan dovedite deve koje su date kao sadaka da ih podijelimo i neka niko kod nas ne ulazi bez dozvole." Čuvši za to, jedna žena reče svom mužu: "Uzmi ovo uže, možda nas Allah opskrbi devom." Čovjek je

---

538 *Fikhut-temkin fil-Kur'anil-kerim*, str. 459.

539 *Tarihud-da'veti ilel-islam fi asril-hulefai*, str. 410.

otišao do Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhuma, i vidjevši da su oni ušli u ograđeni prostor za deve, ušao je za njima. Ebu Bekr, radijallahu anhu, okrenuo se i upitao: "Zašto si ušao?" Zatim je uzeo uže od čovjeka i udario ga njime. Kada je završio raspodjelu, pozvao je tog čovjeka, dao mu uže i rekao: "Udari me kao što sam ja tebe udario." Omer, radijallahu anhu, reče: "Neće te udariti i ne uvodi to kao propis koji će se nakon tebe prakticirati!" Ebu Bekr reče: "Kako ću stati pred Allaha na Sudnjem danu?" Omer reče: "Zadovolji ga imetkom." Ebu Bekr, radijallahu anhu, naredi svome slugi da dovede devu za putovanje s cijelom opremom, pliš i pet dinara (zlatnika), te ga je time zadovoljio.[540]

Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, načelo pravednosti, koje je potvrdio u svom obraćanju sljedbenicima, jedno je od općih islamskih načela u izgradnji islamskog društva. Islam je, dakle, mnogo prije savremenih zakona i ustava potvrdio i uvažio načelo pravednosti, a ovo načelo potvrđuje i plemeniti Kur'an u kojem Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقۡنَٰكُم مِّن ذَكَرٖ وَأُنثَىٰ وَجَعَلۡنَٰكُمۡ شُعُوبٗا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓاْۚ إِنَّ أَكۡرَمَكُمۡ عِندَ ٱللَّهِ أَتۡقَىٰكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٞ ١٣ ﴾

"O, ljudi, Mi vas od jednog muškarca i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha jeste onaj koji Ga se najviše boji, Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa." (El-Hudžurat, 13)

Prema principima islama, svi ljudi su jednaki: vladar i potčinjeni, muškarci i žene, Arapi i nearapi, bijelci i crnci itd. Islam je dokinuo razvrstavanje ljudi po spolu, boji, porijeklu ili društvenom sloju kojem neko pripada. Vladar i potčinjeni su, prema načelima islama, jednaki.[541] Najbolji pokazatelj primjene ovog načela jeste Ebu Bekrov, radijallahu anhu, govor u kojem je rekao: "Izabran sam da vas vodim, a nisam najbolji među vama. Ako budem postupao ispravno, vi me pomozite, a ako budem griješio, spriječite me u tome. Slabić među vama u mojim je očima jak sve dok mu

---

[540] *Tarihud-da'veti ilel-islam fi asril-hulefai*, str. 411.

[541] *Fikhut-temkini fil-Kur'anil-kerimi*, str. 460–461.

ne dam njegovo pravo, a jaki među vama u mojim je očima slab sve dok od njega ne uzmem ono što Allah zahtijeva."[542]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, svima je jednako i ravnopravno dijelio imetak iz državne blagajne. Ibn Sa'd i drugi prenose da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, u Es-Sunhu imao svoju blagajnu koju niko nije čuvao. Neko mu je sugerirao da odredi nekoga da čuva tu blagajnu, na što je on odgovorio da se ne boji za nju. Kada su ga upitali zašto, on je odgovorio: "Zaključana je!" Iz te blagajne imao je običaj toliko udjeljivati da u njoj ne bi ništa ostalo. Kada se preselio u Medinu, preselio je i tu blagajnu sa sobom i smjestio je u kuću u kojoj je živio. U blagajnu je pristizalo mnogo novca od prodaje ruda iz rudnika Džuhejna, a također za vrijeme njegove vladavine otvoren je rudnik u Benu Sulejmu koji je dao na korištenje u dobrotvorne svrhe. Sve prihode od tog rudnika ostavljao je u državnu blagajnu te ih ravnopravno svima dijelio, i slobodnom i robu, i muškarcima i ženama, i djeci i odraslima. Aiša, radijallahu anha, kazuje da je Ebu Bekr u prvoj godini svoje vladavine svakom slobodnom muškarcu i ženi i svakom robu i robinji dao određeni iznos novca, a sljedeće je godine taj iznos udvostručio. Tada mu je došla jedna grupa muslimana i rekla: "Zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ti si ovaj imetak jednako podijelio među ljudima. Međutim, među ljudima ima vrijednih, onih koji su prije drugih prihvatili vjeru i onih koji su od početka u vjeri, pa kada bi njima dao više nego ostalima?" Ebu Bekr, radijallahu anhu, odgovorio je: "Što se tiče skupina ljudi koje ste nabrojali: onih koji su prije drugih prihvatili vjeru i onih koji su od početka u vjeri, kako ja da to znam? To je stvar za koju Uzvišeni i Slavljeni Allah nagrađuje, a ovo je život i lijep primjer u njemu bolji je od sebičnosti."[543] Za vrijeme vladavine Ebu Bekra, radijallahu anhu, imetak se dijelio jednako svim kategorijama u društvu. Omer, radijallahu anhu, diskutujući o tome s Ebu Bekrom, radijallahu anhu, rekao je: "Zar izjednačuješ one koji su učinili dvije hidžre i klanjali prema dvije kible i one koji su islam prihvatili po oslobođenju Meke?" Ebu Bekr, radijallahu anhu, odgovori: "To što su radili, radili su u ime Allaha i nagrada za to osigurana im je kod Uzvišenog Allaha, a ovaj svijet je krajnji domet čovjeka."

---

[542] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/305.

[543] Tantavi, *Ebu Bekr es-Eiddik*, str. 187–188; Ibn Sa'd, 3/193.

Iako je Omer, radijallahu anhu, promijenio sistem raspodjele imetka dajući prednost onima koji su prije prihvatili islam i borcima, na kraju svoje vladavine rekao je: "Kada bih imao priliku da opet preuzmem hilafet, primijenio bih Ebu Bekrov način raspodjele i ne bih pravio razliku među ljudima."[544]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, kupovao je deve, konje i oružje radi potreba na Allahovom putu. Jedne godine kupio je plišano platno koje je nabavio iz pustinje i podijelio ga udovicama Medine u zimskom periodu. Iznos novca podijeljen u dobrotvorne svrhe za vrijeme njegove vladavine dostiže cifru od 200.000 zlatnika.[545]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, slijedio je Božanski put u uspostavljanju pravde i provođenju jednakosti među ljudima, brinuo je o pravima slabih i potlačenih. Smatrao je da se treba staviti u položaj slabih, čiji se glas ne čuje, kako bi se oštroumnošću, pronicljivošću, svjesnošću, ne omalovažavajući faktore snage svoga naroda, i pravednošću, uzdigao njihov značaj. Na taj način osigurao je postojanje svoje države i očuvao njen značaj u odbrani vjere i nacije.[546]

Od prvog trenutka svoje vladavine Ebu Bekr, radijallahu anhu, počeo je s primjenom tih uzvišenih ideala. Shvatio je da je pravednost čast, kako za vladara tako i za njegove sljedbenike, i zbog toga je svoju politiku postavio na tim osnovama stalno ponavljajući riječi Uzvišenog:

﴿ ۞ إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُ بِٱلۡعَدۡلِ وَٱلۡإِحۡسَٰنِ وَإِيتَآيِٕ ذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَيَنۡهَىٰ عَنِ ٱلۡفَحۡشَآءِ وَٱلۡمُنكَرِ وَٱلۡبَغۡيِۚ يَعِظُكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ ٩٠ ﴾

"Allah naređuje da se svačije pravo poštuje, dobro čini, i da se bližnjima udjeljuje, a razvrat i sve što je odvratno i nasilje zabranjuje; da pouku primite, On vas savjetuje." (En-Nahl, 90)

Ebu Bekr, radijallahu anhu, želio je da muslimani nađu smiraj i sigurnost u svojoj vjeri i pozivu u nju, jer sigurnost muslimana zavisi od stepena pravednosti vladara.

---

[544] Mavurdi, *El-Ahkam es-sultanijja*, str. 201.

[545] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 258.

[546] *Ebu Bekr redžulud-devla*, str. 46.

Vlast zasnovana na ovakvim osnovama, od vladara nužno zahtijeva uzdizanje iznad svih ličnih interesa i objedinjavanje pravednosti i milosti. Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, stanovište, u pogledu preuzimanja vlasti, temeljilo se na samoodricanju. Njegova potpuna odanost Allahu, poniznost i skromnost prema Njemu, doveli su ga do toga da razumije slabe i potrebne. Svojom pravednošću nadilazio je sve strasti i na tom putu sebe, svoje sinove i porodicu ostavljao po strani. Brinuo se o svim državnim poslovima, kako onim primarnim, tako i sekundarnim, s potpunom budnošću i oprezom kojim ga je počastio Allah, subhanehu ve te'ala.[547]

Na temelju navedenog, pravednost postavlja granice među ljudima: slabima je zagarantirano poštovanje njihovih prava i sigurni su da će u okrilju vladavine pravde iščeznuti slabost. U društvima u kojima vlada pravda, slabi postaju jaki, a njihova prava zaštićena. Također, pravda zaustavlja jake u trenucima kada čine nepravdu i omogućava da slabi ostvare svoja prava. U pravednom društvu ne postoje veze i oslonac na nekoga ko ima položaj, vlast ili nekoga od bližnjih u strukturama vlasti. To je taj ponos i potpuna snaga na Zemlji.[548]

Kako je samo lijepo o ovome rekao Ibn Tejmijja, Allah mu se smilovao: "Allah pomaže pravednu državu, makar ona bila i nevjernička, a ne pomaže nepravednu državu, pa makar bila muslimanska... Pravednošću se mire ljudi i umnožava imetak."[549]

5. *Iskrenost, temelj u odnosu između vladara i sljedbenika*

Ebu Bekr, radijallahu anhu, u svom prvom obraćanju rekao je: "Istina je emanet. Laž je obmana i prevara." Ovim riječima Ebu Bekr, radijallahu anhu, oglasio je temeljno načelo u načinu vođenja države, a to je: "istina i iskrenost između vođe i naroda osnova je međusobnih odnosa". Ovo mudro i političko načelo ima veoma bitan utjecaj na snagu nacije jer se njime uspostavljaju mostovi povjerenja između naroda i njihovog vođe. To političko rasuđivanje proizašlo je iz islamskog poziva na iskrenost. Kaže Uzvišeni:

---

547 Hejkel Baša, *Es-Siddik*, str. 224.

548 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 246.

549 *Es-Sijasetuš-šerijja*, str. 10.

“O, vjernici, bojte se Allaha i budite sa onima koji su iskreni.” (Et-Tevba, 119) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozoravajući na laž, rekao je: *“S trojicom Allah neće razgovarati na Sudnjem danu, niti će ih očistiti, niti će ih pogledati i njih čeka bolna kazna. To su starac bludnik, vladar lažov i oholi siromah.”*[550]

Ebu Bekrove riječi: “Istina je emanet, a laž je obmana i prevara”, sadrže mnoga značenja. Imale su dušu koja ih je raznosila i širila među ljudima, jačajući njihovu snagu i ulijevajući im nadu. Ebu Bekr, radijallahu anhu, odbijao je da naziva stvari drukčije osim njihovim pravim imenima i značenjima. Vladar koji laže svoj narod zapravo je njihov izdajnik, on živi na račun naroda, a zatim ga vara i zapostavlja. Najjadniji vladar jeste onaj koji zastupa laži, a naziva ih drugim imenima. Ebu Bekr, radijallahu anhu, takvog je nazvao varalicom i državnim neprijateljem broj jedan. Zar poslije prevare postoji gore neprijateljstvo?! Ebu Bekr, radijallahu anhu, doista je uvijek ostao dosljedan ovoj metodi uzdižući njome jedne, a ponižavajući druge.

Izgraditi i okupiti oko sebe ljude od povjerenja jedna je od najfinijih umjetnosti vladanja jer takvi ljudi su oslonac države, stoje na njenom braniku u teškim danima. Kada malo podrobnije razmislimo o Ebu Bekrovim, radijallahu anhu, riječima, shvatit ćemo da je bio jedan od najboljih primjera ove uzvišene i profinjene umjetnosti i u to nema nikakve sumnje jer je išao stazom svoga plemenitog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[551] U današnjem vremenu svi narodi u svijetu trebaju uvesti ovaj Božanski princip u međusobnim odnosima vladara i njihovih sljedbenika s ciljem odupiranja izbornim prevarama i lažnim optužbama. Trebaju iskoristiti sredstva javnog informiranja u svrhu razotkrivanja lažnih optužbi koje plasiraju oni koji su u opoziciji ili kritičari vlasti. Pomoću svih relevantnih institucija, koje pomažu u ispravljanju i procesuiranju vladara u slučaju da skrenu sa Pravog puta, narod nadgleda i prati vladarevo pridržavanje

[550] Muslim, *Sahih*, br. 172.

[551] Medždi Hamdi, *Ebu Bekr redžulud-devleti*, str. 36–37.

iskrenosti i istine.[552] Jedino ih tako mogu spriječiti u ostvarivanju njihovih pohlepnih namjera, nepravednog dolaska na pozicije, bahatog ponašanja i nezakonitog gomilanja imetka.

6. Izjava o vođenju borbe i priprema naroda za nju

Ebu Bekr, radijallahu anhu, u svom prvom obraćanju rekao je: "Nijedan narod neće ostaviti borbu (džihad) na Allahovom putu, a da neće biti ponižen." Ebu Bekr, radijallahu anhu, svoj borbeni duh naučio je direktno od svoga Vjerovjesnika i velikog vojskovođe, sallallahu alejhi ve sellem, u pravim borbama na bojnim poljima između širka i imana, Pravog puta i zablude, dobra i zla. Već smo spomenuli neke od Ebu Bekrovih stavova koje je zauzimao tokom učešća u borbama uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Kada budete trgovali na veresiju i budete zadovoljni i zaokupljeni stočarstvom i zemljoradnjom, a ostavite borbu, Allah će na vas poslati poniženje koje neće skinuti s vas dok se ne zaokupite svojom vjerom."*[553] Iz ovih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi, Ebu Bekr, radijallahu anhu, shvatio je da će narode zadesiti poniženje ukoliko ostave borbu na Allahovom putu i zbog toga je borbu učinio jednim od osnovnih postulata u svojoj vladavini.[554] Na taj način uspio je sakupiti i mobilizirati svu energiju naroda za borbu kako bi uklonio nepravdu od onih kojima je nanesena, otklonio koprenu s očiju potlačenih, kako bi zarobljenicima povratio slobodu i kako bi otklonio sve prepreke pred širenjem Allahove vjere koje bi se našle na njenom putu.

7. Izjava o borbi protiv razvrata

Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: "Razvrat se neće proširiti među narodom a da neće biti stavljen na kušnju."[555] Ebu Bekr, radijallahu anhu, ovdje podsjeća muslimane na Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"U jednom narodu nikada se neće proširiti razvrat dok ga ne počnu javno činiti, a da se među njima neće proširiti kuga i bolesti koje nisu bile među njihovim*

---

[552] *Fikhuš-šura vel-istišara*, str. 442.

[553] Ebu Davud, *Sunen*, 3462. Albani kaže da je sahih.

[554] *Ebu Bekr redžulud-devla*, str. 73.

[555] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/305.

precima... "[556] Razvrat je velika bolest zajednice kojoj nema lijeka i jedan od razloga slabljenja i uništenja zajednice, jer takvom društvu ništa nije bitno niti sramno. U razvratnom društvu izostaje ljubomora, a podstiču se ružne i sramotne stvari. To je društvo slabosti, bestidnosti, boli i bolesti, a stanje ljudi najbolji je dokaz za to. Iz tih razloga, Ebu Bekr, radijallahu anhu, stao je u odbranu ljudskih vrijednosti, dostojanstva i morala.[557] Sprovođenjem svoje politike nastojao je očuvati čistoću nacije i udaljiti narod od razvrata bilo koje vrste. Želio je napraviti jako društvo, koje se neće povoditi za strastima i koje šejtan neće uspjeti odvesti sa Pravoga puta, i produktivnu zajednicu koja će koristiti svim ljudima.

Jasna je veza između morala i osnivanja države i nastanka civilizacija. Kada se upropaste moralne vrijednosti i uništi savjest, dolazi do propasti naroda jer prevladaju nered i uništenje. Onome ko izučava život drevnih naroda i civilizacija postaje očito i jasno kako su one nastale na principima plemenitog morala i ispravnog vjerovanja, kao što je civilizacija koja je nastala za vrijeme Davuda i Sulejmana, alejhimes-selam, zatim civilizacija koja je nastala u vrijeme Zul-Karnejna, i mnoštvo drugih civilizacija koje su se pridržavale moralnih normi i bile uspješne sve dok su se držale tih normi. Međutim, kada se među njih uvukao i raširio razvrat, predali su se šejtanima i tako Allahove blagodati zamijenili nevjerstvom. Na taj način omogućena je propast naroda čija je moć oslabila, a civilizacija potpuno nestala.[558]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, spoznao je tok razvoja društava i država i razloge njihovog nestanka, te je shvatio da do propasti država dolazi zbog raskoši, nereda i upuštanja u razvrat i nemoral. Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ وَإِذَآ أَرَدۡنَآ أَن نُّهۡلِكَ قَرۡيَةً أَمَرۡنَا مُتۡرَفِيهَا فَفَسَقُواْ فِيهَا فَحَقَّ عَلَيۡهَا ٱلۡقَوۡلُ فَدَمَّرۡنَٰهَا تَدۡمِيرٗا ١٦ ﴾

"Kad hoćemo jedan grad uništiti, onima koji su u njemu na raskoš navikli prepustimo da se razvratu odaju i da tako zaslužе kaznu, pa

---

[556] Albani, *Sahih*, 2/370; Ibn Madža, *Sunen*, br. 4019.

[557] *Ebu Bekr redžulud-devla*, str. 66.

[558] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 252.

ga onda do temelja razrušimo" (El-Isra, 16), tj. naredili smo im da se pokoravaju i rade dobra djela, a da se klone grijeha i griješenja. Međutim, oni su griješili i grijehu se prepustili tako da se nad njima sprovela kazna i razrušenje, kao "nagrada" za njihovo griješenje. U ovom ajetu riječ "emerna", po ustaljenom kiraetu, čita se bez tešdida, dok se po drugom kiraetu ova riječ čita s tešdidom "emmerna"[559] i tada znači: "Učinili smo ih glavešinama, pretpostavljenima". Luksuz, iako je njegov uzrok mnoštvo novca i vlast, također je psihičko stanje koje odbija ustrajnost na Allahovom putu. Međutim, svako bogatstvo ne naziva se i ne karakterizira luksuzom.[560]

Ebu Bekrova, radijallahu anhu, politika u borbi protiv razvrata sasvim je odgovarajuća za današnje vladare muslimana koji ga trebaju slijediti u tome. Bogobojazan, oštrouman i pravedan vladar odgaja svoj narod u okrilju časnih i moralnih vrijednosti i u tom slučaju on je vođa ljudi, koji su spoznali i osjetili šta je to čovječnost, ljudi čijim venama teče krv ljudskosti. Međutim, vladar koji se odlikuje nedostatkom oštroumnosti i nepromišljenošću, širi razvrat među svojim narodom. Takav vladar snagom svoje vlasti radi na zaštiti razvrata i bori se protiv uzvišenih vrijednosti i pohvalnog morala, dovodeći svoj narod do najnižih stepena, tako da postaju kao izgubljene životinje i zalutala stada, zainteresirani samo za uživanje i varljivo i lažno uljepšavanje. Nakon toga, postaju jadnici koji su za sobom ostavili ljudskost i velikodušnost. Na ovakve vladare ukazuje se u riječima Uzvišenog, koji je rekao:

﴿ وَضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلٗا قَرۡيَةٗ كَانَتۡ ءَامِنَةٗ مُّطۡمَئِنَّةٗ يَأۡتِيهَا رِزۡقُهَا رَغَدٗا
مِّن كُلِّ مَكَانٖ فَكَفَرَتۡ بِأَنۡعُمِ ٱللَّهِ فَأَذَٰقَهَا ٱللَّهُ لِبَاسَ ٱلۡجُوعِ وَٱلۡخَوۡفِ بِمَا
كَانُواْ يَصۡنَعُونَ ١١٢ ﴾

"Allah navodi kao primjer grad, siguran i spokojan, kome je u izobilju dolazila hrana sa svih strana, a koji je nezahvalan na Allahovim blagodatima bio, pa mu je Allah zbog onoga što je radio dao da iskusi i glad i strah." (En-Nahl, 112)

---

559 Ibn Kesir, *Tefsir*, 5/85.

560 Muhammed Hamil, *Menhedžu kitabetit-tarihil-islami*, str. 65.

Ovo su neka razmatranja i pojašnjenja određenih Ebu Bekrovih, radijallahu anhu, stavova koje je ponudio svim ljudima pojašnjavajući državnu politiku koja treba da bude zastupljena u ispravnom društvu. Odredio je dužnosti vladara i granice u odnosima između vladara i njegovih sljedbenika, i mnoštvo drugih bitnih temelja u izgradnji države i odgoju naroda. Na ovaj način započeo je islamski hilafet. Jasno i praktično definiran je pojam upravljanja. Narod je bio oduševljen biranjem halife na ovakav način i njime su bili izuzetno zadovoljni. Smatrali su da je stroga dužnost očuvanje sistema koji je osnovao sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jer, iako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, iza sebe je ostavio vjeru i Knjigu koja će muslimane voditi tim putem. Zadovoljstvo koje su ljudi iskazali zbog izbora Ebu Bekra, radijallahu anhu, za halifu dokaz je njihove želje za očuvanjem sistema koji je uspostavio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[561]

Muslimani su uživali u Ebu Bekrovoj, radijallahu anhu, vladavini, ali ne dugo. Ebu Bekr je u svojoj hutbi pojasnio način funkcioniranja upravne vlasti koja se primjenjivala u njegovo vrijeme i koja bi se trebala primjenjivati i nakon njega pa sve do našeg vremena. To je bila savjetnička vlast koju je predvodio najproduktivniji, najpronicljiviji, najučeniji i najbogobojazniji čovjek, Ebu Bekr, radijallahu anhu, i teško da zagovarači sloboda i pravde mogu naći bolju strategiju za narode od Ebu Bekrove strategije.[562]

Imam Malik, rahimehullah, objašnjava da nijedan čovjek ne može postati vođa ili vladar sve dok se ne okiti svojstvima koja su krasila Ebu Bekra, radijallahu anhu, i sve dok ne ispuni uvjete koje je Ebu Bekr spomenuo u svom obraćanju i objašnjenju svoje politike.[563]

---

561 Ahmed Ibrahim eš-Šerif, *Dirasat fil-hadaretil-islamijja,* str. 209–210.

562 *Ešherul-mešahiril-islami fil-harbi ves-sijaseti*, str. 120.

563 Sujuti, *Tarihul-hulefai*, str. 92.

Drugo: Uređenje unutrašnjih poslova

Ebu Bekr, radijallahu anhu, želio je da u djelo provede politiku koju je kreirao za svoju državu, tako da je među ashabima izabrao saradnike da mu pomognu na tom putu. Ebu Ubejdu b. Džerraha, radijallahu anhu, imenovao je za povjerenika finansija (ministarstvo finansija) i prepustio mu poslove vezane za državnu blagajnu. Omera, radijallahu anhu, postavio je na čelo pravosuđa (ministarstvo pravde), dok je i sam učestvovao u tom poslu. Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, imenovan je za pisara (ministarstvo veza i komunikacija)[564], međutim, ponekad su pisali i neki drugi ashabi koji su se u datom trenutku našli u toj instituciji, kao što su Alija b. Ebu Talib i Osman b. Affan, radijallahu anhuma. Muslimani su Ebu Bekra, radijallahu anhu, prozvali zamjenikom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili halifetu resulillah. Ashabi su smatrali neophodnim da Ebu Bekra oslobode ostalih poslova, kako bi se mogao posvetiti državnim poslovima. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je trgovac i svaki je dan odlazio na pijacu i trgovao, prodavao i kupovao. Nakon što je preuzeo hilafet, Omer i Ebu Ubejda, radijallahu anhuma, sreli su ga dok je hodao prema pijaci noseći na leđima trgovačku robu, te ga upitaše: "Gdje si se zaputio, zamjeniče Allahovog Poslanika?" "Na pijacu", odgovori on. "Kako ćeš to raditi a preuzeo si na sebe obavezu vođenja države?", upitaše ga njih dvojica. "A kako ću hraniti svoju porodicu?", odgovori Ebu Bekr. "Pođi s nama da ti odredimo platu iz državne blagajne", rekoše mu, te mu odrediše pola ovce svaki dan.[565] U djelu *Er-Rijadu en-nudra* navodi se da mu je plata iznosila 250 zlatnika godišnje i svaki je dan dobivao jednu ovcu, izuzimajući iznutrice, glavu i koljenice. Međutim, to njemu i njegovoj porodici nije bilo dovoljno. Navodi se da je Ebu Bekr sve zlatnike koje je posjedovao dao u državnu blagajnu, a zatim je otišao do Bekije radi uzimanja prisege. Omer, radijallahu anhu, došao je i zatekao žene kako sjede i upitao ih: "Šta želite?" "Želimo da dođe zamjenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da presudi među nama." Omer, radijallahu anhu, otišao je da ga potraži i našao ga na pijaci, uzeo ga za ruku i rekao: "Dođi ovamo."

---

[564] Dr. Ševki Ebu Halil, *Fi tarihil-islami*, str. 218.

[565] *Er-Rijadun-nudreti fi menakibil-ušra*, str. 291.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Nemam potrebe za onim što ste mi odredili[566], jer ono što ste mi dali nije dovoljno ni meni ni mojoj porodici." Omer, radijallahu anhu, reče: "Povećat ćemo ti." Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Potrebno mi je 300 zlatnika godišnje i cijela ovca svaki dan." "To ne može", reče Omer. Tada dođe Alija, radijallahu anhu, i reče: "Daj mu koliko je tražio." "Zaista misliš tako?", upita Omer. "Da", odgovori Alija. "Dogovoreno", reče Omer, radijallahu anhu. Zatim je Ebu Bekr, radijallahu anhu, otišao, popeo se na minber i prisutnim ljudima rekao: "O, ljudi, moja je plata bila 250 zlatnika i ovca, izuzimajući njenu glavu, iznutrice i koljenice. Omer i Alija, radijallahu anhuma, povećali su mi je na 300 zlatnika i cijelu ovcu svaki dan. Jeste li zadovoljni time?" "Tako nam Allaha, zadovoljni smo!", odgovoriše muhadžiri.[567]

Ovo je divan primjer razumijevanja ashaba i brige za vjeru i vlast koju su pokazali propisujući naknadu svom vladaru, oslobađajući ga na taj način trgovačkog posla, kako bi mogao, čuvajući vrijeme, snagu i ideje, posvetiti se poslovima ummeta. Ovim potvrđuju veličanstveno pravilo u islamu po kojem se novčana sredstva naroda odvajaju od vladarevih.

Ovo pravilo Zapad je tek spoznao u posljednjim stoljećima. Krilatica: *Caru carevo,* bila je rasprostranjena u njihovim zajednicama i zbog nje su narodi godinama ratovali. Najiskreniji izraz koji objašnjava da su sva novčana sredstva bila u vlasništvu države i vladara jeste rečenica Luja XVI, koji je rekao: "Ja sam država, a država je – ja." Luj XVI bio je poznati trgovac ljetnih prinosa – trgovao je hranom svoga naroda, a u isto vrijeme njegov je narod gladovao i u tome niko nije vidio ništa loše. Zar on nije osnova, a njegov narod dio njega?![568]

Kakvi su principi današnjeg čovječanstva u odnosu na ove principe ashaba? Islamska vlast tadašnjeg vremena predala je riznice ljudima koji su imetak iz njih trošili onako kako su htjeli i koristili ga shodno svojim potrebama. Posjedovali su nemjerljivo bogatstvo i imetak koji se iz dana u dan sve više povećavao, a većina tog imetka potjecala je od vladara i zapovjednika potlačenih naroda. Kasnije se ispostavilo da imetak i nekretnine

[566] *Er-Rijadun-nudreti fi menakibil-ušra*, str. 291.

[567] *Er-Rijadun-nudreti fi menakibil-ušra*, str. 291.

[568] *Ebu Bekr redžulud-devla*, str. 35.

koji su posjedovali vladari i zapovjednici osvojenih područja, bez obzira na njihovu količinu, nisu im značili ništa i da ih ni od bilo čega nisu mogli zaštititi, a primjer za to jeste iranski šah koji, pored svega što je posjedovao, nije mogao naći zemlju u koju bi se sklonio. Ovakvo je njihovo stanje na dunjaluku, a na ahiretu je obračun još veći.[569]

Dužnost muslimanskih vladara jeste da se povedu za ovim plemenitim ashabom koji je vodio islamsku državu nakon smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. "Moj je narod svakako znao da ja sa svojim zanatom nisam bio nemoćan za izdržavanje svojih ukućana. Sada sam zauzet općim poslovima muslimana, pa će se ukućani Ebu Bekra hraniti iz državne imovine, ali on će njome trgovati u korist muslimana."[570]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, svojim je radom potvrđivao lijepa značenja upravljanja. Ebu Bekr nije dobijao novčanu naknadu zbog toga što se posvetio radu za vjeru, njenom širenju i odbrani, nego zbog svoje zauzetosti općim poslovima muslimana i nemogućnosti da zaradi za vlastite potrebe.[571]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, i njegovi ashabi ispisali su predivne stranice u velikom vremenskom rasponu. U isto vrijeme, čovječanstvo je stalno u potrazi za napretkom i prosperitetom, i na kraju se uvijek nađe pred nogama ovih uzornih ashaba, Allah bio njima zadovoljan.[572]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, marljivo je radio na izgradnji islamske države, a posebno se posvetio njenom unutrašnjem uređenju, odlučno sprečavajući bilo koji pokušaj razgradnje građevine koju je ostavio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Posebno se brinuo o svojim sljedbenicima, a poznati su mnogi njegovi plemeniti i časni stavovi o ovom pitanju. Posebnu pažnju posvetio je pravosuđu i stalno je pratio ponašanje svojih namjesnika, slijedeći Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, metode u svim pitanjima. U nastavku knjige spomenut ćemo neke detalje Ebu Bekrove časne politike upravljanja.

---

[569] Mahmud Šakir, *Et-Tarihul-islami*, str. 11.

[570] Buhari, *Sahih*, br. 2070.

[571] *Ebu Bekr redžulud-devla*, str. 35.

[572] *Ebu Bekr redžulud-devla*, str. 36.

1. *Ebu Bekr, radijallahu anhu, u zajednici muslimana*

Ebu Bekr, radijallahu anhu, živio je među muslimanima kao halifa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali nije propuštao nijednu priliku koja bi mu se pružila a da nije nekoga nešto naučio ili naredio da se čini dobro, a odvratio od činjenja loših djela. Njegovi stavovi ostavljali su trag na njegove sljedbenike i zračili su uputom, vjerom i moralom. U narednim redovima kroz praktične primjere navest ćemo neke od Ebu Bekrovih poznatih stavova i djela.

a. Mužnja ovaca, slijepa starica i obilazak Ummu Ejmen

Prije nego što je postao halifa, Ebu Bekr je muzao ovce stanovnicima svoga naselja. Kada je izabran za halifu, jedna od komšinica iz naselja rekla je: "Sada nam više neće musti ovce." Ebu Bekr, radijallahu anhu, čuo ju je i rekao: "Allaha mi, ja ću vam ih musti. Želim da me hilafet koji sam preuzeo ne odvede s puta morala kojim sam kročio", i tako je nastavio musti ovce. Kada bi mu dovele svoje ovce da ih pomuze, Ebu Bekr bi upitao: "Hoćete li da bude pjene ili ne?", pa ako bi neka žena rekla da želi s pjenom, odmaknuo bi posudu od vimena kako bi se napravilo što više pjene, a ako bi rekla bez pjene, primaknuo bi posudu vimenu kako se pjena ne bi pravila. Tako je radio šest mjeseci u Es-Sunhu, a zatim se preselio u Medinu.[573]

U ovom predanju uočava se dio Ebu Bekrove, radijallahu anhu, etike koja ga je krasila. Ovo je velika poniznost od velikog čovjeka: velikog po godinama, velikog po svom položaju i zaslugama, jer u to je vrijeme bio halifa muslimana. Strogo je vodio računa da položaj halife ne promijeni njegove odnose s ljudima, iako mu je to oduzimalo prijeko potrebno vrijeme. Ovaj primjer također nam govori o stepenu činjenja dobrih djela i dobročinstva po kojima su ashabi bili poznati, iako ih je to koštalo mnogo truda i vremena.[574]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, svojom iskrenom odlučnošću i nevjerovatnom upornošću, osvojio je cijeli Arabijski poluotok i priključio ga Allahovoj vjeri, a zatim je pod svojom komandom poslao vojsku koja je pobijedila dvije najveće države na Zemlji. Ebu Bekr, radijallahu anhu, muze ovce

[573] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 3/186. Lanac prenosilaca ovog hadisa je hasen li gajrihi.

[574] *Et-Tarihul-islami*, 19/8.

komšinicama i govori: "Ne želim da me promijeni funkcija halife koju sam preuzeo." Funkcija halife koju je preuzeo nije bila ni jednostavna ni lahka; to je bila funkcija u kojoj je imao ulogu Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, zamjenika, ulogu čuvara suvereniteta Arapa, ulogu komandanta vojske koju je poslao da s vlasti strgne perzijske moćnike i rimske velikane, i da na njihovim područjima uspostavi pravdu, proširi znanje i donese kulturno prosvjećenje. Uz sve ovo, Ebu Bekr, radijallahu anhu, ne želi da ga to promijeni i da ga spriječi od muže ovaca u svom naselju.[575]

Jedan od plodova vjere u Allaha jeste pohvalan moral, a plod morala jeste poniznost koja se utjelovila u ličnosti Ebu Bekra, radijallahu anhu, kako u ovom, tako i u drugim slučajevima. Kada bi mu ispale uzde njegove deve, dok bi jahao, sišao bi s nje i uzeo ih. Vidjevši ga da tako postupa, ashabi su mu govorili: "Kada bi naredio nekome od nas da ti ih dohvati", a on je odgovarao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je da od ljudi ništa ne tražimo."[576] Ebu Bekr, radijallahu anhu, ostavio nam je živi primjer u razumijevanju i primjeni poniznosti izveden iz Allahovih, subhanehu ve te'ala, riječi:

﴿ فَأَخَذْنَٰهُ وَجُنُودَهُۥ فَنَبَذْنَٰهُمْ فِى ٱلْيَمِّ ۖ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٤٠﴾ ﴾

"Pa Mi dohvatismo i njega i vojske njegove, i u more ih bacismo; pogledaj kako su skončali nevjernici" (El-Kasas, 40), i iz Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"Sadaka neće umanjiti imetak, a zbog oproštaja greške drugome, Allah daje veliki ugled i ponos. Niko se neće radi Allaha poniziti a da ga Allah zbog toga neće uzdići."*[577] Ova vrsta morala, tj. poniznost, povela ga je i usmjerila na put služenja drugim muslimanima, a posebno slabima i onima kojima je bila potrebna pomoć. Od Ebu Saliha el-Gafarija prenosi se da se Omer b. Hattab brinuo o jednoj slijepoj starici koja je stanovala u predgrađu Medine. Donosio bi joj vodu i obavljao ostale potrebne poslove. Kada bi god došao u njenu kuću, zatekao bi da

[575] Tantavi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 186.

[576] Mahmud Šakir, *Et-Tarihul-islami*, str. 8.

[577] Muslim, *Sahih*, br. 2588.

su poslovi već urađeni, tako da se određeno vrijeme trudio da dolazi što ranije kako ga niko u tome ne bi pretekao. Međutim, uzalud, uvijek je neko dolazio prije, tako da je Omer odlučio da otkrije ko dolazi i jednog dana to mu je pošlo za rukom bio je to Ebu Bekr, radijallahu anhu, koji je u to vrijeme bio halifa.[578]

Od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je Omeru: 'Hajde da posjetimo Ummu Ejmen kao što ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjećivao.' Kada su stigli do nje, ona je počela plakati. 'Šta te je rasplakalo?', upitali su je. 'Ono što je kod Allaha bolje je za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem', dodali su. Na to ona reče: 'Ne plačem zbog toga što ne znam da je ono što je kod Allaha bolje za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego plačem zbog toga što je prekinuta Objava sa nebesa.' Tako ih je rasplakala te su i oni počeli plakati sa njom."[579]

b. Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, savjetovanje žene koja se zavjetovala da neće ni s kim razgovarati

Ebu Bekr, radijallahu anhu, zabranjivao je činjenje djela iz paganskog doba i zabranjivao je uvođenje novih stvari u vjeru. Pozivao je na činjenje islamom propisanih djela i na slijeđenje sunneta.[580] Od Kajsa b. Ebu Hazima prenosi se: "Ebu Bekr je ušao kod neke žene iz plemena Ahmes koju su zvali Zejneb i vidio da ona ne govori. 'Šta joj je pa ne govori?', upitao je. 'Obavila je hadž šuteći', odgovorili su. 'Govori', reče joj on, 'jer ta šutnja nije dopuštena, to je paganski, predislamski običaj.' Tada je ona progovorila i upitala: 'Ko si ti?' 'Ja sam jedan od muhadžira', odgovori on. 'Od kojih muhadžira?', upita ona. 'Iz Kurejša', odgovori on. 'A koji iz Kurejša?', upita ona. 'Doista si ti radoznala! Ja sam Ebu Bekr', reče on. 'O, halifo Allahovog Poslanika, kako ćemo ostati u ovom dobru koje je Allah propisao nakon džahilijeta?', upita ona. 'Bit ćete na tom putu', odgovori on, 'sve dok vam vođe budu ispravne.' 'A ko su vođe?', upita ona. 'A zar u tvom narodu nema dužnosnika i prvaka koji ljudima upravljaju, a oni im

---

578 Tantavi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 29.

579 Muslim, *Sahih*, br. 2454.

580 Medždi Fethi es-Sejjid, *Sahihu et-tevsiki fi sireti hajatis-Siddiki*, str. 140.

se pokoravaju!?', upita on. 'Svakako!', odgovori ona. 'E, oni su ti koji ih predvode', završi on."[581]

Hattabi, rahimehullah, rekao je: 'U džahilijetske obrede spadala je i šutnja. Osoba koja bi ušla u itikaf, danonoćno bi šutjela, sve vrijeme. Međutim, kasnije je to zabranjeno i naređeno je da se govori ono što je dopušteno i dobro. U ovom događaju nalazi se dokaz za one koji kažu da je onome ko se zavjetovao da neće govoriti pohvalno da govori i da nema iskupljenja za to, jer joj Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije naredio da se za šutnju iskupi. Analogno tome, onome ko se zavjetuje da neće govoriti, to se ne smatra zavjetom, jer je Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao da to nije dozvoljeno i da to spada u džahilijetske obrede koje je islam dokinuo. Ovo može reći samo onaj koji je imao prethodno znanje o tome, preuzeto od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i smatra se propisom koji se veže za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[582]

Ibn Hadžer, rahimehullah, rekao je: "Što se tiče hadisa koji govore o šutnji i njenim vrijednostima, oni nisu u suprotnosti s ovim jer se odnose na različite svrhe. U pohvalnu šutnju spada ostavljanje ružnog govora, kao i onog dozvoljenog ako vodi ka ružnom. Zabranjenom šutnjom smatra se kada neko ko je u stanju govoriti, namjerno ostavi govor, a Allah najbolje zna.[583]

c. Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, interesovanje za naređivanje dobra i odvraćanje od zla

Ebu Bekr, radijallahu anhu, naređivao je činjenje dobrih djela, a zabranjivao loša. Pojašnjavao je ljudima ono što im je bilo nejasno i ono što nisu dobro razumjeli. Od Kajsa b. Ebu Hazima prenosi se da je rekao: "Čuo sam Ebu Bekra, radijallahu anhu, da je rekao:

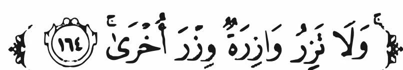
﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ عَلَيْكُمْ أَنفُسَكُمْ ۖ لَا يَضُرُّكُم مَّن ضَلَّ إِذَا ٱهْتَدَيْتُمْ ۚ إِلَى ٱللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾ ﴾

[581] Buhari, *Sahih*, br. 3834.

[582] *Fethul-Bari*, 7/150.

[583] *Fethul-Bari*, 7/151.

'O, vjernici, brinite se o sebi; ako ste na Pravom putu, neće vam naškoditi onaj ko je zalutao.' (El-Maida, 105) Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: *'Nema tog naroda u kojem se čine grijesi, i oni budu u stanju da to promijene, pa to ne urade, a da ih Allah neće sve kaznom obuhvatiti.'* U drugoj verziji navodi se da je rekao: 'O, ljudi, vi učite i čitate ovaj ajet, ali ga stavljate tamo gdje mu nije mjesto. Čuli smo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: – *Kada ljudi vide nekog zulumćara i ne spriječe ga u tom poslu, i ne uhvate ga za ruku, Allahova kazna može ih sve zahvatiti.'"*[584] Imam Nevevi, rahimehullah, rekao je: "Što se tiče Allahovih, subhanehu ve te'ala, riječi: **'O, vjernici, brinite se o sebi...'**, one nisu u suprotnosti s obavezom naređivanja dobra i odvraćanja od zla. Najispravnije mišljenje jeste da je značenje ovoga ajeta: Kada vi budete radili ono čime ste obavezani, neće vam naškoditi to što drugi ne urade, kao što su Allahove riječi:

'A nijedan grješnik neće nositi grijehe drugoga.' (El-En'am, 164) Ako je to tako, ako se uradi što god je obavezno u svrhu naređivanja dobra i odvraćanja od zla i onaj kome je upućeno ne posluša, to ne šteti onome koji upozorio jer je on uradio ono što je bio dužan uraditi."[585]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, podsticao je ljude na dobro. Od Mejmuna b. Mehrana prenosi se da je neki čovjek poselamio Ebu Bekra, radijallahu anhu, rekavši: "Es-selamu alejke, zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!", a Ebu Bekr ga upita: "Zar samo meni (nazivaš selam), pored svih ovih ostalih?!"[586]

Ebu Bekr je imao običaj ostavljati neka djela koja su bila u domenu sunneta bojeći se da onaj kojem nisu bila poznata neće pomisliti da su obavezna. Od Huzejfe b. Eseda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vidio sam Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhuma, da nisu svake godine klali kurban bojeći se da se ljudi ne povedu za njima." U drugoj verziji

---

[584] Hadis je sahih, bilježi ga Ebu Davud, *Sunen*, br. 4338.

[585] *Avnul-Ma'budi šerh Sunen Ebi Davud*, 11/329.

[586] Hatib, *El-Džami li ahlakir-ravi ve adabis-sami*, 1/172, br. 255.

navodi se: "...prezirući da se povedu za njima."[587] Svoga sina Abdurrahmana savjetovao je da se lijepo odnosi prema komšijama. Jednog dana, dok se Abdurrahman raspravljao s jednim od komšija, Ebu Bekr mu je rekao: "Ne raspravljaj se sa svojim komšijom jer to zadržava i udaljava ljude."[588] Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je dobar prema svom ocu. Kada je obavljao umru u mjesecu redžebu dvanaeste godine po Hidžri, u Meku je ušao u rano jutro. Otišao je do svoje kuće i pred vratima zatekao svoga oca Ebu Kuhafu kako sjedi s dvojicom mladića koji mu rekoše: "Ovo je tvoj sin", te on žurno ustade. Ebu Bekr je požurio devu da klekne kako bi sišao, ali je sišao s nje dok je ona još stajala kako bi poljubio svoga oca. Narod je prilazio i selamio ga. Ebu Kuhafa mu je rekao: "O, ti koji oslobađaš robove, ovo su plemići, pa lijepo se druži s njima." Ebu Bekr reče: "Oče moj, nema snage ni moći osim kod Allaha. Obavezao sam se velikim poslom za koji nemam snage, ali se ne žalim osim Allahu."[589]

Ebu Bekr je veliku pažnju pridavao namazu i skrušenosti u njemu, i mnogo je vodio računa o ljepoti ibadeta koji je činio. U namazu se nije okretao.[590] Stanovnici Meke govorili su: "Ibn Džurejdž je preuzeo namaz od Ate, a Ata ga je preuzeo od Ibn Zubejra, a Ibn Zubejr od Ebu Bekra, a Ebu Bekr ga je preuzeo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Abdurrezak je govorio: "Nisam vidio ikoga da ljepše obavlja namaz od Ibn Džurejdža."[591] Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Ebu Bekr je klanjao narodu sabah-namaz proučivši na njemu suru El-Bekara. Kada je završio, Omer mu reče: 'O, zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisi bio završio a vidjeli smo sunce da je izašlo.' 'Da je izašlo, ne bi nas zateklo nemarne', odgovorio je Ebu Bekr."[592]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, također je podsticao ljude na strpljenje u velikim nedaćama. Kada bi se u nekoj porodici dogodio smrtni slučaj, ukućanima je imao običaj reći: "U strpljenju nema nevolje, niti u naricanju

[587] Lanac prenosilaca je ispravan. Bilježi ga Taberani, *El-Kebir*, br. 3057.

[588] Ibn Mubarek, *Ez-Zuhd*, 1/551.

[589] *Sifetus-safva*, 1/258.

[590] Ahmed, *Fedailus-sahaba*, 1/254.

[591] Ahmed, *Fedailus-sahaba*, 1/255.

[592] *Er-Rijadun-nudreti fi menakibil-ušra*, str. 224.

koristi. Smrt je lakša od onoga što je bilo prije nje, a teža od onoga što dolazi nakon nje. Sjetite se gubitka Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, to će vam ublažiti vašu nevolju, i neka vam Allah poveća nagradu."[593] Ebu Bekr je izrazio saučešće Omeru, radijallahu anhu, kada je izgubio sina, rekavši mu: "Allah ti nadoknadio ono što ti je uzeo."[594] Upozoravao je narod na opasnost razvrata, nevjernosti i spletkarenja, govoreći: "Ako se pri čovjeku nađu tri svojstva, on je takav: razvrat, nevjernost i spletkarenje."[595]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, stalno je propovijedao ljudima i podsjećao ih na Allaha. Jedan od njegovih poznatih vazova jeste: "Pet je vrsta tmina i pet je vrsta svjetlosti: ljubav prema dunjaluku je tmina, a njegovo je svjetlo bogobojaznost; grijeh je tmina, a njegova je svjetlost pokajanje; kabur je tmina, a njegovo su svjetlo riječi 'nema boga osim Allaha i Muhammed je Njegov poslanik'; onaj svijet je tmina, a njegovo su svjetlo dobra djela; Sirat--ćuprija je tmina, a njeno je svjetlo ubjeđenje."[596] U džumanskoj hutbi podsticao je ljude na iskrenost i stid, podsjećajući ih na razmišljanje i spremnost za susret s Allahom i upozoravajući ih da ne dopuste da ih iznenadi bilo što.

Od Evsata b. Ismaila, rahimehullah, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Ebu Bekra, radijallahu anhu, kako, godinu dana od Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, govori o tome sljedeće: 'Prve godine kada smo učinili hidžru, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je da govori. Stajao je na mjestu na kojem ja sada stojim', pa je Ebu Bekr, radijallahu anhu, zaplakao (u drugoj verziji navodi se: '...zatim su mu oči zasuzile te nije mogao govoriti...'), 'a zatim je rekao: – Tražite od Allaha zdravlje jer, nakon ubjeđenja, niko ne može dobiti ništa bolje od zdravlja. Budite iskreni, jer uz iskrenost dolazi i pokornost, i ovakvi su u Džennetu. Čuvajte se laži, jer uz laž dolazi i griješenje, i ovakvi su u Džehennemu. Nemojte prekidati međusobne odnose, ne okrećite jedan drugome leđa, ne mrzite se, ne zavidite jedan drugom, nego, Allahovi robovi, budite braća!'"[597]

---

[593] *Ujunul-ahbar*, 3/69–70.

[594] *Ujunul-ahbar*, 3/66.

[595] Mejdani, *Medžmeal-emsali*, 2/450.

[596] Kasim Ašur, *Feraidul-kelam lil-hulefail-kiram*, str. 29.

[597] *Sahihut-tevsik fi sireti hajatis-Siddik*, str. 179.

Zubejr b. Avvam, radijallahu anhu, rekao je: "Ebu Bekr, radijallahu anhu, govoreći na hutbi, rekao je: 'O, skupino muslimana, tražite od Allaha stid, jer, tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ja se svojom odjećom, kada obavljam nuždu, zaklonim iz stida prema svome Uzvišenom Gospodaru.'"[598]

Od Abdullaha b. Hakima prenosi se da je rekao: "Ebu Bekr, radijallahu anhu, držao nam je hutbu te je rekao: 'Preporučujem vam da se Allaha bojite i da Mu se zahvaljujete onako kako to Njemu dolikuje, i da spojite nadu i strah, i da budete uporni kod traženja, jer je Uzvišeni Allah pohvalio Zekerijjaovu porodicu riječima:

﴿ فَٱسۡتَجَبۡنَا لَهُۥ وَوَهَبۡنَا لَهُۥ يَحۡيَىٰ وَأَصۡلَحۡنَا لَهُۥ زَوۡجَهُۥٓۚ إِنَّهُمۡ كَانُواْ يُسَٰرِعُونَ فِي ٱلۡخَيۡرَٰتِ وَيَدۡعُونَنَا رَغَبٗا وَرَهَبٗاۖ وَكَانُواْ لَنَا خَٰشِعِينَ ٩٠ ﴾

– Oni su se trudili da što više dobra učine, i molili su Nam se u nadi i strahu i bili su prema Nama ponizni. (El-Enbija, 90) Znajte, Allahovi robovi, da se Allah Svojim pravom vezao za vas i zbog toga je napravio ugovor s vama. Ono što je bezvrijedno i prolazno kupio je za ono što je vrijedno i vječno. Među vama je Allahova Knjiga čija čuda ne prestaju i čije se svjetlo ne može ugasiti. Povrđujte Njegove riječi i savjetujte se Njegovom Knjigom i osvijetlite se njome i pripremite za mračni dan. Allah vas je stvorio da Mu robujete i svakome je odredio dva meleka, *Kiramen katibine*, koji znaju šta vi radite. Znajte, Allahovi robovi, da ćete napustiti ovaj svijet u trenutku koji vam nije poznat. Ako ste u mogućnosti da dušu ispustite dok ste u pokornosti Allahu, to uradite, a to nećete moći osim s Allahovom dozvolom. Požurite s dobrim djelima i ustrajavajte u njima kako bi vas smrt zatekla u trenutku činjenja dobrih, a ne loših djela. Mnogi su narodi smatrali da je smrt blizu samo drugima, a ne njima, pa su zaboravljali na sebe! Ja vam zabranjujem da budete kao oni. Brzina je brzina, a spas je spas. Za vama je brza potjera koja hitro prolazi.'"

U drugoj verziji navodi se: "Gdje su vaša braća i vaši prijatelji koje ste

[598] *Sahihut-tevsik fi sireti hajatis-Siddik*, str. 182.

poznavali?! Oni su dospjeli na ono što su radili. Pripremili su to što su pripremili u vrijeme svojih predaka u kojem su bili sretni ili nesretni. Gdje su silnici i moćnici koji su gradili gradove i oko njih zidove? Završili su ispod stijena i bunara. Gdje su ljepotani koji su bili zadivljeni svojom mladošću? Gdje su kraljevi? Gdje su oni koji su čili premoć na bojnim poljima? Ponizilo ih je vrijeme i oni su sada u tminama svojih grobova. Nema dobra u riječima kojima se ne želi Allahovo zadovoljstvo, niti ima dobra u imetku koji se ne udjeljuje na Allahovom putu. Nema dobra u onome čija grubost prevlada njegovu blagost, niti ima dobra u onome ko se boji ljudskog prijekora u pogledu istine.

Između Allaha i Njegovog roba nema srodstva da bi mu zbog toga dao dobro. Čovjeka od zla ne odvraća ništa drugo do njegova pokornost Gospodaru i prakticiranje Njegovih naredbi. Zaista nije dobro, ma kako se to nekome činilo, ako iza njega dolazi Vatra; i nije zlo, ma kako se to drugima činilo, ako nakon njega dolazi Džennet. Znajte, šta god da ste iza sebe, Allaha radi, ostavili, pokorili ste se Uzvišenom Gospodaru i svoje pravo ste sačuvali. Savjetujem vam da se Allaha bojite zbog vašeg siromaštva i da Mu se zahvaljujete onako kako to Njemu priliči. I savjetujem vam da od Njega oprost tražite jer je On Onaj koji prašta. Govorim vam ovo moleći Allaha da oprosti i meni i vama."[599]

Iz ovih primjera vidimo koliko se Ebu Bekr, radijallahu anhu, brinuo o zajednici i kako je njene članove savjetovao i upozoravao, podsticao na dobro i naređivao da čine dobra djela, a zabranjivao loša. Ovo je samo mali dio onoga šta je sve Ebu Bekr, radijallahu anhu, radio na ovom polju.

2. Pravosuđe u vrijeme Ebu Bekra, radijallahu anhu

Doba Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vladavine smatra se početkom doba vladavine prava koje se odlikovalo njegovom vezom i blizinom s Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, vremenom. Doba vladavine prava bilo je uopćeno, a dio koji se odnosi na pravosuđe u tom je dobu poseban i bio je produžetak pravosuđa iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, vremena. Za vrijeme Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, hilafeta ništa se nije

---

[599] Hadis je hasen li gajrihi. Ibn Ebu Šejba, *El-Musannef*, 7/144; *Sahihut-tevsik ve hajatus-Siddik*, str. 181.

promijenilo u odnosu na vladavinu za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što se ni u pogledu pravosuđa nije ništa izmijenilo, u svemu se postupalo upravo onako kako se postupalo za vrijeme Poslanika islama. Dakle, ni u čemu se nije odstupalo od Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, prakse u vezi s izricanjem presuda i njihovim izvršavanjem.

Važnost vladavine prava u pravosuđu ogleda se u dvije osnovne stvari:

a. Očuvanju tekstova iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, vremena koji se tiču pravosuđa, i postupanju u skladu sa njihovim sadržajem i ustrajnost u tome.

b. Uvođenju novih sudskih mjera u cilju učvršćenja temelja prostrane islamske države i suočavanju s novonastalim situacijama.[600]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, i sam je sudio kada bi se našao u toj prilici. Za vrijeme njegove vladavine pravosudno upravljanje nije bilo razdvojeno od upravljanja državom. Pravosuđe kao institucija nije imalo posebno rukovodstvo i upravu, kao što je bilo za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ljudi su bili u blizini poslanstva i sami su lično uzimali upute islama i svoj život gradili na njegovim tekovinama. Rijetko se među njima može naći zabilježena neka svađa. U Medini je Ebu Bekr, radijallahu anhu, pravosuđe povjerio Omeru, radijallahu anhu, kako bi mu pomogao u pojedinim presudama. Međutim, Omer, radijallahu anhu, samim tim nije dobio status neovisnosti u pravosuđu.[601] Ebu Bekr, radijallahu anhu, izabrao je većinu sudija i namjesnika koje je izabrao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te su tako nastavljali obavljati svoje funkcije i za vrijeme njegovog hilafeta. Nešto kasnije ćemo, uz Allahovu dozvolu, detaljnije govoriti o namjesnicima i njihovim poslovima.

Izvori pravosuđa u Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, vremenu bili su:

1. Kur'an,

2. sunnet, s posebnim akcentom na Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, presude,

3. konsenzus, uz savjetovanje s učenima,

4. idžtihad i mišljenje, u slučajevima kada se do rješenja nije moglo

---

[600] Zuhajli, *Tarihul-kadai fil-islam*, str. 83–84.

[601] Ebu Dabi, *Vekaiu nedvetin-nuzumil-islamijja*, 1/366.

doći zbog nepostojanja dokaza u Kur'anu, sunnetu i jednoglasnom stavu učenjaka.

Kada bi pred njega došao neki slučaj, Ebu Bekr, radijallahu anhu, prvo je rješenje tražio u Allahovoj Knjizi, pa ako bi u njoj našao presudu, tako bi i presudio, a ukoliko odgovor ne bi pronašao u Allahovoj Knjizi, onda bi rješenje tražio u Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, praksi, i ukoliko bi u sunnetu pronašao odgovor, tako bi i presudio, a u suprotnom bi pitao ashabe da li neko zna kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio o tom pitanju. Ukoliko bi se neko javio i rekao: "U tom slučaju presudio je tako i tako", i on bi tako presudio. U tim slučajevima imao je običaj reći: "Hvala Allahu, koji je dao da među nama bude onih koji će pamtiti i čuvati sunnet našeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ukoliko ni tada ne bi došao do rješenja, pozvao bi vođe muslimana i njihove učene ljude i savjetovao se s njima. Kada bi se složili na jednom mišljenju, tako bi i presudio.[602]

Iz ovoga je vidljivo da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, smatrao obaveznim postupanje po mišljenju dobivenom konsenzusom, jer imamu nije dozvoljeno da im se suprotstavi. Dakle, ovaj stav prenosi se od Ebu Bekra, radijallahu anhu, tj. kada se članovi savjetodavnog vijeća slože na jednom mišljenju, tada se presuda donosi po tom mišljenju. Ovako je naredio i Amru b. El-Āsu, radijallahu anhu, kada mu je Halid b. Velid poslao pomoć, poručivši mu: "Posavjetuj se s njima i nemoj im se suprotstavljati."[603] Ebu Bekr, radijallahu anhu, uvijek je provjeravao vijesti koji su mu pristizale. Od Kabise b. Zuejba prenosi se da je jedna starica došla kod Ebu Bekra, radijallahu anhu, tražeći nasljedstvo. Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao joj je: "U propisima Allahove Knjige ne nalazim da ti išta pripada, a nije mi ni poznato da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo da ti nešto pripada." Zatim je upitao ljude o tome, a Mugira ustade i reče: "Bio sam prisutan kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on joj je odredio šestinu." Ebu Bekr, radijallahu anhu, upita: "Da li je još neko ovo čuo?" Ibn Meslema potvrdi isto, te joj Ebu Bekr, radijallahu anhu, dodijeli ono

---

[602] Kal'adži, *Mevsuatu fikhi Ebi Bekr es-Siddik*, str. 155.

[603] Kal'adži, *Mevsuatu fikhi Ebi Bekr es-Siddik*, str. 156.

što joj je pripadalo.[604] Ebu Bekr, radijallahu anhu, smatrao je da sudija ne treba suditi po svom ličnom mišljenju, osim ako je uz njega neko ko smatra isto kao i on i potvrđuje to znanje. Prenosi se da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao: "Kada bih smatrao da se nad nekim treba sprovesti kazna, ne bih ga kaznio dok tu njegovu grešku ne bih dokazao ili dok uz sebe ne bih imao nekoga ko smatra isto što i ja, dakle, dok ne bih, mimo sebe, imao i drugog svjedoka."[605]

Navest ćemo neke presude koje su nastale u doba Ebu Bekra, radijallahu anhu:

a. Slučaj kisasa – osvete

Alija b. Madžida Sehmi kazuje: "Potukao sam se s jednim čovjekom te sam mu odsjekao dio uha. Ebu Bekr, radijallahu anhu, došao je na hadž pa mu je ovaj čovjek izložio svoj slučaj. Ebu Bekr reče Omeru, radijallahu anhuma: 'Pogledaj je li punoljetan da se i njemu odsiječe.' 'Da', reče Omer, radijallahu anhu, 'moram dovesti kupičara – čovjeka koji radi hidžamu.' Kada je spomenuo kupičara, Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: 'Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: – Poklonio sam svojoj tetki dječaka. Molim Allaha da joj dâ bereketa u njemu. Zabranio sam joj da ga učini kupičarom, mesarom ili kiparom.'"[606]

b. Očevo izdržavanje sina

Od Kajsa b. Hazima prenosi se da je rekao: "Bio sam prisutan kod Ebu Bekra, radijallahu anhu, kada mu je jedan čovjek rekao: 'Zamjeniče Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj hoće da uzme sav moj imetak i da ga upropasti.' Ebu Bekr reče: 'Tebi iz njegovog imetka pripada onoliko koliko ti je dovoljno.' Čovjek reče: 'Zamjeniče Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zar Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao: – Ti i tvoj imetak pripadate ocu?' Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: 'Zadovoljan sam onim kojim je Allah zadovoljan.'" Ovaj hadis prenose i drugi od Munzira

---

604 *Tezkiretul-hafizi ez-Zehebi*, 1/2.

605 Dr. Subhi Mahmesani, *Turasu hulefair-rašidine*, str. 186.

606 Vekia, *Ahbarul-kudati*, 2/102, preuzeto iz: Zuhajli, *Tarihul-kadai*, str. 136.

b. Zijada, a o njemu je rekao: “Pod tim se misli na izdržavanje.”[607]

c. Propisana odbrana

Ebu Mulejk prenosi od svog djeda da je neki čovjek ugrizao čovjeka za ruku, pa mu je ovaj izbio zub. Ebu Bekr, radijallahu anhu, na to nije obraćao pažnju.

d. Presuda bičevanjem

Imam Malik, rahimehullah, prenosi od Nafia da ga je Safija bint Ebu Ubejd obavijestila da su Ebu Bekru doveli čovjeka koji je bludničio s ropkinjom koja je bila djevojka te je zanijela. Čovjek je priznao da je počinio blud, a nije prethodno bio u braku, pa je Ebu Bekr, radijallahu anhu, naredio da se izvrši kazna bičevanja, a onda je prognan u Fedek.[608]

U drugoj verziji navodi se: “Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije bičevao robinju niti ju je prognao jer je prezirala to što se desilo. Kasnije ju je Ebu Bekr, radijallahu anhu, udao za njega (za čovjeka koji je s njom počinio blud).”[609] Kada je upitan o muškarcu koji počini blud sa ženom, a zatim želi da je oženi, Ebu Bekr je odgovorio: “Ne vidim boljeg pokajanja za njega od toga da je oženi. Iz bluda su izašli i ušli u brak.”[610]

e. Starateljstvo nad djetetom pripada majci, ako se ponovo ne uda

Omer, radijallahu anhu, razveo se od svoje supruge, ensarijke, majke svoga sina Asima. Ona se sa svojim djetetom, koje je tada već bilo prohodalo i imalo zube, zaputil u Muhassir[611]. Omer ju je susreo u putu i uhvatio dijete želeći ga oteti od majke. Ona nije puštala dijete, a ni Omer nije odustajao, tako da je to dijete zaboljelo i počelo je plakati. Omer, radijallahu anhu, reče: “Ja imam veće pravo na svoga sina od tebe.” Svoj su slučaj izložili Ebu Bekru, radijallahu anhu, i on je presudio u njenu korist, rekavši:

---

[607] *Es-Sunenul-kubra*, 7/481, preuzeto iz: Zuhajli, *Tarihul-kadai*, str. 136. Albani, *Irvaul-galil*, 3/329, kaže da je ovaj hadis veoma slab, a moguće i da je izmišljen.

[608] *El-Muvetta*, 848.

[609] Abdurrezak, *El-Musannef*, br. 12796.

[610] Abdurrezak, *El-Musannef*, br. 12796. U lancu predanja nalazi se nepoznat prenosilac.

[611] Mjesto između Meke i Arefata. *Mu'džemul-buldan*, 5/62.

"Njen miris, njeno krilo i njena postelja bolji su za njega od tvoje dok ne odraste i sam izabere."[612] U drugoj verziji navodi se da je rekao: "Ona je blaža, milosrdnija, nježnija, saosjećajnija i milostivija od tebe, i preče je da dijete pripadne njoj, izuzev ako se uda."[613]

Ovo su bili neki od slučajeva i presuda koji su se desili u Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, vremenu. Pravosuđe u njegovom vremenu odlikuje nekoliko karakteristika:

a. Pravosuđe u Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, vremenu bilo je nastavak pravosuđa identičnog u vremenu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u svakom smislu: pridržavanjem, postupanjem po njegovim metodama, širenjem vjerskog odgoja, vezom s imanom, akidom i osloncem na pouke vjere, jednostavnošću u postupcima i skraćivanju pravosudnih procesa, a također se odlikovalo nedostatkom slučajeva i sporova.

b. Pravosudni slučajevi iz doba Ebu Bekra, radijallahu anhu, postali su središte istraživača i privlačili su veliku pažnju islamskih pravnika. Njegove presude postale su izvor šerijatskog prava, sudske prakse i stavova islamskih pravnika u svim vremenima.

c. Ebu Bekr, radijallahu anhu, s nekim svojim namjesnicima bavio se sporovima i pravosuđe je prenio na svoje namjesnike.

d. Ebu Bekrov, radijallahu anhu, period vladavine pomogao je u otkrivanju novih izvora pravosuđa koji će se koristiti tokom vladavine pravednih halifa. Izvori pravosuđa postali su Kur'an, sunnet, konsenzus, analogija, sudska praksa i idžtihad – uzimanje mišljenja uz dogovor.[614]

e. Etika pravosuđa zasnivala se na zaštiti slabih, odbrani onih kojima je učinjena nepravda i jednakosti stranaka u sporu, utvrđivanju istine i primjeni zakona prema svim ljudima, bez obzira da li se sudilo halifi, nekom vođi ili namjesniku. Sudija je uglavnom preuzimao sprovođenje presude, ukoliko neko ne bi dobrovoljno to na sebe preuzeo. Presuda se provodila odmah po donošenju.[615]

---

[612] Abdurrezak, *El-Musannef*, 7/54, br. 12601.

[613] Abdurrezak, *El-Musannef*, 7/54, br. 12600.

[614] *Tarihul-kadai fil-islami*, str. 157–158.

[615] *Tarihul-kadai fil-islami*, str. 160.

3. Upravljanje pokrajinama

Ebu Bekr, radijallahu anhu, slao je svoje izaslanike u pokrajine, povjeravajući im mandat javne uprave i pravosuđa, imameta, prikupljanja zekata i ostalih vrsta upravljanja. Veliku pažnju pridavao je odabiru izaslanika koje je slao vladarima drugih zemalja. Nalazimo da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, ostavio na tom poslu sve one izaslanike koji su taj posao radili kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro. Nikoga nije smijenio s njegovog položaja osim u slučajevima kada bi im dao bolji položaj od prethodnog, kao što je bio slučaj s Amrom b. El-Āsom.[616]

Odgovornosti namjesnika u doba Ebu Bekra, radijallahu anhu, bile su nešto veće od ovlasti kakve su imali u Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, dobu. Ova posebnost naročito je bila izražena kod onih namjesnika koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imenovao za vrijeme svog života. Najvažnija zaduženja koja su imali Ebu Bekrovi, radijallahu anhu, namjesnici bila su sljedeća:

a. Predvodili su ljude u namazu. Namjesnici i emiri, bez obzira bili namjesnici neke od pokrajina ili vojskovođe, imali su obavezu da predvode namaz, kako u svim dnevnim namazima, tako i na džuma-namazu, i to je bila jedna od njihovih najvažnijih vjerskih, svjetovnih, političkih i društvenih odgovornosti.

b. Vojne aktivnosti u novoosvojenim oblastima predvodili su vojskovođe i lično su vodili brigu o različitim potrebama u ovim oblastima ili tako što bi imenovali svoje zamjenike koji su bili zaduženi za podjelu ratnog plijena, čuvanje zarobljenika i sl. Također, vojskovođe su bili zaduženi i vodili su i druge poslove koji su podrazumijevali vojne aktivnosti, kao što su pregovaranje s neprijateljem, sklapanje primirja i dr. Namjesnici u Šamu i Iraku imali su jednake ovlasti, kao što su jednake ovlasti imali i namjesnici u oblastima u kojima su se bili pojavili otpadnici u Jemenu, Bahreinu, Omanu i Nedždu. Ovi namjesnici imali su slične ili iste ovlasti zbog sličnosti u vojnim operacijama uz različite povode izvođenja tih operacija.

c. Upravljali su poslovima u novoosvojenim oblastima. U ovim

---

[616] Abdulaziz b. Ibrahim el-Umeri, *El-Vilajetu alel-buldan*, 1/55.

oblastima namjesnici bi imenovali sudije i namjesnike, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, potvrđivao bi ova imenovanja ili bi on imenovao nekog drugog namjesnika na tom polju.[617]

d. Uzimali su zavjet na vjernost halifi. Namjesnici u Jemenu, Meki, Taifu i drugim pokrajinama, od stanovnika tih oblasti uzimali su zavjet na vjernost Ebu Bekru, radijallahu anhu, i njegovoj vladavini.

e. Namjesnici su bili zaduženi i za vođenje brige o finansijskim pitanjima ili su za to bili zaduženi njihovi pomoćnici koje bi imenovao halifa. Bili su zaduženi za prikupljanje zekata od bogatih i dijeljenje siromašnim, ili su uzimali porez od nemuslimana i trošili ga u zakonom predviđene svrhe. Ovo je bio samo nastavak onoga što je i sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio na ovom polju.

f. Obnavljali su ugovore sklopljene još u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako je namjesnik Nedžrana obnovio ugovor koji je bio sklopljen između njegovih stanovnika i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na zahtjev kršćana iz Nedžrana.[618]

g. Jedna od najbitnijih odgovornosti namjesnika bila je sprovođenje šerijatskih kazni i briga o sigurnosti države. To su radili na osnovu svog mišljenja jer nije bilo vjerskih tekstova koji su tretirali to pitanje. Primjer za to jeste slučaj Muhadžira b. Ebu Umejje koji je zarobio dvije žene zbog vrijeđanja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njihove radosti zbog njegove smrti, o čemu će biti riječi nešto kasnije kada budemo govorili o Ebu Bekrovoj, radijallahu anhu, borbi protiv otpadnika.

h. Namjesnici u pokrajinama imali su ključnu ulogu u podučavanju ljudi propisima vjere i u širenju islama u tim područjima. Mnogi od namjesnika sjedili su u džamijama i narod podučavali Kur'anu i propisima, slijedeći tako Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, praksu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr, radijallahu anhu, taj su posao smatrali jednim od najbitnijih i najčasnijih poslova, stoga su u ovom segmentu naročito bili poznati Ebu Bekrovi, radijallahu anhu, namjesnici. Jedan historičar navodi slučaj Zijada, Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, namjesnika

---

617 Abdulaziz b. Ibrahim el-Umeri, *El-Vilajetu alel-buldan*, 1/59.

618 Taberi, *Tarih*, 3/165.

u Hadremevtu, i kaže: "Kada bi osvanuo novi dan, Zijad bi podučavao ljude kao što je to radio i dan prije."[619]

Podučavanje je bila jedna od metoda u širenju islama koju su namjesnici prakticirali u dijelovima zemlje u svojoj nadležnosti i u tome su imali izuzetno veliku ulogu. Podučavanjem se učvrstio položaj islama, kako u novoosvojenim područjima, tako i u područjima koja su bila pod islamskom upravom pa se odmetnula. Ta područja su tek bila vraćena pod islamsku vlast i u njima je vladalo veliko neznanje o propisima vjere. Ovdje ćemo dodati još Meku, Taif i Medinu, jer je i u njima bilo ljudi koji su, po halifinoj ili namjesnikovoj zapovijedi, bili zaduženi za podučavanje ljudi.[620]

Namjesnik neke oblasti ili pokrajine bio je direktno odgovoran za upravljanje pokrajinom u kojoj je obnašao funkciju namjesnika. U slučaju odsustva morao je izabrati svoga zamjenika koji će ga zamjenjivati u obavljanju poslova dok se on ne vrati. Primjer za to jeste slučaj Muhadžira b. Ebu Umejje kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imenovao za namjesnika u Kindi, a nakon Poslanikove smrti na tom položaju ostavio ga je i Ebu Bekr, radijallahu anhu, a zatim je imenovan za namjesnika u Jemenu. Međutim, zbog svoje bolesti Muhadžir nije mogao odmah preuzeti dužnost, te je Zijada b. Lebida imenovao za svog zamjenika dok on ne ozdravi i dođe u Jemen. Ebu Bekr, radijallahu anhu, potvrdio je takav postupak[621], a tako je postupio i Halid b. Velid za vrijeme svog namjesnikovanja u Iraku, kada je u Hajru ostavljao svog zamjenika koji je obavljao njegove dužnosti do njegovog povratka.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, savjetovao se s velikim brojem ashaba u pogledu imenovanja nekog vojskovođe ili namjesnika u nekoj od pokrajina prije nego što bi odlučio o tome. U prvim redovima njegovih savjetnika nalazili su se Omer, Alija, radijallahu anhuma, i ostali.[622] Prije nego što bi postavio nekoga na neku od funkcija, Ebu Bekr bi prvo s njim obavio razgovor, a to je posebno činio u slučajevima kada je namjesnika jedne pokrajine htio premjestiti na mjesto namjesnika druge pokrajine. Tako se

---

[619] *El-Vilajetu alel-buldani*, 1/60.

[620] *El-Vilajetu alel-buldani*, 1/61.

[621] *El-Vilajetu alel-buldani*, 1/55.

[622] *El-Vilajetu alel-buldani*, 1/55.

desilo kada je Amra b. El-Āsa sa položaja na koji ga je postavio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio premjestiti na mjesto zapovjednika vojske u Palestini. Ebu Bekr, radijjallahu anhu, nije donio svoju odluku o njegovom premještaju dok se nije posavjetovao s njim, zatražio njegovo mišljenje o tome i dobio njegovu saglasnost.[623] Isti je slučaj i s Muhadžirom b. Ebu Umejjom kojem je Ebu Bekr, radijallahu anhu, dao da izabere između Jemena i Hadremevta, pa kada je on izabrao Jemen, Ebu Bekr, radijallahu anhu, imenovao ga je za namjesnika Jemena.[624]

Postupanje u skladu s Poslanikovom praksom imenovanja namjesnika jedna je od metoda koje je prakticirao Ebu Bekr, radijallahu anhu, i koja je podrazumijevala da za namjesnika u nekoj oblasti postavlja nekoga ko je dolazio iz tog naroda i koji je bio dostojan da obnaša povjerenu funkciju. Takav je bio slučaj u Taifu i u nekim drugim plemenima. Kada bi htio imenovati nekoga čovjeka namjesnikom u nekoj oblasti, s tim čovjekom napravio bi ugovor o imenovanju, a u većini slučajeva određivao je put kojim će stići do pokrajine u kojoj će biti namjesnik i spominjao imena mjesta kraj kojih će proći. To je posebno činio u slučajevima kada se radilo o oblastima koje još nisu bile oslobođene ili nisu potpale pod muslimansku vlast. Potvrdu za to nalazimo u slučaju rata s otpadnicima, oslobođenju Iraka i Šama. Ebu Bekr, radijallahu anhu, ponekad je priključivao pojedine pokrajine drugima, posebno kada su bile završene borbe protiv otpadnika, pa je tako Kindu pripojio Zijadu b. Lebidu el-Bejadiju, koji je bio namjesnik u Hadremevtu, i tako je on postao namjesnik Kinde i Hadremevta.[625]

Odnos Ebu Bekra, radijallahu anhu, i njegovih namjesnika bio je primjer obostranog poštovanja i uvažavanja. Ebu Bekr, radijallahu anhu, sa svojim je namjesnicima održavao konstantne veze koje su podrazumijevale stalno izvještavanje i interesiranje za ostvarivanje interesa pokrajina i izvršavanje radnih zadataka. Namjesnici su često Ebu Bekru, radijallahu anhu, pisali u vezi s različitim problemima i tražili savjet od njega. Ebu Bekr, radijallahu anhu, na njihova je pisma odgovarao savjetima ili im je slao nove naredbe. Namjesnici su po izaslanicima slali halifi vijesti s bojnih

---

623 *El-Vilajetu alel-buldani*, 1/55.

624 *El-Vilajetu alel-buldani*, 1/55.

625 *El-Vilajetu alel-buldani*, 1/56.

polja u pohodima na neosvojene zemlje, a i vijesti o borbi protiv odmetnika, a također su slali i informacije o svojim pokrajinama.[626] Namjesnici su međusobno komunicirali šaljući glasnike jedni drugima ili su se lično posjećivali i susretali. U ovim posjetama i susretima posebno su se isticali namjesnici Jemena i Hadremevta, a isti je slučaj i s namjesnicima u Šamu koji su se veoma često sastajali i planirali vojne pohode. Ebu Bekrova, radijallahu anhu, pisma vrlo često su sadržavala savjete namjesnicima da budu skrušeni u dunjalučkim stvarima i da se bore za budući svijet. Neki od ovih savjeta izdavani su kao zvanične knjige samog halife upućene namjesnicima, emirima i vojskovođama.[627]

U Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, dobu država je bila podijeljena na više pokrajina. Navest ćemo nazive tih pokrajina i imena njihovih namjesnika:

a. Medina: glavni grad islamske države i mjesto boravka halife Ebu Bekra.

b. Meka: namjesnik Utab b. Usejd kojeg je na tu poziciju imenovao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je tu funkciju nastavio obnašati i za vrijeme Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, hilafeta.

c. Taif: Osman b. Ebu el-Ās es-Sekafi kojeg je na tu poziciju imenovao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je tu funkciju nastavio obnašati i za vrijeme Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, vladanja.

d. San'a: Muhadžir b. Ebu Umejja, koji je oslobodio ovu pokrajinu i postao njen namjesnik nakon završetka ratova protiv odmetnika.

e. Hadremevt: Zijad b. Lebid.

f. Zebid i Ruka: Ebu Musa el-Eš'ari.

g. Hulan: Ja'la b. Ebu Umejja.

h. Džund: Muaz b. Džebel.

i. Nedžran: Džerir b. Abdullah el-Bedželi.

j. Hareš: Abdullah b. Nur.

k. Bahrein: 'Ala b. Hadremi.

---

[626] *El-Vilajetu alel-buldani*, 1/57.

[627] *El-Vilajetu alel-buldani*, 1/57.

l. Irak i Šam: namjesnici Džunda bili su i namjesnici ovih pokrajina.

m- Oman: Huzejfa b. Mihsan.

n- Jemama: Sulejt b. Kajs.[628]

4. Alijin i Zubejrov, radijallahu anhuma, stav u pogledu Ebu Bekrovog hilafeta

Preneseno je mnogo predaja o tome da je Alija, radijallahu anhu, nešto kasnije dao prisegu na hilafet Ebu Bekru, radijallahu anhu, a isto se navodi i za Zubejra b. Avvama, radijallahu anhu. Većina tih predaja nije vjerodostojna, izuzev one koju prenosi Ibn Abbas, radijallahu anhuma, u kojoj se kaže: "Alija, Zubejr i oni koji su bili s njima ostali su u Fatiminoj, radijallahu anha, kući.[629] Oni su, na čelu s Alijom b. Ebu Talibom, radijallahu anhu, bili zauzeti opremanjem Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što se jasno vidi iz predaje koju prenosi ashab Salim b. Ubejd, radijallahu anhu, u kojoj se navodi da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, porodici na čelu s Alijom, rekao: "Prepuštam vam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem", i naredio im je da ga okupaju.[630]

Alija b. Ebu Talib i Zubejr b. Avvam, radijallahu anhuma, dali su prisegu Ebu Bekru, radijallahu anhu, u utorak, dan nakon Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ukopa. Ebu Seid el-Hudri rekao je: "Kada se Ebu Bekr, radijallahu anhu, popeo na minber, pogledao je u lica ljudi, ali među njima nije ugledao Zubejra b. Avvama, pa je poslao po njega i on je došao. Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče mu: "O, sine Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, tetke i njegov prijatelju, zar želiš da narušiš jedinstvo muslimana?" Zubejr, radijallahu anhu, odgovori mu: "Ne strahuj, zamjeniče Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!" Zubejr je ustao i dao prisegu Ebu Bekru, radijallahu anhu. Zatim je Ebu Bekr ponovo pogledao u ljude i među njima nije ugledao Aliju b. Ebu Taliba, radijallahu anhu, te je poslao po njega i Alija je došao. Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče mu: "O, sine Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, amidže i mužu

---

[628] Mensur el-Harabi, *Ed-Duvelul-arebijjetul-islamijje*, str. 96–97.

[629] *Sahihut-tevsik fi sireti es-Siddik*, str. 98.

[630] *Sahihut-tevsik fi sireti es-Siddik*, str. 98.

njegove kćerke, zar želiš da narušiš jedinstvo muslimana?" Alija, radijallahu anhu, reče: "Ne strahuj, zamjeniče Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!" Alija je zatim ustao i dao prisegu Ebu Bekru, radijallahu anhu.[631]

Kolika je važnost hadisa koji prenosi Seid el-Hudri govori nam sljedeći slučaj. Naime, imam Muslim b. Hadždžadž, autor djela *El-Džamius-sahih*, najvjerodostojnijeg hadiskog djela nakon *Sahihul-Buharija*, otišao je kod svog učitelja imama hafiza Muhammeda b. Ishaka b. Huzejme, autora djela *Sahihu Ibn Huzejma*, i upitao ga za ovaj hadis, a Ibn Huzejma mu je napisao taj hadis i pročitao mu ga. Imam Muslim reče svome učitelju: "Ovaj hadis je vrijedan koliko i 'bedene'[632]." Ibn Huzejma reče: "Ovaj hadis ne vrijedi samo kao 'bedene', on vrijedi koliko i 'bedere'."[633]

Ibn Kesir, rahimehullah, u komentaru ovog hadisa rekao je: "Lanac prenosilaca ovog hadisa je ispravan i sačuvan, a očita je i korist ovog hadisa koja se ogleda u Alijinom, radijallahu anhu, davanju prisege na hilafet Ebu Bekru, radijallahu anhu. To se desilo ili prvog ili drugog dana nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, i ovo je istina. Alija b. Ebu Talib nikada se nije odvajao od Ebu Bekra, niti je izostavio ijedan namaz za njim.[634] U predanju koje prenosi Habib b. Ebu Sabit navodi se da je rekao: "Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, bio je u svojoj kući kada mu je došao neki čovjek i rekao: 'Ebu Bekr je sjeo da mu ljudi daju prisegu.' Alija, radijallahu anhu, izašao je iz kuće a na njemu je bila samo košulja, bez ogrtača, žureći. Prezirao je da zakasni s prisegom. Kada je stigao u mesdžid, dao je prisegu Ebu Bekru i onda je sjeo, a zatim je poslao da mu se donese ogrtač. Donesoše mu ogrtač, a on ga obuče preko svoje košulje.[635] Amr b. Hurejs upitao je Seida b. Zejda, radijallahu anhu: "Jesi li bio prisutan kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro?" "Da", odgovori on. "Kada je Ebu Bekru data prisega?", upita Amr. Seid reče: "Prisega mu je

---

[631] *Sahih Ibn Kesir fil-Bidaje ven-nihaja*, 5/249.

[632] Bedene: deva ili krava koja se kolje u Meki. Zbog svoje veličine i glomaznosti nazvana je "bedene".

[633] Bedere: vreća u kojoj se nalazi hiljada ili deset hiljada dinara (zlatnika), što znači da je to nešto veoma vrijedno.

[634] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 5/249.

[635] Halidi, *El-Hulefaur-rašidune*, str. 56.

data isti dan kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro. Muslimani nisu željeli da ni dio dana provedu bez zajednice." "Da li je bio neko da mu nije dao prisegu?", upita Amr, a Seid reče: "Ne, niko nije ostao a da mu nije dao prisegu, osim otpadnika ili onih koji su se zamalo odmetnuli. Allah je spasio ensarije, ujedinivši ih u davanju prisege Ebu Bekru te mu svi prisegnuše." "Da li je neko od muhadžira izostao od prisege?", upita Amr. "Ne", reče Seid, "svi muhadžiri su mu zaredom dali prisegu!"[636]

Alija b. Ebu Talib nije se nikada odvajao od Ebu Bekra, niti je izostavio ijedan namaz za njim. Učestvovao je s njim u savjetodavnom vijeću i u određivanju i organiziranju poslova muslimana.[637]

Ibn Kesir, kao i mnogi drugi učenjaci, smatra da je Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, obnovio svoju prisegu šest mjeseci nakon prve prisege, tj. nakon smrti svoje supruge Fatime, radijallahu anha. O ovom događaju preneseno je mnogo vjerodostojnih hadisa.[638]

Za vrijeme Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vladavine, Alija, radijallahu anhu, bio je njegov savjetnik. Islamu i muslimanima davao je prednost nad svim ostalim stvarima. Jedan od najjasnijih dokaza njegove odanosti Ebu Bekru, radijallahu anhu, i njegovog savjetovanja i rada u korist islama i muslimana i očuvanja hilafeta i muslimanske zajednice jeste njegov stav u pogledu Ebu Bekra, radijallahu anhu, kada se uputio u Zul-Kise[639]. Naime, Ebu Bekr, radijallahu anhu, u trenutku pokretanja vojnih pohoda protiv odmetnika, htio je lično krenuti u borbu protiv otpadnika, ali ta odluka predstavljala je opasnost po islam i njegov opstanak.[640] Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada se Ebu Bekr, radijallahu anhu, pripremio za borbu i polazak prema Zul-Kisi, popeo se na svoju jahalicu. Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, uhvatio je uzdu njegove jahalice i upitao: 'Gdje si se zaputio, zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Reći ću ti ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao na dan Bitke na Uhudu: – Ostavi oružje, ne žalosti nas

---

[636] Halidi, *El-Hulefaur-rašidune*, str. 56.

[637] Halidi, *El-Hulefaur-rašidune*, str. 56.

[638] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 5/249.

[639] Zul-Kisa, mjesto udaljeno od Medine nekoliko kilometara.

[640] Nedevi, *El-Murteda, Siretu Alijj b. Ebi Talib*, str. 97.

svojom pogibijom i vrati se u Medinu. Tako mi Allaha, ako pogineš, nikada neće biti poretka u islamu.' Nakon toga, Ebu Bekr, radijallahu anhu, vratio se u Medinu."[641]

Da Alija, radijallahu anhu, nije htio mirne duše dati prisegu Ebu Bekru, radijallahu anhu, i da je to to uradio s preziranjem, ovo bi mu bila zlatna prilika koju bi iskoristio: ne bi se miješao u Ebu Bekrove, radijallahu anhu, namjere, ostavio bi ga ne bi li mu se nešto desilo u tom pohodu i tako bi ga se riješio. A da ga je zaista prezirao i imao želju da ga se riješi, naručio bi njegovo uklanjanje, kao što to danas rade mnogi političari sa svojom neistomišljenicima i neprijateljima.[642]

5. "Mi, poslanici, ne nasljeđujemo se, a ono što ostavimo, to je sadaka"[643]

Aiša, radijallahu anha, pripovijeda da su "Fatima i Abbas, radijallahu anhuma, došli kod Ebu Bekra, radijallahu anhu, da pitaju za svoje nasljedstvo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tražili su svoju zemlju u Fedeku i svoj dio ratnog plijena iz Hajbera". Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao im je: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: *'Mi se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo, to je sadaka. Porodica Muhammedova zaista se izdržava iz ovog imetka.'*"[644] U drugoj verziji navodi se: "Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: "Ništa što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio neću izostaviti a da i ja neću uraditi isto tako. Bojim se da ću zalutati ako ostavim nešto od onoga što je on radio."[645]

Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Kada je na ahiret preselio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njegove su supruge namjeravale poslati Osmana da upita Ebu Bekra za Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, nasljedstvo. Tada sam ja rekla: 'Zar Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao: – *Mi se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo, to je sadaka?*'"[646] Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je

[641] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/314–315.

[642] *El-Murteda... Siretu Alijj b. Ebi Talib*, str. 97.

[643] Buhari, *Sahih*, br. 6725.

[644] Buhari, *Sahih*, br. 6726.

[645] Muslim, *Sahih*, br. 1759.

[646] Buhari, *Sahih*, br. 6730; Muslim, *Sahih*, br. 1758.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Moji nasljednici neće podijeliti ni dinara. Sve što sam ostavio, osim opskrbe za svoje supruge i sredstava za izdržavanje svoga namještenika, to je sadaka."[647]

Tako je Ebu Bekr, radijallahu anhu, postupio i s Fatiminim, radijallahu anha, zahtjevom pozorno slijedeći Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, upute. Zbog toga je Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao: "Ništa što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio neću izostaviti a da i ja neću uraditi isto tako."[648] Također je rekao: "Tako mi Allaha, neću ostaviti nešto što sam vidio da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radi, a da i ja to neću uraditi."[649]

Fatima, radijallahu anha, prekinula je prepirku s Ebu Bekrom, radijallahu anhu, nakon dokaza ovim hadisom i pojašnjenja. U ovom slučaju nalazi se dokaz o njenom prihvatanju istine i pokoravanju Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima. Ibn Kutejba je rekao[650]: "Što se tiče Fatiminog raspravljanja s Ebu Bekrom, radijallahu anhuma, oko Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, nasljedstva, to nije pokuđeno djelo jer ona nije znala šta je o tome rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Mislila je da i ona ima pravo na nasljedstvo kao što ostala djeca nasljeđuju svoje očeve. Kada ju je Ebu Bekr, radijallahu anhu, obavijestio o Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima, ona je prestala tražiti nasljedstvo."[651]

Kadi Ijjad je rekao: "U Fatiminom, radijallahu anha, prekidu raspravljanja s Ebu Bekrom, radijallahu anhu, nakon što joj je predočio hadis, nalazi se dokaz i povod za konsenzus o ovom pitanju. Nakon što joj je izložen i pojašnjen hadis, ona je prekinula s raspravom i promijenila mišljenje. Poslije toga, ni ona niti bila ko od njenih potomaka nije tražio nasljedstvo. Također i Alija, radijallahu anhu, nije promijenio Ebu Bekrovu i Omerovu, radijallahu anhuma, odluku nakon što je preuzeo hilafet."[652]

---

[647] Buhari, *Sahih*, br. 6729.

[648] Muslim, *Sahih*, br. 1758.

[649] Buhari, *Sahih*, br. 6726.

[650] Abdullah b. Muslim b. Kutejba, umro 276. godine po Hidžri. (*Šezeratuz-zeheb*, 2/169)

[651] *Te'vil muhtelifil-hadisi*, str. 189.

[652] Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 12/318.

Hamad b. Ishak rekao je: "U vjerodostojnim predajama navodi se da su Fatima, Abbas i Alija, radijallahu anhum, od Ebu Bekra, radijallahu anhu, tražili nasljedstvo. Ustrajali su u tome dok im Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije citirao hadis: *'Mi se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo, to je sadaka.'* Kada su ga čuli, prihvatili su ga jer su znali da je to istina. Da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to nije rekao, i Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma, imali bi u tome veliki udio zbog Aiše i Hafse, radijallahu anhuma. Međutim, oni su proveli Allahovu i Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, naredbu, i Aiši, Hafsi i ostalima nisu dali ništa. Da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasljeđivao, Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma, bili bi ponosni da su njihove kćerke naslijedile Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem."[653]

Što se tiče informacija, koje prenosi nekolicina prenosilaca, o tome da je Fatima, radijallahu anha, izbjegavala Ebu Bekra, radijallahu anhu, sve do svoje smrti, one nemaju uporište zbog sljedećih dokaza:

a) Bejheki preko Ša'bija prenosi da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, jednom došao da posjeti Fatimu, radijallahu anha. Alija, radijallahu anhu, rekao joj je: "Ebu Bekr traži dozvolu da uđe." "Želiš li da mu dozvolim?", upitala je. "Da", odgovori Alija. Dozvolila mu je i on je ušao. Ebu Bekr, radijallahu anhu, davao joj je imetak sve dok je nije zadovoljio njime."[654] Ovaj slučaj pokazuje da nije postojao nikakav pokazatelj da je Fatima, radijallahu anha, uporno izbjegavala Ebu Bekra, radijallahu anhu. Također, to potvrđuju i Ebu Bekrove riječi: "Tako mi Allaha, draže mi je da gajim rodbinske veze s rođacima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego sa svojim rođacima!"[655] Ebu Bekr, radijallahu anhu, samo je provodio i slijedio naredbu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[656]

b) Fatimu, radijallahu anha, u odnosu na sve ostalo, potpuno je zaokupirao gubitak najčasnijeg stvorenja i to je bila nedaća nad svim nedaćama. Pored toga, toliko se razboljela da je bila privezana za postelju i u nemogućnosti da bilo šta radi, tako da nije bilo govora o tome da se,

---

653 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 5/252–253. Lanac prenosilaca je jak i dobar.

654 *Ebatill jedžibu en tumha minet-tarih*, str. 109.

655 Buhari, *Sahih*, br. 4036.

656 Dr. Salim es-Sehmi, *El-Akidetu fi ehlil-bejti bejnel-ifrati vet-tefriti*, str. 291.

u takvom stanju, sastaje s prezauzetim halifom i razgovara o poslovima ummeta i vojnim aktivnostima protiv otpadnika. Bila je svjesna da će se u skorije vrijeme sresti sa svojim ocem, jer ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio da će ona biti prva od njegove porodice koja će umrijeti poslije njega. Onome ko ima ovakvu informaciju, sa sigurnošću možemo tvrditi da i ne pomišlja na dunjalučke stvari. Mihleb je lijepo rekao, kako prenosi Ajni: "Niko ne prenosi da su se njih dvoje sreli i da se nisu poselamili, nego se povukla u kuću, a prenosilac se izrazio o tome izrazom koji je asocirao na izbjegavanje."[657]

Historijski je dokazano da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, za vrijeme svoje vladavine Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, porodici davao njeno pravo. Davao im je iz imetka Fedeka i petine sa Hajbera, međutim, u pogledu tog imetka nije primijenio propise nasljedstva postupajući po onome što je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Prenosi se od Muhammeda b. Alije b. Husejna, poznatog kao Muhammed Bakir, i od Zejda b. Alije, da su rekli: "Što se tiče Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, odnosa prema Poslanikovoj porodici, tu nije bilo ni nepravde ni pretjerivanja, niti tlačenja ili nanošenja nepravde."[658]

Fatima, radijallahu anha, preselila je na ahiret šest mjeseci nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nagovijestio je da će ona biti prva iz njegove porodice koja će umrijeti poslije njega, a uz to joj je rekao: "Zar nisi zadovoljna da budeš najodabranija žena u Džennetu?"[659] Na ahiret je preselila u utorak navečer trećeg dana ramazana jedanaeste godine po Hidžri.

Malik prenosi od Džafera b. Muhammeda, a on od svoga oca, koji prenosi od svoga oca Alije b. Husejna da je rekao: "Fatima, radijallahu anha, umrla je između akšama i jacije. Prisutni su bili Ebu Bekr, Omer, Osman, Zubejr i Abdurrahman b. Avf, radijallahu anhum. Kada se trebao klanjati dženaza-namaz, Alija, radijallahu anhu, rekao je: 'Klanjaj, Ebu Bekre!' 'Ti si svjedok, Ebu Hasane?', upita Ebu Bekr. 'Da', odgovori Alija, 'klanjaj, tako mi Allaha, neće joj niko drugi osim tebe klanjati dženazu!' Ebu Bekr,

---

657 *Ebatill jedžibu en tumha minet-tarih*, str. 108.

658 Nedevi, *El-Murteda*, str. 90–91, preuzeto iz: Ebu Hadid, Šerhu *Nehdžul-belaga*.

659 Nedevi, *El-Murteda*, str. 94.

radijallahu anhu, klanjao joj je dženazu i te je noći ukopana." U drugoj verziji navodi se: "Ebu Bekr je Fatimi, radijallahu anhuma, kćerki Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu s četiri tekbira."[660] U Muslimovoj verziji navodi se: "Dženazu joj je klanjao Alija b. Ebu Talib", a to je i najispravnija verzija.[661]

Ebu Bekrov, radijallahu anhu, odnos prema članovima Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, porodice bio je izgrađen na uzajamnom poštovanju i uvažavanju, kako to priliči i njemu i njima. Ta ljubav i povjerenje bili su uzajamni između Ebu Bekra i Alije, radijallahu anhuma. Alija, radijallahu anhu, jednom od svojih sinova dao je ime Ebu Bekr.[662] Nakon Ebu Bekrove, radijallahu anhu, smrti, Alija, radijallahu anhu, prihvatio je brigu i skrb nad njegovim sinom Muhammedom i za vrijeme svoje vladavine bio ga je predložio za namjesnika jedne od pokrajina, ali zbog toga su mu mnogi uputili prigovore i kritike.[663]

Ovo su bila neka od unutrašnjih državnih pitanja kojima se bavio Ebu Bekr, radijallahu anhu, u kojima se, s velikom pažnjom i preciznošću, čvrsto držao prakse i slijeđenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Neka je Allah zadovoljan njime i svim plemenitim ashabima i dobrim ljudima!

---

[660] Nedevi, *El-Murteda*, str. 94, preuzeto iz: *Tabekatul-kubra*, 7/29.

[661] Muslim, *Sahih*, br. 1759.

[662] Nedevi, *El-Murteda*, str. 98.

[663] Nedevi, *El-Murteda*, str. 98.

POGLAVLJE TREĆE

Usamina vojska I borba protiv otpadnika

TEMA PRVA

USAMINA VOJSKA

Prvo: Ebu Bekrovo slanje Usamine, radijallahu anhuma, vojske

Rimsko carstvo bilo je jedna od dvije države koje su graničile s Arabijskim poluotokom u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pod okupacijom Rimljana nalazio se veći dio sjevernog dijela poluotoka. Namjesnike u tim oblastima postavljala je rimska država i pokoravali su se njihovim naredbama.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ta je područja slao mnoge misionare i delegacije. Dihju Kelbija poslao je Herakliju, rimskom caru, s pismom u kojem ga je pozvao da prihvati islam[664], međutim, on se usprotivio i ostao ponosan svojom vjerom. Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, plan bio je jasan: poljuljati autoritet rimske države koji je imala među Arapima, a nakon toga slati muslimansku vojsku u ta područja. Sedme godine po Hidžri, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je vojsku koja se borila protiv arapskih kršćana i Rimljana u mjestu Mu'ta. U toj bitki sve muslimanske vojskovođe zaredom preseliše kao šehidi: Zejd b. Harisa, Džafer b. Ebu Talib, Abdullah b. Revaha, radijallahu anhum. Nakon njihove pogibije, zapovjedništvo nad vojskom preuzeo je Halid b. Velid, radijallahu anhu, koji se s vojskom vratio u Medinu.[665]

---

664 Buhari, *Sahih*, br. 7.

665 Amri, *Es-Siretun-nebevijjetus-sahiha*, 2/467–470.

Devete godine po Hidžri, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opremio je veliku vojsku i krenuo u pohod na Šam, i stigao je do Tebuka.[666] Muslimanska vojska nije se sukobila s Rimljanima niti s arapskim plemenima, nego su vladari tih područja pristali na plaćanje poreza. Nakon toga, muslimanska vojska vratila se u Medinu nakon što su u Tebuku proveli dvadesetak noći.[667]

Jedanaeste godine po Hidžri, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je ljude da krenu u borbu protiv Rimljana u Belkau i Palestini i opremio je vojsku sastavljenu od prvaka ashaba iz redova muhadžira i ensarija, radijallahu anhum, a na čelo te vojske postavio je Usamu, radijallahu anhu.[668] Hafiz Ibn Hadžer rekao je: "Spominje se da je opremanje Usamine, radijallahu anhu, vojske počelo u subotu, dva dana prije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, dakle početak opremanja vojske bio je prije početka Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, bolesti. Tom prilikom Poslanik je podstakao ljude na borbu protiv Rimljana. Krajem mjeseca safera pozvao je Usamu, radijallahu anhu, i rekao mu: "Krećite se do mjesta gdje je ubijen tvoj otac i tu se ulogorite. Odabrao sam te za zapovjednika ove vojske."[669] Neki su se počeli protiviti i omalovažavati njegovo zapovjedništvo, pa im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Ako omalovažavate njegovo zapovjedništvo, pa omalovažavali ste i prije zapovjedništvo njegovog oca, a on je, tako mi Allaha, bio dostojan zapovjedništva, a bio je i jedan od meni najdražih ljudi. A i ovaj je (Usama), uistinu, jedan od meni najdražih ljudi poslije njega!"[670]

Dva dana nakon početka opremanja vojske, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio se i bol mu se povećala, tako da vojska nije otpremljena i ostali su u logoru u Džurfi[671]. Nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve

[666] Muslim, *Sahih*, 4/4784.

[667] *Es-Siretun-nebevijjetus-sahiha*, 2/535.

[668] Dr. Fadl Ilhi, *Kissatu basi džejši Usama*, str. 8.

[669] *Fethul-Bari*, 8/152.

[670] Buhari, *Sahih*, br. 4469.

[671] Džurfa, mjesto udaljeno tri milje od Medine u pravcu Šama.

sellem, smrti, vojska se vratila u Medinu.[672] S Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, smrću stanje se uveliko promijenilo i postalo onako kako ga je Aiša, radijallahu anha, opisala: "Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio, Arapi su se rasrdili i raširilo se licemjerstvo. Tako mi Allaha, zadesilo me[673] ono što ni visoka brda ne bi mogla podnijeti, nego bi ih srušilo. Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi postali su kao pokisnule koze u kišnoj noći u bašči punoj divljih zvijeri."[674]

Treći dan nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti i nakon što je preuzeo hilafet, Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao je čovjeka da među narodom razglasi: "Neka se otpremi Usamina, radijallahu anhu, vojska, i neka u Medini ne ostane niko od Usaminih vojnika a da ne ode u logor u Džurfu."[675] Zatim je stao pred ljude, zahvalio se Allahu i rekao: "O, ljudi, ja sam isti kao i vi, a vi možda smatrate da mogu raditi ono što je i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio. Allah je Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao među svim svjetovima i sačuvao ga od pogreški. Ja sam onaj koji slijedi, a ne onaj koji izmišlja i donosi nove stvari. Ako budem na Pravom putu, slijedite me, a ako pogriješim, ispravite me. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je na ahiret a niko od ljudi nije od njega tražio odmazdu – od udarca biča i manje od toga. I ja imam šejtana koji me obuzima, pa kada mi dođe, klonite me se. Ne pravim razliku među vama po boji vaše kose ili kože. Vi ćete napustiti ovaj svijet u trenutku koji vam nije poznat. Ako ste u mogućnosti da dušu ispustite dok ste u pokornosti Allahu, to uradite, a to nećete moći osim s Allahovom dozvolom. Nastojte učiniti što više dobrih djela prije negoli vam dođe smrt, kako vas ona ne bi zatekla u činjenju loših djela. Mnogi narodi smatrali su da je smrt blizu drugima, a da je od njih daleko, pa su zaboravili na sebe. Ja vam zabranjujem da budete kao oni. Brzina je brzina, a spas je spas. Za vama je brza potjera koja hitro prolazi. Pazite na smrt i uzmite pouku od

[672] *Es-Siretun-nebevijjetus-sahiha*, 2/552; *Es-Siretun-nebevijjetu fi dav'il-mesadiril-aslijja*, str. 685.

[673] "...zadesilo me...", a Ibn Hajjat u svom djelu *Tarihu hulefai*, str. 102, navodi: "... zadesilo je moga oca".

[674] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/309.

[675] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/307.

očeva, sinova i braće. Nemojte zavidjeti živima osim onoliko koliko zavidite mrtvima."[676]

Također se prenosi da je ustao, zahvalio se Allahu onako kako to Njemu dolikuje, a zatim rekao: "Allah prima samo samo ona djela koja su urađena u Njegovo ime. Radi Allaha činite djela! Uzmite pouku u onima od vas koji su umrli i razmišljajte o onima koji su živjeli prije vas. Gdje su bili juče, a gdje su danas!? Gdje su silnici i moćnici koji su imali premoć na bojnim poljima? Pregazilo ih je vrijeme i postali su prašina. Jedni za drugima iskusili su nevolje. Pokvarene žene su za pokvarene muškarce, a pokvareni muškarci su za pokvarene žene. Gdje su kraljevi koji su naslijeđivali zemlju i gradili na njoj? Daleko su i spomen na njih se zaboravlja i postali su ništa, osim što im je Allah, azze ve dželle, ostavio posljedice, a uskratio požude. Nastavili su, djela su njihova, međutim, dunjaluk je bio tuđi. Poslije njih, Allah je poslao narode. Ako budemo u njima uzimali pouku, uspjet ćemo, u suprotnom ćemo biti isti kao oni. Gdje su ljepotani koji su bili zadivljeni svojom mladošću? Postali su prah i ono u čemu su uživali postalo je njihova propast. Gdje su oni koji su gradili gradove i oko njih zidali zidove i u njima čudnovate stvari načinili? Ostavili su ih onima koji su došli poslije njih. Njihovi domovi ostali su prazni, a oni su u tminama svojih kabura:

﴿...هَلْ تُحِسُّ مِنْهُم مِّنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾﴾

'Da li ijednog od njih vidiš i da li i najslabiji glas njihov čuješ?' (Merjem, 98)

Gdje su vaša braća i vaši prijatelji koje ste poznavali?! Oni su našli ono što su uradili. Pripremili su šta su pripremili u vrijeme svojih predaka u kojem su bili sretni ili nesretni. Allah zaista nema druga. Između Njega i nijednog od Njegovih robova nema drugog razloga zbog kojeg mu daje dobro ili otklanja zlo, osim robovanja Njemu i izvršavanja Njegovih naredbi. Znajte da ste vi robovi dužnici, a ono što je kod Allaha postiže se samo pokornošću Njemu. Vrijeme je da se svaki od vas spasi Vatre i da se približi Džennetu."[677]

---

[676] Ibn Kesir, *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/307; Taberi, *Tarih*, 2/241 i 245.

[677] Ibn Kesir, *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/307; Taberi, *Tarih*, 2/241 i 245.

U ovoj hutbi sadržane su mnoge pouke i poruke, a neke od njih jesu sljedeće:

a. Ebu Bekr nije Allahov nasljednik, nego nasljednik – halifa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ukazuje se na to da je on običan čovjek, da nije bezgriješan i da nije u stanju zauzeti Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, mjesto kada su u pitanju vjerovjesništvo i objava. Zbog toga je on onaj koji slijedi, a ne onaj koji inovira, tj. on u vladavini slijedi put Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s pravednošću i dobročinstvom.[678]

b. Pojašnjene su obaveze ummeta u kontroliranju vladara i potpomaganju u dobročinstvu i popravljanju stanja. U suprotnom, obaveza im je upozoriti ga i savjetovati, kako bi ostao na putu onoga kojeg slijedi, a ne da postupa po svom nahođenju.

c. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je pravedan prema svim ljudima i nikada nikome nije nanio nepravdu. Zbog toga nije bilo nikoga ko je mogao, u tom smislu, nešto prigovoriti Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. To je značilo da će i Ebu Bekr ići istim putem: širit će pravdu i klonit će se nepravde. Uostalom, zadaća ummeta jeste da mu u tome pomogne tako što će, ako ga vide ljutitog, kloniti ga se, kako nikoga ne bi oštetio i prekršio politiku slijeđenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[679] Šejtan koji obuzima Ebu Bekra, radijallahu anhu, obuzima i sve ostale ljude. Nema nijednog čovjeka a da mu Allah nije odredio pratioca iz reda meleka i džina.[680] Šejtan kola po čovjeku poput krvi. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Svako od vas ima meleka pratioca i džina pratioca." Neki upitaše: "Zar i ti, Allahov Poslaniče?" "I ja", odgovori on, "ali mi je Allah pomogao protiv njega, te je primio islam i ne navodi me osim na dobro."[681] U drugom hadisu navodi se da su u noći kada je Poslanik razgovarao sa Safijom, radijallahu anha, pokraj njih prošla dvojica ensarija, a on im je rekao: "Polahko, vas dvojica! Ovo je Safija, kćerka Hujejjova." "Subhanallah, Allahov Poslaniče!", rekoše njih dvojica. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Šejtan kola po čovjeku poput krvi, pa sam se

---

678 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 432.

679 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 432.

680 Muhammed Malullah, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 196.

681 Muslim, *Sahih*, br. 2814.

bojao da ne ubaci u vaša srca štogod loše."[682] Ebu Bekr, radijallahu anhu, ovim je htio reći da on nije bezgrješan kao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i to je istina.[683]

d. Ebu Bekr, radijallahu anhu, vodio je računa o upozoravanju i podsjećanju muslimana na smrt i na stanja vladara koji su prije živjeli. Podsticao ih je na činjenje dobrih djela kako bi bili spremni za susret s Allahom, azze ve dželle, i kako bi u svom životu išli pravim, Allahovim putem.[684] U Ebu Bekrovim, radijallahu anhu, hutbama i obraćanjima primjećujemo veliku rječitost. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je najrječitiji govornik Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Profesor Akad o njemu je rekao: "Njegov govor je nešto najbolje što je rečeno, ispunjen je čednošću i mudrošću. Postoje mnogi vrijedni primjeri njegove rječitosti i svaki od njih jasno upućuje na vrline govornika. Jedna riječ može ostaviti tako veliki utisak na čovjeka kao što iz jednog klasa može proisteći mnogo žita. Dovoljno je da shvatite srž njegovih razmišljanja i njegove duše iz riječi: 'Vodi računa o smrti, život će ti se pokloniti', ili: 'Najiskrenija iskrenost jeste povjerenje, a najlažnija laž jeste izdaja', ili: 'Strpljenje je pola vjere – imana, a ubjeđenje je potpuni iman'. Ove riječi ukazuju na ispravnost i čistotu njegove namjere i na rječitost i ljepotu njegovog izražavanja, a one su ujedno i pokazatelj njegove naravi iz koje su te riječi proizašle i daleko su od svakog prenemaganja i nepoznatih riječi koje danas mnogi u svome govoru upotrebljavaju kako bi objasnili ono što žele reći. Jer, razumijevanje je srž odgoja i obrazovanja. Ebu Bekr, radijallahu anhu, uvijek je u svojim obraćanjima koristio taktiku rječitosti u govoru.[685]

Drugo: Šta se događalo između Ebu Bekra i pojedinih ashaba povodom slanja vojske

Neki od ashaba predložili su Ebu Bekru, radijallahu anhu, da ne šalje vojsku rekavši: "U ovoj je vojsci većina muslimanskih muškaraca. Arapi su se, kao što vidiš, pobunili zbog tebe i nije ti potrebno da se muslimanska

---

682 Buhari, *Sahih*, br. 3281.

683 Muhammed Malullah, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 197.

684 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 423.

685 *Abkarijetus-Siddik*, str. 139.

zajednica odvoji od tebe."[686] Usama, radijallahu anhu, iz logora u Džurfi poslao je Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, da zatraži dozvolu od Ebu Bekra, radijallahu anhu, da se vrati sa ljudima u Medinu. Usama je poručio: "Sa mnom su najugledniji i većina muslimana. Bojim se za halifu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, harem i muslimane, da ih mnogobošci ne pohvataju."[687]

Međutim, Ebu Bekr, radijallahu anhu, postupio je suprotno tome i insistirao da se nastavi vojni pohod na Šam bez obzira na okolnosti, stanje i rezultate. Usama i ostali članovi komande nisu bili zadovoljni halifinim insistiranjem i uložili su sav svoj trud kako bi ga uvjerili da je njihovo mišljenje ispravno. Kako su oni nastavili da uvjeravaju Ebu Bekra u ispravnost svog mišljenja, on je većinu muhadžira i ensarija pozvao na sastanak kako bi s njima raspravio to pitanje. Na sastanku se dugo raspravljalo i izneseno je mnogo oprečnih mišljenja. Najveći protivnik nastavka pohoda na Šam bio je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, koji je svoje mišljenje obrazlagao zabrinutošću za halifu, Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, harem i cijelu Medinu i njene stanovnike izražavajući bojazan od otpadnika i mušrika. Kada su mišljenja ashaba o ovom pitanju postala brojna i kada su ga zastrašili opasnostima kojima će izložiti Medinu ako bude insistirao na otpremanju Usamine, radijallahu anhu, vojske, Ebu Bekr je naredio da se prvi sastanak završi[688] nakon što je čuo sva njihova mišljenja i na taj način pružio im je priliku da dobro razmisle o svojim mišljenjima i stavovima.[689] Nakon izvjesnog vremena, pozvao ih je na drugi opći sastanak u mesdžid. Na ovom sastanku od ashaba je zatražio da zaborave na ideju o otkazivanju projekta koji je sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokrenuo i obavijestio ih je da će on provesti ovaj projekat čak i u slučaju da on uzrokuje padanje Medine u ruke Arapa odmetnika. Stao je pred ashabe i obratio im se[690] riječima: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci Ebu Bekrova duša, i kada bih znao da će me divlje zvijeri rastrgati, opet bi poslao Usaminu vojsku kao

---

686 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/308.

687 Ibn Esir, *El-Kamil*, 2/226.

688 Izzudin Temimi, *Eš-Šura bejnel-esaleti vel-muaredati*, str. 82–83.

689 Adnan Nahvi, *Melamihuš-Šura fid-da'vetil-islamijja*, str. 257.

690 *Eš-Šura bejnel-esaleti vel-muaredati*, str. 83.

što je to naredio Allahov Poslanik. I kada u Medini ne bi ostao niko osim mene, opet bih je poslao!"[691]

Ebu Bekru je teško palo što se svojom odlukom o slanju Usamine vojske, koja se temeljila na Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi, morao suprotstaviti mišljenju svih muslimana, međutim, naredni dani i događaji potvrdili su ispravnost njegove odluke koju je bio odlučan sprovesti u djelo.[692]

Ensarije su željeli da neko stariji od Usame preuzme zapovjedništvo nad vojskom te su poslali Omera b. Hattaba da o tome porazgovara s Ebu Bekrom. Omer, radijallahu anhu, došao je Ebu Bekru i rekao mu: "Ensarije traže za zapovjednika starijeg čovjeka od Usame, radijallahu anhu." Ebu Bekr, radijallahu anhu, dotad je sjedio, ali kada je čuo Omerove riječi, skočio je, uhvatio ga za bradu i rekao: "Izgubila te majka, sine Hattabov! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio ga je za zapovjednika, a ti tražiš od mene da ga smijenim?!"[693] Omer, radijallahu anhu, izašao je i vratio se ensarijama, a oni ga upitaše: "Šta se desilo?" "Idite, izgubile vas majke", reče Omer, "šta sam zbog vas doživio od Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, halife!"[694]

Kada je došlo vrijeme da vojska krene u pohod, Ebu Bekr, radijallahu anhu, otišao je da ih isprati. Usama je jahao na svojoj jahalici, Ebu Bekr je hodao pored njega, a Abdurrahman b. Avf vodio je Ebu Bekrovu, radijallahu anhum, jahalicu. Tada se Usama obratio Ebu Bekru, radijallahu anhuma, rekavši: "O, zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako mi Allaha, ili ćeš i ti uzjahati, ili ću ja sići!" Ebu Bekr odgovori: "Tako mi Allaha, nećeš sići i, tako mi Allaha, neću jahati! Želim da uprašim noge na Allahovom putu, makar jedan sat."[695]

Zatim je Ebu Bekr rekao Usami, radijallahu anhuma: "Ako smatraš da je korisno da Omer, radijallahu anhu, ostane i da mi pomogne, ostavi ga."

---

[691] Taberi, *Tarih*, 4/45.

[692] *Eš-Šura bejnel-esaleti vel-muaredati*, str. 83.

[693] Taberi, *Tarih*, 4/46.

[694] Taberi, *Tarih* 4/46.

[695] Taberi, *Tarih*, 4/46.

Usama mu je dopustio[696] da ostavi Omera, a zatim se Ebu Bekr, radijallahu anhu, uputio vojsci i rekao im: "Ustanite, uputit ću vam deset savjeta i želim da ih zapamtite: nemojte izdavati, iznevjeriti i biti osvetoljubivi. Nemojte nikoga unakaziti. Ne ubijajte djecu, starce i žene. Nemojte sjeći ili paliti palme i nemojte sjeći plodonosno drvo. Nemojte klati ni ovcu, ni kravu, ni devu, osim da se njome hranite. Naići ćete na ljude koji su se posvetili bogosluženju, pa ih ostavite da rade šta su naumili. Naići ćete na narod koji će vam prinositi posude s hranom različitih vrsta, pa ako budete jeli iz njih, spomenite Allahovo ime prije jela. Naići ćete na narod koji brije sredinu glava, a ostavljaju krajeve kao povez. Žestoko ih sabljama porazite! Krenite, u ime Allaha!"[697]

Ebu Bekr je posavjetovao Usamu, radijallahu anhuma, da postupi onako kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, rekavši: "Uradi kako ti je naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem! Započni sa zemljama Kudaa, a zatim nastavi u Abel[698]. Nemoj ostaviti ništa od onoga što ti je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio i ne požuruj ono zbog čega sam ga naslijedio."[699] Usama, radijallahu anhu, krenuo je sa svojom vojskom i uradio je tačno onako kako mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio: poslao je konjanike na plemena Kuda, a izvršio je pješački napad na Abel. Izvojevao je pobjedu i zaplijenio veliki ratni plijen.[700] Cijeli pohod trajao je četrdeset dana.[701]

Vijest o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti i Usaminom napadu na njegovu zemlju, Herakliju je došla u isto vrijeme. Rimljani rekoše: "Šta je ovima, umro im je vođa, a oni napadaju na našu zemlju?"[702] Arapi rekoše: "Da nisu imali snagu, ne bi ni slali ovu vojsku"[703], i tako odustaše od mnogo toga što su imali namjeru uraditi.[704]

---

[696] Taberi, *Tarih*, 4/46.

[697] Taberi, *Tarih*, 4/46.

[698] Abel je područje u južnom dijelu Jordana.

[699] Taberi, *Tarih*, 4/47.

[700] Taberi, *Tarih*, 4/47.

[701] Taberi, *Tarih*, 4/47; Ibn Hajjat, *Tarihul-halifa*, str. 101.

[702] Zehebi, *Ahdul-hulefair-rašidine*, str. 20.

[703] Dr. Fadl Ilahi, *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 14.

[704] Ibn Esir, *El-Kamil*, 2/227.

Treće: Najbitnije pouke, poruke i koristi iz Ebu Bekrovog slanja Usamine vojske

1. Uvjeti i stanja se mijenjaju, ali nedaće ne odvajaju vjernike od vjere

Kako su samo teške i opasne promjene i kako su samo brze! Slavljen neka je Allah koji mijenja stanja onako kako On hoće:

﴿ فَعَّالٞ لِّمَا يُرِيدُ ١٦ ﴾

"On radi šta je Njemu volja" (El-Burudž, 16),

﴿ لَا يُسۡـَٔلُ عَمَّا يَفۡعَلُ وَهُمۡ يُسۡـَٔلُونَ ٢٣ ﴾

"On neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani." (El-Enbija, 23) Devete godine po Hidžri dolazilo je toliko delegacija pokornih i poslušnih plemena da dokažu svoju odanost, tako da je ta godina prozvana godina delegacija, a nakon toga desile su se takve promjene da su se bojali da ih ostala arapska plemena ne napadnu i zauzmu glavni grad islamske države – Medinu.[705] Čak su htjeli, vođeni svojim zabludjelim idejama, riješiti se islama uopće.[706] U ovome nema ništa čudno jer je Allahov sunnet da narode ne ostavlja u jednom stanju, nego mijenja njihova stanja. O tome nas je obavijestio Onaj koji mijenja dane i uređuje ih, riječima:

﴿ ...وَتِلۡكَ ٱلۡأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيۡنَ ٱلنَّاسِ... ١٤٠ ﴾

"...a te dane smjenjujemo među ljudima." (Alu Imran, 140)

U svom *Tefsiru* Razi je rekao: "Značenje ovog ajeta jeste da se dani na dunjaluku mijenjaju među ljudima. Zadovoljstvo i nezadovoljstvo u njima nikada ne traju, nego se mijenjaju. Jednog dana zadesi ih sreća, a njihovog neprijatelja nesreća. Sljedećeg dana bude obrnuto i tako se ni jedno od stanja ne zadržava, niti ostaje neki trag od njih."[707]

[705] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 18.

[706] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 18.

[707] Razi, *Tefsir*, 9/15; Kurtubi, *Tefsir*, 4/218.

Riječ **"smjenjujemo"** u ajetu je upotrijebljena u sadašnjem vremenu kao dokaz obnavljanja zakonitosti smjenjivanja dana među narodima i njihovog trajanja. O ovome je Kadi Ebu Suud rekao: "Forma sadašnjeg vremena upućuje na obnavljanje obavijesti da je mijenjanje stanja sunnet među narodima, kako prošlim, tako i budućim."[708] Neko je rekao: "Dani su promjenjivi, a rat je natjecanje."[709]

Pjesnik je rekao:

Dan protiv nas, dan za nas.
Dan tugujemo, a dan se radujemo.[710]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, podučava svoj narod da se strpe u trenutku kada ih pritisnu nedaće, jer je pobjeda sa strpljivima, podučava ih da se ne žaloste i da ne gube nadu u Allahovu milost:

﴿...إِنَّ رَحۡمَتَ ٱللَّهِ قَرِيبٞ مِّنَ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ٥٦﴾

"Milost Allahova doista je blizu onih koji dobra djela čine." (El-A'raf, 56) Uvijek je napominjao muslimane da ostanu postojani u teškim situacijama, bez obzira na njihovu veličinu, i nedaće, bez obzira koliko teške bile, jer je od potvrđenih Allahovih sunneta:

﴿فَإِنَّ مَعَ ٱلۡعُسۡرِ يُسۡرًا ٥ إِنَّ مَعَ ٱلۡعُسۡرِ يُسۡرٗا ٦﴾

"Tä, zaista, s mukom je i olakšanje, zaista s mukom je olakšanje." (El-Inširah, 5–6) Podsjećao ih je da je čudno stanje muslimana na ovom dunjaluku, kako je to pojasnio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Čudan li je primjer vjernika! Šta god da ga zadesi, njemu je dobro, a u takvoj situaciji nije niko osim vjernika. Ako ga zadesi nešto lijepo, on se (Allahu) zahvali i to bude dobro po njega, a ukoliko ga zadesi nešto loše, on se strpi, pa to opet bude dobro po njega."[711]

Jedna od koristi koje proizlaze iz slanja Usamine, radijallahu anhu, vojske jeste da teške situacije i nedaće, bez obzira kolike bile, ne udaljavaju

---

[708] Ebu Suud, *Tefsir*, 2/89; Alusi, *Ruhul-meani*, 4/68.

[709] Alusi, *Ruhul-meani*, 4/68.

[710] Kurtubi, *Tefsir*, 4/218.

[711] Muslim, *Sahih*, 4/2295.

vjernike od vjere. Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt nije okupirala i odvratila Ebu Bekra, radijallahu anhu, od vjere. Uprkos tome, on u najtežim uvjetima po muslimane šalje Usaminu vojsku. Međutim, ono što je Ebu Bekr, radijallahu anhu, naučio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu brige o vjeri ima prednost nad svim ostalim stvarima. Ovako je ostalo sve dok nije napustio ovaj svijet.[712]

2. U pozivanju u vjeru obaveza je slijediti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

U slučaju Ebu Bekrovog slanja Usamine, radijallahu anhuma, vojske nalazimo da je Ebu Bekr, riječju i djelom, objasnio da se proces misionarstva nije zaustavio i da se neće zaustaviti, pa čak ni nakon smrti najodabranijeg stvorenja, predvodnika svih poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Svoje djelovanje potvrdio je nastavkom misionarske misije – otpremanjem vojske. Treći dan po Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, poslao je svog glasnika da objavi izlazak Usamine vojske u logor u Džurfi. Ebu Bekr, radijallahu anhu, već je prije u svojoj hutbi, nakon davanja prisege, pojasnio svoju namjeru o neprestanom ulaganju svoga truda u služenju ovoj vjeri.[713]

U jednoj predaji navodi se da je rekao: "O, ljudi, bojte se Allaha! Čvrsto se držite vjere i oslanjajte se na svoga Gospodara! Allahova je vjera postojana, a Njegova je riječ potpuna. Zaista Allah pomaže onoga ko pomogne Njega i uzdiže vjeru Njegovu. Tako mi Allaha, ne marimo za one Allahove robove koji nas iznenada napadnu, jer su Allahove sablje isukane, još uvijek ih nismo ostavili. Zaista ćemo se boriti protiv onih koji nam se usprotive kao što smo se borili rame uz rame s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Onaj koji se ostavi ovoga, neće nikome učiniti nepravdu osim sebi."[714]

Također, korist slanja Usamine, radijallahu anhu, vojske ogleda se u tome što je Ebu Bekr, radijallahu anhu, svojim postupcima potvrdio da je on čvrsto vezan za Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe i da će

---

[712] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 24.

[713] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 24.

[714] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 5/213–214.

ih provoditi, bez obzira koliko se strahovi umnožili i opasnosti povećale, jer muslimanima je obaveza slijediti naredbe Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i u dobrim i u lošim vremenima. U ovom slučaju ovo se potvrdilo nekoliko puta:

a. Kada su muslimani tražili obustavljanje slanja Usamine, radijallahu anhu, vojske zbog situacije u kojoj su se nalazili, Ebu Bekr, radijallahu anhu, odgovorio je nezaboravnom rečenicom: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci Ebu Bekrova duša, i kada bih znao da će me divlje zvijeri rastrgati, opet bi poslao Usaminu vojsku kao što je to naredio Allahov Poslanik. I kada u Medini ne bi ostao niko osim mene, opet bih je poslao."[715]

b. Kada je Usama od Ebu Bekra, radijallahu anhuma, zatražio dozvolu da se sa vojskom iz Džurfe vrati u Medinu, strahujući za sigurnost halife i stanovnika Medine, Ebu Bekr mu nije dozvolio, nego je pokazao svoju odlučnost u sprovedbi Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, odluke rekavši: "Kada bi me psi i vukovi zgrabili, ne bih odbio odluku koju je donio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!"[716]

Ovim svojim postupkom jasno je pokazao provedbu Allahovih, azze ve dželle, riječi:

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ ٱلْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ ۗ وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَٰلًا مُّبِينًا ﴿٣٦﴾﴾

"Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo po svome nahođenju postupiti. A ko Allaha i Poslanika Njegovog ne posluša, taj je sigurno skrenuo s Pravoga puta." (El-Ahzab, 36)

c. Kada je od njega zatraženo da na mjesto Usame, radijallahu anhu, postavi nekoga starijeg, iskazao je svoju veliku ljutnju na Omera, radijallahu anhu, zbog njegove smjelosti da mu prenese takav prijedlog[717], rekavši mu: "Izgubila te majka, Omere b. Hattabe! Poslanik, sallallahu alejhi ve

---

[715] Taberi, *Tarih*, 4/45.

[716] Taberi, *Tarih*, 4/46.

[717] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 36.

sellem, postavio ga je na to mjesto, a od mene tražiš da ga smijenim?!"[718]

d. Ebu Bekrova, radijallahu anhu, želja za slijeđenjem plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ogleda se u njegovom odlasku da isprati vojsku i hodanju s Usamom, radijallahu anhu, koji je jahao na konju.[719] Ovim svojim postupkom slijedio je prvaka svih ljudi, našeg plemenitog i odabranog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je na isti način postupio prilikom slanja Muaza b. Džebela, radijallahu anhu, u Jemen.[720] Imam Ahmed prenosi od Muaza b. Džebela da je rekao: "Kada ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slao u Jemen, izašao je s njim i savjetovao ga. Muaz je jahao, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hodao je pored njegove jahalice."[721]

U komentaru ovog hadisa, učenjak Ahmed el-Bena rekao je: "Isto tako postupio je i Ebu Bekr prilikom slanja Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, iako je bio veoma mlad. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio je Usamu za zapovjednika vojske, ali je on u vojni pohod krenuo tek poslije njegove smrti. Zbog toga ga je Ebu Bekr, radijallahu anhu, ispratio hodajući, dok je Usama jahao, slijedeći Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, postupak prilikom ispraćaja Muaza, radijallahu anhum."[722]

e. Ebu Bekrova, radijallahu anhu, briga i želja za slijeđenjem Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, prakse također se ogleda u njegovoj oporuci i savjetovanju vojske prilikom njihovog ispraćaja. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom ispraćaja imao je običaj upućivati savjete vojsci. Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije se zadovoljio samo time, nego je i većinu svojih savjeta preuzeo iz Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, oporuka upućenih vojsci."[723]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije se zaustavio na slijeđenju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, samo u onome što je rekao ili radio, nego je

---

[718] Taberi, *Tarih*, 4/46.

[719] Taberi, *Tarih*, 4/46.

[720] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 36.

[721] Šejbani, *El-Fethur-rabbanijj li tertibi Musnedi el-imam Ahmed ibn Hanbel*, 21/215.

[722] *Bulu'ul-emani*, 21/215.

[723] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 32.

naredio i zapovjedniku vojske da se čvrsto drži provedbe Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi i zabranio mu da bilo koju od njih izostavi.[724] Ebu Bekr je Usami, radijallahu anhuma, rekao: "Uradi kako ti je naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem! Započni sa zemljama Kudaa, a zatim nastavi u Abel. Nemoj ostaviti ništa od onoga što ti je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio."[725] U drugoj verziji navodi se da je rekao: "Usama, kreni na onu stranu prema kojoj ti je naređeno, a zatim napadni kako ti je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio: dijelove Palestine i stanovnike Mu'te, a Allah će biti zadovoljan onim što ostaviš."[726] U predaji koju bilježi Ibn Esir navodi se: "Usami, radijallahu anhu, oporučio je da postupi onako kako mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio."[727]

Ashabi, radijallahu anhum, pokorili su se Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, mišljenju, nakon što im je Allah raširio grudi prema tome. Držali su se Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe, a na polju sprovedbe tih naredbi uložili su onoliko truda koliko su bili u mogućnosti. Allah im je dao pobjedu i opskrbio ih velikim ratnim plijenom, u srcima im povećao dostojanstvo i od njih odbio spletke i zla njihovih neprijatelja.[728]

Tomas Arnold, govoreći o slanju Usamine, radijallahu anhu, vojske, rekao je: "Nakon Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, Ebu Bekr, radijallahu anhu, otpremio je vojsku koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio naumio poslati u Šam. Učinio je to uprkos suprotstavljanju nekih muslimana zbog nestabilnog stanja u arapskim pokrajinama u to vrijeme. Njihovo protivljenje prekinuo je kazavši: 'To je Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, odredba i kada bih znao da će me divlje zvijeri rastrgati, opet bi poslao Usaminu vojsku kao što je to naredio Allahov Poslanik.'"[729] Tomas nastavlja: "Bila je to prva u lancu velikih ofanziva u kojima su Arapi preuzeli kontrolu nad Sirijom, Iranom i sjevernom Afri-

---

[724] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 32.

[725] Taberi, *Tarih*, 4/47.

[726] Zehebi, *Ahdul-hilafeti vel-hulefair-rašidine*, str. 20.

[727] *El-Kamil*, 2/237.

[728] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 36.

[729] *Ed-Da'vetu ilel-islam*, str. 63.

kom. Srušili su staru perzijsku državu i protjerali su Rimsko carstvo iz njihove najljepše pokrajine."[730]

Iz ovog primjera uviđamo kako je Allah, subhanehu ve te'ala, pobjedu vezao za slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: ko mu se pokori, pripada mu pobjeda, a ko se ogluši o njegove naredbe, pripadaju mu poniženje i sramota. Tajna opstanka ummeta nalazi se u pokornosti Allahu i slijeđenju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[731]

3. *Pojava nesuglasica među vjernicima i osvrtanje na Kur'an i sunnet u vezi s tim pitanjem*

Ovaj događaj pojašnjava nam i ukazuje na to da među iskrenim vjernicima može doći do nesuglasica u pogledu nekih pitanja. U ovom slučaju ashabi su imali oprečna mišljenja u pogledu slanja Usamine, radijallahu anhu, vojske u veoma teškim okolnostima, a bilo je mnogo mišljenja i u vezi s njegovim postavljanjem za zapovjednika. Međutim, njihovo neslaganje nije ih odvelo do mržnje, svađe, prekidanja odnosa ili borbe, niti je iko od njih ustrajavao u svom mišljenju nakon što mu je dokazana njegova neispravnost.[732] Kada se Ebu Bekr, radijallahu anhu, osvrnuo na ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao o slanju Usamine, radijallahu anhu, vojske i nakon što je objasnio da nije na njemu da se miješa u nešto što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, bez obzira koliko se vremena mijenjala, ashabi su se pokorili Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi. Mišljenju većine ne pridaje se pažnja ako je ono u suprotnosti s ispravnim vjerskim tekstovima. Većina ashaba smatrala je da treba obustaviti slanje Usamine, radijallahu anhu, vojske, tako da su u vezi s tim rekli Ebu Bekru, radijallahu anhu: "Arapi su ti otkazali poslušnost i razdvajanjem ljudi ništa nećeš postići."[733] Iako ashabi nisu bili kao obični ljudi, nego su bili najbolji ljudi koji su živjeli na Zemlji nakon vjerovjesnika i poslanika, alejhimus-selam, Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije prihvatio nji-

[730] *Ed-Da'vetu ilel-islam*, str. 63.

[731] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 39.

[732] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 47-48.

[733] Ibn Hajj, *Tarihul-halifeti*, str. 100.

hovo mišljenje objasnivši im da je Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, naredba potpunija, plemenitija, obaveznija od mišljenja svih njih.[734] Ovo posebno dolazi do izražaja u slučaju smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je većina ashaba, a među njima i Omer, radijallahu anhu, smatrala da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije umro. Samo mali broj ashaba, radijallahu anhum, smatrao je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaista umro, a među njima je bio i Ebu Bekr, radijallahu anhu. Vidjeli smo kako se Ebu Bekr, radijallahu anhu, držao kur'anskog teksta i kako je ispravio grešku onih koji su govorili: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije umro."[735]

Hafiz Ibn Hadžer, komentirajući mišljenje većine da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije umro, rekao je: "Iz ovog slučaja uzima se pravilo da, kod donošenja pravnih rješenja, manjina može biti u pravu, a da većina može pogriješiti, tako da se prednost u nečemu ne određuje mišljenjem većine."[736]

Sažetak onoga čime se možemo okoristiti iz kazivanja o slanju Usamine, radijallahu anhu, vojske jeste: kada većina podupire neko mišljenje, to nije dokaz njegove ispravnosti[737]; vjernici su poslušni i prihvataju istinu, a primjer za to jeste situacija kada im je Ebu Bekr, radijallahu anhu, spomenuo da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio slanje Usamine, radijallahu anhu, vojske, i da ga je on lično postavio na čelo te vojske, tako da su se oni pokorili Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi.[738]

4. Povezivanje misionarskog angažmana i praktičnog djelovanja i značaj omladine u služenju islamu

Ebu Bekr, radijallahu anhu, insistirao je da Usama b. Zejd, radijallahu anhu, preuzme zapovjedništvo nad vojskom i na taj način Ebu Bekr je pokazao da vodi brigu o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, odredbama

[734] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 44–45.

[735] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 44–45.

[736] *Fethul-Bari*, 8/146.

[737] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 46.

[738] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 52.

i nije se samo zaustavio na insistiranju da Usama ostane na čelu vojske, nego je praktično odao priznanje njegovom zapovjedništvu. To pokazuju dva primjera:

a. Ebu Bekr je hodao pored Usame, radijallahu anhuma, koji je jahao. Usama, radijallahu anhu, tada je imao dvadeset ili osamnaest godina, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, tada je imao preko šezdeset godina. Kada je Usama od Ebu Bekra zatražio da jaše umjesto njega ili da i on siđe i hoda sa njim, Ebu Bekr, radijallahu anhu, ustrajao je u tome da Usama, radijallahu anhu, nastavi jahati. Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije prihvatio nijedan od ponuđenih prijedloga i tim svojim postupkom uzdigao je Usamu i istakao njegov položaj zapovjednika vojske i iz grudi ashaba otklonio tjeskobu koju su osjećali. U toj situaciji, kao da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, svojim postupkom vojsci htio reći: "Ja, Ebu Bekr, iako sam halifa, hodam pored Usame dok on jaše, potvrđujući i uvažavajući njegovo zapovjedništvo. Poslanik, naš najveći vođa i predvodnik u namazima, sallallahu alejhi ve sellem, postavio ga je na to mjesto, pa kako ste imali hrabrosti negirati njegov položaj!"[739]

b. Ebu Bekr je želio da Omer, radijallahu anhuma, ostane s njim u Medini, jer je imao potrebu za njim. Međutim, on Usami, radijallahu anhu, nije naredio da ga ostavi, nego je od njega zatražio dozvolu da ga ostavi, ako se slaže s tim. Na ovaj način Ebu Bekr, radijallahu anhu, dao je drugu praktičnu sliku uvažavanja i priznavanja Usame i njegovog položaja. Ovim primjerom podstakao je vojsku da i oni prihvate Usamu i uvaže njegovo zapovjedništvo.

Ovo su dokazi koliko je Ebu Bekr, radijallahu anhu, vodio brigu o povezivanju misionarstva s radom koje je i islam naredio, a Gospodar, azze ve dželle, prijeti onima koji drugima naređuju dobročinstvo, a sami sebe zaboravljaju[740], riječima:

﴿ ۞ أَتَأْمُرُونَ ٱلنَّاسَ بِٱلْبِرِّ وَتَنسَوْنَ أَنفُسَكُمْ وَأَنتُمْ تَتْلُونَ ٱلْكِتَٰبَ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝ ﴾

"Zar da od drugih tražite da dobra djela čine, a da pri tome sami

---

[739] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 66.

[740] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 66.

sebe zaboravljate, vi koji Knjigu učite? Zar se opametiti nećete?" (El-Bekara, 44)

Ovaj primjer, između ostalog, pokazuje i veliku ulogu omladine u radu za islam. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imenovao je mladića Usamu b. Zejda, radijallahu anhu, za zapovjednika vojske koja se pripremala za borbu protiv tada, po mišljenju mnogih, najmoćnije sile na svijetu – Rimskog carstva. Usama, radijallahu anhu, tada je imao dvadeset ili osamnaest godina. Ebu Bekr, radijallahu anhu, ostavio ga je na tom položaju nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti iako su se mnogi tome protivili. Taj mladić se sa zadatka koji mu je povjeren, uz Allahovu pomoć, vratio s pobjedom i velikim plijenom. U ovom primjeru nalaze se smjernice današnjoj omladini kako i oni mogu biti od koristi islamu. Kada bismo se osvrnuli i obratili pažnju na dva perioda kroz koja je islam prošao, mekanski i medinski, vidjeli bismo mnoge dokaze i primjere koji pokazuju šta su sve islamski mladići doprinijeli u širenju Kur'ana i sunneta: učestvovali su u poslovima upravljanja državom, borili se u bitkama na Allahovom putu i aktivno radili na širenju vjere.[741]

5. Svijetli primjer islamskog ratovanja

Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, slanje Usamine, radijallahu anhu, vojske daje nam jednu svijetlu sliku islamskog načina ratovanja, što se jasno uočava u Ebu Bekrovim, radijallahu anhu, savjetima koje je uputio vojsci prilikom ispraćaja. Ebu Bekr je u svojim savjetima slijedio primjer Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je i on upućivao savjete vojsci prilikom ispraćaja u pohod.[742] Iz tačaka oporuke koju smo prethodno spomenuli, jasan je cilj islamskih ratova, a to je pozivanje u islam. Koji god je narod sreo vojsku koja se pridržavala ovih principa, samovoljno i po svom izboru prihvatao bi islam, jer su u njima vidjeli:

a. Vojsku koja ih neće iznevjeriti, koja je čak širila sigurnost i nije kršila sporazume. Vidjeli su vojsku koja nije krala imetak ljudi niti ga bespravno prisvajala.

b. Vojsku čiji su vojnici potpuno odudarali od svih dotad poznatih

[741] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 70.

[742] *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 80.

vojnika: borili su se i ubijali, ali su znali i opraštati, poštovali su djecu i prema njima bili milostivi, starije su ljude cijenili i poštovali, a žene su štitili i čuvali.

c. Vojsku koja nije uništavala bogatstva oslobođenih područja, nego su pazili na palme i nisu ih palili, nisu sjekli plodonosno drveće, niti su uništavali usjeve i gazili polja.

d. Vojsku sigurnosti koja nije kršila sporazume, niti krala i bespravno prisvajala imetak drugih. Vojska koja je poštovala djecu, starce i žene, koja nije uništavala usjeve niti sjekla palme, podrazumijeva se da je takva vojska vodila brigu o životinjama i da su ih ubijali isključivo po potrebi, za hranu. Da li nevjerničke vojske vode računa o bilo čemu spomenutom? Ne, oni u potpunosti uništavaju područja koja napadaju, a primjer za to imamo u ratu koji su pokrenuli komunisti, bezbožnici, u Afganistanu[743], zatim u Bosni i Hercegovini u ratu koji je poveo srpski agresor, a također i na Kosovu, u Kašmiru gdje hindusi vode borbu protiv muslimana, također i u Čečeniji, Palestini. Velika li je razlika između Allahove upute i zablude bezbožnika!

e. Vojsku koja je poštovala vjerska ubjeđenja naroda koji su prakticirali vjere objavljene prije islama, lijepo se ophodeći prema pobožnjacima u njihovim hramovima. Ovakav način postupanja predstavlja praktično pozivanje u vjeru koje upućuje na islamsku toleranciju i pravdu. Oni koji na zemlji šire nered i nepravdu i bore se protiv istine, zaslužuju ubistvo kako bi bili primjer drugima.[744]

Ebu Bekrovi, radijallahu anhu, savjeti nisu bile samo formalno izgovorene riječi, nego su ih muslimani u potpunosti provodili u njegovom vremenu, a i poslije njega.[745] Dokaz za ovu konstataciju navest ćemo u narednim redovima kada budemo govorili o Ebu Bekrovim, radijallahu anhu, osvajanjima.

743 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 269.

744 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 269.

745 *Kissatu ba'si Ebi Bekr džejši Usama*, str. 81.

6. Utjecaj Usamine, radijallahu anhu, vojske na ugled islamske države

Nakon što su prestrašili i protjerali Rimljane, Usama, radijallahu anhu, i njegova vojska pobjedonosno su se vratili. Dok je bio u Homsu, Heraklije se obratio okupljenim patrijarsima: "Na ovo sam vas upozoravao, a vi ste odbili prihvatiti moja upozorenja! Arapi prevale mjesec dana hoda, dođu, poraze vas i vrate se u isti čas, bez imalo umora." Heraklijev brat Enav reče: "Pošalji vojsku u Belkau da tamo boravi", što Heraklije posluša i posla vojsku u Belkau pod zapovjedništvom jednog od svojih ljudi. Heraklijeva vojska ostala je u Belkau sve do dolaska muslimanskih jedinica koje su ta područja oslobodile za vrijeme Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vladavine.[746] Ovaj pohod muslimana na rimske teritorije izazvao je zaprepaštenje i čuđenje Rimljana koji rekoše: "Šta je s ovim ljudima? Njihov je predvodnik umro, a oni navaljaju na našu zemlju!"[747]

Arapska plemena koja su živjela u sjevernom dijelu Arabijskog poluotoka obuzeo je strah zbog moći islamske države.[748] Kada se Usama, radijallahu anhu, s pobjedničkom vojskom približio Medini, Ebu Bekr, radijallahu anhu, s grupom muhadžirskih i ensarijskih velikana, izašao je da ga dočeka. Svi su ga dočekali i radovali se. Stanovnici Medine dočekali su ga s divljenjem, radošću i poštovanjem. Kada je ušao u Medinu, Usama, radijallahu anhu, uputio se u mesdžid Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i klanjao namaz zahvale Allahu na svim blagodatima koje je dao njemu i ostalim muslimanima. Ova bitka imala je veliki utjecaj na život muslimana i na ponašanje Arapa koji su željeli podići ustanak protiv muslimana. Također, ova je bitka imala i veliki utjecaj na Rimljane čija je država graničila s islamskom državom.[749] Usamina vojska više je posla uradila svojim poznanstvom i čuvenjem, nego svojom snagom i brojnošću, tako da su se povratili mnogi koji su se bili odmetnuli, a osujećene su i zavjere onih koji su se bili udružili protiv muslimana. Muslimani su sklopili primirje s mnogima koji su imali namjeru napasti ih. Usamina vojska svojim je

---

[746] *El-Megazi*, 3/1124; Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/192.

[747] Ibn Asakir, *Et-Tehzib*, 1/125; *Tarih*, 1/439.

[748] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 270.

[749] Hejkel Baš, *Es-Siddik*, str. 107.

glasom izgradila dostojanstvo muslimana prije nego što su to ljudi i oružje bili u stanju uraditi.[750]

Uistinu je slanje ove vojske bila velika blagodat za muslimane. Front otpadnika na sjeveru postao je jedan od najslabijih frontova, što je olakšalo muslimanima i dovelo do lakšeg slamanja fronta otpadnika na sjeveru poluotoka, nego u Iraku. Sve ovo potvrđuje nam da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, u najtežim situacijama imao najjasniju viziju i razmišljanje.[751]

---

[750] Akad, *Abkarijjetus-Siddik*, str. 109.

[751] Dr. Alija el-Atum, *Hareketur-ridda*, str. 167.

TEMA DRUGA

EBU BEKROVA, RADIJALLAHU ANHU, BORBA PROTIV OTPADNIKA

Prvo: Definicija otpadništva od vjere i ajeti koji upozoravaju na pojavu otpadnika

1. *Definicija otpadništva*

Nevevi je otpadništvo definirao kao "namjerno prekidanje veze s islamom, izgovaranjem riječi nevjerstva ili postupkom koji izvodi iz vjere, bilo izrugivanjem, iz inata ili ubjeđenjem. Nevjerstvom se smatra negiranje Stvoritelja, poslanika, knjiga, ili dozvoljavanje nečega što je haram po konsenzusu, kao što je blud, ili zabranjivanje nečega što je dozvoljeno, ili nijekanje neke od konsenzusom potvrđenih obaveza ili obrnuto, ili (ne) odlučno iskazivanje želje za nevjerstvom".[752]

Ulejš el-Maliki otpadništvo definira kao "nevjerstvo muslimana iskazano jasno izgovorenim riječima ili riječju koja na to upućuje, ili postupkom iz kojeg se ono podrazumijeva".[753]

Ibn Hazm ez-Zahiri otpadnika definira kao "svakog onog za koga je

[752] Muhammed ez-Zuhri el-Gamravi, *Šerh alametnil-minhadži* od Šerefuddina en-Nevevija, str. 519.

[753] Samirai, *Ahkamul-murtedi*, str. 44.

potvrđeno da je bio čist od bilo koje vjere osim islama, a zatim se dokaže da se odmetnuo od islama prihvatajući kršćanstvo, judaizam ili neku drugu vjeru, ili bezbožništvo, ateizam".[754]

Osman el-Hanbeli u leksičkom smislu navodi da je otpadnik "onaj koji se vraća, kao što kaže Uzvišeni:

﴿ يَٰقَوۡمِ ٱدۡخُلُواْ ٱلۡأَرۡضَ ٱلۡمُقَدَّسَةَ ٱلَّتِي كَتَبَ ٱللَّهُ لَكُمۡ وَلَا تَرۡتَدُّواْ عَلَىٰٓ أَدۡبَارِكُمۡ فَتَنقَلِبُواْ خَٰسِرِينَ ٢١ ﴾

'O, narode moj, uđite u Svetu zemlju, koju vam je Allah dodijelio, i ne uzmičite nazad, pa da se vratite izgubljeni'" (El-Maida, 21), a u terminološkom smislu navodi da je otpadnik onaj "ko uradi nešto što izvodi iz vjere nakon što je prihvatio islam".[755]

Sve navedeno ukazuje na to da je odmetnik svako onaj ko zaniječe ili negira neke općepoznate segmente vjere, kao što su namaz, zekat, vjerovjesništvo, prijateljevanje s vjernicima, ili izgovori ili uradi nešto što se ne može protumačiti drugačije osim kao nevjerstvo.[756]

2. *Ajeti koji upozoravaju na pojavu otpadnika*

Allah, subhanehu ve te'ala, opisao je otpadnike od vjere različitim opisima koji upućuju na teške posljedice vraćanja u stanje nevjerstva. U nekima od tih opisa navodi se da su otpadnici oni koji se vrate prijašnjim stopama, da otpadništvo predstavlja brisanje crta lica i vraćanje na oblik kakav je straga glave, vraćanje u propast ili sumnjičenje, ocrnjivanje lica itd.[757] Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تُطِيعُواْ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ يَرُدُّوكُمۡ عَلَىٰٓ أَعۡقَٰبِكُمۡ فَتَنقَلِبُواْ خَٰسِرِينَ ١٤٩ ﴾

---

[754] *El-Muhalla*, 11/188.

[755] Samirai, *Ahkamul-murtedi*, str. 44.

[756] Dr. Ali Atum, *Hareketur-ridda*, str. 18. Ovo djelo jedno je od najvažnijih izvora u oblasti otpadništva od vjere.

[757] *Hareketur-ridda*, str. 18.

“O, vjernici, ako se budete pokoravali onima koji ne vjeruju, vratit će vas stopama vašim i bit ćete izgubljeni” (Alu Imran, 149), a u drugom ajetu Allah kaže:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ ءَامِنُوا۟ بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُم مِّن قَبْلِ أَن نَّطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَىٰٓ أَدْبَارِهَآ أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّآ أَصْحَٰبَ ٱلسَّبْتِ ۚ وَكَانَ أَمْرُ ٱللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٤٧﴾ ﴾

“O, vi kojima je Knjiga data, u ovo što objavljujemo povjerujte – ono što potvrđuje kao istinito ono što već imate – prije nego što izbrišemo crte lica i ne damo im oblik kakav je straga, ili prije nego ih prokunemo kao što smo prokleli one koji subotu nisu poštivali. A Allahova zapovijest mora se izvršiti.” (En-Nisa, 47) U Ibn Kesirovom *Tefsiru* navodi se: “To znači, prije nego što izbrišemo crte lica, jer brisanje tih crta znači njihovo vraćanje straga, tako da i njihovi pogledi budu straga i kreću se unazad, što najbolje govori o kazni. Ovo je primjer koji im Uzvišeni Allah navodi zbog toga što su se okrenuli od Istine i vratili neistini, skrećući tako s Jasnoga puta na put zablude, kojim idu žurno krećući se nazad.”[758]

Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ ۚ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ٱسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَٰنِكُمْ فَذُوقُوا۟ ٱلْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٦﴾ ﴾

“Na dan kada će neka lica pobijeljeti, a neka pocrnjeti. Onima u kojih lica budu crna reći će se: ‘Zašto ste, pošto ste vjernici bili, nevjernici postali? Pa iskusite patnju zato što niste vjerovali.’” (Alu Imran, 106)

O ovom ajetu Kurtubi navodi mnoga mišljenja, a jedno od njih jeste i mišljenje Katade koji kaže da se on odnosi na otpadnike od vjere. Također, od Ebu Hurejre prenosi se hadis za koji kaže da se njime dokazuje da navedeni ajet govori o otpadnicima od vjere – murtedima, a hadis glasi:

[758] Ibn Kesir, *Tefsir*, 1/507–508.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Na Sudnjem danu doći će mi jedna grupa mojih drugova, ali neće uspjeti stići do Havda, pa ću reći: 'Gospodaru, to su moji drugovi!' Bit će mi rečeno: 'Ti ne znaš šta su oni radili kada si ti umro. Oni su se vratili svojim starim stopama.'"[759] U drugoj verziji ovog hadisa koji prenosi Ibn Abbas, radijallahu anhu, navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doći će ljudi iz moga ummeta i bit će odvedeni na lijevu stranu, a ja ću na to reći: 'To su moji drugovi!', pa će mi se odgovoriti: 'Ti ne znaš šta su oni radili nakon tvoje smrti!' Ja ću tada reći kao što je rekao (Isa) iskreni rob Allahov: **'I ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao, Ti nad svim bdiš. Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, silan i mudar Ti si.'** Meni će se tada reći: 'Od trenutka kada si ih napustio, ovi su neprestano radili suprotno od onoga što im je bilo naređeno.'"[760]

Drugo: Uzroci otpadništva i njegove vrste

Nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti mnoga su se plemena i pojedinci odmetnuli od islama, a do toga su doveli sljedeći uzroci: šok zbog Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, slabost vjere i nepotpuno razumijevanje njenih tekstova, žudnja za džahilijetom i odavanje prohtjevima, izlazak iz sistema i poziv na ustanak protiv islamske vlasti, plemenski fanatizam i želja za vlašću, zarađivanje na račun vjere i želja za imetkom, zavist, strani utjecaj[761] kroz ulogu židova, kršćana i vatropoklonika. O ovim uzrocima više će riječi biti nešto kasnije.

Također, postojalo je mnogo vrsta otpadnika: jedni su u potpunosti ostavili islam i vratili se idolopoklonstvu i obožavanju kipova, drugi su se proglasili vjerovjesnicima, neki su pozivali na ostavljanje namaza, neki su ostali u islamu obavljajući namaz, ali su odbili davati zekat, neki su se obradovali Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti te su se vratili džahilijetskim običajima, a neki su, pak, bili neodlučni i čekali su da vide

---

759 Kurtubi, *Tefsir*, 4/166.

760 Sujuti, *El-Hasaisul-kubra*, 2/456.

761 Ali Atum, *Hareketu-ridda*, str. 110–137.

koja će strana nadjačati pa da se njima priključe. Sve ove vrste podrobno su objasnili i pojasnili islamski pravnici i historičari.[762]

Hatabi je rekao: "Otpadnici su se podijelili na dvije grupe:

Prva grupa odmetnula se od vjere i vratila se u nevjerstvo, i ova grupa dijeli se na dvije podgrupe: (1) sljedbenici Musejleme iz plemena Benu Hanifa koji se proglasio poslanikom, i ova podgrupa u potpunosti je negirala poslanstvo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, tvrdeći da je poslanik neko drugi, i (2) sljedbenici Esveda el-Ansija i mnogi stanovnici Jemena i ostali koji su se odazvali njegovom pozivu, i oni su se u potpunosti odmetnuli od vjere negirajući njene propise, ostavili su namaz i izdvajanje zekata i ostale dijelove vjere, te su se vratili svojim uvjerenjima iz vremena džahilijeta.

U drugu grupu spadaju oni koji su napravili razliku između namaza i zekata: obavljali su namaz, a zanijekali su obaveznost davanja zekata imamu.[763] Među ovima koji su odbili davati zekat bilo je i onih koji su ga htjeli davati, ali su ih njihove vođe od toga odvraćale i sprečavale."[764]

Podjelu sličnu ovoj napravio je i Kadi Ijjad, samo što je odmetnike od vjere podijelio u tri grupe: (1) oni koji su se se vratili obožavanju kipova, (2) oni koji su slijedili Musejlemu i Esveda el-Ansija, koji su tvrdili da su poslanici, i (3) oni koji su ostali u islamu, ali su odbili izdvajati zekat tumačeći da je on bio obavezan samo za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[765]

Dr. Abdurrahman b. Salih el-Mahmud otpadnike dijeli na četiri grupe: (1) oni koji su se vratili obožavanju kipova, (2) oni koji su slijedili lažne poslanike Esveda el-Ansija, Musejlemu i Sedžah, (3) oni koji su zanijekali obaveznost davanja zekata i odbili su ga davati, i (4) oni koji nisu zanijekali obaveznost davanja zekata, ali su ga odbili dati Ebu Bekru, radijallahu anhu.[766]

---

762 Ali Atum, *Hareketu-ridda*, str. 20.

763 Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 1/202.

764 Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 1/203.

765 *Fethul-Bari*, 12/276.

766 Dr. Abdurrahman el-Mahmud, *El-Hukmu bi gajri ma enzelellahu*, str. 239.

Treće: Otpadništvo u zadnjem periodu poslanstva

Otpadništvo od vjere pojavilo se devete godine po Hidžri koja se naziva godina delegacija. To je godina u kojoj su arapska plemena Arabijskog poluotoka primila islam šaljući svoje predstavnike Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te su preko njih izjavljivali svoju pripadnost islamu. Delegacije su pristizale iz svih dijelova Arabijskog poluotoka. Otpadništvo u ovom periodu nije bilo rašireno sve do kraja desete godine po Hidžri, godine u kojoj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio Oproštajni hadž. Nakon hadža, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio se i ubrzo je i umro. Nakon što se vijest o Poslanikovoj smrti proširila među ljudima, oni u čijim je srcima bila bolest počeli su se izvlačiti iz svojih "skrovišta i rupa", poput zmija, obznanjujući svoje nezadovoljstvo islamom. Tako se pojavio Esved el-Ansi u Jemenu, Musejlema el-Kezzab u Jemami, Tulejha el-Esedi u svom narodu.[767] Najopasniji po islam i muslimane bili su Esved el-Ansi i Musejlema el-Kezzab. Sudeći prema postupcima i načinu njihovog djelovanja, oni su još od ranije planirali odstupiti iz vjere ne razmišljajući o povratku u islam. Postigli su veliku snagu i oko sebe su sakupili mnogo pristalica. Allah, subhanehu ve te'ala, Svom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u snu pokazao pojavu ove dvojice ljudi i šta će se desiti s njima, što je obradovalo njega i cijeli ummet nakon njegove smrti. Jednog dana dok je govorio na minberu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "O, ljudi, pokazana mi je noć Lejletul-kadr, pa mi je dato da je zaboravim. Dok sam jednom prilikom spavao, u snu sam vidio dvije zlatne narukvice na svojim rukama. Prezreo sam ih, puhnuo sam u njih te su odletjele. To sam protumačio da će se poslije mene pojaviti dva lašca: jedan iz Jemena, a drugi iz Jemame."[768]

O tumačenju sna na ovaj način, islamski su učenjaci kazali: "Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, puhanje na narukvice ukazuje da će oni biti ubijeni njegovim utjecajem jer se on neće lično protiv njih boriti. Opis u kojem Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, navodi da su narukvice bile od zlata dokaz je njihove lažnosti, jer su one u osnovi ukras i kamuflaža.

---

[767] *Hareketur-ridda*, str. 65.

[768] Ahmed, *Musned*, br. 11407.

Također, upotrijebljeni izraz "sivarejni", što znači "dvije narukvice", upućuje na to da su to dva kralja, jer su "esaviretu" kraljevi. To što su narukvice na rukama, ukazuje da će njih dvojica ustati protiv islama i da će stezati muslimane kao što narukvice stežu ruke."[769]

Dr. Alija Atum rekao je: "To što su narukvice odletjele kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, puhnuo, pokazatelj je slabosti njihovih spletki, bez obzira koliko se činile velikim. Položaj njih dvojice je prolazan i zato se tako mora i protumačiti, jer se njihove spletke oslanjaju na šejtana koji, bez imalo sumnje, vodi ka propasti. To što su narukvice od zlata, znači da oni od tog svog posla žele dunjalučke koristi, jer je zlato simbol propasti onih koji za njim žude. A to što su predstavljeni kao dvije narukvice, ukazuje na to da će oni pokušati opsjednuti muslimane sa svih strana, isto kao što narukvica okružuje ručni zglob sa svih strana."[770]

Četvrto: Ebu Bekrov, radijallahu anhu, stav o odmetnicima

Kada se pojavilo otpadništvo, Ebu Bekr, radijallahu anhu, nakon što se zahvalio Allahu onako kako to Njemu dolikuje, obratio se ljudima rekavši: "Hvala Allahu, koji upućuje i koji daje mnoga dobra. Zaista je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, dok je vladalo neznanje, islam bio stran i izgubljen, u trenutku kada je njegovo uže bilo istrošeno, odjeća istančana, a njegovi se sljedbenici udaljili od njega. Allah je zamrzio ehlul-kitabije pa im više ne daje dobro nakon dobra koje im je davao i u kojem su uživali, već ih kažnjava zbog zla koje čine, jer su oni izmijenili svoje knjige i u njih dodali ono što nije od njih. A Arapi su vjerovali i mislili da su u Allahovoj zaštiti, a niti su Mu robovali, niti su Mu dovu činili, a zatim im je Allah poslao Muhammeda i učinio ih središnjim ummetom, i dao im pobjedu nad ostalima. Tako je bilo dok mu Allah nije uzeo dušu, a njih obuzeo šejtan i doveo ih u stanje u kojem se sada nalaze i odveo ih u propast. Uzvišeni Allah kaže:

---

[769] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 66.

[770] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 66.

﴿ وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ ٱلرُّسُلُ ۚ أَفَإِين مَّاتَ أَوْ قُتِلَ
ٱنقَلَبْتُمْ عَلَىٰٓ أَعْقَـٰبِكُمْ ۚ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ ٱللَّهَ شَيْـًٔا ۗ وَسَيَجْزِى
ٱللَّهُ ٱلشَّـٰكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ ﴾

'Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.' (Alu Imran, 144)

Arapska plemena koja žive oko nas odbila su davati ovce i deve (u svrhu zekata). U džahilijetu nisu bili bolji nego što su danas. Ni vi niste bili bolji prije u odnosu na danas zbog bereketa koji je došao s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. On vas je povjerio Allahu koji vam je dovoljan, Allahu koji ga je sa stranputice uputio na Pravi put i podario mu bogatstvo nakon siromaštva. Kaže Uzvišeni:

﴿ ...وَكُنتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ فَأَنقَذَكُم مِّنْهَا... ﴿١٠٣﴾ ﴾

'I bili ste na ivici vatrene jame pa vas je On spasio.' (Alu Imran, 103)

Tako mi Allaha, borit ću se za provedbu Allahove naredbe sve dok Allah ne ispuni Svoje obećanje i dok ne ispuni Svoj zavjet koji nam je dao. Onaj ko od nas bude ubijen, on je šehid i njemu pripada Džennet, a onaj ko ostane, oni su Njegovi nasljednici i namjesnici na Zemlji. Allahova je odredba istina i Njegove riječi kojima premca nema:

﴿ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنكُمْ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِى
ٱلْأَرْضِ... ﴿٥٥﴾ ﴾

'Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti' (En-Nur, 55)."[771]

Neki ashabi, a među njima i Omer, radijallahu anhum, predložili su da se protiv otpadnika ne pokreće borba i da Ebu Bekr sačeka dok im se srca

[771] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/316.

smekšaju prema vjeri da bi poslije toga nastavili davati zekat. Ebu Bekr, radijallahu anhu, taj je prijedlog odlučno odbio.[772]

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, postao halifa, neki su se Arapi vratili nevjerovanju, pa mu je Omer, radijallahu anhu, rekao: 'Kako se boriš protiv ljudi kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: – Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dotle dok ne posvjedoče da nema drugog boga osim Allaha. Ako oni tako postupe, tada su od mene sačuvali svoje imetke i svoje živote, osim ako se ogriješe o propise islama, a njihov konačni obračun pripada Uzvišenom Allahu?'"

Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Tako mi Allaha, odlučno ću se boriti protiv onih koji su napravili razliku između namaza i zekata! Zaista je zekat pravo koje se nalazi u imovini.

Tako mi Allaha, kada bi mi uskratili davanje samo jednog malog bravčeta koje su davali na ime zekata u vrijeme Poslanika, ja bih, zbog te utaje, poveo bitku protiv njih."

U drugoj verziji navodi se: "Tako mi Allaha, kada bi mi uskratili uže kojim se veže deva, koje su ranije (na ime zekata) davali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ja bih se protiv njih odlučno borio zbog te utaje." Omer, radijallahu anhu, rekao je: "Tako mi Allaha, ovo nije ništa drugo nego razmišljanje za koje je Allah raširio prsa Ebu Bekra, radijallahu anhu, pa sam i ja shvatio da je njegov stav bio stvarno ispravan."[773] Poslije toga Omer, radijallahu anhu, rekao je: "Tako mi Allaha, Ebu Bekrov iman nadjačao je iman cijelog ummeta u pogledu borbe protiv odmetnika."[774]

Tako je Ebu Bekr pojasnio Omeru, radijallahu anhuma, bitno pravno pitanje koje on nije mogao dokučiti. To je Poslanikova rečenica iz hadisa koji je Omer, radijallahu anhu, citirao, a upravo je ona dokaz za obaveznost borbe protiv onih koji odbijaju dati zekat, pa makar i izgovarali šehadet: "Ako oni tako postupe, tada su od mene sačuvali svoje imetke i

[772] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/315.

[773] Buhari, *Sahih*, br. 1400; Muslim, *Sahih*, br. 20.

[774] Muhammed Ahmed Bašmil, *Huruhur-ridda*, str. 24.

svoje živote, osim ako se ogriješe o propise islama..."[775] I uistinu, Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, mišljenje o borbi protiv odmetnika bilo je veoma nadahnuto i korisno i za islam i za muslimane. Bilo kakva druga odluka, osim ove, značila bi neuspjeh, gubitak, poraz i povratak u idolopoklonstvo. Da nije bilo Allahove odredbe, pa ove Ebu Bekrove ključne odluke, promijenila bi se historija i kazaljke na satu bile bi vraćene unazad, i tako bi idolopoklonstvo nastavilo sa svojim širenjem nereda na Zemlji.[776]

Preciznost njegovog razmišljanja o islamu i jačina njegove ljubomore prema ovoj vjeri i želja da ona ostane onakva kakva je bila za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ogleda se u riječima koje su ravne cijeloj hutbi ili knjizi. To su riječi koje je izgovorio kada su mnoga arapska plemena odbila davati zekat u državnu blagajnu, uopćeno odbijajući davati ili negirajući obaveznost davanja zekata. Tom prilikom Ebu Bekr je rekao: "Objava je završena i vjera je upotpunjena, pa zar da dozvolim da se okrnji, a ja sam živ!?"[777] U drugoj se predaji navodi: "Omer je rekao: 'O, zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, smiluj se ljudima i budi blag prema njima!' Ebu Bekr mi je odgovorio: 'U džahilijetu si bio snažan, a u islamu slabić? Objava je završena i vjera je upotpunjena, pa zar da dozvolim da se okrnji a ja sam živ!?'"[778]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, saslušao je sve savjete i mišljenja ashaba o pitanju borbe protiv otpadnika. Odluku o borbi donio je tek nakon što je pomno saslušao ostala mišljenja i stavove. Međutim, nijednog trena nije se dvoumio u donošenju odluke nakon što bi uvidio njenu ispravnost. Odlučnost je bila jedna od Ebu Bekrovih velikih vrlina u cijelom njegovom životu.[779] Muslimani su se uvjerili u ispravnost njegovog mišljenja te su ga svi prihvatili i podržali.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je najpronicljiviji i najdalekovidniji od ashaba u ovoj velikoj i iznenadnoj nedaći[780] koja ih je zadesila. Iz ovoga su proizašle riječi Seida b. Musejjiba, rahimehullah, koji je, opisujući Ebu

---

[775] Muslim, *Sahih*, br. 21.

[776] *Eš-Šura bejnel-esaleti vel-muasareti*, str. 86.

[777] Nedevi, *El-Murteda*, str. 70.

[778] *Miškatum-mesabih*, 6034.

[779] *Eš-Šura bejnel-esaleti vel-muasareti*, str. 87.

[780] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 165.

Bekra, radijallahu anhu, rekao: "Imao je najbolje i najispravnije mišljenje od svih ashaba."[781]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je najoštroumniji i najpronicljiviji od svih koji su bili oko njega. Svojom velikom vjerom i ubjeđenjem, koje nadmašuje sve njih, on je shvatio da se zekat ne može odvojiti od kelimei-šehadeta. Onaj koji Allahu potvrđuje jedinstvo, mora Mu potvrđivati i pravo drugih u svom imetku. U osnovi, taj imetak pripada Allahu, te riječi kelimei-šehadeta, u životu naroda, nemaju nikakvu težinu bez zekata. Borba se propisuje kao odbrana islama od onih koji u potpunosti zekat odbijaju davati, kao što se propisuje i kao odbrana od napada na kelimei-šehadet. Ovo je, zapravo, islam i sve drugo mimo ovoga nije islam.[782] Onima koji u jedan dio Knjige vjeruju, a u drugi ne vjeruju, Allah je zaprijetio riječima:

﴿...أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ ٱلْكِتَٰبِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ ۚ فَمَا جَزَآءُ مَن يَفْعَلُ ذَٰلِكَ مِنكُمْ إِلَّا خِزْىٌ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ وَيَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰٓ أَشَدِّ ٱلْعَذَابِ ۗ وَمَا ٱللَّهُ بِغَٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾﴾

"Kako to da u jedan dio Knjige vjerujete, a drugi odbacujete?! Onoga od vas koji tako čini stići će na ovom svijetu poniženje, a na Sudnjem danu bit će stavljen na muke najteže. A Allah motri na ono što radite." (El-Bekara, 85)

Ebu Bekrov, radijallahu anhu, stav o pitanju borbe protiv otpadnika bio je neprikosnoven, bez premca i popuštanja, i nadasve nadahnut od Allaha, subhanehu ve te'ala. Najveća zasluga za očuvanje ove vjere na zdravim i čistim osnovama, poslije Uzvišenog Allaha, pripada Ebu Bekru, radijallahu anhu. Svi prethodnici i historija potvrđuju da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, stao u odbranu islama od zabludjelih otpadnika i njihovog pokušaja selektivnog uništavanja islama. Branio je vjeru isto onako kako su to činili poslanici i vjerovjesnici. On je preuzeo nasljedstvo poslanstva kojem je u potpunosti dao njegovo pravo i tako je zaslužio pohvalu muslimana i njihove dove sve dok Allah ne naslijedi Zemlju i njene stanovnike.[783]

---

[781] Makdisi, *El-Bed'u vet-tarihu*, 5/153.

[782] Muhammed Šelbi, *Hajatu Ebi Bekr*, str. 123.

[783] Nedevi, *El-Murteda*, str. 72.

Peto: Ebu Bekrov, radijallahu anhu, plan odbrane Medine

Delegacije plemena koja su odbila davati zekat napustile su Medinu kada su uvidjeli da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, odlučan u borbi protiv odmetnika. Medinu su napustili iz dva razloga:

a. Slučaj odbijanja davanja zekata isključivao je pregovore. Propis islama o pitanju zekata je jasan i zbog toga ne postoji nada da će halifa odstupiti od svog mišljenja i svoje odluke, naročito nakon što je dobio potporu i podršku ostalih ashaba, pošto im je objasnio i dokazao ispravnost svoje odluke.

b. Mislili su da je položaj muslimana oslabio te su i zbog njihove malobrojnosti željeli iskoristiti tu priliku i napasti Medinu kako bi srušili islamsku vlast i tako se riješili islama.[784]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, na licima ljudi pročitao je izdaju, podlost i prozreo je u njima zlo, i zbog toga je ashabima rekao: "Zemlja je postala nevjernička, a njihovi izaslanici vidjeli su vašu malobrojnost. Doista ne znate kada će vas napasti, noću ili danju! Najbliži neprijatelj je na udaljenosti od dvadeset kilometara. Narodi su se nadali da ćemo prihvatiti njihova obećanja, ali smo ih odbili i odbacili njihov zavjet pa se dobro pripremite."[785] Ebu Bekr, radijallahu anhu, postavio je svoj plan odbrane Medine na sljedeći način:

a. Obavezao je sve stanovnike Medine da spavaju u mesdžidu kako bi bili u potpunosti spremni na odbranu u slučaju napada.

b. Postavio je stražare na prilazima gradu i oko grada gdje su provodili i noći kako bi odbili eventualne napade.

c. Stražarima je odredio zapovjednike: Aliju b. Ebu Taliba, Zubejra b. Avvama, Talhu b. Ubejdullaha, Sa'da b. Ebu Vekkasa, Abdurrahmana b. Avfa i Abdullaha b. Mesuda, radijallahu anhum.[786]

d. Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao je svoje izaslanike plemenima

[784] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 280.

[785] Taberi, *Tarih*, 4/64.

[786] Taberi, *Tarih*, 4/64.

oko Medine koja su ostala u islamu, a to su plemena: Eslem, Gifar, Muzejna, Ešdžea, Džuhejna i Ka'b, te ih pozvao na borbu protiv otpadnika. Oni su se odazvali na njegov poziv i došli u Medinu. Toliko ih je bilo da su ispunili sve ulice grada. Doveli su i svoje konje i deve koje su stavili na raspolaganje Ebu Bekru, radijallahu anhu.[787] Na brojnost ljudi ovih plemena i njihovu podršku Ebu Bekru, radijallahu anhu, ukazuje i činjenica da je samo iz plemena Džuhejna u Medinu došlo četiri stotine ljudi s devama i konjima. Amr b. Murra el-Džuheni sâm je doveo stotinu deva kao pomoć muslimanima. Ebu Bekr, radijallahu anhu, podijelio ih je vojnicima.[788]

e. Onim otpadnicima koji su bili daleko od Medine i čija opasnost po Medinu nije bila velika, Ebu Bekr, radijallahu anhu, slao je pisma preko svojih namjesnika u tim pokrajinama, po uzoru na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je isto tako postupao. U tim pismima podsticao ih je na borbu protiv odmetnika i naređivao ljudima da stanu uz njega u ovim teškim trenucima. Primjer za to nalazimo u njegovom pismu koje je uputio stanovnicima Jemena, povratnicima iz redova vojske Esveda el-Ansija, a u pismu je stajalo: "Pomozite svoju braću protiv onih koji im se opiru, pazite ih i pokoravajte se Fejruzu. Borite se i ustrajte s njim, jer sam ga ja postavio za vašeg zapovjednika."[789] I doista su ova pisma urodila plodom. Muslimani Perzijanci, pod vođstvom Fejruza i uz pomoć svoje braće Arapa, pokrenuli su opći napad na grješnike otpadnike, sve dok Allah nije uništio njihove prevare. Jemen se poslije toga postepeno vratio na put istine.[790]

f. Što se tiče plemena koja su živjela u blizini Medine i od kojih je muslimanima prijetila opasnost, poput plemena Abes i Zubjan, Ebu Bekr, radijallahu anhu, smatrao je da ih treba napasti uprkos teškim uvjetima u kojima se nalazio grad Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Stanovništvu je naredio da se skloni u utvrde i skloništa kako bi ih zaštitio od napada otpadnika, a on se sa svojim ljudima spremio za borbu.

---

[787] Dr. Mehdi Rizkullah, *Es-Sabitune alel-islami ejjame fitnetir-ridda*, str. 21.

[788] Dr. Mehdi Rizkullah, *Es-Sabitune alel-islami ejjame fitnetir-ridda*, str. 21.

[789] Makdisi, *El-Bed'u vet-tarihu*, 5/157.

[790] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 174.

Šesto: Neuspjeh otpadnika u napadu na Medinu

Tri dana nakon što su otpadničke delegacije napustile Medinu, plemena Esed, Gatafan, Abes, Zubjan i Bekr, u toku noći napala su Medinu, a dio vojske ostavili su u Zu Husu kao zaleđinu. Stražari koji su bili na prilazima Medine to su primijetili i o tome obavijestili Ebu Bekra, radijallahu anhu, a on je izdao naređenje da ostanu na svojim mjestima, što su oni i učinili. Ebu Bekr, radijallahu anhu, u noći obasjanoj mjesečinom, krenuo je sa svojim ljudima na neprijatelje koji su se usljed toga uplašili i počeli bježati, a muslimani su ih slijedili na svojim devama. Kada su stigli do Zu Huse, vojska koja je ostala kao zaleđina, napala ih je napuhanim mješinama u koje su stavili užad. Nogama su zakotrljali mješine i one su pogađale lica muslimanskih deva. Deve su počele bježati noseći na sebi muslimanske borce. Tako su ostali na njima ne obazirući se na neprijatelja sve dok zdravi i bezbjedni na njima nisu ušli u Medinu.[791] Abdullah Lejsi rekao je: "Pleme Abdumenat, bilo se odmetnulo od vjere i u vrijeme napada nalazili su se u Zul-Kassi i Zu Husi:

Pokoravali smo se Poslaniku dok je među nama bio
Čudan li je onaj ko se Ebu Bekru pokorava
Zar, da ga, kada umre, naslijedi Ebu Bekr?
To je, tako mi Allaha, smrtonosni udarac
Zašto niste naše delegacije vratili dok je Poslanik bio živ
Ili ste se bojali Ebu Bekrove odmazde?
Zaista je ono što su od vas tražili pa ste im zabranili
Kao datula ili meni slađe od datule.

Mnoga otpadnička plemena smatrala su da su muslimani slabi i tu su informaciju proslijedili stanovnicima Zul-Kasse koji su krenuli u napad na Medinu oslanjajući se na vijest koju su primili ne sluteći Allahovu odredbu koju je želio objelodaniti na njima. Ebu Bekr, radijallahu anhu, noć je proveo pripremajući se i raspoređujući ljude, a zatim je pješke krenuo po rasporedu koji je napravio tokom noći. S njegove desne strane bio je Nu'man b. Mukarrin, s lijeve Abdullah b. Mukarrin, a na začelju je bio

[791] Taberi, *Tarih*, 4/65.

Suvejd b. Mukarrin i s njim konjanici. I prije nego što je zora granula, oni i neprijatelji sretoše se na bojnom polju. Isukali su svoje sablje prema neprijatelju i borili se na način kako su se u noći dogovorili. Sunce se još nije bilo pomolilo a otpadnici su pobjegli s bojnog polja. Muslimani su savladali veći dio njihovih konjanika, a ubijen je Hibal, brat Tulejhe el-Esedija. Ebu Bekr, radijallahu anhu, slijedio ih je sve do Zul-Kasse. Bila je to prva pobjeda. Ebu Bekr, radijallahu anhu, u Zul-Kassi je ostavio Nu'mana b. Mukarrina s nekolicinom vojnika, a on se vratio u Medinu i tamo se obračunao s mnogobošcima. Poglavari plemena Benu Zubjan i Abes odlučili su da pobiju sve muslimane iz svojih plemena, a tako su postupila i ostala plemena. Ebu Bekrov, radijallahu anhu, stav ojačao je muslimane. Ebu Bekr, radijallahu anhu, zavjetovao se da će se snažno boriti protiv mušrika i da će iz svakog plemena ubiti onoliko mušrika koliko su oni ubili muslimana, pa čak i više.[792]

O ovome je Zijad b. Hanzala rekao:

U osvit zore Ebu Bekr hita ka njima
Kao što smrti hita velika deva
Odmorio je na njihovim leđima
I na njima Hibal ispusti dušu svoju[793].

Ebu Bekr, radijallahu anhu, odlučio je osvetiti se za muslimane koji su poginuli i stradali u napadu otpadnika i time im održati lekciju, a svoj je zavjet praktično i sproveo, tako da se muslimani u svojim plemenima počeše sigurnije osjećati u ispoljavanju vjere. Nakon Ebu Bekrovih mjera, mušrici su dosta oslabili, a zekat su izdvojila i poslala mnoga plemena. U Medinu je prvo zekat poslao poglavar Safvan, zatim Zeberkan i na kraju Adijj. Od Safvana je zekat stigao početkom noći, od drugog sredinom, a od trećeg[794] na kraju noći. Za samo jednu noć Medina se obogatila od zekata koji je stigao iz šest arapskih naselja. Kada god bi Medini prilazili sakupljači zekata, narod bi rekao: "Opominjač", a Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao bi: "Ne, nego donosilac radosnih vijesti." Kada bi skupljači zekata stigli u Medini, a narod vidio da su donijeli zekat, tada bi rekli

---

[792] Taberi, *Tarih*, 4/66.

[793] Taberi, *Tarih*, 4/66.

[794] Taberi, *Tarih*, 4/66.

Ebu Bekru, radijallahu anhu: "Dugo nas dobrom radovao!"[795] Tokom ovih radosnih događaja, kada su plemena počela donositi zekat, u Medinu se vratio Usama b. Zejd sa svojom pobjedonosnom vojskom. Uradio je sve onako kako mu je naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i kako mu je Ebu Bekr[796], radijallahu anhu, oporučio. Ebu Bekr, radijallahu anhu, imenovao ga je za zamjenika u Medini rekavši i njemu i njegovim vojnicima: "Odmorite i sebe i svoje jahalice."[797] Nakon toga, Ebu Bekr, radijallahu anhu, krenuo je u pohod na odmetnike, a njegova je vojska bila sačinjena od muslimana koji su s njim išli u pohod na Zul-Kassu i onih koji su stražarili na medinskim prilazima. Vidjevši da i on kreće u taj pohod, muslimani mu rekoše: "Allahom te zaklinjemo da se ne izlažeš opasnostima! Ako bi ti se nešto dogodilo, nastao bi nered među muslimanima. Tvoj položaj teži je mušricima od toga da ideš s nama. Pošalji nekoga drugog, pa ako mu se nešto desi, imenuj drugog na njegovo mjesto. Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Ne, tako mi Allaha, neću to uraditi, lično ću s vama ići!"[798]

Ovaj slučaj najbolje osvjetljava Ebu Bekrovu, radijallahu anhu, čvrstinu u borbama protiv odmetnika, pokazuje njegovu sliku vođe vjernika koji svoj narod lično predvodi. Po razumijevanju muslimana, njihov vođa mora biti primjer u svim poslovima. Ebu Bekrova, radijallahu anhu, politika borbe protiv otpadnika rezultirala je jačanjem muslimana i omogućila im da se pripreme za rat protiv neprijatelja, tako da su bili spremni odazvati se svim naredbama koje su dolazile od vođe.[799] Ebu Bekr, radijallahu anhu, postupajući po svom rasporedu, krenuo je ka Zu Husu i Zul-Kussi, a Nu'man, Abdullah i Suvejd bili su na istim položajima kao i ranije. Kada je stigao do plemena Rebza u Ebreku, Allah mu je podario da porazi Harisa i Avfa, a Hatiu je uzeo kao zarobljenika. Plemena Abes i Benu Bekr su pobjegla. U Ebreku se Ebu Bekr, radijallahu anhu, zadržao nekoliko dana, a Benu Zubjan zavlada područjem. Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Haram je plemenu Benu Zubjan da zavlada ovim područjem, ovo je Alla-

---

[795] Taberi, *Tarih*, 4/67.

[796] Šerkavi, *Es-Siddiku evvelul-hulefai*, str. 75.

[797] Taberi, *Tarih*, 4/37.

[798] Taberi, *Tarih*, 4/67.

[799] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 319.

hov plijen." Tako otpadnici ne uspješe pobijediti i vratiše se poniženi i pobijeđeni. Oprostio je ljudima, a u to vrijeme svojim je domovima stiglo pleme Benu Sa'leb, jer je to bilo njihovo naselje. Muslimani ih spriječiše da uđu pa su otišli u Medinu i Ebu Bekru, radijallahu anhu, rekli: "Zašto smo spriječeni da se vratimo na svoju zemlju?! Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Lažete, vi nemate svoju zemlju, to je moj poklon i moj plijen koji sam spasio od neprijatelja!", te ih nije ukorio. Livadu Ebrek odredio je kao pašnjak za muslimanske konje, a cijelu oblast Rebza dao je na korištenje i čuvanje plemenu Sa'leb, a zatim je, nakon okršaja koji se desio između ljudi i sakupljača zekata, odredio da se prihodi skupljeni iz cijele te oblasti usmjeravaju za sadaku muslimanima. Na dan bitke u Ebreku Zijad b. Hanzala rekao je:

Prisustvovali smo danu Ebreka
Za Zubjan smo se pripremali
Mudro i tajno smo im se prikrali
Sa Ebu Bekrom koji ih nije ukorio.

Iz ovih događaja muslimani uče da Ebu Bekrov, radijallahu anhu, cilj nije bilo postizanje ovodunjalučkih koristi. Stanje muslimana nije se poremetilo sve dok vođstvo nisu počeli smatrati sredstvom za postizanje visokog položaja, načinom za stjecanje imetka i izbjegavanje plaćanja naknada i postizanje prednosti u zdravstvu, sve dok se nisu zadovoljili informacijama koje plasiraju sredstva javnog informiranja i dok se tokom ratnih dejstava nisu zadovoljili praćenjem operacija iz operativnih centara daleko od bojnog polja i stvarnog učešća u različitim bitnim pitanjima za ummet.[800]

Ebu Bekrov, radijallahu anhu, izlazak u borbu tri puta zaredom smatra se velikom žrtvom i borbenošću. Muslimani su ga nagovarali da ostane u Medini, a da nekoga drugog odredi za vođu, što je on odlučno odbio rekavši: "Ne, tako mi Allaha, neću to uraditi, lično ću s vama ići!" Ovo ukazuje na njegovu veliku skrušenost i interesovanje za potrebe ummeta, kao i na njegovo odricanje od ličnih potreba. Zbog svega toga postao je dobar uzor ostalim muslimanima. Nema sumnje da je njegov izlazak u borbu tri puta zaredom, a bio je starac od šezdeset godina, dao veliki podstrek i

---

[800] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 321.

potporu ostalim ashabima u njihovim odricanjima i nastojanjima.[801]

U jednoj od predaja navodi se da je Dirar b. Ezver, kada je Ebu Bekra, radijallahu anhu, obavijestio o okupljanju Tulejhe el-Esedija, rekao: "Nisam vidio nikoga – osim Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – s većom željom za napadom od Ebu Bekra, radijallahu anhu. Kada god smo ga o tome obavještavali, kao da smo donosili vijesti u njegovu korist, a ne protiv njega."[802]

Ovo je veoma elokventan opis Ebu Bekra, radijallahu anhu, kojim se ukazuje na njegovo potpuno povjerenje u Allahovo obećanje koje je dao Svojim dobrim robovima i pobjedu nad neprijateljem. Ebu Bekr, radijallahu anhu, ashabe nije nadmašio velikim djelima, nego ih je nadmašio posjedovanjem velikog stepena ubjeđenja, Allah bio njima zadovoljan.[803]

Prenosi se da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, kada su mu rekli: "Zadesilo te ono što bi brda sravnilo i mora presušilo, a vidimo da ti nisi nimalo oslabio", rekao: "Nakon noći u pećini Sevr, u moje srce više nije ušao strah. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio moju tugu, rekao je: 'Ne brini se, Ebu Bekre, Allah se za ovu stvar (vjeru) potpuno pobrinuo.'"[804] Pored urođene hrabrosti, posjedovao je i veliku vjersku hrabrost koja se ogledala u jačini njegovog vjerovanja u Allaha i uvjerenja da će Allah pomoći njega i vjernike. Ovakvu hrabrost, koja se povećava povećanjem imana i isto tako se i smanjuje, može imati samo onaj koji ima jako srce. Ebu Bekr, radijallahu anhu, imao je najjače srce od svih ashaba i u tome se s njim niko ne može porediti.[805]

---

[801] Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 9/48.

[802] Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 9/48.

[803] Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 9/48.

[804] *Ebu Bekr es-Siddik, Efdalus-sahabeti ve ehakkuhum bil-hilafeti*, str. 60.

[805] *Ebu Bekr es-Siddik, Efdalus-sahabeti ve ehakkuhum bil-hilafeti*, str. 70.

TEMA TREĆA

SVEOPĆI NAPAD NA OTPADNIKE

Uvod

Sredstva i načini odupiranja i suprotstavljanja otpadnicima bili su mnogobrojni. Pojedinci iz plemena koji su ostali u islamu odigrali su veliku ulogu u suprotstavljanju svojim saplemenicima koji su krenuli stopama otpadništva od vjere, upozoravajući ih na opasnost takve ideje i ukazujući na njenu pogubnost. Prvi način odvraćanja od otpadništva bilo je savjetovanje i vođenje razgovora. U ovim odsudnim danima ova metoda odvraćanja od otpadništva nije bila najslabija, nego jedna od najdjelotvornijih metoda jer ponekad izgovorena riječ onoga koji ju je izgovorio odvodi u propast jer svjedoči o njegovom neispravnom stavu. U svakom od odmetnutih plemena bilo je ljudi čija su srca bila predana istini, napojila se njome i živjela za nju, i takvi su predano upozoravali svoje sunarodnjake na pogubnost odmetništva. Srca ovih ljudi uvidjela su neispravnost postupaka svojih sunarodnjaka i zbog toga su ih upozoravali na lošu sudbinu koja ih čeka ukoliko u tome ustraju. Međutim, njihovi sunarodnjaci nisu prihvatali upozorenja i u početku su im se suprotstavili ismijavanjem i omalovažavanjem, a zatim su ih protjerali, a u nekim slučajevima zabilježeno je i da su ih i ubijali. Ipak, ova metoda razgovora i savjetovanja u nekim je slučajevima polučila uspjehom, a takav je primjer Adijja b. Hatima čiji je narod prihvatio njegove savjete i opomene, te stanovnika Bahreina koji su

uvažili opomene Džaruda.[806] O pojedinostima će biti riječi nešto kasnije.

Kada su propali pokušaji nekih muslimana u osvješćivanju svog naroda, okupili su se u organizirane grupe postojane u islamu poduzimajući odgovarajuće mjere protiv svojih odmetnutih sunarodnjaka. Većina tih mjera u početku je bila verbalnog karaktera, a kasnije je prešla u praktične mjere, a primjer za to jeste slučaj muslimana iz plemena Benu Sulejm. Naime, savjete ovih muslimana njihovi su sunarodnjaci odbacivali i zahtijevali da prestanu s opomenama, ali muslimani nisu odustajali, tako da se pleme podijelilo u dvije grupe: muslimane i otpadnike. Muslimani su se okupili i počeli napad na svoje sunarodnjake odmetnike. Esved el-Ansi u Jemenu ugnjetavao je muslimane, tako da su oni počeli tajno planirati njegovo ubistvo, o čemu će kasnije biti riječi. Mesud ili Mesruk Kajsi b. Abbas Kindi savjetovao je Eš'asa b. Kajsa i pozivao ga da se vrati u islam. Njihov dijalog i međusobno izazivanje dugo je potrajalo, što je uzrokovalo povratak naroda u islam i ostavljanje otpadništva, a time je olakšan put muslimanskoj vojsci koja se kretala ka tom području sa zadatkom slamanja pokreta otpadnika.[807]

Ebu Bekrova, radijallahu anhu, politika u borbi protiv otpadnika bila je utemeljena na osloncu na Uzvišenog Allaha, a zatim na postojanoj predanosti islamu koju su iskazivala određena plemena, njihove vođe i pojedinci u svim dijelovima Arabijskog poluotoka i oni su svojim veoma bitnim potezima odigrali značajnu ulogu u slamanju smutnje otpadnika. Neki su autori pitanju otpadništva od vjere pristupili neobjektivno potkrepljujući svoje stavove netačnim, djelimičnim i nepouzdanim pretpostavkama ili djelimičnom percepcijom ovih događaja.[808]

Jedna od osnovnih činjenica u pogledu ove smutnje jeste da, i pored toga što se proširila diljem Arabijskog poluotoka, ipak njenom utjecaju nisu podlegli svi ljudi. Postojale su mnoge vođe, plemena, pojedinci i skupine koji su bili odani islamu u svim oblastima u kojima se pojavilo otpadništvo.[809] Dr. Mehdi Rizkullah proveo je jedno temeljito istraživanje o ovom

[806] Šudža, *Dirasatu fi ahdin-nubuvveti vel-hilafetir-rašida*, str. 313–314.

[807] Šudža, *Dirasatu fi ahdin-nubuvveti vel-hilafetir-rašida*, str. 314. Svoje stavove o otpadništvu Šudža je potkrepljivao navodima iz djela *Kelaije Endelusija*.

[808] *Es-Sabitune alel-islami ejjame fitnetir-ridda*, str. 4.

[809] *Es-Sabitune alel-islami ejjame fitnetir-ridda*, str. 19.

slučaju i dao odgovor na pitanje o tome da li je otpadništvo u doba Ebu Bekra, radijallahu anhu, obuhvatalo sva arapska plemena, vođe i pojedince koji su bili muslimani ili su u ovu smutnju upala samo neka plemena, neke vođe ili pojedinci u različitim geografskim oblastima, tako da je ustvrdio: "Prva činjenica koja se može izvući iz izvora na koje sam prethodno ukazao jeste da nisam našao dokaz koji upućuje na to da su se sva plemena, vođe i pojedinci odmetnuli od islama, kao što to navode neki koje smo uzeli za primjer.[810] Naprotiv, ustvrdio sam da se islamska država oslanjala na čvrste temelje skupina, plemena i pojedinaca koji su bili postojani u islamu. Bili su rašireni po svim dijelovima Arabijskog poluotoka i bili su čvrsta potpora islamu i islamskoj državi u gušenju pokreta otpadništva u tim oblastima.[811]

Prvo: Službeno suprotstavljanje države

1. Metoda unutrašnjeg osujećivanja ideje o otpadništvu

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koristio je ovu metodu, tako što je slao svoje glasnike plemenima i naređivao okupljanje onih koji su ostali odani islamu kako bi se organizirali u grupe koje će se boriti protiv otpadnika. Ebu Bekr, radijallahu anhu, učinio je isto: pokušao je da pridobije i preuzme kontrolu nad onima nad kojima je to bilo moguće i izbavi ih iz bezdana otpadništva. U tom smjeru poduzeo je mjere osvješćivanja i odvraćanja ljudi od otpadnika, izazivajući mržnju prema njima. Uspio je ostvariti kontakt s muslimanima koji su ostali čvrsti u svojoj vjeri i smatrao ih podrškom organiziranoj vojsci. Ebu Bekr je čekao povratak Usame i njegove vojske i u međuvremenu je ummet pripremao za organizirani

[810] Dr. Abdulmun'im Madžid, *Et-Tarihus-sijasi lid-devletil-arebijja*, str. 146; Alija Ibrahim Hasan, *Et-Tarihul-islami el-'am – el-džahilijjetu: ed-devletu el-arebijjetu, ed-devletu el-abbasijja*, str. 129; Sejjid Abdulaziz Salim, *Tarihud-devletil-arebijja*, str. 432; Muhammed Sejjid Vekil, *Dževletu tarihijjetu fi asril-hulefair-rašidina*, str. 21; Muhammed Hudri, *El-Hulefaur-rašidune*, str. 21; Šebir Ahmed Muhammed Alija Pakistani, *Asrus-Siddik*, str. 159; Muhammed Burejgiš, *Zahiretur-riddeti fil-mudžteme'il-islamil-evvel*, str. 100–101; Muhammed Husejn Hejkel, *Es-Siddik Ebu Bekr*, str. 173.

[811] *Es-Sabitune alel-islami ejjame fitnetir-ridda*, str. 19.

napad na otpadnike i u tom periodu poduzeo je niz odgovarajućih mjera: dopisivao se s vođama otpadnika i muslimanima kako bi ostvario neke od ciljeva, nastojao je dobiti na vremenu do povratka Usamine, radijallahu anhu, vojske, pisao je onima kojima je i sâm Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pisao, u Jemenu i drugim oblastima[812], da daju sve od sebe kako bi u svoje redove pridobili one koji su ostali čvrsti u islamu, tražeći od njih da se organiziraju i okupe u područjima koja im je on odredio dok ne stigne njegova naredba. Ovo raspoređivanje bilo je prvi korak u planiranju sveopćeg vojnog pohoda na odmetnike.[813] Neki od muslimana imali su sreću da stignu do Medine i da donesu svoj zekat, kao što su Adijj b. Hatim et-Tajj i Zeberkan b. Bedr et-Temimi.[814]

Oni koji su ostali čvrsti u svojoj vjeri uspjeli su osujetiti pokret Kajsa b. Mekšuha Muradija i još nekih organiziranih plemenskih skupina u Tehami, Seratu i Nedžranu. Ova metoda polučila je neke rezultate:

a. Uspio je Ebu Bekrov, radijallahu anhu, plan u sprovođenju kampanje podizanja svijesti i oglašavanja, u pružanju pomoći muslimanima i razbijanju snage otpadnika. To je bio uvod za preduzimanje drugih metoda kada se za njih stvore uvjeti, a to je organizirani vojni otpor.

b. Ostvaren je cilj u smislu odgoja i pripreme onih koji su ostali odani islamu kako bi bili vođe pokreta oslobođenja u narednom periodu, kao što je Adijj b. Hatim et-Tajj, jedan od vojskovođa u oslobađanju Iraka.

c. Došlo je do formiranja muslimanskih snaga (jedinica) u pojedinim oblastima koje je Ebu Bekr odredio, koje su bile u pripravnosti i čekale da se priključe dolazećim organiziranim vojnim jedinicama.

d. Muslimani su zauzeli neke otpadničke oblasti, pa čak i s određenim ograničenjima, kao što je bio slučaj na jugu Arabijskog poluotoka.

---

[812] Šudža, *Dirasatu fi ahdin-nubuvva*, str. 319.

[813] Šudža, *Dirasatu fi ahdin-nubuvva*, str. 319.

[814] Šudža, *Dirasatu fi ahdin-nubuvva*, str. 319, preuzeto iz: Kelai, *Tarihur-ridda*, str. 10–12.

2. Slanje organiziranih vojnih jedinica

Dva mjeseca ili četrdeset dana nakon što se Usamina, radijallahu anhu, vojska vratila iz pohoda i nakon što su se odmorili, Ebu Bekr, radijallahu anhu, s njima je krenuo ka Zul-Kassi, mjestu udaljenom dvadeset kilometara od Medine, u pohod na odmetnike i pobunjenike. Ashabi su mu predložili i ustrajno zahtijevali da pošalje nekoga drugog kao vođu, a da se on vrati u Medinu kako bi se mogao brinuti o poslovima ummeta. O ovom slučaju prenosi se da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Moj je otac krenuo isukane sablje jašući na svom konju prema dolini Zul-Kasse. Zatim je došao Alija b. Ebu Talib, uzeo za uzdu njegove jahalice i upitao: 'Gdje si se zaputio, zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Reći ću ti ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao na dan Bitke na Uhudu:[815] – Ostavi oružje, nemoj da se žalostimo zbog tebe. Tako mi Allaha, ako se budemo žalostili zbog tebe, nikada neće biti poretka u islamu.' Ebu Bekr, radijallahu anhu, vratio se u Medinu."[816] Vojsku je podijelio u jedanaest brigada i na čelo svake brigade postavio zapovjednika.[817] Svakom od zapovjednika naredio je da u pomoć i borbu pozove svakog muslimana iz okolnih sela kojeg u putu sretnu. Zapovjednici i oblasti u koje ih je poslao jesu sljedeći:

1. Halid b. Velid: u Benu Esed, Temim i u Jemamu,
2. Ikrima b. Ebu Džehl: Musejlemi u pleme Benu Hanifa, zatim u Oman i Mehru, potom u Hadremevt i u Jemen,
3. Šurahbil b. Hasena: u Jemamu, odmah nakon Ikrime, a zatim u Hadremevt,
4. Turajfa b. Hadžiz: u Benu Sulejm u Hevazinu,
5. Amr b. Ās: u Kudau,
6. Halid b. Seid b. Ās: u Šam,
7. 'Ala b. Hadremi: u Bahrein,

---

[815] Misli se na Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućene Ebu Bekru, radijallahu anhu, kada je htio da ide u dvoboj sa svojim sinom Abdurrahmanom: "Ostavi sablju i vrati se na svoje mjesto!"

[816] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/319.

[817] *Et-Tarihul-islami*, 9/49.

8. Huzejfa b. Muhsin Galfani: u Oman,
9. Arfedža b. Hersema: u Mehru,
10. Muhadžir b. Ebu Umejja: u Jemen (San'a, a zatim Hadremevt),
11. Suvejd b. Mukarrin: u Tihamu u Jemen.[818]

Tako je selo Zul-Kassa postalo polazno mjesto ili baza za pokretanje organiziranih vojnih brigada koje će krenuti u oblasti odmetnika i pobunjenika kako bi ugušili njihov pokret. Ovaj Ebu Bekrov, radijallahu anhu, plan ukazuje na njegovu besprijekornu genijalnost i precizno poznavanje geografskih područja.[819] Raspodjela brigada i određivanje mjesta u koje će biti upućene ukazuje nam na to da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio vrstan poznavalac geografije i stanovništva na području poluotoka, i puteva koji su povezivali dijelove poluotoka. Raspoređivanje je vršeno s takvom preciznošću da se stječe dojam da se Ebu Bekr tokom ovih aktivnosti nalazio u sobi za vođenje operacija opremljenoj najsavremenijim tehničkim sredstvima. Ko pažljivo ispita pravce kretanja brigada, uvidjet će Ebu Bekrovu, radijallahu anhu, jedinstvenu i nenadmašnu preciznost u poznavanju svih dijelova poluotoka. Bio je veoma dobro povezan sa svojom vojskom, tako da je svakih sat vremena dobivao informacije o tome gdje se vojska nalazi, o njenom kretanju, ostvarenim i planiranim zadacima. Brza i precizna veza donosila je vijesti sa svih mjesta u centar za vođenje operacija u Medini gdje se Ebu Bekr, radijallahu anhu, nalazio. Imao je stalnu vezu sa svim svojim brigadama. Od onih vojnika koji su prenosili informacije posebno su se isticali: Ebu Hajsema Nedžari, Selema b. Selam, Ebu Berza Eslemi i Selema b. Vakš.[820]

Vojska koju je Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao, bila je veoma uvezana i kompaktna, a takva vojna organizacija predstavlja važno postignuće jedne države. Ta vojska bila je spoj vještine vodstva i organiziranja i borbenog iskustva. Uvezale su je vojne akcije u izvidnicama i borbama u kojima su prešli skoro cijeli poluotok za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Bekrov, radijallahu anhu, vojni aparat bio je veoma napre-

---

[818] Taberi, *Tarih*, 4/86; *Dirasatu fi asrin-nubuvva*, str. 321.

[819] *Dirasatu fi asrin-nubuvveti vel-hulefair-rašidina*, str. 321.

[820] Ševki Ebu Halil, *Fit-tarihil-islami*, str. 226–227.

dan i napredniji od bilo koje druge vojne sile na Arabijskom poluotoku.[821] Vrhovni vođa ove vojske bio je Halid b. Velid, radijallahu anhu, Allahova isukana sablja, izvanredni i nadareni borac u ratovima protiv odmetnika, a kasnije i u islamskim osvajanjima. Ovakvo raspoređivanje vojske imalo je veoma važan strateški značaj. U prilog im je išlo to što su otpadnici bili raspodijeljeni po svojim zemljama i oblastima, tako da nije došlo do povezivanja većih otpadničkih plemena protiv muslimana, jer su bila udaljena jedna od drugih. Postoji nekoliko razloga zbog kojih nije došlo do povezivanja otpadničkih plemena, a dva su osnovna: (1) nisu imali dovoljno vremena da bi se organizirali, jer njihovo otpadništvo nije trajalo duže od tri mjeseca, i (2) nisu na vrijeme shvatili opasnost koja im prijeti od muslimana i da su oni u stanju da ih, za nekoliko mjeseci, sve pokore. Zbog svega toga Ebu Bekr, radijallahu anhu, htio je da ih preduhitri iznenadnim napadima, što će rezultirati njihovim raskolom i slabljenjem prije nego što se ujedine u potpomaganju laži koje su širili.[822] Preduhitrio ih je i spriječio u rasplamsavanju smutnje i nije im ostavio priliku da razore tijelo islama. I tako je Ebu Bekr, radijallahu anhu, primijenio jednu mudru izreku u kojoj se kaže:

Nemoj zmiji otkinuti rep, a zatim je pustiti
Ako si plemenit, otkini joj glavu pa onda rep.[823]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, shvatio je veličinu događaja, njegove dimenzije i opasnost. Shvatio je da će, ako ne postupi tako, žar otpadništva izroniti iz pepela i sve spaliti, kao što je neko rekao:

Ispod pepela vidim bljesak vatre
Sve se čini da će se rasplamsati.[824]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je veoma vješt političar, s velikim vojnim iskustvom i dobrom procjenom dešavanja i svojim je vojnicima neposredno određivao planove.

Krenule su brigade koje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, odredio, visoko

[821] Ibrahim Bejdun, *Min devleti Umer ila devleti Abdilmelik*, str. 28.

[822] *Et-Tarihul-islami*, 9/51.

[823] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 312.

[824] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 313.

uzdižući zastavu tevhida uz iskrene dove Uzvišenom Allahu, prožete značenjima vjere. Iz njihovih grla nije se ništa drugo čulo osim spominjanje Uzvišenog Allaha, koji se odazvao ovim iskrenim dovama i spustio na njih Svoju pobjedu i njima uzdigao Svoju riječ, sačuvavši Svoju vjeru tako da se Arabijski poluotok za nekoliko mjeseci potpuno vratio islamu.[825]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao je jedinstveno pismo svim otpadnicima i pobunjenicima u kojem ih je pozvao da se vrate islamu i da ga u potpunosti prihvate onako kako je došao od Uzvišenog Allaha, upozoravajući ih na loše posljedice na oba svijeta ukoliko ustraju u svom otpadništvu. Bio je veoma oštar u upozoravanju, što je odgovaralo težini njihovog odstupanja s Pravog puta i jačini njihove privrženosti zabludi koju su zastupali. U tim trenucima bilo je veoma bitno oštro ih upozoriti i nakon toga odlučno raditi na otklanjanju tiranije koja se razmnožila u mislima vođa tih plemena i slijepog slijeđenja koje je zavladalo umovima njihovih sljedbenika.[826]

3. Tekst pisma koje je Ebu Bekr poslao odmetnicima i ugovor koji je dao komandantima

Nakon pažljivog ustrojstva i pripreme islamske vojske, koju je Ebu Bekr, radijallahu anhu, podijelio na brigade, nalazimo da je značajnu ulogu u ovoj situaciji odigralo jasno upućivanje poziva na povratak u islam onih koji su se odmetnuli od njega. Ebu Bekr, radijallahu anhu, napisao je opće pismo određenog sadržaja koje je imao namjeru poslati u sve predjele islamske države, kako muslimanima, tako i onima koji su se odmetnuli od islama, želeći ih na taj način, prije slanja svojih brigada, upozoriti na pogubnost i negativne posljedice otpadništva. Poslao je svoje izaslanike u plemena i naredio da pismo pročitaju svim mogućim zajednicama na koje naiđu. Tražio je da o sadržaju pisma prisutni obavijeste odsutne i naglasio je da su ciljana skupina dostavljanja ovog pisma i muslimani i oni koji su se odmetnuli od islama. Slijedi tekst pisma koje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao:

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog! Od Ebu Bekra, halife Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svima do kojih dođe ovo

825 *Et-Tarihul-islami*, 9/51.

826 *Et-Tarihul-islami*, 9/55.

moje pismo, bili oni u islamu ili se od njega odmetnuli. Neka je Allahov mir i spas na sve koji slijede Uputu i poslije nje se više ne vraćaju u zabludu i sljepilo. Zahvaljujem Allahu, pred vama, osim kojeg drugog boga nema. Svjedočim da je Allah jedan, da nema druga, i da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Njegov rob i poslanik. Potvrđujemo da je Istina ono s čime je došao, a kažemo da je nevjernik onaj koji to niječe i protiv takvih ćemo ratovati. Uistinu je Uzvišeni Allah poslao svim stvorenjima Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s Istinom od Sebe, da opomene onoga koji ima pameti i da se obistini prijetnja nad nevjernicima. Allah je uputio u Istinu onoga ko se odazvao, a Poslanik je ratovao protiv onoga koji se odmetnuo, sve dok se, milom ili silom, ne bi pokorio islamu. Potom je Allah usmrtio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je ispunio Allahovu naredbu, posavjetovao muslimane (ummet) i ispunio svoju zadaću, a prije toga Allah je i njemu i muslimanima u ajetu pojasnio:

﴿ إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ ﴿٣٠﴾ ﴾

'Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će također, pomrijeti.' (Ez-Zumer, 30) A Allah je vjernicima rekao:

﴿ وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ ٱلرُّسُلُ أَفَإِيْن مَّاتَ أَوْ قُتِلَ ٱنقَلَبْتُمْ عَلَىٰٓ أَعْقَٰبِكُمْ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ ٱللَّهَ شَيْـًٔا وَسَيَجْزِى ٱللَّهُ ٱلشَّٰكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ ﴾

'Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.' (Alu Imran, 144) Onaj ko je obožavao Muhammeda, pa Muhammed je, zaista, umro. A onaj ko je obožavao Allaha Jedinog, ne čineći Mu širk, pa Allah ga posmatra, On je Živi, Samoopstojeći, Održavatelj, ne obuzima Ga ni drijemež ni san, čuva Svoju vjeru, a žestoko kažnjava Svoga neprijatelja. Savjetujem vam da se bojite Allaha, a vaša sreća i udio na dunjaluku su vam od Allaha i u onome s čime je došao vaš Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Savjetujem vam da slijedite Njego-

vu Uputu i da se čvrsto držite Njegove vjere. Zaista je zalutao svako koga On ne uputi, iskušan je svako koga On ne zaštiti, a ponižen je svako koga On ne pomogne. Onaj koga Allah uputi, takav je upućen, a onaj koga u zabludi ostavi, takav je izgubljen. Uzvišeni Allah kaže:

﴿...مَن يَهْدِ ٱللَّهُ فَهُوَ ٱلْمُهْتَدِ ۖ وَمَن يُضْلِلْ فَلَن تَجِدَ لَهُۥ وَلِيًّا مُّرْشِدًا ﴿١٧﴾﴾

'Koga Allah uputi na Pravi put, on će Pravim putem ići, a koga na stranputicu skrene, ti mu nećeš naći zaštitnika koji će ga na Pravi put uputiti.' (El-Kehf, 17) Takvima djela na ovome svijetu neće biti priznata sve dok islam ne priznaju, niti će im postupci i pravednost biti prihvaćeni na onom svijetu. Došla mi je vijest da su se od vjere odmetnuli oni koji su je bili prihvatili, pokušavajući prevariti Allaha i zapostaviti Njegova naređenja, da bi udovoljili šejtanu. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِءَادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ ٱلْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِۦٓ ۗ أَفَتَتَّخِذُونَهُۥ وَذُرِّيَّتَهُۥٓ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِى وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّۢ ۚ بِئْسَ لِلظَّٰلِمِينَ بَدَلًا ﴿٥٠﴾﴾

'A kada smo rekli melekima: – Poklonite se Ademu!, svi su se poklonili osim Iblisa, on je bio jedan od džina i zato se ogriješio o zapovijed Gospodara svoga. Pa zar ćete njega i porod njegov, pored Mene, kao prijatelje prihvatiti, kada su vam oni neprijatelji? Kako je šejtan loša zamjena nevjernicima!' (El-Kehf, 50) Allah također kaže:

﴿إِنَّ ٱلشَّيْطَٰنَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَٱتَّخِذُوهُ عَدُوًّا ... ﴿٦﴾﴾

'Šejtan je, uistinu, vaš neprijatelj, pa ga takvim i smatrajte!' (Fatir, 6)

Šaljem vam određene vojske sastavljene od muhadžira, ensarija i onih koji ih slijede u dobru. Naredio sam im da ni protiv koga ne otpočinju borbu, niti ga ubijaju prije nego što ga pozovu u islam. Ko im odgovori pozitivno i počne raditi dobra djela, bit će mu primljeno i pomoći će mu se, a ko odbije, naredio sam da se protiv takvih bori i da se prema njima nema nikakvog obzira, da se spale, poubijaju, a žene i djeca porobe. Od

njih se prihvata jedino islam i ništa drugo. Onaj ko bude slijedio islam, bit će mu dobro, a onaj ko ga napusti, pa on neće moći Allahu umaći. Svakom svom izaslaniku naredio sam da pročita ovo moje pismo na svakom vašem okupljalištu i mjestima gdje se ezan uči, pa ako muslimani prouče ezan, i vi ga proučite da bi vas ostavili na miru. Ako ne prouče ezan, neka muslimani navale na njih. Ako prouče ezan, neka ih pitaju o njihovim dužnostima, pa ako poreknu dužnosti, napadnite na njih, a ako prihvate, oprašta im se šta je bilo i preuzimaju na sebe sve dužnosti i obaveze."[827]

U Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, pismu primjećuje se da se fokusirao na dva pitanja:

a. pojašnjavanje osnova i zahtjev odmetnicima da se vrate u islam,

b. pojašnjavanje posljedica koje snose oni koji ustraju u otpadništvu.[828]

U pismo je naglašeno nekoliko činjenica:

- Pismo je upućeno svima, bez izuzetka, kako bi svi bili u mogućnosti čuti poziv na vraćanje u Allahovu vjeru.
- Pojašnjeno je da je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s Istinom: ko je prihvati, postaje vjernik, a ko je odbije, postaje nevjernik i protiv njega se bori i on se ubija.
- Pojašnjava se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio čovjek kao i ostali ljudi i da su se na njemu obistinile riječi Uzvišenog: "Ti ćeš, zacijelo, umrijeti...". Ebu Bekr je objasnio da vjernici ne obožavaju Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nego da obožavaju Allaha, Živog, koji je vječan i koji nikada neće umrijeti. Zbog toga otpadništvo nema opravdanja.[829]
- Ostavljanje islama predstavlja neznanje o Istini i odazivanje šejtanovoj naredbi. To znači da se neprijatelj uzme za prijatelja, što je veliko zlo i nepravda prema svojoj duši, jer je njen vlasnik dobrovoljno vodi u Vatru.
- Odabrana skupina muslimana jesu muhadžiri, ensarije i oni koji ih slijede. To su oni koji su se pripremili za borbu protiv otpadnika iz lju-

---

[827] Taberi, *Tarih*, 4/70–71.

[828] *Ed-Devrus-sijasi lis-safveti fi sadril-islami*, str. 262.

[829] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 290.

bomore prema svojoj vjeri, čuvajući je od poniženja.

- Onaj ko se vrati u islam, prizna da je bio na stranputici, prestane s borbom protiv muslimana i počne činiti djela koja od njega traži Allahova vjera, takav se smatra pripadnikom zajednice muslimana, pripadaju mu sve dužnosti i obaveze kao i ostalim muslimanima.
- Oni koji odbiju povratak u muslimanske redove i ustraju u svom odmetništvu, protiv takvih se bori, kažnjavaju se smrtnom kaznom, a žene i djeca porobljavaju. Od Allaha svakako ne mogu pobjeći, jer gdje god da odu, to je Allahovo vlasništvo.
- Znak kojim se otpadnici mogu spasiti od islamske vojske jeste ezan. U suprotnom, rješenje problema nalazi se u borbi.[830] Kako halifa ne bi ostavio komandante i vojnike bez discipline, i njima je napisao posebno pismo u kojem ih je pozvao da se strogo pridržavaju smjernica navedenih u njemu. Pismo glasi:

"Ovo je ugovor Ebu Bekra, halife Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dat tom i tom (bilo je navedeno ime vojskovođe) onda kada ga je, zajedno s drugima, poslao da se bore protiv onih koji su se odmetnuli od islama. Njime ga obavezuje da se, koliko god je u mogućnosti, i tajno i javno, boji Allaha, da bude ozbiljan u izvršavanju Allahovih naredbi, da se bori protiv onih koji su se odmetnuli od islama, priklanjajući se šejtanovim željama, nakon što ih, tražeći im opravdanje, pozove islamskim pozivom. Pa, ako mu se odazovu, ostavit će ih na miru, a ako mu se ne odazovu, napadat će ih sve dok se ne vrate u okrilje islama, a potom će ih obavijestiti o njihovim pravima i obavezama. Uzet će od njih ono što je njihova obaveza, a dati im ono što je njihovo pravo. Neće im dati priliku da umaknu, niti će odvraćati muslimane od borbe protiv njih. Ko se odazove naredbi Uzvišenog Allaha i prizna je, to će mu biti primljeno i pomoći će mu se u korisnim stvarima. Ratovat će se samo protiv onih koji svojim nepriznavanjem Božije naredbe zaniječu Allaha. Onaj ko se odazove pozivu, ništa mu nažao neće biti učinjeno, a Allahu će račun položiti za ono što je u sebi tajio. Onaj ko se ne odazove onome ko Allahu poziva, bit će pogubljen i protiv njega će se boriti, ma gdje bio i ma kuda otišao. Ni od koga se neće primiti ništa osim islama. Onaj ko se odazove pozivu i prizna islam, od

---

[830] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 176–177.

njega će biti prihvaćeno i primljeno, a onaj ko odbije, protiv njega će se boriti, pa ako Allah dadne da bude poražen, bit će uništen oružjem i vatrom. Muslimani će međusobno podijeliti ratni plijen, osim jedne petine koju će nama poslati. Svojim vojnicima zabranit će brzopletost, neposlušnost i nered. Neće dozvoliti drugima da im se pridruže dok ih ne upoznaju i dok ne budu potpuno sigurni ko su oni, da se ne bi ispostavilo kako su oni špijuni preko kojih se muslimanima želi nauditi. Prema muslimanima će biti umjeren, na putu i u kućama će blago s njima postupati, pomno ih pratiti, i neće jedni prema drugima ishitreno postupati. U društvu će lijepo prema muslimanima postupati i obraćat će im se biranim riječima."[831]

U ugovoru, kojeg su se komandanti pridržavali, jasno se vidi koliko se Ebu Bekr brinuo o tome da se njegovi zapovjednici u ratovima protiv otpadnika pridržavaju osnovnih uputa koje su bile jasno i nedvosmisleno napisane i objedinjene: naređeno im je da otpadnike, prije napada, pozovu u islam, da se suzdrže od borbe protiv onih koji se odazovu, da se posvete njihovom osvješćivanju; zatim, zabranjen je nastavak borbi protiv njih nakon što prihvate islam i u tom slučaju borba prelazi u podučavanje otpadnika osnovama islama i njihovih prava i obaveza, zabranjeno je popuštanje ili prekid borbi protiv odmetnika sve dok se ne pokore Allahovoj zapovijedi.

Islamska vojska strogo se pridržavala načela pozivanja prije borbe i suzdržavala se od ratovanja protiv onih koji su se tom pozivu odazvali, s obzirom na to da je jedini cilj bilo vraćanje otpadnika u vjeru i postizanje maksimalnog stepena konsenzusa u redovima islamskih snaga koji je olakšao rješavanje pojave odmetništva.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, ovaj je ugovor zaključio s komandantima islamskih brigada, a od vojnika je tražio da njihovo ponašanje bude najbolji poziv u povjerenom zadatku i da se potpuno poistovjete s jedinim ciljem, a to je odbrana islama.[832]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, stalnim druženjem s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, naučio je umijeće upravljanja i vođenja. Uspjeh zapovjednika uveliko zavisi od njegovog uspjeha u vojnoj službi. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je jedan od najboljih vojnika u muslimanskoj vojsci, bio je iskren

[831] Taberi, *Tarih*, 4/71–72.

[832] *Ed-Devrus-sijasi lis-safva*, str. 263.

u odanosti Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pomno je izvršavao njegove naredbe, žrtvovao se na njegovom putu i nikada, ni u jednoj bitki, od njega nije pobjegao. U oporukama koje je uputio svojim zapovjednicima i u općim planovima za napad na neprijatelja, do izražaja dolazi preciznost i suština Ebu Bekrovih stavova.[833]

Ebu Bekrova prva oporuka koju je uputio zapovjednicima bazirala se na sljedećim tačkama:

- Tražio je da se obavežu na bogobojaznost Uzvišenom Allahu i na vođenje brige o Njegovim propisima, i javno i tajno. Ovo je srž uspjeha ove mudre politike, jer kada se zapovjednik obaveže na bogobojaznost Uzvišenom Allahu, On bude s njim, kao što Allah kaže:

﴿ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوا۟ وَّٱلَّذِينَ هُم مُّحْسِنُونَ ١٢٨ ﴾

"Allah je zaista na strani onih koji se Njega boje i grijeha klone i koji dobra djela čine." (En-Nahl, 128)

- Preporučio im je da se trude, zalažu i da svemu pristupaju s iskrenom namjerom, u ime Allaha, subhanehu ve te'ala, i to je ahlak potpomognutih i pobjednika. Allah kaže:

﴿ وَٱلَّذِينَ جَٰهَدُوا۟ فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَمَعَ ٱلْمُحْسِنِينَ ٦٩ ﴾

"One koji se budu zbog nas borili Mi ćemo, sigurno, putevima koji Nama vode uputiti, a Allah je zaista na strani onih koji dobra djela čine." (El-Ankebut, 69)

- Naredio je da od otpadnika ne prihvataju ništa drugo osim islam ili borbu, jer u pitanjima akide nema kompromisa.
- Pojasnio im je da ratni plijen podijele među vojnicima, osim petine koja pripada državnoj blagajni.
- Naložio im je da ne žure s rješavanjem slučajeva na koje nailaze kako ih ne bi brzopleto riješili.
- Preporučio im je da paze da se među njih ne ubaci stranac, kako ih ne bi špijunirao.

---

833 Atum, *Hareketur-ridda*, str. 179.

- Naredio im je da se lijepo odnose prema vojnicima i da ih kontroliraju i obilaze prilikom putovanja i odmaranja, i da se jedni od drugih ne odvajaju.
- Vojnicima je oporučio da drugima žele i preporučuju dobro.[834]

Analizom ove teme možemo izvući Ebu Bekrov, radijallahu anhu, opći plan, nakon što je svakom komandantu dodijelio jednu brigadu vojnika, koji se može sažeti u nekoliko tačaka:

a. Osigurao je i uspostavio plan saradnje među svim brigadama, tako da su, iako geografski udaljene, sačinjavale jednu vojsku i jedan vojni aparat, međusobno se susrećući tokom vojnih operacija protiv odmetnika koje je u Medini organizirao halifa.

b. Ebu Bekr, radijallahu anhu, u Medini, glavnom gradu hilafeta, zadržao je dio vojske s ciljem odbrane Medine od mogućih napada i zadržao je i znatan broj uglednih ashaba kako bi se s njima savjetovao i kako bi mu pomagali u vođenju državne politike.

c. Ebu Bekr, radijallahu anhu, saznao je da u područjima pod okupacijom otpadnika i grješnika, postoje muslimanske jedinice. Trudio se da ti muslimani ne potpadnu pod utjecaj prokletstva mušrika. S jedne strane, naredio je svojim vođama da prihvate svakog muslimana na kojeg tokom puta naiđu, dok je, s druge strane, naredio da se neki od njih ostave u tim mjestima kako bi štitili svoja područja.

d. U ratovima protiv odmetnika halifa je primijenio pravilo varke u ratu. Javno je govorio da vojske namjeravaju pohode na jedna mjesta, a u biti su vodile bitke na sasvim drugim područjima. Ovako je postupao iz opreza da ne bi došlo do otkrića njegovog plana.[835] Na ovaj način pokazalo se Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, političko i praktično iskustvo, njegovo veliko znanje i Božansko nadahnuće u vođenju ummeta.

---

834 Atum, *Hareketur-ridda*, str. 179.

835 Mustafa Mahmud Mendžud, *El-Eb'adus-sijasijjetu lmefhumil-emni fil-islami*, str. 169.

Drugo: Eliminacija smutnje Esveda el-Ansija i Tulejhe el-Esedija, i ubistvo Malika b. Nuvejra

1. Eliminacija Esveda el-Ansija i ponovno otpadništvo u Jemenu

Puno ime Esveda el-Ansija bilo je Abhela b. Ka'b, a nadimak mu je bio Zul-Humar, jer je uvijek bio pijan.[836] Također, bio je poznat kao Esved el-Ansi zbog crnila na svom licu. Njegova moć ogledala se u veličini njegovog tijela, snazi i hrabrosti. U zavođenju ljudi koristio se gatanjem, crnom magijom i retoričkim sposobnostima. Bio je gatar i mađioničar te je svojim sunarodnjacima pokazivao čuda. Svojim riječima i načinom ophođenja osvajao je ljudska srca, dok je imetak koristio kako bi vršio utjecaj na narod.[837]

a. Esved el-Ansi u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

Samo što se proširila vijest o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, bolesti, nakon što se vratio sa Oproštajnog hadža, Esved el-Ansi proglasio se poslanikom. Navodi se da je sebe prozvao "Rahmanul-Jemeni" (Milostivi iz Jemena), a Musejlemu je prozvao "Rahmanul-Jemame (Milostivi iz Jemame).[838] Dakle, Esved se proglasio poslanikom, ali nije zanegirao poslanstvo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Govorio je da mu dolaze dva meleka i donose objavu: Sehik i Šekik – ili Šerik[839]. Prije nego što se pojavio s idejom poslanstva, djelovao je pritajeno i okupljao oko sebe podobne sljedbenike, sve dok se nije proglasio poslanikom i tako iznenadio sve oko sebe.[840] Njegovi prvi sljedbenici bili su potomci plemena Ans[841]. Zatim je pisao prvacima plemena Mezhidž, pa mu se pridružio obični na-

[836] *El-Kamilu fit-tarihi*, 2/17.

[837] Amri, *Asrul-hilafetir-rašide*, str. 364.

[838] Šudža, *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 256.

[839] *El-Bed'u vet-tarihu*, 5/154.

[840] *El-Jemenu fi sadril-islami*, str. 257.

[841] Belaziri, *Futuhul-buldani*, 1/125.

rod iz tog plemena[842], te neki od njegovih prvaka koji su tražili položaj. Radio je na buđenju plemenskog fanatizma, jer je on potjecao iz plemena Ans, a oni su jedno od ogranaka plemena Mezhidž. Pleme Benu Haris b. Ka'b iz Nedžrana pisalo mu je da dođe kod njih u njihovu zemlju, a tada su bili muslimani. Kada je došao kod njih, postali njegovi sljedbenici, jer islam nisu bili prihvatili iskreno. Zatim su se njegovom pozivu odazvala plemenâ Zubejd, Evd, Meslije i Hakem Benu Sa'd el-Ašira. Neko vrijeme boravio je u Nedžranu. Njegov položaj se poboljšao kada su u njegove redove pristupili Amr b. Ma'dikerib Zubejdi i Kajs b. Mekšuh Muradi. Uspio je protjerati Fervu b. Musejjeka iz Murada i Amra b. Hazma iz Nedžrana. Bio je opsjednut idejom da preuzme vlast u San'i, te se zaputio ka njoj sa šest ili sedam stotina konjanika većinom iz plemena Benu Haris b. Ka'b i Ans.[843]

Susreo se sa stanovnicima San'e na čelu sa Šehrom b. Bazanom el-Farisijem, koji je sa svojim ocem primio islam u oblasti izvan San'e koja se naziva Šuub. Među njima je započela žestoka borba u kojoj je ubijen Šehr b. Bazan el-Farisi i tako stanovnici San'e padoše pred navalom Esveda el-Ansija. Tako je Esved el-Ansi preuzeo vlast u San'i i, nakon dvadeset pet dana, dvorac Gamedan potpuno je uništio.[844]

Poznata su njegova strašna mučenja onih koji su ostali odani islamu. Jednog muslimana po imenu Nu'man uzeo je i isjekao komad po komad[845] i zbog toga su muslimani, koji su živjeli u područjima pod njegovom kontrolom, skrivali svoju pripadnost islamu.[846]

Muslimani koji su živjeli na područjima izvan njegovog utjecaja pokušali su da se organiziraju i konsolidiraju svoje redove. Ferva b. Musejjek Muradi, zajedno sa određenim brojem muslimana koji su mu se pridružili, povukao se u mjesto Ahsije[847] odakle je Poslaniku, sallallahu alejhi ve

---

[842] Kelai, *Tarihur-ridda*, str. 151–152.

[843] Kelai, *Tarihur-ridda*, str. 151–152.

[844] *El-Bed'u vet-tarihu*, 5/229.

[845] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 5/535.

[846] Šudža, *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 258.

[847] Ahsije, mjesto u Jemenu. Vidjeti: Jakut, *Mu'džem*, str. 1/112.

sellem, poslao pismo u kojem ga je obavijestio o slučaju Esveda el-Ansija. On je bio prvi ko je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome obavijestio. U Hadremevt, u područje između Sekasika i Sekuna, otišli su Ebu Musa el-Eš'ari i Muaz b. Džebel.[848]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pisao je onima koji su ostali čvrsti u islamu i pozivao ih da se suprotstave Esvedovom otpadništvu, naređujući im da požure s njegovim eliminiranjem, tako što će povesti borbu protiv njega ili izvršiti atentat. Svoja pisma i glasnike poslao je nekim prvacima plemena Himjer i Hemedan i od njih tražio da pruže podršku plemenu Ebna[849] protiv Esveda el-Ansija. Vebra b. Juhannesa poslao je Fejruzu Dejlemiju, Džušejšu Dejlemiju i Dazeviju Istihriju, Džerira el-Bedželija poslao je Zul-Kelai i Zu Zulejmu ogranku plemena Himjer. Akrea b. Abdullaha el-Himjerija poslao je Zu Zevdu i Zu Meranu, ogranku plemena Hemedan. Također je pisao Arapima Nedžrana i ostalima koji su živjeli u toj oblasti.[850] Harisa b. Abdullaha Džuhenija poslao je u Jemen malo prije svoje smrti, tako da je Haris b. Abdullah Džuheni vijest o smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, primio dok je bio u Jemenu.[851] U izvorima se ne navodi tačno gdje je poslan, ali je moguće da je poslan kod Muaza b. Džebela, radijallahu anhu, jer je primio pismo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojem mu naređuje napad i borbu protiv Esveda el-Ansija.[852] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također je pisao Ebu Musau el-Eš'ariju i Tahiru b. Ebu Haletu da izvrše iznenadni napad na Esveda.[853] Ovi Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, potezi imali su veliki utjecaj na one kojima je pisao, kako za vrijeme njegovog života, tako i poslije njegove smrti, što potvrđuje činjenica da se nakon njegove smrti niko od njih nije odmetnuo. Prvaci Himjera i Hemedana pisali su plemenu Ebna nudeći im svoju podršku i pomoć. U isto vrijeme stanovnici Nedžrana okupili su se na jednom mjestu kako bi se odbranili od bilo kojeg pokušaja napada Esveda

[848] Taberi, *Tarih*, 4/49–0.

[849] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 271.

[850] Taberi, *Tarih*, 4/52.

[851] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 271.

[852] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 272.

[853] Taberi, *Tarih*, 4/51.

el-Ansija. Tada je već postalo jasno da će svi njegovi eventualni napadi propasti.[854] Dopisivanja su bila konstantna između Hemedana i Himjera, kao i između Muaza b. Džebela i pojedinih jemenskih prvaka. Moguće je da se dopisivanje odvijalo i između plemena Ebna i Ferve b. Musejjeka, jer je on odigrao veoma bitnu ulogu u ubistvu Esveda el-Ansija.[855] Međutim, prvi ko se suprotstavio Esvedu bio je Amir b. Šehr Hemedani.

Na ovaj način ujedinile su se i okupile sve islamske snage u Jemenu s ciljem uništenja Esveda i njegovih ideja. Jasno je da su bili složni u ideji da ga ubiju, jer se njegovi sljedbenici, nakon njegovog ubistva, ne bi imali oko koga okupiti i tako bi olakšali njihovu eliminaciju.

Ebna, Fejruz i Dazevi sklopili su dogovor s Kajsom b. Mekšuhom Muradijem, vođom Esvedove vojske, da ubiju Esveda el-Ansija. Kajs je bio u zavadi s Esvedom te se bojao da se Esved ne okrene protiv njega.[856] Njihovom pokretu pridružila se i Esvedova supruga Azad Farisija, bivša supruga Šehra b. Bazana i kćerka amidže Fejruza Farisija. Jemenski lažov Esved bespravno ju je prisvojio nakon ubistva njenog muža. S punim uvjerenjem odlučila je spasiti svoju vjeru od kandži džahilijetskih čudovišta, tako da je zajedno s muslimanima planirala ubistvo ovog velikog tiranina[857] omogućavajući im da dođu do njegove spavaće sobe i da ga ubiju.[858] Kada su ga ubili, njegovu su glavu bacili među njegove pristalice koje su obuzeli veliki strah i panika te su se dali u bijeg.[859]

Vijest o njegovom ubistvu, Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, primio je u Objavi s nebesa kako bi nas obradovao, te je rekao: "Ansi je sinoć ubijen. Ubio ga je blagoslovljeni čovjek iz blagoslovljene porodice." "Ko je on?", upitali su ga. "Fejruz. Uspio je Fejruz!", odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[860]

Detalje plana ubistva Esveda el-Ansija opisao je dr. Salah Halidi u

---

[854] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 272.

[855] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 272.

[856] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 272–273.

[857] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 309.

[858] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 273.

[859] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 273.

[860] Taberi, *Tarih*, 4/55.

svojoj knjizi *Suveru min džihadi es-sahaba* u poglavlju "Posebne borbene akcije koje je provodila posebna grupa ashaba".[861] San'a je bila podijeljena između Fejruza, Dazevija i Kajsa b. Mekšuha sve dok nije došao Muaz b. Džebel, radijallahu anhu, kojeg svi jednoglasno prihvatiše za vođu. Tri dana nakon dolaska u Jemen, Muazu je stigla vijest o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.[862]

Detalje o Esvedovom ubistvu, Ebu Bekr, radijallahu anhu, primio je nakon što je otpremio Usaminu, radijallahu anhu, vojsku, i to je bila prva radosna vijest koju je primio dok je bio u Medini.[863]

b. U pismu koje je poslao Fejruzu Dejlemiju, Ebu Bekr, radijallahu anhu, imenovao ga je za namjesnika u San'i. Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije imenovao Kajsa za namjesnika jer je on podržavao Esveda el-Ansija i bio njegov iskreni sljedbenik zbog privrženosti Mezhidžu ili zbog želje za vlašću. Jedan od Ebu Bekrovih, radijallahu anhu, principa u određivanju zapovjednika bio je i taj da se nije oslanjao na one koji su se bili odmetnuli od vjere.[864] Dazevija, Džušejša i Kajsa b. Mekšuha postavio je kao Fejruzove pomoćnike. Međutim, Kajsova se duša promijenila i počeo je kovati plan da ubije tri Ebnaova sina. Uspio je ubiti Dazevija. Fejruz je na vrijeme osujetio Kajsove planove te je pobjegao svojim daidžama u Holan.[865] Nakon toga, obuzet plemenskim fanatizmom, Kajs je pokušao utjecati na prvake nekih plemena da se pobune protiv Ebnaa, navodeći da su oni njima nepravedno vladali. Smatrao je da njihove vođe treba poubijati, a ostale protjerati. Međutim, prvaci tih plemena nisu pristali i stali su između njega i Ebnaa, i rekli su mu: "Ti si njihov prijatelj i oni su tvoji prijatelji." Kada je izgubio nadu da će mu se odazvati, pisao je pristalicama Esveda el-Ansija, onima koji su ostali između San'e i Nedžrana i onima koji su se odselili u Lahdž, tražeći od njih da jednoglasno podrže njegovu ideju o progonstvu Ebnaa. Stanovnici San'e nisu ni primijetili da su odjednom postali okruženi Kajsovim pristalicama. Nakon toga, Kajs je aktivno radio

---

[861] Halidi, *Suveru min džihadis-sahaba*, str. 211 i 228.

[862] Taberi, *Tarih*, 4/56.

[863] Beladiri, *Futuhu-bildani*, 1/127.

[864] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 275.

[865] Taberi, *Tarih*, 4/140.

na okupljanju Ebnaa, pripremajući se za njihovo progonstvo.[866]

Kada je Fejruz Dejlemi stigao u Holan, poslao je pismo Ebu Bekru, radijallahu anhu, u kojem ga je obavijestio o tome šta je Kajs uradio. Ebu Bekru, radijallahu anhu, nije ostalo ništa drugo nego da piše onim prvacima plemena kojima je i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pisao. Sadržaj pisma bio je izričit i jasan: "Pomozite Ebnaa protiv onih koji se opiru, pazite ih i pokoravajte se Fejruzu. Borite se i ustrajte uz njega jer sam ga ja postavio za vašeg zapovjednika."[867]

Ovaj Ebu Bekrov, radijallahu anhu, potez aludirao je na dva uzajamno povezana cilja:

- Ovaj je potez bio sastavni dio borbenog plana, jer je Usamina, radijallahu anhu, vojska već bila krenula prema Šamu. Halifa je čekao njegov povratak kako bi bio u mogućnosti napasti najžešća uporišta otpadnika u Jemami, Bahreinu, Omanu i Temimu. Ta uporišta odmetnika bila su puno žešća i opasnija od onih u Jemenu u kojem je Ebu Bekr, slanjem pisama i glasnika, uspio postići da se neka od tih plemena vrate u okrilje islama.
- Na ovaj način pružila se prilika onima koji su ostali vjerni islamu da dokažu iskrenost svojih tvrdnji i da povećaju svoju vjernost i privrženost vjeri. Oni su bili odgovorni za očuvanje islama u krajevima u kojima su živjeli, posebno oni kojima je Ebu Bekr, radijallahu anhu, pisao. To su bili isti oni prvaci kojima je i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pisao i bili su ustrajni u svojoj vjeri i izvršavali su ono što se od njih tražilo.[868] Fejruz je također počeo kontaktirati neka plemena tražeći od njih pomoć i podršku. Prvenstveno se za pomoć obratio plemenu Akil b. Rebia b. Amir b. Sa'sa', a zatim i plemenu 'Ak. Ebu Bekr, radijallahu anhu, pisao je Tahiru b. Ebu Haletu[869] i Mesruku el-'Akiju, koji su živjeli između 'Aka i Eš'arija, da daju podršku i pomoć Ebnau. Tako su svi sa svoje strane radili kako bi spriječili sprovođenje u djelo Kajsove ideje o protjerivanju Ebnaa iz Jemena. Nakon što su to spriječili i spasili se, organizirali su se i zajednički krenuli na San'u. Napali su Kajsa tako da je bio primoran napustiti San'u i vratiti se u pod-

[866] Taberi, *Tarih*, 4/140; *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 264.

[867] Taberi, *Tarih*, 4/140.

[868] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 275.

[869] Taberi, *Tarih*, 4/144.

ručje između Nedžrana, San'e i Lahdža u kojem su prije živjeli sljedbenici Esveda el-Ansija. Kajs se potom pridružio Amru b. Ma'dikeribu ez-Zubejdiju i tako su se u San'u, posredstvom pisama i glasnika, po drugi put vratili mir i blagostanje.[870]

c. Ebu Bekr, radijallahu anhu, nastavio je s politikom uništavanja neprijatelja iznutra. To je politika koju su historičari opisali riječima "progonstvo onih koji su se odmetnuli od strane onih koji se nisu odmetnuli i koji su ustrajali u islamu".[871]

U vezi s rješavanjem problema odmetništva stanovnika Tihame u Jemenu ne spominje se nikakvo zalaganje halife. Upravljanje nad Tihamom preuzeli su muslimani tog kraja, kao što je bio Mesruk el-'Aki koji se sa svojim narodom borio protiv otpadnika iz njihovih redova. Na čelu onih koji su savladali odmetnike u Tihami bio je Tahir b. Ebu Halet koji je bio Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, namjesnik u jednom dijelu 'Ake poznatijem kao oblast 'Aka i Eš'arije.[872] Ebu Bekr, radijallahu anhu, naredio je Ukaši b. Sevru da ostane u Tihami, da oko sebe okupi njene stanovnike i da čeka naredbu od njega.[873] Na Bedželijju, Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao je Džerira b. Abdullaha[874] i naredio mu da se, zajedno sa svojim sunarodnjacima koji su ostali vjerni islamu, bori protiv onih koji su se odmetnuli, a zatim mu je naredio da napadne Huš'am i da se bori protiv njegovih otpadnika. Tako je Džerir, po Ebu Bekrovoj, radijallahu anhu, naredbi, krenuo i niko mu se nije usprotivio osim nekolicina njih, protiv kojih je pokrenuo borbu i protjerao ih.[875]

Dio plemena Benu Haris b. Ka'b u Nedžranu slijedio je Esveda el-Ansija. Poslije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, postali su ustrajniji u svome otpadništvu od islama. Mesruk el-'Aki krenuo je ka njima kako bi se protiv njih borio, međutim, kada ih je pozvao u islam, svi se

---

[870] Taberi, *Tarih*, 4/144.

[871] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 277.

[872] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 277.

[873] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 277.

[874] Badžli, poznatiji pod nadimkom Ebu Amr, islam je prihvatio desete godine po Hidžri.

[875] *Es-Sabitune alel-islami fi ejjami fitnetir-ridda*, str. 42.

odazvaše i primiše islam bez borbe, a on je ostao kod njih kako bi stvari držao pod kontrolom. Kada je Muhadžir b. Ebu Umejja stigao u Nedžran, sve je već bilo uređeno.[876]

I tako je uspjela politika uništavanja neprijatelja iznutra. Kada se Usamina, radijallahu anhu, vojska vratila, Ebu Bekr, radijallahu anhu, nastavio je sa slanjem vojski na različita bojišta.

d. Ikrimina vojska

Nakon eliminacije otpadnika u Omanu, po Ebu Bekrovoj, radijallahu anhu, naredbi, Ikrima se uputio ka Mehri, vodeći sedam stotina konjanika[877] i uz to bilo je još mnogo vojnika koji su mu se pridružili iz omanskih plemena. Po dolasku u Mehru, saznao je da je ona podijeljena između dvojice suparničkih vođa: prvi se zvao Šihrit i bio je koncentriran na priobalno područje, imao je manji broj vojnika i vojne opreme, a drugi se zvao Misbah i imao je nadmoć u višim predjelima i mnogobrojnu vojsku. Ikrima je pozvao u islam i Šihrita i Misbaha. Vođa priobalnih područja odazvao se njegovom pozivu, dok je drugi obmanuo svoje sljedbenike te su odbili prihvatiti islam. Ikrima ga je, zajedno sa Šihritom, napao i u toj je borbi poražen i ubijen kao i većina njegovih pristalica. Ikrima je ostao u njihovom mjestu, okupljajući ih i uređujući njihove poslove, sve dok im nije objasnio njihove obaveze, nakon čega su dali prisegu i prihvatili islam.[878] Tokom svoga boravka u Mehri primio je pismo od Ebu Bekra, radijallahu anhu, u kojem mu naređuje da se sretne s Muhadžirom b. Ebu Umejjom, koji je dolazio iz San'e, kako bi se zajedno uputili ka Kindi. Napustio je Mehru i otišao u Ebjen gdje je čekao Muhadžirov dolazak. Dok je tu čekao, radio je na osvješćivanju i ujedinjavanju Neh'a i Himjera i njihovom učvršćivanju u islamu.[879] Ikrimin dolazak u Ebjen imao je veliki utjecaj na ostatak sljedbenika Esveda el-Ansija na čelu s Kajsom b. Mekšuhom i Amrom b. Ma'dikeribom. Kada je Kajs pobjegao iz San'e, ostao je u vjeri otpadnika, a nastanio se između San'e i Nedžrana. Amr b. Ma'dikerib priključio se ostatku sljedbenika Esveda el-Ansija, te ih je nazvao lahdžijevci,

---

[876] Kelai, *Tarihu-ridda*, str. 156.

[877] Kelai, *Tarihu-ridda*, str. 177.

[878] Kelai, *Tarihu-ridda*, str. 177.

[879] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 281.

jer su se bili uputili ka Lahdžu. Kada je Ikrima stigao, Kajs se pridružio Amru te se pripremiše za borbu. Međutim, ubrzo se pojavi raskol među njima, tako da su se razišli. Kada je Muhadžir b. Ebu Umejja stigao, Amr je požurio da se preda, a za njim i Kajs. Muhadžir ih je uhapsio i poslao Ebu Bekru, radijallahu anhu. Nakon što ih je izgrdio, obojica su se izvinili za svoje postupke. Kada su se pokajali i popravili, Ebu Bekr ih je pustio.[880]

I tako je Ikrimin dolazak s istoka imao veoma važnu ulogu u iskorjenjivanju ostatka sljedbenika Esveda el-Ansija koji su se nalazili u Lahdžu zaplašeni napadom velike vojske koja se kretala ka njima. S druge strane, oni su se na sjeveru borili protiv druge vojske pod zapovjedništvom Muhadžira.[881]

e. Vojska Muhadžira b. Ebu Umejje i eliminacija otpadništva u Hadremevtu i Kindi

Zadnja brigada od jedanaest, koliko ih je Ebu Bekr, radijallahu anhu, formirao, koja je krenula iz Medine, bila je brigada na čelu s Muhadžirom b. Ebu Umejjom, u čijim se redovima nalazio i određeni broj muhadžira i ensarija. U putu, dok je s vojskom prolazio pored Meke, pridružio mu se i Halid b. Esed, brat Attaba b. Usejda, namjesnika Meke, a kada je naišao i kraj Taifa, pridružio mu se i Abdurrahman b. Ebu Ās sa svojom skupinom ljudi. Kada se u Nedžranu susreo s Džerirom b. Abdullahom el-Bedželijem, i njega je primio u svoje redove, a primio je i Ukašu b. Sevra, koji je oko sebe okupio neke od stanovnika Tihame. Njegovoj se skupini pridružilo i Ferva b. Musejjek Muradi, namjesnik mjesta koje se nalazio na rubnim dijelovima Mezhidža, a u Nedžranu je, također, naišao na pleme Benu Haris b. Ka'b na čijem je čelu bio Mesruk, te je i njega primio u svoje redove.[882]

U Nedžranu je, zatim, svoju vojsku podijelio na dva dijela: prvi dio, koji je preuzeo obavezu eliminacije ostataka sljedbenika Esveda el-Ansija, koji su bili nastanjeni između Nedžrana i San'e, a Muhadžir je lično bio na čelu ovog dijela vojske, i drugi dio, čiji je zadatak bio očistiti područje Tihame od otpadnika, na čijem je čelu bio Muhadžirov brat Abdullah.[883]

---

[880] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 5/534–535.

[881] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 282.

[882] Kelai, *Tarihur-ridda*, str. 54–58.

[883] *Tabekatu fukahail-Jemen*, str. 36.

Kada se Muhadžir učvrstio u San'i, pisao je Ebu Bekru, radijallahu anhu, o tome šta je uradio i kako je postupio i ostao je u njoj čekajući odgovor od njega. U isto vrijeme, Muaz b. Džebel i ostali namjesnici Jemena, osim Zijada b. Lebida, koji su postavljeni za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pisali su Ebu Bekru, radijallahu anhu, tražeći od njega dozvolu da se vrate u Medinu. U svom odgovoru Muazu b. Džebelu i ostalim namjesnicima Ebu Bekr, radijallahu anhu, im je dao pravo izbora, mogli su da ostanu na svojim položajima ili da se vrate u Medinu, a ukoliko bi odlučili da se vrate u Medinu, onda su trebali ostaviti zamjenika na svojim dužnostima. Svi su se vratili.[884] U odgovoru Ebu Bekra, radijallahu anhu, Muhadžir je dobio naredbu da krene i da se sastane s Ikrimom, te da zajedno krenu ka Hadremevtu kao ispomoć Zijadu b. Lebidu i da učvrste položaje koje je on držao, a također mu je naredio da onima koji su učestvovali u borbama između Meke i Jemena, dozvoli povratak domovima, ali da to bitno ne utječe na njihovu snagu.[885]

Zijad b. Lebid el-Ensari bio je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, namjesnik u Kindi i Hadremevtu. Po preuzimanju hilafeta, Ebu Bekr, radijallahu anhu, također ga je zadržao na tom položaju. Zijad je bio veoma čvrst i nepokolebljiv, što je poslije prouzrokovalo pobunu Harisa b. Surake. U sažetoj formi, kao što navodi Kelai, radilo se o tome da je Zijad nekom mladiću iz Kinde, od sadake, greškom dao devu. Kada je mladić htio da zamijeni devu za drugu, Zijad je to odbio. Mladić je zatražio pomoć od njihovog prvaka Harisa b. Surake. Haris je od Zijada zatražio da zamijeni devu, što je Zijad odlučno odbio i ustrajao u svom stavu. To je mnogo naljutilo Ibn Suraku te je devu silom pustio. Tako je nastala smutnja između Zijadovih i Ibn Surakinih pristalica i započeo je rat u kojem je Ibn Suraka poražen i u kojem su ubijena četiri kralja Kinde. Zijad je zarobio veliki broj Ibn Surakinih vojnika i sve zarobljenike poslao je u Medinu. Na putu za Medinu, zarobljenici zatražiše pomoć od Eš'asa b. Kajsa, a on pristade i pruži im pomoć, usljed čega se broj Eš'asovih sljedbenika poveća toliko da su opkolili muslimane.[886] Zijad je poslao pismo Muhadžiru i Ikrimi tražeći

---

884 *Tabekatu fukahail-Jemen*, str. 36.

885 *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 283.

886 *El-Kamilu fit-tarih*, 2/49; *Es-Sabitune alel-islam*, str. 66.

od njih da mu žurno priteknu u pomoć, a oni su se već spojili u Me'rebu. Muhadžiru nije ostalo ništa drugo nego da ostavi vojsku Ikrimi, a da on uzme najbrže ljude, pretežno konjanike, kako bi što prije Zijadu pritekli u pomoć. Uspio je razbiti obruč, stanovnici Kinde pobjegoše u jednu od tvrđava po imenu Nudžejr koja je imala tri prilaza. Na prvi prilaz stao je Zijad, na drugi Muhadžir, dok je treći bio na raspolaganju Kindi. Kada je Ikrima došao, stao je na treći prilaz, tako da su ih opkolili sa svih strana, a zatim je Zijad poslao izaslanike plemenima Kinde i onima koji su bili u zavadi u priobalju i uzvišenjima, pozivajući ih u islam, a oni koji bi odbili, protiv njih bi se borili, tako da su ostali jedino oni u tvrđavi.[887]

Zijadova i Muhadžirova vojska brojala je više od pet hiljada ljudi, a bila je sastavljena od muhadžira, ensarija i ostalih plemena. Opsada nad tvrđavom bila je toliko iscrpljujuća da su se stanovnici svojim vođama žalili na glad i smatrali boljom smrt od sablje nego ovo što ih je zadesilo. Vođe su se usaglasile da Eš'as b. Kajs svojim sunarodnjacima predloži da zatraže sigurnost i prihvatanje muslimanske vlasti i da otvore vrata tvrđave,[888] ali kada ih je Eš'as obavijestio o tom prijedlogu, njegov je narod to odbio jer su se proširile razne dezinformacije da je on sigurnost tražio samo za nekoliko ljudi, od sedam do deset. Odbijanje ovog prijedloga dovelo je do toga da je iz redova Kinde u tvrđavi ubijeno sedam stotina ljudi. Ovaj slučaj bio je najsličniji prizoru židova u Benu Kurejzi.[889]

Tako je okončana eliminacija otpadnika u Kindi. Ikrima b. Ebu Džehl vratio se u Medinu sa petinom plijena i zarobljenicima, među kojima je bio i Eš'as b. Kajs, koji je postao omražen u svom narodu, a posebno među ženama, jer su smatrali da je on uzrok njihovog poraza, a prilikom postizanja sporazuma s muslimanima započeli su s njegovim imenom. Žene iz njegovog naroda prozvale su ga "Urfun-nar", što je na njihovom jeziku značilo varalica i izdajnik.[890] Kada su Eš'asa doveli do Ebu Bekra, radijallahu anhu, upitao ga je: "Šta misliš da ću uraditi s tobom, a ti si uradio to i to?!" Eš'as reče: "Budi dobrostiv prema meni, skini mi okove i

---

[887] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 284; Taberi, *Tarih*, 4/152.

[888] Taberi, *Tarih*, 3/152.

[889] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 286; *Tarihur-ridda*, str. 167.

[890] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 107.

oženi me svojom sestrom, doista sam se vratio, pokajao i prihvatio islam." Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Bit će tako." Oženio ga je Ummu Fervom bint Ebu Kuhafom i Eš'as je ostao u Medini sve do oslobođenja Iraka.[891]

U drugoj predaji navodi se: "Kada se Eš'as pobojao da će ga Ebu Bekr, radijallahu anhu, kazniti, rekao mu je: 'Smatraj me dobrim, oslobodi me ropstva, pријeđi preko mojih grešaka i prihvati moj islam. Uradi sa mnom kao što si uradio s onima sličnim meni i vrati mi moju suprugu (za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došao je i zaprosio Ummu Fervu bint Ebu Kuhafa i oženio se njome, ali je odgodio njeno odvođenje dok ne dođe drugi put. Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je umro, a Eš'as je radio šta je radio, pa se pobojao da mu neće dati njegovu suprugu). Vidjet ćeš da ću u Allahovoj vjeri biti najbolji od stanovnika svoje zemlje.' Ebu Bekr, radijallahu anhu, oprostio mu je ono što je radio, prihvatio je njegovo pokajanje, vratio mu njegovu suprugu i rekao: 'Idi i neka mi o tebi pristižu dobre vijesti i odvoji se od naroda.' Oni odoše, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, potom podijeli ljudima petinu plijena."[892]

Pouke, poruke i koristi

Uloga žene u učvršćivanju temelja islama

Tokom ratova protiv odmetnika u Jemenu, do izražaja su došle dvije vrste žena. Prva vrsta jesu čiste i čestite žene koja je postojana u islamu i koja se bori protiv devijacija. Ove su žene stajale uz muslimane i nastojale obuzdati i savladati šejtane u ljudskom i džinskom obliku i takav je primjer Azad Farisije, supruge Šehra b. Bazana i kćerke amidže Fejruza Farisija, koja je, s puno odlučnosti i hrabrosti, stala uz muslimane planirajući s njima ubistvo Esveda el-Ansija, jemenskog lašca. Musliman u svakom vremenu treba da spominje muslimanku Azad i njeno ljubomorno čuvanje vjere.

S velikim prezirom treba gledati na pisanje dr. Muhammeda Husejna Hejkela o Azadinim potezima naspram jemenskog lašca, jer on je postupak muslimanke Azad Farisije pokušao pripisati fanatizmu i strastima, i to u dijelu u kojem govorio o Esvedu: "Kada je ojačao, počeo je pustošiti

---

[891] Taberi, *Tarih*, 4/155.

[892] Taberi, *Tarih*, 4/155.

zemlju i omalovažavati Kajsa i Fejruza. Smatrao je da ostalima, kao i Farisijama, treba spremiti spletke. Njegova supruga Azad saznala je za to i u njenim je venama provrla krv za svojim plemenom. U njoj su se pokrenuli osjećaji mržnje prema ovom ubici i zločincu koji je ubio njenog mladog muža kojeg je voljela iz dubine svoga srca, ali svojom ženskom mudrošću uspjela je to od njega sakriti. Bila je veoma velikodušna prema njemu i pokazivala mu svu svoju ženstvenost, a njega je to privuklo, tako da ju je smatrao pouzdanom, što je njoj olakšalo ostvarenje cilja."[893]

Ovo je potvora i izrugivanje vjernice Azad Farisije. On u svojim riječima kao da optužuje Azad za naklonost svojim Perzijancima, a protiv crnih Arapa. Ovaj čovjek izokreće jasnu situaciju i usmjerava čitaoca na nešto što nikako nije moglo biti i što nema smisla. Ova je žena bila dobra muslimanka kojoj je Esved el-Ansi ubio muža muslimana i oženio se njome nasilno i protiv njene volje. Ona je opisala Esveda el-Ansija riječima: "Tako mi Allaha, Allah nije stvorio meni mrže stvorenje od njega! Radi Allaha ne izvršava nikakve radnje, a ne prestaje s činjenjem zabranjenih stvari."[894] Ovu je ženu Uzvišeni Allah učinio uzrokom propasti lašca Esveda el-Ansija. Da nije bilo Allaha, pa njenog blagoslovljenog i iskrenog zalaganja, Fejruz i njegovi borci ne bi mogli ubiti Esveda.[895] Ono što ju je ponukalo da uradi jedan ovakav veliki posao, u kojem je mogla i život izgubiti, jeste njena ljubav prema vjeri, ubjeđenju i islamu, te njena mržnja prema lašcu Esvedu el-Ansiju koji je želio da elimira islam u Jemenu. Ovo je svijetla slika i primjer rada i truda jedne muslimanke u Jemenu radi očuvanja svoje vjere.

Što se tiče druge vrste žena Jemena, to su nečasne i nemoralne žene, a primjer za to nalazimo među ženama židova i onima koje su pale pod njihov utjecaj u Hadremevtu koje su kliktale od radosti kada su čule da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro. S ludacima i grješnicima organizirale su takozvane crvene noći, noći bluda u kojima su pozivale na blud i razvrat, a prezirale sve moralne vrline. Sam šejtan plesao je s njima i podsticao ih da ustanu protiv islama i pozivao na ustanak i otpadništvo od

---

[893] *Es-Siddik Ebu Bekr*, str. 79.

[894] *El-Kamilu fit-tarih*, 2/310.

[895] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 308.

islama kao i na rat protiv njegovih sljedbenika.[896] Te bludnice i razvratnice čeznule su za paganskim vremenom i porocima. Privlačilo ih je pagansko doba i njemu su hrlile kao što vukovi hrle ka hrpama nečistoće i prljavštine i bile su naviknute na razvrat. Međutim, kada je došao islam, njegova čednost i čistoća onemogućavala im je odavanje porocima, tako da su imale osjećaj kao da se nalaze u uskom zatvoru, u kojem samo što se nisu ugušile. Zbog svega toga pokazale su svu svoju zlobu, od radosti oknivši i ukrasivši svoje ruke nakon što su primile vijest o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Plesale su, udarale u def i pjevale izražavajući tako radost zbog tog događaja. Time su postigle svoja očekivanja od nove vlasti. Većina ovih žena bila je iz višeg sloja arapskog društva, a neke od njih bile su i židovkinje. Obje skupine imale su korist od eliminacije osnova islama i eliminacije ideje islama uopće. Ovaj pokret u historiji je poznat pod imenom "pokret bludnica". Bilo ih je nešto više od dvadeset i bile su raspoređene po selima Hadremevta. Najpoznatija od njih bila je Hir bint Jamin, židovkinja koja je bila primjer kada se govorilo o bludu. U historiji se navodi podatak da su se u paganskom dobu grješnici kod nje smjenjivali zbog bluda. Tako su ove nevaljalice, otpadnice od ljudskog morala i bludnice, nastavile sa širenjem nereda u društvu onako kako su to one htjele.[897] Vijest o ovom pokretu stigla je do Ebu Bekra, radijallahu anhu, tako što mu je neki čovjek iz Jemena poslao sljedeće stihove:

Obavještavam Ebu Bekra
da nevaljalice rade šta god žele,
iskazale su radost Poslanikovom smrću
i u znak toga svoje ruke oknile.
Oštro i naglo su ostavile Uputu kao
Bljesak iz dubina oblaka.[898]

Nakon primitka ove vijesti, Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao je pismo svom namjesniku Muhadžiru b. Ebu Umejji u kojem je iskazao odlučnost u pogledu tog pitanja. U pismu je stajalo: "Kada ti stigne ovo moje pismo, kreni sa svojim konjanicima i pješadijom na bludnice i ruke im odsijeci.

---

[896] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 119.

[897] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 119.

[898] *Ujunul-ahbar*, 3/133.

Ako te neko u tome pokuša spriječiti, objasni mu svoj postupak navodeći dokaze i ukazujući na veličinu grijeha i neprijateljstva u koje se umiješao. Ako shvati da je pogriješio i prizna svoju grešku, prihvati njegovo izvinjenje, a ukoliko ne odustane, tada ga napadni. Allah zaista neće uputiti izdajnike." Kada je Muhadžir primo Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, pismo, okupio je svoje konjanike i pješadiju i krenuo ka njima. Čuvši s kojom je namjerom krenuo, neki ljudi iz Kinde i Hadremevta pokušaše ga spriječiti u tome, a on ih upozori onako kako mu je to Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao. Međutim, oni nisu prihvatili dokaze koje je naveo i htjeli su da se bore protiv njega. Nakon toga, većina njegovih ljudi se povukla. Muhadžir se borio protiv njih, porazio ih, uhapsio je žene i ruke im odsjekao. Većina njih je umrla, dok su se neke odselile u Kufu.[899] Dobile su svoju kaznu po pravednom islamskom sudu. Ebu Bekrov, radijallahu anhu, namjesnik u tim zemljama uhapsio ih je i nad njima sproveo kaznu zbog njihovog učestvovanja u borbama.[900]

Kada je halifa saznao da su dvije žene zarobljene zbog recitiranja podrugljivih pjesama i rugalica o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimanima, Muhadžir b. Ebu Umejja, Ebu Bekrov, radijallahu anhu, namjesnik u tim zemljama, već ih je bio kaznio odsijecanjem ruku i izbijanjem prednjih zuba, ali Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije bio zadovoljan tom kaznom jer je smatrao da je kazna blaga za te dvije zločinke, stoga mu je poslao pismo u vezi s odbranom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od psovki. U pismu je stajalo: "Obaviješten sam o tvom postupku u pogledu kažnjavanja žene koja je recitirala podrugljive pjesme i psovke o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Da me u presudi nisi pretekao, naredio bih da se ubije. Kazna za vrijeđanje Vjerovjesnika nije ista kao ostale kazne. Ko se od muslimana u to upusti, on je otpadnik od vjere, a ko se u to upusti od nemuslimana koji žive u islamskoj državi i koji plaćaju glavarinu, protiv njega se bori i protjerava se."[901]

U drugoj predaji navodi se da je rekao: "Stigla mi je vijest da si odsjekao ruku i da si izbio zube ženi koja je recitirala podrugljive pjesme

---

[899] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 184.

[900] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 184.

[901] Taberi, *Tarih*, 4/157.

o muslimanima. Ako bude od onih koji za sebe kažu da su muslimani, primjereno je kazni bez unakazivanja, a ako bude od štićenika u islamskoj državi, to što si joj oprostio širk, veće je od podrugivanja. Ako si već nešto od ovoga uradio, učinio si pokuđenu stvar, zato budi smiren i blag. Strogo se čuvaj unakazivanja i strogog kažnjavanja jer je to grijeh i odbojna stvar osim u kisasu – odmazdi."[902]

Propovjednici vjere

Pojedinim stanovnicima Jemena pripisuju se značajni poduhvati u ustrajnosti na istini, pozivanju u vjeru i upozoravanju ljudi na opasnost otpadništva od vjere. Jedan od takvih bio je i Maran b. Zi Umejr el-Hemedani, jedan od jemenskih kraljeva koji je primio islam. Kada su se ljudi počeli odmetati od islama i kada su njihovi propovjednici počeli govoriti ono čega nisu bili dostojni, ustao je i obratio im se rekavši: "O, skupino Hemedana, vi se niste borili protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti se on borio protiv vas. Time ste dobili sreću i blagostanje. Nije vas obuhvatio kaznom kojom je osramotio vaše prethodnike i njihove potomke. Neki narodi pretekli su vas u islamu, a vi ste opet neke pretekli. Ako se budete čvrsto držali vjere, sustići ćete one koji su vas pretekli, a ako je ostavite, sustići će vas oni koje ste pretekli." Oni mu odgovoriše onako kako je i priželjkivao, a zatim je spjevao tužne stihove o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u kojim je rekao:

Moja tuga za Poslanikom je velika
Ali, od mene, za Poslanika, to je malo
I Zemlja i nebesa su plakali za njim
A za njim je žalio i njegov sluga Džibril.[903]

Abdullah b. Malik el-Erhebi, ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom okupio Hemedan i rekao im: "O, skupino, Hemedana, vi niste obožavali Muhammeda! Vi ste obožavali Gospodara Muhammedovog, Živog, koji ne umire. Vi ste se pokoravali Poslaniku pokoravajući se Allahu. Znajte da vas je on spasio Vatre, a Allah

[902] Taberi, *Tarih*, 4/157.

[903] *El-Isabetu fi temjizi es-sahaba*, 6/223, br. 8400.

nikada njegove ashabe ne bi okupio na zabludi." Navodi se da je također spjevao sljedeće stihove:

Allaha mi, ako je umro poslanik Muhammed,
Nije umro, o, Ibn Kajle, Gospodar Muhammedov!
Gospodar ga je pozvao, te Mu se odazvao,
O, prvaci Gura[904]*, o, prvaci Munedžeda!*[905]

Kada se pleme Benu Muavija u Kindi složilo da neće izdvajati zekat iz svog imetka, Šerahbil b. Simt i njegov sin otišli su kod njih i rekli im: "Kako je ružno da razumni ljudi mijenjaju svoja mišljenja, od dobrih ka lošim?! Ljudi koji drže do svoga dostojanstva, kada zapadnu u nejasnoće, bojeći se sramote ostavljaju te nejasnoće i pridržavaju se onoga što je jasno! Šta onda reći za mijenjanje dobrog, lijepog i istine za zabludu i ružnoću? Allahu moj, mi nismo uz naš narod u tome." Zatim se okrenuo i otišao, a pridružili su mu se i Zijad i Imruul-Kajs b. Abbas, koji su mu rekli da bi noć trebao provesti u pripravnosti i osmatranju jer su se Benu Muaviji pridružili ljudi iz Sekasika i Sekuna, a također i Šuzazi iz Hadremevta. "Ako tako ne postupiš", rekli su, "bojimo se da se naši ljudi ne priključe njima." On je pristao na osmatranje. Nakon izvjesnog vremena, napali su ih dok su ovi sjedili sjede oko vatre. Zarobili su Benu Amr i Benu Muaviju i brojne druge. Ubili su četiri kralja iz Kinde i njihovu sestru Amerdetu. Mnoge su ubili, a oni kojima se ukazala prilika, pobjegli su. Zijad b. Lebid tako se vratio s mnogo imetka i plijena.[906]

Ovo su neki primjeri vjernika čiji poduhvati uveliko ukazuju na dubinu njihove vjere i odanosti islamu i zbog toga su bili propovjednici vjere.

Nadnaravna djela dobrih Allahovih robova

Kada je Esved el-Ansi učvrstio svoj položaj u Jemenu i kada se proglasio poslanikom, poslao je po Ebu Muslima Havlanija. Kada je došao, upitao ga je: "Svjedočiš li da sam ja Allahov poslanik?" "Ne čujem", reče mu Havlani. Esved opet upita: "Svjedočiš li da je Muhammed Allahov poslanik?" "Da", odgovori Ebu Muslim. Više puta mu je postavljao ta pitanja

[904] Gur je oblast u Tihami, područje između Crvenog mora i Hidžaza.

[905] Atum, *Divanur-ridda*, str. 81; Munedžed: pripadnost Neždu, tj. uzvišenoj zemlji.

[906] *El-Kamilu fit-tarih*, 2/48.

na koja je uvijek dobijao isti odgovor. Zatim je naredio da se Ebu Muslim baci u žestoku vatru, međutim, vatra mu nije naudila. Esvedu je rečeno: "Otjeraj ga od sebe inače će unijeti sumnju među tvoje sljedbenike." Tada ga je Esved prognao i Havlani je otišao u Medinu, međutim, kada je stigao, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već je bio umro, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, preuzeo je hilafet. Kada je ušao u Medinu, Ebu Muslim je svezao svoju devu za vrata mesdžida, ušao u mesdžid i stao ispred jednog stuba da klanja. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, opazio ga je, otišao do njega i upitao: "Odakle si?" "Iz Jemena", odgovori Ebu Muslim. Omer upita: "Šta je uradio čovjek kojeg je lažac Esved bacio u vatru?" "To je Abdullah b. Sevb", odgovori Ebu Muslim. "Allahom se zaklinjem da si to ti", reče Omer. "Da, ja sam", odgovori Ebu Muslim. Omer, radijallahu anhu, zagrli ga i zaplaka. Zatim ga je Omer odveo kod Ebu Bekra, radijallahu anhu, postavio ga da sjedi između njih i rekao: "Hvala Allahu, koji me nije usmrtio prije nego što mi je pokazao čovjeka iz Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta kojem je učinjeno isto što i Ibrahimu, Allahovom prijatelju, alejhis-selam.[907] Ovo je keramet[908] Allahovog dobrog roba koji je pazio na Allahove granice, koji je volio u ime Allaha, mrzio u ime Allaha i koji se samo na Allaha oslanjao u svim stvarima. Zbog toga mu je Allah dao uspjeh u govoru i radu i nagradio ga sigurnošću i smirenošću, te dao da se nad njim provede ovaj keramet. Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ أَلَآ إِنَّ أَوْلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَكَانُوا۟ يَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾ لَهُمُ ٱلْبُشْرَىٰ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَفِى ٱلْءَاخِرَةِ ۚ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَـٰتِ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿٦٤﴾ ﴾

'I neka se ničega ne boje i neka ni za čim ne tuguju Allahovi štićenici. Oni koji budu vjerovali i koji se budu Allaha bojali, za njih su dobre vijesti i na ovom i na onom svijetu – Allahove riječi niko ne može izmijeniti – to će, zaista, veliki uspjeh biti.'" (Junus, 62–64)

907 *Usdul-gaba*, 6/304, br. 6247; *El-Istiab*, 4/1758. U pogledu istinitosti ovog događaja islamski učenjaci imaju podijeljeno mišljenje.

908 Nadnaravno djelo koje Allah daje određenim Svojim robovima iz Njemu poznate mudrosti. (op. prev.)

Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, razumijevanje oprosta

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je veoma dalekovidan, oštrouman, mnogo je razmišljao o rezultatima i posljedicama djela koja ljudi čine. Zbog toga je bio čvrst i odlučan, a i praštao je kada se ukazivala potreba za tim. Bio je odlučan u tome da sva plemena okupi pod zastavu islama. Jedna od odlika njegove mudre politike ogledala se u tome da je praštao odmetnutim vođama plemena nakon povratka u okrilje istine. Kada su se odmetnuta plemena Jemena smirila, kada su uvidjeli snagu islamske države, moć njihove energičnosti i stepen njihove odlučnosti, plemena su priznala ono što su dotad nijekala, i potčinili su se islamskoj vladavini i halifi Ebu Bekru, radijallahu anhu. Ebu Bekr, radijallahu anhu, smatrao je da će uspjeti u zbližavanju srca ako ostavi upotrebu sile protiv vođa tih plemena, smatrao je da su blagost i ljubaznost preči u ovom slučaju i odustao je od kažnjavanja, obraćao im se lijepim riječima te je povećao njihov utjecaj u njihovim plemenima za dobrobit islama i muslimana.[909] Oprostio im je njihove pogreške i lijepo je prema njima postupao. Tako je postupio s Kajsom b. Jegusom Muradijem, Amrom b. Ma'dikeribom, koji su bili arapski prvaci i heroji, najbolji i najhrabriji konjanici. Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije želio da ih izgubi te se potrudio da ih sačuva za islam i da ih izbavi iz neodlučnosti između islama i otpadništva. Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je Amru: "Zar se ne sramiš toga što svaki dan možeš postati poražen ili zarobljen? Ako potpomogneš ovu vjeru, Allah će te uzdignuti!" Amr reče: "Svakako da ću je potpomoći i nikada se više neću odmetnuti." Nakon toga, Ebu Bekr, radijallahu anhu, oslobodio ga je i Amr se više nikada nije vratio u odmetništvo, naprotiv, prihvatio je i uljepšao svoj islam na najbolji mogući način. Allah, subhanehu ve te'ala, potpomogao ga je i odigrao je veliku ulogu u islamskim osvajanjima.

Kajs se pokajao za ono što je uradio pa mu je Ebu Bekr, radijallahu anhu, to oprostio. Opraštanje ovoj dvojici arapskih heroja imalo je veoma veliki utjecaj. Tim oprostom Ebu Bekr, radijallahu anhu, uspio je povezati srca ljudi koji su se poslije otpadništva vratili islamu iz straha i čežnje za njim. Ebu Bekr, radijallahu anhu, također je oprostio Eš'asu b. Kajsu[910]

[909] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 256.

[910] Šerkavi, *Es-Siddiku evvelul-hulefai*, str. 115–116.

i time je osvojio i pridobio njihova srca. Nakon toga, postali su istinski pomagači islama i snaga muslimana te su imali značajnu ulogu na ovom polju.[911]

Ebu Bekrova oporuka Ikrimi i svođenje računa s Muazom

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao Ikrimu b. Ebu Džehla, radijallahu anhu, u borbu protiv Musejleme, za njim je poslao Šerahbila b. Hasenu, radijallahu anhu. Ikrima, radijallahu anhu, požurio je te ga je presrelo pleme Benu Hanifa i skrenulo ga s pravca kretanja. Ikrima je poslao pismo Ebu Bekru, radijallahu anhu, u kojem ga je obavijestio o tome šta mu se dogodilo. Ebu Bekr, radijallahu anhu, odgovorio mu je: "O, sine majke Ikrimove, neću ti govoriti niti mi govori o njihovom stanju, nemoj se vraćati da ljudi ne bi izgubili borbeni duh. Nastavi ići sve dok ne pridobiješ Huzejfu i Arfedžu na svoju stranu. Zatim se, zajedno s njima, bori protiv stanovnika Omana i Mehre. Ako oni odustanu, ti nastavi i podstiči svoju vojsku kako bi se riješili onih na koje naiđete, sve dok se u Jemenu i Hadremevtu ne sretneš s Muhadžirom b. Ebu Umejjom."[912]

Ovdje primjećujemo da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, kada je poslao vojske u borbu protiv odmetnika, protiv Musejleme el-Kezzaba poslao dvije vojske: prvu pod zapovjedništvom Ikrime b. Ebu Džehla, radijallahu anhu, a drugu pod zapovjedništvom Šerahbila b. Hasene, radijallahu anhu. Ovo je dokaz Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, iskustva i preciznog poznavanja vojne moći neprijatelja i stepena njihove sposobnosti i izdržljivosti. Kada je Ikrima, radijallahu anhu, požurio u borbu protiv Musejleme i zajedno s vojskom bio skrenut sa pravca kretanja, Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao mu je pismo u kojem je rekao: "Neću ti govoriti niti mi govori o njihovom stanju, nemoj se vraćati da ljudi ne bi izgubili borbeni duh", što također govori o Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, vojnom iskustvu, jer borbeni duh ima veliki utjecaj na ishod bitke. Kada bi ova vojska došla poražena i pri tome srela neprijateljsku vojsku koja je krenula u borbu protiv njih, mnogi bi pojedinci u svojim dušama osjetili strah i slabost, pogotovo onda

---

[911] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 256.

[912] *El-Kamilu fit-tarih*, 2/34; *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/334.

kada bi vidjeli brojnost i snagu neprijateljske vojske.[913] Ebu Bekr, radijallahu anhu, imao je jasno izraženo borbeno iskustvo i pronicljivost, stoga je Ikrimu, radijallahu anhu, i njegovu vojsku poslao u druga područja gdje je postigao veliki uspjeh i tako podigao borbeni duh njegove vojske.

Kada se Muaz iz Jemena vratio u Medinu, Ebu Bekr ga je dočekao. Imao je običaj pratiti svoje radnike i svoditi račun nakon obavljenog posla. Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je Muazu: "Prikaži mi račun!" Muaz, radijallahu anhu, reče: "Pa zar da polažem dva računa, Allahov račun i vaš račun? Tako mi Allaha, nikada za vas neću raditi!"[914]

Ujedinjavanje Jemena čiji stanovnici uviđaju suštinu islama i iskazuju odanost halifi

Po završetku ratova protiv otpadnika, Jemen je ušao u okvire centralnog vođstva čiji je glavni grad bila Medina. Jemen je podijeljen administrativno, a ne plemenski. Podijeljen je na tri administrativna dijela: San'a, Džund i Hadremevt. Plemenska pripadnost više nije bila osnova u vođstvu ili namjesnikovanju. Pleme kao jedinka ostalo je samo kao vojna cjelina, a ne politička. Nova mjerila kojima se pridavala pažnja i koja su imala ulogu u životu postala su imanska mjerila: bogobojaznost, iskrenost i činjenje dobrih djela.[915]

Jemen je oslobođen od ostataka mnogoboštva (širka) i svih njegovih pojavnih oblika: širka u ubjeđenju, širka u govoru i širka u djelima. Shvatili su da je poslanstvo uzvišenije od toga da se neko proziva poslanikom i da to koristi kao sredstvo za ostvarenje svojih želja i ciljeva.[916] Postalo im je jasno da se vjera ne može miješati s prohtjevima i da se islam ne može porediti s neznanjem. Gorko je bilo to saznavanje, popraćeno prolijevanjem krvi, tugom i gubicima. S obje strane ubijeno je mnogo ljudi, ali su mnogi od njih i shvatili istinitost islama.[917] Oni koji su se bili odmetnuli

---

[913] Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 9/83.

[914] *Ujunul-ahbar*, 1/125.

[915] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 290.

[916] Jusuf Alija, *El-Hilafetu er-rašidetu vel-hulefur-rašidune*, str. 39.

[917] Muhammed Burejgiš, *Zahiretur-ridda*, str. 159.

vratili su se islamu priznajući pogrešnost svog otpadništva.[918] Poslije im je dozvoljeno da se bore na Allahovom putu za vrijeme hilafeta Omera b. Hattaba, radijallahu anhu.

Islamske jemenske vođe posebno su se istakle u islamskim osvajanjima, što je dovelo do potiskivanja u zaborav onoga što se desilo za vrijeme događaja otpadništva i pokazali su čvrstinu u islamu, a takvi su bili Džerir b. Abdullah el-Bedželi, Zil-Kila Himjeri, Mesud b. El-'Aki, Džerir b. Abdullah Himjeri i drugi. Ove ličnosti imale su veliku i značajnu ulogu u islamskim osvajanjima kao i u izgradnji novih gradova Kufe, Basre, Iraka uopće, i grada Fustata u Egiptu. Također su se isticale jemenske ličnosti koje su bile postavljene za sudije i namjesnike u Jemenu, a i van njega, kao što su Hišk Abdulhamid, Seid b. Abdullah el-Aredž, Šerahbil b. Simt Kindi i drugi.[919]

Stanovnici Jemena čvrsto su se vezali za islamsku državu i njene vođe, kako za svoje neposredne zapovjednike i namjesnike, tako i za halifu u Medini. Zbog toga su se brzo i dobrovoljno odazvali halifinom pozivu u borbu na Allahovom putu. O tome će detaljnije biti riječi nešto kasnije.

Događaji otpadništva dovoljni su ih odgojili, tako da su stekli veliko povjerenje i postali čvrsto vezani za svoje vođe i zbog toga su Jemenom zavladali mir i blagostanje i postao je najbolje mjesto za islam i muslimane.[920]

2. Eliminacija smutnje Tulejhe el-Esedija

Tulejha el-Esedi je treći lažni samoproglašeni poslanik koji se pojavio pred kraj Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života. Njegovo puno ime je Tulejha b. Huvejlid b. Nevfel b. Nudle el-Esedi. U godini delegacija, devete godine po Hidžri, došao je sa svojim plemenom kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poselamili su ga i, prebacujući mu, rekli: "Došli smo ti da posvjedočimo da nema drugog boga osim Allaha i da si ti Allahov rob i poslanik, a nisi poslao po nas, a mi smo ispred onih koji su ostali iza nas." Allah, subhanehu ve te'ala, tada je objavio ajet:

---

[918] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 289.

[919] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 291.

[920] *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 291.

﴿ يَمُنُّونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا ۖ قُل لَّا تَمُنُّوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُم ۖ بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ ﴾

"Oni ti prebacuju što su primili islam. Reci: 'Ne prebacujte mi što ste islam primili; naprotiv, Allah je vama milost podario time što vas je u pravu vjeru uputio, ako iskreno govorite.'" (El-Hudžurat, 17) Kada se se vratili u svoje pleme, Tulejha se odmetnuo od islama i proglasio poslanikom.[921] Ulogorio se u Semiri, mjestu u njihovoj oblasti. Obični ljudi su ga slijedili i tako je njegov slučaj otkriven. Međutim, događaj koji je bio razlogom da mu ljudi povjeruju i da se povedu za njim jeste to što je jednom prilikom bio na putu s nekolicinom ljudi iz svog plemena, pa im je u putu nestalo vode te su ljudi mnogo ožednili. Rekao im je: "Uzjašite 'Alala (ime njegovog konja), zatim jašite nekoliko milja i naći ćete vodu!" Tako su i učinili i našli vodu. To je bio povod da su neuki Arapi upali u njegovu smutnju.[922]

Među njegove izmišljotine i lakrdije spada i to da je ukinuo sedždu u namazu. Govorio je da mu objava dolazi s nebesa. Jedan od njegovih stihova, za koje je tvrdio da su mu objavljeni glasi:

Hamam i Jemam, Surd i Savam
Godinama su postili prije vas
Naša će vlast doprijeti
U Irak i Šam.[923]

Tulejha se puno umislio i uobrazio, a njegova se smutnja proširila i ojačala. Kada je za to čuo Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u borbu protiv njega poslao je Dirara b. El-Ezvera el-Esedija. Međutim, Dirar protiv njega nije mogao ništa uraditi jer se vremenom njegova snaga povećala. Drugi razlog bio je što su njegovi saveznici, dva plemena, Esed i Gatafan, povjerovali u njega.[924] U Enciklopediji islamskih znanosti o njemu se kaže: "Zabilježeno je da je pisao pjesme i da je govorio o oprostu na bojnom polju. Čini se da je on bio istinski primjer paganskog

[921] *Usdul-gaba*, 3/95.

[922] Muhammed Ahmed Bašmil, *Hurubur-ridda*, str. 79.

[923] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/323.

[924] *Usdul-gaba*, 3/95.

plemenskog vođe, jer su se kod njega našle osobine vračara, pjesnika, govornika i borca."[925]

U ovom navodu iz Enciklopedije može se primijetiti doza pohvale prema Tulejhi jer je opisan kao primjer plemenskog vođe kojeg krase poezija i govorništvo, a to su dvije najbitnije stvari o kojima su Arapi vodili računa u svom vremenu. Zato uopće ne čudi ovakav stav plasiran u ovoj Enciklopediji u kojoj su njihove navike prikazane običajima u islamu, ne uzimajući u obzir činjenicu da li se Tulejha pokajao, vratio islamu i postao dobar musliman ili ne.

U trenutku kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, pitanje Tulejhe nije bilo riješeno[926], a hilafet je preuzeo Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, kojem je jedan od prvih prioriteta bilo rješavanje pitanja odmetnika, a među njima i slučaja Tulejhe. Na njega je Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao vojsku pod zapovjedništvom Halida b. Velida, radijallahu anhu. Imam Ahmed prenosi: "...Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, pripremio Halida b. Velida, radijallahu anhu, za borbu protiv otpadnika, rekao je: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: *'Dobar li je Allahov rob, plemenski brat, Halid b. Velid! Sablja od Allahovih sablji koju je Allah isukao protiv nevjernika i munafika.'*"[927]

Kada je Halid b. Velid, radijallahu anhu, krenuo iz Zul-Kasse i rastao se s Ebu Bekrom, radijallahu anhu, obećao mu je da će se s njim sastati iz pravca Hajbera sa zapovjednicima koji su bili s njim. Ovu su informaciju razglasili kako bi zastrašili beduine Arape. Naređeno mu je da prvo krene na Tulejhu el-Esedija, a zatim na pleme Benu Temim. U to vrijeme Tulejha b. Huvejlid bio je u svom plemenu Benu Esed i plemenu Gatafan. Pridružili su im se plemena Benu Abes i Zibjan. Poslao je izaslanike u Benu Džedile i Gavs, ograncima plemena Tajj, pozivajući ih u pomoć, a zajedno s njima poslao je i nekoliko članova njihovih plemena kako bi ih što prije pridobili. Ebu Bekr, radijallahu anhu, u Tajj je poslao Adijja

---

[925] *Dairetul-me'ariful-islamijjeti maddetu Tulejha*, preuzeto iz: *Hareketu ridda*, str. 78.

[926] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 78.

[927] Ahmed, *Musned*, 1/173. Šejh Ahmed Šakir rekao je da je lanac prenosilaca ovog hadisa ispravan.

b. Hatima, radijallahu anhu, prije Halida b. Velida, radijallahu anhu, te mu rekao: "Požuri do svoga naroda kako se ne bi priključili Tulejhi i tako propali!" Tako je Adijj, radijallahu anhu, otišao u svoje pleme Benu Tajj i naredio im da daju prisegu Ebu Bekru, radijallahu anhu[928], i da poštuju Allahovu odredbu. "Nikada nećemo dati prisegu Ebu Fesilu!"[929], misleći na Ebu Bekra, radijallahu anhu, odgovoriše oni. Adijj, radijallahu anhu, reče: "Tako mi Allaha, doći će vam njegova vojska i neće se prestati boriti protiv vas dok ne shvatite da je on Ebu fahlil-ekber[930]!" Adijj, radijallahu anhu, nije ih prestao ubjeđivati sve dok nisu popustili i promijenili svoje mišljenje. Zatim je stigao Halid b. Velid i s njim ensarija Sabit b. Kajs b. Šemmas. Kao izvidnicu, Halid, radijallahu anhu, poslao je Sabita b. Akrema i Ukašu b. Mihsana. U putu su naišli na Hijala, Tulejhinog bratića, i ubili ga. Kada je ta vijest stigla do Tulejhe, s bratom Selemom i ostalima krenuo je na njih. Kada ih je sustigao, Tulejha i njegov brat sukobili su se sa Sabitom i Ukašom. Tulejha je uspio nadvladati Ukašu i ubiti ga, a Selema je ubio Sabita b. Akrema. Kada je Halid, radijallahu anhu, stigao sa svojim vojnicima, oni su već bili ubijeni, što je muslimanima veoma teško palo. Halid, radijallahu anhu, uputio se na Tajj, ali je pred njega izašao Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, i rekao mu: "Sačekaj me tri dana, jer me oni čekaju da vrate one koji su se priključili Tulejhi iz njihovog plemena. Oni se boje, ako krenu za tobom, da Tulejha ne poubija one koji su se iz njihovog plemena priključili njemu. Ovo je i tebi draže nego da ih učinimo stanovnicima Vatre." Nakon tri dana, Adijj, radijallahu anhu, došao je do Halida, radijallahu anhu, vodeći pet stotina vojnika, onih koji su se vratili u okrilje istine i svi su se priključili Halidovoj vojsci. Halid, radijallahu anhu, zatim je odlučio da krene na Benu Džedile, ali mu je Adijj, radijallahu anhu, rekao: "Halide, sačekaj nekoliko dana dok im ne odem, možda će ih Allah spasiti kao što je spasio i Gus."[931] Adijj, radijallahu anhu, otišao im je i ostao je među njima sve dok nisu dali prisegu. Vratio se Halidu

[928] Dr. Muhammed b. Samil es-Selmi, *Tertib ve tehzib kitab El-Bidajetu ven-nihaja, hilafetu Ebi Bekr*, str. 101.

[929] Fesil je mladunče deve.

[930] Ebu fahlil-ekber u prijevodu znači "otac najvećeg mužjaka".

[931] Muhammed Selmi, *El-Bidajetu ven-nihaja tehzib ve tertib, hilafetu Ebi Bekr*, str. 102.

noseći vijesti o njihovom povratku u islam i vodeći hiljadu konjanika koji su se priključili muslimanskoj vojsci. Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, bio je najbolji i najberićetniji potomak svog naroda.[932]

a. Bitka kod Buzahe i eliminacija Benu Eseda

Halid b. Velid, radijallahu anhu, nastavio je put dok nije stigao do Edžea i Selme, gdje je rasporedio svoju vojsku i susreo se s Tulejhom el-Esedijem u mjestu poznatom pod imenom Buzaha. Mnoga plemena su stajala i posmatrala ko će dobiti ovu bitku. Tulejha je došao sa svojim narodom i onima koji su mu se priključili iz ostalih plemena, među kojima je bio i Ujejna b. Hisn sa sedam stotina ljudi iz plemena Benu Fezara. Vojska se poredala u borbene redove, a Tulejha je ostao iza redova u svom šatoru da im prenosi ono što mu se bude objavljivalo tokom bitke, kako je on tvrdio. Ujejna je započeo borbu, a kada se umorio od borbe, otišao je do Tulejhinog šatora i upitao ga: "Je li ti došao Džibril?" "Ne", odgovorio je Tulejha. Zatim se vratio i nastavio borbu. Nakon izvjesnog vremena, ponovo se vratio do Tulejhe i upitao ga: "Je li ti došao Džibril?" "Ne", odgovorio je Tulejha. Kada se treći put vratio do Tulejhe i upitao ga: "Je li ti došao Džibril?", Tulejha je odgovorio: "Da." "Šta ti je rekao?", upita Ujejna. Tulejha reče: "Rekao je da ovaj dan nikada nećeš zaboraviti." Na to je Ujejna rekao: "Ne, tako mi Allaha, ti nikada nećeš zaboraviti ovaj dan!" Zatim je rekao: "O, Benu Fezara, povucite se!" Svi vojnici iz Benu Fezara su se povukli, a ostali ljudi pobjegoše od Tulejhe. Kada su muslimani stigli do njega, uzjahao je svoga konja kojeg je bio ranije pripremio, a njegova supruga Nuvar uzjahala je devu i pobjegli su u Šam. Tako se njegova skupina razasula i razbježala, a Allah je pobio grupu ljudi od onih koji su bili na njegovoj strani.[933]

Kada je Ebu Bekru, radijallahu anhu, stigla vijest o Halidovoj, radijallahu anhu, pobjedi nad Tulejhom i njegovim sljedbenicima, napisao mu je pismo u kojem je stajalo: "Neka ti Allah poveća blagodati kojima te obasuo! Boj se Allaha u svojim postupcima i zadacima, jer je Allah doista s onima koji Ga se boje i koji dobra djela čine! Budi uporan u svojim zadacima i ne posustaj! Ne prihvataj ništa ni od jednog mnogobošca koji

[932] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/322.

[933] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/322.

je ubio muslimana dok ga primjereno ne kazniš. Ako smatraš da je korisno da ubiješ neke koji su bili osorni i koji su se suprotstavljali Uzvišenom Allahu, ubij ih!" Halid, radijallahu anhu, u Buzahi je ostao mjesec dana. Odlazio je i ponovo se vraćao u nju u potrazi za onima spomenutim u Ebu Bekrovoj, radijallahu anhu, oporuci. Cijeli je mjesec tražio i svetio se onima koji su ubijali muslimane koji su se među njima našli kada su se oni odmetnuli od vjere. Neke je spalio vatrom, neke je kamenovao, dok je neke bacio s visokih litica. Sve ovo činio je kako bi bilo pouka arapskim odmetnutim plemenima do kojih bi doprla vijest o njihovoj sudbini.[934]

b. Delegacija Benu Eseda i Gatafana kod Ebu Bekra, radijallahu anhu, i njegova presuda

Kada je delegacija Benu Eseda i Gatafana iz Buzahe stigla kod Ebu Bekra, radijallahu anhu, tražeći primirje, ponudio im je dvije opcije: rat ili sramotni plan. "Što se rata tiče, to znamo, isprobali smo ga, ali šta je sramotni plan?", upitaše. Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Oduzet će vam se oružje i konji, ostavit ćete pastire da se slobodno kreću i prate svoju stoku sve dok Allah Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, halifi i vjernicima ne dadne razlog koji će vas toga osloboditi. Vratit ćete što ste oduzeli od nas, a mi vama nećemo vratiti što smo oduzeli od vas. Posvjedočit ćete da su naši ubijeni u Džennetu, a vaši ubijeni u Vatri. Dat ćete krvarinu za naše ubijene, a mi je nećemo dati za vaše ubijene." Omer, radijallahu anhu, reče: "Što se tiče tvojih riječi da će dati krvarinu za naše ubijene, oni su ubijeni Allahovom odredbom i nema krvarine za njih", usprotivi se Omer. U drugoj predaji navodi se da je Omer, radijallahu anhu, rekao: "Dobro li je tvoje mišljenje!"[935] Ebu Bekr, radijallahu anhu, postupio je po Omerovom, radijallahu anhu, mišljenju, a Benu Esed i Gatafan prihvatiše Ebu Bekrove, radijallahu anhu, uvjete.

c. Slučaj Ummu Zimle

Jedna velika skupina zabludjelih sljedbenika Tulejhe iz plemena Gatafan okupila su se kod žene po imenu Ummu Zimla, čije je puno ime bilo

[934] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/322.

[935] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/322.

Selma bint Malik b. Huzejfa, u mjestu Zafer[936]. Ona je bila jedna od vodećih žena među Arapima kao i njena majka Ummu Kirfa[937] kojoj se ukazivala velika čast zbog mnoštva djece, položaja njenog plemena i doma. Kada su se okupili kod nje, podstakla ih je na borbu protiv Halida b. Velida, radijallahu anhu, a oni se odazvaše na njen poziv i priključiše im se mnogi drugi iz plemena Benu Sulejm, Tajj, Hevazin i Esed. Tako se formirala velika vojska. Kada je Halid b. Velid, radijallahu anhu, saznao šta planira Ummu Zimla, krenuo je u borbu protiv nje i njenih saveznika. Dok se odigravala velika bitka, ona je jahala na devi svoje majke za koju se govorilo: "Ko je pobijedi, njemu pripada stotinu deva", zbog njene slave i časti. Halid, radijallahu anhu, porazio ih je, a njenu je devu uhvatio i zaklao. Zatim je Ebu Bekru, radijallahu anhu, poslao vijest o velikoj pobjedi.[938]

d. *Pouke, poruke i koristi*

Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, ratno iskustvo i povjerenje u Allaha

Ebu Bekrove, radijallahu anhu, riječi upućene Adijju b. Hatimu: "Požuri do svoga naroda kako se ne bi priključili Tulejhi i tako propali", primjer su snage Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, ubjeđenja, povjerenja i oslonca na Allaha, subhanehu ve te'ala. Predvidio je ishod bitke s Tajjom i prije njenog početka. Uspješna vojna taktika i iskustvo Ebu Bekra, radijallahu anhu, ogleda se i u tome što je Halida b. Velida, radijallahu anhu, poslao prvo na Tajj, iako je to pleme veoma daleko od mjesta gdje se sakupila Tulejhina vojska, a to je uradio kako bi spriječio da se pleme Tajj pripoji Tulejhi i kako bi Tulejhu napustili oni koji su mu se iz Tajja već bili priključili, čime bi spasili svoje pleme. Također, Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, obznanjivanje da će Medinu napustiti iz pravca Hajbera kako bi se s Halidom sreo kod Tajja, predstavlja veliki ratni podvig i ovo je učinio kako bi zastrašio i pleme Tajj, a istovremeno i susjedna plemena. Ovdje se pokazala i njegova genijalnost u odabiru ljudi za ovaj, ali i za ostale zadatke.

---

936 Zafer je ime mjesta u blizini Havara na putu između Medine i Basre.

937 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/323.

938 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/323.

Odabrao je Ebu Sulejmana Halida b. Velida, radijallahu anhu, čija zastava nikada nije pala.[939]

Brojne su koristi Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, govora upućenog Halidu b. Velidu, radijallahu anhu, nakon završetka bitke kod Buzahe, a među njima se ističe dova koju je uputio za Halida i u kojoj ga je pohvalio, zatim se navodi i bogobojaznost kao štit od griješenja i slijeđenja prohtjeva, a ukazano je i na važnost upornosti u izvršavanju zadataka i pogubnost posustajanja pred neprijateljem.

Ovaj velilki Ebu Bekrov, radijallahu anhu, stav upućuje na odlučnost i oštroumnost kojima se odlikovao. Postojala su mnoga plemena koja su još uvijek bila neodlučna, između istine i laži, upute i zablude, dobra i zla, vjerovanja i nevjerovanja, i postojala je potreba za odgojnim mjerama kako bi se vratili na Pravi put. Ebu Bekrov, radijallahu anhu, stav sadrži velike stepene snage, odlučnosti i brzine. Koristio je snagu u slučajevima kada se to tražilo od njega i kada je bilo potrebno, kao što je i blagost upotrebljavao na pravom mjestu i u pravo vrijeme.

Pjesnik[940] je rekao:

Korištenje blagost umjesto kazne je štetno
Kao i korištenje kazne umjesto blagosti.[941]

Svojim stavom koji je zauzeo prema delegaciji iz Buzahe ponudivši im dvije opcije kao uvjet za sklapanje primirja: ili rat ili sramni plan, Ebu Bekr, radijallahu anhu, pokazao je snagu islama i moć islamske države. Njegovi uvjeti za primirje bili su veoma rigorozni, a delegaciji je najteže palo to što su morali predati svoje oružje i konje. Ovaj je uvjet bio privremen i trajao je do objelodanjivanja njihovog pokajanja i podređenosti islamskoj državi, a bio je neophodan jer je bio vid garancije da se neće ponovo vratiti u otpadništvo.[942]

---

[939] Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 9/60–63.

[940] Mutenebbi. (op. prev.)

[941] *Et-Tarihul-islami*, 9/64–65.

[942] *Et-Tarihul-islami*, 9/66.

Savjet Adijja b. Hatima, radijallahu anhu, svojim sunarodnjacima i psihološki rat koji im je nametnuo

Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, otišao je u svoje pleme Tajj i pozvao svoje sunarodnjake da se vrate u islam, a oni mu odgovoriše: "Nikada nećemo dati prisegu Ebu Fesilu[943]!" On im reče: "Došao vam je narod koji će porobiti vaše žene, pa ćete ga onda prozvati Fahlul-ekber. Vaša je budućnost s Ebu Bekrom." Oni rekoše: "Izađi pred vojsku i spriječi ih da nas napadnu, dok mi ne vratimo svoje sunarodnjake koji su otišli u Buzahu, jer ako se suprotstavimo Tulejhi dok se oni nalaze kod njega, sve će ih poubijati ili porobiti." U mjestu Es-Sunh, Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, dočekao je Halida b. Velida, radijallahu anhu, i rekao mu: "Daj mi tri dana i dovest ću ti pet stotina vojnika s kojima ćeš napasti neprijatelja. To je bolje nego da ih učinimo stanovnicima Vatre." Adijj, radijallahu anhu, posvetio se pozivu i uvjeravanju svojih sunarodnjaka u istinu, što je i uspio, tako da se vratio, kako je i rekao, s vojskom od pet stotina vojnika, muslimana, koji su se pridružili Halidu b. Velidu, radijallahu anhu.[944]

Ovo je bio veliki podvig Adijja b. Hatima, radijallahu anhu, koji je uspio ubijediti dva ogranka svoga plemena, Benu Gavs i Benu Džedila, da napuste Tulejhinu vojsku i da se priključe Halidovoj, radijallahu anhu, vojsci, što je bitno utjecalo na ishod odlučujuće bitke kod Buzahe. Ovaj veliki podvig zasluga je Adijja, radijallahu anhu, uz još jedan njegov podvig – kada je došao Ebu Bekru, radijallahu anhu, i donio zekat svog naroda, u vrijeme kada su muslimani bili u velikoj potrebi za imetkom. Adijj je od prvog dana prihvatio islam sa znanjem i razboritošću, s ubjeđenjem da će islam i muslimani na kraju pobijediti, kako ga je i sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, time obradovao na dan kada je prihvatio islam. Njegova je vjera imala veliki utjecaj na njegov narod, tako da ih je uspio uvjeriti da prestanu pomagati neprijatelja islama. U tim trenucima oni nisu zauzeli neutralnu poziciju čekajući da vide ko će pobijediti, nego je njih hiljadu i pet stotina uspio pripojiti muslimanskoj vojsci, što jasno upućuje na stepen njegovog utjecaja na njih.[945] U jednoj predaji navodi se da je njegov

---

943 Misleći na Ebu Bekra, radijallahu anhu. Fesil je mladunče deve.

944 *Et-Tarihul-islami*, 9/57.

945 *Et-Tarihul-islami*, 9/61.

narod od Halida, radijallahu anhu, tražio da se bore protiv Kajsa, a da se ne bore protiv Benu Eseda jer su oni bili njihovi saveznici. Na to im Halid, radijallahu anhu, reče: "Tako mi Allaha, Kajs ništa nije bezvredniji od Benu Eseda, stoga krenite na pleme na koje želite." Adijj, radijallahu anhu, reče: "Ako bi najneugledniji iz mog plemena ostavili ovu vjeru, protiv njih bih se zbog toga borio, a da se uzdržavam od borbe protiv Benu Eseda zbog njihovog savezništva!? Ne, tako mi Allaha, neću se uzdržati od borbe protiv njih!" Halid b. Velid, radijallahu anhu, reče mu: "Bez obzira protiv koga od njih da se boriš, sve je to borba na Allahovom putu. Ne suprotstavljaj se mišljenju svojih drugova, kreni na bilo koje pleme! Kreni s njima na pleme protiv kojeg će se žešće boriti."[946]

Adijjevo, radijallahu anhu, kritiziranje svojih sunarodnjaka veliki je pokazatelj snage njegovog imana i veličine njegovog znanja. Prijateljevao je s Allahovim dobrim robovima iako nije bio u rodu s njima, dok se udaljavao od Allahovih neprijatelja iako su bili njegova rodbina.[947] Ovdje se također pokazuje Halidovo, radijallahu anhu, ratno iskustvo kada je naredio Adijju, radijallahu anhu, da se ne suprotstavlja svom narodu koji nije želio da se bori protiv svojih saveznika Benu Eseda. Rekao mu je da ih povede na bojište na kojem će se žešće i smjelije boriti.[948]

Uloga koju je Adijj, radijallahu anhu, odigrao u pridruživanju svog plemena muslimanskoj vojsci, bila je veoma značajna. Pridruživanje plemena Tajj Halidovoj vojsci bila je prva slabost koja je zadesila neprijateljsku vojsku. Pleme Tajj bilo je jedno od najjačih plemena na Arabijskom poluotoku i zbog toga se na ovo pleme gledalo s velikim poštovanjem i svako ga je želio imati na svojoj strani. Bili su poštovani u svom području, a susjedna plemena približavala su im se tako što su s njima sklapali savezništvo. Muslimanska vojska sukobila se s otpadnicima od vjere i ubrzo su ih počeli ubijati i zarobljavati dok ih sve nisu eliminirali, a njihov vođa Tulejha pobjegao je na svom konju. Allah, subhanehu ve te'ala, odredio je pobjedu muslimanskoj vojsci koja nikoga nije ostavila u životu, osim onoga ko se pokajao i prihvatio islam ili ko je pobjegao. Nakon ove bitke,

---

[946] Taberi, *Tarih*, 4/75.

[947] *Et-Tarihul-islami*, 9/61.

[948] *Et-Tarihul-islami*, 9/61.

u dušama svih otpadnika diljem poluotoka zavladala je slabost, a poslije ove bitke, muslimani su glatko poražavali neprijatelje u ostalim mjestima.[949]

Razlozi poraza Tulejhe b. Huvejlida el-Esedija

Mnogi razlozi doveli su do poraza Tulejhe el-Esedija, a ovdje izdvajamo neke od njih:

- Muslimani su se borili pod utjecajem svog dubokog vjerovanja i ubjeđenja u Allahovu pobjedu i iz želje za šehadetom na Allahovom putu. Ljubav prema smrti na Allahovom putu bilo je njihovo pravo smrtonosno oružje. Prije svake borbe, Halid b. Velid, radijallahu anhu, neprijatelju je slao kratka pisma u kojima je stajalo: “Došao sam vam s ljudima koji vole smrt onoliko koliko vi volite život.”[950] Neprijatelji su vrlo dobro iskusili istinitost ovog gesla kroz borbe koje su do tada vodili protiv muslimanskih snaga. Tulejha el-Esedi, s čuđenjem i neodobravanjem, upitao je svoje ljude zašto su poraženi u bitki kod Buzahe: “Propali ste, kako ste poraženi?” Jedan čovjek reče: ”Ja ću vam reći: Svaki od nas želi da njegov prijatelj bude ubijen prije njega, a mi smo se borili protiv ljudi koji žele da budu ubijeni prije svojih prijatelja.”[951]
- Pridruživanje plemena Tajj muslimanskoj vojsci osnažilo je muslimanske redove, a oslabilo neprijateljske snage. Također, ubistvo dvojice ashaba, Ukaše b. Mihsana i Sabita b. Akrema, povećalo je srdžbu i borbeni moral muslimana i podstaklo ih na borbu protiv neprijatelja. Ebu Bekrov, radijallahu anhu, stav prema saveznicima plemena Tajj također je imao veliki utjecaj na Tajj, odnosno Ebu Bekr je obznanio da neće uspostaviti saradnju s njihovim saveznicima i da će se kretati u pravcu Hajbera umjesto na suprotnu stranu kako je vojsci već bio odredio. Pored toga, jedan od faktora uspjeha muslimana ogleda se i u tome što je plemenu Tajj ostavljena mogućnost da se bori protiv Kajsa, kao što su i željeli, što im nije dalo povoda da se izdvoje u toku bitke. Jer, da im je Halid b. Velid, radijallahu anhu, naredio da se bore protiv svojih saveznika iz plemena Esed, kao što je Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, savjetovao, sigurno se ne bi borili onako

---

[949] Dr. Ahmed Nevfel, *El-Harbun-nefsijje min menzuril-islami*, 2/143–144.

[950] *Hareketur-ridda*, str. 289.

[951] Dijar Bekri, *Tarihul-hamsin*, 2/207, preuzeto iz: Atum, *Hareketur-ridda*, str. 289.

kako su se borili protiv Kajsa.[952] Postoji još mnogo razloga poraza Tulejhine vojske, međutim, nabrojali smo samo one najbitnije.

Rezultati bitke kod Buzahe

Bitka kod Buzahe rezultirala je rušenjem moći jednog velikog i jakog propagatora kakav je bio Tulejha el-Esedi i dovela do povratka velikog broja Arapa u okrilje islama. Nakon poraza kod Buzahe, pripadnici plemena Benu Amir rekli su: "Ulazimo u ono iz čega smo izašli." Halid, radijallahu anhu, uzeo je od njih prisegu na islam, kao što je i prije njih uzeo prisegu od stanovnika Buzahe iz plemena Gatafan, Esed i Tajj. Pokorili su mu se i dali prisegu, međutim, nijednoga iz plemena Esed, Gatafan, Hevazin, Sulejm i Tajj nije prihvatio dok mu ne dovedu one koji su se borili protiv muslimana za vrijeme otpadništva. Kada su mu ih doveli, on im se osvetio spaljivanjem, kamenovanjem, bacanjem sa stijena, zatrpavanjem u bunare, masakriranjem strijelama. Bukarru b. Hubejra, zajedno sa zarobljenicima, poslao je Ebu Bekru, radijallahu anhu, i poslao mu pismo u kojem je stajalo: "Pleme Benu Amir vratilo se u okrilje islama. Nakon što su pomno razmislili, prihvatili su islam. Nisam ništa prihvatio od bilo koga ko se protiv mene borio dok mi ne predaju one koji su se borili protiv muslimana. Sve sam ih pobio. Poslao sam ti Bukarru i njegove prijatelje.[953] Među zarobljenicima je bio i Ujejna b. Hisn. Halid, radijallahu anhu, naredio je da se okuje u okove i tako kazni za ono što je radio. Vezanih ruku o vrat poslao ga je u Medinu, što je bilo poniženje za njega i opomena drugima. Kada je u takvom stanju stigao u Medinu, medinski dječaci dočekali su ga ismijavajući ga i udarajući ga svojim malim ručicama, govoreći: "Allahov neprijatelju, odmetnuo si se od islama!" "Tako mi Allaha, nikada nisam ni bio vjernik!", odgovarao je. Odveden je do halife Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je prema njemu pokazao takvu tolerantnost kakvu nije mogao ni zamisliti. Halifa je naredio da mu odvežu ruke, zatim ga je upitao da li se kaje za

---

[952] Šit Hatab, *Halid b. Velid*, str. 96–97, preuzeto iz: Ahmed Seid, *Hurubur-ridda*, str. 124.

[953] Taberi, *Tarih*, 4/82.

ono što je uradio. Ujejna se pokajao iskrenom tevbom, zatražio oprost za ono što je radio, prihvatio je islam i konstantno ga je izgrađivao.[954]

Tulejha je nastavio bježati dok nije stigao do plemena Kelb[955] gdje je prihvatio islam i živio sve do Ebu Bekrove, radijallahu anhu, smrti. Islam je prihvatio kada je primio vijest da su plemena Esed, Gatafan i Amir prihvatila islam. Za vrijeme Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vladavine, uputio se ka Meki da obavi umru. Kada je prolazio kraj Medine, Ebu Bekru, radijallahu anhu, rečeno je: "Ovo je Tulejha!" "Šta da radim s njim! Ostavite ga, Allah ga je uputio u islam!", reče Ebu Bekr.[956] U vezi s tim, Ibn Kesir navodi: "Što se Tulejhe tiče, on se također vratio islamu. Za vrijeme Ebu Bekra, radijallahu anhu, otišao je u Meku da obavi umru i bilo ga je stid da se sretne s Ebu Bekrom, radijallahu anhu, i stid je osjećao cijeloga života. Ebu Bekr, radijallahu anhu, zabranio je odmetnicima da učestvuju u oslobađajućim borbama u Iraku i Šamu. Pretpostavlja se da je to uradio iz predostrožnosti i brige za jedinstvom ummeta. Za onoga ko je bio u zabludi i ko je učestvovao u spletkama protiv muslimana ne može se garantirati da se u islam vratio zbog jačanja snage muslimana. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je od onih vođa koji su ljudima ucrtavali put njihovog vladanja, za kojima su se ljudi povodili u svojim riječima i djelima. Iz tog razloga bio je predostrožan u pitanjima važnim za ummet, iako je to podrazumijevalo umanjivanje značaja nekih pojedinaca.[957] Ovo je velika lekcija cijelom ummetu: da se ne daje povjerenje onima koji su imali lošu prošlost (odmetništvo, bezboštvo), a koji su poslije obznanili svoj povratak vjeri.

Kada bi se ovakvim ljudima, poslije svega što su radili, ukazalo potpuno povjerenje i povjerili važni poslovi ummeta, to bi u ummetu moglo izazvati velike probleme i dovesti ga u opasne situacije. Pokazivanje opreznosti u pogledu ovih ljudi nužno ne znači da se time iskazuje sumnja u njihovu vjeru ili opće nepovjerenje. Ovo se razumije iz Ebu Bekrove, radijallahu anhu, politike u odnosima s ljudima u sličnim situacijama.[958]

---

[954] *Es-Siddik evvelul-hulefai*, str. 87.

[955] Tj. plemena Kelb.

[956] *Et-Tarihul-islami*, 9/59.

[957] *Et-Tarihul-islami*, 9/67.

[958] *Et-Tarihul-islami*, 9/67.

Tulejha je konstantno poboljšavao svoj islam. Kada je Omer, radijallahu anhu, preuzeo hilafet, Tulejha je došao do njega i dao mu prisegu. Omer mu je tada rekao: "Ti si ubio Ukašu i Sabita[959], tako mi Allaha, nikada te neću voljeti!" "Vođo pravovjernih", reče Tulejha, "ne brini se za ljude koje je Allah počastio mojim rukama, a nije me upropastio njihovim!" Omer, radijallahu anhu, potom je prihvatio njegovu prisegu, a zatim mu rekao: "Varalico, šta je ostalo od tvojih trikova?" "Dah ili dva u kovačkom mijehu", odgovori Tulejha. Poslije toga vratio se svom narodu gdje je živio sve do odlaska u Irak.[960] Istinski je prihvatio islam bez imalo pretvaranja, a izvinjavajući se i spominjući ono što je bilo ranije, rekao je:

Kajem se zbog ubistva Sabita,
Ukaše el-Ganemija i Ibn Ma'beda
Najteže mi je od svega
Što sam se, namjerno, od islama odmetnuo
I svoj zavičaj napustio i mnoge nesreće prouzrokovao
A nisam na to primoran bio
Da li će Siddik prihvatiti da sam se vratio
I pokoran postao nakon svega što sam svojim rukama napravio
Ja sam, nakon zablude, Istinu posvjedočio
I nisam od bezbožnika
Gospodar ljudi je moj Gospodar
Ponizan sam, a prava vjera je vjera Muhammedova.[961]

e. Slučaj "El-Fudžaa"

Kako navodi Ibn Ishak, puno ime Fudžae bilo je I'jas b. Abdullah b. Abdujalil b. Umejr b. Hufaf iz plemena Sulejm. Ebu Bekr, radijallahu anhu, spalio je Fudžau u mjestu Bekija u Medini, a razlog za to bio je što mu je došao predstavljajući se kao musliman i zatražio od Ebu Bekra, radijallahu anhu, da s njim pošalje vojsku s kojom će se boriti protiv otpadnika. Ebu

---

[959] Ukaša b. Muhsin i Sabit b. Akrem, radijallahu anhuma.

[960] *Et-Tarihul-islami*, 9/59; Taberi, *Tarih*, 4/81.

[961] Atum, *Divanur-ridda*, str. 86.

Bekr, radijallahu anhu, spremio je vojsku i poslao je s njim. Kada je otišao, nije prošao ni pored jednog muslimana ili odmetnika a da ga nije ubio i uzeo njegov imetak. Kada je za to čuo Ebu Bekr, radijallahu anhu, za njim je poslao vojsku i vratio ga u Medinu. Nakon što mu je Allah omogućio da ga uhvati, poslao ga je u Bekiju, zavezao mu je ruke iza potiljka i bacio ga u vatru i u tom ga položaju spalio.[962] Uhvatio ga je Turejfa b. Hadžir, što nam ukazuje na ulogu muslimana iz plemena Sulejm u borbi protiv onih koji šire nered na zemlji i protiv odmetnika.[963]

Ovu kaznu zaslužio je zbog izdaje ili zbog toga što je zarobljene muslimane kažnjavao spaljivanjem jednom ili više puta.[964]

3. Sedžah, Benu Temim i ubistvo Malika b. Nuvejra el-Jerbuija

U danima otpadništva u plemenu Benu Temim došlo je oprečnih shvatanja obaveze zekata. Jedni su se odmetnuli i odbili dati zekat, drugi su pak svoj zekat poslali Ebu Bekru, radijallahu anhu, dok su treći čekali da vide ishod previranja. U to vrijeme iz Džezire je stigla Sedžah bint El-Haris b. Suvejd b. Ukfan et-Taglibijja, koja je pripadala Arapima kršćanima i koja je namjeravala napasti Ebu Bekra, radijallahu anhu. Ona je tvrdila da je Božiji poslanik i na svoju je stranu privukla određeni broj vojnika iz svog plemena, a u putu im se pridružila i nekolicina odmetnutih grupa. Kada je naišla pored plemena Benu Temim, pozvala ih je u borbu protiv njega i većina pripadnika plemena odazvala se njenom pozivu, a među njima su bili Malik b. Nuvejra et-Temimi, Utarid b. Hadžib i nekolicina prvaka i vođa iz plemena Benu Temim. Ostali prvaci plemena zaključili su da neće ratovati na njenoj strani i odbili su da joj se priključe. Kada se opraštao s njom, Malik b. Nuvejra uspio ju je nagovoriti i podstaći na borbu protiv plemena Benu Jerbu, nakon čega su se složili da će stupiti u borbu protiv njih. "Protiv koga da počnemo?", upitaše se. Sedžah reče: "Pripremite konjanike, spremite se za borbu, zatim napadnite Rubab[965] jer među nama

---

962 *Tertib ve tehzib El-Bidaje ven-nihaja*, str. 106.

963 *Es-Sabitune alel-islam*, str. 27.

964 Atum, *Hareketur-ridda*, str. 185.

965 Ogranak plemena Benu Temim.

nema zapreke!" Međutim, pripadnici plemena Benu Temim uspjeli su je ubijediti da prvo krenu na Jemamu kako bi je uzeli iz ruku Musejleme b. Habiba el-Kezzaba. Kako se njen narod bojao Musejleme, rekoše joj: "Njegova situacija je ozbiljna i njegova se snaga povećala." Ona im odgovori: "Idite na Jemamu, polahko, kao golubovi, koračajte, to je zaista žestoka bitka i poslije toga nećete koreni biti."

Tako su krenuli u borbu protiv Musejleme. Čuvši za to, Musejlema se pobojao za svoju teritoriju iz razloga što je već bio zauzet borbama protiv Sumame b. Asala kojem je kao ispomoć došao Ikrima b. Ebu Džehl s muslimanskom vojskom, a još je čekao i dolazak Halida b. Velida, radijallahu anhu, i njegove vojske. Musejlema je poslao svoga izaslanika kod Sedžah tražeći primirje, obećavajući da će joj, ako pristane, dati pola zemlje koja je pripadala Kurejšijama. Pisao joj je da dođe s grupom iz svog naroda i da održe sastanak. Otišao joj je sa četrdeset pripadnika svog plemena i sastali su se u šatoru. Kada su se osamili i kada joj lično ponudio pola zemlje koja je pripadala Kurejšijama i kada je ona pristala, Musejlema reče: "Allah je čuo onoga ko je čuo, podstakao ga na dobro kada se zadovolji, i neka njegovo stanje bude u svemu što raduje njegovu zajednicu", a zatim joj je rekao: "Jesi li za to da se oženim tobom i da zajedno sa svojim i tvojim narodom pojedem[966] Arape?" Ona je pristala i ostala je s njim tri dana, a zatim se vratila svom narodu, a oni su je upitali: "Je li ti dao vjenčani dar?" "Ništa mi nije dao", odgovori ona. Rekoše: "Ružan li je to postupak da se oženi ženom poput tebe a da ti ne dâ vjenčani dar." Nakon toga, Sedžah je poslala svoga izaslanika Musejlemi tražeći od njega vjenčani dar. On joj poruči da mu pošalje svoga oglašivača i ona je poslala Šibta b. Rib'ija Rijahija kojem Musejlema reče: "Proglasi među svojim narodom da vam je Musejlema b. Habib, Allahov poslanik, ukinuo dva namaza koja vam je bio propisao Muhammed", misleći na sabah i jaciju. Ovo je bio njen vjenčani dar.

Nakon što je Sedžah od Musejleme uzela pola prinosa njegove zemlje i nakon što je saznala za dolazak Halida b. Velida, krenula je prema Džeziri, zatim se zaputila prema svojoj domovini. Nastanila se u svom naro-

---

[966] Tj. pokorim ih i ovladam njima. (op. prev.)

du Benu Taglib sve do vremena Muavije koji ih je odatle iselio u godini "okupljanja" (džema'a).[967]

Kada je Sedžah došla iz Džezire, Malik je sarađivao s njom. Međutim, kada je ostvarila kontakt s Musejlemom i kada se vratila u svoju domovinu, Malik b. Nuvejra pokajao se i osjećao krivicu zbog onoga što je uradio krećući se prema mjestu Butah[968]. Halid b. Velid, radijallahu anhu, krenuo je sa svojom vojskom na to mjesto, međutim, pojačanje mu je zakasnilo. Rekli su: "Uradili smo ono što nam je Ebu Bekr, radijallahu anhu, naredio", a Halid, radijallahu anhu, reče im: "Ovo moramo dovršiti i ovo je prilika koju ne smijemo propustiti. O ovom slučaju nisam dobio nikakvu poruku, a ja sam zapovjednik i na meni je da šaljem informacije. Ja nisam onaj koji vas je primorao na pokret kada sam krenuo na Butah. Nastavio je pohod na Butah i nakon dva dana sustigao ga je izaslanik pojačanja koje mu je trebalo stići i zatražio od njega da ih sačeka. On ih je sačekao i tako je pomoć stigla. Kada je stigao do Butaha u kojem se nalazio Malik b. Nuvejra, poslao je grupice ljudi da pozivaju narod da se vrati u vjeru. Vodeći ljudi Benu Temima dočekali su ga pokorno i poslušno te su odmah dali zekat. Malik b. Nuvejra ostao je pri svojim stavovima i izdvojio se sa svojim ljudima. Jedna od borbenih jedinica stigla je do Malika i zarobila ga, a s njim i njegove pristalice. Zapovjednici vojnih jedinica nisu imali jedinstven stav kako postupiti s Malikom i njegovim pristalicama. Haris b. Rib'i el-Ensari, poznatiji kao Ebu Katada, tvrdio je da su klanjali namaz, dok su ostali rekli da se nisu oglasili ni ezanom niti su klanjali kada su ih pozvali da se odreknu otpadništva. Također se prenosi da su zarobljenici prenoćili zavezani, a noć je bila veoma hladna. Halidov oglašivač povikao je: "Ugrijte zarobljenike!" Ljudi su shvatili da ovim želi da im kaže da pogube zarobljenike, tako da su to i uradili. Dirar b. Ezver ubio je Malika b. Nuvejra. Kada je Halid čuo dozivanje, izašao je, ali oni su ih već bili pogubili, pa je rekao: "Kada Allah želi da se nešto desi, ono se desi." Halid je za sebe odabrao suprugu Malika b. Nuvejre, Ummu Temmim, kćerku Minhala, koja je bila veoma lijepa i kada je istekao njen poslijebračni priček, Halid je stupio u brak s njom. Prenosi se, također, da je Halid, radijallahu anhu, pozvao

[967] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/324-325.

[968] Izvorište kod naselja plemena Benu Esed u Nedždu.

Malika b. Nuvejru i upozorio ga na to što je podržavao Sedžah kao i na njegovo odbijanje davanja zekata. Rekao mu je: "Zar ne znaš da je zekat drug namaza?" Na to je Malik odgovorio: "Vaš je drug[969] to smatrao." "Zar je on naš drug, a nije tvoj? Dirare, odrubi mu glavi!", i tako je ubijen.

Ebu Katada se nije slagao s Halidovim, radijallahu anhu, postupcima u ovim događajima i nakon bezuspješnog razgovora i rasprave s Halidom, Ebu Katada ga je tužio Ebu Bekru, radijallahu anhu, a o njemu je razgovarao i s Omerom, radijallahu anhu, tako da je Omer otišao do Ebu Bekra, radijallahu anhu, i rekao mu: "Smijeni ga, zaista je u njegovoj sablji nepravda!", na što je Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao: "Neću u korice staviti sablju koju je Allah isukao protiv nevjernika." Mutemmim b. Nuvejra, brat Malika b. Nuvejre, došao je Ebu Bekru da se žali na Halida, a Omer, radijallahu anhu, u tome mu je pomagao. Ebu Bekr, radijallahu anhu, počeo je sastavljati tužne stihove o njegovom bratu i tako ga je udaljio od sebe.[970]

Poruke, pouke i koristi

1. Pripadnici plemena Benu Temim koji su ostali u islamu

Sva se plemena nisu odmetnula od islama, niti svi pojedinci, kao ni sve vođe Benu Temima, kao što to žele prikazati neki savremeni historičari. Istina je da je Malik b. Nuvejra uspio ubijediti Sedžah et-Taglibijju da, prije nego što napadne Ebu Bekra, radijallahu anhu, prvo izvrši napad na ogranke plemena Benu Temim koji su ostali u islamu zbog snage i čvrstine svog imana. Kada je napala muslimane Benu Temima, od njih je doživjela težak poraz te je nakon toga odlučila da neće nastaviti put ka Medini. Umjesto ka Medini, uputila se u Jemamu. Postoje mnoge historijske predaje o ovom događaju koje se međusobno pojačavaju, što potvrđuje istinitost događaja koji smo spomenuli.[971] Preciznijim proučavanjem ovih predaja dolazimo do zaključka da su oni koji su ostali u islamu iz plemena Benu Temim bili većina u odnosu na one koji su se odmetnuli i one koji

---

[969] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. (op. prev.)

[970] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/326–327.

[971] *Sabitune alel-islam*, str. 44.

su čekali kako će se sve završiti i okončati. Neke predaje, na poseban način, daju jasnu sliku o ulozi plemena Rubab u borbi protiv odmetnika i razlozima zbog kojih su Sedžah i njene pristalice odlučili da prvo napadnu njih. U ovim predajama govori se o velikom sukobu koji se desio između plemena Rubab i Sedžah, koji se na kraju završio nagodbom. Do nagodbe je došlo kada je propao Sedžahin plan o pokoravanju muslimana Benu Temima, a jedan od uzroka propasti njenog plana bio je Kajs b. Asim koji se pokajao što se poveo za otpadnicima i poslao je zekat svoga naroda u Medinu. Sve ovo imalo je veliki utjecaj na Sedžah i njene pristalice.[972]

2. Halid, radijallahu anhu, i ubistvo Malika b. Nuvejre

Postoji veliko razilaženje u vezi s ubistvom Malika b. Nuvejre: da li je ubijen opravdano ili nepravedno, tj. da li je ubijen kao vjernik ili nevjernik? Dr. Alija Atum obradio je i istražio ovo pitanje u svojoj knjizi *Hareketur-ridda*, a o ovoj je temi pisao i šejh Muhammed Tahir u svojoj knjizi *Nakdu-ilmi likitabil-islami ve usulil-hikemi*.[973] Šejh Muhammed Zahid el-Kevseri u svojoj knjizi *Mekalatu Kevseri* stao je u odbranu Halida b. Velida, radijallahu anhu[974], i mnogi drugi istraživači pisali su o ovoj temi.

Od onih koji su pisali o ovoj temi izabrao sam mišljenje dr. Alije Atuma jer je ovo pitanje obradio posebnim naučnim istraživanjem i pristupom. Događajima otpadništva pristupio je s velikim interesovanjem, što nisam pronašao (u knjigama i istraživanjima do kojih sam došao) ni kod jednog od savremenih istraživača. On je došao do zaključka i rezultata s kojima sam se složio: ono što je uništilo i oborilo Malika bili su njegova oholost i oklijevanje u vjeri. U njegovoj ličnosti zadržalo se mnogo karakteristika iz predislamskog doba jer, da nije bilo tako, ne bi toliko odugovlačio i oklijevao u slijeđenju predvodnika muslimana nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti bi odugovlačio s davanjem zekata koji mu je bio propisan i koji predstavlja pravo muslimana u njegovom imetku. Smatram da je Malik b. Nuvejra ovako postupao jer se brinuo o svom položaju. U isto vrijeme prepirao se s pojedinim svojim rođacima, velikanima Benu

972 *Sabitune alel-islam*, str. 48.

973 *Nakdul-ilmi likitabil-islami ve usulul-hikemi*, str. 33.

974 *Mekalatu Kevseri*, str. 312, preuzeto iz: Zehebi, *Hulefaur-rašidina*, str. 36.

Temima koji su bili odani islamskoj državi i koji su prema njoj ispunili sve obaveze. Njegove izjave i postupci: odmetanje od vjere, stajanje na stranu Sedžah, podjela deva od zekata svom narodu, zabranjivanje da se zekat daje Ebu Bekru, radijallahu anhu, i ignoriranje savjeta koje su mu u pogledu ustanka protiv muslimana upućivali – također su ukazivali na ovakav opis njegove ličnosti i davali nam sliku čovjeka koji je bliži nevjerovanju nego islamu.

Da ne postoje nikakvi drugi dokazi protiv njega osim činjenice da je odbio dati zekat, dovoljno je da se osudi. Tvrdnja da je odbio dati zekat potvrđena je i kod prijašnjih generacija. U djelu *Tabekatu fuhuli eš-šuarai*, autora Ibn Selama, navodi se da je rekao: "Činjenica koju svi jednoglasno potvrđuju jeste da je Halid s njim raspravljao i pokušavao ga odvratiti od otpadništva, i tada je Malik priznao obavezu namaza, a zanijekao obaveznost zekata."[975] U Nevevijevom komentaru Muslimove zbirke hadisa navodi se da je o odmetnicima rekao: "Među njima je bilo onih koji su dopuštali da se daje zekat i nisu ga zabranjivali, ali njihove vođe odvratile su ih od toga, kao što je bilo pleme Benu Jerbu koje je sakupilo zekat i htjelo ga poslati Ebu Bekru, radijallahu anhu, ali ih je Malik b. Nuvejra u tome spriječio i zekat podijelio među svojim narodom."[976]

3. Halidovo, radijallahu anhu, sklapanje braka s Ummu Temim

Ummu Temim je Lejla bint Sinan el-Minhal, supruga Malika b. Nuvejre. Ova ženidba izazvala je mnoge polemike i optužbe na račun Halida, radijallahu anhu, koje su uputili oni koji imali koristi od toga, međutim, sve te optužbe su netačne i ne mogu se održati pred jednim detaljnim naučnim istraživanjem. Ukratko, neki su optužili Halida, radijallahu anhu, da se oženio Lejlom odmah nakon smrti Malika, jer se nije mogao sudržati zbog njene ljepote, ali i zbog požude koju je od prije osjećao prema njoj. Po toj priči, Halidov, radijallahu anhu, brak s njom bio bi – da Allaha sačuva – nezakonit. Međutim, ova je predaja novijeg datuma i ne može se uzeti kao

[975] *Tabekatu fuhuli eš-šuarai*, str. 172, valorizacija: Mahmud Šakir.

[976] Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 1/203.

dokaz u ovom pitanju.[977] U starim historijskim izvorima ovo se uopće nigdje ne spominje i ova je tvrdnja potpuno suprotna jasnim i vjerodostojnim predajama o ovom događaju. Maverdi navodi: "Ono što je Halida, radijallahu anhu, navelo da ubije Malika b. Nuvejru jeste njegovo odbijanje davanja zekata i zbog toga je njegovo ubistvo bilo dozvoljeno. Iz tog je razloga potpuno netačna priča o nezakonitom braku između Halida, radijallahu anhu, i Ummu Temim.[978] Propis o suprugama odmetnika koje se zateknu na bojištu jeste da se zarobe, a ne ubijaju, kao što na to ukazuje imam Serhasi.[979] Kada je Ummu Temim zarobljena, Halid, radijallahu anhu, odabrao ju je za sebe, a kada mu je postala dozvoljena, stupio je u brak s njom.[980] Šejh Ahmed Šakir ovo pitanje komentira riječima: "Halid je uzeo Ummu Temim i njenog sina za svoje robove, jer su bili zarobljenici, ratni plijen. Ropkinja nije dužna da bude u iddetu, međutim, njenom je vlasniku strogo zabranjeno da intimno opći s njom, ako je noseća, dok se ne porodi, a ako nije noseća, onda mora čekati jedno mjesečno pranje. Nakon toga, općio je s njom. Ovakav postupak je vjerski propisan, u što nema nikakve sumnje ili greške. S druge strane, njegovi neprijatelji i neistomišljenici u ovome su vidjeli svoju priliku da ga napadnu, što su i učinili. Počeli su širiti informaciju da je Malik b. Nuvejra bio musliman i da ga je Halid b. Velid, radijallahu anhu, ubio želeći njegovu suprugu.[981] Halid, radijallahu anhu, zbog ove je ženidbe optužen i za kršenje običaja Arapa. Akad je rekao: "Halid je ubio Malika b. Nuvejru, a zatim se na bojnom polju oženio njegovom ženom, što je suprotno običajima Arapa u predislamskom dobu i islamu, suprotno je običajima muslimana i šerijatskim propisima."[982] Ova je teza daleko od istine. Naime, vrlo se često dešavalo da su se predislamski Arapi ženili svojim zarobljenicama odmah nakon završetka borbe slaveći tako pobjedu nad neprijateljem. Čak su se time i ponosili te su iz tog razloga imali veliki broj djece od ropkinja. A Hatim et-Tajj u svojim je stihovima rekao:

[977] U svojoj knjizi *Sejfullah Halid*, str. 198, pakistanski general Ekrem rekao je: "Iste noći oženio ju je Halid."

[978] *El-Ahkamu es-sultanijja*, str. 47, preuzeto iz: *Hareketur-ridda*, str. 229.

[979] *El-Mebsut*, 10/111, preuzeto iz: *Hareketur-ridda*, str. 229.

[980] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/326.

[981] *Hareketur-ridda*, str. 230.

[982] *Abkarijjetu es-Siddik*, str. 70.

Svojim kćerkama nas nisu oženili što su željeli
Nego smo ih silom, našim sabljama oženili
Svi vide među nama sinove ropkinja
Kada sretnu junake mrkim pogledima ih kao kopljem probijaju
Svojim rukama, kopljanik, čvrsto zastavu uzme
Uzima je bijelu, a vraća crvenu.[983]

Kada ovaj događaj sagledamo sa šerijatskog aspekta, možemo reći da je Halid, radijallahu anhu, uradio dozvoljenu stvar i postupio onako kako je postupio onaj ko je mnogo bolji od njega. Halidu se prebacuje što se oženio u toku ili nakon bitke,, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se Džuvejrijom bint Haris el-Mustalekijje, koja je bila među zarobljenicama plemena Benu Mustalik, odmah po završetku bitke kod Murisije kada je s njom sklopio bračni ugovor. Ovaj brak donio je veliku blagodat i bereket njenom narodu: Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radi ovog je braka oslobodio stotinu zarobljenih muškaraca jer su mu ovim brakom postali tazbina. Pored toga, velika blagodat ovog braka ogledala se i u tome što je njen otac Haris b. Dirar prihvatio islam.[984] Isto tako, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon Bitke na Hajberu oženio se židovkinjom Safijom bint Hujejj b. Ahtab, a s njom je u intimni odnos stupio na Hajberu ili tokom puta za Medinu.[985] Ako nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, najbolji uzor, onda je suvišan svaki komentar o ovom pitanju. U odbranu Halida, radijallahu anhu, stao je i Muhammed Husejn Hejkel, međutim, u svojoj odbrani koristio se neprihvatljivim metodama, jer, ukoliko je Halid, radijallahu anhu, uradio neke nepravilnosti, to se ne smije odobriti i pripisati islamu. Islam je taj koji sudi, a ne onaj kome se sudi i traženje opravdanja pojedincima ne smije da bude na račun islama, tj. da se time kvari slika islama. Dr. Hejkel je rekao: “Niti je ženidba ženom suprotna običajima Arapa, niti intimni odnos s ropkinjom prije negoli istekne njen pričck kada to učini osvajač u borbi. Njegovo je pravo, kao vojnika, da ima zarobljenice koje će postati njegovo vlasništvo! Međutim, dosljednost u primjeni šerijatskih propisa i zakona ne bi se trebala provoditi na ista-

983 Ibn Abdu Rabbuh, *El-Akdu el-ferid*, 7/123.

984 Ibn Hišam, *Sira*, 2/290 i 295.

985 Ibn Hišam, *Sira*, 2/339.

knutim ličnostima i velikanima poput Halida, radijallahu anhu, posebno u slučajevima kada će to oslabiti državu ili je izložiti opasnostima."[986]

Šejh Ahmed Šakir na ovu je konstataciju dao sljedeći odgovor: "Najviše čega se bojim jeste da je na autora uveliko utjecalo ono što je pročitao o privatnom životu i moralnom propadanju Napoleona i ostalih evropskih kraljeva, o čemu su pisali evropski pisci, ponajviše francuski, opravdavajući njihove ličnosti i umanjujući njihove greške zbog njihove veličine i onoga što su doprinijeli svojim narodima u osvajanjima. Ovo je ostavilo velikog traga na autora, tako da je pomislio da su prvi muslimani poput ovih, pa je rekao: 'Međutim, dosljednost u primjeni šerijatskih propisa i zakona ne bi se trebala provoditi na istaknutim ličnostima i velikanima poput Halida, radijallahu anhu, posebno u slučajevima kada će to oslabiti državu ili je izložiti opasnostima.' Ovakvo mišljenje uništava svaku religiju i moral."[987]

4. Ebu Bekrova podrška vojnim zapovjednicima na bojnom polju

Neki pripadnici Halidove, radijallahu anhu, vojske posvjedočili su da su ljudi (Benu Temim, op. prev.) proučili ezan kada su čuli muslimane da uče ezan. Na taj su način spriječili prolijevanje krvi i potvrdili da ih nije dozvoljeno ubiti. Jedan od onih koji su posvjedočili bio je i Ebu Katada, radijallahu anhu, koji je preuveličao cijelu situaciju. Stvar je postala još gora kada je vidio da se Halid oženio suprugom Malika b. Nuvejre i tada je napustio Halida i otišao do Ebu Bekra, radijallahu anhu, da se žali na njega u tim pitanjima o kojima je Ebu Katada imao druge stavove. Ebu Bekr, radijallahu anhu, uvidio je da je raskol između Ebu Katade i Halida, radijallahu anhuma, greška i da ne smije dopustiti ni njemu, a ni ostalima da se prepuste tim dešavanjima dok se vojska nalazi na neprijateljskoj teritoriji, jer to može biti razlogom neuspjeha. Ebu Bekr, radijallahu anhu, žestoko ga je ukorio i rekao da neće biti zadovoljan njime dok se ne vrati

---

[986] *Es-Siddik Ebu Bekr*, str. 140.

[987] *Hareketur-ridda*, str. 232.

pod Halidovu, radijallahu anhu, zastavu.[988] Ovaj Ebu Bekrov, radijallahu anhu, potez jedan je od najmudrijih strategijskih poteza.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, sproveo je istragu o ubistvu Malika b. Nuvejre i došao je do saznanja da je Halid b. Velid, radijallahu anhu, nevin po pitanju optužbe o ubistvu Malika b. Nuvejre.[989] Ebu Bekr, radijallahu anhu, imao je više informacija i dalekovidnije je posmatrao ovo pitanje od ostalih ashaba, a kako i ne bi kada je on bio halifa i kada su njemu pristizale sve informacije. On je bio većeg imana od njih, a sa Halidom je postupao onako kako je sa Halidom postupao i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jer Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije smijenio Halida s položaja na koji ga je postavio, pa čak ni u onim situacijama kada je Halid počinio nešto što se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nije dopalo. Tako je Ebu Bekr, radijallahu anhu, tražio opravdanje Halidu tamo gdje mu je tražio opravdanje i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: "Ne uznemiravajte Halida, doista je on sablja od Allahovih sablji, koje je On isukao protiv nevjernika!"[990]

Ebu Bekrova, radijallahu anhu, potpunost ogleda se u tome što je Halida imenovao za zapovjednika i što se potpomagao njime, jer je Halid imao žestoku narav, a Ebu Bekr je bio blag. Tako je Ebu Bekr spajao žestinu i blagost, jer sama blagost nije dobra, kao što nije dobra ni sama žestina. Ebu Bekr se savjetovao sa Omerom, a Halida je ostavljao kao svog zamjenika. Ovo je vrhunac potpunosti halife Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zbog toga je bio žestok u borbama protiv odmetnika i u tome je bio daleko ispred Omera, radijallahu anhu, i ostalih. U tim vremenima Allah mu je dao žestinu kakvu prije nije posjedovao. Omer, radijallahu anhu, kao ličnost, bio je žestoke naravi, a njegova se potpunost ogledala u tome što se za vrijeme svoje vladavine oslanjao i potpomagao blagim ljudima kako bi stvari doveo u proporcionalan odnos. Oslanjao se na Ebu Ubejdu b. Džerraha, Sa'da b. Ebu Vekkasa, Ebu Ubejdu es-Sekafija, Nu'mana b. Mukarrina, Seida b. Amira i ostale, koji su bili veoma dobri i ponizni ljudi i bili su puno ponizniji i višeg stepena ibadeta od Halida i njemu sličnih. Kada je Omer, radijallahu anhu, postao halifa, Allah mu je,

---

[988] *Hareketur-ridda*, str. 231.

[989] Behnesavi, *El-Hilafetu vel-hulefaur-rašidune*, str. 112; Nedžar, *El-Hulefaur-rašidune*, str. 58.

[990] *Fethul-Bari*, 7/101.

kako bi Omer postao potpuna ličnost, podario blagost, kakvu prije toga nije posjedovao, i učinio ga je halifom.[991]

O ovoj je temi Ibn Tejmijja napisao veoma dragocjene riječi: "I tako je Ebu Bekr, radijallahu anhu, halifa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio koristiti Halida u borbama protiv odmetnika, u osvajanjima Iraka i Šama. Prelazio je preko njegovih pogrešaka o kojima se moglo raspravljati. Kada su mu spomenute njegove pogreške, Ebu Bekr ga zbog toga nije smijenio, nego ga je ukorio, jer je za ummet bilo korisnije da ostane na položaju na kojem je bio. Bio je nezamjenjiv i niko drugi nije se mogao postaviti na njegovo mjesto. Kada je veliki vođa sklon blagosti, onda njegov zamjenik mora biti sklon žestini, a ako je vođa žestoke naravi, onda njegov zamjenik mora biti sklon blagosti, kako bi se uspostavila jednakost i proporcionalnost. Zbog toga je Ebu Bekr, radijallahu anhu, ustrajavao ustrajavao na tome da zadrži Halida na mjestu zapovjednika, dok je Omer, radijallahu anhu, ustrajavao na njegovoj smjeni i imenovanju Ebu Ubejde b. Džerraha, radijallahu anhu, na njegovo mjesto. To je bilo iz razloga što je Halid bio žestoke naravi poput Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, dok je Ebu Ubejda bio blag poput Ebu Bekra, radijallahu anhuma. I Ebu Bekr i Omer najispravnije su postupili kada su za svoje zapovjednike imenovali ljude koje su imenovali: Ebu Bekr Halida, a Omer Ebu Ubejdu, kako bi cijela stvar bila u ravnoteži, i tako su postali umjerene halife Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je i sam bio takav, umjeren u svemu.[992] Čak je i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja sam Poslanik milosti, ja sam Poslanik borbe!"[993]

5. Otpadništvo stanovnika Omana i Bahreina

a. Otpadništvo stanovnika Omana

Stanovnici Omana odazvali su se pozivu u islam, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao im je Amra b. Āsa. Nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, među njima se pojavio čovjek po nadimku Zu Tadž (vlasnik krune), čije je puno ime bilo Lekit b. Malik el-Ezdi. U pre-

---

991 *Ebu Bekr es-Siddik efdalus-sahabeti ve ehakkuhum bil-hilafa*, str. 193–194.

992 *Fetve*, 28/144.

993 Ahmed, *Musned*, 4/395, 404 i 407.

dislamskom dobu nadmetao se s čovjekom po imenu Dželendi koji je bio kralj Omana.[994] Zu Tadž se proglasio poslanikom, a od stanovnika Omana slijedile su ga neznalice. Uspio je preuzeti vlast nad Omanom dok su njime vladala dva Dželendijeva sina, Džejfer i Abbad[995], koje je protjerao na sami kraj Omana, u priobalno područje. Džejfer je Ebu Bekru, radijallahu anhu, poslao informacije o onome šta se desilo i od njega zatražio vojnu pomoć. Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao mu je dvojicu zapovjednika: Huzejfu b. Mihsana Galfanija iz Himjera, a Arfedža je poslao ka Mehri. Naredio im je da se sastanu i dogovore te da vojno djelovanje počnu od Omana pod zapovjedništvom Huzejfe, a kada krenu prema Mehri, naložio je da zapovjedništvo preuzme Arfedža. Kao ispomoć, poslao im je Ikrimu b. Ebu Džehla i naredio im da se pokore Ikriminom mišljenju kada završe s pohodom na Oman ili se nastane u njemu. Kada su se približili Omanu, poslali su pismo Džejferu obavještavajući ga o tome. Međutim, Lekit b. Malik saznao je za dolazak vojske, te se sa svojom skupinom ulogorio u mjestu Deba koje je bilo središte tog područja i najveći trgovinski centar. Svoje porodice i imetke postavili su iza svojih leđa tokom bitke kako bi imali veći podsticaj za borbu. Džejfer i Abbad sastali su se u mjestu Suhar, gdje su se ulogorili i o tome obavijestili zapovjednike koje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao. Lekitova vojska krenula je na muslimane i vojske su se sukobile upravo u mjestu Suhar. Bitka je bila žestoka i muslimani su iskušani i zamalo nisu izgubili. Međutim, Allah im je, iz Svoje plemenitosti i velikodušnosti, u najbitnijem trenutku poslao pomoć iz plemena Benu Nadžija i Abdulkajs s nekolicinom zapovjednika. Kada je pomoć stigla, muslimani su izvojevali veliku pobjedu, a mušrici su se dali u bijeg. Muslimani su uzjahali svoje jahalice i krenuli za njima. U tom pohodu ubili su oko deset hiljada vojnika, porobili njihove porodice te uzeli sav njihov imetak i trgovačku robu. Nakon završetka bitke, petinu ratnog plijena poslali su Ebu Bekru, radijallahu anhu, zajedno s Arfedžom, jednim od zapovjednika.[996]

---

994 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/334.

995 *El-Bidajetu ven-nihaja*. 6/334.

996 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/335.

Uzrok ove velike pobjede nalazi se u tome što je zajednica muslimana u Omanu stala na stranu svoga vladara Džejfera i njegovog brata Abbada, a protiv Zu Tadža Lekita b. Malika el-Ezdija, a jedan od razloga pobjede jeste i ustrajnost i postojanost u jako nepristupačnim i utvrđenim mjestima, koju su pokazali sve dok im nije stigla muslimanska vojska. Također, veliku ulogu u ovoj velikoj pobjedi, zbog njihove ustrajnosti u islamu, imala su i plemena Benu Džuzejd, Benu Nadžija i Abdulkajs, koja su u bitka ušla u njenom presudnom trenutku.[997]

b. Otpadništvo stanovnika Bahreina

Stanovnici Bahreina prihvatili su islam kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao 'Alaa b. Hadremija njihovom kralju i vođi Munziru b. Savau el-Abdiju. On i njegov narod prihvatili su islam, a on je među njima provodio islamski zakon i pravdu. Kada mu je ponuđeno da prihvati islam, Munzir b. Sava ovako je odgovorio: "Razmislio sam o vjeri kojoj pripadam i uvidio sam da ona koristi samo na dunjaluku, ali ne i na ahiretu. Zatim sam razmislio o vašoj vjeri, pa sam u njoj uvidio koristi i za dunjaluk i za ahiret. Ništa me ne može spriječiti da prihvatim vjeru koja garantira sigurnost života i udobnost nakon smrti. Jučer sam se čudio onima koji prihvataju vašu vjeru, a već danas se čudim onima koji je odbijaju. Doista, sve ono što ona sadrži, dostojno je da se poštuje."[998]

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, ubrzo za njim umro je i Munzir b. Sava. Nakon njihove smrti, stanovnici Bahreina odmetnuli su se od islama i za svoga kralja izabrali Munzira b. Nu'mana Garura.[999]

Geografski položaj Bahreina

Oblast Bahreina je uski kopneni dio koji graniči s Hedžerom u Arapskom zaljevu. Proteže se od Katifa do Omana, dok njena pustinja u pojedinim dijelovima umalo dostiže do zaljeva. U gornjem dijelu spaja se sa Jemamom od koje je rastavlja lanac brežuljaka koji prevladavaju u tom dijelu zemlje.[1000]

---

[997] *Es-Sabitune alel-islam*, str. 59–60.

[998] *Et-Teratibul-idarijja*, 1/19.

[999] Ahmed Seid, *Hurubur-ridda*, str. 146.

[1000] Ahmed Seid, *Hurubur-ridda*, str. 147.

U sastav oblasti Bahreina, dakle, ulaze Ujedinjeni Arapski Emirati, istočni dio Kraljevine Saudijske Arabije, dok Kuvajt ne ulazi u ovu oblast.[1001]

Muslimani koji se nisu odmetnuli od islama u Bahreinu imali su veliku ulogu u suzbijanju odmetništva. Posebnu ulogu imao je Džarud b. Mu'alla koji se družio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, te je postigao visok stepen obrazovanja u islamskom pravu i u islamu uopće, nakon čega se vratio u svoju zemlju i svoje sunarodnjake pozvao da prihvate islam, a oni se jedinstveno odazvali. Nedugo nakon toga, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je na ahiret, a pripadnici plemena Abdulkajs rekoše: "Da je Muhammed bio poslanik, ne bi umro", te se odmetnuše od islama. Kada je to čuo Džarud, pozvao ih je i rekao: "O, skupino Abdulkajsa, postavit ću vam jedno pitanje, pa ako budete znali odgovor na njega, odgovorite, a ako ne budete znali odgovor, nemojte odgovarati." "Pitaj šta god želiš", rekoše. Džarud upita: "Znate li da je Allah i prije Muhammeda slao poslanike?" "Znamo", odgovoriše. "Znate ili pretpostavljate?", upita Džarud. "Ne pretpostavljamo nego znamo", odgovoriše. "Šta je bilo s njima", upita Džarud. "Umrli su", odgovoriše. "Pa i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, umro je kao što su i oni umrli. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i njegov poslanik", reče Džarud. "I mi svjedočimo da nema drugog boga osim Allaha i svjedočimo da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, i svjedočimo da si ti najbolji među nama i naš poglavar", odgovoriše oni i ustrajaše u islamu.

Ovaj slučaj spominje se u korist Džaruda b. Mu'alle, radijallahu anhu, kojim je Allah učvrstio njegove sunarodnjake iz plemena Abdulkajs, tako da su ustrajali u islamu.[1002] Allah ga je nadahnuo da navede primjer prijašnjih poslanika, alejhimus-selam, čiji se život okončao smrću, kao što je bio slučaj s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i na taj način uspio je ubijediti svoj narod i otkloniti im svaku sumnju u istinitost islama. Ovaj slučaj pojašnjava nam važnost razumijevanja vjere i usmjeravanja ka ispravnom vjerovanju i ponašanju, naročito u vremenu i situacijama kada se dešavaju velike smutnje.[1003]

[1001] Ahmed Seid, *Huruhur-ridda*, str. 147.

[1002] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/332.

[1003] *Et-Tarihu el-islami*, 9/97.

Selo Džuvasa ostalo je u islamu i to je bilo prvo selo u kojem se klanjao džuma-namaz, nakon otpadništva, što potvrđuje Buhari u predaji koju bilježi od Ibn Abbasa. Otpadnici su opkolili njihovo selo, žestoko ih pritisnuli i onemogućili ulazak namirnica, tako da je zavladala velika glad sve dok ih Allah nije oslobodio tog stanja. Jedan od njihovih sunarodnjaka po imenu Abdullah b. Hazef, pripadnik plemena Benu Bekr b. Kilab, usljed velike gladi koja ih je zadesila, spjevao je sljedeće stihove:

Obavještavam Ebu Bekra i sve mladiće medinske
Zar nećete krenuti u pomoć plemenitom narodu u Džuvasi opkoljenom
Kao da je krv njihova u svakom kraju zraka sunčeva koja ih prekriva
Oslanjamo se na Milostivog jer znamo da je pobjeda s onima koji se oslanjaju.[1004]

Ovaj se slučaj spominje kao dokaz da su muslimani koje je neprijatelj opkolio u mjestu Džuvasa, tako da su pretrpjeli veliku glad, ostali ustrajni na Pravom putu. U prethodnim stihovima Abdullaha b. Hazefa nalazimo dokaz o veličini imana ovih opkoljenih muslimana i snazi njihovog oslonca na Allaha i povjerenja u Njegovu pomoć.[1005]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, u Bahrein je poslao vojsku pod zapovjedništvom 'Alaa b. Hadremija. Kada je stigao do Bahreina, priključio mu se Sumama b. Usal s velikim brojem svojih sunarodnjaka iz plemena Benu Suhajm, a također mu je u pomoć došao Džarud b. Mu'alla s vojnicima iz svog plemena, tako se oko njega okupila velika vojska s kojom se borio protiv odmetnika i kojom je Allah pomogao vjernike. U otklanjanju smutnje odmetnika u Bahreinu, 'Alau su u pomoć pritekli i Kajs b. Asim Minkari, Afif b. Munzir i Musenna b. Harise Šejbani.[1006]

Keramet 'Alaa b. Hadremija

'Ala je bio jedan od prvaka učenih i pobožnih ashaba, onih kojima se dova primala. U ovoj bitki došao je do jednog mjesta[1007] kada su se njihove deve, na kojima je bila njihova vojna oprema, hrana, piće, šatori, razbježa-

---

1004 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/332.

1005 Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 9/98.

1006 *Es-Sabitune alel-islam*, str. 63.

1007 Ibn Sa'd u svom djelu *Et-Tabekat*, 4/363, precizira da je to Dahna, pješčana pustinja između Nedžda i Ahse.

le, tako da im je ostala samo njihova odjeća. To se desilo tokom noći, tako da nisu mogli uhvatiti ni jednu jedinu devu. Ljude je obuzela neopisiva briga i panika i počeli su jedni drugima ostavljati oporuke. Tada je 'Alaov čovjek pozvao da se okupe oko njega, a kada su se okupili, on ih je upitao: "Zar vi niste muslimani? Zar niste na Allahovom putu? Zar niste Allahovi pomagači?" "Naravno", odgovorili su. On reče: "Obradujte se jer Allah neće napustiti ljude koji su u vašem stanju." Zatim je, kada je nastupilo vrijeme sabah-namaza, proučen ezan. Nakon što je klanjao sabah-namaz, 'Ala je sjeo na koljena, a i ostali sjedoše. Zatim je počeo učiti dovu podignuvši ruke, a i ostali uradiše isto, i tako su dovili sve dok sunce nije izašlo. Ljudi su gledali u sunčeve zrake koje su se presijavale i nizale jedna za drugom, dok je on i dalje učio dovu i ponavljao je. Kada je ponovio treći put, Allah je kraj njih stvorio veliko jezero čiste bistre vode. 'Ala je krenuo prema njemu, a i ljudi krenuše za njim. Napili su se vode i okupali. Dan još nije bio poodmakao kada su se sa svih strana počele pojavljivati i vraćati deve s njihovim tovarima. Od stvari koje su na sebi nosile nije nedostajao niti jedan konac. Zatim su drugi put odveli napojiti deve, nakon što su prvi put odbile piti. Ovo su bili Allahovi znakovi ovoj grupi vojnika koje su svojim očima vidjeli.[1008]

Poraz odmetnika

Vojska je nastavila put sve dok nisu došli do neprijatelja koji je za ovu bitku okupio veliku i mnogobrojnu vojsku. Ulogorili su se i prenoćili u kućama jedni do drugih. U toku noći, dok su muslimani spavali, 'Ala je začuo glasove iz otpadničke vojske pa je upitao: "Ko će nam otkriti šta se s ovima dešava?" Abdullah b. Hazef otišao je i uvukao se među njih. Vidjevši da su potpuno pijani, vratio se do 'Alaa i obavijestio ga o tome. 'Ala je odmah uzjahao svoga konja i sa vojskom krenuo na njih. Zatekli su ih u takvom stanju i protiv njih su se žestoko borili. Malobrojni su oni koji su uspjeli pobjeći. Zaplijenio je sav njihov imetak i magacine i zarobio njihovu pratnju. Bio je to veliki i obiman ratni plijen.

Dok su muslimani napadali, Hutam b. Dubej, brat Benu Kajsa b. Sa'leba, jedan od plemića svoga naroda, u tom je trenutku spavao. Kada

[1008] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/333.

su muslimani napali, začuđeno je ustao i uzjahao svoga konja, međutim, uzda mu je pukla pa je počeo uzvikivati: "Ko će mi popraviti uzde?" Prišao mu je jedan od muslimana i rekao: "Ja ću ti ih popraviti. Podigni nogu!" Kada ju je podigao, musliman je zamahnuo sabljom i odsjekao mu nogu zajedno sa stopalom. Kada je pao, rekao je: "Dokrajči me!" "Neću", odgovori musliman. Tako je ležao ranjen i ko god bi naišao kraj njega, tražio je da ga ubije, međutim, svi su odbijali. Kada je kraj njega naišao Kajs b. Asim, rekao mu je: "Ja sam Hutam, ubij me!", i Kajs ga je ubio. Zatim je našao njegovu odsječenu nogu i pokajao se što ga je ubio te je rekao: "Da sam znao šta mu se dogodilo, ne bih ga ubio." Muslimani su zatim uzjahali svoje jahalice i krenuli za onima koji su pobjegli te su ih ubijali gdje god su ih zatekli. Većina onih koji su pobjegli, ukrcavši se na lađe, otišli su u mjesto Darin.[1009]

Poslije bitke, 'Ala b. Hadremi posvetio se raspodjeli i prebacivanju ratnog plijena. Kada je završio, obratio se muslimanima riječima: "Povedite nas u Darin da se borimo protiv neprijatelja koji su tamo!" Muslimani se, najbrže što se moglo, odazvaše tom pozivu. I tako su krenuli i stigli do obale mora. Dok su čekali da se ukrcaju na lađe, 'Ala je uvidio da će putovanje dugo trajati i da će Allahovi neprijatelji pobjeći. Smjelo je na svom konju krenuo u more govoreći: "O, Najmilostiviji, Mudri, Plemeniti, o, Jedini, o, Ti koji si utočište svakome, Živi, Vječni, o, Posjedovatelju veličine i plemenitosti, nema boga osim Tebe, o, Gospodaru naš!"[1010] Svojim vojnicima naredio je da krenu za njim i da izgovaraju isto što i on, i oni tako i uradiše. Allahovom dozvolom, uspio ih je prevesti preko zaljeva kao da se kreću po mekanom pjeskovitom zemljištu. U vodu nisu propadali papci deva, niti je dostizala do članaka konja. Da bi se čamcima prešao taj zaljev, potrebno je putovati dan i noć. Međutim, on je u jednom danu uspio preći na drugu stranu, pobiti i porobiti neprijatelja, ne ostavivši nijednog iza sebe, i vratiti se sa zarobljenicima, imetkom i plijenom. Prilikom prelaska mora muslimani nisu izgubili ništa osim jedne halke od konja koju je izgubio jedan od muslimana. Uz to sve, 'Ala se vratio i donio mu izgubljenu halku. Zatim je raspodijelio ratni plijen među muslimanima, tako da je, iako je vojska bila

---

[1009] Mala luka ili zaljev u Bahreinu.

[1010] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/333.

mnogobrojna, svaki konjanik dobio šest hiljada srebrenjaka, a pješadinac dvije hiljade. Nakon toga, poslao je pismo Ebu Bekru, radijallahu anhu, obavještavajući ga o tome. Ebu Bekr, radijallahu anhu, uzvratio mu je na pismo u kojem mu se zahvalio na onome što je uradio. Dok su prelazili preko mora, jedan od muslimana po imenu Afif b. Munzir rekao je:

Zar ne vidiš da je Allah ukrotio more
I da je nevjernicima pokazao jednu od Svojih veličina
Pozvani smo da pređemo more i došli smo
Na čudniji način i od čuda prvih moreplovaca.[1011]

Jedan pobožni čovjek iz Hidžra svjedočio je ovim događajima i kerametima koje je Allah dao da se ostvare putem 'Alaa, pa je prihvatio islam. Kada su ga upitali: "Šta te je navelo da prihvatiš islam?", rekao je: "Pobojao sam se da će me, ako ne prihvatim islam, Allah poniziti, zbog znakova koje sam vidio!" Također je rekao: "U noći sam čuo dovu." "Kako glasi?", upitaše, a on reče: "Allahu moj, Ti si Milostivi i Samilosni, nema boga osim Tebe, Ti si Prvi i prije Tebe nema ničega, Ti si Vječni, nisi prolazan, Ti si onaj koji ne umire. Ti si Stvoritelj svega što je vidljivo i onoga što je nevidljivo. Svakoga dana Ti pratiš, Ti sve, Allahu moj, dobro znaš!" Pobožnjak nastavlja: "Shvatio sam da su ti ljudi, Allahovom naredbom, potpomognuti melekima." Svakoga dana nastojao je povećati i popraviti svoje vjerovanje, čak su i pojedini ashabi nešto od znanja usvajali od njega.[1012]

Nakon poraza odmetnika, 'Ala b. Hadremi vratio se u Bahrein. Islam je prenio na svoje komšije, pomogao je islam i njegove sljedbenike, a uništio je mnogoboštvo i njegove sljedbenike.[1013]

Da otpadnici nisu dobivali vanjsku pomoć, ne bi se mogli duže vrijeme suprotstavljati muslimanima. Pomoć su im pružali Perzijanci koji su otpadničku vojsku pomogli sa devet hiljada vojnika, dok je broj Arapa otpadnika iznosio tri hiljade, a broj muslimana četiri hiljade.[1014] Musenna b. Haris imao je veliku ulogu u otklanjanju smutnje odmetništva u Bahreinu na taj način što je sa svojim snagama stao na stranu 'Alaa b. Hadremija. Sa

---

[1011] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/334.

[1012] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/334.

[1013] *Et-Tarihul-islami*, 9/105.

[1014] *Futuhu Ibn Asem*, str. 47, preuzeto iz: *Es-Sabitune alel-islam*, str. 64.

svojim vojnicima uputio se na sjever te zauzeo Katif i Hidžr i dospio do ušća rijeke Tigris. U putu se obračunao i s perzijskim snagama i njihovim pomagačima koji su bili poslati kao ispomoć otpadnicima u Bahreinu. Poslije se priključio 'Alau b. Hadremiju u borbi protiv odmetnika. Nakon što je stigao do ušća rijeke Tigris, nastavio je put dok nije stigao do arapskih plemena koja su nastanjena na području između dvije rijeke. S njima je razgovarao te sklopio sporazum. Kada je halifa Ebu Bekr, radijallahu anhu, upitao o Musseni, Kajs b. Asim Munkari rekao mu je: "Taj čovjek nije nepoznat, porijeklo mu nije nepoznato, niti je nepokoran. To je Musenna b. Haris eš-Šejbani."[1015]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, izdao je naredbu Musenni b. Harisu da Arape u Iraku nastavi pozivati u istinu. Ono što je Musenna uradio u Iraku smatra se prvim korakom na putu oslobođenja Iraka, dok je presudan korak u oslobođenju Iraka postignut slanjem Halida b. Velida da preuzme zapovjedništvo nad islamskom vojskom u tom dijelu svijeta.[1016]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, koristio je svaku priliku, crpio svu energiju te podsticao na bitne stvari kako bi od početničkih koraka stigao do najviših ciljeva. Crpio je sve skrivene potencijale ljudi te ih usmjeravao u borbu protiv tiranije koja se bila ugnijezdila u glavama predvodnika nevjerstva i mnogoboštva.[1017]

[1015] Belaziri, *Futuhul-buldani*, str. 242, preuzeto iz: Halid Džasim, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 44.

[1016] Halid Dženabi, Nizar Hadisi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 44.

[1017] *Et-Tarihul-islami*, 9/98.

TEMA ČETVRTA

MUSEJLEMA EL-KEZZAB I BENU HANIFA

Prvo: Biografija Musejleme el-Kezzaba

Musejlema b. Sumama b. Kebir b. Habib el-Hanefi, Ebu Šama, lažni je vjerovjesnik, jedan od onih koji su dugo živjeli. Kada se želi istaći lažnost nečega, u primjerima se navodi "lažniji od Musejleme!" Rođen je i odrastao u Jemami, u selu koje se danas zove Džebila, u blizini Ujejne u dolini Hanifa u Nedždu. U paganskom dobu imao je nadimak *Milostivi* te je bio poznat kao Rahmanul-Jemama.[1018] Putovao je po arapskim i stranim mjestima učeći od čuvara hrama, vračara, gatara, sihirbaza i proricatelja o načinima i metodama obmanjivanja i pridobijanja ljudi na svoju stranu. Jedna od izmišljotina jeste da je mogao sastavljati isječeno krilo ptice i da je stavljao jaje u flašu.[1019]

Musejlema se proglasio vjerovjesnikom, a Allahov Poslanik, sallallahi alejhi ve sellem, bio je živ, u Meki. Svoje je ljude slao kako bi slušali Kur'an i njemu ga prenosili. On bi poslije to lično prenosio ljudima tvrdeći da je to njegov govor.[1020]

Devete godine po Hidžri u kojoj se islam proširio na četvrtinu Arabijskog

---

[1018] Ahmed Seid, *Hurubur-riddeti ve binaud-devla*, str. 133; *Zerkeli*, 2/125.

[1019] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 71.

[1020] Makdisi, *El-Bed'u vet-tarihu*, 5/160, preuzeto iz: *Hareketur-ridda*, str. 71.

poluotoka, u grad Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stigla je delegacija plemena Benu Hanifa kako bi objavili svoje prihvatanje islama, a među njima je bio i Musejlema. Ibn Ishak navodi: "Musejlema je bio u grupi iz plemena Benu Hanifa koja se sastala s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Došli su s njim krijući ga svojom odjećom. Kada se sastao s njim, obratio mu se. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ruci je držao ogoljenu palminu granu, te mu je rekao: "Da si mi tražio da ti dam ovu palminu granu, ne bih ti je dao."[1021] Čini se da ga je pitao o partnerstvu u poslanstvu ili hilafetu nakon njegove smrti. U drugoj predaji navodi se da Musejlema nije bio među delegacijom koja se sastala s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, jer je on ostao da čuva njihove jahalice. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, raspodijelio je poklone i za Musejlemu je odvojio dio kao i za ostale, te im je rekao: "On nije gori od vas." To iz razloga što je ostao da pazi na njihove stvari.[1022]

U prvoj predaji Musejlema se čini sumnjivom, plašljivom ličnošću, jer je zatražio da ga zaklanjaju odjećom kao da je nešto u duši ili na izrazu lica htio sakriti. On je, doista, u svom životu i bio takav. Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Oni nije gori od vas", ne znače da je on najbolji među njima. One znače da su svi oni loši, a da on nije ništa lošiji od njih, te da je on loš kao i oni. Istinu su pokazali nadolazeći dani koji su otkrili da je većina pripadnika plemena Benu Hanifa loša i zla, a on je bio taj koji je to zlo među njima povećao.

1. Povratak delegacije plemena Benu Hanifa

Nakon što se delegacija plemena Benu Hanifa vratila u svoju domovinu Jemamu, Musejlema se proglasio poslanikom i objavio svoje partnerstvo u poslanstvu s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, oslanjajući se na Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "On nije gori od vas." Započeo je s poslanstvom tako što je govorio rimovanim stihovima, zabranjivao i dozvoljavao ono što je htio. Također je govorio da mu je od Kur'ana objavljeno: "Allah je trudnici dao velike blagodati. Između njenog trbuha i crijeva, izlazi živo biće koje hoda.[1023] Od njih neko umre pa se u

[1021] Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 2/576–577.

[1022] Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, 2/577.

[1023] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 73.

zemlju zakopa, dok neki ostaju do trenutka određenog. Allah zna sve tajne i skrivene stvari."[1024]

Jedan od Musejleminih izmišljenih ajeta jeste i sljedeći: "O, žabo, kćerko dviju žaba, glava ti je u vodi, a rep u blatu, vodu nećeš zamutiti niti spriječiti onoga koji hoće da pije."[1025] Musejlema el-Kezzab pokušao je da ukrade kur'anske metode kazivanja mijenjajući njihovo značenje da bi na kraju imale uvredljivo i izobličeno značenje, kao što su riječi: "Slavljen neka je Allah, kada dođe život, kako ćete živjeti? Do Vladara nebesa se uzdižete, da je ona zrno gorušice, ustao bi protiv nje svjedok koji zna šta je u prsima, većina ljudi zbog nje je na gubitku."[1026]

Ovaj lažov nije se bojao nikoga iz svog naroda, a ni iz ostalih naroda. Ibn Kesir navodi da je Amr b. El-Ās spomenuo da ga je Musejlema el-Kezzab, kada mu je Amr došao prije nego što je primio islam, pitao: "Šta je od Kur'ana objavljeno Muhammedu?" Amr je odgovorio: "Allah mu je objavio suru El-Asr." Musejlema reče: "Allah je i meni nešto slično objavio: 'O, glodaru, o, glodaru, ti imaš dva uha i prsa, a ostatak ti je udubina, rupa.'"[1027] Na to mu Amr b. El-Ās reče: "Tako mi Allaha, dobro ti je poznato da ja znam da lažeš."[1028] Na Amrove, radijallahu anhu, riječi o Musejleminom izmišljenom Kur'anu, Ibn Kesir, rahimehullah, dodao je: "Musejlema je želio da se ovim blebetanjem i lakrdijama suprotstavi Kur'anu, ali to nije uzdrmalo čak ni obožavaoca kipova u tom vremenu."[1029]

Ebu Bekr el-Bakilani, rahimehullah, rekao je: "Izjave Musejleme el-Kezzaba o poslanstvu i tvrdnje da mu se objavljuje Kur'an toliko su beznačajne da je o tome apsurdno uopće i govoriti i razmišljati. Spomenuli smo samo mali dio njegovih izjava i tvrdnji kako bi čitalac stekao uvid u ovu problematiku.. Musejlema se svojom slaboumnošću odveo u zabludu i upropastio tupoglavošću, a prostor neznanja veoma je prostran.[1030]

[1024] Makdisi, *El-Bed'u vet-tarihu*, 5/162.

[1025] Taberi, *Tarih*, 4/102.

[1026] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 271.

[1027] Ibn Kesir, *Tefsir*, 4/547.

[1028] Ibn Kesir, *Tefsir*, 4/547.

[1029] Ibn Kesir, *Tefsir*, 4/547.

[1030] *Idžazul-Kur'an*, str. 156, valorizacija: Sejjid Sakr.

2. Musejlemino pismo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i Poslanikov odgovor

Desete godine po Hidžri, kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smrtno razbolio, pokvarenjak Musejlema sebi je dozvolio i poslao mu pismo u kojem ističe da je on njegov partner u poslanstvu. Napisao mu ga je Amr b. Džarud Hanefi, a poslao mu ga je Ubada b. Haris Hanefi, poznatiji kao Ibn Nevaha. Ovo je sadržaj tog pisma: "Od Musejleme, Allahovog poslanika (lažnog), Muhammedu, Allahovom poslaniku, a zatim: Nama pripada polovina zemlje, a Kurejšu druga, ali Kurejš ne prihvata polovinu."[1031] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio mu je pismom koje mu je napisao Ubejj b. Ka'b. U pismo je stajalo: "U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog. Od vjerovjesnika Muhammeda Musejlemi el-Kezzabu (lašcu), a zatim: Zemlja pripada Allahu i nasljeđuje je onaj koga On hoće od robova Svojih, a završnica pripada onima koji su bogobojazni. Neka je spas na one koji slijede Uputu!"[1032]

Musejlema je svoje pismo poslao po dvojici ljudi, spomenutom Ibn Nevahi i još jednom čovjeku. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pročitao pismo, upitao ih je: "A šta vas dvojica kažete?" "Kažemo isto što je i on rekao", odgovoriše. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Tako mi Allaha, da nema pravila da se izaslanici ne ubijaju, odrubio bih vam glave!"[1033]

3. Događaj s Habibom b. Zejdom el-Ensarijem, nosiocem Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, pisma Musejlemi

Habib b. Zejd el-Ensari b. Ummu Imara, sin Nesibe bint Ka'b el-Mazinijje, radijallahu anhuma, odnio je Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo Musejlemi el-Kezzabu. Kada mu je predao pismo, Musejlema ga upita: "Svjedočiš li da je Muhammed Allahov poslanik?" "Da", odgovori Habib. "A svjedočiš li da sam ja Allahov poslanik?", upita Musejlema. "Ja sam gluh, ne čujem", odgovori Habib. Pitanje je konstantno ponavljao i svaki put kada mu Habib nije odgovarao na pitanje, odsjekao bi mu po

---

[1031] Taberi, *Tarih*, 3/386.

[1032] Taberi, *Tarih*, 3/386.

[1033] Taberi, *Tarih*, 3/386.

jedan dio tijela. Habib je ostao čvrst i strpljiv dok ga cijelog nije isjekao, tako da je kao šehid pred njim preselio, radijallahu anhu.[1034] Pogledajmo kako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupa sa zaštićenim ljudima i ambasadorima. Nije ubijao predstavnike niti ambasadore iako su mu bili neprijatelji i najgora vrsta nevjernika, pa čak kada su pred njim očitovali svoje nevjerovanje. On se držao ugovora koje je podrazumijevala diplomatija. Nasuprot njemu, Musejlema je ignorirao diplomatske ugovore i propise i ubijao je štićenike i ambasadore, i to ne običnim ubijanjem, nego mučenjem i sakaćenjem. To je razlika između islama koji poštuje datu riječ, poštuje čovjeka i pregovara s čašću i muškošću, i između paganstva koje ne poznaje ništa osim nereda na Zemlji i suđenja po svom nahođenju.[1035]

4. Redždžal b. Unfuva el-Hanefi

Musejlemino poslanstvo brzo je uzelo maha među plemenom Benu Hanifa i stječe se dojam da su svi bili spremni, i pored njegove laži i obmane, prihvatiti ga za poslanika. Musejlemom je bio iskušan i Redždžal b. Unfuva koji se iselio iz svog mjesta i otišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Prihvatio je islam, učio Kur'an, te je napamet naučio nekoliko sura. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ga je Musejlemi kako bi od njega odvraćao njegove pristalice i kako bi ljudima pokazao istinu u ovoj velikoj smutnji. Međutim, kada je došao kod Musejleme, potpuno se preobratio, te je pred ljudima počeo svjedočiti da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Musejlemu uzeo za partnera u poslanstvu. Ova smutnja bila je još teža za ljude od smutnje koju je izazivao sam Musejlema.[1036]

Za vrijeme svoga života Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao je na ovaj Redždžalov loš preobražaj. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Sjedio sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u skupini u kojoj se nalazio i Redždžal b. Unfuva, pa je rekao: 'Doista je među vama čovjek čiji će zub kutnjak u Džehennemu biti veći od brda Uhud.' Svi prisutni pomrli su osim mene i Redždžala. Zbog toga sam bio veoma uplašen sve dok Redždžal nije stao uz Musejlemu i posvje-

---

1034 *Usdul-gaba*, broj biografije 1049.

1035 Atum, *Hareketur-ridda*, str. 74.

1036 Atum, *Hareketur-ridda*, str. 75.

dočio mu poslanstvo. Tako je Redždžalova smutnja bila veća od Musejlemine smutnje."[1037]

Drugo: Pripadnici plemena Benu Hanifa koji su ostali čvrsti u islamu

Vijest o otpadništvu Musejleme el-Kezzaba u Jemami u potpunosti je zasjenila ostale vijesti o iskrenim vjernicima koji su ostali čvrsti i postojani u islamu u Jemami općenito, a posebno u plemenu Benu Hanifa, Musejleminom narodu. Mnogi savremeni autori ne spominju muslimane koji su ostali ustrajni muslimani za vrijeme Musejlemine smutnje. Oni su mu se otvoreno suprotstavili i potpomogli islamsku vojsku u borbi protiv njegove smutnje. Međutim, pronašao sam mnogo sadržajnih i značajnih predaja[1038] koje osvjetljavaju ovu činjenicu do koje mnogi nisu doprli.[1039]

Ibn Easem navodi: "Jedan od onih koji su ostali čvrsti u islamu u Jemami bio je i Sumama b. Esal[1040] koji je bio od uglednijih ljudi u plemenu Benu Hanifa. Kada su muslimani koji su ostali postojani u islamu, saznali da je Halid krenuo prema nihovom plemenu, okupili su se oko Sumame, jer je on bio veoma pametan, razborit, pronicljiv i jedan od najuglednijih ljudi u njihovom plemenu, koji se otvoreno suprotstavio Musejlemi i njegovom pozivu. O onima koji su se poveli za Musejlemom rekao je: '... Teško vama, o, sinovi Hanife! Poslušajte moje riječi, uputit ćete se na Pravi put! Pokorite se mojim naredbama, izaći ćete na Pravi put! Znajte da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio vjerovjesnik i poslanik, i u to nema nikakve sumnje, a Musejlema je obični čovjek, lažac. Ne povodite se za njegovim govorima i lažima! Već ste čuli riječi Kur'ana objavljene Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, koje je prenio od svoga Gospodara kada je rekao:

[1037] Taberi, *Tarih*, 4/106.

[1038] Pronašao sam ih u djelu *Es-Sabitune alel-islam*, dr. Mehdija Rizkullaha.

[1039] *Es-Sabitune alel-islam*, str. 51.

[1040] U vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on je bio jedan od zarobljenika i tada je bio mušrik. Međutim, primio je islam i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je njegovo pokajanje, a on je postao dobar musliman.

﴿ حمٓ ١ تَنزِيلُ ٱلۡكِتَٰبِ مِنَ ٱللَّهِ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡعَلِيمِ ٢ غَافِرِ ٱلذَّنۢبِ وَقَابِلِ ٱلتَّوۡبِ شَدِيدِ ٱلۡعِقَابِ ذِي ٱلطَّوۡلِۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۖ إِلَيۡهِ ٱلۡمَصِيرُ ٣ ﴾

Ha-mim. Knjigu objavljuje Allah, Silni i Sveznajući, koji oprašta grijehe i prihvata pokajanje, koji strahovito kažnjava i obilno nagrađuje; drugog boga osim Njega nema. Njemu se sve vraća. (Gafir, 1–3) Zar se ovaj govor može porediti s govorom Musejleme? Dobro razmislite o svom stanju i ovo nipošto ne zaboravite! Ja večeras izlazim da se sretnem s Halidom b. Velidom da od njega zatražim sigurnost za sebe, svoj imetak, porodicu i djecu...' Njegovi sunarodnjaci koji su ostali čvrsti u islamu, odgovorili su: 'Mi smo uz tebe, Ebu Amire, neka dobro znaš!'

Nakon toga, Sumama b. Esal u noći je izašao s nekolicinom ljudi iz plemena Benu Hanifa kako bi se sastao s Halidom b. Velidom, radijallahu anhu. Kada su se sastali, zatražio je sigurnost, a Halid je garantirao sigurnost njemu i njegovim sunarodnjacima.[1041]

U predaji koju bilježi Kelai navodi se da im je rekao da uz Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nema drugog poslanika, niti će ga biti poslije njega, a zatim je citirao dio iz Musejleminog Kur'ana kako bi dokazao njegovu besmislenost.[1042] Također prenosi pjesmu koja se pripisuje Jemami. Dio te pjesme glasi:

Musejlema povrati se i ne laži
Zaista nisi partner u poslanstvu
Slagao si na Allaha u Njegovoj objavi
Tvoji prohtjevi su bili glupi i blesavi[1043]
Tvoj te narod pokušao spriječiti
Ako Halid dođe, ostavit će te
Nemaš stepenice koje će te odvesti do neba
Niti na Zemlji imaš gdje otići.[1044]

U jednoj predaji govori se o ulozi Sumame u borbi protiv Musejleme i pomoći koju mu je u tome pružio Ikrima b. Ebu Džehl.[1045]

1041 *Es-Sabitune alel-islam*, str. 52.

1042 Kelai, *Hurubur-ridda*, str. 117.

1043 Kelai, *Hurubur-ridda*, str. 117.

1044 *Es-Sabitune alel-islam*, str. 53.

1045 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/361.

Sumama b. Esal također se istakao u pružanju pomoći 'Alau b. Hadremiju u borbama protiv odmetnika u Bahreinu. S njim su bili muslimani plemena Benu Hanifa, Benu Suhajm i stanovnici sela iz ostalih ogranaka plemena Benu Hanifa. Sumama je bio predstavnik svog plemena u borbama protiv odmetnika zajedno s 'Alaom b. Hadremijem.[1046]

Jedan od onih koji su ostali čvrsti u islamu iz Jemame bio i Muammer b. Kilab Rumani koji je Musejlemu i one koji su ga slijedili upozoravao na pogubnost odmetništva i pokušavao ih spriječiti u tome. Bio je komšija Sumame b. Esala te se s Halidom b. Velidom borio protiv odmetnika Jemame.

Jedan od uglednika Jemame koji su prikrivali svoj islam bio je i Ibn Amr el-Ješkuri, koji je bio jedan od prijatelja Redždžala b. Unfuve. Spjevao je stihove koji su se pročuli po Jemami, te su ih ljudi citirali:

Moja vjera je vjera Poslanika
A među narodom ima ljudi koji su poput mene
Upropastio je narod Muhakkem Ibn Tufejl
I ljude koje mi ne smatramo ljudima
Ako bi moja smrt bila na čistoj Allahovoj prirodi
Onda se za sebe ne brinem.

Kada su ovo čuli Muhakkem, Musejlema i velikaši Jemame, poslali su potjeru za njim, ali im je umakao. Pobjegao je kod Halida b. Velida, obavijestio ga o stanju stanovnika Jemame i ukazao im na njihove slabosti.[1047]

Amir b. Meslema iz Jemame i njegovo pleme također su ostali čvrsti u islamu.[1048]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, počastio je i nagradio one iz plemena Benu Hanifa koji su ostali čvrsti u islamu, a nagradio je i ljude koji su bili u rodbinskim vezama s njima. Tako je Mutarrifa b. Nu'mana b. Meslemu, zatim svakog bratića Sumame b. Esala i Amira b. Mesleme, koji su ostali čvrsti u islamu za vrijeme otpadništva, postavio za namjesnika u Jemami.[1049]

1046 *Es-Sabitune alel-islam*, str. 54.

1047 Kelai, *Hurubur-ridda*, str. 104–106.

1048 *Es-Sabitune alel-islam*, str. 57.

1049 *Es-Sabitune alel-islam*, str. 58.

Treće: Kretanje Halida b. Velida prema Musejlemi el-Kezzabu u Jemami

Ebu Bekr, radijallahu anhu, naredio je Halidu b. Velidu da se uputi ka Jemami nakon što završi s plemenima Esed i Gatafan i Malikom b. Nuvejrom. Šerik el-Fezari rekao je[1050]: "Bio sam jedan od učesnika bitke kod Buzahe, pa sam se vratio Ebu Bekru, radijallahu anhu. Zatim mi je naredio da se pridružim Halidu, a po meni mu je poslao pismo u kojem je stajalo: 'Dobio sam tvoje pismo koje si poslao po svom kuriru u kojem si naveo kako ti je Allah dao pobjedu protiv stanovnika Buzahe i šta si uradio s plemenima Esed i Gatafan, i da se krećeš prema Jemami. To je ono što sam ti naredio. Stoga se boj Allaha Jedinoga koji nema druga! Lijepo postupaj s muslimanima koji su u tvojim redovima. Budi im kao otac. Upozoravam te, Halide b. Velide, da se ne uzoholiš poput Benu Mugire! Upozoren sam na tebe kako nikada dosad nisam bio upozoren. Dobro sagledaj situaciju kada se, ako Allah da, sretneš s plemenom Benu Hanifa, jer se nikada nisi sreo sa ljudima sličnim njima. Svi su protiv tebe, a zemlja im je prostrana. Kada budeš napadao, napadni ti lično i postavi jednog čovjeka s desne, a jednog s lijeve strane.[1051] Na svoga konja postavi čovjeka i savjetuj se s prvacima ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz reda muhadžira i ensarija koji su s tobom. Priznaj im vrijednost koju imaju! Kada se budeš sučeljavao s neprijateljem poredanim u bojne redove, sukobi se, jer si se za to i pripremao! Strijela za strijelu, koplje za koplje, sablja za sablju. Zarobljenike pobij![1052] Strašno i žestoko se protiv njih bori! Vatrom ih spali i teško tebi ako postupiš suprotno mom naređenju i neka je Allahov mir na tebe!'[1053] Kada je Halid, radijallahu anhu, primio pismo, pročitao ga je, a potom rekao: 'Slušam i pokoravam se!'"[1054]

Halid je tako nastavio put ka plemenu Benu Hanifa u Jemami okupivši

---

1050 Šerik b. Abda je ashab koji je prenosio vojne poruke između Ebu Bekra i Halida, radijallahu anhuma.

1051 Ševki Ebu Halil, *Hurubur-ridda*, str. 78.

1052 Ševki Ebu Halil, *Hurubur-ridda*, str. 78.

1053 *Medžmuatu vesaiki es-sijasijja*, 348–349; Ebu Halil, *Hurubur-ridda*, str. 79.

1054 Ševki Ebu Halil, *Hurubur-ridda*, str. 79.

muslimane oko sebe. Na čelu ensarija bio je Sabit b. Kajs b. Šemmas koji nije prošao ni pored jednog od otpadnika a da ga nije ubio. Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao je veliku vojsku, opremljenu najsavremenijim oružjem, kako bi zaštitila zaleđe Halidove vojske i kako ih niko sleđa ne bi mogao napasti i iznenaditi. Na putu prema Jemami, Halid je naišao pokraj mnogih arapskih naselja koja su se bila odmetnula od islama te se i protiv njih borio i vratio ih u islam. Zatim se susreo s ostatkom Sedžahine vojske te se i s njima sukobio i dokrajčio ih, a zatim je nastavio put ka Jemami.[1055]

Kada je Musejlema čuo za dolazak Halidove vojske, ulogorio se u mjestu Akreba[1056], u jednom od dijelova Jemame. Podsticao je i bodrio ljude na borbu protiv Halida te mu se odazvaše svi iz Jemame. Na bočnim stranama bojnih redova postavio je Mahkema b. Tufejla i Redždžala b. Unfuvu (lažnog svjedoka).

Halid, radijallahu anhu, sastao se i s Ikrimom i Šerahbilom i krenuli su naprijed. Na čelo vojske postavio je Šerahbila b. Hasenu, a sa bočnih strana Zejda b. Hattaba, radijallahu anhu, i Ebu Huzejfu b. Utbu b. Rebiu.[1057]

a. Muslimani zarobljavaju Mudža'a b. Muraru

Čelo Halidove, radijallahu anhu, vojske naišlo je na četrdeset ili šezdeset konjanika koji su bili pod zapovjedništvom Mudža'a b. Murare el-Hanefija, koji su krenuli da se osvete plemenima Benu Temim i Benu Amir. Dok su se vraćali u svoje pleme, muslimani ih zarobiše. Kada su ih doveli do Halida, zatražiše oprost i pokajaše se, ali im nije povjerovao te je naredio da se svi pobiju osim Mudža'a. Njega je ostavio u životu jer je bio vrstan poznavalac ratne strategije i jedan od uglednih poglavara Benu Hanife, onaj čija se riječ slušala i poštovala. Prenosi se, također, da je Halid, nakon što su mu doveli zarobljenike, upitao: "Šta kažete pripadnici plemena Benu Hanifa?" Oni rekoše: "Od nas poslanik, od vas poslanik." Nakon toga Halid ih je pobio.[1058] U jednoj predaji navodi se da ih je Halid upitao: "Kada ste nas primijetili?" "Nismo vas primijetili!", odgovoriše. "Mi smo

---

1055 *Es-Siddiku evvelul-hulefai*, str. 105.

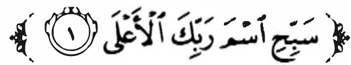
1056 *Hurubur-ridda*, str. 8.

1057 Ševki Ebu Halil, *Hurubur-ridda*, str. 80.

1058 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/328.

krenuli da se osvetimo našim komšijama plemenima Benu Amir i Temim." Halid im nije povjerovao, nego je smatrao da su oni Musejlemini špijuni te je naredio da ih poubijaju. Oni mu rekoše: "Ako želiš dobro ili zlo stanovnicima Jemame, ostavi ovoga", pokazavši na svog zapovjednika Mudža'a. Njega je ostavio u životu, a ostale je pobio.[1059]

Mudža' b. Murara bio je jedan od poglavara plemena Benu Hanifa, cijenjen, onaj čija se riječ slušala i poštovala. Kada god bi Halid došao do nekog mjesta i u njemu se ulogorio, pozvao bi Mudža'a te s njim ručao i razgovarao. Tako mu je jednog dana rekao: "Reci mi nešto o svom prijatelju Musejlemi, čemu vas podučava? Znaš li napamet išta od toga?" "Da", odgovori, te mu je citirao nešto od njegovih izmišljotina. Halid ustade, udari dlanovima i reče: "O, skupino muslimana, poslušajte na koji se način Allahov neprijatelj suprotstavlja Kur'anu!" Zatim je rekao: "Teško tebi, Mudža'! Vidim da si pametan i razborit čovjek, poslušaj riječi iz Allahove Knjige, a zatim vidi na koji im način oponira Allahov neprijatelj", a zatim je proučio:

"Hvali ime Gospodara svoga Svevišnjeg!" (El-A'la, 1) Mudž'a reče: "Bio je jedan čovjek iz Bahreina koji je znao pisati. Musejlema ga je doveo i učinio ga od ljudi bliskih sebi. Niko mu od njega nije bio bliži. Često nam je dolazio i govorio: 'Teško vama, stanovnici Jemame, ovaj vaš sunarodnjak je, tako mi Allaha, lažov! Ne mislim da ćete se njemu tužiti na mene, jer vidite kakvo mjesto i položaj imam kod njega. On vas, tako mi Allaha, laže, a i prisegu je od vas uzeo putem laži!'" Halid, radijallahu anhu, upita: "Šta je uradio taj čovjek?" "Pobjegao je od njega", odgovori Mudža'. Stalno je ovo ponavljao dok Musejlema nije saznao, a kada se pobojao za sebe, pobjegao je u Bahrein." Halid reče: "Hajde, kaži nam još nekoliko laži od tog pokvarenjaka." Mudža' je ponovo citirao nekoliko Musejleminih izmišljotina i laži, pa Halid upita: "Ovo ste vi smatrali istinom i vjerovali mu?!" Mudža' reče: "Da ovo nismo smatrali istinom, ne bi te sutra dočekalo više od deset hiljada sablji koje će se zbog toga boriti sve do smrti." Halid reče:

[1059] Taberi, *Tarih*, 4/106; *Es-Siddiku evvelul-hulefai*, str. 105.

"Dovoljan nam je Allah protiv vas, On će Svoju vjeru uzvisiti. Zbog Njega se borite i Njegovu vjeru želite!"[1060]

Ovaj Halidov odgovor nedvojbeno ukazuje na veličinu njegove vjere i pouzdanja u Allaha, azze ve dželle. Njegova vjera u Allaha i potpuno pouzdanje da će On pomoći Svoju vjeru razlozi su koji su u Halidu otvorili riznice umjetnosti ratovanja i vještine vođenja. Na dan bitke na Buzahi borio se s dvije sablje dok ih nije polomio. Iman je ispunjavao njegovo srce i ponosio se Allahom Jedinim. To je bio garant pomoću kojeg je uklanjao strah od neprijatelja u svojoj duši i na isti način usađivao strah neprijatelju od sebe. To je bio prvi korak u stjecanju pobjede i nanošenju velikog poraza odmetnicima.[1061]

b. Pokretanje psihološkog rata prije bitke

Halid b. Velid postavio je plan da prvo upotrijebi psihološki rat protiv neprijatelja, a zatim sablju. Naime, Zijad b. Lebid bio je dobar prijatelj s Mahkemom b. Tufejlom, koji je bio jedan od poglavara Jemame, te ga je poslao kod njega kako bi ga pridobio na svoju stranu. Halid je rekao Zijadu: "Kada bi Mahkemu poslao nešto čime bi ga slomio." Zijad mu je poslao nekoliko stihova u kojima je rekao:

Propala je Jemama, propala, nema joj izlaza
Ako bi konji prašinu zavitlali zahrđalim kopljima
Tako mi Allaha, ne bi vas odbranila zemlja njegova
Dok ne postanete kao stanovnici Hidžra i Ada!

Nakon toga, Halid se uputio Umejru b. Salihu Ješkuriju koji je bio musliman, jakog ubjeđenja i velike vjere, ali je to krio od svog naroda. Halid mu je rekao: "Idi do svoga naroda!" Umejr im je otišao i rekao: "Došao vam je Halid s muhadžirima i ensarijama. Uvidio sam da su oni narod koji, ako ih nadjačate strpljenjem, oni će vas nadjačati pobjedom, ako ih nadjačate brojčano, oni će vas nadjačati pojačanjem. Vi i oni niste isti. Islam je taj koji dolazi, a mnogoboštvo je ono koje odlazi. Njihov sunarodnjak je Vjerovjesnik, a vaš je lažac. S njima je radost, a s vama obmana. Njegova je

[1060] *Hurubur-ridda*, str. 82.

[1061] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 218–219.

sablja u koricama, a strijela u tobolcu i zato prihvatite vjeru prije nego što isuče sablju i odapne strijelu!"[1062]

Zatim je Halid sa Sumamom b. Esalom el-Hanefijem nastavio psihološki rat tako što je otišao da ih pozove da se predaju i da im poljulja borbeni duh. Rekao je: "Ne mogu se sastati dva poslanika po jednom zadatku. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je vjerovjesnik poslije kojeg nema vjerovjesnika, niti je s njim poslan drugi poslanik. Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao vam je čovjeka koji se ne zove po svom, niti po očevom imenu, zovu ga Allahova sablja, a s njim su još mnogobrojne sablje, pa razmislite kako ćete postupiti!"[1063] Halid se brinuo da poduzme mudre korake. Nije se ni bojao, niti plašio neprijatelja. Na bojnom polju uvijek je bio na oprezu bojeći se da ga neprijatelj ne iznenadi napadom i podmuklim potezima. Halida, radijallahu anhu, opisali su kao onoga koji na bojnom polju "nije spavao, niti je drijemao, niti je zanoćivao osim u punoj borbenoj spremi i uvijek je znao sve o svom neprijatelju".[1064]

U borbi protiv Musejleme, prije bitke kod Akrebe, u izvidnicu je poslao Muknifa b. Zejda Hajla i njegovog brata da skupljaju neophodne podatke za bitku. Došlo je vrijeme za raspoređivanje stvari u njegovoj vojsci. Situacija je bila veoma opasna te je bilo neophodno preduzeti sve potrebne mjere. Nosilac zastave u ovoj bitki bio je Abdullah b. Hafs b. Ganim, a poslije njega bajrak je preuzeo Salim[1065], štićenik Ebu Huzejfe. Bilo je poznato da se ljudi bore dok su zastave uzdignute, kao što kažu Arapi, a ako padnu zastave, padaju i oni. Na čelo vojske u ovoj bitki Halid je postavio Šerahbila b. Hasenu, a vojsku je podijelio na pet dijelova: na čelu je bio Halid Mahzumi, na desnoj strani Ebu Huzejfa, na lijevoj Šudža', u sredini Zejd b. Hattab, Usama b. Zejd bio je predvodnik konjice, a Za'naa je postavio na zaleđe gdje su se nalazili šatori i žene.[1066] Ovo je bio zadnji raspored vojske prije bitke.

1062 Ahmed Nevfel, *El-Harbun-nefsijja*, str. 144–145.

1063 Ahmed Nevfel, *El-Harbun-nefsijja*, 2/145; Muhammed Feredž, *Fennu idaretil-ma'reketi*, str. 138 i 140.

1064 Atum, *Hareketur-ridda*, str. 199.

1065 Atum, *Hareketur-ridda*, str. 200.

1066 Atum, *Hareketur-ridda*, str. 200.

Četvrto: Presudna bitka

Kada su vojske krenule jedna prema drugoj, Musejlema reče svojim sljedbenicima: "Danas je dan ljubomore. Ako danas izgubite, vaše će žene biti zarobljene i udavane protiv svoje volje. Borite se za svoj plemeniti rod i zaštite svoje žene!"[1067]

Halid je vodio muslimansku vojsku sve dok nije stigao do jednog brežuljka s kojeg je mogao vidjeti cijelu Jemamu, te je tu i postavljen njegov logor. Zastava muhadžira bila je u rukama Salima, štićenika Ebu Huzejfe, dok je zastava ensarija bila u rukama Sabita b. Kajsa b. Šemmasa, a ostali Arapi nosili su svoje zastave. Mudža' b. Murara ostao je vezan u šatoru, a čuvala ga je Ummu Temim, Halidova supruga. Kada su se sukobile vojske muslimana i nevjernika, u prvom dijelu nevjernici su uspjeli da razbiju redove muslimanske vojske. Vojnici iz plemena Benu Hanifa došli su do šatora Halida b. Velida želeći da ubiju Ummu Temim. Međutim, zaštitio ju je Mudža' kazavši da je ona dobra žena. U ovom prvom dijelu bitke ubijen je Redždžal b. Unfuva, Allah ga prokleo, a ubio ga je Zejd b. Hattab. Ashabi počeše jedni druge bodriti, a Sabit b. Kajs b. Šemmas reče: "Loše li je ono na što se naviknuli vaše suparnike!" Zatim su povikali sa svih strana: "Halide, spasi nas!" Vojnici iz plemena Benu Hanifa žestoko su se borili, kao nikada do tada. Ashabi su ponovo počeli jedni druge bodriti govoreći: "O, vi koji ste naučili suru El-Bekara, danas je kraj sihra!" Sabit b. Kajs, koji je nosio zastavu ensarija, ukopao je svoje noge u zemlju do pola potkoljenica, nakon što ih je namazao i umotao u ćefine. Tu je ostao i čvrsto se borio sve dok nije ubijen. Muhadžiri rekoše Salimu, Ebu Huzejfinom štićeniku: "Zar se ne bojiš da će nas napasti s tvoje strane?" "Kako bih samo bio ružan čuvar Kur'ana ako bi se to desilo!", odgovori on. Zejd b. Hattab reče: "O, ljudi, stisnite zube i udarite na neprijatelja i krenite naprijed! Tako mi Allaha, neću progovoriti dok ih Allah ne porazi ili dok ne sretnem Allaha pa da Mu se obratim sa svojim dokazima!" Nakon toga, poginuo je kao šehid, radijallahu anhu. Ebu Huzejfa je rekao: "O, čuvari (hafizi) Kur'ana, uljepšajte Kur'an svojim djelima!" Borio se protiv neprijatelja dok ih nisu odbili, a zatim je poginuo, radijallahu anhu.

[1067] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/328.

I Halid b. Velid žestoko se borio dok ih nije prestigao i ušao među njihove redove. Želio je ubiti Musejlemu. Izašao je i promatrao kako da dođe do njega i ubije ga. Zatim se vratio, stao između dvije skupine te pozvao na dvoboj rekavši: "Ja sam sin Velida Aveda, ja sam sin Amirov i Zejdov!" Zatim je počeo uzvikivati muslimanski slogan, koji je tih dana glasio: "Allahu, smiluj se Muhammedovom ummetu!" Ko god je došao da se bori protiv njega, Halid ga je ubio, niko se pred njim nije pojavio a da ga nije sasjekao.

Kolo sreće okrenulo se ka muslimanima. Halid se približio Musejlemi i predložio mu da se vrati u istinu. Međutim, šejtan je Musejlemin vrat okretao lijevo-desno i on ništa nije prihvatao. Kad god bi se Musejlema i približio predloženom, šejtan bi ga udaljio. Nakon toga, i Halid se udaljio od njega.

Halid je napravio razliku između muhadžira, ensarija i ostalih Arapa (beduina). Svi su se borili pod svojom zastavom kako bi znali odakle im dolazi poraz. Muslimani su tog dana bili strpljivi kao nikada do tada. Nisu prestajali napadati na neprijateljske položaje sve dok im Allah nije dao pobjedu, a neprijatelj pobjegao glavom bez obzira. Muslimani su nastavili ići za njima i ubijali su ih gdje god su ih stigli. Tako su ih pratili dok nisu ušli u Bašču smrti. Zapovjednik Jemame, Muhakkem b. Tufejl, pokazao im je da uđu u nju, a tamo se nalazio Allahov neprijatelj Musejlema, Allah ga prokleo. Abdurrahman b. Ebu Bekr sustigao je Muhakkema b. Tufejla i pogodio ga strijelom u vrat dok se on obraćao svom narodu. Vojnici plemena Benu Hanifa zatvorili su se u Bašču smrti, a ashabi su je okružili.[1068]

[1068] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/329.

Peto: Nesvakidašnja herojstva

1. Bera b. Malik rekao je:

"O, skupino muslimana, preko zida me ubacite u Bašču smrti!" Nosili su ga na svojim štitovima, a zatim su ga kopljima podigli i preko zida prebacili na neprijatelja. Nije se prestajao boriti s neprijateljem oko ulazne kapije sve dok je nije otvorio. Muslimani su ušli u Bašču smrti na vrata koja je Bera otvorio. Oni koji su ušli pootvarali su ostala vrata, te su opkolili neprijatelja. Otpadnici tada shvatiše da im je došao kraj, da je došla istina, a da je propala njihova zabluda zbog koje su se borili.[1069]

2. Smrt Musejleme el-Kezzaba

I tako muslimani stigoše do Musejleme, Allah ga prokleo. Zatekli su ga kako stoji u prosjeku na zidu. Od ljutine nije mogao da razmišlja. Kada bi ga šejtan obuzeo, zapjenio bi toliko da mu je pjena izlazila na usta. U tom trenutku prišao mu je Vahši b. Harb, štićenik Džubejra b. Mut'ima (Hamzin, radijallahu anhu, ubica), i pogodio ga svojim kopljem, tako da mu je izašlo na drugu stranu, a zatim mu je pritrčao Ebu Dudžana Simak b. Hareša i sabljom ga sasjekao, tako da je Musejlema pao na zemlju. Jedna od žena iz dvorca povikala je: "O, vladaru naš! Ubi ga crni rob!"

Broj ubijenih otpadnika u Bašči smrti i u bitki iznosio je oko deset hiljada, a neki kažu i dvadeset jedna hiljada, dok se broj ubijenih muslimana kretao između pet i šest stotina vojnika, a Allah najbolje zna. Među ubijenima je bilo i poznatijih ashaba i uglednijih ljudi koje ćemo poslije spomenuti. Halid je izašao, a s njim i Mudža' b. Murara koji je bio u okovima. Halid mu je pokazivao ubijene kako bi mu rekao ko je Musejlema. Kada su naišli pokraj Redždžala b. Unfuva, Halid upita: "Je li ovo on?" "Ne, tako mi Allaha, ovaj je bolji od njega, ovo je Redždžal b. Unfuva", odgovori Mudža'. Sejf b. Amr kazuje: "Zatim su naišli pored žutog čovjeka malog nosa, pa Mudža' reče: "Ovo je on." "Allah vas je odvratio od dobra

---

[1069] Ševki Ebu Halil, *Hurubur-ridda*, str. 92. U sažetoj formi preuzeto iz: *El-Bidajetu ven-nihaja*.

zbog slijeđenja ovog čovjeka", reče Halid. Nakon toga, Halid je poslao konjanike oko Jemame da sakupe sve što je ostalo od imetka i robova.[1070]

3. Ebu Akil, Abdurrahman b. Abdullah el-Belevi el-Ensari el-Evsi

Ebu Akil je bio među prvim vojnicima koji su ranjeni na dan bitke na Jemami. Ustrijeljen je strijelom koja ga je pogodila između plećki i srca. Izvadio je strijelu, nakon čega mu je oslabila lijeva strana tijela, te su ga odnijeli u muslimanski logor. Kada se bitka razbuktala i muslimani se povukli do svog logora, povrijeđeni i slabi Ebu Akil čuo je Ma'na b. Adijja kako ispred svoga naroda doziva: "O, ensarije! Allah, Allah! Napadnite neprijatelja!" Ebu Akil ustade želeći da se pridruži svojim sunarodnjacima, a neki muslimani mu rekoše: "O, Ebu Akile, nije za tebe borba!" "Ali pozvao me je po imenu", reče Ebu Akil. "Rekao je: 'o, ensarije', a ne: 'o, ranjenici'", rekoše mu. Ebu Akil reče: "Ja sam ensarija, ja ću se odazvati pa makar pužući!" Ebu Akil se potom opasao, uzeo sablju u desnu ruku te stao uzvikivati: "O, ensarije, napadnite kao na dan Hunejna!" Svi su se okupili i zajedno, kao jedna duša, u dobrom raspoloženju krenuli na neprijatelja tražeći šehadet ili pobjedu. Borili su se tako sve dok neprijatelja nisu otjerali u Bašču smrti.

U toku ovog napada Ebu Akilu je odsječena ruka iz ramena, a na njegovom je tijelu bilo još četrnaest smrtnih rana. Dok je ležao u zadnjim trenucima života, pokraj njega je naišao Ibn Omer i rekao: "O, Ebu Akile!" "Odazivam ti se!", jedva odgovori Ebu Akil, a zatim upita: "Ko je pobijedio?" Ibn Omer reče: "Raduj se, ubijen je Allahov neprijatelj!" Tada je Ebu Akil podigao kažiprst prema nebu zahvaljujući Allahu na tome. Omer, radijallahu anhu, o njemu je rekao: "Allah mu se smilovao, nije prestajao tražiti šehadet i doista je bio jedan od najodabranijih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba."[1071]

4. Nusejba bint Ka'b el-Mazinijja el-Ensarijja

Kada se Halidova vojska uputila ka Jemami, i Nusejba je krenula i zajedno s njima učestvovala u borbama. Zavjetovala se da neće ostaviti svoje

[1070] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/330.

[1071] Ševki Ebu Halil, *Hurubur-ridda*, str. 93–94, preuzeto iz: *Iktifau*, 2/13.

oružje sve dok lažljivac iz plemena Benu Hanifa ne bude ubijen. Allahovom dobrotom, i ispunila je svoj zavjet. U Medinu se vratila s dvanaest rana nanesenih kopljem ili sabljom. Sve te rane podigle su čast ove ashabijke, borca na Allahovom putu, koja je ženama ostavila odličan primjer kako se brani vjera i akida. Ova je žena podnijela ono što obično žene poput nje, domaćice, nisu u stanju podnijeti. Nakon ove bitke, Halid b. Velid, radijallahu anhu, posebno se brinuo o njoj. Nusejba, radijallahu anha, rekla je: "Kada se završila borba i kada sam se vratila kući, Halid mi je poslao liječnika koji me je liječio uzavrelim uljem. To mi je, tako mi Allaha, bilo teže od rana! Halid me mnogo obilazio i zalagao se za mene. Bio je nam je dobar prijatelj. Priznavao je naše pravo i pridržavao se Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, oporuke u ophođenju prema nama."[1072]

Šesto: Šehidi bitke na Jemami

1. Sabit b. Kajs b. Šemmas, čiju je oporuku ispunio Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslije njegove smrti

Njegovo je ime Ebu Muhammed Hatib el-Ensari, a također su ga zvali Hatibu en-Nebijji. U vjerodostojnim predajama potvrđeno je da ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao šehadetom, da će poginuti na Allahovom putu. Ubijen je na dan bitke na Jemami dok je u svojim rukama nosio zastavu ensarija. Jedan musliman usnio je Sabita b. Kajsa koji mu je rekao: "Jučer, kada sam ubijen, pokraj mene je naišao jedan musliman, te je sa mene skinuo moj skupocjeni pancir. Taj čovjek se nalazi na kraju logora. Kod njegove kuće nalazi se veoma visok konj. Preko pancira je stavio komad odjeće, a na odjeću sedlo. Idi Halidu i reci mu da naredi nekome da donese moj pancir. Kada se vratiš u Medinu, idi do halife Ebu Bekra, radijallahu anhu, i reci mu da imam toliko i toliko duga, da imam toliko i toliko imetka, i da puštam svoga roba. Nemoj slučajno da sebi kažeš da je ovo samo san i da ga zaboraviš!" Čovjek koji je usnio san dalje kazuje: "Zatim sam otišao kod Halida i uputio ga gdje se nalazi pancir te ga je i pronašao kako je bilo opisano. Zatim sam otišao Ebu Be-

---

[1072] *El-Ensaru fil-asrir-rašidi*, str. 190.

kru, radijallahu anhu, i obavijestio ga o svemu šta se dogodilo. Ebu Bekr, radijallahu anhu, ispunio je njegovu oporuku koju je ostavio poslije smrti." Ne poznajemo nikoga čija je oporuka ispunjena poslije smrti osim Sabita b. Kajsa b. Šemmasa.[1073]

2. *Zejd b. Hattab*

On je brat Omera, radijallahu anhu, po ocu. Bio je stariji od Omera i među prvima je prihvatio islam. Učestvovao je u Bitki na Bedru i ostalim bitkama koje su se desile poslije nje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio ga je s Ma'nom b. Adijjem el-Ensarijem. Obojica su pali kao šehidi u bitki na Jemami, radijallahu anhuma. U bitki na Jemami nosio je zastavu muhadžira i nije prestajao napredovati s njom sve dok nije ubijen. Zatim je zastavu podigao Salim, Ebu Huzejfin štićenik. U toj bitki Zejd je ubio Redždžala b. Unfuvu, koji se još zvao i Nehar. Redždžal je bio prihvatio islam i naučio suru El-Bekara, a zatim se odmetnuo od islama. Vratio se u svoj narod i potvrdio ono što je Musejlema propagirao. Posvjedočio mu je da je poslanik i tako bio uzrokom velike smutnje, veće i od smutnje samog Musejleme. Allah je htio da bude ubijen od Zejdove, radijallahu anhu, ruke. Zejda je ubio čovjek po imenu Ebu Merjem el-Hanefi. Nakon bitke na Jemami, Ebu Merjem je prihvatio islam te je otišao kod Omera, radijallahu anhu, i rekao mu: "O, vođo pravovjernih, zaista je Zejda Allah počastio mojom rukom, a nije me upropastio njegovom." U predajama se navodi da je Zejda ubio Selema b. Sabih, sin Ebu Merjeminog amidže. Ovo je mišljenje Ebu Omer smatrao ispravnijim te je rekao: "Zato što je Omer zatražio presudu za Ebu Merjema, što nije dokaz za ono što se desilo ranije." Kada je dobio vijest o smrti svoga brata, Omer, radijallahu anhu, rekao je: "Prestigao me u dva dobra: prihvatio je islam prije mene i poginuo je kao šehid prije mene." Kada je uzimao njegovo naslijeđe, Omer, radijallahu anhu, rekao je Mutemmimu b. Nuvejri: "Da znam sastavljati stihove, rekao bih što i ti." Na to mu Mutemmim reče: "Da je moj brat na onaj svijet otišao kao što je tvoj, ne bih uopće tugovao." Omer mu odgovori: "Niko mi nije izrazio saučešće ovako kao što si ti." Omer, radijallahu anhu, govorio je: "Nikada se nisam prisjetio djetinjstva a da me nije podsjetilo na Zejda, radijallahu anhu."[1074]

[1073] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/339.

[1074] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/340.

3. *Ma'n b. Adijj el-Belevi*

Zvao se Ibn El-Džad b. Adžlan b. Dabia el-Belevi i bio je brat Asima b. Adijja i saveznik plemena Benu Amr b. Avfa, a bio je i učesnik prisege na Akabi. Učestvovao je u bitkama na Bedru, Uhudu, hendeku i ostalim bitkama. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio ga je sa Zejdom b. Hattabom, radijallahu anhu. Obojica su pali kao šehidi u bitki na Jemami, radijallahu anhuma. Ma'n b. Adijj imao je značajnu ulogu prilikom Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, ljudi su plakali i govorili: "Tako nam Allaha, voljeli smo da smo prije njega umrli i bojimo se da u sumnju ne upadnemo nakon njega." Ma'n b. Adijj je rekao: "Ali, ja volim da ne umrem prije njega, kako bih svjedočio njegovu istinitost poslije njegove smrti, kao što sam to činio dok je bio živ."[1075]

4. *Abdullah b. Suhejl b. Amr*

Abdullah b. Suhejl b. Amr b. Abdušems b. Abduvud el-Kureši el-Amiri bio je od onih koji su prihvatili islam u njegovoj ranoj fazi. Činio je hidžru i bio je ugnjetavan zajedno s ostalim muslimanima u Meki. Na dan Bitke na Bedru, s mušricima je krenuo do Bedra. Kada su stigli, prebjegao je muslimanima i borio se zajedno s njima. Ubijen je na dan bitke na Jemami. Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, obavljao hadž, obišao je njegovog oca i izrazio mu saučešće zbog Abdullahove smrti. Suhejl mu reče: "Doprlo je do mene da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Šehid će se zalagati za sedamdeset članova svoje porodice'[1076], pa se nadam da će početi od mene."[1077] Suhejl b. Amr, radijallahu anhu, odigrao je veliku i značajnu ulogu u Meki nakon što se proširila vijest o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Većina stanovnika Meke htjela je i željela napustiti islam. Čak se od njih uplašio i skrivao namjesnik Meke Attab b. Usejd. Međutim, Suhejl b. Amr stao je pred njih, zahvalio se Allahu i pohvalio Ga, spomenuo Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, smrt i rekao: "Ta vijest je samo još više ojačala islam, pa ko nam se suprotstavi, ubit ćemo ga." Ljudi se

---

[1075] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/343–344.

[1076] Ebu Davud, *Sunen*, 2522.

[1077] Zehebi, *Tarih*, str. 61.

smiriše i odustaše od svoje namjere, nakon čega i Attab izađe među njih. Ovo je slučaj na koji je htio ukazati Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je Omeru b. Hattabu, nakon što je Suhejl bio zarobljen na Bedru, rekao: "Možda će jednog dana zauzeti stav zbog kojeg se neće koriti."[1078]

5. *Ebu Dudžana Simak b. Harš*

Na dan bitke na Bedru nosio je crveni turban. Spominje se da ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio s Utbom b. Gazvanom. Na dan Bitke na Uhudu ostao je čvrst, s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, davši mu prisegu na smrt. Bio je jedan od onih koji su učestvovali u ubistvu Musejleme el-Kezzaba. Tog dana je i sam pao kao šehid. Zejd b. Eslem rekao je: "Uveden sam kod Ebu Dudžane dok je ležao, a lice mu je blistalo." Prisutni su ga upitali: 'Šta ti je sa licem pa blista?', a on je odgovorio: 'Od svih mojih djela ni za što nisam siguran osim za dvije stvari: prva je da nikada nisam pričao o onome što me se ne tiče, a druga je da je moje srce bilo čisto prema drugim muslimanima.'"[1079] Na dan bitke na Jemami bio je jedan od najvećih heroja u muslimanskim redovima. Ubacio se u Bašču smrti u kojoj je slomio nogu. Tako slomljene noge borio se dok nije ubijen, radijallahu anhu.[1080]

6. *Abbad b. Bišr*

Abbad je bio jedan od istaknutih ashaba. Živio je četrdeset pet godina i on je čovjek čiji je štap osvijetlio noć kada se vraćao svojoj kući od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[1081] Abbad je prihvatio islam posredstvom Musaba b. Umejra. Zajedno s ostalim muslimanima učestvovao je u ubistvu Ka'ba b. Ešrefa.[1082] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio ga je za sakupljača zekata iz plemena Muzejna i Benu Sulejm. Također, bio je lični čuvar Poslanika, sallallahu alejhi vellem, u Bitki na Tebuku. U bitki na Jemami borio se žestoko i hrabro. Bio je jedan od najhrabrijih boraca.

[1078] *Tertib ve tehzib El-Bidaje ven-nihaja: Hilafetu Ebi Bekr*, str. 82.

[1079] Zehebi, *Ahdul-hulefair-rašidina*, str. 70.

[1080] Zehebi, *Ahdul-hulefair-rašidina*, str. 71.

[1081] Buhari, *Sahih*, br. 3805.

[1082] Buhari, *Sahih*, br. 4037.

Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "S trojicom ensarija niko se nije mogao porediti po značaju i vrijednosti. Svi su bili iz plemena Benu Abdulešhel: Sa'd b. Muaz, Usejd b. Hudajr i Abbad b. Bišr." Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je noću u mojoj kući te je začuo glas Abbada b. Bišra, pa je upitao: 'Aiša, je li to glas Abbada?' 'Da', rekla sam. On reče: 'Allahu moj, smiluj se Abbadu!'"[1083] Pao je kao šehid u bitki na Jemami.

Ebu Seid el-Hudri, govoreći o njemu, prenio nam je: "Kada smo krenuli iz Buzahe, čuo sam ga da govori: 'Ebu Seide, sinoć sam sanjao kao da su mi se nebesa otvorila pa se onda nada mnom zatvorila, pa sam to protumačio kao smrt na Allahovom putu – šehadet.' 'Tako mi Allaha, samo si hajr vidio!'[1084], odgovorih. Na dan bitke na Jemami zabilježeni su neki od njegovih velikih podviga. Stao je na jedan brežuljak, a zatim najjače što je mogao počeo uzvikivati: 'Ja sam Abbad b. Bišr, o, ensarije, o, ensarije, ovamo, ovamo!' Svi mu se odazvaše i krenuše prema njemu govoreći: 'Odazivamo ti se...!' Zatim je slomio korice svoga mača, a i ensarije slomiše korice svojih mačeva, a zatim izgovori iskrenu rečenicu: 'Slijedite me!' Krenuli su i tjerali poraženo pleme Benu Hanifa i tako ih progonili sve dok ih nisu utjerali u Bašču smrti i opkolili je."[1085] Kada su muslimani uspjeli provaliti vrata Bašče, svoj je pancir okačio na vrata, a zatim isukanog mača ušao izazivajući ih. Borio se tako sve dok nije pao kao šehid. Poginuo je u četrdeset petoj godini života. Od mnoštva zadobivenih rana nisu ga mogli prepoznati osim po jednom ožiljku koji je imao na tijelu.[1086]

Njegova herojstva na dan bitke na Jemami toliko su se pročula da je prilikom govora o junaštvu uziman za primjer.[1087] Pleme Benu Hanifa uvijek se sjećalo Abbada b. Bišra. Kada bi na nekom čovjeku vidjeli mnogo rana, govorili bi: "Ovaj je izranjavan kao Abbad b. Bišr."[1088]

U borbama protiv otpadnika od vjere ensarije su zabilježile velike podvige, kakvima nema premca, a posebno u bitki na Jemami. O hrabro-

---

[1083] Buhari, *Sahih*, br. 2655.

[1084] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/234.

[1085] Ibn Hubejš, *El-Gazevati*, 1/121.

[1086] Kelai, *El-Iktifau*.

[1087] *El-Ensaru fil-asrir-rašidi*, str. 186.

[1088] *El-Iktifau*, 3/53.

sti, borbenosti i strpljenju ensarija na dan bitke na Jemami svjedočio je i Mudža' b. Merara el-Hanefi kod Ebu Bekra, radijallahu anhu. Rekao je: "Zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nisam vidio strpljivije ljude na udarcima sablje niti iskrenije borce od ensarija... Vidio sam ih kako mrtvi leže dok sam s Halidom b. Velidom, radijallahu anhu, obilazio poginule pokazujući mu pripadnike plemena Benu Hanifa." Ebu Bekr, radijallahu anhu, toliko je zaplakao da mu se brada pokvasila.[1089]

7. *Tufejl b. Amr ed-Devsi el-Ezdi*

Ovaj vrli ashab poginuo je na Jemami. Bio je častan, pjesnik i veoma pametan i razborit čovjek. Prije pogibije usnio je san o kojem je rekao: "Izašao sam, a sa mnom i moj sin Amr. Zatim sam vidio da mi je glava obrijana i da mi je iz usta izletjela ptica i kao da me je neka žena ubacila u svoje stidno mjesto. Brijanje glave protumačio sam kao odsijecanje glave, pticu sam protumačio kao svoju dušu, a žena je zemlja u koju ću se ukopati." Pao je kao šehid u bitki na Jemami.[1090]

U ovoj presudnoj bitki poginulo je mnogo muhadžira i ensarija.

Iako su bili sretni zbog pobjede muslimana nad otpadnicima od vjere, Medinjani su u isto vrijeme i plakali za svojim šehidima. Samo u bitki na Jemami poginulo je hiljadu i dvije stotine muslimana, među njima i veliki broj prvaka ashaba i mnogi hafizi Kur'ana, njih četrdeset. Srce Medine obuzela je tuga, a suze su prekrile radosne osmijehe zbog pobjede. Prsa su se stegla, a ovo iskušenje teško je palo na srca vjernika, toliko teško da su odsustvo i gubitak ljudi zasjenili radost pobjede muslimana. Međutim, to je osnažilo njihov iman i duboko u njima razvilo i učvrstilo još veće povjerenje i ubjeđenje.[1091]

[1089] *El-Iktifau*, 3/65.

[1090] Zehebi, *Ahdul-hulefair-rašidina*, str. 62–63.

[1091] *Es-Siddiku evvelul-hulefai*, str. 117.

Sedmo: Varka Mudža'a b. Murare, Halidova ženidba njegovom kćerkom i dopisivanje između Halida i Ebu Bekra, radijallahu anhuma

1. Varka Mudža'a b. Murare

Poslije pobjede muslimana u Bašči smrti, Halid b. Velid, radijallahu anhu, poslao je konjanike oko Jemame da sakupe sve što je ostalo od imetka i robova. Nakon toga, odlučio je napasti dvorce u kojima nije bilo nikoga osim žena, djece i staraca. Međutim, Mudža' ga je prevario i rekao mu: "Oni su puni vojnika, dopusti mi da s njima sklopim pomirenje." Halid, radijallahu anhu, dopustio mu je kada je vidio koliko su muslimanski vojnici umorni i oslabljeni od mnoštva borbi koje su tih dana vodili. Mudža' je rekao: "Sačekaj dok odem i sklopim primirje." "Idi", reče Halid. Mudža' je otišao i naredio ženama da obuku željezne pancire i da se takve pokažu na vrhu dvorca. Halid je odjednom ugledao vrhove dvoraca prepune ljudi te je pomislio da su to vojnici kao što je Mudža' i rekao. Sačekao je da se sklopi primirje pa ih je pozvao da prihvate islam, što svi do zadnjeg i učiniše, i tako se vratiše Istini. Halid, radijallahu anhu, vratio im je neke njihove zarobljenike, dok je ostale odveo Ebu Bekru, radijallahu anhu, u Medinu. Alija b. Ebu Talib uzeo je jednu od robinja koja mu je rodila sina Muhammeda, koji je bio poznat kao Muhammed b. El-Hanefijja, radijallahu anhu.[1092]

Bitka na Jemami odigrala se jedanaeste godine po Hidžri, dok Vakidi i ostali kažu da se odigrala dvanaeste godine po Hidžri. U obzir možemo uzeti oba mišljenja jer je bitka počela jedanaeste, a završila se dvanaeste godine po Hidžri.[1093]

2. Halidova ženidba kćerkom Mudža'a b. Murare i dopisivanje između Halida i Ebu Bekra, radijallahu anhuma

Nakon što su postigli primirje, Halid, radijallahu anhu, tražio je od Mudža'a da ga oženi svojom kćerkom. Mudža' mu reče: "Polahko, tvoj

---

[1092] *Tertib ve tehzib El-Bidajetu ven-nihaja: Hilafetu Ebi Bekr*, str. 115.

[1093] *Tertib ve tehzib El-Bidajetu ven-nihaja: Hilafetu Ebi Bekr*, str. 115.

pretpostavljeni će te ukoriti, a moja će kćerka biti s tobom!" "Čovječe, oženi me svojom kćerkom!", reče Halid. I tako ga je Mudža' oženio svojom kćerkom.[1094]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, u pismu koje je Halidu poslao po Selemi b. Vakšu, naredio je da, ako mu Allah dadne pobjedu, ubije svakog punoljetnog pripadnika plemena Benu Hanifa do kojeg dospije. Međutim, Halid to nije učinio, nego je s njima sklopio sporazum i ostavio ih.[1095]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, svakodnevno je iščekivao vijesti iz Jemame. Jedne večeri je sa skupinom muhadžira i ensarija izašao u predgrađe Medine očekujući Halidovog izaslanika. Kada je tamo stigao, došao je Halidov izaslanik Ebu Hajsema en-Nedždžari, radijallahu anhu, pa kada ga Ebu Bekr, radijallahu anhu, ugleda, upita: "Kakvo si stanje ostavio iza sebe, Ebu Hajseme?" "Ostavio sam dobro, zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem", reče on. "Allah nam je dao da oslobodimo Jemamu, a ovo je pismo koje ti šalje Halid." Ebu Bekr, radijallahu anhu, učini sedždu zahvalnosti Allahu na toj pobjedi te upita: "Reci mi o borbi, kakva je bila?" Ebu Hajsema počeo mu je objašnjavati Halidove poteze prije borbe i taktiku koju je koristio u borbi, te kako je rasporedio svoje vojnike i ko je od ashaba preselio kao šehid. Ebu Hajsema reče: "Bili smo savladavani od strane Arapa, oni su nas izdali. Pretvarali su se, tako da smo imali lijepo mišljenje o njima."[1096]

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, saznao da se Halid oženio, napisao mu je: "Sine Ummu Halida, toliko imaš vremena da se ženiš, a oko tebe je krv hiljadu i dvije stotine muslimana koja se još nije osušila. Zatim, Mudža' te je prevario i sklopio s tobom primirje za svoj narod nakon što si ih bio nadjačao."[1097] Uprkos ovom žestokom ukoru koji je Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao Halidu zbog sklapanja primirja s Mudža'om i ženidbe njegovom kćerkom, on mu je po Ebu Berzi el-Eslemiju poslao odgovor u kojem je svoje stavove i postupke opravdao na jedan veoma jasan i ra-

---

[1094] *Es-Siddiku evvelul-hulefai*, str. 110.

[1095] *El-Kamil*, 2/38.

[1096] Ševki Ebu Halil, *Hurubur-ridda*, str. 97.

[1097] *Hurubur-ridda*, str. 97, preuzeto iz: *El-Iktifau*, 2/14.

cionalan način.[1098] U pismu je stajalo: "Tako mi Allaha, nisam se oženio dok nismo završili sa slavljem i dok se stvari u mjestu nisu stabilizirale, a oženio sam se iz utjecajne porodice, tako da sam čak iz Medine išao da od njega zaprosim njegovu kćerku, ne bih imao ništa protiv. Nemoj misliti da sam prosidbu silom uradio. Ako si moju ženidbu zbog vjere ili dunjaluka prezreo, ugodio bih ti. Što se tiče načina mog žaljenja za ubijenim muslimanima, tako mi Allaha, da tuga održava žive ili oživljava mrtve, moja bi tuga održala žive i oživila mrtve. Toliko sam srljao naprijed da sam izgubio nadu u život i bio sam siguran u smrt. Što se tiče prevare Mudža'a, nikada nisam pogriješio u svom mišljenju, a nisam znao skrivene stvari. Allah je muslimanima dao dobro, dao im da naslijede ovu zemlju, a završnica pripada bogobojaznima."[1099]

Kada je primio i pročitao Halidovo pismo, Ebu Bekr, radijallahu anhu, malo se smirio. Nekolicina Kurejšija, među kojima je bio i Ebu Berza el-Eslemi, stala je na Halidovu stranu, braneći ga i nalazeći opravdanje za to što je učinio. Ebu Berza je rekao: "Zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Halid se ne opisuje svojstvima kukavice ili izdajnika. Mnogo se trudio ne bi li preselio kao šehid i bio je strpljiv dok mu nije došla pobjeda. Primirje je sklopio iz svoje želje, a nije pogriješio što je s njima primirje ugovorio. Na vrhovima tvrđava vidio je muškarce koji su ustvari bile prerušene žene." Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Istinu si rekao! Doista su ove tvoje riječi, pored Halidovog pisma, dovoljno opravdanje."[1100]

U Halidovom pismu koje je poslao Ebu Bekru primjećujemo nekoliko činjenica kojima je branio svoje stanovište, a neke od njih jesu sljedeće:

1. Oženio se tek onda kada je izvojevao pobjedu i kada se situacija u tom mjestu u potpunosti smirila.

2. Postao je zet jednom od najutjecajnijih i najpriznatijih ljudi u svom plemenu.

3. Nije se nimalo namučio, niti ga je išta koštalo to što se oženio.

4. Ova ženidba nije imala nikakvu vjersku niti dunjalučku prepreku.

[1098] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 233.

[1099] Ševki Ebu Halil, *Hurubur-ridda*, str. 98, preuzeto iz: *El-Iktifau*, 2/15.

[1100] *Hurubur-ridda*, str. 98.

5. Iz ovog postupka saznajemo da nije bilo zabranjeno sklapanje braka zbog tuge za mnoštvom muslimana koji su ubijeni u ovoj bitki, jer žalost ne ostavlja ljude u životu, niti oživljava mrtve.

6. Ispred borbe na Allahovom putu Halid nije stavljao ništa, pa ni ženidbu. Na tom putu uložio je sav svoj trud i između njega i smrti nije bilo nikakve prepreke.

7. U dogovoru koji je sklopio s Mudža'om nastojao je postići maksimalno dobro za muslimane, iako mu Mudža' nije prenio pravu sliku o stanju svoga naroda. Njegovo opravdanje bilo je da je on obični čovjek i da ne poznaje gajb. U svakom slučaju, na kraju je pobjeda pripala muslimanima i zavladali su područjem plemena Benu Hanifa. Ostatak plemena se bez borbe vratio islamu. Na osnovu svega ovoga, njegova ženidba kćerkom Mudža'a bila je prirodna stvar i Halidu se na tome ne može ništa prigovoriti. Nije istina da je taj brak bio rezultat njegove opčinjenosti Mudža'om i ljubomore za svoj narod i nije istina da je zbog toga htio da mu postane zet i tako se poveže s Mudža'om. Bilo mu je drago da učvrsti vjersku vezu s vezom porijekla[1101], kao što Akkad kaže: "Halid nikada nije davao prednost, niti je dovodio u istu ravan vjersku vezu s bilo kojom drugom vezom."[1102]

Metoda pomoću koje dr. Muhammed Husejn Hejkel opravdava Halida, radijallahu anhu, potpuno je neprihvatljiva jer dolazi u koliziju s islamskim propisima. Hejkel je rekao: "Ko ili šta će biti kćerka Mudža'a na proslavama zbog pobjede koje se moraju organizirati u čast Halidu?! Ona nije ništa drugo do kurban koji se stavlja pod noge ovome velikom talentiranom osvajaču koji je Jemamu natopio krvlju ne bi li se očistila od nečistoće."[1103]

Ove riječi opisuju Halida, plemenitog ashaba, kao da je Ahil, Hektor ili Agamemnon, vojskovođa u Trojanskom ratu, od koji se nijedan nije borio osim kada bi se u njega prstom uprlo, ili kada bi mu se ponudile velike nagrade, odnosno oni se bore samo radi primata i mjesta u društvu. Halid je opisan kao jedan od arapskih kipova na koje se prolijeva krv žrtava prinesenih u njihovu čast, opisan je kao božanstvo Nila za koje su Egipćani

[1101] Abkarijjetu Halid (*El-Abkarijjatul-islamijja*), str. 922.

[1102] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 235.

[1103] *Es-Siddiku Ebu Bekr*, str. 157.

smatrali da im neće dati dobro dok mu kao žrtvu ne prinesu najljepše djevojke Egipta. Da Allah sačuva Ebu Sulejmana, i prije i poslije, od ovakve duše i svijesti! Halid, radijallahu anhu, bio je vjernik koji je vjerovao da je samo Allah Bog, nije se borio ni radi čega drugog osim da Allahova riječ bude gornja i za to nije tražio nagradu niti zahvalu ni od jednog od Allahovih stvorenja. Također je neprihvatljivo mišljenje generala Ekrema u objašnjavanju prigovora i pokuda koje su izrečene na račun Halida u pogledu sklapanja braka u ratu protiv odmetnika. On to objašnjava, kako je rekao, kao požude Halidovog tijela koje su mu donijele mnogo nevolja s ljepoticama Arabijskog poluotoka[1104], opisujući Halida kao ženskaroša. Međutim, Halid nije želio ništa drugo do borbu i pogibiju na Allahovom putu, a sve ostalo su lažna obrazloženja koja stvari objašnjavanju daleko od prirodnih okolnosti, činjenica i provjerenih vijesti i dokaza.[1105]

Halid, radijallahu anhu, borio se radi vjere, tražeći svoju nagradu od Uzvišenog Allaha. Lično je napadao na utvrde i neprijatelja i za njega je rečeno da ima strpljenje mačke i skok lava.[1106] Ni u jednoj bitki nije ga bilo moguće vidjeti da zaostaje za svojim vojnicima. Uvijek i u svakoj bitki nalazili su ga ispred sebe. U bitki na Buzahi imao je veliku želju za borbom i jako je tjerao svog konja pa su mu rekli: "Allah, Allah! Ti si zapovjednik vojske, ti ne trebaš da ideš naprijed", a on je odgovorio: "Tako mi Allaha, znam šta hoćete da kažete, ali ne mogu da strpljivo čekam i bojim se poraza muslimana."[1107]

Također, u bitki na Jemami, kada se borba rasplamsala i kada je svega nekolicina vojnika iz plemena Benu Hanifa bila ubijena, Halid je istupio naprijed i pozvao na dvoboj. Ljude je pozivao njihovom sloganom koji je tog dana glasio: "Allahu, smiluj se Muhammedovom ummetu!" Niko mu se nije približio a da ga nije ubio, niti mu se šta ispriječilo a da ga nije sasjekao.[1108] Jako je želio pobjedu i koračao ka šehadetu na Allahovom putu.

Prepustimo Halidu, radijallahu anhu, da nam sam opiše borbu koja

---

[1104] *Sejfullah Halid b. Velid*, *Terdžemetul-amid er-rukn Subhi el-Džabi*, str. 20.

[1105] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 236.

[1106] Jakubi, *Tarih*, 2/108.

[1107] Sadik Ardžun, *Halid b. Velid*, str. 744.

[1108] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/329.

se odigrala između njega i jednog od Musejleminih vojnika u Bašči smrti: "Dok smo se borili, obuhvatio me jedan od vojnika. Obojica smo bili na konjima. Pali smo s konja i nastavili se hrvati na zemlji. Zatim me nožem počeo udarati tako da mi je nanio sedam rana, a i ja sam njega uspio raniti od čega je oslabio i pao pod mojim rukama. Od rana se nisam mogao pomaknuti, a i dosta sam iskrvario, ali je on prije mene dušu ispustio, na čemu se Allahu zahvaljujem."[1109] Halid, radijallahu anhu, pripadnicima plemena Benu Hanifa priznao je da su veoma jaki i odvažni borci. Rekao je: "Učestvovao sam u dvadeset bitaka i nisam vidio nijedan narod koji je strpljivije i izdržljivije podnosio udarce sablji, niti narod koji je jače udarao sabljom, niti narod koji je bio čvršći i postojaniji na bojnom polju od plemena Benu Hanifa na dan bitke na Jemami... Od rana se nisam mogao pomaknuti. Toliko sam srljao naprijed da sam izgubio nadu u život i bio sam siguran u smrt."[1110]

Osmo: Pokušaj atentata na Halida b. Velida i dolazak izaslanstva plemena Benu Hanifa kod Ebu Bekra, radijallahu anhu

1. Pokušaj atentata na Halida b. Velida

Uprkos tome što su stranputica i zabluda paganskog doba bile jasne i očigledne, od tog puta nije se odustajalo tako jednostavno. Zabluda je pagane održavala u životu i kad god bi se pred njima ukazala istina, žestoko bi se protiv nje borili i nikada nisu ostavljali borbeni mač dok u potpunosti ne bi bili vojno poraženi[1111], a u stanju primirja tražili su svaki mogući način da prekrše mirovni sporazum i počine izdaju. Dokaz za ovu moju teoriju nalazi se u primjeru Seleme b. Umejra el-Hanefija. Naime, nakon što je Halid b. Velid sklopio primirje s plemenom Benu Hanifa, Selema je pokušao izvršiti atentat na njega, a na to ga je navela velika mržnja i zavist koju je osjećao prema muslimanima. Kao dio politike odbijanja sklapanja

---

[1109] Sadik Ardžun, *Halid b. Velid*, str. 180.

[1110] Sadik Ardžun, *Halid b. Velid*, str. 180.

[1111] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 292.

primirja, isplanirao je atentat na Halida b. Velida, radijallahu anhu. Kada je prvi put uhvaćen, obećao je Benu Hanifi da više neće ni pokušati to učiniti, međutim, opet je prekršio ugovor i noću se izvukao iz sigurnog mjesta gdje su ga smjestili bojeći se njegove izdaje. Uputio se prema Halidovom logoru, ali stražari su ga primijetili i svi su krenuli za njim i uhvatili ga u jednom dijelu parka. Kada su ga stigli, isukao je sablju, ali ga oni opkoliše. On je sabljom prerezao vratne žile, pao u bunar i umro.[1112] Ovo je primjer paganskog inata i njihove borbe za odbranu neistine i zablude.[1113]

2. Delegacija plemena Benu Hanifa dolazi kod Ebu Bekra, radijallahu anhu

Kada je delegacija plemena Benu Hanifa stigla kod Ebu Bekra, radijallahu anhu, on im je rekao: "Citirajte nam nešto iz Musejleminog kur'ana." "Hoćeš li nam oprostiti, zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?", upitaše. "Naravno", odgovori Ebu Bekr. Oni rekoše: "Govorio je: 'O, žabo, kćerko dviju žaba, glava ti je u vodi, a rep u blatu, vodu nećeš zamutiti niti spriječiti onoga koji hoće da pije"; "Tako mi onih koje siju, i onih koje žanju, i onih koje viju žito, i onih koje melju brašno, i onih koje peku hljeb, i onih koje pare hljeb, i onih koje komadiće hljeba polijevaju lojem i maslom"; "Allah vas je učinio vrednijim od glodara, a nisu vas pretekle ni hijene, njive svoje zaštitite, siromahu pomozite i donosiocu smrtne vijesti se suprotstavite"[1114], navodeći još neke od sličnih izmišljotina koje ni mala djeca ne mogu prihvatiti. Prenosi se da im je Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao: "Teško vama, kuda vam je samo pamet odveo? Ovaj govor ne dolazi ni od Boga ni od poštenog čovjeka."[1115]

Historičari navode da se Musejlema poistovjećivao s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je tako jednom prilikom primio vijest da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pljunuo u bunar te mu se voda povećala, a on je pljunuo u bunar i voda je potpuno presušila. U drugoj predaji navodi se da je voda postala slana, pa se njome abdestio i tom

---

[1112] Taberi, *Tarih*, 4/117–118.

[1113] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 292–295.

[1114] Taberi, *Tarih*, 4/102–103.

[1115] Taberi, *Tarih*, 4/118; *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/331.

vodom zalio palmu koja se nakon toga osušila. Također, prenosi se da su mu jednom donijeli dva dječaka da ih blagoslovi prelazeći rukama preko njihovih glava, pa se jednom djetetu glava ošugala, dok je drugi počeo kusati, a prenosi se i da je rukom potrao oči čovjeka kojeg je zadesila bolest očiju i uputio dovu za njega, pa je ovaj čovjek oslijepio.[1116]

Deveto: Objedinjavanje Kur'ana časnog

U bitki na Jemami kao šehidi pali su mnogi hafizi Kur'ana, što je rezultiralo time da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, po savjetu Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, počeo sakupljati stranice Kur'ana i objedinjavati ih u jednu knjigu. Sakupljao je ajete koji su bili napisani na koži, kostima, palminim granama i dovodio je ljude koji su ga znali napamet da bi ih prenosili u pisanu formu.[1117] Ebu Bekr je ovaj veliki posao povjerio plemenitom ashabu Zejdu b. Sabitu el-Ensariju, radijallahu anhu. Zejd b. Sabit kazuje o tome: "Nakon bitke na Jemami, Ebu Bekr, radijallahu anhu, pozvao me da mu dođem. Kada sam došao, kod njega sam zatekao Omera b. Hattaba, radijallahu anhu. Ebu Bekr mi reče: 'Omer mi je došao i rekao: – U bitki na Jemami povećao se broj ubijenih učača Kur'ana. Ja se, doista, bojim da se u sljedećim bitkama broj ubijenih hafiza ne poveća, pa da se ne izgubi dosta toga iz Kur'ana. Stoga smatram da bi trebalo narediti sakupljanje Kur'ana.' Ebu Bekr je Omeru rekao: 'Kako da uradim nešto što sâm Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uradio?!'[1118], na što je Omer rekao: 'Ovo je, tako mi Allaha, dobro.' 'I tako mi Omer', nastavlja dalje Ebu Bekr, 'nije prestajao ovo napominjati sve dok Allah moje grudi nije za to proširio, pa sam na to počeo gledati onako kako i Omer gleda.'"

Zejd kazuje: "Ebu Bekr, radijallahu anhuma, rekao je: 'Ti si (Zejde) mlad i pametan i mi u tvoju sposobnost ne sumnjamo.[1119] Ti si Allahovom

---

[1116] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/331.

[1117] Ahmed Seid, *Hurubur-riddeti ve binau devletil-islamijja*, str. 145.

[1118] Ovdje se misli na to da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije objedinio Kur'an u jednu knjigu, jer se bojao da će se zapisati i neki derogirajući ajeti o nekim propisima. Kada je Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, smrću prekinuta objava, Allah je njegove sljedbenike nadahnuo da to urade. *Siretu hajati Es-Siddik*, str. 120.

[1119] Ove njegove osobine bile su razlog što je Zejd imao prednost nad ostalim ashabima u ovom poslu.

Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zapisivao Objavu, pa se pobrini i saberi Kur'an u jednu zbirku.'" Zejd je rekao: "Tako mi Allaha, da su me zadužili da prenesem jedno od ovih brda, ne bi mi bilo teže od obaveze sabiranja Kur'ana. Tako sam počeo sakupljati Kur'an nalazeći ga ispisanog na suhim palminim granama, kamenim pločama i u pamćenju ljudi. Sve sam tako sakupljao dok zadnje ajete sure Et-Tevba nisam našao kod Ebu Huzejme el-Ensarija. Nigdje ih nisam našao osim kod njega. Ajet je glasio:

﴿لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ
حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِٱلْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾ فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَقُلْ
حَسْبِىَ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾﴾

'Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na muke udariti, jedva čeka da Pravim putem pođete, a prema vjernicima je blag i milostiv. A ako oni glave okrenu, ti reci: – Meni je dovoljan Allah, nema boga osim Njega; samo se uzdam u Njega, on je Gospodar svemira veličanstvenog.'" (Et-Tevba, 128–129)

Taj prvi Mushaf bio je pohranjen kod Ebu Bekra, a nakon njegove smrti Mushaf je preuzeo Omer, a kada je i Omer umro, Mushaf je pohranjen kod Omerove kćerke Hafse, radijallahu anhum.[1120]

U komentaru ovog hadisa, Begavi je rekao: "U njemu se jasno navodi da su ashabi, radijallahu anhum, sakupili cijeli Kur'an onako kako ga je Uzvišeni i Slavljeni Allah objavio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ne dodajući mu i ne oduzimajući od njega nijedno slovo. Ono što ih je podstaklo da ga sakupe u jednu zbirku, kako se navodi i u hadisu, jeste činjenica da je bio podijeljen i ispisan na suhim palminim granama, kamenju i u pamćenju ljudi. Strahujući da se jedan njegov dio ne izgubi zbog pogibije velikog broja hafiza Kur'ana, otišli su halifi i predložili mu da ga sakupi u jednu zbirku. Na kraju je halifa, kao i ashabi, uvidio opasnost od gubljenja Kur'ana te je naredio da se sakupi u jednu knjigu, što su jednoglasno podržali svi ashabi. Zapisali su ga tačno onako kako su ga čuli od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a sure i ajete redali su ona-

---

[1120] Buhari, *Sahih*, br. 4986.

ko kako su ih slušali od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne mijenjajući njihov raspored. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ashabima je prenosio i podučavao ih onome što je od Kur'ana objavljivano po redoslijedu kakav je danas u našim mushafima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenosio je ajete onako kako mu ih je dostavljao Džibril, salevatullahi alejhi, koji mu je pojašnjavao mjesto svakog ajeta, iz koje je sure i poslije kojeg ajeta dolazi."[1121] Na ovaj način vjernom čitaocu postaje jasno da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, prvi koji je sakupio Kur'an u jednu zbirku. Sa'sa' b. Savhan, radijallahu anhu, rekao je: "Prvi koji je sakupio Kur'an i koji je dao nasljedstvo po kelali[1122] bio je Ebu Bekr, radijallahu anhu."[1123]

Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, rekao je: "Allah se smilovao Ebu Bekru, on je prvi koji je objedinio Kur'an u jednu cjelinu."[1124]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, za ovaj je zadatak, koji je od najveće važnosti, izabrao Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, jer je on posjedovao sve predispozicije za jedan ovakav posao, a neke od njih jesu sljedeće:

1. Bio je mladić koji je tada imao dvadeset jednu godinu i imao je snage da uradi sve što se od njega tražilo.

2. Bio je najkvalificiraniji za taj posao, jer onaj kome je Allah dao pamet i razboritost, olakšao mu je puteve dobra.

3. Bio je veoma povjerljiv čovjek i nije bilo sumnje u njega, tako da je i posao koji bi on uradio, bio primljen i prihvaćen kod ljudi. Duše su ga prihvatale, a srca su se smirivala uz njega.

4. Zapisivao je Objavu dok je Poslanik bio živ i već je imao iskustvo u ovom pogledu. Ovaj posao nije mu bio nepoznat, niti je tek uveden u njega.[1125]

1121 Begavi, *Šerhus-sunna*, 4/522.

1122 Ebu Bekr je smatrao da se pod *kelalom* podrazumijeva osoba koja nema ni oca ni djece. Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: "U vezi s pitanjem kelale, ja imam svoje mišljenje. Ako sam pogodio, to je nagrada od Allaha, a ako sam pogriješio, to je od mene i od šejtana." Vidjeti: *Mevsuatu fikhi Ebi Bekr es-Siddik*, str. 36.

1123 Lanac prenosilaca ovog hadisa je vjerodostojan. Bilježi ga Ibn Ebu Šejba, 7/196.

1124 Ibn Ebu Šejba, 7/196.

1125 Hamed el-Adžmi, *Et-Tefevvuku ven-nedžabetu ala nehdžis-sahaba*, str. 73.

Ova plemenita svojstva kojima se odlikovao Zejd, radijallahu anhu, bila su dovoljan razlog da Ebu Bekr, radijallahu anhu, baš njega predloži za ovaj posao. Bio je veoma vješt i iskusan u tom poslu.

5. Ovim svojstvima dodaje se i to da je bio jedan od četverice koji su skupljali Kur'an za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Od Katade se prenosi da je rekao: "Upitao sam Enesa b. Malika, radijallahu anhu: 'Ko je sakupljao Kur'an u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' 'Četverica', odgovorio je, 'svi su bili ensarije: Ubejj b. Ka'b, Muaz b. Džebel, Zejd b. Sabit i Ebu Zejd.'"[1126]

U skupljanju Kur'ana Zejd, radijallahu anhu, koristio je metodu prihvatanja samo ajeta i sura koji su bili zapisani pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i koje su ashabi znali napamet. Tokom skupljanja i zapisivanja Kur'ana nije smatrao dovoljnim da preuzme ajete i sure koje su ljudi znali napamet, nego je njihovu autentičnost provjeravao i u pisanim tragovima, bojeći se greške ili zaborava u pamćenju. Također, nijedan kur'anski ajet nije prihvatao ni od koga sve dok dvojica svjedoka ne bi posvjedočila da je to zapisano pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i da je to jedno od narječja na kojima je Kur'an objavljivan.[1127]

Zejd, radijallahu anhu, sakupio je Kur'an koristeći se metodom visokog nivoa opreznosti, tačnosti i preciznosti.

Zejd, radijallahu anhu, također je bio među vodećim ljudima koji su prepisivali Kur'an za vrijeme vladavine Osmana b. Affana, radijallahu anhu.[1128]

1126 *Sijeru a'lamin-nubela*, 2/431.

1127 *Et-Tefevvuku ven-nedžabetu ala nehdžis-sahaba*, str. 74.

1128 *Et-Tefevvuku ven-nedžabetu ala nehdžis-sahaba*, str. 74.

TEMA PETA

NAJVAŽNIJE POUKE I PORUKE IZ RATA PROTIV ODMETNIKA OD VJERE

Prvo: Poduzimanje uzroka postojanosti i čvrstine, rezultati vladanja i postupanja po Allahovom zakonu, osobine boraca na Allahovom putu

1. *Poduzimanje uzroka postojanosti i čvrstine*

Postizanje vlasti na Zemlji, postojanosti u Allahovoj vjeri, zamjena straha sigurnošću i bezbjednošću, postignuća su čije je ostvarenje Allah obećao onda kada muslimani poduzmu i ostvare njihove uzroke. Na potpuno jasan način Kur'an ukazuje na uvjete za postizanje postojanosti i na nužnost ustrajavanja na tom putu. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي ٱلْأَرْضِ
كَمَا ٱسْتَخْلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ ٱلَّذِي ٱرْتَضَىٰ لَهُمْ
وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًاۚ يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْـًٔاۚ وَمَن كَفَرَ بَعْدَ

ذَٰلِكَ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡفَٰسِقُونَ ﴿٥٥﴾ وَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ
لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ ﴿٥٦﴾ ﴾

"Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi, i da će im sigurno strah bezbjednošću zamijeniti; oni će samo Mene obožavati, i neće druge Meni ravnim smatrati. A oni koji i poslije toga budu nezahvalni – oni su pravi grješnici. A vi molitvu obavljajte i zekat dajite i Poslaniku poslušni budite da bi vam se ukazala milost." (En-Nur, 55–56)

Plemeniti ajeti ukazuju na uvjete postojanosti u Allahovoj vjeri, a to su: vjerovanje sa svim njegovim značenjima i dijelovima, činjenje svih vrsta dobrih djela, vođenje računa o svim vrstama dobra i načinima pokornosti, ostvarivanje potpunog robovanja, borba protiv širka i svih njegovih vrsta i zamki. Ajeti također ukazuju na prateće i neophodne elemente ostvarivanja postojanosti: obavljanje namaza, davanje zekata i pokoravanje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.[1129] Svi ovi uvjeti ostvarili su se za vrijeme vladavine Ebu Bekra, radijallahu anhu, i ostalih pravednih halifa poslije njega. Ebu Bekru, radijallahu anhu, pripada zasluga, nakon Uzvišenog Allaha, za podsjećanje ummeta na ove uvjete, tako da je, zbog svjesnosti o potrebi ostvarenja ovih uvjeta, odbio zahtjev beduina u kojem je on tražio oslobađanje svoga naroda od davanja zekata, zbog toga je insistirao na slanju Usamine, radijallahu anhu, vojske i u potpunosti se pridržavao šerijata ne odstupajući ni od malog ni od velikog pitanja i propisa u vjeri. Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, rekao je: "Nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, zauzeli smo takav stav da zamalo nismo propali, da nam Allah u Ebu Bekru nije dao blagodat i smiraj. On nas je ujedinio u okrilju mišljenja da se ne borimo za devu pred oteljajem, niti za devinu mladunčad, da se međusobno ne napadamo, već da robujemo Allahu sve dok nam ne dođe smrt. Allah je Ebu Bekru, radijallahu anhu, dao snagu, odlučnost

---

[1129] Sallabi, *Fikhut-temkini fil-Kur'anil-kerimi*, str. 157.

i čvrstinu da se bori protiv otpadnika od islama i, tako mi Allaha, nije se zadovoljio ničim drugim osim planom da ih osramoti ili očitom borbom."[1130]

2. Poduzimanje uzroka pobjede

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَأَعِدُّوا۟ لَهُم مَّا ٱسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ وَمِن رِّبَاطِ ٱلْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِۦ عَدُوَّ ٱللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَءَاخَرِينَ مِن دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ ٱللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُوا۟ مِن شَىْءٍ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾ ﴾

"I protiv njih pripremite koliko god možete snage i konja za boj, da biste time zaplašili Allahove i vaše neprijatelje, i druge osim njih – vi ih ne poznajete, Allah ih zna. Sve što na Allahovom putu potrošite nadoknađeno će vam biti, neće vam se nepravda učiniti." (El-Enfal, 60) Primijetio sam da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, uvijek vršio sveobuhvatne pripreme, moralne i materijalne: opremao je vojsku i određivao prioritete, birao je vojskovođe i zapovjednike u ratovima protiv odmetnika, komunicirao je s otpadnicima i muslimane je bodrio i podsticao na borbu protiv odmetnika, sakupljao je oružje, konje i deve, i pripremao vojnike. Žestoko se borio protiv novotarija u vjeri, neznanja i zabludjelih strasti, provodio je zakon šerijata, poduzimao je osnove jedinstva, sloge i zajedništva. U određivanju zaduženja vodio je računa da odabire one koji su imali slobodnog vremena, kao i one koji su se specijalizirali za određene oblasti. Tako je Halida, radijallahu anhu, postavio na čelo vojske, a Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, odredio je za sakupljanje Kur'ana, Ebu Berzu el-Eslemija odredio je za komunikacije u ratu, a veliku je pažnju poklanjao i sigurnosnoj situaciji, obavještavanju i dr.

3. Rezultati primjene Allahovog zakona

Za vrijeme vladavine Ebu Bekra, radijallahu anhu, bio je vidljiv utjecaj šerijata u Allahovom učvršćivanju ashaba u vjeri i vlasti. Ashabi su se trudili u provođenju i primjeni Allahovih propisa u svojim životima i životima

---

[1130] *El-Kamilu fit-tarih*, 2/21.

svojih porodicama. U svim sporovima bili su vjerni Allahovom zakonu i Njegovoj presudi i zbog toga im je Slavljeni i Uzvišeni Allah dao snagu, podsticaj i pobjedu protiv odmetnika od vjere, a poslije toga u njihova je srca ulio sigurnost i postojanost. Uzvišeni kaže:

﴿ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَلَمْ يَلْبِسُوٓا۟ إِيمَـٰنَهُم بِظُلْمٍ أُو۟لَـٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلْأَمْنُ وَهُم
مُّهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾﴾

"Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s mnogoboštvom ne miješaju; oni će biti na Pravom putu." (El-En'am, 82) Na njima se ostvarilo Allahovo obećanje, koje je postalo opće pravilo, da će On pomoći one koji Njega pomognu. Allah je dao zavjet onima koji ostanu čvrsti u svojoj vjeri da će im, Svojom snagom i moći, dati pobjedu protiv neprijatelja:

﴿ٱلَّذِينَ أُخْرِجُوا۟ مِن دِيَـٰرِهِم بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّآ أَن يَقُولُوا۟ رَبُّنَا ٱللَّهُ ۗ وَلَوْلَا
دَفْعُ ٱللَّهِ ٱلنَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّهُدِّمَتْ صَوَٰمِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَٰتٌ وَمَسَـٰجِدُ يُذْكَرُ
فِيهَا ٱسْمُ ٱللَّهِ كَثِيرًا ۗ وَلَيَنصُرَنَّ ٱللَّهُ مَن يَنصُرُهُۥٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَقَوِىٌّ عَزِيزٌ
﴿٤٠﴾ ٱلَّذِينَ إِن مَّكَّنَّـٰهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ أَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَمَرُوا۟
بِٱلْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا۟ عَنِ ٱلْمُنكَرِ ۗ وَلِلَّهِ عَـٰقِبَةُ ٱلْأُمُورِ ﴿٤١﴾﴾

"Onima koji su ni krivi ni dužni iz zavičaja svoga prognani samo zato što su govorili: 'Gospodar naš je Allah!', a da Allah ne suzbija neke ljude drugima, do temelja bi bili porušeni manastiri, i crkve, i havre, a i džamije u kojima se mnogo spominje Allahovo ime. A Allah će sigurno pomoći one koji vjeru njegovu pomažu ta Allah je zaista moćan i silan. One koji će, ako im damo vlast na Zemlji, molitvu obavljati i milostinju udjeljivati i koji će tražiti da se čine dobra djela, a odvraćati od nevaljalih – A Allahu se na kraju sve vraća." (El-Hadždž, 40–41)

Nikada se u ljudskoj historiji nije desilo da je jedna skupina ljudi ustrajala na Allahovoj uputi a da im Allah na kraju nije dao snagu, zaštitu i vlast...[1131]

1131 *Fi zilalil-Kur'an*, 4/270.

Za vrijeme Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vladavine u velikoj su se mjeri proširile istinske vrijednosti, a potpuno su se otklonile negativnosti i neprimjerenosti.

4. Svojstva mudžahida – boraca na Allahovom putu

Uzvišeni Allah rekao je:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَن يَرۡتَدَّ مِنكُمۡ عَن دِينِهِۦ فَسَوۡفَ يَأۡتِي ٱللَّهُ بِقَوۡمٖ يُحِبُّهُمۡ وَيُحِبُّونَهُۥٓ
أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلۡكَٰفِرِينَ يُجَٰهِدُونَ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوۡمَةَ لَآئِمٖۚ
ذَٰلِكَ فَضۡلُ ٱللَّهِ يُؤۡتِيهِ مَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٥٤ ﴾

“O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovom putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, koji On daje kome hoće – a Allah je neizmjerno dobar i zna sve. (El-Maida, 54) Svojstva spomenuta u ovome ajetu u prvom planu se mogu primijeniti na Ebu Bekra, radijallahu anhu, i njegove vojnike, ashabe koji su se borili protiv odmetnika. Allah ih je pohvalio najpotpunijim svojstvima i najvećim odlikama.[1132] Ova svojstva su:

a. “...On voli njih i oni vole Njega...”

Stav prvih islamskih generacija u pogledu Allahove ljubavi koja Mu se pripisuje jeste da je ona stvarna i postojana, ali bez kakvoće i tumačenja, i da stvorenja nemaju nikakav udio u bilo kojem od njenih oblika.[1133] Uzvišeni Allah zavolio je tu generaciju ljudi zbog žrtve koju su podnijeli na putu svoje vjere i zbog dobrovoljnih djela koja su činili, a koja im nisu bila naređena. Sve su to radili kako bi se približili Allahu, zbog ljubavi prema Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Izvršavali su lijepe i preporučene stvari kao da su farz, kao da je njihovo prakticiranje obavezno.[1134]

[1132] *Akidetu ehlis-sunneti vel-džema'ati fis-sahabetil-kiram*, 2/534.

[1133] Kasimi, *Tefsir*, 6/253.

[1134] Muhammed Kutb, *Kejfe nektubut-tarihul-islami*, str. 90.

Ova generacija, za koju je Allah rekao da je voli, opisana je svojstvima dobročinstva, bogobojaznosti i strpljivosti. Kaže Uzvišeni:

﴿ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ فِي ٱلسَّرَّآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَٱلْكَـٰظِمِينَ ٱلْغَيْظَ وَٱلْعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِ ۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾ ﴾

“Za one koji, i kad su u obilju i kad su u oskudici, udjeljuju, koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju – a Allah voli one koji dobra djela čine” (Alu Imran, 134),

﴿ بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِۦ وَٱتَّقَىٰ فَإِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٧٦﴾ ﴾

“A jest! Samo onoga ko obavezu svoju ispuni i grijeha se kloni Allah voli.” (Alu Imran, 76)

Ashabi su zavoljeli Allaha velikom ljubavlju i dali su joj prednost nad svime što je ovosvjetsko: mrzili su ono što Ga je srdilo, prijateljevali su s onima s kojima je On prijateljevao i borili se protiv onih koji su se protiv Njega borili, slijedili su Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kročili njegovim stopama. Ashabi su voljeli svoga Gospodara, svoga Stvoritelja i Onoga koji im daje opskrbu, jer duše vole onoga ko im učini dobro. Pa koje je dobročinstvo ravno dobročinstvu Onoga koji je sve stvorio i odredio, koji je zakonitosti postavio i olakšao, koji je čovjeka stvorio u najljepšem obliku, Onoga koji je čovjeku obećao vječni Džennet u kojem postoji ono što oko nije vidjelo, niti uho čulo, niti je ikome naumpalo. Zbog svega toga, i više od toga, prva generacija muslimana zavoljela je svoga Gospodara ljubavlju bez premca: svoje živote, porodice i imetke žrtvovali su na Njegovom putu bez imalo razmišljanja, prigovora ili hvalisanja. Štaviše, to što im je Allah otvorio puteve borbe i pogibije na Njegovom putu i olakšao njegove uzroke, smatrali su dobročinstvom od Njega. Sve to činili su na najbolji mogući način.[1135]

[1135] Kardavi, *El-Iman ve eseruhu fil-hajati*, str. 5–12.

b. "...prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite..."

Ovo su potpuna svojstva vjernika: da svaki bude ponizan prema svom bratu i svom staratelju, ponosan u odnosu prema svom protivniku i neprijatelju.[1136] Zbog toga je Ebu Bekr, radijallahu anhu, sa svojim plemenitim borcima pružio pomoć muslimanima na taj način što je i lično krenuo u borbu protiv odmetnika od vjere. Vojsku je raspodijelio na jedanaest jedinica kako bi uklonio nepravdu nanesenu vjernicima i na taj način slomio otpor otpadnika. Ebu Bekr nije prihvatao ni opraštao nijednom od otpadnika koji su mučili i tlačili svoje sunarodnjake, muslimane, sve dok ne bi namirili pravo tlačenih muslimana i dok otpadnike ne bi kaznio na isti način kako su oni kažnjavali vjernike, a na isti način postupali su i Ebu Bekrovi zapovjednici. Ebu Bekr, radijallahu anhu, strogo je vodio računa o životnim uvjetima stanovništva u zajednici. Već smo spominjali kako se odnosio prema svojim komšijama i starijim i iznemoglim. Ova svojstva prevladala su u periodu njegove vladavine i utjelovila se u životima ljudi.

c. "...oni će se na Allahovom putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati"

Svojstvo borbe protiv Allahovih neprijatelja u potpunosti je došlo do izražaja za vrijeme Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vladavine u ratovima protiv odmetnika i slamanju njihovog otpora, a također se pokazalo i u kasnijim islamskim osvajanjima o kojima ćemo, uz Allahovu dozvolu, detaljnije govoriti nešto kasnije. Ashabi su se protiv neprijatelja borili kako bi Allahova riječ bila gornja, kako bi učvrstili robovanje Jedinom Allahu, kako bi uspostavili Allahov sud i islamski poredak na Zemlji, kako bi se odbranili od neprijateljstva otpadnika, kako bi spriječili nepravdu među ljudima. Borba na Allahovom putu potvrdila je ponos vjernika i poniznost odmetnika i ljudi su se vratili Allahovoj vjeri. Islamske vojskovođe na čelu s Ebu Bekrom, radijallahu anhu, uspjeli su od Arabijskog poluotoka napraviti uporište za daljnja osvajanja cijelog svijeta. Arabijski poluotok postao je čisti izvor s kojeg je potekao islam i dospio do najudaljenijih mjesta na Zemlji. Muslimani su predvodnici dobra u svim sferama života: odgoja,

[1136] Kasimi, *Tefsir*, 6/255.

obrazovanja, borbe na Allahovom putu i sprovođenja potpunog Allahovog zakona, kako bi čovjeku donijeli sreću ma gdje se on nalazio.[1137]

Borba na Allahovom putu koju su ashabi vodili u ratovima protiv otpadnika bila je samo priprema za buduća islamska osvajanja. Kroz tu borbu prepoznale su se sposobnosti ljudi, na vidjelo je izašla njihova snaga, praksa i energija. Otkrivene su mnoge vođe na bojnom polju, a vojskovođe su stekle neprocjenjiva iskustva u načinima i metodama ratovanja. Otkrile su se i kvalifikacije iskrenih, poslušnih, discipliniranih i svjesnih vojnika koji su vrlo dobro znali radi čega se bore. Napredovali su u svakom smislu jer su znali šta žrtvuju i u šta ulažu svoj trud. Zbog toga je njihov pristup borbi bio vrhunski i odlikovao se velikom predanošću.[1138]

Arabijski poluotok se, Allahovom voljom, pa borbom ashaba, zajedno s Ebu Bekrom, radijallahu anhu, po prvi put u historiji ujedinio pod zastavom islama, tako što su neka područja silom pokorena, dok su druga svojevoljno ušla u sastav islamske države. Medina, glavni grad islamske države, proširila je svoj utjecaj na cijelom Arabijskom poluotoku. Cijeli ummet slijedio je jednog halifu, zastupao iste metode i razmišljanja. Ova pobjeda bila je pobjeda islamskog poziva i jedinstva ummeta, sa svim onim što on podrazumijeva, na ovaj način prevladali su se faktori razdora i plemenske pristrasnosti. Ovo je ujedno dokaz da je islamska država, pod vođstvom Ebu Bekra, radijallahu anhu, prevladala najgore krize u kojima se našla.[1139]

Tako su se plemeniti ashabi borili na Allahovom putu ne bojeći se ničijeg prijekora, suprotstavljanja ili zavisti zbog svoje čvrstine u vjeri, jer su radili na uspostavljanju i propagiranju istine i na uništavanju laži.[1140]

d. "To je Allahov dar, koji On daje kome hoće..."

Sve što smo do sada spomenuli: Allahova ljubav prema vjernicima i vjernička ljubav prema Allahu, međusobna poniznost vjernika i ponos prema nevjernicima, borba vjernika na Allahovom putu, izostanak straha od bilo čijeg prigovora – sve je Allahov dar kojim On daruje Svoje dobre

---

1137 *Fikhut-temkini fil-Kur'anil-kerimi*, str. 491.

1138 Šudža, *Tarihu sadril-islami*, str. 142–143.

1139 Džemil Misri, *Tarihu da'vetil-islamijja*, str. 256.

1140 *Tefsirul-Munir*, 6/233.

robove, poklanjajući ga kome On hoće, tj. onome ko želi da postigne više časti iz Allahove darežljivosti. Allah je neizmjerno dobar, kod Njega su mnoge blagodati, uzvišena je Njegova veličina i moć.[1141] Allah dobro zna ko je kakav, On je neizmjerno dobar i vrlo dobro zna ko od Njega zaslužuje dobrotu, a ko ne.[1142]

Drugo: Odlike muslimanske zajednice u periodu Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vladavine

Kada izučavamo muslimansku zajednicu u početku vladanja pravednih halifa, uočavamo nekoliko odlika tog perioda. Neke od tih odlika jesu sljedeće:

1. To je, uopćeno, bila muslimanska zajednica s potpunim značenjem islama, čvrste i duboke vjere u Allaha i Sudnji dan, zajednica koja je jasno i s odlučnošću primjenjivala i poštovala načela islama. Za ovu zajednicu vjera je značila život i duh života, a ne nešto sporedno na što ljudi s vremena na vrijeme obraćaju pažnju. Ashabi vjeru nisu razumijevali samo kao ispravno prakticiranje ibadeta; vjera je bila izvor njihovog morala i percepcije, interesovanja, vrijednosti, međusobnih veza, veza u porodici, komšijskih odnosa, na vjerskim principima temelji su se i trgovački odnosi, poduzimala putovanja i stjecala opskrba, imućni su se brinuli za siromašne, naređivalo se činjenje dobrih djela i zabranjivalo činjenje loših, pomno se pratio rad vladara i namjesnika. Ovo, naravno, ne znači da su svi članovi ove zajednice bili ovakvi kako je opisano. Svi ovi opisi ne mogu se naći kod svih ljudi u ovodunjalučkom životu, niti u bilo kojoj zajednici ljudi na svijetu. U Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, zajednici bilo je, kao što se u Kur'anu navodi, licemjera koji su javno ispoljavali islam, ali su u tajnosti bili njegovi žestoki neprijatelji. Među prvim muslimanima bilo je i onih slabog imana, smutljivaca, mrzovoljnika, onih koji su zaostajali za ostalima, izdajica, ali svi oni zajedno nisu imali nikakav utjecaj u jednoj takvoj zajednici, niti su imali snage da preokrenu stvari u svoju korist. Jača je bila struja iskrenih vjernika, boraca koji su na Allahovom putu zalagali

---

[1141] Kasimi, *Tefsir*, 6/258.

[1142] *Tefsirul-Munir*, 6/233.

svoje imetke i živote, onih koji su se čvrsto držali načela i pravila ove vjere.[1143]

2. To je zajednica koja je postigla pravo i istinsko značenje riječi ummet, zajednica. Zajednica nije samo skupina ljudi povezanih istim jezikom, porijeklom i ovodunjalučkim koristima. Jezik, porijeklo i ovosvjetske koristi povezuju ljude u vremenu neznanja i materijalnog prosperiteta, i kada bi se desilo da iz takvih veza stasa zajednica, ona bi bila zajednica neznanja. Nasuprot ovome, ummet, u pravom smislu riječi, predstavlja zajednicu ljudi koje povezuje isto ubjeđenje, ista vjera, ljudi koji ne obraćaju pažnju na jezik, spol, boju kože i ovodunjalučke koristi. Ovo nije zabilježeno niti u jednoj zajednici ljudi od postanka svijeta osim u zajednici muslimana. Jedino je zajednica muslimana uspjela ostvariti i zadržati značenje riječi *zajednica* najduži vremenski period koji se pamti na dunjaluku. Zajednica se ne temelji na nacionalnoj, spolnoj, rasnoj ili nekoj od dunjalučkih koristi; ona je uspostavljena na akidetskoj vezi koja spaja Arape, Somalce, Rimljane, Perzijance, na vezi potpunog vjerskog bratstva između osvojenih zemalja i osvajača. Islamski je ummet najduže vrijeme na Zemlji provodio pravo značenje riječi zajednica, i ovaj period ashaba je najnapredniji i najsjajniji period u kojem su se provodila sva značenja islama, među njima i značenje ummeta, na do tada neviđen način.[1144]

3. Zajednica prvih muslimana bila je zajednica protkana moralom, utemeljena na jasnim moralnim principima koji proizlaze iz zakona vjere i njenih uputa. Ovo pravilo nije obuhvatalo samo odnos između muškaraca i žena, iako je to jedna od njegovih najznačajnih odlika koja se ogleda u tome što je ova zajednica čista od nemorala i obnaživanja, od miješanja muškaraca i žena, i od svega što narušava stid, bilo da se radi o riječima, postupku ili mimici, čista je i od loših i ružnih djela, osim malog broja ljudi od kojih ne može biti čista niti jedna zajednica uopće. Moralne vrijednosti daleko su obuhvatnije od odnosa između spolova i podrazumijevaju i obuhvataju politiku, ekonomiju, zajedništvo, ideje, slobodu izražavanja. Vlast je ta koja počiva na moralnim vrijednostima islama. Ekonomski odnosi koji se ogledaju u kupoprodaji, razmjeni i iskorištavanju novca također počivaju na moralnim vrijednostima islama. Zajednica muslimana

[1143] Muhammed Kutb, *Kejfe nektubut-tarihil-islami*, str. 100.

[1144] Muhammed Kutb, *Kejfe nektubut-tarihil-islami*, str. 101.

utemeljena je na istini, povjerenju, iskrenosti, potpomaganju, ljubavi, bez ogovaranja, prenošenja tuđih riječi i kompromitiranja časti.[1145]

4. Zajednica muslimana je ozbiljna zajednica koja je posvećena uzvišenim ciljevima i koja ne troši vrijeme na one nebitne stvari. Ozbiljnost nužno ne podrazumijeva strogost i žestinu, međutim, ozbiljnost podstiče ljude na visoke ambicije, na rad i aktivnost, tako da su u ovakvim zajednicama ambicije ljudi daleko veće od realnih. Ova zajednica nije zajednica besposlenih i nezainteresiranih pripadnika koji se povlače po ulicama i kućama tražeći načine "ubijanja slobodnog vremena" kojeg imaju napretek.[1146]

5. Prva zajednica muslimana bila je pripremljena za obavljanje poslova na svim poljima. U svim segmentima rada i djelovanja osjećao se duh vojne spremnosti, i to ne samo u borbama na Allahovom putu, iako je borba na Allahovom putu uzela najviše vremena u životu ove zajednice. Ashabi su bili spremni da urade bilo koji posao u bilo koje vrijeme, kada se to od njih zatražilo i zbog toga nije bilo potrebno osnivati vojne i civilne rezervne sastave. Svi oni bili su rezervni sastav u trenutku kada je to trebalo. Motivirani vjerom žrtvovali su se i trošili energiju tamo gdje je to bilo potrebno.[1147]

6. To je bila pobožna zajednica čiji se odnos prema ibadetima odražavao i na njihovo ponašanje i djelovanje, i to ne samo u izvršavanju strogih naredbi, farzova, nego i u dobrovoljnim djelima – nafilama, kojima su željeli zadobiti Allahovo zadovoljstvo, i u izvršavanju svih ostalih poslova. Prvi muslimani rad su poimali kao vrstu ibadeta: vladar je svoje vladarske i sudske obaveze izvršao u duhu ibadeta; učitelj je podučavao Kur'anu i šerijatskom pravu u duhu ibadeta; prodavač koji pazi na Allahove propise prilikom kupoprodaje radi to kroz duh ibadeta; muž se brine o kući u duhu ibadeta; žena se brine o kući u duhu ibadeta. Na taj način ostvarivali su i sprovodili Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"Svi ste vi pastiri i svi ste odgovorni za svoje stado."*[1148]

Ovu su bile najvažnije odlike Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, perioda

---

1145 Muhammed Kutb, *Kejfe nektubut-tarihil-islami*, str. 102.

1146 Muhammed Kutb, *Kejfe nektubut-tarihil-islami*, str. 102.

1147 Muhammed Kutb, *Kejfe nektubut-tarihil-islami*, str. 102.

1148 Muhammed Kutb, *Kejfe nektubut-tarihil-islami*, str. 102.

koji je samo početak vladavine pravednih halifa. Navedene odlike učinile su prvu zajednicu muslimana muslimanskom zajednicom najvećeg stepena i ovaj su period učinile najboljim periodom u historiji islama, a pomogle su i u širenju ove vjere, koja se proširila nevjerovatnom brzinom. Islamska osvajanja bila su najbrža osvajanja u cijeloj povijesti uopće. Za manje od pedeset godina islamska se država prostirala od Atlantskog okeana na zapadu do Indije na istoku, i to je fenomen koji sam po sebi zaslužuje svu pažnju i spomen. Također, svojevoljni prelazak na islam ljudi u osvojenim državama, bez pritiska i upotrebe sile, jedna je od velikih odlika prve zajednice muslimana. Ljudi su zavoljeli islam kada su vidjeli da se on u potpunosti slaže s ovom nevjerovatnom i svijetlom slikom kojom je zračio i zbog toga su željeli da budu među njegovim pristalicama.[1149]

Treće: Ebu Bekrova, radijallahu anhu, politika u sprečavanju vanjskog utjecaja

Kretanja i osvajanja islamske državе po Arabijskom poluotoku dovela su do iseljavanja u Bizantiju i Perziju mnogih susjednih plemena, koja su odbila da se predaju islamskoj državi. Kada su čuli za Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, smrt, požurili su da plasiraju ideju o ujedinjavanju dvije države. I Bizantinci i Perzijanci iskoristili su ova plemena kako bi ih pridobili na svoju stranu, da stanu uz njih protiv islamske države.[1150] Ebu Bekrova, radijallahu anhu, politika temeljila se na sprečavanju ovog vanjskog utjecaja. Nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, kako bi osigurao i spriječio da Bizantinci i Perzijanci pošalju ova iseljena plemena u napad na islamsku državu, Ebu Bekr je povukao potez u tom pravcu i poslao islamske snage prema tim područjima: u Šam je poslao vojsku na čelu s Usamom b. Zejdom, radijallahu anhu, Halida b. Seida b. El-Āsa poslao je na čelu vojske u Hamkatin, oblast prije Šama, Amra b. El-Āsa poslao je u Tebuk i Devmetul-Džendel, 'Alaa b. Hadremija poslao je u Bahrein, a Musennu b. Harisa eš-Šejbanija, nakon završetka borbi protiv odmetnika u Bahreinu, poslao je na jug Iraka. Sedžah et-Taglibijja,

---

[1149] Muhammed Kutb, *Kejfe nektubut-tarihil-islami*, str. 103.

[1150] *Dirasat fi ahdin-nubuvveti vel-hilafetir-rašide*, str. 311.

koja je bila pripadnica arapskih kršćana u Iraku koji je bio pod okupacijom Perzijanaca, bila je primorana da se vrati u Irak kada je vidjela snagu islama i muslimana. Muslimani su pod vođstvom Ebu Bekra, radijallahu anhu, uvijek bili na visokom stepenu budnosti i odgovornosti. Sjeverne granice države veoma su pomno čuvali. Duž cijele sjeverne granice, od istoka prema zapadu, koju su dijelili s Perzijancima i Bizantincima, nalazimo 'Alaa b. Hadremija, Halida b. Velida u sjevernom dijelu Nedžda, Amra b. El-Āsa na Tebuku i Devmetul-Džendelu, Halida b. Seida u Hamkatinu prije Šama i Usaminu vojsku u Šamu.[1151]

Perzijanci su stalno kovali zavjere protiv islama, naročito kada su se uvjerili da islam ispred njih uklanja sve historijske podvale i da uklanja sve snage zla i mnogoboštva, ali su se pred snagom islama kao zmije povukli i sakrili. Kada su se pojedina plemena odmetnula od islama, pleme Bekr b. Vail, nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, uputilo se Kisri nudeći mu vlast nad Bahreinom. Kisra je sa zadovoljstvom prihvatio ponudu i s njima u Bahrein poslao Munzira b. Nu'mana na čelu vojske koja je brojala sedam hiljada konjanika i pješadinaca, a poslao je i stotinjak konja kako bi im bili od pomoći u sukobu protiv muslimana. O tome Kelai kaže: "Pogledi s perzijskog dvora bili su uprti u Musejlemu el-Kezzaba."[1152] Dr. Muhammed Husejn Hejkel navodi: "Sedžah sa svojom svitom nije samovoljno krenula iz južnog Iraka na Arabijski poluotok, nego su je Perzijanci sa svojim plaćenicima podsticali na taj potez kako bi raspalili žar borbe u arapskim državama."[1153]

U odnosu na Perzijance, namjere Bizantinaca bile su mnogo jasnije i opasnije. Naime, Bizantinci su sačinjavali zajednicu koja je bila utemeljena na monoteističkom vjersko-ideološkom uvjerenju, imali su jak sistem i napredne zakone, veliku vojsku, pomoć i logistiku. Mnoge države bile su njihovi sljedbenici i saveznici. Iz tog je razloga od samih početaka odnos između Bizantinaca i islamske države bio veoma zaoštren i napet.[1154] Bi-

---

[1151] *Hurubur-ridda*, str. 174–175.

[1152] Dr. Harbutli, *El-Islamu vel-harekatul-mudadde*, str. 146.

[1153] Gejda Hazana Katibi, *Er-Ridda*, str. 49, rukopis, preuzeto iz: *Hareketur-ridda*, str. 146.

[1154] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 146.

zantinci su pokušali osujetiti razvoj islamske države još od njenih ranih početaka, nakon dolaska Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, izaslanika, što je rezultiralo dvjema bitkama: Bitkom na Mu'ti i na Tebuku, koje su im praktično pokazale da islamska država nije lagan plijen i da se njeni sljedbenici ne mogu potkupiti. S druge strane, te bitke su muslimanima pokazale iskrenost arapskih plemena, kršćana, sljedbenika Bizantinaca iz Šama, koja su stala na bizantijsku stranu iako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lično s njihovim zapovjednicima, nakon Bitke na Tebuku, sklopio ugovor o nenapadanju. Bizantinci nisu prestajali s uznemiravanjem islamske države i pokušavanjem njenog uništenja i eliminacije. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je svjestan ovog problema, što je pokazao svojim odlučnim slanjem Usamine, radijallahu anhu, vojske na bizantijska područja. Arapska plemena koja su živjela u sjevernom dijelu Arabijskog poluotoka, Lahm, Gassan, Džezam, Bel'j, Kuda', Uzra i Kelb, odlučila su da ponište sporazume koje su sklopili s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a zauzvrat im je perzijska država pružila vojnu, ekonomsku i strategijsku pomoć. Međutim, Ebu Bekr, i pored pobune Arapa u svojoj zemlji, odlučno je istupio protiv njih stavivši im do znanja da ga to neće spriječiti da im se suprotstavi, kao da im je time poručivao: Mi smo muslimani i u stanju smo odbraniti svoju državu i od najjačeg svjetskog napada, pa makar dolazio i s vaše strane.[1155]

Pobuna na Arabijskom poluotoku vratila je nadu Perzijancima i Bizantincima da će Arapi sami uspjeti eleminirati islam i muslimane, ali su im i oni pružali veliku potporu u pokušaju eliminacije islamske vlasti. Zbog toga muslimani nisu mogli povratiti jedinstvo na Arabijskom poluotoku sve do trenutka kada su krenuli prema sjeveru kako bi se sukobili s dvjema velikim silama koje su predstavljale konstantnu opasnost za islam.[1156]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, pokrenuo se iz svoje sigurne baze Medine i u sve dijelove islamske države odaslao je poziv na jedinstvo, a zatim je poslao i vojske opremljene svim potrebnim sredstvima kako bi se prikazale snažnima u očima neprijatelja i tako unijele strah u njihova srca. Nije htio da započne s osvajanjima Iraka i Šama dok sigurnom ne učini svoju veli-

---

1155 Atum, *Hareketur-ridda*, str. 150.

1156 Dr. Ahmed Šilbi, *Mevsuatut-tarihil-islami*, 1/388.

ku bazu, Arabijski poluotok, koja je podržavala islam i bila ujedinjena u okrilju njegovih principa. Postizanje sigurnosti Medine, kao baze islamske države, može se predstaviti kroz tri razine na kojima je djelovao Ebu Bekr: (1) odlučio je da će nastaviti vojna osvajanja i čvrsto je bio uvjeren u ispravnost, posebnost, i utjecaj borbe, (2) djelovao je na čišćenju male zajednice, Medine, koju su činili muhadžiri i ensarije i (3) ustrajno je radio na čišćenju velike arapske zajednice od ostataka mnogoboštva i otpadništva.

Ove razine nadopunjavale su jedna drugu sve dok nisu izgradile jaku i čvrstu građevinu i na taj su način muslimani s Arabijskog poluotoka – koji su krenuli u jedinstvenim vojnim redovima, s istom idejom, pod istom zastavom, obezbijeđene logistike i osiguranih centara podrške – uspjeli da probiju granice Iraka i Šama i da u vrlo kratkom roku uzdrmaju položaje Perzijanaca i Bizantinaca.[1157]

Četvrto: Pouke iz događaja vezanih za otpadništvo

Ratovi protiv otpadnika ostavili su mnoge tragove, a njihovi rezultati nisu bili ograničeni ni vremenski ni prostorno: obuhvatili su mnoge generacije, vremena, koncepte, ideje, postupke i propise, koji su i dalje nastavili napajati generacije i generacije poslije njih. Najbitniji rezultati borbi protiv otpadnika od islama bili su sljedeći:

1. Dominantnost islama u odnosu na ostale koncepte, ideje i oblike ponašanja

Poslije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, uslijedili su brojni događaji. Beduini, među kojima je bilo onih čija su srca bila pridobivena, bilo je i licemjera i onih koji su mimo svoje volje, u kasnom periodu, prihvatili islam i onih koji u osnovi nisu bili prihvatili islam, brzo su se odmetnuli od islama. Primjer za prve dvije vrste odmetnika jeste Ujejna b. Hisn el-Fezari koji je prihvatio islam s velikom rezervom, tako da je, kada se proširila žestina smutnje, ostavio islam i pridružio se odmetnicima. Jedan od onih koji su se odrekli svoje vjere bio je i Tulejha el-Esedi. Naime, on je zarobljen i u okovima poslan Ebu Bekru, radijallahu anhu, gdje su ga

[1157] *Hareketur-ridda*, str. 323.

dočekali medinski dječaci koji su mu, ismijavajući ga i udarajući ga svojim malim ručicama, govorili: "Allahov neprijatelju, odmetnuo si se od islama!", na što je Tulejha odgovarao: "Tako mi Allaha, nikada nisam ni bio vjernik!".[1158] Pleme Ans iz Jemena, čiji je poglavar bio tiranin Esved koji se proglasio poslanikom, činio razna zlodjela i tlačio muslimane, nikada nije bilo iskreno prihvatilo islam.

Neka plemena u nevjerstvo je odvelo loše razumijevanje islamskih tekstova, tako da su odbili dati zekat halifi Ebu Bekru dokazujući to Allahovim riječima:

﴿ خُذْ مِنْ أَمْوَٰلِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ ۖ إِنَّ صَلَوٰتَكَ سَكَنٌ لَّهُمْ ۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾ ﴾

"Uzmi od dobara njihovih zekat, da ih njime očistiš i blagoslovljenim ih učiniš, i dovi za njih, dova tvoja će ih sigurno smiriti. – A Allah sve čuje i sve zna." (Et-Tevba, 103)

Ibn Kesir, rahimehullah, u svome *Tefsiru* u komentaru ovog ajeta navodi: "Neki Arapi koji su odbili dati zekat smatrali su da se on ne daje halifi, nego da se to odnosilo samo na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Svoje ubjeđenje dokazivali su riječima Uzvišenog: **'Uzmi od dobara njihovih zekat.'** Međutim, Ebu Bekr, radijallahu anhu, i njegovi ashabi odbili su neispravno tumačenje ovog ajeta i borili se protiv njih sve dok nisu počeli davati zekat halifi kao što su ga davali i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."[1159]

Ubrzo se ukazala i plemenska pristrasnost, a primjer za to nalazimo u postupku Musejleme el-Kezzaba koji se pripadnicima plemena Benu Hanifa obraćao podstičući ih da ga slijede i negirajući pravo Kurejša na poslanstvo: "Želim da me obavijestite zašto Kurejš ima veće pravo na poslanstvo od vas? Tako mi Allaha, niti su brojniji od vas, niti su vojno sposobniji. Vaša je zemlja veća od njihove, a i vaš je imetak veći od njihovog."[1160]

I Redždžal b. Unfuva el-Hanefi, kojeg je Allah u zabludi ostavio nakon

[1158] Taberi, *Tarih*, 3/260; *Hareketur-ridda*, str. 114.

[1159] Ibn Kesir, *Tefsir*, 2/386.

[1160] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 124.

što je spoznao istinu, naučio Kur'an i podučio se propisima vjere, zagovarao je ideju o plemenskoj pristrasnosti, što se uočava u njegovim riječima koje je izrekao u vezi s istinitosti poslanstva između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Musejleme: "Dva ovna koja se međusobno bore, a nama je draži naš ovan."[1161] Talha en-Nemri, nakon što je vidio Musejlemu i od njega čuo njegove laži, rekao je: "Svjedočim da si lažac, a da Muhammed istinu govori, ali je lažac iz plemena Rebia nama draži od iskrenog potomka plemena Mudar."[1162]

I sâm Musejlema priznavao je da laže. Na dan bitke na Jemami, kada je nadmoć muslimana postala jasna, njegovi sljedbenici okupili su se oko njega i upitali: "Gdje su dokazi i pobjeda koju si nam obećavao?" "Borite se radi sebe, a što se vjere tiče, nema je."[1163]

Otpadnici su radili na potpunom uništenju islama udružujući se sa snagama zla, ali njihovi pokušaji završili su neuspjehom i propašću jer su muslimani njihove pokušaje dočekali ujedinjeni i okupljeni oko čvrste osnove zajednice muslimana koju je odgajao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Ova zajednica nalikovala je na veliki magnetni pol koji je, svojom prirodnošću i posebnošću, privlačio sve one koji su bili skloni islamu, a jedinstvo muslimana u ovim trenucima pokazalo je snagu islama i muslimana koja se nije ogledala u kvalitetu i kvantitetu, nego u posebnoj i jedinstvenoj snazi i konceptu ideja i postupaka u čvrstoj građevini islama i jedinstvenom odgoju koji je ujedinio pojedince. U ovim trenucima muslimani su pokazali veliku snagu u direktnom suočavanju s događajima, jasno zauzimajući stavove poput Ebu Bekra, radijallahu anhu, kada je rekao: "Ko je obožavao Muhammeda, neka zna da je on umro, a ko je obožavao Allaha, neka zna da je Allah Živi i da ne umire."[1164]

Događaji vezani za otpadništvo rezultirali su očuvanjem koncepta islama od iskrivljivanja i narušavanja. Važno je napomenuti da se islamsko vođstvo riješilo plemenske pristrasnosti i postalo je čisto od bilo kakvih nedostataka. Koncept islama nikako ne prihvata povlađivanje, bez obzira

---

[1161] Ibn Hadžer, *El-Isaba*, 2761.

[1162] Taberi, *Tarih*, 4/104.

[1163] Taberi, *Tarih*, 4/112.

[1164] *Dirasatu fi ahdin-nubuvveti vel-hilafetir-rašide*, str. 323.

na okolnosti. Snaga islama ne veže se za kvalitet i kvantitet, nego se veže za snagu vjere i morala. Osnova islama ogleda se u pozivanju ljudi u islam, a ne u borbi protiv njih. Pozivanje je, dakle, na prvom mjestu, dok briga o ljudima ima prednost nad svim drugim stvarima.[1165]

2. Potreba postojanja čvrste osnove u zajednici

Događaji otpadništva otkrili su osnovnu strukturu u izgradnji čvrstog uporišta muslimanske države i ukazali na čvrste i povezane elemente ovog društva i države. Ovo uporište nije bilo slabo, krhko i nestabilno, naprotiv, bilo je jako i svjesno svoje snage i stanja, kao i stvarne slike neprijatelja. Prvi muslimani bili su svjesni dimenzije rizika i prijetnje koji su ih okruživali. Prilikom suočavanja s bilo kojom nedaćom, pažljivo su i s potpunom trezvenošću iznalazili rješenja i planove. U svim ovim situacijama zajednica muslimana bila je povezana s Uzvišenim Allahom i zbog toga je pobijedila u svim nedaćama i uklonila sve poteškoće na koje je nailazila na svom putu. Ovo jako uporište čuvalo je islam i njegovu državu i pomoglo u okupljanju snaga s kojima su razbili otpor odmetnika, i neprestano je djelovalo na ujedinjavanju ljudi koji su se nalazili oko zajednice muslimana. Allahovom dobrotom, a zatim zalaganjem ovog čvrstog uporišta, sačuvana je cjelina islamskog ummeta, njegovo postojanje i razvoj.[1166]

3. Pripremanje Arabijskog poluotoka kao uporišta za islamska osvajanja

Odmah nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, muslimanska zajednica se rasula u općem smislu riječi. Mnoga plemena odbila su poslušnost halifi i odmetnula se od vjere. Ebu Bekr, radijallahu anhu, zajedno s ashabima, napornim radom i zalaganjem, uspio je vratiti odmetnuta plemena u okrilje države. Bio je počašćen provedbom odgojnih, obrazovnih, vojnih i upravnih poslova, u čemu je postigao veliki uspjeh. Nakon toga, sva plemena Arabijskog poluotoka pripojila su se islamskoj državi, tako da je cijelo područje postalo centar i uporište za daljnja islam-

---

[1165] *Dirasatu fi ahdin-nubuvveti vel-hilafetir-rašide*, str. 324.

[1166] *Dirasatu fi ahdin-nubuvveti vel-hilafetir-rašide*, str. 325.

ska osvajanja i izvor iz kojeg je izvirao islam kako bi, osvajajući, podučavajući i odgajajući, stigao u najudaljenija mjesta na Zemlji.[1167]

Dakle, Arabijski poluotok bio je uporište islamskih osvajanja, jer kako je moguće krenuti u osvajanja bez stabilnog uporišta ili ako je uporište nestabilno i neodrživo?! Sada je postalo moguće sve snage Arabijskog poluotoka usmjeriti na vojne operacije koje su uslijedile nakon toga.[1168]

4. Priprema vodstva za islamska osvajanja

Događaji otpadništva, koji su doveli do formiranja posebnih muslimanskih vojnih grupa i ukazali na snagu i mogućnosti muslimana, otkrili su i slabe tačke ummeta. Na taj je način islamsko vodstvo dobilo vrijedne i čvrste podatke u preuzimanju kontrole nad islamskim osvajanjima. Historijski izvori pružaju nam mnogo informacija o zapovjednicima koji nisu dolazili iz redova muhadžira, ensarija, ashaba uopće, nego je to bila generacija koja se odgajala direktno kroz Allahovu Knjigu. Događaji protiv otpadnika učinili su ih još čvršćim i istaknuli ih nad ostalima te su na taj način izbili u prvi plan islamskih osvajanja. Svi su svjedočili i priznavali njihovu sofisticiranost, veliko zalaganje i iskrenost vjerovanja.

Centar zapovjedništva nalazio se u Medini. Iako daleko jedni od drugih, vođe na bojnim poljima bili su na visokom nivou razumijevanja, saradnje i uzajamne ljubavi. Odnos između centra zapovjedništva i vođa na bojnom polju bio je veoma značajan, jasan i uravnotežen.[1169]

5. Realno razumijevanje otpadništva

Mnogi kur'anski i hadiski tekstovi govore o otpadništvu kao o stanju koje će snaći pojedine ljude. Svi tekstovi koji su u to vrijeme navedeni o otpadništvu ostali su u teorijskim okvirima i takvo što nije smatrano realnom pojavom, međutim, kada se otpadništvo stvarno desilo, muslimani su u svjetlu tih tekstova i predaja došli do mnogih rješenja koja su bila praktični parametri za razumijevanje tih tekstova. Cijela slika o ovom pitanju postaje nam mnogo jasnija kada pogledamo raspravu koja je među

[1167] *Dirasatu fi ahdin-nubuvveti vel-hilafetir-rašide*, str. 326.

[1168] Ahmed Adil Kemal, *Et-Tariku ilel-medaini*, str. 182.

[1169] *Dirasatu fi ahdin-nubuvveti vel-hilafetir-rašide*, str. 328.

ashabima vođena o pitanju otpadnika. U rješavanju pitanja odmetništva u obzir su uzimali predaje i tekstove, izučavali ih i o njima razgovarali, i brzo bi dolazili do zajedničkih zaključaka u pogledu procjene, opisivanja ili načina ophođenja prema otpadnicima. Ova praktična primjena šerijatskih tekstova otvorila je mnoga poglavlja u knjigama islamskog zakonodavstva koja sadrže precizne detalje zakonskih odredbi o pitanju otpadništva. Tako su postupci ashaba i primjena pravnih rješenja, zasnovanih na izvlačenju propisa iz kur'ansko-hadiskih tekstova u ovom pitanju, ušli u okvir praktične primjene prilikom rješavanja sličnih problema u budućnosti.[1170]

6. "A spletke će pogoditi upravo one koji se njima služe"[1171]

Svaki pokušaj odmetništva od islama, bilo od strane pojedinca, skupine ili države, očajnički je pokušaj osuđen na razočarenje, poniženje i propast. Otpadništvo je u suštini odstupanje od Allahovih naredbi koje se očituju u Njegovoj Knjizi, a On se obavezao da će čuvati i Svoju Knjigu i one koji cijeloga života postupaju u skladu sa njenim smjernicama i koji je čuvaju u svojim dušama. Allah je presudio da lijepa završnica pripada onima koji su bogobojazni i da će pružiti pomoć onima koji su potlačeni da se spase od onih koji nepravdu čine. Onima koji Allahovoj vjeri prave spletke sudbina je, doista, propast i na dunjaluku i na ahiretu. Kako je samo pjesnik lijepo rekao:[1172]

Čovjek koji sebe opterećuje onim što ne može poput je
Ovna koji svojim rogovima udara stijenu ne bi li je oslabio
Međutim, oslabit će svoj rog i povrijedit će se
A na stijeni neće ostaviti nikakva traga.[1173]

[1170] *Dirasatu fi ahdin-nubuvveti vel-hilafeti er-rašide*, str. 329.

[1171] Fatir, 43.

[1172] A'ša Mejmun b. Kajs, *Lamija*. (op. prev.)

[1173] Atum, *Hareketur-ridda*, str. 334.

7. Stabilnost upravne organizacije na Arabijskom poluotoku

Nakon Ebu Bekrove, radijallahu anhu, pobjede nad otpadnicima, država je ustrojena na osnovu upravne podjele na pokrajine, a to su: Meka, u kojoj je za namjesnika postavljen Attab b. Usejd; Taif, čiji je namjesnik bio Osman b. Ebu el-Ās; San'a, za namjesnika je postavljen Muhadžir b. Ebu Umejja; Hadremevt, namjesnik Zijad b. Lebid; Hulan, namjesnik Ja'la b. Umejja; pokrajina Zubejd i Ref'a, namjesnik Ebu Musa el-Eš'ari; Jemen, namjesnik Muaz b. Džebel; Nedžran, namjesnik Džerir b. Abdullah; Džereš, namjesnik Abdullah b. Nur; Bahrein, namjesnik 'Ala b. Hadremi; Oman, namjesnik Huzejfa el-Galefani; Jemama, namjesnik Sulejt b. Kajs.[1174]

[1174] Mensur Ahmed Harabi, *Ed-Devletul-arebijjetul-islamijja*, str. 97.

POGLAVLJE ČETVRTO

Ebu Bekrova osvajanja, predaja vlasti Omeru, radijallahu anhu, i smrt prvog halife

UVOD

Osnovni cilj postojanja islamskog ummeta na ovom svijetu jeste veličanje Jedinog Allaha i sveobuhvatno robovanje u životu, kao što Uzvišeni kaže: **"I džine i ljude stvorio sam samo zato da Mi robuju."** (Ez-Zarijat, 56) Ako je osnovni cilj stvaranja džina i ljudi robovanje Uzvišenom i Slavljenom Allahu, onda je neophodno da zajednica muslimana obezbijedi sve potrebne mjere kako bi ostvarila taj cilj. Zajednica prvih muslimana preuzela je ovaj emanet i obavezu da je dostavi svim ljudima pozivanjem Allahu i Njegovoj vjeri, podučavanjem ljudi i odgajanjem u okrilju principa Allahove vjere, suočavajući se i uklanjajući sve prepreke koje se ispred nje budu nalazile kako bi ovaj emanet dostavila svim ljudima. Na taj način ostvaruje se vladavina mudrog šerijatskog zakona nad svim ljudima i svi se podređuju i pokoravaju apsolutnim zakonima Uzvišenog i Slavljenog Allaha.[1175]

Zbog toga je Uzvišeni Allah propisao borbu kao jedan od načina uklanjanja prepreka na putu dostavljanja čiste vjere svim ljudima.

Ibn Tejmijja je rekao: "Ako se osnova propisane borbe ogleda u vođenju borbe da Allahova vjera preovladava i da Allahova riječ bude gornja, onda se onaj koji to sprečava – ubija, po konsenzusu svih muslimana."[1176]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvršio je obavezu pozivanja u vjeru: slao je pisma i izaslanike vođama, kraljevima i uglednim ljudima, brigade i vojske slao je kako bi uklonio ljudske barijere, paganske običaje, psihološke i fizičke prepreke u dostavljanju islama i njegovom razumijevanju. On je otišao i korak dalje, pa je lično predvodio neka izaslanstva i bitke od kojih je posljednja bila Bitka na Tebuku devete godine po Hidžri. U svim ovim okršajima i bitkama ljudi su imali pravo izbora između tri opcije: da prihvate islam i tako postanu braća u vjeri, da ostanu u nevjerovanju i da

---

[1175] Sallabi, *Safehatu min tarihi Libija el-islami*, str. 167.

[1176] Ibn Tejmijja, *Es-Sijasetuš-šer'ijja*, str. 18.

plaćaju džizju, da odbiju i jedno i drugo i da sablja bude linija razdvajanja između muslimana i njih.[1177]

Tokom svog hilafeta Ebu Bekr, radijallahu anhu, primjenjivao je ovu poslaničku metodu. Svoju je vladavinu započeo slanjem vojske kako bi ostvario radosna predskazanja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu oslobođenja mnogih dijelova Zemlje, poput Iraka i ostalih država. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Adijju b. Hatimu: "*Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, doista će Allah dati da se ova vjera proširi tako da će žena iz Hire moći sama putovati do Kabe i obaviti tavaf bez ikakve pratnje, a vi ćete osvojiti riznice Kisre b. Hurmuza.*"[1178]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio je opsežan plan tih osvajanja. Radosne vijesti o oslobođenju mnogih država ojačale su zajednicu muslimana fizički, psihički i moralno. Orijentalisti, njihovi sljedbenici i neprijatelji islama pokušali su da ospore misionarske motive i uzvišene ciljeve islamskih osvajanja, pa su im pripisali razne lažne optužbe za koje nemaju nikakvih validnih, pouzdanih i vjerodostojnih argumenata.

Islamska osvajanja koja je predvodio Ebu Bekr, radijallahu anhu, imala su uzvišen i plemenit cilj, a to je širenje islama među ljudima i uklanjanje lažnih božanstava i tirana koji su tlačili ljude. Ebu Bekr, radijallahu anhu, i muslimani bili su čvrsto uvjereni u pobjedu o kojoj su ih obavijestili Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Ovakvo ubjeđenje produkt je morala ove pobjedničke generacije koja bila čvrsto ubijeđena u Allahove riječi: **"On po Poslaniku Svome šalje uputstvo i vjeru istinitu da bi je uzdigao iznad svih vjera, makar ne bilo pravo mnogobošcima"** (Es-Saff, 9), **"Mi ćemo, doista, pomoći poslanike Naše i vjernike u životu na ovom svijetu, a i na Dan kad se dignu svjedoci."** (El-Mu'min, 51)

Ostavljamo događajima o islamskim osvajanjima da nas oni obavijeste o činjenicama i pokažu put dobrim i iskrenim sinovima ummeta.

[1177] Sallabi, *Safehatu min tarihi Libija el-islami*, str. 168.

[1178] *Sahihus-siretin-nebevijja*, str. 580.

TEMA PRVA

OSVAJANJA U IRAKU

Prvo: Ebu Bekrov, radijallahu anhu, plan za osvajanje Iraka

Odmah po okončanju ratova protiv odmetnika, situacija na Arabijskom poluotoku postala je stabilna, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, odlučio se na sprovedbu plana osvajanja čije je naznake postavio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Za osvajanje Iraka opremio je i poslao dvije vojske.

Prva vojska koju je poslao bila je pod zapovjedništvom Halida b. Velida, koji se tada nalazio u Jemami. Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao mu je pismo u kojem mu je naredio da napadne Irak s jugozapadne strane. Rekao mu je: "Kreni prema Iraku i kada stigneš, započni od Ferdžul-hinda, tj. Ubulle[1179]." Naredio mu je da u Irak uđe s donje strane, da lijepo postupa sa stanovništom i da ih pozove da prihvate islam i u slučaju da mu se odazovu, tada postaju njihova braća, a ako se ne odazovu, onda će ih pozvati da plaćaju džizju, pa ako i to odbiju, onda će se protiv njih boriti. Naredio mu je da nikoga ne primorava da se priključi islamskoj vojsci i da pomoć ne traži od onih koji su se odmetnuli od vjere, pa čak i ako su se vratili vjeri. Naredio mu je da od svakog muslimana, na kojeg u putu naiđe, zatraži da mu se pridruži i krene sa njim. Ebu Bekr, radijallahu anhu, također je

---

[1179] Ubulla je grad na obali Arapskog zaljeva u dijelu koji ulazi u grad Basru. Stariji je od Basre, a Kisra je u njemu imao svoja skladišta oružja.

počeo s opremanjem brigada i vojske koju će poslati kao ispomoć Halidu, radijallahu anhu.[1180]

Druga vojska koju je poslao bila je pod zapovjedništvom Ijada b. Ganema, koji se nalazio između Nebadža[1181] i Hidžaza. Poslao mu je pismo u kojem mu je naredio da Irak napadne sa sjeveroistočne strane počevši od Mesiha[1182]. Rekao mu je: "Idi dok ne stigneš do Mesiha i od njega počni, a zatim u Irak uđi s gornje strane i nastavi dok se ne susretneš s Halidom", dodavši: "Onima koji žele da se vrate, dozvoli da se vrate i nemojte nikoga prisiljavati da krene s vama. Ko želi, neka ide s vama, a ko ne želi, neka se vrati."[1183]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, obojici im je napisao: "...a zatim požurite do Hire, pa ko prije do nje dođe, bit će zapovjednik onom drugom", a zatim je dodao: "Kada se u Hiri sastanete i uništite perzijska skladišta i obezbijedite se da ne budete sleđa napadnuti, neka jedan od vas ostane u Hiri kao potpora muslimanima i svom zapovjedniku, a drugi neka napadne Allahovog i vašeg neprijatelja, Perzijance, i njihov najponosniji grad Medain."[1184]

Musenna b. Harisa došao je kod Ebu Bekra, radijallahu anhu, i podstičući ga na borbu protiv Perzijanaca, govorio mu je: "Pošalji me u borbu protiv mog naroda." Ebu Bekr, radijallahu anhu, to je i učinio. Musenna se vratio i počeo vojne aktivnosti u Iraku, a zatim je svoga brata Mesuda b. Harisa poslao Ebu Bekru tražeći pomoć. Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao mu je pismo po njegovom bratu u kojem je stajalo: "U Irak sam ti poslao Halida b. Velida. Dočekaj ga sa svojim sunarodnjacima, a zatim mu se pridruži, savjetuj ga i pomozi mu. Nemoj biti nepokoran njegovim naredbama i ne suprotstavljaj mu se u mišljenju. On je od onih koje je Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi opisao:

﴿ مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ ٱللَّهِ ۚ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ أَشِدَّآءُ عَلَى ٱلْكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ ۖ تَرَىٰهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا

[1180] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/347.

[1181] Selo u pustinji Basre, na pola puta između Meke i Basre.

[1182] Mjesto na granici Šama od strane Iraka.

[1183] Dr. Jasin Suvejd, *El-Fennul-askerijjel-islami*, str. 83; Taberi, *Tarih*, 4/162.

[1184] Taberi, *Tarih*, 4/163.

﴿... يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًا سِيمَاهُمْ فِى وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ ٱلسُّجُودِ... ﴿٢٩﴾﴾

'Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tle padaju želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo – na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tle.' (El-Feth, 29) Dok god bude s tobom, on je zapovjednik, a ako ode od tebe, ti ponovo postaješ ono što si i bio prije njegovog dolaska."[1185]

U narodu Musenne b. Harisa bio je čovjek po imenu Mez'ur b. Adijj, koji se od njega odvojio i Ebu Bekru, radijallahu anhu, poslao pismo u kojem je stajalo: "Ja sam čovjek iz plemena Benu Idžla, stalno na konjima jašemo i u zoru napadamo. Sa mnom je grupa ljudi iz moje porodice. Jedan od nas bolji je od stotinu drugih. Dobro poznajem ovo područje, poznajem taktike ratovanja i imam pregled o zemlji. Povjeri mi ovaj zadatak, i ja ću ga, s Allahovom dozvolom, završiti."[1186]

Musenna b. Harisa, radijallahu anhu, u vezi s Mez'urom b. Adijjem poslao je Ebu Bekru, radijallahu anhu, pismo u kojem je napisao: "Želim da obavijestim halifu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhhi ve sellem, da je jedan čovjek po imenu Mez'ur b. Adijj iz plemena Benu Idžl, s još nekoliko ljudi, počeo odbijati moje naredbe i suprotstavljati se mome mišljenju. Želio sam te obavijestiti o tome da vidim koje je tvoje mišljenje o ovom pitanju."[1187] Ebu Bekr, radijallahu anhu, odgovorio je Mez'uru b. Adijju: "Primio sam tvoje pismo i razumio sam šta si htio. Ti si onakav kakvim si se i opisao, a tvoja je porodica doista dobra. Smatram da se trebaš pridružiti Halidu b. Velidu i biti s njim cijelo vrijeme dok bude boravio u Iraku, a ako on krene, kreni i ti s njim."[1188]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, također je poslao odgovor Musenni b. Harisu kazavši: "Tvoj prijatelj iz plemena Benu Idžl poslao mi je pismo u kojem me pitao o mnogo čemu. Odgovorio sam mu naređujući da se priključi Halidu b. Velidu i to je moje mišljenje. A tebi naređujem da ne

---

1185 Hamidullah, *El-Vasaikus-sijasijja*, str. 371.

1186 *Medžmuatul-vesaikis-sijasijja*, str. 372.

1187 *Medžmuatul-vesaikis-sijasijja*, str. 372.

1188 *Medžmuatul-vesaikis-sijasijja*, str. 372.

napuštaš Irak dok Halid b. Velid ne izađe iz njega. Kada Halid ode, ti ostani gdje jesi. Tebi pripada svaka nagrada i zaslužuješ svaku pohvalu."[1189]

Iz ovih događaja možemo izvući mnoge pouke, poruke i koristi. Neke od njih jesu sljedeće:

1. Halid b. Velid, radijallahu anhu, poslat je u osvajanje Iraka u mjesecu redžebu ili muharremu dvanaeste godine po Hidžri[1190]

2. Do izražaja je došao Ebu Bekrov, radijallahu anhu, smisao za strategiju

Naredbe koje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, izdao dvojici svojih vojskovođa, Halidu i Ijadu, jasno ukazuju na njegov smisao za strategiju koji je posjedovao još od ranije. Izdao je nekoliko vojnih, strategijskih i taktičkih uputa. Svakom vojskovođi odredio je s koje strane Iraka da uđe i odakle da započne s borbama, kao da iz Hidžaza direktno upravlja vojnim operacijama. Pred sebe je stavio kartu Iraka na kojoj su bili ucrtani svi tereni i putevi. Jednom vojskovođi (Halidu) naredio je da u Irak uđe s donje strane, s jugozapada (tj. Ubulle), a drugom (Ijadu) je naredio da u Irak uđe s gornje strane, sa sjeveroistoka (tj. Mesiha). Poslije je obojici naredio da se sastanu u centralnom dijelu Iraka. Uz sve to, halifa nije zaboravio da im naredi da ne zadržavaju vojnike u svojim redovima protiv njihove volje i da nikoga ne primoravaju na ostanak u njihovim redovima i borbi. Po njegovom mišljenju, učestvovanje u borbama nije bilo obavezujuće, nego dobrovoljno, po ličnom izboru svakog vojnika.[1191]

3. Hira je označena kao mjesto od strateškog značaja

Halifin cilj bio je zauzimanje Hire zbog njenog strateškog značaja u vojnim operacijama. Hira se nalazi tri milje južno od Kufe, a jugoistočno od Nedžefa, udaljena sat vremena jahanja. Kada pogledamo na kartu Iraka, od prvog trenutka postaje nam jasan strateški značaj ovog mjesta. Hira je

---

[1189] *Medžmuatul-vesaikis-sijasijja*, str. 373.

[1190] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/347.

[1191] *El-Fennul-askerijjel-islami*, str. 83–84.

bila centar u kojem su se ukrštali svi putevi iz svih pravaca. S gradovima na istoku bila je povezana rijekom Eufrat, sjeverno je bila povezana s Hitom, s Enbarom je bila povezana mostom Enbar, zapadno je imala vezu sa Šamom. Bila je povezana i s Ubullom u oblasti Basre u Iraku, a također je bila povezana s Keskerom, Sevadom i Nu'manijom na rijeci Tigris. Sve navedeno jasno nam ukazuje na značaj zauzimanja ovako bitnog strateškog mjesta. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je u pravu kada je u osvajanje ovog mjesta poslao dvije vojske, Halidovu i Ijadovu vojsku. Hira se nalazila u centru Iraka i bila je Medainu, glavnom gradu Perzijske imperije, najbliže važno mjesto. Neprijateljske snage dobro su znale za stratešku vrijednost ovog mjesta i stalno su svoje snage usmjeravali ka njoj kako bi je vraćali pod svoju kontrolu. Jer, onaj ko osigura kontrolu nad Hirom, osigurao je i kontrolu nad cijelom oblasti zapadno od Eufrata. Ona je također bila od strateškog značaja muslimanskim snagama u borbama protiv Bizantinaca u Šamu.[1192]

Ovaj Ebu Bekrov, radijallahu anhu, plan dolaska u Hiru u današnjim vojnim operacijama naziva se "hvatanje u kliješta" ili operacija kružnog opsjedanja s ogromnom vojskom. Ovo neosporno dokazuje da operacija osvajanja Iraka i pripajanje dijelova Arabijskog poluotoka vojnim putem nije bila puka slučajnost ili rezultat usputnih događaja.[1193] Onaj ko istražuje i izučava Ebu Bekrovu, radijallahu anhu, strategiju u planiranju vojnih pohoda, dolazi do zaključka da je Ebu Bekr uvijek donosio odluke o načinu formiranja vojske i smjeru u kojem će se kretati, određivao je njene zadatke i ciljeve, koordinirao je saradnju među jedinicama i brigadama, uspostavljao je balans na ratnim poprištima. Uz to, svojim je vojskovođama ostavljao na izbor organizaciju borbenih dejstava metodama koje su oni smatrali pogodnim i odgovarajućim, koje će donijeti pozitivan ishod u pozicijama u kojima su se nalazili.[1194]

1192 Abduldžebbar es-Samirai, *Me'ariku Halid b. Velid diddel-fursi*, str. 35.

1193 Nizar Hadisi, Halid Dženabi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 45.

1194 Besam Aseli, *Mešahirul-hulefai vel-umerai, Es-Siddik*, str. 127.

4. Samoodricanje Musenne b. Harisa

Jedan od najistaknutijih slučaja koji su se desili u ratovima u Iraku bio je i slučaj Musenne b. Harisa eš-Šejbanija, koji se u Iraku sa svojim sunarodnjacima borio protiv neprijatelja. Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, to čuo, mnogo se obradovao i imenovao ga za zapovjednika svih snaga u toj oblasti. To je bilo prije dolaska Halida b. Velida u Irak. Kada se kod Ebu Bekra, radijallahu anhu, probudila želja za borbom u Iraku, smatrao je da je Halid b. Velid najsposobniji od njegovih zapovjednika za tu veoma bitnu operaciju. Musenni b. Harisu poslao je pismo u kojem mu je naredio da se pripoji Halidovoj vojsci i da mu se pokori. Kada je Musenna primio pismo, požurio je da se pokori halifinoj naredbi te se priključio Halidu i njegovoj vojsci. Ovaj se slučaj spominje u korist samoodricanja Musenne b. Harisa jer ga nije zanijela brojnost njegove vojske, niti činjenica da je on prije Halida bio zapovjednik u Iraku. Ništa od toga nije ga povelo da smatra da je on preči za vođenje vojske u Iraku od Halida, radijallahu anhu.[1195]

5. Ebu Bekrove, radijallahu anhu, mjere opreza u borbama na Allahovom putu

U Ebu Bekrovom radijallahu anhu, pismu Halidu i Ijadu pisalo je: "Sa sobom povedite samo one vojnike koji su se borili protiv otpadnika od vjere i one koji su nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti ostali u islamu. Neka vam se u vojnim pohodima ne pridružuju oni koji su se odmetnuli, sve dok ne promijenim mišljenje." Niko od otpadnika nije se borio u Iraku[1196]. Tako je bilo u prvim borbama. Nakon što su potvrdili svoju privrženost islamu, učestvovali su u borbama, o čemu ćemo govoriti nešto kasnije. Ovaj Ebu Bekrov, radijallahu anhu, stav bio je zasnovan na mjerama opreza u borbama na Allahovom putu. Nije želio da u borbama učestvuju oni koji su tražili dunjalučke koristi, da ne bi bili uzrokom neuspjeha boraca na Allahovom putu i razbijanju njihovih redova.

Ovo je Ebu Bekrova, radijallahu anhu, odgojna metoda koju je naučio iz bogatih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, lekcija. Ovako je postupio zbog čišćenja muslimanskih redova od negativnosti i kako bi se ujedi-

[1195] *Et-Tarihul-islami*, 9/130.

[1196] Taberi, *Tarih*, 4/163.

nili u iskrenom ostvarenju jednog cilja, radi postizanja Allahovog zadovoljstva. Tako je izbjegao sve eventualne i opasne razlike koje se dešavaju zbog brojnosti ciljeva. Ebu Bekr, radijallahu anhu, strogo se držao ove uzvišene metode uprkos činjenici da su ljudi islamskoj vojsci bili veoma potrebni. To, također, ukazuje na njegovo potpuno ubjeđenje da su uzvišenost cilja i iskrenost uzrok pobjede, a ne mnogobrojnost na bojnom polju.[1197]

6. Ljubaznost prema ljudima i oporuka da se lijepo postupa s poljoprivrednicima Iraka

Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je Halidu, radijallahu anhu: "Lijepo se ponašaj prema Perzijancima i onima koji su, od ostalih naroda, u njihovom vlasništvu."[1198] Ove riječi pojasnile su nam stvarni cilj islamskih osvajanja izvan islamske države, a to je misionarska borba čiji je zadatak bio pozivanje u prihvatanje islama. Onda kada vjeru nekom narodu nije bilo moguće dostaviti zbog postojećih vlasti, neophodno je bilo ukloniti ih kako bi njihovi narodi mogli prihvatiti islam. Ovaj je cilj vidljiv u svim bitkama koje su vodili ashabi, radijallahu anhum. Svoje neprijatelje pozivali su u islam i garantirali im ostvarivanje istih prava i obaveza koje su imali i muslimani. Ako bi odbili prihvatanje islama, na njima je bilo da se predaju islamskoj vlasti i da plaćaju džizju za osiguranje sigurnosti koju su im muslimani garantirali, a ako bi i to odbili, onda se moralo krenuti u borbu kako bi Allahova riječ bila gornja.[1199] Ebu Bekr, radijallahu anhu, oporučio je svojim vojskovođama da prema seljacima, poljoprivrednicima Iraka i Sude, lijepo postupaju. Vodio je brigu o dostavljanju upute ljudima i očuvanju izvora bogatstva, jer bez dvije izgradnje, duhovne i materijalne, država ne može opstati. Poljoprivreda je bitan izvor bogatstva i ona je usko vezana sa životima ljudi i njihovom svakodnevnicom.[1200]

[1197] *Et-Tarihul-islami*, 9/131.

[1198] Taberi, *Tarih*, 4/159.

[1199] *Et-Tarihul-islami*, 9/130.

[1200] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 342.

7. *"Neće biti poražena vojska u čijim se redovima nalazi čovjek poput njega"*

Kada je Halid b. Velid tokom svoga kretanja prema Iraku zatražio dodatnu pomoć od Ebu Bekra, radijallahu anhu, on mu je poslao Ka'ka'a b. Amra et-Temimija, radijallahu anhu. Neki su izrazili čuđenje zbog ovog Ebu Bekrovog poteza upitavši ga: "Zar ćeš čovjeku, čija se vojska razišla, u pomoć poslati jednog čovjeka?" "Neće biti poražena vojska u čijim se redovima nalazi čovjek poput njega", odgovorio je Ebu Bekr.[1201] Ovo je Ebu Bekrova, radijallahu anhu, pronicljivost koju su dokazali kasniji događaji u Iraku. Ebu Bekr, radijallahu anhu, najbolje je poznavao svoje ljude i njihove sposobnosti u različitim oblastima.[1202]

Drugo: Halidove bitke u Iraku

Kada je Halid b. Velid stigao u Irak, njegova je vojska brojala dvije hiljade boraca, onih koji su se borili protiv otpadnika. Nedugo nakon što je stigao, pridružilo mu se osam hiljada ljudi iz plemena Rebia. Halid je poslao pisma trojici zapovjednika, Mez'uru b. Adijju el-Idžliju, Sulmi b. Jekinu et-Temimiju i Harmelu b. Murejti et-Temimiju, koji su se sa svojim ljudima okupili s ciljem borbe na Allahovom putu i pozvao ih da mu se pridruže, a oni su mu se odazvali i pridružili se njegovoj vojsci koja je sada brojala osamnaest hiljada vojnika.[1203] Složili su se da mjesto okupljanja vojski bude u Ubulli.[1204] Prije nego što je otišao u Irak, Halid, radijallahu anhu, poslao je pismo upozorenja Hurmuzu, namjesniku u Ubulli, u kojem mu je napisao: "Prihvati islam, spasit ćeš se, ili plati džizju, pa ćete ti i tvoj narod biti pod našom zaštitom. Ako odbiješ, sam ćeš snositi posljedice, jer ti dolazim s vojskom koja voli smrt kao što vi volite život."[1205] Halid je pribjegao ovoj metodi pisanja kao jednoj od metoda psihološkog

1201 Taberi, *Tarih*, 4/163.

1202 *Tarihul-islami*, 9/129.

1203 Taberi, *Tarih* 4/163.

1204 Halid Dženabi, Nizar Hadisi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 46.

1205 Taberi, *Tarih*, 4/164.

rata kako bi ulio strah i nemir u njegovo srce i srce njegovih vojnika i kako bi im umanjio snagu i moral za borbom. Kada se Halid, radijallahu anhu, približio neprijatelju, vojsku je podijelio u tri jedinice i naredio im da svaka krene svojim putem. Nije im naredio da idu istim putem primijenivši važno načelo ratovanja, a to je bezbjednost jedinica. Na čelo prve jedinice postavio je Musennu b. Harisa, za njom je išla druga jedinica na čije je čelo postavio Adijja b. Hatima, a za njima je, na čelu treće jedinice, krenuo Halid. Naredio im je da se sretnu u Hudajri[1206], kako bi u njoj konsolidirali svoje redove i odlučno krenuli na neprijatelja.[1207]

1. Bitka u lancima – Zatus-selasil

Hurmuz je saznao za Halidov, radijallahu anhu, pokret i da je mjesto sastajanja s muslimanskom vojskom u Hudajru, pa ih je pretekao i sa svojom vojskom prvi stigao u Hudajr. Na čelo vojske postavio je dvojicu vojskovođa: Kubaza i Anušdžana. Kada je Halid za to čuo, promijenio je pravac kretanja i uputio se ka Kazimi. Saznavši za to, i Hurmuz se uputio ka Kazimi i opet prvi stigao u Kazimu. Zauzeo je odgovarajući položaj za svoju vojsku, odmah do vode. Kada je Halid stigao, vojnici su bili žedni i bez vode, a Hurmuz je vodu već bio zauzeo. Halid im se obratio rekavši: "Sjašite i rasteretite deve! Tako mi Allaha, voda će pripasti onoj vojsci koja je čvršća i koja je više zaslužuje!"[1208]

Muslimani odložiše tovare, pješadija prođe naprijed i krenu prema neprijatelju. Allah je tada iz Svoje dobrote dao veliku blagodat muslimanima tako što je na njihove redove spustio kišu i tako su se oni osvježili, napunili svoje posude vodom i još jači krenuli na neprijatelja. Ovo je jedan od mnogobrojnih primjera Allahove prisutnosti s Njegovim iskrenim robovima te Njegove podrške i pomoći u teškim situacijama. Muslimani započeše borbu protiv Hurmuza, koji je toliko bio poznat po zlu i odvratnosti da su ga čak po tome uzimali za primjer i govorili: "Mrži si mi od Hurmuza!" Hurmuz je Halida, radijallahu anhu, izazvao na dvoboj, ali mu je napravio

---

1206 Hudajr je izvor plemena Bahila, četiri milje udaljen od Basre. Vidjeti: Jakut, *El-Mu'džem*, 2/277.

1207 Halid Dženabi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 46.

1208 Ibn Esir, *El-Kamil*, 2/51; Taberi, *Tarih*, 4/165.

zamku dogovorivši se sa svojim štićenicima da, kada započne dvoboj, opkole Halida i napadnu ga. Izjahao je između dvije vojske i izazvao Halida, radijallahu anhu, na dvoboj. Halid se odazvao i dvoboj je počeo. Razmijenili su nekoliko udaraca i Halid ga je uspio oboriti na zemlju. Utom su prišli Hurmuzovi ljudi i napali ga, ali Halida to nije spriječilo da ubije Hurmuza. Veliki junak Ka'ka' b. Amr, radijallahu anhu, shvatio je o čemu se radi, pa je s još nekoliko konjanika napao na Hurmuzove ljude, od kojih se Halid uspješno branio, te ih sve pobio.[1209] Muslimani krenuše za Ka'ka'om i poraziše Perzijance. Ovo je prvi pokazatelj Ebu Bekrove, radijallahu anhu, pronicljivosti kada je o Ka'ka'u rekao: "Neće biti poražena vojska u čijim se redovima nalazi čovjek poput njega."[1210] Što se tiče Halida, on je pokazao jedan od svijetlih primjera hrabrosti i nepokolebljivosti: dotukao je vojskovođu Perzijanaca i njegove vojnike koji su mu pružali pomoć, a oni se njega nisu mogli riješiti, i nastavio se boriti protiv njih dok mu u pomoć nije pritekao Ka'ka' b. Amr s nekolicinom vojnika i tada su ih do kraja porazili. U ovoj bitki Perzijanci su se vezali lancima jedni za druge kako ne bi mogli pobjeći s bojnog polja, ali to im nije bilo ni od kakve pomoći pred hrabrim lavovima islama. Tako je ova bitka nazvana Bitka u lancima – Zatus-selasil.[1211]

Muslimani su u ovoj bitki osvojili ratnog plijena koliko hiljadu deva može ponijeti. Halid je poslao manje jedinice koje su oslobađale utvrde koje su se nalazile oko Hire i tu su osvojili mnogo ratnog plijena. Međutim, Halid se nije borio protiv seljaka, poljoprivrednika, koji se protiv njega nisu borili, nego je prema njima lijepo postupao kako mu je to Ebu Bekr, radijallahu anhu, oporučio. Ostavio ih je na zemlji koju su obrađivali, omogućio im je proizvodnju i dobro ih nagrađivao za plodove njihovog rada. Onima koji su prihvatili islam odredio je visinu zekata, a onima koji su ostali u svojoj vjeri, odredio je džizju koja je bila višestruko niža od one koju su im bili nametnuli perzijski vladari. Zemlju koju su posjedovali Perzijanci nije oduzeo, nego ju je podijelio radnicima, tako da su oni osjetili da se s ovim islamskim osvajanjima na horizontu pojavio neki novi

---

1209 Taberi, *Tarih*, 4/165.

1210 Taberi, *Tarih*, 4/163.

1211 *Tarihul-islami*, 9/133; Taberi, *Tarih*, 4/165.

element pravde i bratstva među ljudima. Halid, radijallahu anhu, petinu plijena i imetka poslao je Ebu Bekru, radijallahu anhu, a ostatak je podijelio među borcima. Među stvarima koje je Ebu Bekru, radijallahu anhu, poslao bila je i Hurmuzova kapa, međutim, on ju je poklonio Halidu, radijallahu anhu, kao nagradu za dobro urađen posao.[1212] Kapa je vrijedila stotinu hiljada i bila je ukrašena dijamantima. Perzijanci su kape izrađivali na osnovu svog položaja u porodici: ko je bio najvećeg stepena, vrijednost njegove kape iznosila je stotinu hiljada, a Hurmuz je bio jedan od takvih Perzijanaca.[1213]

2. Bitka kod Mezara

Hurmuz je poslao pismo Kisri, caru Perzije, obavještavajući ga o Halidovom pismu i njegovim namjerama. Kisra mu je u pomoć poslao vojsku pod zapovjedništvom Karina. Međutim, Hurmuz je potcijenio muslimansku vojsku i krenuo u borbu protiv njih prije dolaska Karina, pa je ubijen kao i većina njegovih vojnika. Oni koji su preživjeli pobjegli su i priključili se Karinovoj vojsci, međusobno se bodreći i ohrabrujući se na borbu protiv muslimana. Ulogorili su se u mjestu po imenu Mezar. Halid je već ranije poslao Musennu b. Harisa i njegovog brata da prate kretanje ljudi, a oni su usput oslobodili nekoliko utvrda i saznali o dolasku perzijske vojske te odmah o tome obavijestili i Halida, radijallahu anhu. Halid je Ebu Bekru, radijallahu anhu, poslao pismo u kojem ga obavještava da je krenuo na njih spreman za borbu. Vojske su se sastale kod Mezara i borba je počela. Perzijanci su još uvijek u sjećanju imali težak poraz koji im je nanijela muslimanska vojska, zbog čega su bili veoma ljuti. Pred bitku je istupio njihov vođa Karin i pozvao na dvoboj. Halid, radijallahu anhu, krenuo je na dvoboj, međutim, pretekao ga je Ma'kil b. Ameš b. Nebaš i ubio Karina. Karin je na čelo desnog krila vojske postavio Kubaza, a Anušdžana na lijevo, dvojicu vođa koji su učestvovali i u prvoj bitki, ali su uspjeli pobjeći. Njima na dvoboj izašla su dva velika muslimanska heroja. Kubaza je ubio Adijj b. Hatim, a Anušdžana je savladao Asim b. Amr et-Temimi. Bitka se rasplamsala, ali nakon ubistva svojih vođa, Perzijanci doživješe poraz. Broj

---

[1212] *Es-Siddiku evelul-hulefai*, str. 131.

[1213] Taberi, *Tarih*, 4/166.

ubijenih Perzijanca iznosio je trideset hiljada, dok su ostali na lađama pobjegli niz rijeku, koja je spriječila muslimansku vojsku da ih uhvate. Halid, radijallahu anhu, ostao je u Mezaru. Ratni plijen dao je svakome ko ga je zaplijenio bez obzira na količinu. Ratni plijen je podijelio, dok je petinu[1214] imetka poslao u Medinu.

3. Bitka kod Veledže

Kada je vijest o porazu perzijske vojske u Mezaru stigla do Kisre, on je opremio veliku vojsku pod zapovjedništvom Enderzegara kojem je pridružio još jednu vojsku pod zapovjedništvom Behmena Džazevija. Enderzegar se iz Medaina uputio u Keskeru, a iz nje u Veledžu. Behmen Džazevi krenuo je između dvije rijeke želeći da dođe sleđa muslimanima, tako da se muslimanska vojska nađe između njega i Enderzegara. Enderzegar je, dolazeći u Veledžu, u putu uspio okupiti još nekoliko hiljada pomagača. Tako se perzijska snaga i vojska okupila u Veledži. Enderzegar je osjetio da je njegova moć velika te je odlučio napasti na Halida. Vijest o sakupljanju perzijske vojske i njihovom pokretu prema Veledži, Halida je dočekala dok se nalazio u Sunejji, mjestu u blizini Basre. Halid, radijallahu anhu, smatrao je da muslimanska vojska ovu veliku vojnu silu treba napasti s tri strane kako bi razbili njihove redove, što bi bio iznenađujući faktor za perzijsku vojsku. Počeo je pripremati sve što je bilo potrebno za realizaciju svog plana. Kako bi osigurao zadnju liniju fronte, u Hudajri je ostavio Suvejda b. Mukarrina. Nakon pomnog izviđanja ove oblasti, sa svojom vojskom krenuo je prema Veledži. Uvidio je da je mjesto poprišta bitke široko i ravno, što je veoma povoljno za bitku, a u isto vrijeme dozvoljavalo je slobodu kretanja vojske. Kada je odlučio napasti perzijsku vojsku s tri strane, Halid je započeo s provođenjem svog plana, te je dvije vojske poslao da Perzijance napadnu sleđa i s bočnih strana. Bitka je započela, borba se rasplamsala, a Halid je žestoko napadao na čelu vojske. U odgovarajućem trenutku, muslimanske jedinice napale su Perzijance sleđa i s bočnih strana i nanijele težak poraz perzijskoj vojsci. Enderzegar je, s nekolicinom svojih ljudi, uspio pobjeći u pustinju, ali su poslije umrli od žeđi.[1215] Halid, radi-

---

[1214] Taberi, *Tarih*, 4/168; *Et-Tarihul-islami*, 9/134.

[1215] Ibn Esir, *El-Kamil*, 2/52; Halid Dženabi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 48.

jallahu anhu, stao je pred ljude i počeo im govoriti o blagodatima u ovim stranim zemljama i podsjećati na skromnost života u arapskim zemljama, a zatim je rekao: "Zar ne vidite kakvog sve bogatstva ovdje ima? Tako mi Allaha, da nam Allah nije naredio borbu na Svom putu i pozivanje u islam, i kada bi ta borba bila samo radi života u ovoj zemlji, mišljenja sam da bismo se trebali boriti za nju kako bismo stekli pravo na život u njoj i tako glad naše pustinje pretvorili u sitost u kojoj se sada nalazite." Zatim je ratni plijen podijelio na petine. Četiri petine podijelio je vojnicima, a petu je poslao Ebu Bekru, radijallahu anhu. Zarobljeno je mnogo porodica koje su se borile protiv muslimana, a seljacima, poljoprivrednicima, koji nisu željeli prihvatiti islam, propisana je džizja.[1216]

Halidova, radijallahu anhu, hutba ukazuje na to da Arapi u paganskom dobu, pored toga što se nisu borili za onaj svijet, nisu uspjeli pobjeđivati neprijatelja zbog razlika i netrpeljivosti među njima samima. Halid, radijallahu anhu, rekao je: "Mi žudimo za ahiretom i imamo uzvišeni cilj ka kojem stremimo, radi njega pozivamo u vjeru i radi njega se borimo. Pretpostavimo da nemamo ovaj cilj i da se radi njega ne borimo, zdrav razum podrazumijeva da se borimo kako bismo popravili uvjete života." Kada Halid, radijallahu anhu, spominje poboljšanje uvjeta života, on ovaj cilj ne stavlja u istu ravan s uzvišenim ciljem koji je spomenuo, nego ga je naveo samo kao pretpostavku ukoliko ne bi bilo uzvišenog cilja, odnosno, kao da je htio reći: "Ako bismo se protiv ovih borili radi dunjalučkog interesa, zar se ne bismo borili radi ahiretskog cilja i stjecanja Allahovog zadovoljstva, Slavnog i Plemenitog?"

Ove riječi osnažuju ambicije, jačaju odlučnost, oživljavaju srce i oslobađaju čovjekovu energiju. Nakon ovakvih riječi, vjernici, borci na Allahovom putu, bore se svim svojim potencijalima, snagom i mogućnostima.[1217]

U jednoj predaji navodi se: "Na dan bitke kod Veledže, Halid, radijallahu anhu, izašao je na dvoboj protiv veoma snažnog čovjeka, koji se mogao nositi sa hiljadu ljudi, i savladao ga je. Kada ga je ubio, sjeo je na njega i pozvao da mu se donese ručak."[1218] U ovom plemenitom postupku Allahove sablje, radijallahu anhu, do izražaja dolazi ponižavanje

1216 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/350.

1217 *Et-Tarihul-islami*, 9/139.

1218 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/350.

Perzijanaca, rušenje njihovih silnika i umišljenika i slabljenje morala i odlučnosti perzijske vojske.[1219]

4. Bitka kod Ulejsa i oslobođenje Amgišije

U ovoj bitki Perzijancima su se pridružila mnoga arapska kršćanska plemena i postali su njihovi saveznici u borbi protiv muslimana. Na čelu Arapa nalazio se Abdulesved el-Idžli, a na čelu Perzijanaca Džaban. Behmen Džazevi naredio mu je da ne započinje borbu protiv muslimana sve dok na to ne bude prisiljen. Kada je Halid, radijallahu anhu, čuo za okupljanje arapskih kršćana i Arapa koji su živjeli u predgrađu Hire, krenuo je na njih s ciljem da ih napadne, međutim, nije znao da su se tim dvjema skupinama Arapa priključili i Perzijanci. Kada je muslimanska vojska stigla, Džaban je svojim vojnicima naredio da ih napadnu, međutim, vojnici su odbili da se suprotstave Halidu jer je bilo vrijeme ručka i htjeli su da jedu prije borbe. No, Halid, radijallahu anhu, nije ih pustio da ručaju, nego je započeo žestoku borbu protiv njih. Jačinu i bijes borbe povećavala je činjenica da će Behmen uskoro stići s velikom vojskom. Muslimani su bili veoma strpljivi u ovoj teškoj borbi. Halid, radijallahu anhu, rekao je: "Allahu moj, obećavam Ti, ako mi omogućiš da dođem do njihovih vratova, da nećemo živoga ostaviti nikoga koga uhvatimo, toliko da će teći rijeka krvi." I zaista, Allah je muslimanima otvorio put ka Perzijancima i omogućio im da dopru do njih, a Halid je naredio svom glasniku da poziva: "Zarobite ih, zarobite ih, ne ubijajte nikoga osim onoga ko se usprotivi. Kada su ih pohvatali, na konjima su ih onako vezane i u grupama dovodili do rijeke gdje su se nalazili ljudi zaduženi za njihovo ubijanje. Ubijali su ih cijelu noć i dan, a potraga za njima nastavljena je i sljedeća dva dana. Sve koje su mogli zarobiti, zarobili su i doveli do Ullejsa i pobili. Ka'ka' je Halidu, radijallahu anhu, rekao: "Kada bi sve ljude na zemlji pobio, ne bi tekla njihova krv. Krv neće proteći jer si zaustavio vodu, a zemlja upija krv. Pusti rijeku i tako ispuni svoj zavjet." Halid je bio je spriječio protok vode, pa je podigao branu i onda je potekla svježa krv, a rijeka je zbog tog događaja prozvana "krvavom rijekom".[1220]

[1219] *Et-Tarihul-islami*, 9/138.

[1220] Taberi, *Tarih*, 4/173.

Tako je velika perzijska vojska pobijeđena i istjerana iz svog logora. Kada su se muslimani vratili iz potjere, ušli su u logor, a Halid, radijallahu anhu, stao je kraj hrane i rekao: "Vi ste je zaplijenili i ona je vaša." Također je rekao: "Kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi zaplijenio gotovu hranu, podijelio bi je." Muslimani sjedoše da večeraju. Oni koji nisu živjeli u seoskim sredinama nisu znali šta su pogačice pa upitaše: "Kakav je ovo bijeli hljeb (rekkak)?!" Oni koji su znali, u šali su im odgovarali: "Jeste li čuli za tanki život?" "Da", odgovoriše. "E, to vam je ovo." I tako su ove pogačice nazvane "rekkak", a Arapi su ga zvali "kura".[1221] Kada je završio s Ullejsom, Halid, radijallahu anhu, uputio se ka Amgišiji iz koje je sve stanovnike protjerao u pustinju. Naredio je da se potpuno razruši te je tako i urađeno i od nje ništa nije ostalo. Muslimani su tu osvojili veliki ratni plijen, tako da je jednom konjaniku pripalo hiljadu i pet stotina dirhema. Kada su petina plijena i vijesti o muslimanskoj pobjedi i Halidovim poduhvatima stigli u Medinu, Ebu Bekr, radijallahu anhu, obavještavajući muslimane o onome što je došlo, rekao je: "O, skupino Kurejša, vaš se lav sukobio s njihovim lavom i porazio ga je na njegovom kućnom pragu. Žene više ne rađaju borca poput Halida!"[1222] Halid, radijallahu anhu, vijest o pobjedi poslao je po čovjeku po imenu Džendel iz plemena Idžl, koji je bio veoma vješt vodič. Kada je došao do Ebu Bekra, radijallahu anhu, s vijestima o oslobođenju Ullejsa, o količini plijena, broju zarobljenika, informacijama o tome šta je bilo s petinama plijena i nevoljnicima, i kada se Ebu Bekr uvjerio u njegovu vještost i istinitost njegovih riječi, upitao ga je: "Kako se zoveš?" "Džendel", odgovori on, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Blago tebi, Džendele:

Neustrašiva duša je pobila prvake
i omogućila mu proboj i napredovanje."

Ebu Bekr, radijallahu anhu, naredio je da mu se dâ jedna ropkinja koja mu je poslije izrodila djecu.[1223]

U Ebu Bekrovim, radijallahu anhu, riječima: "Vaš se lav sukobio s njihovim lavom i porazio ga je na njegovom kućnom pragu. Žene više

---

[1221] Taberi, *Tarih*, 4/173.

[1222] Taberi, *Tarih*, 4/175.

[1223] Taberi, *Tarih*, 4/174.

ne rađaju borca poput Halida!"[1224], ukazan je veliki značaj i odata čast Halidu, radijallahu anhu, i ovim mu je riječima Ebu Bekr priznao dobro koje je učinio, istakao brižnost koju je Halid pokazao prema nevoljnicima, ukazao na njegovu vrijednost i uzvišene ciljeve. Ovim je riječima Ebu Bekr podstakao one slabog morala da udvostruče svoja zalaganja i da se natječu za postizanje visokih ciljeva i vrijednosti.[1225] Ove Ebu Bekrove, radijallahu anhu, riječi – a bio je najbolji poznavalac ljudi – najveće su svjedočenje i najbolje priznanje koje je neko dobio u historiji islama. Ebu Bekr, radijallahu anhu, koji je bio najveći islamski halifa, ističe da niko nije ravan Halidu, radijallahu anhu, u njegovoj genijalnosti i hrabrosti, niti da ima sličnog u njegovim herojskim pohodima i vještinama. I ovo što je rekao Ebu Bekr, radijallahu anhu, o Halidu, neka ti bude dovoljno![1226]

5. *Oslobođenje Hire*

Kada je Merzeban, namjesnik Hire, čuo šta je Halid, radijallahu anhu, uradio u Amgišiji, shvatio je da je sada na redu Hira, stoga se počeo pripremati za borbu. Svoga sina poslao je na čelu vojske, a zatim je i sam krenuo za njima. Sinu je naredio da napravi branu na Eufratu kako bi onemogućio muslimansku flotu. To je muslimane veoma iznenadilo te su se nasukali. Poljoprivrednike koji su živjeli na obalama Eufrata poslali su i obavijestili ih o nužnosti uklanjanja brane kako bi rijeka potekla. Šta je Halid uradio?

Halid, radijallahu anhu, uzjahao je konja želeći da dođe do Merzebanovog sina. U mjestu Mekar sreo je jednu od njegovih konjičkih izvidnica i brzo je porazio. Zatim je požurio do Merzebanovog sina prije nego što vijest stigne do Merzebana. Sa vojskom Merzebanovog sina sreo se na ušću Eufrata, sukobio se s njima i brzo ih pobio i porazio. Nakon toga, srušio je branu i voda je potekla. Halid, radijallahu anhu, vratio se u svoj logor i od muslimana zatražio da nastave ka Hiri. Vijest o smrti sina i Ezdešira brzo je stigla do Merzebana, koji se prestrašio i preko Eufrata pobjegao bez borbe, a Halid, radijallahu anhu, ulogorio se na njegovom mjestu. Stanovnici Hire živjeli su u utvrdama. Halid je iz svog logora ubacio konjicu i tako

[1224] Taberi, *Tarih*, 4/175.

[1225] *Et-Tarihul-islami*, 9/144.

[1226] Sadik Ardžun, *Halid b. Velid*, str. 216.

se sproveo njegov plan i opkoljene su sve utvrde u Hiri na sljedeći način:

a. Dirar b. Ezver predvodio je opsadu bijelog dvorca u kojem se nalazio Ijas b. Kubejsa et-Tai;

b. Dirar b. Hattab predvodio je opsadu utvrde Adesijina u kojoj se nalazio Adijj b. Adijj Ibadi;

c. Dirar b. Mukarrin predvodio je opsadu utvrde Benu Mazin u kojoj se nalazio Ibn Ekal.

d. Musenna b. Harisa predvodio je opsadu utvrde Ibn Bekila u kojoj se nalazio Amr b. Abdulmesih.

Halid, radijallahu anhu, naredio je svojim zapovjednicima da stanovništvo prvo pozovu u islam, a ako im se odazovu, da ih prihvate kao svoju braću, a ako odbiju, da sačekaju jedan dan. Naredio im je da ne dozvole neprijatelju da on njih napadne i iznenadi, a također im je naredio da nikome od muslimana ne zabranjuju da se bori protiv neprijatelja. Narod je odlučio da odbije prihvatanje islama i započeli su s gađanjem muslimanske vojske kuglama na kojima je s jedne strane bio kamen, a sa druge baklja. Muslimani su im odgovorili strijelama te tako odbili njihov napad. Muslimani su oslobodili nekoliko dijelova dvorca kada se začulo dozivanje njihovih svećenika: “O, stanovnici dvoraca, pobit će nas!”, a stanovnici dvoraca povikali su: “O, Arapi, prihvatamo jednu od tri ponuđene opcije, prestanite s napadom!” Zapovjednici i vođe dvoraca i utvrda izašli su, a Halid, radijallahu anhu, sa svima se posebno sastao. Halid ih je ukorio zbog onoga što su napravili, ali je s njima sklopio ugovor o plaćanju džizje koja je iznosila stotinu devedeset hiljada. Halid, radijallahu anhu, poslao je Ebu Bekru, radijallahu anhu, vijest o pobjedi i poklone iz Hire. Ebu Bekr, radijallahu anhu, prihvatio je poklone, ali ih je ubrojio u džizju bojeći se da ne upadne u nešto što šerijatom nije dozvoljeno. Postupio je tako kako bi prekinuo strane običaje koje su koristili kao način pljačkanja imovine ljudi.[1227]

Halid, radijallahu anhu, u sporazumu sklopljenom sa stanovnicima Hire napisao je: “U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog! Ovo je dogovor koji je sklopljen između Halida b. Velida i Adijja i Amra, sinova Adijja, Amra b. Abdulmesiha, Ijasa b. Kubejsa i Ibn Ekala, zapovjednika stanovni-

---

1227 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 348.

ka Hire." Stanovnici Hire bili su zadovoljni sporazumom. U sporazumu je bilo navedeno da svake godine izdvajaju stotinu devedeset hiljada dirhema džizje, a za izdvajanje džizje bili su zaduženi njihovi svećenici i monasi osim onih koji nisu bili u stanju da rade ili su otišli s ovog svijeta ili bili spriječeni. Sve dok budu izdvajali džizju, oni neće imati drugih odgovornosti, a ako bi bilo kojim postupkom ili riječima prekršili ovaj ugovor, ne bi im se garantirala sigurnost. Ovaj sporazum sklopljen je u mjesecu rebiul-evvelu dvanaeste godine po Hidžri.[1228] U drugoj predaji navodi se da je Halid, radijallahu anhu, stanovništvu Hire ponudio jednu od tri opcije: "da prihvatite našu vjeru i imat ćete ista prava i obaveze kao i mi, svejedno odselili se ili ostali u svojim domovima, ili da plaćate džizju, ili da se borite. Tako mi Allaha, dolazim vam sa vojskom koja više voli smrt nego što vi volite život", a oni su na to odgovorili: "Plaćat ćemo džizju." Halid je rekao: "Teško li se vama, propali ste, nevjerstvo je propast, a najgori Arapi su oni koji krenu njegovim putem!"[1229]

U Halidovom, radijallahu anhu, obraćanju jasno se očituju neke od vjerničkih osobina koje su se utjelovile u oslobodilačkoj vojsci Iraka. Ova se vojska borila radi uzvišenog cilja, a to je pozivanje u Allahovu vjeru i dostavljanje upute ljudima. Oni se nisu borili radi proširivanja teritorija, nametanja vlasti ili ovosvjetskih uživanja. Halid, radijallahu anhu, također je potvrdio najbitniji razlog uspjeha muslimanskih boraca u ratovima, a to je istinska žudnja za smrću na Allahovom putu i postizanje Allahovih nagrada na budućem svijetu.

Prethodni tekst pojašnjava nam brigu i pažnju ashaba, ridvanullahi alejhim, u prakticiranju Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, prakse, njegovog sunneta, što se ogledalo kroz iskrenu želju za uputom čovječanstva. Halid, radijallahu anhu, ukorio je stanovnike Hire zbog ostanka u nevjerstvu iako su muslimani od njihovog ostanka u nevjerstvu imali veliku materijalnu korist kroz plaćanje džizje. Međutim, Halid, radijallahu anhu, bio je od onih ljudi koji su zanemarivali život na ovom svijetu i prednost davali onome što je kod Allaha, na budućem svijetu. Allahov Poslanik,

---

[1228] Taberi, *Tarih*, 4/181.

[1229] Taberi, *Tarih*, 4/178.

sallallahu alejhi ve sellem, u praksu im je ostavio ovaj uzvišeni princip[1230] kada je rekao: "Tako mi Allaha, da tvojim posredstvom Allah uputi jednog čovjeka, bolje ti je nego da imaš crvene deve."[1231]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, prihvatio je poklone od stanovnika Hire jer su ih svojevoljno i dobrovoljno poslali. Međutim, on ih je ubrojio kao dio džizje zbog pravednosti, bojeći se da ne nanese nepravdu štićenicima u svojoj državi i da ih prekomjerno ne opterećava. U ovom slučaju nalazi se velika pouka u uspostavljanju pravde među ljudima. Šejh Ali Tantavi napravio je usporedbu između kolonijalnih osvajanja Evrope i islamskih osvajanja, a zatim je tu usporedbu potkrijepio riječima pjesnika:

Kada smo mi vladali, karakter nam je bila pravednost
a kada ste vi vladali, krv se prolivala na sve strane!
Dozvolili ste ubijanje zarobljenika,
a mi smo svojima praštali!
Dovoljna vam je ova razlika među nama
jer svaka se posuda onim što je u njoj brani.[1232]

Hira, komandni centar islamske vojske

Osvajanje Hire bila je veoma značajna vojna operacija. Poslije njenog osvajanja povećala se želja muslimana za osvajanjem Perzije, zbog geografskog i kulturnog položaja ovog grada koji je imao u Iraku i Perzijskom carstvu. Vrhovni zapovjednik islamskih snaga izabrao ga je za glavni komandni centar odakle će kretati islamska vojska i odakle će se izdavati naredbe o napadima, odbrani, pomoći i ustrojstvu. Također, Hiru je učinio općim sjedištem za rješavanje i određivanje politike prema onima koji su pali u muslimanske ruke. Halid, radijallahu anhu, iz nje je slao svoje ljude u sve pokrajine kako bi sakupljali harač i džizju, a svoje je zapovjednike i namjesnike slao u utvrde kako bi ih štitili. Poduzeo je sve potrebne poteze i mjere kako bi obezbijedio red i sigurnost. Vijest o Halidu pročula se među vođama i zapovjednicima koji su žurno dolazili

---

1230 *Et-Tarihul-islami*, 9/148.

1231 Buhari, *Sahih*, 4210.

1232 Tantavi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 33.

da s njim sklope mirovne sporazume, tako da nije ostao niko ko se nalazio između sela Iraka i njegovih granica a da nije bio potčinjen muslimanima ili pod ugovorom s njima.[1233] Sakupljači harača i džizje po pokrajinama bili su:

1. Abdullah b. Vesima Nasri u Felalidžu,
2. Džerir b. Abdullah Bedželi u Banikiji,
3. Bešir b. Hasasija u Nehrinu,
4. Suvejd b. Mukarrin el-Muzeni u Tusteru,
5. Utt b. Ebu Utt u Ruzistanu.

Zapovjednici po utvrdama bili su:

1. Dirar b. Ezver,
2. Musenna b. Harisa eš-Šejbani,
3. Dirar b. Hattab,
4. Dirar b. Mukarrin,
5. Ka'ka' b. Amr,
6. Busr b. Ebu Ruhm,
7. Kutejba b. Nuhhas.[1234]

Pisma koja je Halid, radijallahu anhu, slao Perzijancima, uglednicima i narodu

Halid, radijallahu anhu, odlučio je nastaniti Perzijance na njihovim vlastitim ognjištima, nakon što se situacija u Iraku potpuno smirila. Zaleđinu je obezbijedio tako što je Arape, koji su se nalazili između Hire i Tigrisa, odvojio od utjecaja Perzijanaca. Perzijanci su u ovom periodu bili veoma podijeljeni jer se nisu mogli dogovoriti koga će postaviti na prijesto nakon Ezdeširove smrti. Halid, radijallahu anhu, iskoristio je ovu priliku te je njihovim uglednicima poslao pisma u kojima je pisalo: "Od Halida b. Velida kraljevima Perzije. Hvala Allahu, koji je uništio vašu vlast, koji je oslabio vaše spletke i zamke, koji je umanjio vaš značaj, koji je upropastio vaše imetke i oduzeo vaš ponos! Kada vam stigne moje pismo, prihvatite islam, spasit ćete se, ili uzmite našu zaštitu plaćanjem džizje. Ako odbijete,

---

[1233] Sadik Ardžun, *Halid b. Velid*, str. 222.

[1234] Halid Dženabi, Nizar Hadisi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 51–52.

tako mi Onoga osim kojeg drugog boga nema, napast ću vas vojskom koja smrt voli onoliko koliko vi volite život i koja želi ahiret onoliko koliko vi želite dunjaluk."[1235]

Poslao je pismo i običnim ljudima u kojem je pisalo: "Od Halida b. Velida stanovništvu perzijskom. Hvala Allahu, koji je oduzeo vaše sluge, koji je vas je razjedinio, koji je umanjio vaš značaj, koji je upropastio vaše imetke i oduzeo vaš ponos. Kada vam stigne moje pismo, prihvatite islam, spasit ćete se, ili uzmite našu zaštitu plaćanjem džizje. Ako odbijete, tako mi Onoga osim kojeg drugog boga nema, napast ću vas vojskom koja smrt voli onoliko koliko vi volite život i koja želi ahiret onoliko koliko vi želite dunjaluk."[1236]

Osvajanjem Hire ostvario se dio Ebu Bekrovih, radijallahu anhu, želja o osvajanjima u Iraku. Ovo osvajanje bilo je uvod za daljnju borbu protiv Perzijanaca u njihovoj domovini. Halid, radijallahu anhu, svoju je dužnost obavio na najbolji mogući način: do Hire je stigao u rekordnom vremenskom roku, borbu protiv neprijatelja započeo je u mjesecu muharremu dvanaeste godine po Hidžri bitkom kod Kazime, a završio je osvajanjem Hire u mjesecu rebiul-evvelu iste godine.[1237]

Halidov, radijallahu anhu, keramet prilikom osvajanja Hire

Imam Taberi sa svojim lancem prenosilaca bilježi: "Ibn Bukajl, čije je puno ime bilo Amr b. Abdulmesih, imao je slugu koji je na svoj pojas zakačio kesu. Kada je ovaj sjeo da se odmori, Halid, radijallahu anhu, uzeo je kesu da vidi šta se u njoj nalazi, pa je upitao: 'Šta je ovo, Amre?' 'To je, tako mi Allaha, otrov', odgovori Amr. 'Zašto čuvaš otrov?', upita Halid. "Bojao sam se da nećete postupiti ovako kako ste postupili, pa sam ga pripremio za smrt, jer mi je ona draža od nevolja koje bi zadesile moj narod i stanovnike ovih sela", reče Amr. Halid, radijallahu anhu, reče: "Niko ne može umrijeti dok mu ne dođe smrtni čas." Zatim je rekao: "U ime Allaha, Njegovog najboljeg imena, Gospodara nebesa i Zemlje, s čijim imenom ne može ništa naštetiti, Milostivog, Samilosnog." Muslimani prema njemu

1235 Taberi, *Tarih*, 4/186.

1236 Taberi, *Tarih*, 4/186.

1237 *Et-Tarihul-islami*, 9/150.

skočiše kako bi ga spriječili da ga popije, međutim, on se izmakao i popio ga. Amr je rekao: "Tako mi Allaha, Arapi, osvojit ćete što god poželite sve dok među vama bude ijedan čovjek iz ove generacije." Zatim je otišao do stanovnika Hire i rekao: "Sve do danas nisam vidio jasniji dokaz."[1238] Ibn Kesir također navodi ovu predaju i smatra da nije slaba[1239], a spominje je i hafiz Ibn Hadžer i kaže: "Prenose je Ebu Ja'la i Ibn Sa'd, putem drugih lanaca prenosilaca", i smatra da predaja nije slaba.[1240] Ibn Tejmijja dotičnu predaju navodi kao jedan od primjera kerameta.[1241]

Pojedini savremeni autori negiraju spomenutu predaju i smatraju da je to plod mašte nekih prenosilaca o ličnosti Halida, radijallahu anhu. Međutim, ovu predaju potvrđuje lanac prenosilaca koji prihvataju Taberi, Ibn Sa'd, Ibn Hadžer, Ibn Kesir i Ibn Tejmijja, i niko od njih ne smatra da je ova predaja slaba, a oni su bili mnogo učeniji i upućeniji u historiju islama od savremenih autora.

Kada je popio otrov, Halid, radijallahu anhu, bio je potpunog ubjeđenja da je Allah Onaj koji sve stvara i da je svakoj stvari dao njene posebnosti. Uzvišeni Allah je Onaj koji, iz Svoje uzvišene mudrosti i radi posebnog cilja, može promijeniti uobičajeno djelovanje tih posebnosti. Tako se desilo kada je promijenio svojstvo vatre, koja prži i pali, kada je Ibrahim, alejhis-selam, bačen u nju i učinio je da vatra bude hladna i spasonosna Ibrahimu, alejhis-selam. Takve stvari događale su se i drugima mimo vjerovjesnika, alejhimus-selam, kao što se desilo Ebu Muslimu el-Havlaniju kada ga je Esved el-Ansi, lažac, bacio u vatru nakon što je odbio da prizna njegovo poslanstvo. Kada su ga bacili, vidjeli su ga kako usred vatre stoji i klanja, a vatra mu nije naštetila.[1242] Kada je Halid, radijallahu anhu, pio otrov, u svom srcu nije imao ni trun želje za dokazivanjem ili postizanjem ugleda i časti zbog toga. Njegov nijet bio je iskren, jer je bio ubijeđen da će ga Allah poniziti ako bi u srcu imao bilo šta od toga. Halid nije posjedovao nikakvu snagu ni moć protiv tog štetnog otrova. Ovo su posebna iskustva

---

1238 Taberi, *Tarih*, 4/180.

1239 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/251.

1240 Ibn Hadžer, *El-Isaba*, 2/21, br. 2206.

1241 *Fetve*, 11/154.

1242 *Et-Tarihul-islami*, 9/153.

koja se ne traže od svakog muslimana da ih čini, pa čak i kada bi imao isti cilj kakav je imao Halid, radijallahu anhu. Rijetko se može naći stepen vjerovanja i pouzdanja u Allaha kakav je imao Halid, radijallahu anhu.[1243] Kada je Halid, radijallahu anhu, osvojio Hiru, klanjao je osam rekata dobrovoljnog namaza s jednim selamom.[1244]

6. *Osvajanje Enbara – bitka Zatul-ujun*

Situacija u tom dijelu zemlje se normalizirala, a Halid, radijallahu anhu, za namjesnika Hire postavio je Ka'ka'a b. Amra et-Temimija, radijallahu anhu, a on je s ostatkom vojske krenuo u pomoć Ijadu b. Ganemu, kojeg je Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao u osvajanje Iraka sa sjeverne strane i spajanje s Halidovim jedinicama. Kada je Halid stigao do Enbara, zatekao je neprijatelja u tvrđavi: bili su zabarikadirani, a oko tvrđave su iskopali kanal i s vrhova tvrđave posmatrali razvoj događaja.[1245] Muslimani su napravili blokadu tvrđave, a Halid, radijallahu anhu, naredio je strijelcima da neprijatelja gađaju isključivo u oči. Kada je bitka započela, muslimani su na njih osuli jaku paljbu strijelama, tako da je već nakon prvog plotuna hiljadu vojnika pogođeno u oko, te je zbog toga ova bitka nazvana Zatul-ujun, tj. Bitka za oči.[1246] Halid, radijallahu anhu, odlučio je preći kanal i doći do tvrđave. Svojom razboritošću i inteligencijom došao je do ideje: zaklao je sve slabe deve koje su se nalazile u njegovoj vojsci i bacio ih u kanal u njegovom najužem dijelu, tako da su muslimani uspjeli doći do tvrđave preko mosta napravljenog od ubijenih deva. U kanalu su se sukobili s neprijateljem koji je bio primoran da se povuče u tvrđavu.[1247] Širaz, zapovjednik perzijske vojske, bio je primoran na prihvatanje primirja čije je potpisivanje uvjetovao napuštanjem tvrđave s nekoliko svojih konjanika koji će ga čuvati. Halid, radijallahu anhu, to je prihvatio pod uvjetom da sa sobom ne ponese ništa od stvari i imetka.[1248]

1243 *Et-Tarihul-islami*, 9/154.

1244 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 4/352.

1245 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 350.

1246 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/353.

1247 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 350.

1248 Taberi, *Tarih*, 4/191.

Od plemena Benu Ijad, koje je živjelo u Enbaru za vrijeme Nabukodonosora koji im je dozvolio da se nastane na tom području, predislamski Arapi, koji su preci ashaba, baštinili su pismenost, odnosno od njih su naučili osnove čitanja i pisanja arapskog pisma. Tokom islamskog osvajanja ovog područja, mještani Enbara izrecitirali su vojskovođi Halidu nekoliko stihova jednog pjesnika iz plemena Benu Ijad u kojima on hvali pismenost svog plemena:

Moje pleme Ijad, to je narod
gdje god se nastani sve opustoši.
Narod kojem pripada dvorište Iraka
kada zajedno uzmu papir i olovku.[1249]

7. Ajnu Temr

Halid, radijallahu anhu, kao namjesnika u Enbaru ostavio je Zeberkana b. Bedra i nastavio ka Ajnu Temru u kojem se tada nalazio Mehran b. Behran s ogromnom vojskom. Oko njih su se nalazila plemena Temr, Taglib, Ijad i drugi saveznici koji su im se pridružili, a njima je upravljao Akk b. Ebu Akk. Kada se približilo vrijeme Halidovog dolaska, Akk je tražio od Mehrana da njemu prepusti borbu protiv Halida i rekao mu: "Arapi najbolje znaju kako se boriti protiv Arapa. Pusti nas da se borimo protiv Halida." Mehran mu odgovori: "Eto vam, borite se, a ako vam budemo potrebni, pomoći ćemo vam!" Međutim, Perzijanci zbog toga ukoriše svog zapovjednika, a on im reče: "Ako pobijede Halida, on je vaš, a ako budu pobijeđeni, borit ćemo se protiv njega. Oni će se već tada umoriti i oslabiti, a mi smo jaki i spremni." Nakon toga, perzijski vojnici pohvališe dosjetljivost i mudrost svog zapovjednika.

Kada su se dvije vojske srele, Halid, radijallahu anhu, svom čeonom dijelu vojske reče: "Ostanite na svojim mjestima, idem na dvoboj!" Svojim je pratiocima naredio da budu iza njega. Akku je napao dok je postrojavao svoje vojnike, oborio ga na zemlju i zarobio. Tako je njegova vojska poražena bez borbe. Zarobljena je većina njegovih vojnika, a Halid, radijallahu anhu, nastavio je ka utvrđenju Ajnu Temr. Kada je Mehran čuo za poraz

[1249] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/353.

Akka i njegove vojske, izašao je iz tvrđave, ostavio je i pobjegao. Grupice arapsko-kršćanske vojske vratile su se do utvrđenja koje su zatekli napušteno, ušli su u njega i sklonili se iza utvrda. Zatim je stigao Halid, radijallahu anhu, i opkolio tvrđavu i time na njih izvršio veliki pritisak. Kada su to vidjeli, kršćani su zatražili primirje, ali Halid je odbio i zahtijevao je da se predaju, tako da su se i predali. Halid je naredio da se ubije Akk, oni koji su s njim zarobljeni i svi oni koji su se predali. Zaplijenili su sve što se nalazilo u tvrđavi. U tvrđavi su našli zaključanu crkvu u kojoj je četrdeset mladića izučavalo Bibliju. Halid je razvalio vrata, a dječake je, kao roblje, rasporedio među zapovjednicima i bogatašima. Humran, Osmanov, radijallahu anhu, štićenik, bio je dio tog ratnog plijena. Među njima je bio i Sirrin, otac Muhammeda b. Sirrina, kojeg je uzeo Enes b. Malik, a među njima je bila još velika grupa štićenika kojima je, i njihovim potomcima, bilo propisano dobro i svijetla sudbina.

Kada je Velid b. Ukba došao kod Ebu Bekra, radijallahu anhu, noseći petinu plijena, on ga je odmah vratio kao ispomoć Ijadu b. Ganemu koji je bio opkoljen u Devmetul-Džendelu. Kada je tamo stigao, zatekao ga je kako, iz pravca Iraka, pod opsadom drži jednu tvrđavu. Međutim, i sam je bio pod opsadom jer su mu neprijatelji presjekli puteve. Ijad je Velidu rekao: "Dobro mišljenje bolje je od mnogobrojne vojske. Šta ti misliš o ovom stanju u kojem se nalazimo?" Velid mu odgovori: "Pošalji pismo Halidu da ti pomogne svojom vojskom." Ijad mu je poslao pismo koje je Halid primio odmah nakon završetka bitke Ajnu Temr, a u kojem je pisalo: "Trebam te!" Halid, radijallahu anhu, odgovorio mu je: "Ijadu od Halida: Sačekaj malo, stići će ti životinje koje će na sebi nositi lavove, a s njima će biti blistavi mačevi. Dolazit će ti brigada za brigadom, sve jedna za drugom."[1250]

8. Devmetul-Džendel

Kada je Halid b. Velid, radijallahu anhu, krenuo iz Ajnu Temra prema Devmetul-Džendelu, kao namjesnika u njoj ostavio je Uvejmira b. Kahina Eslemija. Čuvši za Halidov dolazak, stanovnici Devmetul-Džendela u po-

---

[1250] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/354.

moć su pozvali svoje saveznike iz plemena Behra, Tenuh[1251], Kelb, Gasan i Dadžaim. Svi su se odazvali. Na čelu plemena Gasan i Tenuh bio je Ibn Ejhem, dok je na čelu plemena Dadžaim bio Ibn Haderdžan. Narod u Devmetul-Džendelu okupio se oko dvojice vođa: Ukejdira b. Abdulmelika i Džudijja b. Rebia. Međutim, njih dvojica su se razišli u mišljenju, a Ukejdir je rekao: "Ja Halida bolje poznajem od vas. Nema vojske koja se sukobi sa Halidom, a da neće biti poražena, bila ona mala ili velika. Poslušajte me i sklopite primirje." Međutim, oni odbiše, a on reče: "Ja vam neću pomoći u borbi protiv Halida", i napusti ih.[1252]

Ovo svjedočenje ide u korist Halidu, radijallahu anhu: istina je ono što je njegov neprijatelj o njemu kazao. Halid je Ukejdira zarobio u Bitki na Tebuku, kada ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao protiv njega. Zarobio ga je i doveo kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je s njim lijepo postupio i sklopio sporazum o nenapadanju, međutim, poslije toga, Ukejdir je prekršio taj ugovor. Strah i strepnja od Halida, radijallahu anhu, ostala je u njemu još od dana kada ga je zarobio, uprkos čuvenju i hrabrosti koje je pokazao u borbama protiv Arapa i stranaca. Tako je Ukejdir otišao i ostavio svoj narod. Vijest o izlasku Ukejdira Halid, radijallahu anhu, dobio je na putu ka Devmetul-Džendelu i za njim je poslao Asima b. Amra da ga uhvati i dovede. Kada ga je doveo Halidu, Ukejdir je rekao: "Izašao sam da dočekam velikog vojskovođu Halida b. Velida." Međutim, njegova prijašnja izdaja dovela je do toga da mu je Halid presudio smrtnu kaznu. I tako ga je Allah ubio zbog izdaje i kršenja ugovora, a ni opreznost mu ništa nije mogla pomoći protiv sudbine.[1253]

Halid je stigao do tvrđave Devmetul-Džendel i napao je sa sjeverne strane, a Ijad b. Ganem s južne, te je tako odmah u početku bitke nevjerničku vojsku razdvojio na dva dijela. Plemena Behra, Kelb i Tenuh borila su se protiv Halida, radijallahu anhu, a ostali protiv Ijada b. Ganema.[1254] Džudijj b. Rebia sa svojom je vojskom napao Halida, a Ibn Haderdžan i Ibn Ejhem napali su Ijada b. Ganema, i tako je bitka započela. Halid je

---

[1251] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/354.

[1252] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/355; Taberi, *Tarih*, 4/195.

[1253] *Et-Tarihul-islami*, 9/163.

[1254] Sadik Ardžun, *Halid b. Velid*, str. 231.

uspio nadjačati i pobijediti Džudijja i njegove sljedbenike, dok je Ijad b. Ganem s teškoćom uspio poraziti Haderdžana i njegovu vojsku. Ostaci nevjerničke vojske pokušali su zaštitu pronaći u tvrđavi, ali je ona bila prepuna te su je zatvorili ostavivši svoje prijatelje van nje. Halid je potom provalio vrata i napao one koji su se nalazili unutar tvrđave. Tog dana ubijen je veliki broj ljudi.[1255]

Osvajanjem tvrđave Devmetul-Džendel muslimani su dobili strateško mjesto od posebne važnosti. Tvrđava Devmetul-Džendel nalazila se na raskršću puteva koji vode na tri strane: prema Arabijskom poluotoku na južnoj strani, Iraku sa sjeveroistočne strane i Šamu sa sjeverozapadne strane, i sasvim je prirodno što je ovaj grad dobio posebnu pažnju halife Ebu Bekra, radijallahu anhu, čija se vojska borila u Iraku i bila na granicama Šama i to je bio razlog zašto Ijad nije zaobišao Devmetul-Džendel, nego je ostao pred njom čekajući Halidovu, radijallahu anhu, pomoć. Da Devmetul-Džendel nije pao u muslimanske ruke, njihov položaj u Iraku bio bi ugrožen i bili bi izloženi opasnostima.[1256]

Tako je Halid, radijallahu anhu, Ijadu b. Ganemu uspio priskočiti u pomoć. Halidova, radijallahu anhu, osvajanja u južnom Iraku bila su primjer genijalnosti i brzine napada, iskorištavanja prilika i sijanja straha u redove neprijatelja. Također, Ijadova, radijallahu anhu, ustrajnost, jedan dugi period pred licem neprijatelja koji su ga napadali sa svih strana, dokaz je da se islamska vojska odlikovala strpljivošću, odlučnošću, dužinom nade i potpunim povjerenjem u Allahovu pomoć i pobjedu na kraju. Ijad, radijallahu anhu, bio je jedan od najvrednijih muhadžira i jedan od prvaka Kurejša, veoma umjeren i hrabar. Nakon ove bitke, halife i namjesnici stekli su veliko povjerenje u njega. Bio je jedan od vojskovođa u Bitki na Jermuku, u prvim redovima Ebu Ubejdine vojske. Oslobodio je cijelu Džeziru, prostor između Iraka i Šama. Kada se Ebu Ubejdi, radijallahu anhu, približila smrt, imenovao je Ijada za namjesnika u Šamu. Omer, radijallahu anhu, također ga je ostavio na mjestu namjesnika Šama sve dok mu nije zatrebao u daljnjim osvajanjima u koja ga je poslao.[1257]

[1255] Taberi, *Tarih*, 4/196; Halid Dženabi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 54.

[1256] Nizar Hadisi, Halid Dženabi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 54.

[1257] *Et-Tarihul-islami*, 9/164.

9. Bitka kod Husajda[1258]

Halid, radijallahu anhu, naredio je Akreu b. Hābisu da se vrati u Enbar, a on je ostao u Devmetul-Džendelu. Arapi u toj oblasti u tome su vidjeli priliku te su pisali Perzijancima da im se pridruže u borbi protiv Halida želeći da se osvete za ubistvo Akke kojeg još nisu bili zaboravili. Rezmeher i Ruzba uputili su se iz Bagdada ka Enbaru i dogovorili se da napadnu Husajd i Hanafes. Zeberkan b. Bedr, namjesnik u Enbaru, čuo je za taj pokret te je pomoć zatražio od Ka'ka'a b. Amra, Halidovog namjesnika u Hiri, koji mu je poslao E'abuda b. Fedkija Sa'dija (Ebu Lejlu) i naredio mu da ide u Husajd, i Urvu b. Dža'da Barikija kojem je naredio da ide u Hanafes. Kada je Halid, radijallahu anhu, čuo za pokret nekih plemena i njihovu želju za pripajanjem Ruzbi, za zapovjednika vojske u Husajdu imenovao je Ka'ka'a b. Amra, a na njegovo mjesto za namjesnika u Hiri postavio je Ijada b. Ganema, radijallahu anhu. Kada je Ruzba saznao za pokret Ka'ka'a prema njemu, u pomoć je pozvao Rezmehera i on mu se pridružio. Muslimanska vojska sukobila se s Perzijancima i nanijela im težak poraz, ubili su mnogo njihovih vojnika, a među njima i Rezmehera i Ruzbu, a osvojili su i veliki ratni plijen.[1259] Ka'ka' b. Amr, radijallahu anhu, o ovoj je bitki rekao:

Obavještavam Esmu da je njen prijatelj
savladao Rezmehera Perzijanca,
rano ujutro na mjestu gdje su se okupili,
prosuvši mu mozak na sve strane.

10. Bitka kod Musejjeha

Kada je vijest o pobjedi muslimana u Husajdu stigla do Halida, radijallahu anhu, svojim vojskovođama naredio je da se iste noći u isto vrijeme sretnu u Musejjehu u blizini Hurata. Kada su se u dogovoreno vrijeme okupili, s tri strane okružili su i napali nekoliko plemena i onih koji su im se priključili te im nanijeli velike gubitke.[1260] Nakon toga, Halid, radijallahu anhu,

---

[1258] Husejd je mjesto na granici Iraka iz pravca Džezire.

[1259] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/355.

[1260] Halid Dženabi, Nizar Hadisi, *Halid b. Velid*, str. 55.

saznao je za okupljanje nekih plemena u Musenni, mjestu u blizini Rakke i Zumejjila, u plemenu Bekr s ciljem započinjanja borbe protiv muslimana. Halid, radijallahu anhu, napao ih je u Musenni s više strana i razbio njihove redove. Također je napao okupljena plemena u Zumejjilu i nanio im veliku štetu i gubitke.[1261]

Adijj b. Hatim rekao je: "U ovom napadu uhvatili smo čovjeka po imenu Harkus b. Nu'man Nemri, a sa njim su bili njegovi sinovi, kćerke i supruga. On im je postavio posudu vina, a oni ga upitaše: "Zar iko pije u ovim trenucima kada Halidova vojska dolazi?" "Pijte, ovo vam je posljednja prilika. Ne vjerujem da ćete ga poslije ovog dana ikada više piti", odgovorio je. Svi su počeli piti, a on je govorio:

Pijte prije katastrofe,
prije nego ljude rasiječe sablja,
prije teške smrti koja nam je propisana
do časa koji se, života mi, neće odužiti niti skratiti.[1262]

Stigli smo do njega i zatekli ga kako u tom stanju sjedi među konjima. Njega i njegove sinove smo ubili, a kćeri zarobili."[1263]

U ovoj bitki ubijena su dva čovjeka, Abduluza b. Ebu Ruhm b. Karvaš, kojeg je ubio Džerir b. Abdullah Bedželi, i Lebid b. Džerir, koji su bili prihvatili islam i koji su imali Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, pismo u kojem im garantira sigurnost. Međutim, to muslimani nisu znali. Kada je Ebu Bekru, radijallahu anhu, stigla vijest o njima dvojici, iskazao je svoje žaljenje i poslao oporuku da se pobrinu o njihovoj djeci. Ebu Bekr, radijallahu anhu, o njima je rekao: "Tako se desi onima koji stanuju s onima protiv kojih ratujemo", tj. njihova je greška bila što su stanovali sa mnogobošcima.[1264]

11. Bitka kod Firada

Nakon što se uspostavila i ustabilila islamska vlast u Iraku i kada su se arapska plemena predala, Halid, radijallahu anhu, uputio se ka Firadu,

[1261] Taberi, *Tarih*, 4/199–200.

[1262] Taberi, *Tarih*, 4/199.

[1263] Taberi,*Tarih*, 4/199.

[1264] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/356.

mjestu na tromeđi Šama, Iraka i Džezire. Tim potezom želio je osigurati zaleđe i obezbijediti da za njim ne ostanu šupljine za vrijeme prelaska pustinje do Perzije. Muslimani su se okupili u Firadu i to je među Bizantincima izazvalo bijes te su odmah počeli s grupisanjem i traženjem pomoći od naoružanih Perzijanaca koji su se oko njih nalazili. Vrlo brzo su se spremili za boj jer su bili veoma ljuti na muslimane koji su ih ponizili i razbili njihovo jedinstvo i redove. Također su zatražili pomoć od Arapa iz plemena Taglib, Ijad i Nemr, koji još nisu bili zaboravili kako su završili njihove vođe i plemići. U toj bitki protiv muslimana okupile su se vojske Bizantinaca, Perzijanaca i Arapa. Kada su stigli do Eufrata, rekoše muslimanima: "Ili ćete vi preći na našu stranu ili mi na vašu?" "Pređite vi", reče Halid. "Odmaknite se dok ne pređemo", rekoše. "Nećemo", uzvrati Halid, "pređite malo niže od nas." To se desilo polovinom mjeseca zul-kade dvanaeste godine po Hidžri. Bizantinci i Perzijanci jedni drugima rekoše: "Dobro čuvajte svoj imetak. Ovaj se čovjek bori radi vjere i veoma je pametan i učen čovjek. Tako mi Allaha, pobijedit će i ponizit će vas." Međutim, te riječi ništa im nisu koristile. Rijeku su prešli malo niže Halida i kada su se okupili, Bizantinci rekoše: "Razdvojite se, da vidimo ko će danas biti dobar, a ko loš, da vidimo odakle nam poraz stiže!" Tako su i učinili, a zatim su se veoma dugo i žestoko borili, nakon čega ih je Allah, azze ve dželle, porazio. Halid je muslimanskoj vojsci rekao: "Sakupite ih i nikoga ne puštajte!" Konjanici su ih kopljima gonili i na jedno mjesto sakupili, a zatim su ih sve pobili. U toj bitki ubijeno je na desetine hiljada neprijateljskih vojnika. Halid, radijallahu anhu, u Firadu se zadržao deset dana, a zatim je naredio povratak u Hiru.[1265]

U ovoj bitki muslimani su se po prvi put sukobili s vojskom sastavljenom od Perzijanaca, koji su predstavljali Veliko istočno carstvo, Bizantinaca, koji su predstavljali Veliko zapadno carstvo, i Arapa, koji su bili vjerni i jednima i drugima. Uprkos toj činjenici, muslimani su izvojevali veliku pobjedu. Ova bitka smatra se jednom od presudnih bitaka u historiji, iako se nije pročula na način kako su se pročule druge bitke. Ova bitka potpuno je porušila sve želje i nade nevjernika na svim poljima jer su u njoj svi pobijeđeni i smatra se jednom od posljednjih bitaka koje je Halid b. Velid,

---

1265 Taberi, *Tarih*, 4/201.

radijallahu anhu, predvodio u Iraku.[1266] Nakon ove bitke, jedinstvo Perzijanaca potpuno je slomljeno i poslije nje više nisu bili u stanju formirati značajniju vojnu silu koje bi se muslimani pribojavali.[1267]

Ka'ka' b. Amr, radijallahu anhu, o ovoj je bitki rekao:

U Firadu smo se sukobili sa skupinom Bizantinaca i
Perzijanaca koji su dugo u miru živjeli.
Zadivila nas je njihova brojnost kada smo se sreli,
a zatekli smo se i sa skupinom Benu Rizama
Nisam se okanio njihovih vojnika dok
nisam vidio ljude kao ovce ponuđene!

Treće: Halidovo, radijallahu anhu, obavljanje hadža, Ebu Bekrova, radijallahu anhu, naredba o napadu na Šam, Musenna preuzima zapovjedništvo nad vojskom u Iraku

1. Halidovo, radijallahu anhu, obavljanje hadža dvanaeste godine po Hidžri i Ebu Bekrova, radijallahu anhu, naredba o napadu na Šam

Halid, radijallahu anhu, u Firadu se zadržao deset dana, a zatim je naredio pokret prema Hiri. Bilo je to dvadeset petog zul-kadeta dvanaeste godine po Hidžri. Asimu b. Amru naredio je da ide na čelu karavane, a Šedžeru b. Ea'zzu naredio je da ide na začelju karavane. Halid je obznanio da će ići na začelju karavane, međutim, sa grupom ashaba odvojio se i uputio ka Meki putem kojim se dotad nije kretao, tako da je stigao u Meku i uspio obaviti hadž, a zatim se vratio i sustigao začelje karavane prije negoli je stigla u Hiru. Za Halidov odlazak na hadž, Ebu Bekr, radijallahu anhu, saznao je tek kada su se hadžije vratile s obreda hadža i tada mu je poslao

---

[1266] *Et-Tarihul-islami*, 9/173.

[1267] Ardžun, *Halid b. Velid*, str. 36.

pismo u kojem ga je ukorio što se odvojio od vojske.[1268] U istom pismu naredio mu je da krene u Šam. U Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, pismu Halidu pisalo je: "Kreći se dok se ne sastaneš sa skupinama muslimana u Jermuku. Oni su se premorili jer su prevalili veliki put. Ni slučajno da nisi ponovio ono što si uradio. Skupine ljudi neće se zbog tebe razbiti, niti ćeš im tugu ukloniti. Neka te, Ebu Sulejmane, prate dobro i sreća! Uradi to, a Allah će ti dati blagoslov! Nemoj se umisliti, pa da stradaš i ponižen budeš! Čuvaj se uobraženosti zbog svojih djela! Allahu pripada blagodat i kod Njega je nagrada!"[1269]

Ovaj plemeniti govor mudrog halife oslikava nam opseg Ebu Bekrove, radijallahu anhu, brige za uspješnim vojskovođama kojima pomaže savjetima i opomenama podstičući ih na pobjedu i nadmoć, Allahovom voljom:

a. Ebu Bekr, radijallahu anhu, naređuje Allahovoj sablji Halidu, radijallahu anhu, da napusti Irak i da krene u Šam ne bi li Allah njegovom zaslugom dao osvojenje ovog mjesta.

b. Savjetuje ga da ne ponovi ono što je uradio kada je otišao obaviti hadž bez znanja i dopuštenja halife.

c. Naređuje mu da bude ustrajan, nepokolebljiv i da se bori s iskrenim nijetom, u ime Allaha.

d. Upozorava ga na opasnost umišljenosti, ponosa i uobraženosti, jer su to stanja duše koja upropaštavaju djela, i napominje mu da se osloni na Allaha i traži blagodat u poslu koji radi. Allah je Onaj koji daje blagodati i u Njegovim je rukama sreća, slavljen neka je On.[1270]

Ratovi u Iraku pokazali su da je muslimanska vojska bila u stanju da sprovede načela ratovanja, kao što su metoda iznenađenja, odbijanje napada, izolacija neprijatelja, mobiliziranje snaga, održavanje morala, prikupljanje informacija, planiranje i provođenje planova velikom snagom i preciznošću kakvoj nije bilo premca. Halid, radijallahu anhu, nije se uputio u Šam, u borbu protiv Bizantinaca, prije nego što je stekao velika borbena iskustva u ratovima u Iraku. Nakon odlaska Halida, radijallahu anhu, za vojskovođu u Iraku predložen je Musenna b. Harisa, zbog svog velikog

[1268] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 6/357.

[1269] Taberi, *Tarih*, 4/202.

[1270] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 295.

iskustva u poznavanju Iraka i vještina koje je pokazao u ratovima protiv Perzijanaca.

Istraživač ovih ratova primjećuje da su se Halidovi, radijallahu anhu, planovi u borbama u Iraku oslanjali na Allaha, a zatim na prikupljanje preciznih podataka, što ukazuje na trezvenost njegovih obavještajaca na bojnom polju. Pretpostavlja se da je grupu obavještajaca oformio Musenna b. Harisa eš-Šejbani, ne samo iz razloga što je posjedovao izvanredne sposobnosti organiziranja, nego zbog toga što je on bio iz Iraka. On je bio jedan od pripadnika plemena Benu Šejban, ogranka plemena Bekr b. Vail, koji su stanovali u Tihami u Iraku i dolini Eufrata, a njihova postojbina protezala se do Hita na sjeveru. Zbog njihovog porijekla i međusobnih veza, bili su najkvalificiraniji da budu u redovima obavještajaca. Nikada se ne spominje nijedan pokret perzijske vojske a da ne navodi da je tu informaciju, od samog njihovog polaska i u pravo vrijeme, prenio Musenna b. Harisa, i u perzijskim krugovima nije postojao nijedan dogovor niti razgovor a da on za njega nije znao u vrijeme njegovog dešavanja.[1271]

U Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, pismu Halidu također je pisalo: "Napusti Irak i upravljanje u njemu prepusti onima koje si tamo zatekao, zatim nastavi napredovanje s onima koji su došli s tobom u Irak iz Jemame i s onima koji su ti se priključili iz Hidžaza. Kreći se dok ne dođeš do Šama i dok se ne sretneš s Ebu Ubejdom b. Džerrahom i muslimanima koji su s njim. Kada se sretnete, ti preuzmi komandu. Es-selamu alejke ve rahmetullah!"[1272] Halid, radijallahu anhu, pripremio se za pokret prema Šamu. Vojsku je podijelio na dva dijela: jedan dio koji je išao s njim u Šam, a drugi koji je ostao s Musennom. Međutim, sve ashabe izabrao je u svoju brigadu, a Musenna mu reče: "Tako mi Allaha, neću ostati osim pod uvjetom da u potpunosti sprovedeš Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, naređenje! On je naredio da povedeš polovinu ashaba, a da drugu ostaviš. Tako mi Allaha, ne nadam se pobjedi osim zbog njih, a ti me od njih odvajaš!" Halid, radijallahu anhu, primio je Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, pismo prije nego što je krenuo na put i u njemu mu naredio koga će sa sobom povesti, a koga će ostaviti Musenni: "Koliko vojnika povedeš, toliko i osta-

---

[1271] *Me'ariku Halid b. Velid didel-fursi*, str. 143.

[1272] *Es-Siddiku evvelul-hulefai*, str. 169.

vi. Kada vam Allah omogući pobjedu, vrati se s njima u Irak i nastavi sa svojim poslom."[1273]

Halid, radijallahu anhu, nije prestajao ubjeđivati Musennu da mu u zamjenu za ashabe dâ borce, prvake njihovih naroda, visokog položaja, one za čiju se hrabrost, strpljenje i ozbiljnost već znalo, tako da je na kraju Musenna pristao.[1274] Halid, radijallahu anhu, pripremio je vojsku i kroz tešku pustinju uputio se ka Šamu. Krenuo je kroz veliku nepreglednu pustinju istih obzorja i krajolika. Halid je upitao vodiče: "Kojim putem da krenem da dođem neprijatelju iza leđa? Jer, ukoliko bih prišao s prednje strane, spriječili bi me u pomaganju muslimanima." Oni rekoše: "Ne znamo za drugi put osim jednog, ali on je neprohodan za vojsku. Tako mi Allaha, nijedan konjanik nije siguran na tom putu! Sa konjima i devama nećeš moći prevaliti taj put. Putovanje traje pet noći i nigdje na putu nema vode."

Halid, radijallahu anhu, reče: "Ja moram doći iza leđa bizantijskoj vojsci." Odlučio se da krene tim putem, bez obzira na poteškoće i opasnosti puta. Rafia b. Umejr posavjetovao ga je da ponese što više vode, jer vode nigdje nema dok se ne pređe taj put. Halid, radijallahu anhu, naredio je da dobro napoje deve i da im zavežu usta kako ne bi mogle preživati, da voda ne bi isparila.[1275] Svojim je ljudima rekao: "Muslimana ne može upropastiti ništa u čemu se nađe, ako je Allah s njim."[1276] Kroz neprohodnu i bezvodnu pustinju, uz rizik gubljenja orijentira, Halid, radijallahu anhu, poveo je i vodiča Rafiu b. Umejra. Posebno opasan bio je dio puta koji se protezao između Karakira i Sive.[1277] Međutim, to je bio najkraći put. Halid, radijallahu anhu, svojim je vojnicima objasnio razloge koji su ga naveli da, između ostalih, krenu ovim putem. Ti razlozi bili su brzina, tajnost i iznenađenje. Prije puta Rafia b. Umejr zatražio je od Halida, radijallahu anhu, da mu dâ dvadeset deva, što je on i učinio. Nekoliko dana nije im davao vodu kako bi dobro ožednile i kako bi mogle popiti što više vode.

1273 *Es-Siddiku evvelul-hulefai*, str. 170.

1274 *Es-Siddiku evvelul-hulefai*, str. 170.

1275 *Es-Siddiku evvelul-hulefai*, str. 171.

1276 Ahmed Nevfel, *El-Harbun-nefsijja*, 2/155.

1277 Karakir je izvorište plemena Kelb u pustinji Semava, a Siva je izvorište plemena Behra u pustinji Semava. Vidjeti: Jakut, *El-Mu'džem*, 3/271 i 4/317.

Nakon toga, napojio ih je i zavezao im usta i stavio brnjice kako ne bi mogle preživati, i tada je Halidu, radijallahu anhu, rekao: "Sada kreni s konjima i devama. Kada god stanete, zakolji jednu od deva i neka ljudi piju vodu spremljenu u njima." Tako je vojska krenula iz Karakira, zadnjeg iračkog sela na granici s pustinjom, prema Sivi, prvom selu u Šamu nakon pustinje. Razdaljina između ta dva mjesta iznosila je pet noći. Danju su se odmarali, a noću putovali. Halid, radijallahu anhu, stekao je povjerenje u svog vodiča Rafiu b. Umejra i oslonio se na njega, a sa sobom je poveo i Mihreza Muharibija zbog njegove vještine orijentiranja pomoću zvijezda. Zbog toga su putovali noću i ujutro, a izbjegavali putovanje tokom dana na visokim temperaturama. Halid, radijallahu anhu, nije ostavio niti jednog vojnika da pješači. Svi su putovali jašući na konjima ili devama kako bi sačuvali energiju. Kada god bi se zaustavili, Halid, radijallahu anhu, zaklao bi nekoliko deva i vodom iz njihovih stomaka pojio konje, a zatim ljude. Peti dan putovanja nestalo im je vode i Halid, radijallahu anhu, uplašio se za svoju vojsku. Obratio se Rafii i upitao ga: "Ima li šta?" Rafija je od ljudi zatražio da potraže drvo vučijeg trna koje je raslo u toj oblasti. Samo na jednom mjestu našli su dio korijena tog drveta. Rafija je naredio da na tom mjestu iskopaju rupu i pojavio se izvor vode. Svi su se napili i osvježili, a nakon toga ugledale su se prve kuće Sive.[1278]

U toku ovog putovanja neki su Arapi rekli Halidu: "Ako se nađeš kod određenog drveta, spasit ćete se i ti i tvoja vojska, a ako ga ne nađeš, umrijet ćete i ti i vojska. I tako je Halid s vojskom putovao i odjednom su ugledali drvo kod kojeg su stali, a Halid reče: "Ujutro će se ljudi obradovati." Ova je rečenica uzeta kao poslovica, a Halid, radijallahu anhu, prvi je koji ju je izgovorio.[1279]

Za vrijeme putovanja s Halidom jedan od muslimana rekao je:

Allah je uputio Rafiu putem
preko pustinje od Karakira do Sive.
Pet noći da vojska nije putovala plakali bi,
niko je prije tebe prošao nije.[1280]

1278 Nizar Hadisi, Halid Dženabi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 68.

1279 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/7.

1280 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/7.

Ovaj je slučaj dokaz da se iskusan vođa ne boji opasnosti i pred njima ne uzmiče. Povukao je odličan potez u pogledu dolaska do vode tokom putovanja kroz veliku pustinju, tako da je petog dana Halidova, radijallahu anhu, vojska stigla do Sive, prvog naseljenog mjesta u Šamu. Tako je iza sebe, na glavnim putevima koji vode ka Iraku, ostavio bizantijske izvidnice. Ovaj njegov potez, prelazak pustinje za pet dana, predstavljao je pravu opasnost i čudo. Međutim, uspjeh u tom podvigu dali su mu njegova zapovjednička sposobnost, vjera i požrtvovanje.[1281]

Nakon toga, Halid, radijallahu anhu, stigao je do Edeka, prvog grada na granici Šama, napao ga je i opkolio njegovo stanovništvo koje se na kraju predalo potpisivanjem primirja. Zatim je stigao do Tedmura i njega napao, a stanovništvo se povuklo u utvrde i zatražilo potpisivanje primirja, što je Halid, radijallahu anhu, i prihvatio. Nastavio je kretanje i stigao do Karjetejna, čiji su ga stanovnici napali, ali ih je uspio pobijediti. Odatle se uputio prema Havarejnu. Na putu prema Havarejnu naišao je kraj mjesta zvanog Senijja gdje je raširio svoju zastavu zvanu "Ikab", koja je pripadala Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tako je to mjesto prozvano Senijjetul-Ikab.[1282] Kada je naišao pokraj mjesta Azra, ostavio ga je i zaputio se ka Gasanu u kojem je zaplijenio veliki plijen, a zatim je izašao na istočnu stranu Damaska. Nastavio je put dok nije stigao do Busre, gdje je zatekao ashabe kako napadaju ovaj grad. Halid, radijallahu anhu, s vladarom Busre potpisao je primirje i predao mu ga. Busra je bio prvi grad u Šamu koji su muslimani osvojili. Ebu Bekru, radijallahu anhu, po Bilalu b. Harisu el-Muzeniju poslao je petinu imetka koji je zaplijenio u Gasanu, a zatim je Halid, radijallahu anhu, nastavio put s Ebu Ubejdom, Mersedom i Šerahbilom prema Amru b. Āsu, radijallahu anhu, a i Bizantinci iz Arbe također su krenuli prema njemu. Dvije vojske su se susrele i tako je došlo do bitke kod Edžnadina.[1283]

Tako je Halid b. Velid, radijallahu anhu, nakon velikog i jedinstvenog podviga i iznenađenja u historiji vojnih pohoda uopće, uspio stići

---

[1281] General Halil Seid, *Ma'reketu Jermuk*, istraživanje koje je predstavljeno na simpoziju arapske vojne misli. Preuzeto iz: Halid Dženabi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 68.

[1282] Nizar Hadisi, Halid Dženabi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 68.

[1283] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/6–7.

u Šam kako bi pomogao islamsku vojsku. Govoreći o ovom događaju, general Mahmud Šit rekao je: "Halidov prelazak pustinje u najopasnijem dijelu jedinstven je podvig u vojnoj historiji. Nisam čuo za sličan podvig. Ubjeđenja sam da Hanibalov i Napoleonov prelazak Alpa, te Napoleonov prelazak Sinajske pustinje i prelazak koji je preko ove pustinje poduzela britanska vojska u Prvom svjetskom ratu ne predstavljaju ništa u usporedbi s Halidovim, radijallahu anhu, podvigom. Prelazak preko brda mnogo je jednostavniji od prelaska pustinje. U brdima i planinama lakše je doći do vode nego u pustinji. Također, Sinajska pustinja je puna izvora i bunara, što nije bio slučaj s pustinjom koju je Halid prešao. Njegov prelazak ove pustinje bio je veliko iznenađenje za Bizantince koji ga uopće nisu očekivali iz tog pravca."[1284] Taj iznenađujući faktor bio je razlog da su se gradovi, koji su se našli u pravcu njegovog kretanja iz Iraka do Šama, predavali nakon slabih borbi ili bez borbe uopće. Niko od njih nije očekivao dolazak mnogobrojne muslimanske vojske koja se pojavila iz pravca pustinje baš u ovo vrijeme.[1285]

Halidova vojna genijalnost ostavila je veliki utjecaj na vojskovođe i zapovjednike tokom historije. Njemački general Von der Goltz, jedan od zapovjednika tursko-njemačkog fronta u Prvom svjetskom ratu, autor knjige *Naoružani narod*, o Halidu, radijallahu anhu, rekao je: "On je moj učitelj umjetnosti ratovanja."[1286]

2. Stanje Musenne b. Harise u Iraku nakon odlaska Halida

Musenna je bio veoma hrabar, neustrašiv i velikodušan čovjek. Bio je veoma stabilna ličnost, imao je zdravo razmišljanje, jako ubjeđenje, jaku vjeru i veliko povjerenje u Uzvišenog Allaha. Bio je veoma pronicljiv i davao je prednost općim nad ličnim koristima. Sa svojim ashabima dijelo je i dobre i loše trenutke, posjedovao je sposobnost donošenja brzih i ispravnih odluka i bio je veoma odlučan. Snosio je potpunu odgovornost u opasnim stanjima i situacijama, i imao je veliko povjerenje u svoje snage, kao što su ashabi imali veliko povjerenje u njega u granicama kakve se ne

[1284] *Kadetu fethi Irak ve Džezira*, str. 193, preuzeto iz: *El-Harbun-nefsijja*, 2/163.

[1285] Ahmed Nevfel, *El-Harbun-nefsijja*, 2/162.

[1286] *Me'ariku Halid ibn Velid dide Furs*, str. 167.

mogu ni zamisliti. Mnogo ih je volio, a i oni su njega veoma voljeli. Bio je snažna ličnost i bio je zaista onakav kako je o njemu Omer b. Hattab, radijallahu anhu, rekao: "Sam je sebe postavio za vođu", tj. svojim doprinosom i sposobnostima.[1287] Odlikovao se nevjerovatnom nadarenosti u vođenju ratova. Imao je svijetlu i slavnu prošlost. Uvijek je bio prvi koji napada, a zadnji koji se povlači. Vrlo je dobro poznavao iračke oblasti. Bio je izvanredan konjanik, pokretan i veoma snalažljiv. Bio je prvi koji se usudio napasti Perzijance, što je dalo podstreka ostalim muslimanima da ih napadnu. U ratovima protiv Perzijanaca dao je veliki doprinos, kakav niko drugi nije. On je taj koji je podigao moral muslimana, a razbio moral Perzijanaca.[1288] Musenna je, opisujući perzijske vojnike, rekao: "Borio sam se protiv Arapa i Perzijanaca u paganskom dobu i u islamu. Tako mi Allaha, stotinu Perzijanaca u paganskom dobu bilo je jače od hiljadu Arapa, dok je danas stotinu Arapa jače od hiljadu Perzijanaca. Zaista im je Allah oduzeo značaj i oslabio njihove spletke. Neka vas ne zastraši i obmane njihov sjaj koji vidite. Neka vas ne zastraše Sevad, Kissa i njihove duge strijele. Kada ih napuste ili izgube postaju, otići će kao ovce, kojim god ih pravcem usmjerite."[1289]

Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, postavljanje Musenne za namjesnika u Iraku bila je prava odluka i to ukazuje na njegovo poznavanje sposobnosti i odlika ljudi. Kada je došlo vrijeme za pokret Halidove, radijallahu anhu, vojske prema Šamu, Musenna b. Harisa izašao je za njim da ga isprati. U trenutak rastanka, Halid, radijallahu anhu, obratio mu se rekavši: "Vrati se, Allah ti se smilovao, svojoj vladavini i ne budi nemaran."[1290] Musenna je preuzeo vođenje Iraka nakon Halida, radijallahu anhu. Kada je Kisra čuo za Halidov, radijallahu anhu, odlazak iz Iraka, pokrenuo je vojsku od hiljadu vojnika pod zapovjedništvom Hurmuza Džazevejha, a Musenni je poslao prijeteće pismo u kojem je pisalo: "Na vas sam poslao vojsku sastavljenu od najgorih Perzijanaca. To su čuvari kokoši i svinja i samo ću

---

[1287] *El-Harbun-nefsijja*, 2/164.

[1288] *El-Harbun-nefsijja*, 2/164.

[1289] Salih Umaš, *Min zi Kar ila Kadisijja*, str. 124, preuzeto iz: *El-Harbun-nefsijja*, 2/168.

[1290] Abdulmun'im Hašimi, *Asrus-sahaba*, str. 189.

se s njima protiv tebe boriti."[1291] Musenna je ovom vatropokloniku pametno i mudro odgovorio ne zaboravljajući, u odgovoru, spomenuti svoju hrabrost. U pismu Kisri naveo je: "Ti si jedan od dvojice: ili si tiranin, što je loše za tebe, a dobro za nas, ili si lažac. Lašci koji će kod Allaha, pa i kod ljudi, imati najveću kaznu i osjećati najveću sramotu bit će kraljevi i vladari. Smatramo da ste bili primorani poslati takve ljude. Neka je hvala Allahu, koji je vaše spletke vratio čuvarima kokoši i svinja."[1292]

Perzijanci se uspaničiše zbog ovog pisma i počeše prigovarati svom kralju što je poslao svoje pismo, te su ga osudili zbog toga i odbacili njegovo mišljenje. Musenna je krenuo iz Hire prema Babilonu. Sa perzijskom vojskom sreo se na obali rijeke Sarrat[1293] gdje je započela veoma žestoka borba. Perzijanci su među muslimanske redove poslali slona kako bi rastjerao muslimansku konjicu. Međutim, zapovjednik muslimana Musenna b. Harisa usmjerio se na njega i ubio ga. Muslimanima je naredio da pojačaju borbu i nije prošlo puno vremena, a perzijska vojska bila je nadmoćno poražena. Muslimani su u toj bitki zaplijenili veliku količinu imetka, a Perzijanci su pobjegli u Medain u najgorem mogućem stanju. Međutim, kada su tamo stigli, zatekli su da je njihov kralj umro.[1294] Nesigurnost je obuzela perzijsku državu. Musenna je tjerao Allahove neprijatelje sve do kapija Medaina. Kada je stigao, poslao je pismo Ebu Bekru, radijallahu anhu, u kojem ga obavještava o svojoj pobjedi nad Perzijancima. U pismu je zatražio dozvolu da u pomoć pozove one koji su se vratili vjeri nakon odmetanja od nje. Međutim, čekanje odgovora se odužilo. Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije mu odmah odgovorio pošto je bio zauzet stanovništvom Šama i ratovima koji su se tamo vodili. Musenna b. Harisa lično je krenuo kod Ebu Bekra, radijallahu anhu, a kao svog zamjenika u Iraku ostavio je Beširа b. Hasasija, a u Mesalihu Seida b. Murru el-Idžlija.[1295] Kada je stigao u Medinu, Ebu Bekra, radijallahu anhu, zatekao je bolesnog, na samrtnoj postelji. Ebu Bekr, radijallahu anhu, primio ga je i saslušao. Bio je zadovoljan njegovim mišljenjem pa je pozvao Omera b. Hattaba, radijallahu anhu. Kada je došao, Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao mu je: "Omere,

[1291] Ibn Esir, *El-Kamil*, 2/73.

[1292] Ibn Esir, *El-Kamil*, 2/73.

[1293] Sarrat je rijeka ili rukavac koji se grana od rijeke Eufrat.

[1294] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/18.

[1295] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/18.

slušaj dobro šta ću ti reći, a zatim uradi kako sam ti rekao. Nadam se da ću danas umrijeti. Ako umrem, nemoj da te dočeka noć a da ne otpremiš ljude s Musennom. Nemojte da vas nevolja koja vas zadesi, odvrati od vaše vjere i Gospodarove naredbe. Vidio si kako sam postupio kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, a ljude nije mogla snaći gora nevolja od njegove smrti. Ako Allah našim vojskovođama dâ pobjedu u Šamu, Halida i njegovu vojsku vrati u Irak, jer su oni njegovi stanovnici i nasljednici. Oni su njihove ubice i heroji."[1296]

[1296] Ibn Esir, *El-Kamil*, 2/74.

TEMA DRUGA

EBU BEKROVA OSVAJANJA U ŠAMU

Uvod

Muslimani su se interesovali za Šam još od vremena Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je pismo Herakliju, kralju Bizantije, u kojem ga je pozvao da prihvati islam. Također je pisao i pozvao u islam Harisa b. Ubejja Šemmera Gassanija, kralja Gassana u Belki[1297] u Šamu. Kajsar ga je postavio za namjesnika Arapima. Kada je dobio pismo, Gassana je obuzeo ponos nevjerstva i odlučio je napasti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali mu je stigla naredba od Kajsara u kojoj mu to zabranjuje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je vojsku pod zapovjedništvom Zejda b. Harisa koji je u Bitki na Mu'ti preselio kao šehid zajedno s Džaferom b. Ebu Talibom i Abdullahom b. Revahom. Nakon njih trojice zapovjedništvo nad vojskom preuzeo je Halid b. Velid koji je svojim uspješnim vojnim potezima ostavio dubok trag u dušama stanovnika te oblasti. Možemo reći da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tom bitkom postavio temelj i otvorio put ka eliminaciji nasilničke bizantijske države. Njen ugled uzdrmao se u srcima Arapa, a muslimani su se oslobodili i počeli moralno i materijalno pripremati za provedbu ovih blagoslovljenih koraka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lično je predvodio Bitku na Tebuku.

Kroz dodire na bojnom polju muslimani su uspjeli da naprave stvar-

---

1297 Belka je prostor između Damaska i doline Guza s glavnim gradom Ammanom.

ni uvid u jačinu bizantijske vojske i da otkriju njihove metode ratovanja. Te bitke bile su prilika da se stanovništvo tih oblasti upozna s osnovama islama, njegovim principima i ciljevima. Mnoga plemena iz te oblasti prihvatila su islam. Ebu Bekr, radijallahu anhu, nastavio je primjenjivati iste metode koje je razvio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i zbog toga je, nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, insistirao na slanju Usamine, radijallahu anhu, vojske. Kada je raspodijelio vojsku na brigade za pohod na Zul-Kassu, brigadu pod zapovjedništvom Halida b. Seida b. Āsa uputio je ka periferiji Šama i naredio mu da bude od pomoći muslimanima u Tejmi[1298], izdavši mu naredbu da je ne napušta osim po njegovom naređenju i da se bori samo protiv onih koji ga napadnu. Ova vijest doprla je do Heraklija, kralja Bizantije, koji je okupio vojsku sastavljenu od Arapa iz plemena Behra, Sulejh, Kelb, Lahm, Džuzam i Gassan, koji su bili pristalice Bizantinaca. Halid b. Seid krenuo je ka njima i sreli su se u blizini njihovih domova te su se razbježali. Zatim je Halid b. Seid poslao pismo Ebu Bekru, radijallahu anhu, u kojem ga je obavijestio o dešavanjima, a Ebu Bekr mu je odgovorio da nastavi naprijed[1299] i da ih napadne prije nego što konsolidiraju svoje redove. Posavjetovao ga je da sačuva odstupnicu i da ne prodire duboko u neprijateljsku teritoriju. Također se navodi da je u Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, odgovoru Halidu pisalo: "Kreni naprijed, ne oklijevaj i traži pomoć od Allaha!" Halid b. Seid nastavio je dalje dok nije stigao do Kastala na obali Mrtvog mora gdje se sukobio s bizantijskom vojskom. Halid je uspio pobijediti neprijatelja na istočnoj strani obale Crvenog mora i nastavio naprijed. Nakon toga, Bizantinci su okupili vojsku, veću od one koju su okupili za bitku u Tejmi. Halid b. Seid saznao je za njihovo ponovno okupljanje te je Ebu Bekru, radijallahu anhu, poslao pismo u kojem od njega traži pojačanje kako bi nastavio naprijed. Ebu Bekr, radijallahu anhu, u ispomoć mu je poslao Ikrimu b. Ebu Džehla s njegovim jedinicama[1300] i Velida b. Ukbu s njegovom vojskom.

[1298] Tejma je grad na periferiji Šama, između Šama i doline Kura.

[1299] Vidjeti: *Temamul-vefai*, str. 54.

[1300] Ikrima se sa svojom vojskom tek bio vratio iz Kinde i Hadremevta preko Jemena i Meke. Kada je stigao u Medinu, halifa mu je naredio da nastavi dalje prema Šamu kao ispomoć Halidu b. Seidu. Prije Ikriminog odlaska u Šam, halifa je vojnike koji su se s njim borili na jugu Arabijskog poluotoka zamijenio novim vojnicima i naredio im da krenu pod zastavom Ikrime u Šam.

Kada su stigli do Halida b. Seida, on je naredio opći napad na Bizantince, a zatim je nastavio put prema Meredži Saferu.

Bizantijski vojskovođa Haman krenuo je sa svojom vojskom da iznenadi muslimansku vojsku koja se uputila ka jugu Mrtvog mora i stigla do grada Meredžu Safera, istočno od Taberijskog jezera. Bizantinci su iskoristili priliku protiv muslimana i porazili ih. Haman je uspio napasti i ubiti Seida b. Halida b. Seida, koji je bio sa skupinom svojih vojnika. Halid b. Seid čuo je za vijest o pogibiji svog sina i shvatio je da je okružen te je sa skupinom konjanika uspio pobjeći i povući se. Ikrima je također uspio izvući ostatak vojske na granice Šama.[1301]

Prvo: Ebu Bekrova želja za borbom protiv Bizantinaca i lijepi snovi o tome

Ebu Bekr, radijallahu anhu, stalno je razmišljao o osvajanju Šama i mijenjao mišljenje i dvoumio se u pogledu toga. Jednom prilikom dok je razmišljao o tome, došao mu je Šerahbil b. Hasena, jedan od muslimanskih vojskovođa u ratovima protiv otpadnika, i rekao mu: "Zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Je li razmišljaš o tome da pošalješ vojsku na Šam?" Ebu Bekr, radijallahu anhu, odgovori: "Da, razmišljam o tome i nikome o tome nisam govorio, a ti me o tome ne pitaš bez razloga." "Da", odgovori on. "Vidio sam te, zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u snu kako hodaš iznad ljudi, po tvrdom i nepristupačnom terenu, preko brda, po kojima se inače ne može hodati. Nastavio si se kretati sve dok se nisi popeo na jedno visoko uzvišenje, bio si iznad svih, s tobom su bili ashabi. Zatim si se spustio u plodnu dolinu u kojoj je bilo mnogo oranica, sela i tvrđava, a onda si muslimanima rekao: 'Navalite na Allahove neprijatelje, a ja vam garantiram pobjedu i ratni plijen!' Muslimani su onda navalili, a ja sam bio s njima i nosio sam zastavu. Uputio sam se prema jednom selu čiji su stanovnici od mene zatražili da im pružim sigurnost, pa sam ih zaštitio. Zatim sam došao i vidio da si zauzeo jednu veliku tvrđavu. Allah ti je omogućio pobjedu, neprijatelj se predao, a ti si sjeo na prijestolje koje ti je Allah podario. Tada je rečeno:

[1301] Nizar Hadisi, Halid Dženabi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 58.

'Allah ti je omogućio pobjedu, pa zahvali svome Gospodaru i budi Mu u pokornosti, a zatim prouči:

﴿إِذَا جَآءَ نَصۡرُ ٱللَّهِ وَٱلۡفَتۡحُ ۝١ وَرَأَيۡتَ ٱلنَّاسَ يَدۡخُلُونَ فِي دِينِ ٱللَّهِ أَفۡوَاجٗا ۝٢ فَسَبِّحۡ بِحَمۡدِ رَبِّكَ وَٱسۡتَغۡفِرۡهُۚ إِنَّهُۥ كَانَ تَوَّابَۢا ۝٣﴾

Kada Allahova pobjeda i pomoć dođu, i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze; ti veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On je uvijek pokajanje primao. ' (En-Nasr, 1–3) Zatim sam se probudio." Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče mu: "Usnio si! Dobro si vidio i dobro će biti, ako Allah da!", a zatim je rekao: "Obradovao si me pobjedom, duša je nagovijestila blizinu smrti", pa je zaplakao i rekao: "Nepristupačni teren na kojem si nas vidio dok se nismo popeli na visoko uzvišenje i bili iznad ljudi, znači da ćemo od ove vojske i neprijatelja vidjeti mnoge poteškoće i da ćemo se protiv njih boriti. Zatim ćemo se uzdići iznad njih i uzdići će se naš položaj. Naše spuštanje s visokog uzvišenja u plodnu dolinu punu oranica, izvora, sela i tvrđava znači da ćemo biti obuhvaćeni mirom i blagostanjem i lakšim stanjem od onoga u kojem smo bili.

Što se tiče mojih riječi muslimanima: 'Navalite na Allahove neprijatelje, a ja vam garantiram pobjedu i ratni plijen!', to znači da će se muslimani približiti neprijateljskoj zemlji, ukazuje na moju želju za borbom protiv njih i na nagradu i raspodjelu plijena među njima i njihovo prihvatanje tog plijena. Što se tiče zastave koju si nosio, tvog upućivanja prema jednom od njihovih sela, njihovog traženja sigurnosti i tvoga pružanja sigurnosti, to znači da ćeš u osvajanjima biti jedan od muslimanskih vojskovođa i da će ti Allah dati pobjedu. Tvrđava koju mi je Allah dao da osvojim predstavlja stranu koju će mi Allah dati da osvojim. Što se tiče prijestolja na kojem si me vidio da sjedim, to znači da će me Allah uzdignuti, a da će mnogobošce poniziti. Uzvišeni Allah rekao je:

﴿وَرَفَعَ أَبَوَيۡهِ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ... ۝١٠٠﴾

'I on roditelje svoje postavi na prijesto.' (Jusuf, 100) Onaj što mi je

naredio pokoravanje Allahu i što mi je proučio suru En-Nasr, to je nagovještaj moje duše o blizini smrti, jer je Allah Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nagovijestio smrt kada mu je objavio ovu suru, i tako je bio svjestan njene blizine." Tada je Ebu Bekr zaplakao i rekao: "Naređivat ćemo dobro i odvraćati od zla i borit ćemo se protiv onih koji zanemaruju Allahove naredbe i pripremit ćemo vojsku protiv mnogobožaca na istoku zemlje i na zapadu sve dok ne budu govorili: 'Allah je Jedan Jedini, On nema druga', ili dok poniženi ne budu davali džizju. Ovo je Allahova naredba i praksa Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada me Uzvišeni Allah usmrti, neće me zateći nespremnog, ravnodušnog niti manje nagrade od boraca na Allahovom putu."[1302] Ovaj dobri san jedan je od lijepih snova o kojima je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio kada je rekao: "Od poslanstva nije ostalo ništa osim el-mubešširata (radosnih nagovještaja)." "A šta su to *el-mubešširati*?", upitali su ga ashabi. "Lijepi snovi", odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[1303] Ovaj san bio je podsticaj Ebu Bekru, radijallahu anhu, na činjenje onoga što je želio da uradi i da obznani ono što je bilo sakriveno. Ebu Bekr, radijallahu anhu, sazvao je savjetodavno vijeće kako bi raspravljali o osvajanju Šama. On je ovom zadatku pristupio s punom željom, zalaganjem i osloncem na Allaha, uz podsticaj koji mu je dao san.

Drugo: Ebu Bekrovo savjetovanje o borbi protiv Bizantinaca i povlačenje snaga iz Jemena

1. Ebu Bekrovo savjetovanje o borbi protiv Bizantinaca

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, odlučio da pošalje vojsku u osvajanje Šama, sazvao je savjetodavno vijeće u kojem su učestvovali Omer, Osman, Alija, Talha, Zubejr, Abdurrahman b. Avf, Sa'd b. Ebu Vekkas, Ebu Ubejda b. Džerrah, ugledni muhadžiri, ensarije, učesnici Bitke na Bedru i ostali. Kada su došli, obratio im se rekavši: "Allahove blagodati

---

1302 Ibn Asakir, *Tarihu Dimešķi*, 2/61–62; Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 14, preuzeto iz: Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 9/179.

1303 Buhari, *Sahih*, br. 6990.

ne mogu se nabrojati, niti djela mogu dostići vrijednost njihove nagrade. Allahu pripada zahvala za ono što je učinio od vas, ujedinivši vas na jedinstvenoj riječi i popravivši vaše međusobne odnose. Neka Mu je hvala što vas je uputio u islam i što vas je zaštitio od prokletog šejtana. Nije vam dozvoljeno da Mu druga pridružujete ili da uzmete drugog boga osim Njega. Arapi su jedna nacija, sinovi jednog oca i jedne majke. Želim da vas podstaknem na odlazak u Šam, u bitku protiv Bizantinaca. Ko pogine, poginuo je kao šehid, a ono što je kod Allaha bolje je za one koji budu dobri. Ko preživi, živjet će da bi branio svoju vjeru očekujući obećanu nagradu od Allaha za one koji se bore na Njegovom putu. Ovo je moje mišljenje koje sam htio da vam kažem, a neka svako od vas iznese svoje."

Omer b. Hattab, radijallahu anhu, ustao je, zahvalio se Allahu i donio salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim rekao: "Hvala Allahu, koji dobrom odlikuje onoga koga hoće od robova Svojih. Tako mi Allaha, nismo se ni u čemu dobrom takmičili a da nas ti u tome nisi pretekao. To je Allahova blagodat koju On daje kome hoće. Tako mi Allaha, htio sam se s tobom susresti i razgovarati o ovom prijedlogu koji si spomenuo. Allah nije odredio da to bude prije nego što si ti sada spomenuo. Pogodio si, neka Allah tvojim uzrokom otvori puteve pravednosti! Pošalji na njih konjanike jedne za drugim! Pošalji na njih ljude jedne za drugima! Pošalji na njih vojske jednu za drugom! Allah, azze ve dželle, pomoći će Svoju vjeru, uzdignut će islam i njegove sljedbenike i ispunit će ono što je obećao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."

Zatim je ustao Abdurrahman b. Avf i rekao: "Zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, to su Bizantinci i Benu Asfer, to je opasno i veliko područje. Tako mi Allaha, ne smatram da trebaš odjednom poslati sve konjanike. Najbolje je da pošalješ jednu grupu koja će napasti južni dio Šama, a zatim da pošalješ drugu da ponovo napadne, pa da se vrate u Medinu. Ako tako postupe nekoliko puta, nanijet će štetu neprijatelju i zaplijeniti veliki plijen. Tako će se ohrabriti i osnažiti za borbu. Zatim naredi da dođu i kod tebe se okupe stanovnici Jemena, Rebie i Mudara. Tada, ako želiš, možeš se i sam protiv njih boriti, a ako želiš, možeš vojsku na njih poslati." Kada je završio svoje izlaganje, sjeo je i niko ništa

nije progovarao. Zatim je Ebu Bekr, radijallahu anhu, upitao: "Šta mislite, Allah vam se smilovao?!"

Tada je ustao Osman b. Affan, radijallahu anhu, zahvalio se Allahu onako kako Mu to dolikuje, donio salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim rekao: "Moje mišljenje je da si ti iskreni, brižljivi i milostivi savjetnik pripadnicima ove vjere. Tvoje je mišljenje uvijek racionalno, pravedno i dobro. Postupi onako kako misliš. Ne mislimo da nećeš uspjeti, niti sumnjamo u tvoju iskrenost." Talha, Zubejr, Sa'd, Ebu Ubejda b. Džerrah, Seid b. Zejd i svi koji su prisustvovali tom skupu iz reda muhadžira i ensarija rekoše: "Istina je ovo što je Osman rekao! Postupi onako kako misliš! Mi ćemo te slušati i pokoravati se. Nećemo se suprotstavljati tvojoj naredbi, nećemo sumnjati u tvoje mišljenje, niti ćemo odbijati tvoj poziv." Svi su ovo govorili, a Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, koji je bio među njima, nije ništa govorio. Ebu Bekr, radijallahu anhu, okrenuo se prema njemu i upitao: "Šta ti misliš, Ebu Hasane?" Alija, radijallahu anhu, odgovori mu: "Držim te blagoslovljenim čovjekom i tvoj moral je blagoslovljen, pa ako kreneš na njih ili pošalješ vojsku, s Allahovom pomoći, pobijedit ćeš." Halifa reče: "Allah te nagradio, a odakle ti to?" "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: *'Ova vjera će pobijediti svakoga ko joj se usprotivi, sve dok njeni sljedbenici budu ustrajni.'*" Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Subhanallah! Kako li je lijep ovaj hadis! Obradovao si me, neka tebe Allah obraduje i na dunjaluku i na ahiretu!"

Zatim je Ebu Bekr, radijallahu anhu, izašao pred ljude, zahvalio se Allahu onako kako Mu to dolikuje, donio salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "O, ljudi, doista vam je Allah dao islam kao blagodat, uzdigao vas borbom na Svom putu, i ovom vjerom vas učinio vrednijim od pripadnika drugih vjera. Pripremite se, Allahovi robovi, za boj protiv Bizantinaca u Šamu. Ja sam vam odredio vojskovođe i njima sam vas povjerio. Pokoravajte se svome Gospodaru! Ne suprotstavljajte se vašim zapovjednicima! Ispravite svoje nijete, svoje ponašanje i žrtvu, jer Allah je s onima koji Ga se boje i koji dobra djela čine!"[1304] Zatim je naredio Bilalu,

---

[1304] Ibn Asakir, *Tarihu Dimeški*, 2/63-65, preuzeto iz: Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 9/179.

radijallahu anhu, da razglasi među ljudima: "Krenite u borbu protiv vašeg neprijatelja, Bizantinaca u Šamu!"[1305]

Ovaj primjer Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, savjetovanja s ashabima pokazuje nam metodu njegovog rada u trenucima velikih izazova: nije želio donijeti odluku dok nije sazvao sve najodgovornije ljude, a kada su se okupili, iznio im je dobro razmotreno goruće pitanje i s njima se posavjetovao. Ovo je bila i praksa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ako dublje razmislimo o detaljima ovog dijaloga, primijetit ćemo da su ashabi dali jednoglasno odobrenje za rat protiv Bizantinaca. Svi su bili za rat protiv Bizantinaca samo su imali različite stavove o tome na koji ih način napasti. Omerovo, radijallahu anhu, mišljenje bilo je da se šalju vojske jedna za drugom dok se sve ne okupe u Šamu kako bi formirale jednu veliku armiju koja bi mogla parirati neprijatelju, međutim, mišljenje Abdurrahmana b. Avfa, radijallahu anhu, bilo je da se rat započne slanjem manjih jedinica koje bi napadale periferne dijelove Šama, a zatim se vraćale u Medinu. Kada bi se na taj način oslabila neprijateljska vojska, onda bi pristupili slanju velike armije vojnika na njih. Ebu Bekr, radijallahu anhu, postupio je po Omerovom, radijallahu anhu, mišljenju. Od Abdurrahmanovog prijedloga prihvatio je ideju o mobiliziranju i jačanju vojske iz arapskih plemena, a posebno iz Jemena.[1306]

2. *Mobiliziranje stanovnika Jemena*

Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao je pismo stanovnicima Jemena u kojem ih je pozvao u borbu na Allahovom putu. Ovo je sadržaj pisma: "U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog! Od zamjenika Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, muslimanima Jemena kojima se pročita ovo moje pismo: Selamun alejkum! Zahvaljujem se Allahu, pored kojeg nema drugog boga, na vama! Allah je vjernicima propisao borbu na Svom putu i naredio im da krenu u boj, bili slabi ili snažni. Allah kaže:

﴿ انفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1305 Ibn Asakir, *Tarihu Dimeški*, 2/63–65.

1306 Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 9/188.

﴿ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾

'Krećite u boj, bili slabi ili snažni, i borite se na Allahovom putu zalažući imetke svoje i živote svoje! To vam je, da znate, bolje!' (Et-Tevba, 41) Borba je propisana obaveza čija je nagrada kod Velikog Allaha. Pozvali smo muslimane u rat protiv Bizantinaca u Šamu. Žurno su se odazvali pozivu, izašli i pripremili, svoje nijete ispravili te svoju ulogu u dobru povećali. Požurite, Allahovi robovi, ka onome čemu su i oni požurili, kako biste svoje nijete ispravili! Vi idete ka jednom od dva dobra: šehadetu na Allahovom putu ili pobjedi i plijenu. Zaista Allah nije zadovoljan onima koji Mu robuju samo riječima bez djela. Vrata borbe na Allahovom putu protiv neprijatelja Njegove vjere otvorena su dok ne prihvate Allahovu vjeru i pokore se Allahovom sudu. Neka vam Allah sačuva vašu vjeru, uputi vaša srca, očisti vaša djela i neka vas opskrbi nagradom strpljivih boraca na Svom putu!"[1307] Ebu Bekr, radijallahu anhu, ovo je pismo poslao po Enesu b. Maliku, radijallahu anhu, i u njemu se jasno nazire Ebu Bekrova, radijallahu anhu, uloga u pozivanju muslimana u borbu na Allahovom putu. Ovo se može nazvati općom mobilizacijom.[1308]

Iz Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, pisma stanovništvu Jemena dolazimo do zaključka da se borba na Allahovom putu pokreće radi postizanja dva cilja: (1) praktičnog potvrđivanja pripadnosti islamu od strane muslimana, jer Allah nije zadovoljan onima koji Mu robuju samo riječima bez djela, i (2) borbe protiv nevjernika dok ne prihvate Allahovu vjeru i dok se ne pokore Njegovom sudu. Ovo je bio razlog što su se stanovnici iz svih dijelova Jemena u velikom broju odazvali ovom pozivu i nije zabilježeno da je iko od stanovnika Jemena preko svoje volje krenuo u borbu, štaviše, svi su dobrovoljno i bez ikakve prisile, sa svojim porodicama, suprugama i djecom, krenuli i odazvali se. Stanovništvo Jemena bilo je najbrže u odazivu ovom pozivu zbog svoje ljubavi i želje za borbom na Allahovom putu. O ovome nam kazuje Enes b. Malik, radijallahu anhu, nosilac Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, pisma. On je s ovim pismom išao od mjesta do mjesta i čitao ga njegovom stanovništvu podstičući ih da požure s odzivom. Enes kazuje: "Svi kojima sam pročitao ovo pismo i koji su čuli ove

---

[1307] Ezdi, *Tarihu futuhi Šami*, str. 48; *Tehzib tarih Dimešk*, 1/129.

[1308] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 294.

riječi davali su mi pozitivan odgovor govoreći: 'Mi već idemo, kao da smo to već uradili!' Kada sam stigao do Zul-Kilaa i pročitao mu pismo i kada je čuo ove riječi, uzjahao je svog konja, uzeo svoje oružje i istog momenta pokrenuo svoj narod, nije čekao nijedne minute, nego je odmah naredio okupljanje vojske. Nije prestajao pozivati dok se oko njega nije okupio veliki broj vojnika, stanovnika Jemena, a kada su se okupili, stao je pred njih i obratio im se riječima: 'Vaša dobra braća pozvala su vas u borbu protiv mnogobožaca i u zarađivanje velike nagrade. Ko želi da krene, neka sa mnom krene istog trenutka.'"[1309] Enes, radijallahu anhu, iz Jemena se vratio oko jedanaestog redžeba dvanaeste godine po Hidžri. Ebu Bekra, radijallahu anhu, obradovao je dolaskom ljudi rekavši mu: "Dolaze ti raščupani i prašnjavi jemenski heroji i njegovi prvaci i konjanici. Dolaze ti sa svojim potomstvom, ženama i imetkom."[1310] Nakon nekoliko dana, oko šesnaestog redžeba dvanaeste godine po Hidžri, Zul-Kilaa Himjeri i njegov narod stigli su u Medinu.[1311] Ovakav poseban i brz odaziv nije bio samo slučaj s plemenom Himjer, nego su i sva ostala plemena koja su došla iz Jemena bila na istom stepenu odziva. Kao primjer navest ćemo pleme Hemedan iz kojeg je u Medinu stiglo preko dvije hiljade ljudi na čelu s Hamzom b. Malikom el-Hemedanijem.[1312] Po dolasku u Medinu, stanovnici Jemena ušli su u Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, džamiju gdje se nalazio Ebu Bekr, radijallahu anhu. Kada su čuli učenje Kur'ana, naježila im se koža od straha prema Allahu, duše su im se smekšale i počeli su plakati iz strahopoštovanja prema Uzvišenom Allahu. I Ebu Bekr, radijallahu anhu, zaplakao je i rekao: "Ovakvi smo i mi bili, ali su srca postala tvrda."[1313] Kada je Zul-Kila vidio Ebu Bekra, radijallahu anhu, zatekao je mršavog staraca, tankog lica, na kojem je bila kruta haljina i ništa od njegove odjeće nije blistalo, osim pobožnosti koja je osvjetljivala njegovo bijelo lice. Zul-Kila je iz Jemena došao s hiljadu svojih konjanika, robova, na glavi mu je bila kruna, a odjeća ukrašena blistavim draguljima. Ogrtač

1309 Ibn Esir, *El-Kamil*,2/64; *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 301–302.

1310 *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 302.

1311 *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 302.

1312 *El-Jemenu fi sadril-islam*, str. 302.

1313 *Es-Siddiku evvelu-hulefai*, str. 114; Tantavi, *Ebu Bekr*, str. 218.

mu se blistao od zlatnih niti, bisera, rubina i merdžana. Kada je vidio Ebu Bekra, radijallahu anhu, njegovu odjeću, njegovu skrušenost, jednostavnost, pobožnost, staloženost i veličinu, to je ostavilo veliki utisak na njega i na plemiće koji su bili s njim, tako da su otišli i skinuli sve što je bilo na njima.[1314] Toliko je Ebu Bekr, radijallahu anhu, ostavio jak dojam na Zul-Kilaa da je on obukao istu odjeću koju je nosio i Ebu Bekr. Jednog dana viđen je na jednoj od medinskih pijaca, a preko plećki bila mu je prebačena ovčija koža. Njegovi sunarodnjaci uplašili su se, pa su mu rekli: "Osramotio si nas među muhadžirima i ensarijama!", a on im je rekao: "Zar želite da budem ohol i uobražen u islamu kao što sam bio u paganskom dobu? Ne, tako mi Allaha! Pokornost Gospodaru ne postiže se nikako drugačije osim skrušenošću i jednostavnošću na ovom svijetu."[1315]

Svi ostali kraljevi Jemena postupili su poput Zul-Kilaa: svi su ostavili svoje krune ukrašene dijamantima, svoju plišanu odjeću ukrašenu zlatnim koncem, draguljima, biserima i merdžanima, a na medinskoj pijaci kupili su običnu odjeću. Ebu Bekr, radijallahu anhu, u državnu je kasu stavio sve vrijedne stvari koje su skinuli i ostavili.[1316]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je najbolji živi primjer življenja islama poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Njegova glavna briga bila je poziv u vjeru Uzvišenog Allaha. Najbolji savjet jeste onaj koji ljudi očima vide, a ne koji ušima čuju, i najbolji savjetnik jeste onaj koji savjetuje svojim djelima, a ne riječima. Kada su jemenski kraljevi vidjeli halifu Ebu Bekra, radijallahu anhu, vlasnika naredbe i zabrane, nosioca vlasti na Arabijskom poluotoku, da hoda po pijacama i da oblači običnu odjeću, shvatili su da postoji nešto vrednije od ukrašene odjeće, zlata i bisera, a to je velika duša. Odmah su pohrlili da ga oponašaju, jer ih je bilo stid Allaha i ljudi da zamjenika Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sretnu s krunama, ukrašenom odjećom i ogrtačima, dok je on bio u običnoj odjeći. Osjećali su se sićušno! Njihov ugled i prohtjevi ugasili su se, kao što se ugasi mala zvijezda kada se suoči sa suncem. Allah se smilovao Ebu Bekru, bio je velik u svojoj skromnosti i skroman u svojoj veličini![1317]

[1314] Mesudi, *Mevdžuz-Zehebi*, 2/305.

[1315] Mesudi, *Mevdžuz-Zehebi*, 2/305.

[1316] *Es-Siddiku evvelu-hulefai*, str. 137–138.

[1317] Ali Tantavi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 219.

Treće: Raspoređivanje brigada i zapovjednika i pokret vojske

Ebu Bekr, radijallahu anhu, odlučio je poslati vojsku u Šam i ljude je pozvao u borbu na Allahovom putu. U tu svrhu odredio je zapovjednike za četiri brigade i poslao ih u Šam:

1. *Vojska Jezida b. Ebu Sufjana*

Ovo je prva vojska koja se zaputila ka Šamu i čiji je zadatak bio osvajanje Damaska i pomoć ostalim vojskama u slučaju potrebe. U početku, Jezidova je vojska brojala četiri hiljade vojnika, međutim, Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslije mu je poslao još vojnika, tako da je konačan broj vojnika iznosio oko sedam hiljada vojnika. Prije nego što je krenuo na put, Ebu Bekr, radijallahu anhu, dao mu je veoma sadržajnu i važnu oporuku koja je obilovala posebnim mudrostima. Ispratio ga je idući s njim i oporučio mu sljedeće: "Na ovaj položaj postavio sam te kako bih te iskušao, isprobao i izazvao. Ako budeš dobro postupao, vratit ću te na tvoj posao i još ću ti povećati, u suprotnom ću te smijeniti s njega. Savjetujem ti da se bojiš Allaha jer On vidi tvoju unutrašnjost kao što vidi tvoju spoljašnjost. Najpreči ljudi Allahu jesu oni koji su Mu najbliži, a najbliži ljudi Allahu jesu oni koji Mu se najviše djelima približavaju. Povjerio sam ti Halidov[1318] posao. Nemoj da te obuzme paganska plemenska pristrasnost, jer Allah je zaista mrzi, a mrzi i one koji padnu pod njen utjecaj. Lijepo se ponašaj prema svojim vojnicima, s njima dobrim započni i to im i obećaj. Kada im se budeš obraćao, skrati govor, jer preopširno obraćanje čini da se govor zaboravlja. Popravi sebe, ljudi će se popraviti prema tebi. Namaze u njihovo vrijeme klanjaj i upotpunjavaj rukue i sedžde i budi skrušen u njima. Kada vam dođu neprijateljski izaslanici, lijepo se prema njima ophodite. Nemoj im se previše otvarati, pa da otkriju vaše slabosti i da saznaju ono što vi znate. Odvedi ih među vojsku da vide snagu muslimana. Zabrani da iko sa njima razgovara osim tebe. Ti s njima razgovaraj! Nemoj da otkriješ neku tajnu, pa da ti to upropasti posao. Kada se budeš savjetovao, potvrdi vijest,

---

[1318] Posao Halida b. Seida b. Āsa koji je od Ebu Bekra, radijallahu anhu, zatražio da ga izostavi iz bitke, pa ga je izostavio.

dobit ćeš iskren savjet. Ne sakrivaj informacije od svog savjetnika pa da sam sebi nepravdu naneseš. Provodi noć u razgovoru sa svojim vojnicima, saznat ćeš i dobiti razne vijesti i otkrit će ti se mnoge nepoznanice. Povećaj broj svojih stražara i raširi ih po logoru. Često ih iznenađuj na njihovim stražarskim mjestima, a da ne znaju da si to ti. Koga zatekneš da je zapostavio stražu, popravi mu ponašanje i kazni ga, ali ne pretjeruj u kazni. Noću se među njih ubaci. Odredi da prva straža bude dulja od druge, jer je prva lakša zbog blizine dana. Ne ustručavaj se da kazniš onoga ko to zaslužuje, ali ne pretjeruj s kaznom i nemoj je požurivati. Nemoj za nju tražiti opravdanje. Nemoj zapostaviti vojnike u logoru da se ne bi pokvarili. Nemoj ih špijunirati te ih tako ponižavati. Nemoj ljudima otkrivati njihove tajne, zadovolji se njihovom obznanom. Nemoj sjediti sa zabavljačima i šaljivdžijama, nego sjedi s iskrenima i odanima. Budi siguran u borbi i hrabar, a ne kukavica da i ljudi ne postanu kukavice. Kloni se varanja jer je ono blisko siromaštvu, a sprečava pobjedu. Naići ćete na ljude koji su se u bogomoljama zatvorili. Ostavite ih i ono zbog čega su se zatvorili." Ibn Esir je rekao: "Ovo je jedna od najpotpunijih i najkorisnijih oporuka zapovjednicima i vođama."[1319]

Pouke iz ove oporuke

- Vlast i položaj nisu ekskluzivno pravo onih koji ih obnašaju. Njihovo zadržavanje na tim položajima uvjetovano je dobročinstvom i uspjehom u obavljanju posla. Stroga obaveza njihovih nadređenih jeste da ih razriješe dužnosti ako te dužnosti ne obavljaju dostojanstveno i propisno. Taj osjećaj daje podstrek i podsticaj onome ko obavlja određeni posao da ulaže dvostruke napore i poveća svoj trud kako bi dostigao najveći mogući uspjeh u poslu. U suprotnom, ako mu je ostanak na položaju osiguran, onda čovjek teži lijenosti i uživanju u dunjalučkim blagodatima te tako upropasti svoju odgovornost. Na taj način svoje potčinjene izlaže raznim opasnostima, neredu, korupciji, haosu i sukobima.
- Osjećaj strahopoštovanja prema Allahu, subhanehu ve te'ala, jedan je od osnovnih uzroka uspjeha u radu. Uzvišeni Allah dobro zna vanjska i unutrašnja djela ljudi. Ako Ga se boje u tajnosti, onda je logično da

---

[1319] Ibn Esir, *El-Kamil*, 2/64–65.

Ga se boje i u javnosti. Na taj način vladar uklanja sve oblike nereda i zatvara puteve ka činjenju nereda koji obično budu odgovor na neobuzdane i svojeglave postupke onih koji se ne boje Uzvišenog Allaha.

- Plemenska pristrasnost je pogubna jer ona može čovjeka odvući s Pravoga puta, ako je postupanje očeva i djedova bilo u suprotnosti s jasnim, Pravim putem. Plemenska pristrasnost uzrok je slabljenja jedinstvene islamske veze i bratstva u ime Allaha.

- Kratkoća obraćanja veoma je važna jer mnoštvo govora čini da se govor zaboravlja te se na taj način izgubi njegova osnovna misao. Slušalac počinje obraćati pažnju na vještost govornika – ukoliko je vješt – što ga sprečava da shvati i da se okoristi od onoga što govori. Ukoliko govor nije vješt i sadržajan, onda slušaocu postaje dosadno i uopće ne zna o čemu se govori.

- Kada onaj ko ima vlast ili odgovornost nad ostalima popravi sebe, otkloni svoje nedostatke i ličnim primjerom pokaže važnost dobrog vođenja i upravljanja, to će biti uzrok popravka stanja onih koji su pod njegovom odgovornošću.

- Neophodno je voditi računa o upotpunjavanju namaza, kako njegovog javnog, tako i skrivenog dijela. Pod javnim dijelom podrazumijeva se upotpunjavanje učenja i namaskih radnji, a pod tajnim se podrazumijeva skrušenost i predanost srca Uzvišenom Allahu. Potpuno obavljen namaz odlikuje se spominjanjem Allaha na Zemlji, oplemjenjuje ponašanje, jača srca, on je izvor zadovoljstva duše i smatra se utočištem za muslimana u trenucima nevolja.

- Zapovjednik se treba lijepo ponašati prema neprijateljskim izaslanicima, s dozom opreza prema njima, i sprečavati da saznaju činjenično stanje muslimanske vojske. Lijepo ponašanje prema izaslanicima jedan je od vidova pozivanja u Allahovu vjeru, jer će putem njih svijet saznati kako se muslimani odlikuju plemenitim moralom. Međutim, lijep odnos prema njima ne smije preći granicu, pa da saznaju skrivene stvari muslimana, nego im treba pokazati svu moć muslimanske snage, kako bi na taj način prestrašili narode iz kojih dolaze.[1320]

- Čuvanje tajni i sprečavanje njihovog širenja posebno je naređeno

---

[1320] *Et-Tarihul-islami*, 9/194.

kada se radi o zajedničkim pitanjima svih muslimana. Vladar može upravljati stvarima i ako se promijene uvjeti, ako je tajna još uvijek sačuvana kod njega, ali ako je otkrije, onda dolazi do pometnje i stanje se ne može sagledati objektivno.

- Uložiti maksimalne napore u ispravno savjetovanje bitnije je od razmatranja rezultata savjetovanja. Savjetnik, iako bio zdravog rasuđivanja i pronicljivosti, ne može koristiti onome koga savjetuje ako mu u potpunosti ne otkrije i ne objasni cijelo pitanje. Ako bi savjetnik izostavio neke pojedinosti o određenom pitanju, time bi se ogriješio, jer nekome može nanijeti štetu svojim savjetom.
- Vođe i odgovorna lica obavezni su da kontaktiraju i održavaju vezu s onima kojima su prepustili obavljanje određenih poslova na svim razinama, kako bi precizno upoznali njihova stanja i potrebe. U ovome leži najveća pomoć u predstavljanju kompletne slike problema i iznalaženju načina za njegovo rješavanje. Odgovorno lice koje živi u izolaciji i uspostavlja kontakt samo s određenim pojedincima i službenicima na višim položajima, informacije o situaciji i stanju dobiva samo preko osoba s kojima kontaktira, tako da postoji velika vjerovatnoća da neće biti u stanju u potpunosti da sagleda problem, što može dovesti do toga da pitanja rješava na neodgovarajući način.
- Briga o zaštiti muslimana, posebno u područjima visokog rizika, od velike je važnosti, tako da je, da bi se to osiguralo, na sve načine potrebno testirati povjerljive stražare, ne ukazujući im potpuno povjerenje u pogledu čuvanja straže, odnosno postoji velika potreba da se provjerava i prati njihov rad, kako muslimani ne bi bili napadnuti s njihove strane.
- Kada je u pitanju izricanje kaznenih mjera, odgovorna lica moraju slijediti srednji put, ali ne smiju oklijevati s kažnjavanjem onoga ko je zaslužio kaznu jer bi ga to ohrabrilo da počini još više grešaka, a ohrabrilo bi i ostale da čine greške, što bi izazvalo opći nered i haos. Također, ne smije se ni žuriti s kažnjavanjem kako se sljedbenici ne bi razbježali, što bi ih ponukalo na odvajanje i sektašenje. Kazna mora biti sprovedena s mudrošću i ravnotežom nakon dubokog razmatranja i promišljanja, kako bi se postigao željeni odgojni cilj bez izazivanja pobune i odvajanja.[1321]

1321 *Et-Tarihul-islami*, 9/195.

- Odgovorna osoba uvijek mora biti budna i na nivou zadatka u pogledu svih stvari koje se dešavaju u njenoj zoni odgovornosti. Ako tako bude postupala, ljudi će osjećati da odgovorni vode računa o njihovom stanju i pitanjima, tako da će oni koji su dobri još više povećati svoje dobročinstvo, a oni loši umanjit će svoje loše djelovanje. Sve ovo treba da se dešava bez špijuniranja, jer bi to u protivnom značilo ponižavanje ljudi i prekinulo vezu koja odgovorna lica povezuje s njihovim podanicima, a koja se temelji na ljubavi, poštovanju i zahvalnosti na lijepim stvarima. Dok je ova veza čvrsta, ona onemogućava delikvencije i činjenje kaznenih djela koja upropaštavaju zajednicu i izazivaju nered. Ukoliko bi se ta veza prekinula i ne bi postojala prepreka koja se ogleda u strahopoštovanju prema Allahu, porušile bi se sve najvažnije pregrade koje sprečavaju izbijanje požude i strasti. Nakon toga, vrlo je teško riješiti taj problem, jer je za takvo nešto potrebna velika snaga, a to joj je najveći poznati nedostatak.
- Odgovorna osoba treba da nastoji da se druži s iskrenim, pouzdanim i pronicljivim ljudima, čak i ako bi od njih ponekad čula neke kritike ili upute koje joj se ne bi svidjele. Ne treba se družiti s onima koji isprazno govore i s onima koji imaju dunjalučke ciljeve. Ovakve osobe, iako bi odgovorna osoba osjećala simpatiju prema njihovom govoru i razmišljanju, staju između nje i razmišljanja o ozbiljnim stvarima. Poslije toga neće se moći osvijestiti osim kada uvidi da su se nevolje nadvile nad njom i onima za koje je odgovorna.
- Vođa mora biti čvrst prilikom susreta s neprijateljem i ne smije pokazivati kukavičluk ili strah jer to ima direktne posljedice po njegovu vojsku i može dovesti do neuspjeha i poraza. Također, i u mirnodopskim okolnostima odgovorna osoba mora pokazati hrabrost u svim situacijama u kojima se nađe jer bi, u suprotnom, njena slabost ostavila negativan utisak na radnike i to bi oslabilo nivo spremnosti i rezultate.
- U ratnim okolnostima zapovjednik treba da bude daleko od varanja, tj. da uzme nešto iz ratnog plijena prije njegove raspodjele, a u mirnodopskim situacijama odgovorna osoba treba da izbjegava bilo kakve dunjalučke koristi od svog posla koje joj šerijatom nisu dozvoljene. Primjer za to jeste uzimanje poklona s namjerom iskorištavanja odgovorne osobe kako bi se izbjegla naplata nekog obaveznog potraživanja. To je varanje, a

varanje, kao što se navodi u ovoj oporuci, vodi ka siromaštvu i sprečava pobjedu.

- Ove pouke dokazuju nam veličinu oporuke koju je Ebu Bekr, radijallahu anhu, uputio jednom od svojih vojskovođa i dokazuju nam da je on svoje razmišljanje uskladio s potrebama muslimana. On je pretpostavljao moguće situacije koje bi se mogle naći pred njegovim vojskovođama te im pokušavao naći rješenja koja će im koristiti prilikom suočavanja s tim problemima, ako se dese. Ova oporuka, kao i mnoge druge, stavljaju se na listu Ebu Bekrovih, radijallahu anhu, mnogobrojnih stavova i podviga. Ako malo razmislite o njegovoj vladavini, shvatit ćete da je bio veoma vješt čovjek u vođenju politike. Ako razmislite o njegovim savjetima i uputama vojskovođama, shvatit ćete da je bio veoma vješt u ratnim operacijama, kao da se nalazio na bojnom polju. Kada pogledate njegovu milost i zbližavanje srca, vidjet ćete da je bio veoma vješt u pozivu u Allahovu vjeru. To je čovjek koji je bio blag prema vjernicima, čovjek koji je uzdizao i pomagao nevoljnike, čovjek koji je dobro poznavao sposobne i produktivne ljude. Bio je strog prema Allahovim neprijateljima, licemjerima i nevjernicima.[1322]

2. *Vojska Šerahbila b. Hasene*

Ebu Bekr, radijallahu anhu, odredio je da Šerahbilova vojska za Jezidovom krene nakon tri dana. Kada je prošao treći dan, Ebu Bekr, radijallahu anhu, ispratio ga je i rekao mu: "O, Šerahbile, zar nisi čuo moju oporuku Jezidu b. Ebu Sufjanu?" "Čuo sam", odgovori Šerahbil. "I tebi isto oporučujem", reče Ebu Bekr i nastavi: "Savjetujem ti i ono što sam njemu zaboravio spomenuti: obavljajte namaz u njegovo vrijeme, budite strpljivi na dan borbe, dok ne pobijedite ili ne budete ubijeni. Obilazi bolesne i prisustvuj dženazama. Puno Allaha spominji u svim situacijama." Šerahbil reče: "Neka nam je Allah na pomoći. Bit će ono što Allah bude htio."[1323] Broj vojnika Šerahbilove vojske iznosio je između tri i četiri hiljade vojnika. Ebu Bekr, radijallahu anhu, naredio mu je da ide u Tebuk, Belku i Busru kao zadnju stanicu na njegovom putu. Šerahbil je krenuo prema Belki i u putu nije naišao na veći otpor vrijedan spomena. On se kretao lijevom

---

[1322] *Et-Tarihul-islami*, 9/197.

[1323] Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 15.

stranom u odnosu na Ebu Ubejdinu vojsku, a desnom stranom u odnosu na vojsku Amra b. Āsa u Palestini. Iz Belke je požurio kako bi stigao do Busre. Kada je stigao, opkolio ju je, ali je nije uspio osvojiti jer je ona bila jedna od glavnih neprijateljskih utvrda.[1324]

3. *Vojska Ebu Ubejde b. Džerraha*

Prije nego što je Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao Ebu Ubejdinu vojsku, pozvao ga je i rekao mu: "Poslušaj me kao onaj koji želi da razumije šta mu se hoće reći, a zatim postupa po onome što mu je naređeno. Krenut ćeš ispred časnih ljudi, dobrih muslimana, koji su u paganskom vremenu bili konjanici koji su se borili zato što su bili primorani, a danas se bore dobrovoljno, ispunjeni ispravnim nijetom. Lijepo se ponašaj prema onima koji krenu s tobom. Neka svi ljudi pred tobom budu jednaki. Traži zaštitu od Allaha, a Allah je najbolji zaštitnik. Osloni se na Allaha, a Allah je kao Gospodar dovoljan. Uz Allahovu dozvolu, kreni sutra."[1325] Njegova vojska brojala je između tri i četiri hiljade vojnika. Cilj te vojske bio je Homs. Ebu Ubejda je krenuo iz Medine. Prošao je pokraj doline Kura, a zatim pored Hidžra (Medainu Salih), zatim Zatu Menara, zatim Zizaa, a iz nje u Me'mevab gdje se sukobio s neprijateljskom vojskom, ali su zatražili sklapanje primirja. Bilo je to prvo primirje koje je sklopio u borbama u Šamu, a zatim je nastavio napredovanje prema Džabiji.[1326] Ova vojska bila je lijevo krilo prvoj vojsci, a desno drugoj.[1327] U Ebu Ubejdinom društvu bio je poznati arapski konjanik Kajs b. Hubejra b. Mesud Muradi. Ebu Bekr, radijallahu anhu, prije nego što je Ebu Ubejda krenuo u pohod, oporučio mu je sljedeće: "S tobom kreće čovjek velike časti, konjanik od arapskih konjanika. Muslimanima je veoma potreban njegov savjet, mišljenje i odvažnost u ratu. Približi mu se i lijepo se prema njemu ophodi. Pokaži mu da bez njega ne možeš i da ga ne omalovažavaš, te ćeš tako od njega izvući savjet, zalaganje i upornost protiv neprijatelja." Ebu Bekr, radijallahu anhu, pozvao je Kajsa b. Hubejra i rekao mu: "Šaljem te s pouzdanim Ebu

---

[1324] Nizar Hadisi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 62.

[1325] Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 17.

[1326] Ibn Esir, *El-Kamil*, 2/66.

[1327] Nihad Abbas, *El-Amelijjatut-ta'rudijje ved-difaijje indel-muslimine*, str. 141.

Ubejdom koji, kada mu se nepravda učini, istom ne uzvraća, kada neko prema njemu pogriješi, on oprašta, kada neko prekine vezu s njim, on je ponovo uspostavlja. Prema vjernicima je milostiv i sažaljiv, a prema nevjernicima žestok i grub. Budi mu pokoran i nemoj se suprotstavljati njegovim naredbama. On ti neće narediti ništa osim ono što je dobro. Naredio sam mu da sluša tvoje savjete, pa mu nemoj naređivati osim strahopoštovanje prema Uzvišenom Allahu. Čuli smo za tvoj položaj, čast i odvažnost. Bio si od iskusnih prvaka među paganima u paganskom dobu, a među njima nije bilo ničega drugog osim grijeha. Svoju odvažnost, čvrstinu i energiju u islamu usmjeri ka mnogoboščima i onima koji ne vjeruju u Allaha i koji pored Njega obožavaju druga božanstva. Allah za to daje veliku nagradu i ponos muslimanima." Kajs b. Hubejra reče mu: "Ako ostaneš i Allah te poživi, o meni ćeš čuti, kada je u pitanju moj odnos prema muslimanima i zalaganje protiv nevjernika, ono što će te usrećiti i s čime ćeš biti zadovoljan." Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče mu: "Uradi tako, Allah ti se smilovao!" Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, čuo za dvoboj između Kajsa i dvojice svećenika u Džabiji i da ih je obojicu ubio, rekao je: "Istinu je rekao Kajs, održao je obećanje i poslušao!"[1328]

Ovdje primjećujemo Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, motiviranje Kajsa b. Hubejre: probudio je potencijal koji je bio skriven u njemu, iz njega je izvukao najveći mogući nivo energije i usmjerio ga u odbranu islama i borbu na njegovom putu. Nema sumnje da hvaljenje i pohvala velikih ljudi i spominjanje njihovih vrijednosti podižu njihov moral, što im daje veliku snagu koja ih podstiče na požrtvovanost i zalaganje.[1329]

4. Vojska Amra b. Āsa

Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao je Amra b. Āsa, radijallahu anhu, s njegovom vojskom u Palestinu. Prije toga, Ebu Bekr je ponudio Amru izbor između dva posla: da ostane i radi posao koji mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao da radi ili da mu on izabere ono što je bolje za njega i na dunjaluku i na ahiretu, osim ako mu je posao koji trenutno radi draži od predloženog. Amr b. Ās, radijallahu anhu, poslao mu je pismo u kojem

[1328] Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 26, 27.

[1329] *Et-Tarihul-islami*, 9/206.

je rekao: "Ja sam jedna strijela od islama, a ti, poslije Allaha, imaš pravo da je ispališ gdje god želiš. Ti si onaj koji ih sakuplja, pa dobro pogledaj koja je od njih najjača, najbogobojaznija i najvrednija, te je ispali."[1330] Kada je stigao u Medinu, Ebu Bekr, radijallahu anhu, naredio mu je da se ulogori i čeka dok mu se ljudi ne pridruže. Tom prilikom Amru se pridružio veliki broj uglednih ljudi iz Kurejša, među kojima i Haris b. Hišam, Suhejl b. Amr, Ikrima b. Ebu Džehl i drugi. Kada je namjeravao krenuti, Ebu Bekr, radijallahu anhu, pošao je s njim da ga isprati i rekao mu: "O, Amre, ti imaš dobro mišljenje, veliko iskustvo i poglede u vezi sa pitanjima rata. Krenuo si s uglednicima svoga naroda i dobrim muslimanima. Ti si predvodnik svoje braće i nemoj od njih odbijati savjet i ne ustručavaj se da prihvatiš njihove preporuke, jer mnoga su mišljenja pohvalna u ratu, a blagoslovljena na kraju rata." Amr b. Ās, radijallahu anhu, rekao je: "Čast mi je da potvrdim tvoje mišljenje i da ne griješiš u pogledu mene."[1331]

Amr b. Ās, sa svojom vojskom koja je brojala između šest i sedam hiljada vojnika, zaputio se prema Palestini. Izabrali su put duž obale Crvenog mora, dok nisu stigli do doline Areba kod Mrtvog mora. Kada su stigli, Amr b. Ās, radijallahu anhu, formirao je izvidnice koje su brojale oko hiljadu vojnika i poslao ih je u pravcu iz kojeg se očekivalo napredovanje Bizantinaca. Na čelo izvidnica postavio je Abdullaha b. Omera b. Hattaba, radijallahu anhuma. Ove jedinice sukobile su se s bizantijskim jedinicama, uspjeli su razbiti redove neprijatelja i izvojevati pobjedu. Vratili su se s nekoliko zarobljenika koje je Amr b. Ās, radijallahu anhu, ispitao i saznao da se neprijateljska vojska pod zapovjedništvom Ruvisa sprema za iznenadni napad na muslimane. Na osnovu novih saznanja i informacija, Amr b. Ās rasporedio je i svoje snage. Bizantinci su započeli napad, ali su muslimani uspjeli izdržati i odbiti neprijatelja na prvobitne položaje. Zatim su muslimani izveli kontranapad i potpuno razbili neprijateljsku vojsku i prisilili ih na bijeg i napuštanje bojnog polja. Muslimanski konjanici krenuli su za njima goneći ih i ubijajući, tako da je bitka završena ubistvom hiljada Bizantinaca.[1332]

[1330] *Itmamul-vefai bi siretil-hulefai*, str. 55.

[1331] Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 48–51.

[1332] *El-Amelijatut-ta'rudijje ved-difaijje indel-muslimine*, str. 143.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, svim je zapovjednicima izdao naređenje da se nastave kretati drugim putem od onog planiranog, jer je u tome vidio veliku korist za vojsku. Ovaj Ebu Bekrov, radijallahu anhu, postupak nalikuje postupku Allahovog poslanika Jakuba[1333], alejhis-selam, kada je rekao svojim sinovima:

﴿ وَقَالَ يَٰبَنِيَّ لَا تَدۡخُلُواْ مِنۢ بَابٖ وَٰحِدٖ وَٱدۡخُلُواْ مِنۡ أَبۡوَٰبٖ مُّتَفَرِّقَةٖۖ وَمَآ أُغۡنِي عَنكُم مِّنَ ٱللَّهِ مِن شَيۡءٍۖ إِنِ ٱلۡحُكۡمُ إِلَّا لِلَّهِۖ عَلَيۡهِ تَوَكَّلۡتُۖ وَعَلَيۡهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ ٱلۡمُتَوَكِّلُونَ ٦٧ ﴾

“O, sinovi moji”, reče onda, “ne ulazite na jednu kapiju, već na razne kapije, a ja vas ne mogu spasiti od onoga što vam Allah odredi; moć pripada jedino Njemu, ja se u Njega uzdam, i neka se samo u Njega uzdaju oni koji se uzdaju!” (Jusuf, 67)

Četvrto: Pogoršanje stanja u Šamu

Sve vojske koje su bile zadužene za osvajanje područja Šama naišle su na poteškoće u ostvarivanju zadatih ciljeva. Borile su se protiv velike Bizantijske imperije koja se odlikovala snagom i brojnošću vojske. Imperija je izgradila mnoge tvrđave i utvrde kako bi odbranila centralne i najbitnije gradove, a svoju je vojsku podijelila po principu eskadrona. Bizantijsko carstvo je u Šamu imalo dvije velike vojske: jedna je bila stacionirana u Palestini, a druga u Antakiji. Ove vojske bile su koncentrirane na šest strateških mjesta na sljedeći način:

a. Antakija: glavni grad Šama u vrijeme Bizantinaca;

b. Kanserina: grad koji se nalazi između Hame i Haleba na udaljenosti od dvadeset pet kilometara jugozapadno od Haleba. Ovaj grad bio je granica dodira Šama s Perzijom, sa sjeverozapadne strane;

c. Homs: njegova zona odgovornosti protezala se do Tedmura i šamske pustinje. On je bio i granica dodira s Perzijancima sa sjeveroistočne strane;

[1333] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/4.

d. Amman: u njemu je bilo smješteno rukovodstvo Belke u kojem se nalazila veoma dobro utvrđena tvrđava;

e. Edžnadin: bizantijski vojni centar koji se nalazio na jugu Palestine, na granici s arapskim zemljama istočno i na granici sa Misrom (Egiptom) zapadno;

f. Kajsarija, čiji su ostaci i danas su vidljivi, nalazila se na sjeveru Palestine na udaljenosti od trinaest kilometara od grada Haife.

Centralno sjedište vojnih snaga nalazilo se u Antakiji i Homsu. Kada je bizantijski vojskovođa Heraklije, koji je lično nadgledao operacije u Iliji, vidio prodiranje islamske vojske, izdao je naređenje o pokretu svojih snaga, kako bi uništile ovu vojsku. Njegov plan borbi protiv islamske vojske izgledao je ovako:

- Izdao je povlačenje bizantijske vojske sa hidžasko-šamske granice, ostavljajući prostor za dolazak muslimanske vojske.
- U Palestini je okupio prvu vojsku pod zapovjedništvom Serdžuna.
- U Antakiji je okupio drugu vojsku pod zapovjedništvom Teodora.
- Istovremeno je naredio pokretanje ovih vojski i napad na četvericu muslimanskih zapovjednika, želeći na taj način razbiti islamsku vojsku.

Na osnovu ovog plana koji je razradio Heraklije, bizantijske jedinice krenule su sljedećim redoslijedom[1334]:

- Tezarik je s devedeset hiljada vojnika krenuo u napad na vojsku Amra b. Āsa,
- Teodorov sin krenuo je u napad na Jezida b. Ebu Sufjana,
- Kabkar b. Nentos krenuo je sa šezdeset hiljada vojnika na Ebu Ubejdinu vojsku,
- Darikus je krenuo na Šerahbila b. Hasenu.[1335]

Muslimani su uspjeli doći do preciznih podataka o ovim vojskama i njihovim namjerama i saznali su detalje bizantijskog plana koji je Heraklije postavio u namjeri osujećivanja islamskih snaga. Muslimanske vojskovođe

---

[1334] Jasin Suvejd, *Me'arik Halid b. Velid*, str. 77–78.

[1335] *El-Amelijatut-ta'rudijje ved-difaijje indel-muslimine*, str. 147.

pisale su Ebu Bekru, radijallahu anhu, u vezi s ovim pitanjem, a Ebu Ubejda, radijallahu anhu, "povjerenik ummeta", poslao je Ebu Bekru pismo u kojem ga obavještava o saznanjima do kojih su došli i o brojnosti vojnika koje je bizantijski kralj Heraklije okupio protiv njih: "U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog! Allahovom robu Ebu Bekru, zamjeniku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od Ebu Ubejde b. Džerraha. Selamun alejke! Zahvaljujemo se Allahu pored kojeg drugog boga nema, a zatim, molimo Allaha da islam i njegove sljedbenike uzdigne visoko iznad ostalih, molimo Ga da im podari lahku pobjedu. Dobio sam informaciju da je Heraklije, kralj Bizantinaca, stigao u jedno od mjesta u Šamu koje nazivaju Antakija. Poslao je pozive po cijelom carstvu i pozvao ljude u borbu. Mnogi su mu se odazvali, tako da je oko sebe sakupio veliku vojsku. Smatrao sam korisnim da te o ovome obavijestim i da upitam za tvoje mišljenje. Es-selamu alejke ve rahmetullahi ve berekatuhu!"

Ebu Bekr, radijallahu anhu, odgovorio mu je: "U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog! Primio sam tvoje pismo i shvatio sam što si rekao o Herakliju. Njegov dolazak u Antakiju znači i njegov poraz i poraz njegove vojske, i pobjedu od Allaha tebi i muslimanima. Što se tiče okupljanja vojske diljem carstva protiv vas, to je postupak za koji smo i mi i vi još od ranije znali. Nijedan narod ne bi bez borbe predao svoju imovinu i napustio svoje vlasništvo. Kao što znaš, hvala Allahu, protiv njih se bore ljudi koji vole smrt onoliko koliko oni vole život, koji od Allaha za svoju borbu očekuju veliku nagradu, koji borbu na Allahovom putu vole više nego što oni vole svoje žene i svoje imetke. Jedan od vas bolji je od hiljadu nevjernika. Napadni ih sa svojom vojskom i ne obaziri se na one koji od muslimana odu od tebe, jer Allah je s tobom. Uz to sve, ja ću ti slati pomoć u ljudstvu dok ne bude dovoljno, nakon čega, ako Allah da, nećeš imati potrebe za dodatnom pomoći. Es-selamu alejke ve rahmetullahi ve berekatuhu!"[1336]

Jezid b. Ebu Sufjan također je Ebu Bekru, radijallahu anhu, poslao pismo istog sadržaja kao i Ebu Ubejda. Ebu Bekrov odgovor Jezidu glasio je: "U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog! Primio sam tvoje pismo u kojem me obavještavaš o preseljenju Heraklija, bizantijskog kralja, u Antakiju. Allah je u njegovo srce usadio strah zbog okupljanja muslimanske vojske.

[1336] *Et-Tarihul-islami*, 9/213, preuzeto iz: Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 30–31.

Allah nam je, hvala Mu, zbog straha naših neprijatelja dao pobjedu dok smo se borili uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pomogao nas je plemenitim melekima i strahom (koji je ulio u srca naših neprijatelja). To je ta vjera u koju danas ljude pozivamo. Tako mi Allaha, Allah neće izjednačiti muslimane sa zločincima, niti s onima koji ne svjedoče da nema drugog boga osim Allaha, niti s onima koji mimo Njega obožavaju druga božanstva, koji vjeru ispovijedaju mnogim i različitim božanstvima. Kada se s njima sretnete, napadni ih s onima koji su sa tobom, i borite se, Allah vas neće napustiti! Uzvišeni i Slavljeni Allah obavijestio nas je da mala skupina naših vojnika može pobijediti veliku skupinu njihovih vojnika, s Allahovom dozvolom. Uz sve to, ja ću ti slati pomoć u ljudima, jedne za drugima, dok ne bude dovoljno, ali vama nije potrebno više ljudi, ako Allah da. Esselamu alejke ve rahmetullah!"

Ebu Bekr, radijallahu anhu, ovo je pismo poslao po Abdullahu b. Kartu Semaliju. Kada je stigao do Jezida, muslimanima je pročitao pismo, nakon čega su se veoma obradovali i osjetili neopisivu radost.[1337]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, također je o okupljanju bizantijske vojske primio pismo od Amra b. Āsa, na koje mu je Ebu Bekr odgovorio: "Selamun alejke! Stiglo mi je tvoje pismo u kojem me obavještavaš o mnoštvu okupljene bizantijske vojske. Dok smo se borili uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Allah nam nije dao pobjedu zbog naše brojnosti. Borili smo se uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a među nama su bila samo dva konjanika, dok su se ostali smjenjivali na devama. U Bitki na Uhudu u našim je redovima bio samo jedan konj kojeg je jahao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Allah nam je davao pobjedu i pomagao nas protiv onih koji su nam se suprotstavljali. Znaj, Amre, da su najpokorniji ljudi Allahu oni koji najviše mrze griješenje. Pokoravaj se Allahu i svojim drugovima naredi pokornost!"[1338]

[1337] Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 30–33, preuzeto od Humejdija.

[1338] Muhammed Ahmed Ašur, *Hutabu Ebu Bekr es-Siddik*, str. 92.

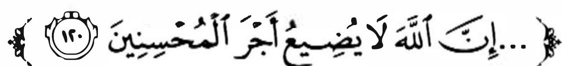
Odlazak Hašima b. Utbe b. Ebu Vekkasa u Šam

Ebu Bekr, radijallahu anhu, muslimanskim snagama u Šamu počeo je slati pomoć u ljudstvu, naoružanju, konjima i ostalim potrebnim stvarima. Pozvao je Hašima b. Utbu b. Ebu Vekkasa i rekao mu: "Hašime, ispunila se tvoja želja time što si postao onaj od koga muslimanska zajednica traži pomoć u borbi protiv neprijatelja i nevjernika. Ti si onaj u čiji savjet, odanost i zalaganje halifa ima povjerenje. Muslimani su mi poslali pisma u kojima od mene traže pomoć protiv neprijatelja u Šamu. Kreni ka njima s onima koji budu s tobom, a ja ću podstaknuti ljude da ti se pridruže. Idi dok ne stigneš do Ebu Ubejde ili Jezida." Hašim reče: "Ići ću do Ebu Ubejde." "Idi do Ebu Ubejde", reče Ebu Bekr, radijallahu anhu.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, izašao je pred ljude, zahvalio se Allahu i pohvalio Ga onako kako to samo On zaslužuje, a zatim je rekao: "Vaša braća muslimani su zdravi, zaštićeni i obezbijeđeni. Allah je u srca njihovih neprijatelja ulio strah od njih te su se zatvorili u svoje tvrđave i zabarikadirali vrata. Stigla mi je informacija od njih da je Heraklije, kralj Bizantije, pobjegao u krajnji dio Šama. Poslali su mi pisma u kojima me obavještavaju da je Heraklije iz tog mjesta na njih spremio veliku vojsku, pa sam odlučio da vašoj braći u pomoć pošaljem vas, da Allah vama učvrsti muslimanske položaje i da potisne neprijatelja i da tako ulije strah u srca nevjernika i neprijatelja. Odazovite se, Allah vam se smilovao, i krenite s Hašimom b. Utbom b. Ebu Vekkasom! Očekujte na tom putu veliku nagradu i dobro. Ako izvojujete pobjedu, to je sloboda i plijen, a ako poginete, to je šehadet i čast."

Nakon tog obraćanja, Ebu Bekr, radijallahu anhu, vratio se kući. Ljudi su pohrlili ka Hašimu oko kojeg se okupilo mnoštvo vojnika. Kada se upotpunio broj od hiljadu vojnika, Ebu Bekr, radijallahu anhu, naredio mu je da krene. On mu je došao, poselamio se s njim, oprostio se, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče mu: "Hašime, od starijih ljudi okoristili smo se njihovim mišljenjem, savjetovanjem i prosuđivanjem, a od mladića smo se okoristili njihovom strpljivošću, odvažnošću i zalaganjem. Allah, azze ve dželle, u tebi je objedinio i jedno i drugo. Ti si mlad čovjek, posvećen si dobru. Kada se sretneš s neprijateljem, budi strpljiv i izdržljiv! Znaj da nećeš napraviti nijedan korak, niti udijeliti sadaku, niti će te zadesiti žeđ ili umor

ili glad na Allahovom putu, a da ti Allah za to neće upisati dobro djelo:

'Allah zaista neće dopustiti da propadne nagrada onima koji dobra djela čine' (Et-Tevba, 120)."

Hašim reče: "Ako mi Allah bude želio dobro, učinit će me takvim, a ja ću se truditi. Nema snage niti moći osim kod Allaha. Želim da, ako ne budem ubijen, ubijam, pa da budem ubijen, uz Allahovu dozvolu." Njegov amidža Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, reče mu: "Sine moga brata, nemoj da budeš ranjen, niti da primiš udarac a da time ne želiš Allahovo zadovoljstvo. Znaj da s dunjaluka odlaziš svjestan i što prije se vrati Allahu. Ništa te s dunjaluka na ahiret neće pratiti osim onog iskrenog što si pripremio ili dobrog djela koje si uradio." Hašim reče: "Tako je, amidža, ne boj se da ću postupiti drugačije od ovoga. Ako bih krenuo u borbu radi ljudi (i postizanja njihovog zadovoljstva), tada bih uistinu bio od onih koji su propali." Zatim je izašao od Ebu Bekra, radijallahu anhu, i krenuo prema Ebu Ubejdi. Kada je stigao na odredište, muslimani su se veoma obradovali njegovom dolasku.[1339]

Odlazak Seida b. Amira u Šam

Nakon što je Hašim b. Utba otišao u Šam, Ebu Bekr, radijallahu anhu, naredio je Bilalu da pozove ljude da krenu sa Seidom b. Amirom b. Huzejmom ka Šamu. Za nekoliko dana oko njega se okupilo sedam stotina ljudi. Kada je Seid b. Amir htio da se pojavi pred ljudima, Bilal je otišao Ebu Bekru i rekao: "Zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ako si me oslobodio da budem s tobom, i ako mi sprečavaš ono što od dobra želim svojoj duši, ostat ću s tobom, a ako si me oslobodio radi Allaha i da budem vlasnik svoje duše i da radim ono što će mi koristiti, pusti me da idem da se borim na putu svoga Gospodara. Borba mi je draža od ostanka ovdje..." Ebu Bekr, radijallahu anhu, odgovori mu: "Ako je tvoja duša željna borbe, ja ti neću narediti da ostaneš. Ja te želim radi ezana i zbog rastanka s tobom osjećam veliku tegobu, Bilale! Nije pravi rastanak ovaj rastanak, nego je rastanak poslije kojeg nema susreta do Sudnjeg dana.

[1339] Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 33–35.

Bilale, radi dobra djela da ti budu opskrba sa ovoga svijeta, da te Allah njima spominje dok si živ i da ti za njih dâ bolju nagradu kada umreš." Bilal reče: "Allah te nagradio iz Svojih blagodati, bratstvo u islamu je bolje. Tako mi Allaha, to što nam savjetuješ strpljivost u pokornosti Allahu i ustrajnost u istini i podstičeš na činjenje dobrih djela, nije ništa novo. Ne želim da budem mujezin ikome poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." I tako je Bilal, radijallahu anhu, krenuo sa Seidom b. Amirom. Ebu Bekr, radijallahu anhu, naredio mu je da se priključi vojsci Jezida b. Ebu Sufjana. Tako mu se priključio i s njim učestvovao u bitkama Areba i Dašina.[1340]

Borbene jedinice slijevale su se u Medinu sa svih strana, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, usmjeravao ih je tamo gdje je bilo potrebno. Mnogi od onih koji su dolazili bili su iz sela u kojima je preovladavalo neznanje i surovost. Stanovnici Medine, ashabi i tabiini podnosili su mnoge neugodnosti od onih koji nisu imali priliku da se dovoljno upoznaju s islamskom kulturom. Te slučajeve prijavljivali su zamjeniku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali nije zabilježeno da se među njima desila prepirka, ili svađa o nekom pitanju. Ebu Bekr, radijallahu anhu, pozvao je građanstvo, zatražio od njih da se zakunu i rekao im: "Zaklinjem Allahom svakog pojedinca, muslimana, koji čuje ovu moju zakletvu, da se suzdrži od prigovora na stanje ovih ljudi. Ako neko smatra da ja nad njim imam pravo i ovlast, onda neka se suzdrži i neka obuzda svoj jezik. Tolerišite njihove greške sve dotle dok ne dostignu granicu kazne. Jer, Allah s ovim ljudima uništava naše neprijatelje, Heraklijevu i bizantijsku družinu. Oni su vaša braća. Ako neko od njih nešto prema vama pogriješi, podnesite to i pređite preko toga. Nije li to najispravnije mišljenje i bolje za onaj svijet? Muslimani odgovoriše potvrdno, a Ebu Bekr nastavi: "Oni su vaša braća u vjeri i vaši pomagači protiv neprijatelja i oni kod vas imaju prava, pa to od njih podnostite", a zatim je sišao sa minbera.[1341]

1340 Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 35–38.

1341 Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 9/223.

Peto: Halidovo slanje u Šam i bitke na Edžnadinu i Jermuku

Zapovjednici islamskih brigada u Šamu pratili su napredak kretanja bizantijske vojske te su osjetili opasnost koja im je prijetila. Organizirali su sastanak na Golanu. Ebu Ubejda je Ebu Bekru, radijallahu anhu, pisao o opasnosti situacije u kojoj se nalaze. U isto vrijeme odlučili su da se povuku sa svih područja koja su do tada osvojili. Okupili su se na jednom mjestu kako bi uspjeli osujetiti bizantijski plan i prisiliti ih na pokretanje presudne bitke koju će voditi sve islamske snage zajedno. Amr b. Ās predložio je da mjesto sakupljanja vojske bude Jermuk. Ebu Bekr, radijallahu anhu, potvrdio je ovo njegovo mišljenje[1342] o pitanju izbora mjesta okupljanja vojske. Složili su se da se vojska povuče sa svih okupiranih područja uz izbjegavanje sukobljavanja s neprijateljskim jedinicama. Ebu Ubejda se povukao iz Homsa, Šerahbil b. Hasena iz Jordana, Jezid b. Ebu Sufjan povukao se iz Damaska, a Amr b. Ās započeo je postepeno povlačenje iz Palestine[1343], međutim, nije se mogao potpuno povući dok mu u pomoć nije pristigao Halid b. Velid prije Jermuka. Kod mjesta Sedam bunara Bizantinci su ga napali pokušavajući onemogućiti povlačenje. Muslimani su izveli kontranapad i tako se odigrala bitka Edžnadin.[1344]

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, primio Ebu Ubejdino pismo u kojem je objasnio svoj položaj, naredio mu je da se povuče u Jermuk i da se tamo okupe. Rekao mu je: "Pošalji konjanike po selima i pustinji, onemogući im pristizanje opskrbe i pomoći. Nemojte napadati utvrđenja dok ti ne dođe moje naređenje. Ako te napadnu, ti im uzvrati. Traži pomoć od Allaha nad njima, jer kolika god im pomoć pristigne, mi ćemo vas istim brojem pomoći."[1345] U drugoj predaji navodi se: "Takvima poput vas ne dolazi mala pomoć, nego dolazi deset hiljada ako se grijeha klonite. Pazite se griješenja, okupite se u Jermuku pomažući jedni drugima. Neka svaki

---

1342 *El-Amelijatut-ta'rudijje ved-difaijje indel-muslimine*, str. 148.

1343 *El-Amelijatut-ta'rudijje ved-difaijje indel-muslimine*, str. 148.

1344 Ahmed Muhammed, *Hurubul-islami fi Šami*, str. 45.

1345 *El-Amelijatut-ta'rudijje ved-difaijje indel-muslimine*, str. 148.

od vas bude imam svojim vojnicima."[1346] Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, uputstvo vojskama bilo je da se okupe i ulogore na jednom mjestu te da nevjerničke strijelce dočekaju muslimanskim strijelama. Također im je rekao: "Vi ste Allahovi pomagači, Allah će pomoći onome ko Njega pomogne i ostaviti onoga ko Njega ostavi."[1347]

Iz Ebu Bekrovih, radijallahu anhu, uputa i savjeta svojim vojskovođama primjećujemo da je kao osnovu pobjede svoje vojske postavio pokornost Uzvišenom Allahu. Jer, propast dolazi s grijesima i griješenjem. Ebu Bekr, radijallahu anhu, radio je na spajanju vojske na jednom mjestu kako neprijatelj ne bi mogao iskoristiti priliku i njihovu raštrkanost po raznim mjestima te ih tako nadvladati. Izbor Jermuka kao mjesta okupljanja upućuje na Ebu Bekrovo geografsko proučavanje te oblasti i spoznaju njegovog strateškog značaja, što je jedna od velikih metoda ratovanja koju mu je Uzvišeni Allah podario. Također, Ebu Bekr je odlučio da Halida b. Velida s iračkog tla prebaci u Šam i da on preuzme komandu nad vojskom. Situacija u Šamu zahtijevala je osobu objedinjenih vrlina: Ebu Ubejdinu sposobnost, Amrovo lukavstvo, Ikrimine vještine i Jezidovu hrabrost. Ta osoba morala se odlikovati velikim umijećem ratovanja, kao i sposobnošću rješavanja problema i sutuacija, morao se odlikovati lukavstvom, mudrošću i hrabrošću i posjedovati razne vještine i znanja i preciznost u procjeni situacije u kojoj se nalazi, te veliko i dugo ratno iskustvo u borbama.[1348]

Ebu Bekrov, radijallahu anhu, izbor pao je na Halida b. Velida, radijallahu anhu. Poslao mu je pismo u Irak naredivši mu pokret prema Šamu. Halid b. Velid pristupio je izvršenju halifine naredbe i u Šam je stigao nakon putovanja preko velike neprohodne pustinje. To je bio takav poduhvat kakav historija nije zabilježila ni prije ni poslije, a o čemu je već bilo riječi. Ebu Bekrova, radijallahu anhu, pomoć nastavila je pristizati u Šam, a on je postavljao nove naprednije planove i uzvraćao na neprijateljske taktičke, moralne i materijalne metode koje su za cilj imale odvratiti Ebu Bekra od njegovog cilja. Neprijateljske vođe rekle su: "Tako nam Allaha,

[1346] Taberi, *Tarih*, 4/211.

[1347] Taberi, *Tarih*, 4/211.

[1348] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 359–360.

omest ćemo Ebu Bekra da dovede konje na našu zemlju!"[1349] Ebu Bekr, radijallahu anhu, odgovarao je: "Odvratit ćemo kršćane od šejtanskih spletki uz pomoć Halida b. Velida."[1350]

Nekoliko stvari utjecalo je na ispunjenje Ebu Bekrovih, radijallahu anhu, uputa, a neke od njih jesu sljedeće: ujedinjenje muslimanske vojske u Šamu, ujedinjenje cijele vojske pod komandom Halida b. Velida i određivanje mjesta okupljanja, što potvrđuje jasnoću Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vizije u kretanju vosjke. Kada ih je poslao iz Medine, vojske su se kretale različitim putevima, relativno daleko jedna od druge, a svaka formacija imala je izgled vrhova koplja ili oblik propelera, što se u modernim vojskama naziva taktika difuzije. Kada je došlo vrijeme odigravanja presudne bitke, sve ih je okupio na jednom mjestu koje je on izabrao za okupljanje. Ovdje su do izražaja došle njegove posebne vojne vještine i strategija, u čemu su se složili svi učenjaci savremene vojne doktrine.[1351]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, kao glavni zapovjednik islamske vojske, nastojao je da kroz svoje naredbe bude prisutan na bojnom polju. Njegove naredbe odlikovale su se pronicljivošću, dalekovidnošću, vrlo rijetkom oštroumnosti te intuitivnim razumijevanjem situacije na bojnom polju, a samim tim i brzinom pokretanja vojske shodno situaciji koja je potpuno odgovarala stanju na bojnom polju, a tome je doprinio i izbor vojskovođa koji su, zbog velikog povjerenja koje je vladalo između njih i Ebu Bekra, "čitali" njegove misli i dokučivali njegove želje i namjere. U njihovoj mašti odražavale su se ideje koje je Ebu Bekr želio sprovesti u djelo te su ih i provodili kao da ih on lično provodi. Na ovaj način halifa je uspijevao upravljati bitkama na različitim frontovima i doimalo se kao da je lično prisutan u svakoj od njih, jer kroz svoje pisane upute podsticao je vojsku, zapovjednike i vojnike, kao da je on s njima i kao da ih predvodi i usmjerava. Rezultat njihovog zalaganja bio je tačno onakav kako je on htio i želio, u skladu s njegovim naredbama i uputama.[1352]

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao pismo Halidu b. Velidu

---

1349 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/5.

1350 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/5.

1351 *El-Fennul-askerijel-islami*, str. 89; Hadisi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 60.

1352 *El-Fennul-askerijel-islami*, str. 98.

naređujući mu da krene u Šam i da preuzme komandu nad vojskom, istovremeno je poslao pismo i Ebu Ubejdi obavještavajući ga o Halidovom preuzimanju komande i naređujući mu pokornost i poslušnost Halidu, radijallahu anhu, i navodeći razloge njegovog preuzimanja komande. Rekao je: "Halidu sam povjerio zapovijedanje u borbama protiv Bizantinaca u Šamu. Nemoj mu se suprotstavljati, slušaj ga i pokoravaj se njegovim naredbama. Ja sam ga postavio iznad tebe mada znam da si ti bolji od njega. Međutim, smatram da je njegova ratna pronicljivost bolja od tvoje. Allah nas i tebe uputio putevima pravednosti! Es-selamu alejke ve rahmetullahi ve berekatuhu!"[1353]

Kada je dobio pismo od Ebu Bekra, Halid je odmah pisao svom bratu Ebu Ubejdi, radijallahu anhuma, i to pismo prevalilo je dug put iz Iraka do Šama noseći u sebi bogatstvo vjere i skromnosti na ovom prolaznom svijetu. Ovo je tekst pisma:

"Ubejdi b. Džerrahu od Halida b. Velida. Selamun alejke! Zahvaljujem se Allahu pored kojeg drugog boga nema! Allaha molim da i meni i tebi podari sigurnost na Danu straha i zaštitu na ovom svijetu. Dobio sam pismo od zamjenika Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojem mi naređuje pokret prema Šamu i preuzimanje zapovjedništva nad vojskom. Tako mi Allaha, to nisam tražio, niti sam mu u vezi s tim pisao. Ti si, Allah ti se smilovao, na mjestu koje zaslužuješ. Tvoja se zapovijed ne odbija, niti se tvom mišljenju suprotstavlja, niti se postupa bez tvog znanja. Ti si jedan od prvaka muslimana i niko ne poriče tvoju vrijednost, niti ko može bez tvog mišljenja. Neka Allah nama i vama upotpuni blagodati dobročinstva i neka nas obojicu zaštiti od patnje u Vatri. Es-selamu alejke ve rahmetullah!"[1354]

Nosilac pisma Ebu Ubejdi nosio je i Halidovo obraćanje muslimanima u Šamu u kojem je pisalo:

"Molim Allaha, koji nas je islamom uzdigao i odlikovao nas Svojom vjerom, počastio nas Svojim poslanikom Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, odlikovao nas imanom, Allahova je milost prema nama uistinu velika, a Njegova blagodat obilna. Molim Ga da nama i vama upotpuni

---

[1353] *Medžmu'atu vesaikis-sijasijja*, str. 392–393.

[1354] *Medžmu'atu vesaikis-sijasijja*, str. 392.

Svoju blagodat. Zahvaljujte se Allahu, Allahovi robovi, On će vam blagodati povećati! Tražite od Njega da vam upotpuni zdravlje, On će vam udovoljiti! Budite od onih koji Mu se na blagodatima zahvaljuju!

Dobio sam pismo od zamjenika Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojem mi naređuje da krenem u Šam. Požurio sam i krenuo, kao da se moj konj uzdigao iznad ljudi. Radujte se ostvarenju Allahovog obećanja i Njegovoj nagradi! Neka nas Allah sačuva u imanu i učvrsti nas u islamu i neka nas opskrbi nagradom obećanom borcima na Allahovom putu. Es-selamu alejkum!"[1355]

Amr b. Tufejl b. Amr el-Ezdi nosio je ova dva pisma od Halida b. Velida, radijallahu anhu. Kada je stigao u Džabiju, gdje se nalazila muslimanska vojska, pročitao im je Halidovo pismo, a Ebu Ubejdi je dao njegovo pismo. Kada ga je Ebu Ubejda pročitao, rekao je: "Neka Allah dâ blagoslova u halifinom mišljenju i neka Allah poživi Halida u miru."[1356]

Ovaj suptilni odnos između ove dvojice velikana otkriva nam stvarno značenje bratstva koje proizlazi iz ispravnog vjerovanja i koje se zasniva na pohvalnim principima kojim se se odlikovali ashabi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Halid se zbog pobjeda koje je izvojevao u Iraku i povjerenja koje je uživao kod Ebu Bekra, radijallahu anhu, nimalo nije promijenio, niti se osjećao boljim i većim od svoje braće. Nasuprot tome, on je priznao vrijednost ostalim ashabima i obznanio svoju pokornost Ebu Ubejdi b. Džerrahu koji je poslije njega preuzeo komandu. Na drugoj strani vidimo Ebu Ubejdu kako Halidu čestita na novom položaju i moli za bereket u njemu. Ovo je dokaz Halidove i Ebu Ubejdine nezainteresiranosti za svoju ličnu korist i potpune predanosti stvarima koje se tiču kompletne zajednice muslimana i želje za postizanjem Allahovog zadovoljstva u svojim djelima.[1357] U ovom slučaju nalazi se velika pouka sinovima islamskog ummeta na nivou vlada, pokreta, uleme, misionara, vođa, predstavnika u njihovom međusobnom odnosu prilikom imenovanja ili odlaska s određenih položaja.

[1355] Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 68–72, preuzeto od Humejdija.

[1356] Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 68–72.

[1357] Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 9/231.

1. *Bitka Edžnadin*

Halid, radijallahu anhu, stigao je u Šam i u putu osvojio grad Busru. Susreo se s islamskim vojskovođama koji su se tamo nalazili: Ebu Ubejdom, Šerahbilom b. Hasenom i Jezidom b. Ebu Sufjanom. Dobro je razmotrio vojni položaj u kojem su se nalazili i proučio i najsitnije detalje o tome. Također je razmotrio i položaj u kojem se nalazio Amr b. Ās koji se, kako bi se sastao s ostalim islamskim vojskovođama, polahko povlačio i pazio da ne dođe u sukob s bizantijskom vojskom koja ga je ukorak pratila obalom rijeke Jordan. Zapovjednik bizantijske vojske pokušao je da primora Amrovu vojsku na borbu u odlučujućoj bitki, međutim, Amr je bio na visokom stepenu budnosti i opreznosti i potpuno je bio ubijeđen da od sukoba s tom vojskom nema nikakve koristi. Njegova vojska nije prelazila broj od sedam hiljada vojnika, a bizantijska vojska brojala je oko sedamdeset hiljada vojnika. Kada je Halid b. Velid dobro proučio vojni položaj u kojem su se nalazili, uvidio je da ima dva izbora: da požuri i priključi se Amru i da zajedno s njim krene u odlučujuću bitku i na taj način porazi veliku bizantijsku vojsku, čime bi se popravio njihov vojni položaj i osigurao put za povlačenje vojske, a istovremeno bi osigurao lijevo krilo vojske i tako učvrstio stanje muslimanske vojske u Palestini, a drugi izbor bio je da vojska ostane na položajima koje je već zauzela i da preporuči Amru da im se pridruži i da čekaju bizantijsku vojsku, koja se kretala iz pravca Damaska, i da se s njima upuste u odlučujuću bitku.

Halid, radijallahu anhu, prvi je izbor smatrao boljim. Pobjeda i razbijanje bizantijske vojske u Palestini muslimanima bi osigurali liniju povlačenja i učvrstili bi njihov centar i stavili ih u položaj iz kojeg bi mogli zaprijetiti bizantijskoj vojsci. Ovim potezom muslimanska bi vojska dovela bizantijske snage u situaciju da očekuju napad sleđa, što bi ih primoralo da preduzmu opsežne mjere zaštite sa svih strana, a to bi im odvuklo pažnju i tako bi, umjesto onih koji napadaju, došli u položaj onih koji se brane. Tako je Halid napustio Jermuk i krenuo prema Palestini, nakon što je Amru izdao naređenje o postepenom povlačenju od bizantijske vojske do njegovog dolaska, kada će ih zajedno napasti. Tako se Amr b. Ās povukao do Edžnadina.[1358]

[1358] Edžnadin je poznato mjesto u Palestini. Vidjeti: Jakut, *El-Mu'džem*, 1/203.

Kada je Halidova vojska pristigla, broj muslimana iznosio je oko trideset hiljada. Halid, radijallahu anhu, stigao je u pravo vrijeme. Kada su se sukobile dvije vojske, muslimanska i bizantijska, Halid se pridružio sa glavninom svoje vojske i započela je žestoka borba. Posebna vojna vještina dvojice muslimanskih vojskovođa, Amra i Halida, odigrala je veliku ulogu u ostvarenju ove značajne pobjede. Naime, na neprijateljsku vojsku poslali su udarne jedinice koje su razbijale njihove redove dok nisu stigli do bizantijskog vojskovođe i ubili ga. Njegovim ubistvom razbio se otpor Bizantinaca te su se u raznim pravcima dali u bijeg.[1359]

Edžnadin je bila prva velika bitka vođena između muslimana i Bizantinaca u Šamu. Kada je bizantijski kralj Heraklije, koji se nalazio u Homsu, primio vijest o žestokom porazu svoje vojske u Edžnadinu, shvatio je opseg te katastrofe.[1360]

Halid b. Velid, radijallahu anhu, poslao je pismo Ebu Bekru, radijallahu anhu, u kojem ga je obavijestio o pobjedi koju mu je dao Uzvišeni Allah. U pismu je pisalo: "Allahovom robu Ebu Bekru, zamjeniku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od Halida b. Velida, Allahove isukane sablje protiv nevjernika. Selamun alejkum! Zahvaljujem se Allahu pored kojeg drugog boga nema! Obavještavam te, Iskreni, da smo se u Edžnadinu sukobili s nevjerničkom vojskom čije su vojskovođe protiv nas pripremile velike skupine vojnika. Podigli su svoje krstove, podijelili knjige, zaklinjali se Allahom da neće pobjeći dok nas ne pohvataju ili protjeraju iz svoje države. Krenuli smo na njih imajući povjerenja u Allaha i potpuno se oslanjajući na Njega. Prvo smo ih gađali strijelama, a zatim smo navalili sabljama i tjerali ih po svim dijelovima zemlje. Zahvaljujem se Allahu na uzdizanju ponosa Njegove vjere i na poniženju njegovog neprijatelja i na lijepom odnosu prema Njegovim iskrenim robovima. Es-selamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu!" Kada je ovo pismo stiglo Ebu Bekru, radijallahu anhu, veoma mu se obradovao i zadivio, te je rekao: "Hvala Allahu koji je muslimanima dao pobjedu i time me razveselio."[1361]

1359 Nizar Hadisi, *Ebu Bekr, radijallahu anhu*, str. 70.

1360 Nizar Hadisi, *Ebu Bekr, radijallahu anhu*, str. 71.

1361 Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 84–93.

2. Bitka na Jermuku

Nakon velike pobjede kod Edžnadina, Bizantinci su ostali poraženi, a muslimani su bili veoma zadovoljni ostvarenom pobjedom. Nakon toga, muslimanske snage okupile su se u Jermuku izvršavajući Ebu Bekrovu, radijallahu anhu, naredbu. Bizantijska vojska pod zapovjedništvom Teodora također se pokrenula. Počeli su se sakupljati na jednom širokom području koji je imao uzak prolaz kako bi onemogućili bježanje vojske. Snage su stalno pristizale dok se svi nisu okupili u mjestu Vakusa u blizini Jermuka.

Brojnost dviju vojski

- Muslimani su imali četrdeset hiljada ili četrdeset pet hiljada vojnika pod zapovjedništvom Halida b. Velida, radijallahu anhu.
- Bizantinci su imali dvije stotine četrdeset hiljada vojnika pod zapovjedništvom Teodora.

Prije bitke

- **Muslimani**

Muslimani su pod zapovjedništvom Halida b. Velida, radijallahu anhu, stigli u Jermuk i u njemu se ulogorili. Poslije su stigle bizantijske vođe sa svojim jedinicama i ulogorili se s južne strane rijeke. Amr b. Ās, radijallahu anhu, rekao je: "Radujte se, ljudi! Tako mi Allaha, Bizantinci su okruženi! Rijetko se dešava da uspiju oni koji su okruženi!"[1362]

Halid b. Velid, radijallahu anhu, u ovoj je bitki pristupio novoj metodi borbe koju Arapi do tada nisu koristili, a to je raspodjela vojske po odredima. Formirao je između trideset šest i četrdeset odreda, a vojsku je uredio tako što ju je podijelio na divizije i odrede. Divizije su se sastojale od deset do dvadeset odreda, a svaka divizija imala je komandanta i komandira, a svaki se odred sastojao od hiljadu vojnika i imao je također svog komandanta i komandira.

Vojsku je raspodijelo na četrdeset odreda, tako što je odredio centralnu, desnu i lijevi diviziju, diviziju zaduženu za izvidnice i diviziju koja se nalazila u zaleđu. Centralna divizija sastojala se od osamnaest

---

1362 *El-Amelijjatut-ta'rudijje ved-difaijja*, str. 163.

odreda na čelu s Ebu Ubejdom b. Džerrahom, a s njim su bili Ikrima b. Ebu Džehl i Ka'ka' b. Amr, desna divizija sastojala se od deset odreda na čelu s Amrom b. Āsom, a s njim je bio Šerahbil b. Hasena, lijeva divizija sastojala se od deset odreda na čelu s Jezidom b. Ebu Sufjanom. Divizija koja je bila zadužena za izvidnice (prethodnica) imala je zadatak izviđanja, posmatranja i praćenja neprijateljskih pokreta i zbog toga je ta divizija bila mala. Divizija zadužena za zaleđe sastojala se od pet hiljada vojnika (pet odreda) na čelu sa Seidom b. Zejdom i oni su bili logistika koja je vodila brigu o upravnim stvarima. Glavni kadija bio je Ebu Derda. Na čelu sakupljača bio je Abdullah b. Mesud čiji je zadatak bio osiguravanje upravnih stvari i smještaj, sakupljanje ratnog plijena itd. Učač Kur'ana Mikdad b. Esved kretao se među ljudima i učio suru El-Enfal i ajete o borbi i tako im podizao moral. Propovjednik vojske – moralista bio je Ebu Sufjan b. Harb koji se kretao među vojnicima[1363] i podsticao ih na borbu. Vrhovni zapovjednik vojske Halid b. Velid nalazio se u centralnoj diviziji, a s njim i velikani među ashabima.

Islamska vojska pod zapovjedništvom Halida b. Velida u centralnoj diviziji preduzela je sve potrebne mjere za borbu. Svaki od zapovjednika odreda kretao se među svojim vojnicima i podsticao ih na borbu, strpljivost i izdržljivost. Muslimanske vođe shvatile su da od ove bitke zavise veliki rezultati i da je ova bitka presudna za nastavak daljnjih islamskih osvajanja. Halid, radijallahu anhu, shvatao je da, ako on potisne Bizantince, tako će i dalje biti, a ako bude poražen, poslije neće uspjeti, tj. poraz Bizantinaca u ovoj bitki značio je njihov poraz na cijelom području Šama i time bi se pred navalom muslimana pootvarala vrata Šama bez ikakvih prepreka i zapreka, tako da bi Šam postao centar odakle će se slati muslimanske vojske u osvajanja Egipta, Azije i Evrope.[1364]

Podizanje morala

Kada su se susrele dvije skupine i kada su se završili prvi okršaji u dvoboju, Ebu Ubejda se obratio muslimanima rekavši: "Allahovi robovi, ako Allaha pomognete, Allah će pomoći vas i učvrstit će vaše korake. Allahovo

1363 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/8.

1364 *El-Amelijatut-ta'rudijje ved-difaijje indel-muslimine*, str. 164.

je obećanje istina. O, skupino muslimana, budite strpljivi, jer strpljivost je spas od nevjerstva, ona je draga Gospodaru i prekriva mahane! Ne napuštajte svoje redove i ne popuštajte pred njima nijednog koraka! Nemojte započinjati borbu, a spremite vaša koplja! Zaštitite se vašim štitovima i ne govorite ništa osim spominjanja Allaha u sebi. I čekajte moju naredbu, s Allahovom dozvolom!"

Muaz b. Džebel, radijallahu anhu, izašao je pred ljude i, podsjećajući ih, rekao: "O, učači Kur'ana i čuvari Knjige, pomagači Upute, Allahovi miljenici, zaista se Allahova milost ne postiže i u Džennet se ne ulazi pukim željama, niti Allah daje Svoj oprost i veliku milost osim iskrenom i onome koji potvrđuje istinu. Zar niste čuli Allahove riječi:

﴿ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ ... ﴾

'Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti.' (En-Nur, 55) Stidite se, Allah vam se smilovao, svoga Gospodara da vas vidi kako bježite od neprijatelja s bojnog polja, a svi ste u Njegovoj moći i znajte da nemate drugog pomgača i zaštitnika osim Njega."

Amr b. Ās rekao je: "O, muslimani, oborite poglede, kleknite na koljena, podignite koplja! Ostanite na svojim mjestima, a ako vas napadnu, onda krenite prema njima poput lavova i udarajte ih po licima. Tako mi Onoga koji voli istinu i iskrenost i nagrađuje za nju, i Onoga koji mrzi laž i kažnjava zbog nje, ja sam čuo da će muslimani osvojiti ovu zemlju, grad po grad, tvrđavu po tvrđavu. Neka vas ne plaši njihov broj, jer ako izdržite i budete se hrabro borili, oni će pobjeći kao što ptice pobjegnu iz svog gnijezda usljed velikog straha." Ebu Sufjan je rekao: "O, muslimani, nalazite se na tuđoj zemlji rastavljeni od svojih porodica, daleko od vođe pravovjernih i pomoći muslimana. Tako mi Allaha, suočavate se s mnogobrojnom neprijateljskom vojskom koja je bijesna na vas. Vi ste prijetnja njihovim životima, djeci, ženama, porodici, imecima i gradovima. Tako mi Allaha, nećete se spasiti od ovog naroda, niti ćete sutra postići Allahovo zadovoljstvo osim s iskrenim pristupom i strpljivošću u teškim situacijama.

Branite se svojim sabljama i pomažite se!" Zatim je otišao ženama i ostavio im oporuku[1365], a onda se vratio i počeo uzvikivati: "O, muslimani, došlo je ono što vidite! Allahov Poslanik i Džennet su pred vama, a šejtan i Džehennem iza vas!", a zatim je otišao na svoje mjesto, Allah mu se smilovao.[1366]

Ebu Hurejra, radijallahu anhu, također se obratio muslimanima rekavši: "Požurite ka džennetskim hurijama i susjedstvu svoga Gospodara u Džennetu vječnom. Znajte da se nalazite na Allahu najdražem mjestu, a zar strpljivima ne pripada njihova nagrada!?" Ebu Sufjan je išao od odreda do odreda i govorio: "Allah, Allah, vi ste zaštitnici Arapa i pomagači islama, a oni su zaštitnici Bizantinaca i pomagači širka. Allahu moj, daj pobjedu Svojim robovima!"[1367] Jedan arapski kršćanin reče Halidu b. Velidu: "Kako su Bizantinci mnogobrojni, a muslimani malobrojni!!", a Halid, radijallahu anhu, na to odvrati: "Propao si, zar me plašiš Bizantincima? Vojske ne pobjeđuju zbog svog broja, već pobjeđuju Allahovom voljom i pomoći! Tako mi Allaha, ja bih volio da je moj konj Eškar zdrav i spreman za borbu, a da je Bizantinaca još toliko!" Njegov konj se izranjavao po nogama i kopitima prilikom dolaska iz Iraka.[1368]

Muaz b. Džebel, kada god bi čuo glasove svećenika i monaha, govorio bi: "Allahu moj, potresi njihova stopala, u srca njihova usadi strah, na nas spusti smirenost. Učvrsti nas u bogobojaznosti i omili nam susret s Tobom i učini nas zadovoljnim Tvojom presudom!"[1369]

- **Bizantinci**

Bizantinci su počeli pristizati u svoj svojoj oholosti i ponosu. Njihove kolone prekriše područje kao da su crni oblaci. Dolazili su oglašavajući se glasnim uzvicima, a njihovi svećenici čitali su Indžil i podsticali ih na borbu.[1370] Ulogorili su se u Vakusu u blizini Jermuka. Dolina je postala njihov rov. Bizantinci su, također, upotrijebili metodu odreda u formiranju vojske te su ih rasporedili u dva reda. U prvi red postavljali su ih pet po pet, iz-

1365 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/9.

1366 *Tertibu ve tehzibu El-Bidaje ven-nihaja*, str. 163.

1367 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/10.

1368 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/10.

1369 *Ebu Bekr redžulud-devla*, str. 88.

1370 *Tertibu ve tehzibu El-Bidajetu ven-nihaja*, str. 163.

među kojih je bio prazan prostor, a zatim su ih u drugom redu postavljali na mjesto praznina iz prvog reda. Bizantinci su u borbi primijenili sljedeći raspored:

- Strijelci su bili postavljeni na pročelju, a njihov zadatak bilo je započinjanje borbe, a zatim povlačenje iza krila.
- Konjanici su bili postavljeni na oba krila, a njihov zadatak bila je zaštita strijelaca dok se ne povuku iza njih.
- Odredi (pješadija), čiji je zadatak bio proboj.
- Zapovjednik udarne grupe bio je Džeredža.
- Zapovjednici krila su bili Mahan i Derakus.[1371]

Pregovori prije bitke

Kada su se vojske približile, Ebu Ubejda i Jezid b. Ebu Sufjan, zajedno s Dirarom b. Ezverom i Harisom b. Hišamom, prišli su bizantijskoj vojsci. Približivši se, rekli su: "Želimo da se sastanemo s vašim zapovjednikom!", te ih pustiše da uđu kod Tezarika. Kada su ušli, zatekli su ga kako sjedi u šatoru od svile, na što ashabi rekoše: "Nije nam dozvoljeno da u njega uđemo." Tada je naredio da se prostre svila da sjednu ispred šatora, ali oni rekoše: "Nećemo ni na ovome sjediti." Nakon toga, on je s njima sjeo tamo gdje su željeli i počeli su pregovarati o sklapanju primirja. Međutim, nisu se uspjeli dogovoriti i ashabi su se vratili nakon što su Bizantince pozvali u islam.[1372]

Velid b. Muslim navodi: "Mahan je Halida b. Velida, radijallahu anhu, izazvao na dvoboj na liniji razdvajanja dviju vojski. Halid mu izađe u susret pa mu Mahan reče: 'Znamo da su vas iz vaše zemlje izveli glad i neimaština. Dođite kod mene i ja ću svakome od vas dati po deset zlatnika (dinara), hranu i odjeću, pa se vratite u svoju zemlju, a sljedeće godine poslat ću vam isto toliko.' Halid, radijallahu anhu, reče: 'Iz naše zemlje nije nas izvelo ono što si spomenuo, naprotiv, mi smo narod koji pije krv, a saznali smo da je najljepša bizantijska krv, pa smo zbog toga došli.' Mahanovi drugovi rekoše: 'Tako nam Allaha, ovo od Arapa prije nismo čuli.'"[1373]

1371 *El-Amelijatut-ta'rudijje ved-difaijje indel-muslimine*, str. 167.

1372 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/10.

1373 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/10.

Početak borbe

Nakon okončanja priprema i neuspješnog završetka pregovora, Halid, radijallahu anhu, prišao je Ikrimi b. Ebu Džehlu i Ka'ka'u b. Amru i od njih zatražio da započnu s borbom. Njih dvojica počeli su uzvikivati ratne pokliče i pozivati u borbu. Heroji i junaci se odazvaše, priđoše i borba se u trenutku rasplamsala.

Halid b. Velid nalazio se s odredom hrabrih zaštitnika ispred bojnih redova. Junaci su pred njim jurišali i napadali. On je sve to posmatrao i poručivao svakoj od skupina ashaba da urade ono za što su obučeni. Odatle je, bez greške, upravljao tokom borbe.[1374]

Jedan od bizantijskih zapovjednika prelazi na islam na bojnom polju

Džeredža, jedan od velikih bizantijskih vojskovođa, izašao je iz bojnog reda i pozvao Halida b. Velida. Prišao mu je toliko blizu da su vratovi njihovih konja bili jedan do drugog, a zatim je rekao: "Halide, odgovori mi na ono što ću te pitati, ali istinu mi kaži, nemoj lagati i nemoj me varati, jer onaj ko je plemenit, ne vara, pogotovo kada je od Allaha poslan. Je li Allah vašem Poslaniku s neba spustio sablju, pa ju je on dao tebi, a ti je nisi ni prema kome isukao a da ga nisi pobijedio?" "Ne", odgovori Halid. "Zašto si onda nazvan Allahova sablja?", upita Džeredža. Halid reče: "Allah nam je poslao Svoga Poslanika koji nas je pozvao u vjeru. Neki od nas povjerovali su mu i slijedili ga, neki su ga u laž ugonili i od njega pobjegli. Ja sam bio jedan od onih koji su ga u laž ugonili i koji su od njega pobjegli. Zatim je Allah naša srca i duše uputio na Pravi put, a mi smo mu dali prisegu na pokornost, pa mi je rekao: 'Ti si sablja od Allahovih sablji koju je Allah isukao protiv mušrika.'[1375] Zatim je učio dovu za mene da pobjeđujem i tako sam prozvan Allahova sablja. Ja sam najžešći musliman u borbi protiv mušrika, nevjernika." Džeredža upita: "Halide, u što pozivate?" Halid reče: "Pozivamo u svjedočenje da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, i u potvrđivanje onoga s čime je došao od Uzvišenog Allaha." Džeredža upita: "A šta se događa s onim ko

[1374] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/10.

[1375] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/13.

vam se ne odazove?" "Daje džizju", odgovori Halid. Džeredža upita: "A ako vam je odbije dati?" "Objavimo mu rat i protiv njega se borimo", odgovori Halid. Džeredža upita: "Na kakvom je stepenu onaj ko vam se danas odazove i prihvati vašu vjeru?" "Položaj nam je isti u onome što nam je Allah propisao i na što nas je obavezao. Može biti uglednik, a može biti običan čovjek. Može biti bolji, a i slabiji od nas", odgovori Halid. Džeredža upita: "A onaj ko vam se danas priključi, hoće li imati istu nagradu kao i vi?" "Da, i bolju", odgovori Halid. Džeredža upita: "A kako će biti na istom položaju kao vi, a vi ste ga pretekli u tome?" Halid reče: "Mi smo vjeru prihvatili nakon što smo je prvobitno odbili. Poslaniku smo zavjet dali dok je još bio živ. Dolazila mu je Objava s nebesa, podučavao nas je Knjizi i pokazivao nam Allahove znakove. Logično je da je prihvatio islam i dao prisegu onaj ko je vidio što smo mi vidjeli i ko je čuo što smo mi čuli. Vi niste vidjeli ono što smo mi vidjeli, niti ste čuli ono što smo mi čuli od zapanjujućih stvari i dokaza. Ko od vas iskreno i s iskrenim namjerama prihvati vjeru, bit će bolji od nas." Džeredža upita: "Tako ti Allaha, istinu si mi rekao i nisi me prevario?" "Tako mi Allaha, istinu sam ti rekao", odgovori Halid, "Allah mi je svjedok za ono što si me pitao." Džeredža okrenu svoj štit, priđe Halidu i reče: "Poduči me islamu." Halid, radijallahu anhu, odveo ga je do svog šatora, gdje ga je posudom vode očistio i s njim klanjao dva rekata. Bizantinci se razljutiše i napadoše zbog njegovog prelaska na Halidovu stranu, smatrajući da je to Halidova varka. Uspjeli su potisnuti muslimane sa svih vojnih pozicija, osim glavne odbrane među kojima su bili Ikrima b. Ebu Džehl i Haris b. Hišam.[1376]

Lijevo krilo bizantijske vojske napada desno krilo muslimana

Bizantijska vojska počela se primicati i navaljivati i pokrenuše opći napad na muslimansku vojsku. Njihovo lijevo krilo napalo je muslimansko desno krilo. Tako sredina islamske vojske ostade nepokrivena s desne strane. Bizantinci su iskoristili tu priliku i uspjeli razbiti muslimanske redove i probiti se iza njihovih leđa. Muaz b. Džebel poče uzvikivati: "O, Allahovi robovi, ovi su vaš žestoko pritisnuli! Ne, tako mi Allaha, neće ih odvratiti

---

[1376] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/13.

ništa osim iskrenost u borbi i strpljenje na iskušenjima!" Zatim je sišao sa svoga konja i rekao: "Ko želi da uzme moga konja i da se bori, neka ga uzme." Tako se nastavio boriti zajedno s pješadijom.[1377]

Plemena iz Ezda, Mezhidža, Hadremevta i Holana ostala su čvrsta i uspjeli su odvratiti i potisnuti Allahove neprijatelje, a zatim su ih Bizantinci ponovo napali, ali su muslimani s desne strane uspjeli prići sredini vojske. Tada je ostala jedna manja skupina boraca oko vojnog logora. Uzmicali su pred Bizantincima, pa su ih u šatorima dočekale žene, te su ih, udarajući ih drvećem i kamenjem, vratile na njihove položaje.[1378]

Ikrima b. Ebu Džehl rekao je: "Borio sam se protiv Poslanika mnogo puta, pa zar da danas od vas bježim?" Zatim je pozvao: "Ko će mi dati zavjet na smrt?" Odazvaše mu se njegov amidža Haris b. Hišam i Dirar b. Ezver s još četiri stotine uglednih muslimana i konjanika. Borili su ispred Halidovog šatora dok svi ne zadobiše teške rane, a mnogi od njih su i ubijeni, a među njima i Dirar b. Ezver, radijallahu anhu.[1379]

Vakidi i drugi navode da su ranjenici bili žedni i da su zatražili vode, pa su im je i donijeli. Kada su je prinijeli jednom od njih, u njega je pogledao drugi, pa je ovaj prvi rekao: "Napoji njega." Kada mu je prinijeta voda, u njega je pogledao drugi, pa je rekao: "Napoji njega." Tako su je prinosili od jednog do drugog dok svi nisu preselili a da se niko od njih nije napio vode, Allah bio njima zadovoljan.

Navodi se da je prvi koji je od muslimana tog dana poginuo kao šehid bio čovjek koji je došao kod Ebu Ubejde i rekao: "Ja sam se pripremio za smrt, imaš li nešto da poručiš Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem?!" "Da", reče, "poselami Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od mene i reci mu da smo se uvjerili u istinitost onoga što nam je Allah obećao." Ovaj je čovjek krenuo naprijed i borio se dok nije pao kao šehid, Allah mu se smilovao. Svi borci bili su izdržljivi i postojani pod svojim zastavama, a Bizantinci se, kao izbezumljeni, počeše vrtiti ukrug. Na dan bitke na Jermuku bilo je moguće vidjeti samo otkinute glave, raskomadana tijela i razbacane ruke.[1380]

[1377] *El-Amelijjatut-ta'rudijje ved-difaijja*, str. 169.

[1378] Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 222.

[1379] *Tertib ve tehzib El-Bidajetu ven-nihaja*, str. 170.

[1380] *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/12.

Desno krilo bizantijske vojske napada lijevo krilo muslimana

Desno krilo bizantijske vojske pod zapovjedništvom Kanatira započelo je žestok napad na lijevo krilo muslimanske vojske gdje su se nalazila plemena Kinana, Kajs, Has'am, Džezam, Kuda', Amila i Gassan. Bizantinci su ih uspjeli pomaknuti s njihovih položaja, tako da je sredina vojske, s lijeve strane, ostala otkrivena. Bizantinci su potjerali i slijedili poražene muslimanske borce dok nisu ušli među muslimanske redove. Žene muslimana dočekale su ih s kamenjem i drvenim stubovima šatora udarajući ih po licima i govoreći: "Gdje je ponos islama, majke i žene? Gdje bježite i nas zovete da vas liječimo?" Slušajući njihove grdnje, svi se postidješe i vratiše se u borbu. Tada je ubijeno mnogo bizantijskih vojnika. U ovom dijelu bitke poginuo je Seid b. Zejd. Lijevo bizantijsko krilo ponovo je pokušalo pokrenuti proboj po desnom krilu muslimana. Žestoko su napali na Amra b. Āsa i njegove vojnike u pokušaju razbijanja redova ne bi li ih kako uspjeli okružiti. Amr i njegovi vojnici žestoko su se borili, ali su Bizantinci uspjeli prodrijeti u njihov logor. Muslimanke su utom sišle s brda i počele po licima udarati vojnike koji su se povlačili, a Amrova kćerka rekla je: "Neka Allah učini ružnim čovjeka koji bježi od svoje žene! Neka Allah učini ružnim čovjeka koji bježi od svoje kćerke!" Ostale žene su govorile: "Niste naše porodice ako nas ne zaštitite." Tako se muslimanima vratio njihov ponos te se po drugi put vratiše u bitku. Muslimani su ponovo napali Bizantince i borili su se dok ih nisu protjerali s područja koja su bili zauzeli.[1381]

Oslobodilački pokret i poraz bizantijske pješadije

Halid, radijallahu anhu, s konjanicima je napao na lijevo krilo bizantijske vojske koje je bilo napalo desno krilo muslimanske vojske, te su ih uspjeli potisnuti u centar bojnog polja. U ovom napadu poginulo je šest hiljada bizantijskih vojnika. Halid je zatim rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, od sabura i izdržljivosti nije im ostalo osim ono što ste vidjeli. Molim Allaha da vam omogući da ih pohvatate i pobijete." Halid, radijallahu anhu, presreo ih je i sa stotinu konjanika i napao stotinu hiljada

[1381] *El-Amelijjatut-ta'rudijje ved-difaijja*, str. 174.

bizantijskih vojnika i nije se prestajao boriti dok ih nije rastjerao. Ostali muslimani jedinstveno su ih napali i uspjeli razbiti njihov otpor. Slijedili su ih i ništa ih od muslimana nije moglo sačuvati.[1382] Desno krilo muslimanske vojske zatvorilo je sve izlaze i prilaze pred Bizantincima. Opkolili su ih između doline Jermuk i rijeke Zerka gdje se odigrala velika bitka u kojoj su muslimani postigli veliki uspjeh. Muslimanska vojska uspjela je razdvojiti bizantijsku konjicu od pješadije te su ih žestoko napali, sustigli i pohvatali. Nakon toga, bizantijski konjanici tražili su izlaz da pobjegnu. Halid, radijallahu anhu, naredio je Amru b. Āsu, radijallahu anhu, da im otvori put za bijeg, što je ovaj i učinio. Bizantijska je konjica pobjegla, a pješadija se pokrenula, ali sada bez podrške konjanika. Pješadija, koja je bila vezana lancima, stigla je do rovova. Izgledali su kao oboreni zid. Muslimani su u tami noći došli do njihovih rovova, kada je većina njih počela padati u dolinu. Kada god bi neko od vojnika pao ubijen, za sobom bi povukao sve one koji su zajedno s njim bili zavezani. Muslimani su u ovom dijelu bitke ubili veliki broj vojnika čiji broj doseže cifru od oko stotinu dvadeset hiljada. Jedan dio onih koji su se uspjeli spasiti pobjegao je u Fahl, dok je drugi dio pobjegao u Damask i unutrašnjost Šama.[1383]

Toga se dana Jezid b. Ebu Sufjan žestoko borio i to iz razloga što je kraj njega naišao njegov otac i rekao: "Sine moj, boj se Allaha i budi strpljiv! Znaj da u ovoj dolini nema nijednog muslimana koji nije spreman za borbu. A kako tek onda trebate biti spremni ti i tebi slični kada ste preuzeli zapovijedanje nad muslimanima? Vi ste najpreči da budete strpljivi i da savjetujete. Allaha se boj, sine moj! Ne dozvoli da iko od tvojih drugova ima veću želju za nagradom i strpljivošću u ratu i da bude žešći u borbi protiv neprijatelja islama od tebe." "Učinit ću tako, ako Allah da", odgovori Jezid. Toga dana žestoko se borio, a nalazio se u centralnom djelu bojnog polja.[1384]

Seid b. Musejjib prenosi od svoga oca da je rekao: "Za vrijeme Bitke na Jermuku stišali su se glasovi, kada smo odjednom čuli glas koji se razlijegao cijelim logorom: 'Približila se Allahova pobjeda! Ustrajte, ustrajte, muslimani!' Pogledali smo i vidjeli Ebu Sufjana kako ide pod zastavom

---

[1382] *Tertib ve tehzib El-Bidajetu ven-nihaja*, str. 171; Ezdi, *Futuhul-buldani*, str. 171.

[1383] *El-Amelijjatut-ta'rudijje ved-difaijja*, str. 175.

[1384] Ezdi, *Futuhul-buldani*, str. 228.

svoga sina Jezida i to govori.[1385] Muslimani su tog dana odgodili do kasno navečer klanjanje jacija-namaza dok se situacija nije stabilizirala.[1386] Halid je noć proveo u šatoru Tezarika, Heraklijevog brata, glavnog zapovjednika bizantijske vojske[1387], koji je bio među onima koji su uspjeli pobjeći. Konjanici su cijelu noć do jutra kružili oko Halidovog šatora ubijajući svakog Bizantinca koji bi prošao tim putem. Tezarik je ubijen, a imao je trideset platnenih šatora i trideset svilenih šatora u kojima su bile prostirke od svile i brokata. Kada je svanulo, sakupili su sav ratni plijen koji su tamo zatekli.[1388] Broj muslimana koji su poginuli u ovoj bitki iznosio je oko tri hiljade ljudi, među kojima je bilo ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i starijih muslimana. Među onima koji su poginuli bili su: Ikrima b. Ebu Džehl i njegov sin Amr, Selema b. Hišam, Amr b. Seid, Eban b. Seid i ostali.[1389] Broj ubijenih Bizantinaca procjenjuje se na oko stotinu dvadeset hiljada, a od tog broja oko osamdeset hiljada poginulo je u lancima, a četrdeset hiljada poginulo je u dolini tokom borbe.[1390]

Muslimani su se mnogo obradovali ovoj velikoj pobjedi. Ali, tu radost prekinula je vijest o Ebu Bekrovoj, radijallahu anhu, smrti, zbog koje su se veoma ražalostili. Allah im je ovaj gubitak nadomjestio Omerom, ridvanullahi alejhim edžmein.[1391] Pismo o Ebu Bekrovoj smrti stiglo je dok su se muslimani pripremali za borbu. Halid, radijallahu anhu, tu je vijest sakrio od muslimana kako ona ne bi bila uzrokom njihove tuge i slabosti. Kada su izvojevali pobjedu i kada je osvanuo novi dan, upoznao ih je sa cijelom situacijom. Omer, radijallahu anhu, za vrhovnog zapovjednika vojske u Šamu postavio je Ebu Ubejdu b. Džerraha, a Halid, radijallahu anhu, tu je vijest sa širokogrudnošću prihvatio.[1392] Muslimanima je izrazio saučešće povodom smrti zamjenika Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te im je rekao: "Hvala Allahu koji je Ebu Bekru dao smrt. Bio mi je draži

---

1385 *Tertib ve tehzib El-Bidajetu ven-nihaja*, str. 173.

1386 *Tertib ve tehzib El-Bidajetu ven-nihaja*, str. 173.

1387 *Tertib ve tehzib El-Bidajetu ven-nihaja*, str. 173.

1388 *Tertib ve tehzib El-Bidaje ven-nihaja*, str. 173.

1389 *El-Amelijjatut-ta'rudijje ved-difaijja*, str. 179.

1390 *El-Amelijjatut-ta'rudijje ved-difaijja*, str. 179.

1391 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/14.

1392 *El-Bidajetu ven-nihaja*,7/16.

od Omera. Hvala Allahu koji je Omeru dao vlast, a on mi nije bio draži od Ebu Bekra, koji mi je naložio da ga volim."[1393] Ebu Ubejda je preuzeo vrhovno zapovjedništvo nad vojskom u Šamu.

Brojni su stihovi izrečeni povodom Bitke na Jermuku, a izdvajamo stihove Ka'ka'a b. Amra, radijallahu anhu, koji je rekao:

Zar nisi vidio našu pobjedu u Jermuku
Kao što smo i u Iraku pobjeđivali
Netaknute gradove smo oslobodili
Meredžu Safer sa samim konjanicima
Prije njega smo osvojili Busru
Koja je bila zabranjena čak i orlovom kliku
Ubili smo sve koji su se pred nama našli
I tankim oštrim sabljama sve plijenili
Borili smo se protiv Bizantinaca
Dok ih nismo pobili u zelenom Jermuku
Oštrim sabljama smo im redove razbili
Kada su nas u Vakusu napali
Tako su požurili i postali
ono što se povratiti ne može.[1394]

Heraklija je spopala briga i tuga zbog poraza njegove vojsci u Jermuku. Kada su ostaci bizantijske vojske stigli u Antakiju, Heraklije je rekao: "Propali ste, recite mi nešto o tim ljudima protiv kojih se borite! Zar nisu ljudi poput vas?" "Da", odgovoriše. "Jeste li vi brojniji ili oni?", upita Heraklije. "Mi smo brojniji od njih u svakom pogledu", odgovoriše. "Pa zašto ste onda izgubili?!", upita Heraklije. Jedan mudrac iz njegove svite reče: "Zato što oni bdiju noćima, a poste danju. Oni poštuju ugovore. Naređuju da se čine dobra djela, a zabranjuju da se čine loša. Sve međusobno dijele. I zato što mi pijemo alkohol, bludničimo, stječemo ono što je zabranjeno, ne poštujemo ugovore, srdimo se, činimo nasilje, naređujemo da se čine loša djela, a zabranjujemo ono čime je Allah zadovoljan i činimo nered na Zemlji." "Ti si mi istinu rekao", odvrati mu Heraklije.[1395]

1393 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/14.

1394 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/15.

1395 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/15–16.

TEMA TREĆA

NAJVAŽNIJE LEKCIJE, POUKE I PORUKE

Prvo: Glavna obilježja Ebu Bekrove vanjske politike

Ebu Bekrova, radijallahu anhu, vlast zacrtala je ciljeve vanjske politike islamske države, a najbitni ciljevi bili su:

1. Širenje ugleda islamske države među drugim narodima

Ebu Bekrova, radijallahu anhu, politika ostvarila je svoj cilj na više načina:

a. Pristizanje vijesti o pobjedama kojima je Allah pomogao muslimansku zajednicu protiv odmetnika od vjere doprinijelo je krahu ove velike smutnje i ojačalo stubove islamske države. Ove vijesti i informacije stizale su do susjednih zemalja, a posebno onih koje su pratile islamske vojskovođe i njihova kretanja, i koje su u njima vidjele novu opasnost koja im je prijetila. Perzijanci i Bizantinci u tom su vremenu imali dobro razrađen obavještajni sistem. Kada su vidjeli da su muslimaske snage pobijedile odmetnike i njihovu vojsku i da su muslimani čvrsti u svojoj vjeri, ove dvije države shvatile su da se struktura nove države temelji na nesvakidašnjim herojstvima i prelazi sva iskušenja i nevolje na koje nailazi. Ovakve informacije imale su veoma važan utjecaj u širenju ugleda islamske države.

b. Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, slanje Usamine vojske uveliko je

doprinijelo širenju ugleda islamske države. Bizantinci su se počeli raspitivati o vojsci protiv koje su se borili. Usama se pobjedonosno vratio u glavni grad islamske države, što je izazvalo strah i paniku u srcima Bizantinaca. Toliko su se uplašili da je Heraklije po granici rasporedio desetine hiljada vojnika kako bi se zaštitili od muslimana. Te vijesti stigle su i do Kisre, a ljudi su ih međusobno prepričavali. Ovo je, bez imalo sumnje, povećalo značaj i ugled islamske države ovim zemljama.[1396]

2. Kontinuitet borbe koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio

Ebu Bekr, radijallahu anhu, nastavio je s borbama kako bi osigurao širenje vjere i njeno dostavljanje ljudima i s tim ciljem opremao je i slao vojske u razna područja. Ljude je podsticao na izlazak u borbu na Allahovom putu s ciljem širenja istinske vjere i obaranja s vlasti silnika i tiranina koji su odbili prihvatiti poziv u islam koji im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio. Oni su činili sve kako bi spriječili prodiranje svjetla istine do njihovih naroda. Ljudi su izlazili i odazivali se ovom dušama dragom pozivu pod zastavama iskusnih vojskovođa i borbe na Allahovom putu, kao što su bili Halid b. Velid, Ebu Ubejda, Amr, Šerahbil, Jezid, radijallahu anhum edžme'in. Ove velikane izabrao je halifa koji je posjedovao veliko iskustvo i poseban vojni dar i umijeće. One su bile produkt uvjeta koji su ga okruživali i opasnih situacija koje su zadesile muslimansku zajednicu. Sve to navelo ga je da posveti posebnu pažnju ovom problemu. Za zapovjednike svojih snaga odabrao je najbolje ljude i potpomogao ih svojim smjernicama i uputama. Njegove snage uspjele su osvojiti Irak i Šam u najkraćem mogućem roku uz vrlo malo sredstava koja su im bila na raspolaganju.[1397]

3. Pravedno i blago postupanje prema osvojenim narodima

Ebu Bekrova, radijallahu anhu, vanjska politika temeljila se na širenju pravde u osvojenim državama, na širenju sigurnosti i smirenosti među njenim stanovnicima, kako bi narodi osjetili razliku između države čije se

---

[1396] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 259–260.

[1397] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 260.

uređenje temelji na istini i pravdi i države zasnovane na lažima i nepravdi. Sve to činio je kako ljudi ne bi mislili da je smijenjen jedan tiranin i silnik, na čije je mjesto došao još gori ili isti nasilnik ili tiranin. Ebu Bekr, radijallahu anhu, svim je vojskovođama savjetovao da budu milostivi, pravedni, da prema ljudima lijepo postupaju, jer oni koji su poraženi trebaju pažnju i milost. Trebali su ukloniti sve stvari koje su podsjećale na borbu. Muslimani su u osvojenim državama vodili računa o čovjeku i građevinama. Narodi u osvojenim državama vidjeli su nove ljude visokog i plemenitog morala i iskrenog odnosa prema njima. Vaga šerijata među pokorenim narodima sudila je po pravdi, svjetlo islama se proširilo, a njegova je pravednost osvojila sva srca, zbog čega su ljudi pohrlili ka prihvatanju ove plemenite vjere i pridruživanju zastavi islama. Kada bi pokorili neku zemlju, perzijska i bizantijska vojska u njoj bi širili strah i teror, skrnavili su bogomolje, što je prouzrokovalo da su ljudi pretrpjeli velika stradanja i propasti. Sve generacije prenosile su strašne priče o strahu i teroru koji su za sobom ostavljali Perzijanci i Bizantinci. Međutim, kada je došao islam i njegova vojska pokorila ove zemlje, narodi su vidjeli kako oni šire pravdu i uzdižu je iznad njih samih. Kada su to vidjeli, vratio im se osjećaj ljudskosti koju im je uzelo doba tiranije i nepravde. Ebu Bekr, radijallahu anhu, veliku je pažnju posvećivao ovoj politici i uvijek je ispravljao bilo kakve smetnje ili pogreške koje su se događale.

Bejheki navodi: "Kada bi Perzijanci i Bizantinci pobijedili neprijatelja, njihovi kraljevi i zapovjednici sve su im dozvoljavali. Glave ljudi nosili su svojim kraljevima ili zapovjednicima kao znak pobjede i isticanja pred drugima. Muslimanski zapovjednici odlučili su da u ratu protiv Bizantinaca postupe isto onako kako oni postupaju. Naime, Amr b. Ās i Šerahbil b. Hasena po Ukbi b. Amiru poslali su Ebu Bekru, radijallahu anhu, glavu Benana, jednog od njihovih svećenika. Kada mu je došao, Ebu Bekr, radijallahu anhu, ukorio je njihov postupak, na što mu Ukba reče: "Zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, oni to isto nama rade." Ebu Bekr reče: "Zar ćete Perzijance i Bizantince slijediti u njihovim sunnetima i običajima! Ne donosite mi glave, dovoljno mi je pismo i vijest."[1398]

[1398] Sujuti, *Tarihul-hulefai*, str. 123.

4. *Pokoreni narodi nisu prisiljavani na prihvatanje islama*

Obilježje Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vanjske politike ogledalo se i u tome što pokorene narode nije prisiljavao na prihvatanje islama i niko od pokorenih naroda nije bio silom primoran na prihvatanje vjere. Njegova vodilja u ovom pitanju bile su riječi Uzvišenog:

﴿...أَفَأَنتَ تُكْرِهُ ٱلنَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا۟ مُؤْمِنِينَ ﴿٩٩﴾﴾

"Pa zašto onda ti da nagoniš ljude da budu vjernici?" (Junus, 99) Glavni cilj muslimanskih osvajanja bilo je uklanjanje tiranije i otvaranje vrata pred narodima i davanje mogućnosti da se upoznaju sa svjetlom islama, zatim uklanjanje oklopa nepravde i osiguranje slobode ljudima, bez ikakvog prisiljavanja na bilo šta sve dok se budu pridržavali ugovora sklopljenih s muslimanima. Uvjeti tih ugovora bili su sljedeći:

a. davanje džizje, smjerno i poslušno;

b. da nemaju mjesto u javnim poslovima, kao što je vojska i dr.;

c. da ne osnivaju neki pokret koji bi bio opozicija islamu, njegovim znamenjima, ibadetima ili zakonima;

d. niko nije mogao mijenjati vjeru u kojoj je zatečen u neku drugu osim u islam.

Islamska je država ovim ljudima islam tumačila teoretski i praktično, što ih je dovodilo do ubjeđenja u istinitost ove vjere i kako bi je svojevoljno prihvatili. Prisila ne može u srcu izgraditi ubjeđenje (u istinitost vjere).[1399]

Drugo: Glavna obilježja Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, vojnog planiranja

Kada sagledamo smjernice osvajanja u Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, dobu, možemo izvući glavne planove njegovog vojnog planiranja i saznati kakav je bio odnos ovog halife naspram prakse poduzimanja uzroka. Zašto su ovi planovi bili jedan od uzroka Allahove pomoći i podrške muslimanima?

[1399] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 263.

Neki od ovih planova jesu sljedeći:

1. Ne zalaziti u dubinu neprijateljske teritorije dok se ne pokore muslimanima

Ebu Bekr, radijallahu anhu, strogo je vodio računa o tome da muslimanska vojska ne prodire u dubinu neprijateljske teritorije dok se oni ne pokore muslimanima. To je bilo kristalno jasno na svim frontovima u Iraku i Šamu. Prilikom osvajanja Iraka, Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao je pisma Halidu i Ijadu u kojima im je naredio da Irak napadnu s juga, odnosno sa sjevera. U pismu je pisalo: "Koji od vas dvojice prije dođe do Hire, on je zapovjednik u Hiri. Kada se u Hiri sastanete i uništite perzijska skladišta i obezbijedite da ne budete sleđa napadnuti, neka jedan od vas ostane u Hiri kao potpora muslimanima i svom zapovjedniku, a drugi neka napadne Allahovog i vašeg neprijatelja. Borite se s njihovim oružjem. Tražite pomoć od Allaha i Njega se bojte. Dajte prednost ahiretu nad dunjalukom i dobit ćete oboje, a ne dajite prednost dunjaluku jer ćete u tom slučaju izgubiti oboje. Čuvajte se onoga na što vas Allah upozorava, ostavljanjem grijeha i čestim kajanjem. Teško vama ako budete ustrajavali u grijehu i odgađali kajanje."[1400]

Ovo plemenito pismo nedvojbeno ukazuje na Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, duboko razmišljanje i precizno planiranje, a prije svega na Allahovu naklonost prema njemu. Njegov plan potpuno se poklapao s onim što je koristilo islamskim vojskama, a što se pokazalo tokom realizacije ovog mudrog plana. Njegovu visoku spremnost u planiranju vojnih pohoda priznao mu je jedan od najvećih poznavalaca taktika ratovanja, Halid b. Velid, radijallahu anhu. On se pripremio da obavi zadatak, koji je trebao obaviti Ijad, i da osvoji sjeverni dio Iraka. Kada je stigao do Kerbele, muslimani su mu se požalili na nedaće koje su im prouzrokovale muhe, koje su se tu u mnoštvu nalazile. Abdullahu b. Vesimu rekao je: "Budite strpljivi, ja želim da osvojim i ispraznim Mesalih kako je Ijadu naređeno i da tu naselim Arape. Tako će se muslimani osigurati da im neprijatelj ne priđe sleđa i tako će nam sigurno i nesmetano moći doći u pomoć. Tako

---

[1400] Taberi, *Tarih*, 4/188–189.

nam je naredio halifa, a njegovo je mišljenje ravno spasu ummeta."[1401] U skladu s ovim planom postupao je i vrsni vojskovođa Musenna b. Harisa koji je rekao: "Protiv Perzijanaca se borite na granici njihove zemlje u dijelu Hidžra koji je najbliži arapskoj zemlji. Nemojte se protiv njih boriti u srcu njihove zemlje, jer ako Allah otkrije muslimane, oni se tada imaju gdje vratiti, a ako bi suprotno bilo, tj. ako se to dogodi Bizantincima, oni će vratiti u grupu i ohrabriti se i odvažiti, jer najbolje poznaju puteve u svojoj zemlji."[1402] Što se tiče borbi u Šamu, pustinja koja se nalazila iza leđa muslimana bila im je štit. Uprkos tome, muslimani su uvijek na početku osiguravali da neprijatelj ne može doprijeti i iznenaditi ih iza njihovih leđa. Također su vodili računa o zauzimanju svih oblasti i gradova koji su se nalazili s desne i lijeve strane, kao i o pokrivanju svih praznina u borbenim jedinicama. Njihovo uporište uvijek je bilo dobro čuvano i o njemu su strogo vodili računa.[1403]

2. *Mobiliziranje vojske*

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, preuzeo vlast, u planove koji su se odnosili na vojnu spremnost uvrstio je i mobilizaciju i sakupljanje vojske. Lično je pozivao ljude u borbu protiv odmetnika, a zatim ih je slao u islamska osvajanja. Stanovnicima Jemena u vezi s tim poslao je svoje poznato pismo.[1404]

3. *Osiguranje logističkih sredstava za vojsku*

Kada su operacije na istočnom frontu uznapredovale, dvojica vođa, Halid i Musenna, našli su se u potrebi za dodatnim snagama, jer snage kojima su raspolagali nisu bile dovoljne da odgovore zahtjevima i obavezama bitaka. Poslali su pisma Ebu Bekru, radijallahu anhu, u kojima su od njega zatražili pomoć u ljudstvu, a on im je odgovorio: "Povedite samo one koji su se borili protiv otpadnika od vjere i onih koji su nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti ostali u islamu. Neka se s vama ne bore

---

[1401] Taberi, *Tarih*, 4/189.

[1402] *El-Isaba*, 5/568, br. 7736; *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 331.

[1403] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 331.

[1404] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 332.

oni koji su se odmetnuli, sve dok ne promijenim mišljenje."[1405] Stalno je nastojao slati pojačanja na frontove u Iraku i Šamu, što je činio sve do zadnjeg trenutka svog života.

4. *Definiranje cilja rata*

Ova tačka stavljena je u plan islamskih osvajanja kako bi cilj operacija, prema kojem su svi bili usmjereni, bio jasan. Ebu Bekr, radijallahu anhu, postavio je svoj plan o ovom pitanju koje se temeljilo na tome da svaki pojedinac, borac, zna da je cilj muslimana u ovim osvajanjima širenje islama i njegovo dostavljanje svim ljudima. Cilj je bio obaranje svih tirana koji su svoj narod sprečavali da se upoznaju s ovim velikim dobrom. Sve vojskovođe, prije bitke, svojim su neprijateljima nudili jedno od troje: islam, džizju ili borbu.[1406]

5. *Davanje prioriteta kriznim žarištima*

Ebu Bekr, radijallahu anhu, lično je predvodio prvu operaciju u borbi protiv odmetnika od vjere. Organizirao je vojske za borbu protiv njih, ali nije zapostavio ni ostala bojna polja: Usamu je poslao u Šam, Musennu u Irak, ali je svu muslimansku snagu u prvoj godini usredotočio na ratove protiv odmetnika. Kada su se ratovi protiv odmetnika završili i kada je Arabijski poluotok ujedinjen pod islamskom kontrolom, postalo je moguće poslati vojsku iz ovog jakog i sigurnog uporišta. Težinu operacija prebacio je na irački i šamski front. Kada je šamski front zatražio pomoć, Ebu Bekr, radijallahu anhu, većinu je napadačkih snaga prebacio u Šam, a i Halida iz Iraka također je poslao u Šam, a na iračkom frontu ostavio je Musennu b. Harisa.

6. *Izolacija bojnog polja*

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, započeo s mobiliziranjem snaga za ratove u Iraku i Šamu, Halida b. Seida poslao je u Tebuk sa zadatkom da kontrolira linije razdvajanja i da osigura puteve napredovanja. Naredio mu je da bude potpora muslimanskim snagama. Međutim, kada Halid nije

---

1405 Taberi, *Tarih*, 4/163.

1406 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 332.

uspio u ovoj dužnosti, smijenio ga je i na njegovo mjesto postavio Ikrimu b. Ebu Džehla.[1407]

7. Unapređivanje metoda ratovanja

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, čuo za pokret bizantijske vojske i pridruživanje stanovnika Damaska toj vojsci, poslao je pismo Ebu Ubejdi u kojem je stajalo: "Pošalji konjanike po selima i pustinji, onemogući im pristizanje opskrbe i pomoći. Nemojte napadati utvrđenja dok ti ne dođe moje naređenje.[1408] Kada mu je u pomoć poslao dovoljan broj vojnika, napisao mu je: "Ako te napadnu, ti im uzvrati. Traži pomoć od Allaha nad njima, jer kolika god im pomoć pristigne, mi ćemo vas pomoći istim brojem."[1409]

8. Sigurnost komunikacijske linije s vojskovođama

Komunikacijske linije između Ebu Bekra, radijallahu anhu, i njegovih vojskovođa bile su organizirane i redovne. Pisma od vojskovođa u potpunoj su sigurnosti stizala do halife, kao što su i njegovi odgovori u potpunoj tajnosti stizali do vojskovođa. Pisma su stizala velikom brzinom, tako da neprijatelj nije imao priliku iznenaditi muslimane s bilo čim što nisu očekivali. Tako su muslimanske komunikacijske linije bile dobro organizirane i precizne. To je bio jedan od uzroka poraza neprijatelja i njihovog nadvladavanja, s Allahovom pomoći, u islamskim osvajanjima.[1410]

9. Halifina inteligencija i pronicljivost

Islamske vojne planove u početku osvajanja karakteriziralo je Ebu Bekrovo inteligentno i pronicljivo planiranje vojnih operacija. Dužina njegovog druženja s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, utjecala je na njegovo veliko razumijevanje u vojnom planiranju. Odgojen je u okrilju Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, smjernica i uputa te je na taj način stekao znanje u mnogim disciplinama. Stekao je razna iskustva, tako da je,

---

1407 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 334.

1408 *El-Amelijjatut-ta'rudijje ved-difaijje indel-muslimin*, str. 148.

1409 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 334.

1410 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 334.

nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, državu preuzeo njen najsposobniji sin. Bio je veoma dalekovidan i pronicljiv. Vojske je obogaćivao svojim vrijednim savjetima. Na vrijeme je muslimanskim snagama slao pomoć, potpomagao ih jakom voljom i odlučnošću.[1411]

Treće: Allahova prava, prava vojskovođa i vojnika u Ebu Bekrovim oporukama

1. Allahova prava

Ebu Bekr, radijallahu anhu, u svojim savjetima i uputama vojskovođama ukazao je na Allahova prava koja trebaju poštovati, kao što su strpljivost pred neprijateljem, iskrenost borbe radi Allaha, ispunjenje povjerenja i stalno prisustvo nade da će Allah pomoći Svoju vjeru.

a. Strpljivost pred neprijateljem

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao Ikrimu b. Ebu Džehla, radijallahu anhu, u Amman, između ostalog mu je oporučio: "Boj se Allaha i budi strpljiv kada se sretneš s neprijateljem."[1412] Također, Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je Hašimu b. Utbi b. Ebu Vekkasu, kada ga je poslao kao ispomoć u Šam: "Kada se sretneš s neprijateljem, budi strpljiv i izdržljiv. Znaj da nećeš napraviti nijedan korak, niti udijeliti sadaku, niti će te zadesiti žeđ ili umor ili glad na Allahovom putu, a da ti Allah za to neće upisati dobro djelo: **'Allah zaista neće dopustiti da propadne nagrada onima koji dobra djela čine'** (Et-Tevba, 120)."[1413]

b. Stupanje u borbu s ciljem osiguranja pobjede Allahovoj vjeri

U pismu koje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao Halidu b. Velidu u kojem mu je naredio pokret prema Šamu, navode se riječi koje upućuju na ovo značenje. Rekao mu je da se trudi i da njegov nijet bude iskren, u ime

[1411] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 336.

[1412] *Ujunul-ahbar*, 1/188.

[1413] Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 34.

Allaha, Jedinog. Upozorio ga je na opasnost oholosti i samozadivljenosti, na umišljenost, ponos i uobraženost, jer su to stanja duše koja upropaštavaju djela. Upozorio ga je da se osloni na Allaha i traži blagodat u poslu koji radi. Allah je Onaj koji daje blagodati i u Njegovim je rukama sreća, slavljen neka je On.[1414] Ovdje donosimo dio onoga što je pisalo u pismu: "...Neka te prate, Ebu Sulejmane, dobro i sreća! Uradi to, a Allah će ti dati blagoslov. Nemoj se umisliti, pa da stradaš i ponižen budeš. Čuvaj se uobraženosti zbog svojih djela! Allahu pripada blagodat i kod Njega je nagrada."[1415]

c. Ispunjenje povjerenja

Ebu Bekr, radijallahu anhu, izdavao je svojim zapovjednicima i vojnicima jasne upute i naređivao da ispunjavaju ukazano povjerenje u pogledu ratnog plijena. Niko nije smio bilo šta pronevjeriti ili sakriti. Sve se moralo sakupiti na jednom mjestu kako bi se podijelio među svim učesnicima bitke, koji su se zajedno borili protiv neprijatelja.[1416] Za primjer uzimam oporuku koju je Ebu Bekr, radijallahu anhu, dao Jezidu b. Ebu Sufjanu u kojoj mu zabranjuje varanje.[1417]

Ovo su bile neke od uputa koje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, dao svojim zapovjednicima i vojnicima u pogledu poštovanja Allahovih prava.

2. Prava vojskovođa

Ebu Bekr, radijallahu anhu, pojasnio je prava vojskovođa kod svojih vojnika i sljedbenika, kao što je obaveznost pokornosti, požurivanje u izvršavanju njegovih naredbi, ostavljanje rasprave oko pitanja podjele ratnog plijena i dr.

a. Obaveznost pokornosti

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, preuzeo upravljanje državom, prvo što je svima stavio na znanje jeste da će on kročiti Poslanikovim, sallallahu

---

[1414] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 295.

[1415] Taberi, *Tarih*, 4/202.

[1416] *El-Idaretul-askerijjetu fid-devletil-islamijja*, 1/46.

[1417] Sujuti, *Tarihul-hulefai*, str. 121.

alejhi ve sellem, putem, a isto tako skrenuo im je pažnju na pokornost rekavši: “Znajte, šta god da ste iza sebe, zarad Allaha, ostavili, pokorili ste se Uzvišenom Gospodaru i svoje ste pravo sačuvali.”[1418] Svoje vojskovođe privolio je na iskazivanje međusobne pokornosti, a primjer za to nalazimo u pismu koje je poslao Musenni b. Harisu eš-Šejbaniju u kojem mu je rekao: “U Irak sam poslao Halida b. Velida. Dočekaj ga sa svojim sunarodnjacima, a zatim mu se pridruži, savjetuj ga i pomozi mu. Nemoj biti nepokoran njegovim naredbama i ne suprotstavljaj mu se u mišljenju. On je od onih koje je Uzvišeni Allah opisao u Svojoj Knjizi:

﴿ مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ ٱللَّهِ ۚ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ أَشِدَّآءُ عَلَى ٱلْكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ ۖ تَرَىٰهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا
يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًا ۖ سِيمَاهُمْ فِى وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ ٱلسُّجُودِ... ﴿٢٩﴾ ﴾

‘Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tle padaju želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo – na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tle’ (El-Feth, 29).**”**[1419] Ebu Bekr, radijallahu anhu, također je za vrijeme svoje vladavine vojskama koje je upućivao u Šam savjetovao pokornost. Rekao im je: “O, ljudi, doista vam je Allah kao blagodat dao islam, uzdigao vas borbom na Svom putu i ovom vjerom učinio vas vrednijim od pripadnika drugih vjera. Pripremite se, Allahovi robovi, za boj protiv Bizantinaca u Šamu. Ja sam vam odredio vojskovođe i njima sam vas povjerio. Pokoravajte se svome Gospodaru. Ne suprotstavljajte se vašim zapovjednicima. Ispravite svoje nijete, svoju ishranu, jer Allah je s onima koji Ga se boje i koji dobra djela čine.”[1420] Oni su mu odgovorili riječima: “Ti si naš vođa, a mi smo tvoji sljedbenici. Tvoja je naredba naša pokornost. Pokoravamo se tvojoj naredbi i gdje god nas uputiš, ići ćemo.”[1421]

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, imenovao Halida b. Velida za zapovjednika snaga u Šamu, od Ebu Ubejde zatražio je da ga sluša i da

---

1418 Taberi, *Tarih*, 4/44.

1419 Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 160–161.

1420 Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 5.

1421 Ibn A‘tem, *El-Futuh*, 1/82.

se pokorava Halidovim naredbama zbog njegove inteligencije i vještine ratovanja. Kada je Halid b. Velid, radijallahu anhu, stigao u Šam, od Ebu Ubejde je zatražio da u svaku jedinicu pošalje naredbu da mu se pokoravaju. Ebu Ubejda je pozvao Dahhaka b. Kajsa i prenio mu Halidovu naredbu. Dahhak je izašao i, krećući se među narodom, od njih tražio da iskažu pokornost novom vrhovnom zapovjedniku islamskih snaga u Šamu, Halidu b. Velidu. Svi su mu odgovorili s poslušnošću i pokornošću.[1422]

b. Vojskovođa donosi odluke i rješava probleme

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَإِذَا جَآءَهُمْ أَمْرٌ مِّنَ ٱلْأَمْنِ أَوِ ٱلْخَوْفِ أَذَاعُوا۟ بِهِۦ ۖ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى ٱلرَّسُولِ وَإِلَىٰٓ أُو۟لِى ٱلْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ ٱلَّذِينَ يَسْتَنۢبِطُونَهُۥ مِنْهُمْ ۗ وَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ لَٱتَّبَعْتُمُ ٱلشَّيْطَـٰنَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٣﴾ ﴾

"Kada saznaju za nešto važno, a tiče se bezbjednosti ili opasnosti, oni to razglase. A da se oni s tim obrate Poslaniku ili predstavnicima svojim, saznali bi od njih ono što treba da znaju. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove, i vi biste, osim malo vas, sigurno šejtana slijedili." (En-Nisa, 83) U ovom kur'anskom ajetu Svevišnji Allah pojašnjava da je put do postizanja ispravnog znanja i donošenja ispravne odluke prepuštanje odgovornih poslova onima koji su nadležni za njih. U slučaju da saznaju neku skrivenu informaciju, sljedbenici su mu je pojasnili i ukazali mu na nju, tako da se zbog toga uvijek konsultirao o tome kako bi donio ispravno mišljenje.[1423] U vrijeme Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vladavine, vidimo kako je obavezao svoju vojsku i vojskovođe odlaskom u Šam i njima prepustio upravljanje vojskom kada im je rekao: "O, Ebu Ubejde, Muaze, Šerahbile, vi ste zaštitnici ove vjere! Vama prepuštam upravljanje ovom vojskom! Dobro razmislite o problemima i budite kao jedna ruka u suprotstavljanju neprijatelju."[1424] Zatim je vojskovođama na-

---

[1422] Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 189.

[1423] Mavurdi, *El-Ahkamus-sultanijja*, str. 48.

[1424] Ezdi, *Futuhu Šami*, str. 7.

redio da prate situaciju među vojnicima. Savjetovao im je iskrenost i jedinstvo kako se ne bi razišli u mišljenju.[1425] Ebu Bekr, radijallahu anhu, dodao je: "Kada stignete u neko mjesto, sretnete se s neprijateljem i započnete borbu protiv njih, vaš zapovjednik je Ebu Ubejda b. Džerrah. Ako Ebu Ubejda ne budi stigao, a sukobili ste se s neprijateljem, vaš zapovjednik je Jezid b. Ebu Sufjan."[1426]

Ovako je zamjenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upravljanje vojske prepustio jednom od svojih vojskovođa i zadužio ga organiziranjem borbe kako se ne bi razišli u mišljenju. To je potvrdio kada je Amru b. Āsu rekao: "Ti si tamo jedan od zapovjednika, ali ako započnete borbu s neprijateljem, onda vam je zapovjednik Ebu Ubejda b. Džerrah."[1427]

Isti stav imao je i o pitanju vojskovođa u Iraku. Musenni b. Harisu rekao je: "U Irak sam ti poslao Halida b. Velida... Dokle god bude s tobom, on je zapovjednik, a ako ode od tebe, ti ostaješ na svojoj poziciji zapovjednika."[1428]

c. Žurno izvršavanje zapovjednikovih naredbi

U vrijeme borbe protiv odmetnika Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao je pismo Halidu b. Velidu u kojem ga je obavijestio o slučaju Musejleme el-Kezzaba i u kojem mu je naredio da izvrši napad na njega. Halid b. Velid okupio je svoje prijatelje, pročitao im Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, pismo i pitao ih za njihovo mišljenje. Oni su mu odgovorili: "Naše mišljenje je i tvoje mišljenje i među nama nema nijednoga koji se suprotstavlja tvojim naredbama."[1429] Ebu Bekr, radijallahu anhu, također je pisao Halidu b. Velidu dok je bio u Iraku i naredio mu da s dijelom vojske krene u Šam, a da drugi dio vojske ostavi Musenni b. Harisu, rekavši mu: "Koliko vojnika povedeš, toliko i ostavi." Halid, radijallahu anhu, odmah je poslušao njegovu naredbu i vojsku podijelio na dva dijela.[1430] I Amru b. Āsu naredio

---

[1425] Ibn A'tem, *El-Futuhu*, 1/84.

[1426] Šami, *El-Futuhu*, str. 7.

[1427] Šami, *El-Futuhu*, str. 48.

[1428] Hamidullah, *El-Vasaikus-sijasijja*, str. 371.

[1429] Ibn A'tem, *El-Futuhu*, 1/29.

[1430] Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/112.

je da iz Kuda'a krene u Šam, što je ovaj odmah učinio. Također je naredio Ebu Ubejdi i Jezidu, radijallahu anhuma, da napadnu neprijatelja, ali da ne prodiru duboko u neprijateljsku teritoriju kako se neko od neprijatelja ne bi našao iza njihovih leđa. Sve vojskovođe i vojnici vjerno su izvršavali sve Ebu Bekrove, radijallahu anhu, naredbe i upute.[1431]

d. Ostavljanje rasprave o pitanju podjele ratnog plijena

Ebu Bekr, radijallahu anhu, o pitanju raspodjele ratnog plijena u potpunosti je i dosljedno slijedio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon Bitke na Jemami, Halid b. Velid poslao je Ebu Bekru, radijallahu anhu, pismo u kojem ga je obavijestio šta su sve osvojili i koliko su ratnog plijena zaplijenili. Ebu Bekr, radijallahu anhu, odgovorio mu je rekavši: "Sakupi sav ratni plijen i zarobljenike i imetak koji ti je Allah podario od plemena Benu Hanifa i od toga petinu pošalji nama kako bismo je podijelili među ovdje prisutnim muslimanima, a zatim svakome daj njegovo pravo." Na ovaj način postupale su sve Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vojskovođe u pogledu raspodjele ratnog plijena. Nikada se niko od vojnika nije suprotstavio njihovoj raspodjeli ratnog plijena, niti su smatrali da nije jednako podijeljen.[1432]

3. Prava vojnika

Ebu Bekr, radijallahu anhu, u svojim je pismima i oporukama ukazivao na prava vojnika, kao što je uvažavanje njihovog mišljenja, briga o njihovom stanju, lijepo postupanje prema njima tokom putovanja, određivanje narednika i časnika, izbor mjesta gdje će se boriti protiv neprijatelja, pripremanje svega što je jednom vojniku potrebno od hrane i pića, otkrivanje neprijateljskih informacija slanjem pouzdanih špijuna kako bi se zaštitila vojska, podsticanje na borbu na Allahovom putu, podsjećanje na Allahovu nagradu i vrijednost šehida, savjetovanje s pronicljivim ljudima među njima, obezbjeđivanje poštovanja svih prava koja im je Allah propisao, zabranjivanje posvećivanja trgovini i poljoprivredi, a zapostavljanje borbe.[1433] Slijedi pojašnjenje pojedinih tačaka.

[1431] Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja,* 1/113.

[1432] Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/120.

[1433] Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretu el-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/131–255.

a. Uvažavanje mišljenja vojnika i briga o njihovom stanju

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, protjerao otpadnike iz Medine, vidjeli smo kako je njene stanovnike okupio u mesdžidu i rekao: "Zemlja je postala nevjernička, a njihovi izaslanici vidjeli su vašu malobrojnost. Doista ne znate kada će vas napasti, noću ili danju! Najbliži neprijatelj je na udaljenosti od dvadeset kilometara."[1434] Podsticao ih je na odbranu i određivao stražare po ulicama Medine.[1435] Kada se okupila osvajačka vojska Šama, Ebu Bekr, radijallahu anhu, na svojoj je devi krenuo za njima. Ozarenog i blistavog lica pratio ih je i gledao vojsku koja je preplavila zemlju. Prije polaska uputio im je korisne savjete, podstakao na borbu, učio dove za njih i odredio im zapovjednike. Tako ih je pratio oko dvije milje.[1436]

b. Lijepo postupanje prema vojnicima tokom putovanja

Ebu Bekr, radijallahu anhu, u ratovima protiv odmetnika oporučio je Halidu b. Velidu da sa svojim vojnicima lijepo postupa i da uzme vodiče na svom putu.[1437] Isto to oporučivao je i ostalim vojskovođama u ratovima protiv odmetnika.[1438] Prilikom osvajanja Iraka, Halid b. Velid sklopio je ugovor sa stanovnicima Ullejsa[1439] i ostalima. Jedan od uvjeta ugovora bio je da budu čuvari muslimana[1440] i da im budu vodiči i pomagači protiv Perzijanaca, jer su oni bolje od ostalih poznavali svoju zemlju i puteve u njoj.[1441] Ebu Bekr, radijallahu anhu, zadužio je Halida b. Velida da iz Iraka, kao pomoć i podrška muslimanima, krene u Šam. Halid je pozvao vodiče i s njima se savjetovao oko putovanja neprohodnim putem do Šama, jer je to bio najbrži put kojim bi mogao svojoj braći stići u pomoć. Na taj put, kao vodič, s njim je krenuo Rafia b. Umejr et-Tai.[1442] Kada je Jezid b. Ebu

---

1434 Taberi, *Tarih*, 4/64.

1435 Taberi, *Tarih*, 4/64.

1436 Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/136.

1437 Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/147.

1438 Kalkašindi, *Measirul-inafa*, 3/140.

1439 Ullejs je jedno od sela Enbara. Vidjeti: Jakut, *Mu'džemul-buldan*, 1/248.

1440 U smislu da idu ispred karavane i da ih štite.

1441 Ebu Jusuf, *El-Haradž*, str. 294.

1442 Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/148.

Sufjan krenuo u Šam, Ebu Bekr, radijallahu anhu, oporučio mu je: "Kada budeš išao, nemoj sebi i svojim drugovima otežavati."[1443]

Kada je vojska krenula, jedan od vojnika napomenuo je Jezidu b. Ebu Sufjanu šta je Ebu Bekr, radijallahu anhu, oporučio, tj. da s njima tokom putovanja lijepo postupa i da se toga dobro drži.[1444] Ebu Bekr, radijallahu anhu, također je Amru b. Āsu, kada ga je poslao u Palestinu, oporučio: "Budi kao otac prema svojim vojnicima, postupaj lijepo prema njima u putu, jer među njima ima i slabih."[1445] Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vojskovođe poslušale su njegove naredbe i oporuke i lijepo su postupali prema svojim vojnicima tokom putovanja. Nikada nisu krenuli u borbu protiv neprijatelja a da sa sobom nisu poveli vodiča koji ih je vodio najlakšim putevima, putevima bogatim vodom i rastinjem, kako bi mogli nastaviti kretanje prema neprijatelju bez gubljenja snage i opadanja morala.[1446]

c. Određivanje slogana svakoj skupini po kojem će se prepoznavati

Slogan Usamine vojske koju je Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao u borbu protiv Bizantinaca bio je: "Umrijeti, umrijeti!"[1447] Kada je Halid, radijallahu anhu, krenuo u borbu protiv Musejleme el-Kezzaba u Jemami, njihov je slogan bio: "Allahu, smiluj se Muhammedovom ummetu!"[1448] Slogan plemena Tenuh u Iraku glasio je: "O, porodico Allahovih robova!"[1449] Prilikom osvajanja Šama u Bitki na Jermuku nalazimo da je svaki odred imao svoj zaseban slogan koji su tokom borbe uzvikivali i tako se raspoznavali. Slogan Ebu Ubejde bio je: "Umrijeti, umrijeti!", Slogan Halida b. Velida bio je: "O, Allahova skupino!" Slogan plemena Abes bio je: "Naprijed, Abes!" Slogan stanovnika Jemena bio je: "O, Allahovi pomagači!" Slogan plemena Himjer glasio je: "Pobjeda!", a slogan plemena Darim i

---

[1443] Vakidi, *Futuhu Šam*, 1/23.

[1444] Vakidi, *Futuhu Šam*, 1/23.

[1445] Vakidi, *Futuhu Šam*, 1/130.

[1446] Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/149.

[1447] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/191.

[1448] Taberi, *Tarih*, 4/111.

[1449] Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/174.

Sekasik: “Strpljenje, strpljenje!” Slogan plemena Benu Murad bio je: “O, Allahova pobjedo, siđi!” Ovo su bili neki od najznačajnijih slogana u Bitki na Jermuku.[1450]

d. Ispitivanje prije polaska u borbu

Prije odlaska u borbu protiv odmetnika Ebu Bekr, radijallahu anhu, svojim je vojskovođama oporučivao i savjetovao sljedeće: “Svojim vojnicima zabranite brzopletost, neposlušnost i nered. Ne dozvolite drugima da vam se pridruže dok ih ne upoznate i dok ne budete potpuno sigurni ko su oni, da se ne bi ispostavilo kako su oni špijuni preko kojih se muslimanima želi nauditi.”[1451] Svojim vojskovođama zabranio je da u pomoć protiv neprijatelja pozivaju one koji su se bili odmetnuli od vjere. Sve je to činio braneći i štiteći muslimansku vojsku.[1452] Ebu Bekr, radijallahu anhu, vojskovođama u Šamu preporučio je opreznost, spremnost i budnost naspram neprijateljskih izaslanika kako ne bi otkrili nedostatke i slaba mjesta u redovima muslimanske vojske. Naredio im je da im ne dozvole da se miješaju s vojnicima i da s njima ne razgovaraju, kao što je to oporučio Jezidu b. Ebu Sufjanu kazavši: “Kada vam dođu neprijateljski izaslanici, lijepo se prema njima ophodite. Nemoj im se previše otvarati pa da otkriju vaše slabosti i da saznaju ono što vi znate. Odvedi ih među vojsku da vide snagu muslimana. Zabrani da iko s njima razgovara osim tebe. Ti s njima razgovaraj. Nemoj da otkriješ neku tajnu pa da ti to upropasti posao.”[1453]

e. Čuvanje vojnika od nesmotrenosti kako ih neprijatelj ne bi mogao iznenaditi

Primjer za ovo pravo možemo vidjeti u Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, raspoređivanju čuvara na prilazima Medine, bojeći se da ih ne napadnu neka od odmetnutih plemena. Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, Halida b. Velida poslao u vojne pohode protiv odmetnika, upozorio ga je na iznenadne noćne napade i nesmotrenost rekavši: “Čuvaj se noćnih

---

1450 Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/174.

1451 Taberi, *Tarih*, 4/71–72.

1452 Taberi, *Tarih*, 4/163.

1453 Mesudi, *Murudžuz-Zehebi*, 2/309.

napada, jer su Arapi nesmotreni."[1454] Također je vojskovođama u Šamu naredio da po logoru raspodijele stražare kako bi ih čuvali od neprijatelja i da često i iznenada provjeravaju stražarska mjesta, kako bi se uvjerili da svoj zadatak obavljaju na najbolji način. U tom je smislu Jezidu b. Ebu Sufjanu rekao: "Povećaj broj svojih stražara i raširi ih po logoru. Često ih, i danju i noću, iznenađuj na njihovim stražarskim mjestima"[1455], a Amru b. Āsu rekao je: "Naredi svojim drugovima da čuvaju stražu, a ti budi taj koji će ih kontrolirati. Noću dugo boravi sa svojim drugovima, provodi vrijeme s njima i druži se s njima."[1456] Ebu Bekr, radijallahu anhu, svoje je vojskovođe savjetovao da u svim prilikama imaju određenu stražu u vojnom logoru.[1457]

f. Osiguranje logističkih sredstava

Ebu Bekr, radijallahu anhu, kupovao je deve, konje i oružje, a zatim ih davao u svrhe na Allahovom putu[1458], opremajući tako vojsku, a logistička sredstva osiguravana su i iz vojnih aktivnosti u kojima su muslimani potrebna sredstva zapljenjivali od neprijatelja.[1459] Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, zadužio Halida b. Velida da pokrene borbu protiv odmetnika, oporučio mu je da prilikom ulaska na neprijateljsku teritoriju ne zalazi dublje ako nema dovoljno logističkih sredstava.[1460] Prilikom sklapanja ugovora s plemenima koja nisu prihvatila islam, muslimanske vojskovođe uvjetovale su da ta plemena muslimanima pružaju logističku podršku u namirnicama kada muslimani u vojnim pohodima prelaze preko njihovih područja.[1461] Ebu Bekr, radijallahu anhu, svojim je vojnicima u Šamu dozvolio da zakolju neprijateljsku devu ili ovcu samo u slučaju da im je potrebna za jelo.[1462]

[1454] Nuvejri, *Nihajetul-erbi*, 6/168.

[1455] *Murudžuz-Zehebi*, 2/309.

[1456] Vakidi, *Futuhu Šam*, 1/23.

[1457] Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/196.

[1458] Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/215.

[1459] Ebu Jusuf, *El-Haradž*, str. 286–287.

[1460] Nuvejri, *Nihajetul-erbi*, 6/168.

[1461] Ebu Jusuf, *El-Haradž*, str. 289.

[1462] Nuvejri, *Nihajetul-erbi*, 6/168.

g. Raspoređivanje vojnika u bojne redove

Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vojskovođe u borbama su koristili metodu raspoređivanja vojnika u manje ili veće redove, zavisno od situacije, kako bi ih vojskovođa mogao vidjeti na bojnom polju.[1463] Međutim, Halid b. Velid u Bitki na Jermuku koristio je metodu raspoređivanja vojnika u odrede, što podrazumijeva raspoređivanje jedne grupe vojnika u redove koji nisu razdvojeni jedni od drugih, a među njima je bilo dovoljno prostora za kretanje i pregrupisavanje. Halid b. Velid, objašnjavajući vojnicima zašto se odlučio za metodu raspoređivanja u odrede, rekao je: "Naš je neprijatelj mnogobrojan i ohol, a ja vas najbolje mogu vidjeti kada ste u formaciji odreda."[1464] Formirao je centralni odred i u njega postavio Ebu Ubejdu, formirao je desno krilo i u njega postavio Amra b. Āsa, a u njemu se nalazio i Šerahbil, zatim je formirao i lijevo krilo i u njega postavio Jezida b. Ebu Sufjana, a ukupan broj odreda na kraju je iznosio između trideset šest i četrdeset odreda, i tako su započeli borbu u formaciji u kakvoj se Arapi prije nisu borili. Prije borbe odredio je dužnosti svakom od zapovjednika.[1465] Nakon Bitke na Jermuku, metoda bojnih redova ostala je zastupljena u metodama islamskog ratovanja.[1466]

h. Podsticanje na borbu

Ebu Bekr, radijallahu anhu, ljude je podsticao i bodrio na borbu na Allahovom putu, što ih je činilo jačim i izdržljivijim i davalo im osjećaj pobjede. Podsjećao ih je na uzroke pobjede i u njihovim očima umanjivao značaj neprijatelja, što ih je činilo smjelijim i hrabrijim pred njima, jer smjelost i hrabrost olakšavaju put do pobjede.[1467] Ebu Bekr, radijallahu anhu, podsticao je i bodrio Halida b. Velida na borbu riječima: "Vodi računa o smrti, život će ti se pokloniti."[1468] Kada je odredio vojskovođe za vojske u Šamu, počeo ih je savjetovati, bodriti, podsticati na borbu na Allahovom putu i upućivati dove Allahu da im dâ pobjedu protiv neprijatelja.[1469]

[1463] Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/231.

[1464] Taberi, *Tarih*, 4/215.

[1465] Taberi, *Tarih*, 4/215.

[1466] Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/232.

[1467] Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/232.

[1468] Sulejman Alu Kemal, *El-Idaretul-askerijje fid-devletil-islamijja*, 1/238.

[1469] Ezdi, *Futuhu Šam*, str. 11–15.

i. Podsjećanje na nagradu za borbu na Allahovom putu i vrijednost šehadeta

Ebu Bekr, radijallahu anhu, vojskama upućenim u Šam oporučio je: "U Allahovoj Knjizi obećana je nagrada za borbu na Allahovom putu koju želi postići svaki musliman i rečeno je da je borba na Allahovom putu trgovina kojom se musliman spašava od propasti, a uz borbu na Allahovom putu dolazi plemenitost i na dunjaluku i na ahiretu."[1470]

j. Savjetovanje sa pronicljivim vojskovođama

Tokom vojnih pohoda na odmetnuta plemena i ratnih aktivnosti u Šamu, Ebu Bekr, radijallahu anhu, savjetovao se s pronicljivim vojskovođama i ovo savjetovanje prakticirao je i prilikom rješavanja novonastalih šerijatskopravnih pitanja u muslimanskoj zajednici. Od svojih vojskovođa tražio je da se konsultiraju i savjetuju[1471] s njima, a on je bio najbolji primjer u tome. Jednom prilikom, tokom ratova protiv odmetnika od vjere, pozvao je Amra b. Āsa i rekao mu: "Amre, zaista Kurejšije uvažavaju tvoje mišljenje. Tulejha se proglasio poslanikom, šta ti misliš šta treba poduzeti u vezi s tim?" Kada se s njim posavjetovao u vezi s tim pitanjem, upitao ga je za mišljenje o odabiru Halida b. Velida za vrhovnog zapovjednika vojske, a Amr mu je odgovorio: "Halid je majstor ratovanja, on je prijatelj smrti; ima snagu lava i strpljivost mačke."

I tako ga je Ebu Bekr, radijallahu anhu, imenovao za vrhovnog zapovjednika vojske.[1472] Kada je Halid b. Velid preuzeo ovu dužnost, krenuo je u borbu i sa svojim se saborcima savjetovao o taktikama ratovanja protiv odmetnika, a zatim je obavještavao vrhovno zapovjedništvo o mišljenju koje su vojnici jednoglasno prihvatili.[1473]

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, htio započeti borbu protiv Bizantinaca u Šamu, o tome se savjetovao s velikom skupinom ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon što je prihvatio mišljenje koje su oni jednoglasno podržali, naredio je opremanje vojske kako bi se

---

[1470] Taberi, *Tarih*, 4/208.

[1471] *El-Amelijjatut-ta'rudijje ved-difaijje indel-muslimine*, str. 143.

[1472] Jakubi, *Tarih*, 2/129.

[1473] Ibn A'tem, *El-Futuhu*, 1/29.

uputila na izvršenje njegovog naređenja.[1474] Svojim vojskovođama u Šamu preporučivao je da se savjetuju sa svojim vojnicima, što dolazi do izražaja u preporuci koju je uputio Jezidu b. Ebu Sufjanu rekavši: "Ovo je Rebia b. Amir[1475], veoma častan i slavan čovjek. Poznata ti je njegova snaga, a ja sam ga tebi priključio i tebe postavio kao njegovog zapovjednika. Stavi ga u svoje prve redove, savjetuj se s njim i nemoj mu se suprotstavljati."[1476] Jezid reče: "S ljubavlju i čašću." Ebu Bekr je dodao: "Kada budeš išao, nemoj otežavati ni sebi ni svojim drugovima. Nemoj se srditi na svoje drugove i vojnike, savjetuj se s njima i budi pravedan."[1477] Jezidu je također rekao: "Kada se budeš savjetovao, potvrdi vijest, dobit ćeš iskren savjet. Ne skrivaj informacije od svoga savjetnika pa da sam sebi nepravdu naneseš."[1478] Jezidu, a i ostalim vojskovođama u Šamu, preporučio je mnogo toga u vezi sa savjetovanjem i prakticiranjem ove metode odnosa prema vojnicima.[1479]

Ebu Bekrove, radijallahu anhu, vojskovođe dosljedno su slijedile njegove upute u pogledu međusobnog savjetovanja. Ebu Ubejda b. Džerrah rekao je Amru b. Āsu: "O, Amre, sudjelovao si u mnogim bitkama, a muslimani su bili blagoslovljeni tvojim mišljenjima i prisustvom. Ja sam jedan od vas, iako sam imenovan vašim zapovjednikom, i neću sam, bez vas, donijeti odluku. Želim da mi svakog dana saopćiš svoje mišljenje, jer nisam neovisan o tebi."[1480]

Koliko je savjetovanje bilo izraženo među prvim muslimanima pokazuje i činjenica da su vojskovođe s bojnog polja tražile savjete i mišljenja od vrhovne komande o pitanju vojnog upravljanja prilikom određivanja i sprovođenja vojne strategije, kao i o pitanju odnosa prema zarobljenicima.[1481]

[1474] *Tarihu futuhi Šam*, str. 2; Ibn A'tem, *El-Futuhu*, 1/81.

[1475] Rebia b. Amir el-Kureši el-Amiri spominje se u islamskim osvajanjima i ubraja se u stanovnike Palestine.

[1476] Vakidi, *Futuhu Šam*, 1/22.

[1477] Vakidi, *Futuhu Šam*, 1/22.

[1478] *Murudžuz-Zehebi*, 2/309.

[1479] Ezdi, *Tarihu futuhi Šam*, str. 13, 15, 20 i 21.

[1480] Ezdi, *Tarihu futuhi Šam*, str. 51 i 84.

[1481] *El-Idaretul-askerijjetu fid-devletil-islamijja*, 1/272.

k. Poštivanje šerijatom određenih prava vojnika

Ebu Bekr, radijallahu anhu, svoje je vojskovođe savjetovao da poštuju prava vojnika. Kada je Amra b. Āsa poslao u Palestinu, rekao mu je: "Boj se Allaha i tajno i javno, i stidi se Njega kada se osamiš, jer On vidi tvoje postupke. Vidio si da sam ti dao prednost nad onima koji su imali i prednost nad tobom, koji su prije primili islam i koji su preči. Budi od onih koji rade za onaj svijet. Svojim postupcima traži Allahovo zadovoljstvo i budi kao otac onima koji su s tobom. Dobro pazi na namaz! Oglasi namaz kada dođe njegovo vrijeme. Obavljaj namaz tako što ćeš po nastupanju namaskog vremena proučiti ezan koji će svi vojnici čuti. Boj se Allaha kada se sretneš s neprijateljem! Svoje drugove zaduži učenjem Kur'ana, a zabrani im da spominju pagansko doba i šta je tada bilo, jer to sije neprijateljstvo među njima. Ne osvrći se na ukrase dunjaluka dok se ne sretneš sa onima koji su te pretekli. Budi od vođa koji su u Kur'anu pohvaljeni, u riječima Uzvišenog:

﴿ وَجَعَلْنَٰهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَآ إِلَيْهِمْ فِعْلَ ٱلْخَيْرَٰتِ وَإِقَامَ ٱلصَّلَوٰةِ وَإِيتَآءَ ٱلزَّكَوٰةِ ۖ وَكَانُوا۟ لَنَا عَٰبِدِينَ ﴿٧٣﴾ ﴾

'I učinismo ih vjerovjesnicima da upućuju prema zapovijedi Našoj, i objavismo im da čine dobra djela, i da molitve obavljaju, i da milostinju udjeljuju, a samo su se Nama klanjali' (El-Enbija, 73)."[1482]

Ovo su bila najvažnija Allahova prava, prava vojskovođa i vojnika o kojima je Ebu Bekr, radijallahu anhu, govorio u svojim pismima i oporukama svojim vojskovođama, radijallahu anhum edžme'in.

1482 *El-Idaretul-askerijjetu fid-devletil-islamijja*, 1/251. Ova knjiga je sažeta i u njoj su u skraćenoj formi navedena Allahova prava, prava vojskovođa i vojnika.

Četvrto: Tajna muslimanske nadmoći nad perzijskim i bizantijskim snagama

Onaj ko pomno razmisli o islamskim osvajanjima, uvidjet će kolika je bila Allahova naklonost prema Ebu Bekrovim, radijallahu anhu, vojskama. Ta pobjednička vojska napala je na Irak i Šam i uspjela eliminirati perzijski i bizantijski otpor i pobijediti ih u rekordnom vremenskom roku u historiji vođenja ratova. Razlog brzine ovih osvajanja s jedne strane leži u uzrocima koji se odnose na muslimanske osvajače, a s druge strane u narodima čije je teritorije osvojila islamska vojska. Uzroci koji se odnose na muslimane jesu sljedeći:

1. uvjerenost muslimana u istinitost principa za koje se bore,
2. čvrsto ubjeđenje muslimana u Allahovo određenje opskrbe, smrtnog časa, odredbe i sudbine,
3. izgrađenost vojnih kvaliteta muslimana,
4. muslimansko praštanje i pravednost prema pokorenim narodima,
5. muslimanska milost u određivanju džizje i harača i njihovo poštivanje sklopljenih ugovora,
6. muslimansko posjedovanje ljudi i velikih vojskovođa,
7. određivanje islamskog vojnog plana.[1483]

Što se tiče uzroka koji se odnose na narode čije je teritorije islamska vojska osvojila, jedan od najbitnijih jeste slabost Perzijanaca i Bizantinaca među kojima su se proširili nepravda, nered, loš moral, njihova je civilizacija postala nazadna, upropastilo ih je rasipništvo kraljeva i njihovo okretanje od Allahovog puta. Perzijanci i Bizantinci nad svojim su narodima provodili torturu i nemilosrdno postupali. Međutim, muslimane je Allah počastio Svojim putem, ukazao im je na put koji vodi do Njegovog zadovoljstva, i oni su i kročili njime, poduzimali su uzroke koji vode do postojanosti i čvrstine u vlasti, sigurnosti i spokojnosti u vjeri. Prema pokorenim narodima odnosili su se lijepo vladajući se u skladu s Allahovim sunnetima: izgrađivali su pravednost, popravljali zajednice. Ovim riječima

---

[1483] *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 222–227.

ne želim ustvrditi da je slabost Perzijanaca i Bizantinaca uveliko olakšala puteve osvajanja muslimanima, nego želim reći da ove dvije države, iako su bile slabe zbog prethodno navedenih uzroka, to nije sprečavalo da u ratovima protiv muslimana spreme velike vojske. Naprotiv, protiv muslimana su pripremili stotine hiljada dobro obučenih vojnika koji su borbenom spremom i brojem uveliko nadmašivali broj muslimanskih vojnika, a uz sve to, posjedovali su naoružanje koje muslimanima tog vremena uopće nije bilo poznato, kao što su slonovi i obučeni psi. Imajući u vidu prethodno rečeno, sasvim je jasno da nikakvog utemeljenja nema tvrdnja da su Perzijanci potcijenili muslimansku vojsku i da se za njih nisu dobro pripremili, naprotiv, oni su se dobro pripremili, što povrđuje i predaja koju navodi Ibn Asakir: "Heraklije je u Homsu okupio svećenike i rekao im: 'Ovo je ono na šta sam vas upozoravao, ali ste to odbili prihvatiti od mene! Arapi putuju po mjesec dana, a zatim vas napadnu i vrate se.' Njegov brat reče: 'Pošalji pojačanje u Belku.' Poslao je grupu vojnika i kao njihovog zapovjednika postavio je jednog od svojih ljudi. Tamo su ostali sve dok islamske vojske nisu stigle u Šam za vrijeme vladavine Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhuma."[1484]

1484 *Tarihud-da'veti ilel-islam*, str. 338.

TEMA ČETVRTA

PREDAVANJE VLASTI OMERU I EBU BEKROVA SMRT

Prvo: Predavanje vlasti Omeru

U mjesecu džumadel-uhra trinaeste godine po Hidžri, Ebu Bekr, radijallahu anhu, razbolio se i bolest se jako pogoršala.[1485] Kada je shvatio težinu svoje bolesti, pozvao je određene ashabe i rekao im: "Svjedoci ste bolesti koja me snašla i mislim da ću od ovoga i umrijeti. Allah je poništio vašu prisegu datu meni i prekinuto je obećanje koje ste mi dali. Za svog vođu izaberite onoga koga volite. Preče je da mog nasljednika izaberete dok sam živ, kako se ne biste razišli nakon moje smrti."[1486]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, poduzeo je nekoliko koraka kako bi se izabrao sljedeći halifa:

1. Ebu Bekr, radijallahu anhu, o tom se pitanju savjetovao s muhadžirima i ensarijama

Ebu Bekr se savjetovao s ashabima, radijallahu anhum, i svaki je pokušavao da odbije funkciju halife predlažući svoga brata. Kako oni nisu mogli odlučiti koga da predlože za halifu, vratili su se Ebu Bekru i rekli: "Zamjeniče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mi mislimo

---

1485 *El-Bidajetu ven-nihaja*, 7/18; Taberi, *Tarih*, 4/238.

1486 *Et-Tarihul-islami*, 9/258.

onako kako ti misliš." Ebu Bekr reče: "Sačekajte dok se posavjetujem s Allahom, Njegovom vjerom i Njegovim robovima." Ebu Bekr, radijallahu anhu, pozvao je Abdurrahmana b. Avfa i rekao mu: "Reci mi nešto o Omeru b. Hattabu?" Abdurrahman reče: "Ti ga bolje poznaješ od mene." "Iako je tako, želim čuti tvoje mišljenje", reče Ebu Bekr. Abdurrahman b. Avf reče: "On je, tako mi Allaha, bolji nego što ti misliš o njemu." Zatim je Ebu Bekr pozvao Osmana b. Affana, radijallahu anhu, i rekao mu: "Reci mi nešto o Omeru b. Hattabu?" Osman reče: "Ti ga najbolje poznaješ." "Iako je tako, Ebu Abdullah, ipak želim čuti tvoje mišljenje", reče Ebu Bekr. Osman reče: "Allah mi je svjedok da znam da je njegova nutrina bolja od njegove vanjštine i da mu među nama nema ravnog."

Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Allah ti se smilovao, da nisi ništa rekao, ne bih ti nepravdu učinio."

Zatim je pozvao Usejda b. Hudajra i postavio mu isto pitanje, a on odgovori: "Allah mi je svjedok, on je najbolji poslije tebe, zadovoljava ga zadovoljstvo, a ljuti ga nezadovoljstvo. Njegova skrivena djela bolja su od onih koja javno čini. Niko bolji i jači od njega ne može preuzeti hilafet."

Također se savjetovao sa Seidom b. Zejdom i velikim brojem ashaba iz reda muhadžira i ensarija i otprilike su svi imali isto ili slično mišljenje o Omeru, radijallahu anhu, izuzev Talhe b. Ubejdullaha koji se bojao njegove žestine, te je Ebu Bekru rekao: "Šta ćeš sutra odgovoriti Allahu kada te bude pitao koga si ostavio muslimanima za halifu, a znaš kako je žestok?!"

Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Uspravite me, zar me Allahom strašite?! Propao je onaj ko vam halifu nepravedno nametne. Reći ću: 'Gospodaru, postavio sam im za halifu najboljeg Tvoga roba među njima.'"[1487]

Onome ko ga je upozorio na Omerovu žestinu i čvrstinu pojasnio je razlog Omerove žestine, rekavši: "To je zato što me smatra svojim prijateljem, a ako preuzme vlast, ostavit će mnogo toga što sada čini."[1488]

2. Napisao je oporuku koja je pročitana ljudima u Medini i u ostalim područjima posredstvom vojskovođa

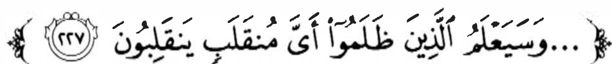
Tekst oporuke glasi:

"U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog! Ovo su riječi Ebu Bekra b.

[1487] Ibn Esir, *El-Kamil*, 2/79; Mahmud Šakir, *Et-Tarihul-islami*, str. 101.

[1488] Ibn Esir, *El-Kamil*, 2/79.

Ebu Kuhafe u zadnjim trenucima njegovog života na dunjaluku, koji napušta i približava se životu ahireta, na kojem će svaki nevjernik povjerovati, svaki grješnik se uvjeriti i svaki lažac istinu progovoriti. Kao svoga nasljednika ostavljam vam Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, pa ga slušajte i pokoravajte mu se. Ako bude pravedan, to je moj sud o njemu i ono što ja znam o njemu, a ako se promijeni, svako će za ono što je pripremio odgovarati. Dobro sam želio, a budućnost ne poznajem.

'Zalimi će sigurno saznati u kakvu će nevolju upasti' (Eš-Šuara, 227)."[1489]

Postavljanje Omera, radijallahu anhu, za halifu bila je zadnja Ebu Bekrova, radijallahu anhu, oporuka ummetu. Vidio je dunjaluk koji se otvara i dolazi, a među njegovim narodom još je uvijek bila prisutna stara neimaština i shvatio da će ih, ako mu se ne odupru, okupirati dunjalučke strasti, što će ih uništiti i upropastiti. To je ono na što ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio[1490] kazavši: *"Tako mi Allaha, ne bojim se za vas siromaštva, nego se bojim da će vam se otvoriti dunjaluk, kao što se otvorio onima koji su bili prije vas, pa da ćete se početi natjecati u njemu, kao što su se oni natjecali, i da će vas upropastiti, kao što je njih upropastio."*[1491]

Međutim, Ebu Bekr, radijallahu anhu, našao je efikasan lijek za ovu bolest – visoko brdo koje će se ražalostiti i pobjeći glavom bez obzira kada vidi dunjaluk. To je čovjek o kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ostavi ih, sine Hattabov! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, nikada te šejtan nije sreo na putu a da nije pobjegao drugim putem."*[1492]

Dramatični događaji koji su zadesili muslimanski ummet započeli su Omerovim, radijallahu anhu, ubistvom. Ove velike nesreće najvjerodostojniji su dokaz Ebu Bekrove, radijallahu anhu, pronicljivosti u pogledu izabiranja Omera, radijallahu anhu, za svoga nasljednika. Od Abdullaha b.

[1489] Zehebi, *Tarihul-islam*, str. 116–117.

[1490] *Ebu Bekr, redžulud-devla*, str. 99.

[1491] Buhari, *Sahih*, br. 3158.

[1492] Buhari, *Sahih*, br. 3683.

Mesuda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Tri osobe bile su najpronicljivije među ljudima: Musaova supruga koja je rekla: 'O, oče moj, uzmi ga u najam, najbolje je da unajmiš snažna i pouzdana' (El-Kasas, 26); Jusufov, alejhis-selam, vlasnik koji je rekao: 'Učini mu boravak prijatnim! Može nam koristan biti, a možemo ga i posiniti' (Jusuf, 21), i Ebu Bekr, radijallahu anhu, kada je Omera, radijallahu anhu, izabrao za svoga nasljednika."[1493] Abdullah b. Mesud nastavlja: "Omer, radijallahu anhu, bio je neprobojna brana koja se ispriječila između ummeta i valova smutnje."[1494]

3. Omera, radijallahu anhu, obavijestio je o koracima koje treba poduzeti

Omer, radijallahu anhu, ušao je kod Ebu Bekra, radijallahu anhu, a on mu je objasnio sve što je želio uraditi. Omer je odbio da prihvati tu dužnost, međutim, Ebu Bekr, radijallahu anhu, zaprijetio mu je sabljom, a Omeru nije preostalo ništa drugo nego da prihvati.[1495]

4. Želio je lično saopćiti svoju odluku o postavljanju Omera za halifu

Dok je još bio svjestan, Ebu Bekr je želio svoju odluku ljudima lično saopćiti kako ne bi došlo do nekih nesporazuma. Stao je ispred ljudi i rekao: "Jeste li zadovoljni s onim kojeg vam ostavljam za nasljednika? Tako mi Allaha, nisam se mnogo dvoumio. Za nasljednika nisam odredio svog bližnjeg, nego Omera b. Hattaba, pa ga prihvatite i pokorite mu se." Ljudi odgovoriše: "Čuli smo i pokoravamo se!"[1496]

5. Obratio se dovom Uzvišenom Allahu

Nakon što je prisutnim muslimanima saopćio svoju odluku o imenovanju Omera za halifu, obratio se dovom Uzvišenom Allahu i, moleći Ga

---

[1493] *Medžmeuz-zevaid*, 10/268. Hejsemi je rekao: "Taberani ga bilježi s dva lanca prenosilaca. Prenosioci jednog od dva lanca su pouzdani." Bilježi ga i Hakim, 3/90, a Zehebi smatra da je vjerodostojan (sahih).

[1494] *Ebu Bekr, redžulud-devla*, str. 100.

[1495] *Measirul-enakati*, 1/49.

[1496] Taberi, *Tarih*, 4/248.

i otkrivajući tajne svoje duše, rekao: "Allahu moj, oporučio sam ga bez naredbe Tvoga Poslanika i ovim sam želio samo dobro ljudima. Bojao sam se smutnje, dobro sam razmislio, pa sam ostavio najboljeg među njima, koji se najviše čuva onoga na što ih upućuje. Od Tvoje naredbe zadesilo me ono što me zadesilo, zamijeni me među njima, oni su Tvoji robovi."[1497]

6. Osmana b. Affana, radijallahu anhu, zadužio je da ljudima pročita oporuku

Omeru, radijallahu anhu, data je prisega prije Ebu Bekrove, radijallahu anhu, smrti, a Ebu Bekr je potvrdio oporuku o Omerovom preuzimanju hilafeta svojim pečatom kako bi bila što vjerodostojnija i vodeći računa o provođenju svoje naredbe bez ikakvih negativnih posljedica. Osman, radijallahu anhu, upitao je ljude: "Dajete li prisegu onome ko je spomenut u ovom dokumentu?" "Da", odgovoriše. Tako su svi, zadovoljni Omerom, potvrdili njegov izbor za halifu.[1498]

7. Davanje prisege Omeru obavljeno je prije Ebu Bekrove, radijallahu anhuma, smrti

Nakon što je ljudima pročitana Ebu Bekrova oporuka, zadovoljno su prihvatili Omera za halifu i požurili su Omeru da mu daju prisegu.[1499] Dakle, davanje prisege nije se desilo nakon Ebu Bekrove, radijallahu anhu, smrti, nego je Omer, radijallahu anhu, počeo da obnaša funkciju halife muslimana odmah po Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, preseljenju.[1500]

Napomena: Omer, radijallahu anhu, izabran je za halifu po konsenzusu i želji svih mjerodavnih ličnosti i najodgovornijih ashaba. Oni su Ebu Bekru, radijallahu anhu, povjerili izbor halife i odredili su ga za svog zamjenika u tom pogledu. On se s njima savjetovao, a onda donio odluku o halifi, a zatim je svoj prijedlog o novom halifi saopćio ashabima, a oni su ga usvojili i prihvatili. Mjerodavne i najodgovornije ličnosti su predstavnici

---

[1497] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 3/199; Ibn Šeba, *Tarihul-Medina*, 2/665–669.

[1498] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 3/200.

[1499] *Dirasatu fi ahdin-nubuvveti vel-hilafetir-rašide*, str. 272.

[1500] *Dirasatu fi ahdin-nubuvveti vel-hilafetir-rašide*, str. 272.

naroda, dakle, Omerov, radijallahu anhu, izbor za halifu proveden je korištenjem najispravnijih i najpravednijih načina dogovaranja.[1501]

Metode koje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, primijenio u izboru halife ni u kojem slučaju ne prelaze ovlasti savjetodavnog vijeća po bilo kojem pitanju, iako se, prilikom odabira Omera, nisu slijedili isti postupci koji su se slijedili prilikom odabira Ebu Bekra, radijallahu anhu, za halifu.[1502] Ovako je, dakle, šūrom i konsenzusom, završeno imenovanje Omera, radijallahu anhu, za halifu. U historiji nigdje nije zabilježeno da je došlo do razilaženja nakon toga, niti da se neko protivio Omerovom imenovanju tokom cijele njegove vladavine kako bi ga skinuo s vlasti. Naprotiv, postojao je konsenzus u pogledu njegovog preuzimanja vlasti i iskazivanja pokornosti njemu tokom cijele njegove vladavine i svi su bili jedna zajednica i cjelina.[1503]

8. Ebu Bekrova oporuka Omeru, radijallahu anhuma

Ebu Bekr, radijallahu anhu, osamio se s Omerom, radijallahu anhu, i uputio mu niz preporuka, prenio svoje odgovornosti na Omera kako bi svome Gospodaru otišao čist od bilo kakvih odgovornosti, nakon što je uložio sav svoj rad i trud na tom putu.[1504] U oporuci je pisalo: "Omere, boj se Allaha! Znaj da postoje djela u danu koja Allah ne prima noću i da postoje djela noću koja Allah ne prima danju. Allah ne prima nafilu (dobrovoljno) dok se ne obavi farz (obavezno). Uspio je onaj čija djela na Sudnjem danu budu teška zbog slijeđenja Istine na dunjaluku i njegove istrajnosti u njoj. Pravo vage na koju se stavi Istina jeste da, na Dan vaganja, bude teška. Propao je onaj čija djela na Sudnjem danu budu lahka zbog slijeđenja zablude na dunjaluku. Pravo vage na koju se stavi zabluda jeste da, na Dan vaganja, bude teška. Uzvišeni Allah spomenuo je stanovnike Dženneta po njihovim najboljim djelima, preko čijih je loših djela prešao, pa kada ih se sjetiš, kažeš: 'Bojim se da ih neću dostići!' Uzvišeni Allah spomenuo je stanovnike Džehennema po njihovim najgorim djelima, čija dobra djela odbija, pa kada ih se sjetiš, kažeš: 'Ne želim da budem s ovakvima!' Rob

---

1501 Ali Tantavi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 237.

1502 *Dirasatu fi ahdin-nubuvveti vel-hilafetir-rašide*, str. 273.

1503 Dija Rejs, *En-Nezarijjetus-sijasijjetul-islamijja*, str. 181.

1504 *Dirasatu fi ahdin-nubuvveti vel-hilafetir-rašide*, str. 272.

mora biti između nade i straha: ne žali se na Allahovu odredbu i ne gubi nadu u Allahovu milost. Ako dobro zapamtiš moju oporuku, odsutnost ti neće biti mrža od smrti koju svakako ne možeš zaobići."[1505]

Drugo: Na samrtnoj postelji

Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Ebu Bekrova, radijallahu anhu, bolest počela je jednog hladnog dana nakon što se okupao. Obuzela ga je groznica i držala petnaest dana, tako da nije izlazio u mesdžid na namaz. Za to vrijeme naredio je Omeru, radijallahu anhu, da ljude predvodi u namazu. Ashabi su ga često obilazili, a Osman, radijallahu anhu, najviše je vremena provodio s njim.[1506] Kada se Ebu Bekrova bolest pojačala, neki ashabi su mu rekli: 'Hoćeš li da ti pozovemo ljekara?' Odgovorio je: 'Ljekar me je već pregledao.' Upitali su: 'Šta je rekao?' Odgovorio je: 'Rekao je: 'Ja radim šta hoću!'[1507] Zatim je rekao: 'Pogledajte šta je ostalo od mog imetka nakon što sam postao halifa muslimana i to proslijedite halifi poslije mene.' Našli smo od njegovog imetka slugu i jednu devu koju je koristio za navodnjavanje usjeva i poslali smo ih Omeru. Omer je, kad je to vidio, zaplakao i rekao: 'Allah se smilovao Ebu Bekru, uistinu je u težak položaj stavio halife poslije sebe.'"[1508] Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Kada se Ebu Bekr, radijallahu anhu, razbolio od bolesti u kojoj je umro, ušla sam kod njega, a on je proživljavao smrtne muke, pa sam izrecitirala ove stihove:

Tako ti Allaha,
šta vrijedi bogatstvo mladiću
onoga dana
kad se prsa stegnu i zahropću!

On se prema meni okrenuo, ljutito me pogledao i rekao: 'Nije tako, majko pravovjernih, Allahove riječi su istinitije: **Smrtne muke će zbilja doći, to je nešto od čega ne možeš pobjeći'**, a zatim je rekao: 'Niko mi

[1505] *Sifetus-safva*, 1/264–265.

[1506] Mahmud Misri, *Ashabur-Resuli, sallallahu alejhi ve sellem*, 1/104.

[1507] *Tertibu ve tehzibu El-Bidajetu ven-nihaja*, str. 33.

[1508] *Sifetus-safva*, 1/265.

iz moje porodice nije draži od tebe. Tebi sam poklonio komad zemlje.[1509] Osjećam neku tjeskobu zbog toga, pa ga vrati u moju ostavštinu.' 'Da', rekla sam, i vratila zemlju." Ebu Bekr, radijallahu anhu, također je rekao: "Otkako sam preuzeo vlast nad muslimanima, od njih bespravno nismo pojeli ni dinara ni dirhema. Naprotiv, jeli smo njihovu najlošiju hranu i oblačili smo njihovu najgrublju odjeću. Kod nas od imetka muslimana, malog i velikog, nema ništa osim ovog abesinijskog roba, ove deve koja izvlači vodu i starog plišanog izlizanog ogrtača. Kada umrem, sve pošalji Omeru i riješi ih se!" Aiša je tako i uradila. Kada je izaslanik s ovom ostavštinom došao Omeru, radijallahu anhu, on se toliko rasplakao da su mu suze kapale na zemlju dok je govorio: "Allah se smilovao Ebu Bekru, uistinu je u težak položaj stavio halife poslije sebe!"[1510] U jednoj predaji navodi se da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, kada mu se smrt približila, rekao: "Omer me nije ostavio dok iz državne blagajne nisam dobio šest hiljada dirhema. Svoju zemlju koja se nalazi tu i tu kupio sam tim imetkom." Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, preselio, to je spomenuto Omeru, radijallahu anhu, koji je rekao: "Allah se smilovao Ebu Bekru, volio je da iza sebe nikome ne ostavi prostor da nešto kaže."[1511]

Ovi slučajevi ukazuju na Ebu Bekrovu, radijallahu anhu, bogobojaznost u pogledu javnog imetka svih muslimana. Ovaj plemeniti i veliki halifa napustio je trgovinu kojom se bavio i ostale izvore opskrbe zato što su mu oduzimali mnogo vremena i odvraćali od muslimanskih poslova i obavljanja predsjedničkih dužnosti. Bio je primoran uzimati platu iz državne blagajne koja je bila dovoljna da zadovolji osnovne egzistencijalne potrebe. Muslimanima je časno služio, a kada mu se približila smrt, kod njega se nalazilo nešto muslimanskog imetka, koji nije vrijedan spomena, naredio je da se vrati u muslimansku državnu blagajnu kako bi miran i spokojan, poštenog srca, čiste duše, ne noseći sa sobom ništa osim bogobojaznosti, ruku ispunjenih samo vjerom, sreo svoga Gospodara. U ovome

---

[1509] *Sifetus-safva*, 1/266.

[1510] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 3/146–147. Njegovi prenosioci su pouzdani.

[1511] Ibn Dževzi, *El-Muntezam*, 4/127; *Ashabur-Resuli, sallallahu alejhi ve sellem*, 1/105.

se doista nalazi pouka i poruka za ljude koji pameti imaju.[1512]

Također, u oporuci je naredio da se od njegove zemlje koju je ostavio državnoj blagajni nadoknadi sve što su iz nje koristili on i njegova porodica. Bio je veoma bogobojazan i želio je da njegov rad kao predsjednika države bude dobrovoljan, iskren, radi Allaha, daleko od bilo kakvih dunjalučkih koristi koje mu je taj položaj mogao donijeti.

Ebu Bekrova, radijallahu anhu, bolest trajala je petnaest dana. U noći sa ponedjeljka na utorak, 22. džumadel-ahira 13. godine po Hidžri, Aiša, radijallahu anha, prenosi da ju je Ebu Bekr, radijallahu anhu, upitao: "Kojeg je dana Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro?" "U ponedjeljak", odgovori ona. "Želim da i ja umrem ove noći", reče Ebu Bekr i upita: "U šta ste ga umotali?" "U tri bijele jemenske haljine, bez košulje i prekrivača glave", reče Aiša. Ebu Bekr reče: "Pogledaj ovu moju haljinu, ako na njoj ima tragova šafrana ili hrđe, operi je, pa nađi još dvije, pa me u njih umotajte."[1513] Rečeno mu je: "Allah je dao opskrbu, umotat ćemo te u nove", na što on reče: "Živima su nove stvari potrebnije nego mrtvima, kako bi se zadovoljila njihova duša. Doista mrtvac propada i nestaje."[1514] Oporučio je da ga ogasuli njegova supruga Esma bint Umejs i da se ukopa pored Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zadnje riječi koje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, izgovorio na dunjaluku jesu riječi Uzvišenog: **"Daj da umrem kao musliman i pridruži me onima koji su dobri!"**[1515]

Medinu je veoma pogodila Ebu Bekrova, radijallahu anhu, smrt. Medina, još od Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, nije zapamtila tužniju i plačniju noć od te tužne noći. Alija b. Ebu Talib, sav uplakan, požurio je do Ebu Bekrove, radijallahu anhu, kuće i rekao: "Allah ti se smilovao, Ebu Bekre! Bio si prijatelj Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov odmor, i njegov oslonac, i čuvar njegove tajne, i njegov savjetnik! Allaha mi, bio si prvi koji je primio islam, najčistijeg vjerovanja i najjačeg uvjerenja. Bio si najbogatiji, najviše si pazio Poslanika, sallallahu

---

1512 *Ešherul-mešahiril-islam*, 1/94.

1513 Mahmud Misri, *Ashabur-Resuli, sallallahu alejhi ve sellem,* 1/106.

1514 Mahmud Šakir, *Et-Tarihul-islami*, str. 104.

1515 *Eš-Šejhani Ebu Bekr es-Siddik ve Omer b. Hattab, bi rivajetil-Belaziri fi esbabil-ešraf*, str. 69, valorizacija: dr. Ihsan Sidki el-Amed.

alejhi ve sellem, čuvao si islam i njegove sljedbenike. Po moralu, vrijednosti i uputi, bio si najsličniji Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Neka te Allah nagradi dobrom zbog islama, Poslanika i svih muslimana! Vjerovao si Poslaniku kada su ga svi u laž utjerivali i pomogao si ga imetkom kada su drugi škrtarili. Bio si s njim kad su drugi zaostajali. Bio si njegov i sluh i vid! Allah te je u Svojoj Knjizi nazvao 'Iskreni', rekavši:

﴿ وَٱلَّذِى جَآءَ بِٱلصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِۦٓ ... ﴿٣٣﴾ ﴾

'Onaj koji je došao s Istinom i onaj koji je to iskreno potvrdio' (Ez-Zumer, 33), opisujući Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i tebe. Bio si uz njega dok su drugi sjedili! U najtežim situacijama najviše si ga hizmetio! Bio si njegov drug u pećini, onaj na koga se smiraj spustio! Bio si njegov saputnik tokom hidžre! Bio si njegov zamjenik za Allahovu vjeru i njegov ummet s najboljom vladavinom, naročito kada su se mnogi odmetnuli! Učinio si što nijedan zamjenik nijednog vjerovjesnika nije učinio! Allaha mi, branio si islam i bio nesreća za nevjernike. Tvoji dokazi nisu ništavni, niti je oslabila tvoja pronicljivost, niti ti je duša slaba. Ti si poput planine koju ne pomjeraju oluje, niti ruše gromovi. Bio si, kao što kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slabog tijela, jake vjere, skroman, ali veličanstven kod Allaha, ugledan i poštovan kod vjernika. Nikome nisi zavidio. Slabić je u tvojim očima bio jak, a jaki je bio slab, sve dok pravo slabijeg ne bi uzeo od jačeg. I bližnji i daljnji kod tebe su po tom pitanju bili isti. Tebi najbliži ljudi bili su oni koji su bili najpokorniji Allahu i koji su Ga se najviše bojali. Tvoje zanimanje bilo je istina, iskrenost i saosjećajnost. Tvoje riječi bile su sud i obaveza. Tvoja naredba bila je zrela i odlučna. Tvoj stav bio prožet znanjem i željom (za postizanjem ispravnog). S tobom je vjera ispravljena i s tobom je iman ojačao. S tobom je, tako mi Allaha, vjera još odavno učvršćena i i poslije će biti čvrsto slijeđena. Daleko si u dobru ispred nas otišao, a iza sebe, nakon svoga odlaska, mnogima si otežao! Ogromnim dobrom si profitirao! Svi smo Allahovi i Njemu se vraćamo! Zadovoljni smo Allahovom odredbom i pokoravamo se Njegovoj naredbi. Tako mi Allaha, muslimani poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, neće imati čovjeka poput tebe. Bio si potpora, sklonište i utočište vjeri. Neka te Uzvišeni Allah sastavi s tvojim poslanikom Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem!

Neka nam Allah ne uskrati nagradu koju si ti dobio i neka nas ne odvede u zabludu poslije tebe!" Svi ljudi su, dok nije završio govor, šutjeli. Kada je završio, zaplakali su glasno govoreći: "Istinu si rekao!"[1516]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, preselio je u šezdeset trećoj godini, što je jednoglasno potvrđeno u svim predajama. Kada je umro, imao je isti broj godina kao i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je preselio. Ogasulila ga je njegova supruga Esma bint Umejs, radijallahu anha, kako je i oporučio.[1517] Ukopan je pokraj Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Njegovu glavu stavili su u visini Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, plećki.[1518] Dženazu mu je klanjao halifa Omer b. Hattab, radijallahu anhu, a u kabur su ga spustili Omer, Osman, Talha i njegov sin Abdurrahman, a njegov je kabur prislonjen uz Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem.[1519]

Tako je Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, napustio ovaj svijet nakon velike borbe na putu širenja Allahove vjere u svim dijelovima svijeta. Čovječanstvo će ostati dužno ovom plemenitom starcu koji je nosio zastavu Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, poziva nakon njegove smrti i štitio njegove sljedbenike. Među ljudima je širio pravdu i slobodu koju je napojio najčišćom šehidskom krvlju, za što je na kraju dobio veliku nagradu. Kroz historiju je ostvario veliki napredak u nauci, kulturi i ostvarenju slobode za sve ljude. Čovječanstvo će ostati dužno Ebu Bekru, radijallahu anhu, jer je njegovom besprijekornom borbom, velikim strpljenjem i ustrajnošću u vjeri u trenucima kada se pojavilo odmetništvo, Uzvišeni Allah zaštitio vjeru islam. Uzvišeni je njegovim uzrokom proširio islam među narodima, državama i ljudima kroz veličanstvena islamska osvajanja kakva historija ne pamti.

Ovu knjigu završit ću riječima Ebu Muhammeda Abdullaha Kahtanija Endelusija:

Reci, najbolji među poslanicima je Muhammed
I najbolji od onih koji su dinama hodali

[1516] Ibn Dževzi, *Et-Tebsira*, 1/477–479, preuzeto iz: *Ashabur-Resuli, sallallahu alejhi ve sellem*, 1/108.

[1517] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 3/203–204. Lanac prenosilaca je vjerodostojan.

[1518] Zehebi, *Tarihul-islam*, *Ahdul-hulefair-rašidine*, str. 120.

[1519] *Ashabur-Resuli, sallallahu alejhi ve sellem*, 1/106.

Najbolji ashabi poslanika su Muhammedovi ashabi
A najbolji među njima su Ebu Bekr i Omer
Dva čovjeka koja su stvorena da pomažu Muhammeda
Krvlju i životima te dvojice ljudi
Njih dvojica su pomagali našem Poslaniku
U pobjedama, a obojici je zet bio
Njihove dvije kćerke su najdraže žene Poslanika
A one su mu drúge prilikom objave bile
Njihovi očevi su najbolji drugovi Ahmeda
Prekrasnih li očeva i kćeri
Njih dvojica, obojica su njegovi veziri
Koji su se u najvrednijim djelima takmičili
Oni su bili njegov vid i sluh
I pokraj njegova kabura ukopani
U islamu su bili njegovi najmilosniji pripadnici
A u Muhammedovoj vjeri su kao dva brda bili
Najčišći, najskrušeniji
Najbogobojazniji i javno i tajno
Najstariji, najplemenitiji, najveći
Najprimjereniji na vagi i razboritosti
Ahmedov prijatelj, koji je u pećini
Zajedno s Poslanikom drugi bio
Mislim na Ebu Bekra za kojeg se
Po pitanju vjere dvojica neće razići
On je šejh svih Poslanikovih ashaba i najbolji od njih
Njihov vođa na Istini bez zablude
Otac čistunice čija nam je nevinost
Sa svjetlom došla u Furkanu.[1520]

Naša posljednja dova je: Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova!

Slavljen neka si, Allahu moj, i neka Ti je hvala! Od Tebe oprost tražim i kajem Ti se!

1520 Kahtani, *Nunijja*, str. 21–22.

SAŽETAK

1. Životopis pravednih halifa i njihova slavna historija jedan je od najjačih izvora vjere i ispravnog islamskog zajedništva, od koje još uvijek ovaj ummet drži plamen imana. On nosi breme širenja vjere i rasplamsava svjetlo Istine u srcima ljudi kako se ne bi utrnulo pred naletima neprijatelja muslimanske zajednice koji udruženo djeluju protiv njenog poziva i historije.

2. U današnjem vremenu postoji velika potreba da muslimani i cijelo čovječanstvo saznaju o vrijednostima ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o njihovoj plemenitosti i utjecaju Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, odgoja na njih, o stepenu koji ih je doveo do toga da su postali najbolja i jedinstvena generacija u historiji čovječanstva.

3. Historija islama uopće, a posebno historija prvog islamskog stoljeća, bila je izložena raznim prevarama, izobličavanjima, prepravljanjima, sumnjama, krivotvorenju, dodavanjima i pogrešnoj interpretaciji. Sve to dolazilo je od šiija imamija, orijentalista, kršćana, židova i sekularista. Zbog toga je ummetu postala obaveza ispravljanje historijskih činjenica. Svakome ko je u stanju da ispravi pogrešnu interpretaciju historije islama u prvom stoljeću dužnost je da to i učini, jer je to jedno od najboljih djela. Dužan je uložiti svoj trud i napore na tom planu kako bi islamske generacije pred sobom imale jasan primjer svojih predaka, za kojima bi se povodile, obnavljajući i popravljajući svoj moral i način života.

4. Ebu Bekrov, radijallahu anhu, životopis obiluje poukama i porukama. Ovaj vrli ashab najveća je islamska ličnost poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i opisan je plemenitim moralom i pohvalnim svojstvima još u paganskom dobu i nije zabilježeno da je ikada učinio sedždu kipu ili da je pio alkohol.

5. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je vrstan poznavalac arapskog ro-

doslovlja. Imao je jednu posebnost zbog koje su ga svi voljeli, a to je da, za razliku od ostalih, u citiranju rodoslovlja nikada nije spominjao ničije pogrešno rodoslovlje niti nečije nedostatke. Bio je najbolji poznavalac rodoslovlja Kurejša, njegovih dobrih i loših strana. Također, bio je poznat i po trgovini. Dobrovoljno i velikodušno, još u paganskom dobu, nevoljnicima je udjeljivao iz svoga imetka.

6. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je velika riznica koju je Allah poklonio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Među svim Kurejšijama, on im je bio najdraži. To je bila nježna i tolerantna duša koju mu je Allah darovao i učinio ga od onih koji vole i koje drugi vole.

7. Njegova želja i napor za pozivanjem u Allahovu vjeru daje nam jasnu sliku čvrstine imana u ovu vjeru. On je jasna slika vjernika koji se odaziva Allahovom i Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, pozivu, koji se ne smiruje i ne prestaje raditi dok u praktičnom smislu ljudima ne pokaže ono u što vjeruje.

8. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je potlačen, progonjen, na glavu su mu sipali zemlju. U Svetom hramu izudaran je obućom toliko da mu se nos od lica nije raspoznavao, nakon čega je odnesen kući.

9. Ebu Bekrove, radijallahu anhu, osobine po kojima se isticao bile su smjelost i hrabrost. Nikoga se nije bojao ako je bio u pravu, niti se bojao spletki smutljivaca kada je u pitanju bila pomoć Allahove vjere, rad za nju i odbrana Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

10. Ebu Bekr, radijallahu anhu, mnogo je doprinio u politici oslobađanja potlačenih muslimana. Ovo je bilo dio plana koji je uspostavilo islamsko vođstvo u borbi protiv tlačenja koje je zadesilo slabe i robove među njima. Vjeru je potpomagao imetkom, ljudstvom i pojedincima. Otkupljivao je robove i ropkinje, muslimane, a zatim ih, zarad Allaha, oslobađao.

11. Ebu Bekr, radijallahu anhu, iskoristio je znanje o rodoslovlju kao jedno od sredstava pozivanja u Allahovu vjeru i zbog toga je stalno bio u društvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom pozivanja plemena po arapskim trgovima za vrijeme vašara ili praznika.

12. Bio je u društvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom njegove hidžre u Medinu. Od pojave vjere do Poslanikove, sallallahu alejhi

ve sellem, smrti bio je njegova desna ruka. Iz dubina izvora poslanstva crpio je mudrost i vjeru, ubjeđenje, odlučnost, bogobojaznost i iskrenost. Njegovo druženje s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, dalo je plodove pravednosti, iskrenosti, budnosti, ljubavi, mira, odlučnosti, izdržljivosti, nepokolebljivosti, iskrenosti i razumijevanja. Nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, odlučno je zauzeo svoje poznate stavove u Sekifi Benu Saida, prilikom slanja Usamine vojske i u ratovima protiv odmetnika. Popravio je ono što se bilo pokvarilo, izgradio je što se bilo porušilo, ujedinio je što se bilo razišlo i ispravio je što se bilo iskrivilo.

13. Ebu Bekr, radijallahu anhu, učestvovao je s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u svim bitkama i ni iz jedne nije izostao. Ostao je vjeran uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Bitki na Uhudu, kada su svi ostali pobjegli. Na dan Bitke na Tebuku, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mu je svoju najveću zastavu crne boje.

14. Ebu Bekrov, radijallahu anhu, život u civilnom društvu pun je pouka i poruka. Ostavio nam je živi primjer razumijevanja islama i njegove primjene u svakodnevnom životu. Njegova ličnost odlikovala se velikim osobinama. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u mnogim hadisima pohvalio ga je i precizirao njegovu vrijednost i prednost nad mnogim ashabima, radijallahu anhum edžme'in.

15. Ebu Bekrova, radijallahu anhu, vjera u Allaha bila je velika. Shvatio je suštinu imana, a riječ tevhida – istinskog monoteizma, proključala je u njegovoj duši i njegovom srcu. Tragovi tog imana pokazali su se u njegovim djelima. S tim tragovima živio je cijeli svoj život, te se odlikovao visokim moralom, a bio čist od ružnog morala i loših djela. Vodio je računa o poštivanju Allahovih zakona i slijeđenju Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, upute. Njegova vjera u Allaha bila je uzrok njegovog rada, želje, truda, snage, energije, borbe, odgoja i ponosa. U njegovom srcu bilo je toliko imana i ubjeđenja da mu niko od ashaba u tome nije bio ravan.

16. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je jedan od ljudi koji su najbolje poznavali Allaha i koji su Ga se najviše bojali. Sljedbenici ehli-sunneta vel-džemata slažu se u tome da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio najučeniji čovjek. Mnogi spominju i konsenzus učenjaka o tom pitanju. Razlog njegovog prednjačenja u znanju i vrijednosti nad ostalim ashabima jeste

njegova privrženost Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Najviše vremena, od svih ashaba, provodio je s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i noću i danju, na putu i kod kuće. Često je, poslije jacije, sijelio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, razgovarajući s njim o pitanjima muslimana. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio ga je za predvodnika hadžija tokom obavljanja prvog hadža iz Medine, Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, grada. Znanje o hadžskim obredima najpreciznije je od svih obreda i da nije imao znanje o tome, Poslanik ga sigurno ne bio postavio za predvodnika. Također, Poslanik mu je naredio da ga zamijeni u namazu, a da nije bio učen, ne bi ga postavio za predvodnika ni na hadžu, niti u namazu. Pismo o sadaki koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, propisao, Enes je uzeo od Ebu Bekra, radijallahu anhu, i to je najvjerodostojnije pismo koje govori o tome. Islamski pravnici i ostali svoje stavove temelje na njemu u pisanju derogiranih propisa. Ovo upućuje na to da je on bio najbolji poznavalac derogirajućih propisa. Nije zabilježeno da je ikada rekao nešto što se suprotstavljalo vjerskim tekstovima, što upućuje na dubinu i veličinu njegove genijalnosti i znanja.

17. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, ljudi su se uznemirili i nisu znali šta da rade, međutim, Allah ih je umirio posredstvom Ebu Bekra, radijallahu anhu, koji je tada zauzeo čvrst stav i rekao: "Onaj ko je obožavao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, neka zna da je Muhammed doista mrtav, a onaj ko je obožavao Allaha, neka zna da je On je doista živ i da ne umire!" Njegov veliki stav također je izašao na vidjelo kada je u Sekifi Benu Saida uspio uvjeriti ensarije u ispravnost svog mišljenja bez izazivanja smutnje među muslimanima. Uradio je to tako što je govorio pohvalno o ensarijama ističući njihovu vrijednost kroz Kur'an i sunnet.

18. Na kraju rasprave koja je vođena u Sekifi Benu Saida, Sa'd b. Ubada, radijallahu anhu, dao je prisegu Ebu Bekru, radijallahu anhu. Naime, on je ostavio svoje prvobitno stanovište da je on najpreči da bude izabran za halifu i hilafet prepustio Ebu Bekru. Sa'dov amidžić Bešir b. Sa'd el-Ensari bio je prvi koji je u Sekifi Ebu Bekru, radijallahu anhu, dao prisegu. Nijedna vjerodostojna i ispravna predaja ne potvrđuje da je tada došlo do ikakve bezazlene ili opasne krize. Također ne postoji nijedna ispravna

predaja koja govori o podjeli i razdoru među kandidatima za halifu, kao što to smatraju pojedini historičari. Islamsko bratstvo ostalo je u okvirima povjerenja, štaviše, povjerenje se i povećalo, kako se navodi u ispravnim predajama.

19. Zabilježeni su mnogi Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, hadisi koji ukazuju na Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, preuzimanje hilafeta. Svi sljedbenici ehli-sunneta vel-džemata složni su da je najpreči čovjek za preuzimanje hilafeta poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio Ebu Bekr, radijallahu anhu, zbog njegove vrijednosti, blistave prošlosti i zbog toga što mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao prednost u predvođenju namaza nad ostalim ashabima. Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi, iz njegovog davanja prednosti Ebu Bekru, radijallahu anhu, u namazima, shvatili su šta je timo želio poručiti, pa su mu dali prednost i u hilafetu.

20. Islamski hilafet je put koji je izabrao islamski ummet i složio se na tome da on bude način vladanja putem kojeg će se voditi računa o njihovim potrebama i interesima. Razvijanje islamskog hilafeta usko je vezano s potrebom ummeta za njim i ubjeđenjem u njegovu ispravnost. Iz tog razloga muslimani su požurili sa izborom zamjenika Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Hilafet je muslimanski način vladanja čiji korijeni proizlaze iz islamskog ustava, iz Kur'ana časnog i sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Islamski pravnici kazali su da su osnove islamskog hilafeta šūra i prisega. To su dva temelja na koja Kur'an ukazuje.

21. Veliki islamski učenjak Ebu Hasan en-Nedevi govorio je o uvjetima Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, hilafeta i njegovih potreba. Kroz Ebu Bekrov, radijallahu anhu, životopis dokazao je i ustvrdio da su se uvjeti Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, vladavine u potpunosti prožimali kroz Ebu Bekrovu, radijallahu anhu, vladavinu.

22. Nakon davanja opće prisege, Ebu Bekr, radijallahu anhu, ljudima je održao govor koji se smatra jednim od izvora islamskog govorništva zbog njegove kratkoće i sadržajnosti. U njemu je iznio svoj način upravljanja državom, potvrdio je osnove pravednosti i milosti u odnosima između vladara i njegovih podanika. Podvukao je da je pokornost vladaru usko vezana s pokornošću Allahu i Njegovom Poslaniku. Govorio je i o borbi

na Allahovom putu, zbog njene važnosti u jačanju ummeta, i o ustezanju i ostavljanju loših djela, zbog važnosti čuvanja muslimanske zajednice od propadanja i nereda.

23. Ebu Bekr, radijallahu anhu, želio je u djelo provesti politički plan svog vladanja koji je donio. Među plemenitim ashabima pronašao je pomagače koji će mu na tom putu pomoći. Ebu Ubejdu b. Džerraha postavio je za "povjerenika ummeta" (ministra finansija), povjerivši mu poslove vezane za državnu blagajnu, Omera, radijallahu anhu, imenovao je za vrhovnog sudiju (ministra pravosuđa), a i sam je učestvovao u tome. Zejdu b. Sabitu povjerio je posao zapisivanja (ministra komunikacija), a ponekad mu je pisao i neko drugi ko je bio prisutan od ashaba kao Alija b. Ebu Talib, Osman b. Affan i dr. Muslimani su Ebu Bekra, radijallahu anhu, prozvali halifom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ashabi su smatrali da se Ebu Bekr, radijallahu anhu, mora osloboditi svih svojih obaveza i u potpunosti se posvetiti hilafetu, zato su preuzeli brigu o njegovom izdržavanju dajući mu posebnu platu.

24. Ebu Bekr, radijallahu anhu, kao zamjenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, živio je među ljudima. Nije propuštao nijednu priliku koja bi mu se ukazala a da ljude nije podučavao nečemu ili naređivao da se čine dobra djela ili zabranjivao loša. Njegovi stavovi zračili su uputom, imanom i moralom na sve one koji su se nalazili oko njega.

25. Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, doba smatra se početkom vladanja pravednih halifa koje se odlikuje velikom bliskošću i povezanošću s Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, dobom. Doba pravednih halifa uopće, a posebno pravosudni dio, bilo je nastavak pravosuđa kakvo je bilo zastupljeno u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uz strogo poštivanje i čuvanje svega što je potvrđeno u Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, dobu. Precizno su primjenjivani i u djelo provođeni svi pravosudni propisi.

26. Ebu Bekr, radijallahu anhu, u različitim je pokrajinama postavljao upravnike i povjeravao im upravljanje, sudstvo, predvođenje, sakupljanje zekata i ostale oblike organiziranja i upravljanja. Ebu Bekr je posmatrao Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, odabir pri slanju zapovjednika i namjesnika u pokrajine i potpuno ga je u tome slijedio. Zbog toga zapa-

žamo da je sve Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, namjesnike ostavio na njihovim položajima nakon njegove smrti i nikoga od njih nije smijenio, osim u slučaju kada bi mu povjerio još bolji i odgovorniji posao od onoga na kojem se nalazio i kojim je bio zadovoljan, kao što je bio slučaj sa Amrom b. Āsom, radijallahu anhu. Odgovornosti i ovlasti namjesnika u Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, dobu prvenstveno su produžene, a i povećane zbog njihove pouzdanosti u Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, dobu, a posebno kod onih namjesnika koji su postavljeni za vrijeme Poslanikovog života.

27. Prenose se mnoge predaje o tome kako su Alija b. Ebu Talib i Zubejr b. Avvam, radijallahu anhuma, odgodili davanje prisege Ebu Bekru, radijallahu anhu. Sve ove predaje su lažne i izmišljene osim one koja se prenosi od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, u kojoj se navodi da je rekao: "Alija, Zubejr i oni koji su bili s njima ostali su u Fatiminoj, radijallahu anha, kući. Oni su na čelu s Alijom b. Ebu Talibom, radijallahu anhu, bili zauzeti opremanjem Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Alija b. Ebu Talib i Zubejr b. Avvam, radijallahu anhuma, dali su prisegu Ebu Bekru, radijallahu anhu, u utorak, dan nakon ukopa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

28. Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, upitan za Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ostavštinu Fatimi i njegovom amidži Abbasu, radijallahu anhuma, rekao je: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Mi se ne nasljeđujemo. Što smo ostavili, to je sadaka. Porodica Muhammedova zaista se izdržava iz ovog imetka." U drugoj predaji navodi se da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao: "Neću ostaviti bilo šta da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio a da i ja neću uraditi isto tako. Bojim se da ću zalutati ako ostavim nešto od onoga što je on radio." Historijski je dokazano da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, ustrajao u davanju opskrbe Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, porodici iz *fej'a* u Medini i od imetka Fedeka i petine Hajbera. Međutim, postupajući po onome što je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu ovog imetka on nije sproveo propis ostavštine.

29. Ebu Bekr, radijallahu anhu, u svom je govoru objasnio prirodu zamjenika Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tj. naglasio je da on nije

Allahov zamjenik, nego da je zamjenik Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je čovjek, da nije bezgrješan i da on ne posjeduje ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjedovao od poslanstva i vjerovjesništva. On je samo sljedbenik njegove politike, a nikako onaj ko je postavlja.

30. Iz slanja Usamine, radijallahu anhu, vojske možemo izvući sljedeće pouke i poruke: stanje muslimana uveliko se promijenilo, teškoće nisu odvraćale vjernike od vjere, tok misionarstva ne veže se ni za koga, obaveza je slijeđenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u trenutku pojavljivanja različitih mišljenja među vjernicima potrebno je osvrnuti se na Kur'an i sunnet, misionarstvo se ostvaruje i praktičnim djelima, velika je uloga omladine u služenju islamu, islamski moral dolazi do posebnog izražaja u borbama, Usamina vojska ostvarila je zadate ciljeve, odmetnici su oslabili na sjevernom frontu koji je postao jedan od najslabijih frontova.

31. Uzroci odmetanja arapskih plemena poslije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti bili su: trauma koju su doživjeli zbog Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti i slabost njihove vjere, potpuno nerazumijevanje vjerskih tekstova, nostalgija za predislamskim dobom i njegovim običajima, bježanje od islamskog uređenja, ustanak protiv zakonodavne vlasti, plemenski fanatizam, pohlepa za vlašću, zarađivanje za život putem vjere, nedostatak imetka i zavidnost, vanjski utjecaj, kao što je bio utjecaj jevreja, kršćana i vatropoklonika.

32. Što se tiče vrsta i oblika odmetništva od vjere, postojalo je nekoliko grupa otpadnika: oni koji su islam u potpunosti ostavili, vratili se idolopoklonstvu i obožavanju kipova; neki su zagovarali da su vjerovjesnici; neki su ostavljali samo namaz; neki su ostali u islamu, obavljali su namaz, ali su odbili davati zekat; neki su se obradovali Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti i vratili se svojim predislamskim običajima; neki su se dvoumili i čekali su da se situacija razriješi pa da se priključe pobjedničkoj strani. Islamski pravnici i historičari pomno su proučili i objasnili su sve ove grupe.

33. Ebu Bekrov, radijallahu anhu, stav u pogledu odmetnika bio je beskompromisan, uporan i nepopustljiv i njemu, nakon Uzvišenog Allaha, pripada velika zasluga za očuvanje ove vjere i njen ostanak u čistoći i originalnosti. Svi učenjaci potvrđuju, a i sama historija svjedoči, da je Ebu Bekr,

radijallahu anhu, imao presudan stav po pitanju odmetnika, borbe protiv njih i sprečavanja pokušaja skrnavljenja svih islamskih vrijednosti. Zauzeo je stav koji su imali i vjerovjesnici i poslanici u svojim dobima. Ebu Bekr, radijallahu anhu, dao je potpuno pravo zamjeni poslanstva čime je zaslužio muslimansku naklonost i njihove dove sve dok Allah ne naslijedi Zemlju i njene stanovnike.

34. Jedna od osnovnih činjenica u pogledu ove smutnje jeste da ona nije obuhvatila sve ljude, kao što je geografski obuhvatala cijelo područje Arabijskog poluotoka. U svakom dijelu Arabijskog poluotoka bilo je vođa, grupa i pojedinaca koji su ostali čvrsti u svojoj vjeri.

35. U ratovima protiv odmetnika u Jemenu pojavile su se dvije različite slike žena: slika čiste i čestite žene koja je stajala na strani islama i borila se protiv neprijatelja, koja je stajala na strani muslimana koji su se borili protiv šejtana od ljudi i džina. Primjer takve žene je Azad el-Farisija, supruge Šehra b. Bazana, amidžična Fejruza el-Farisija. Druga slika je mračna i odvratna i to je slika nekih židovskih kćeri u Jemenu i ostalih žena iz Hadremevta koje su krenule njihovim putem. Plesale su i vrištale od radosti zbog Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, provodile su "crvene noći" s ludacima i grješnicima i podsticale ih na loše stvari, a sprečavale vrijednosti i dobrotu. Šejtan i njegovi sljedbenici zajedno su s njima plesali i veselili se zbog toga što ljudi napuštaju islam. Ljude su pozivali u odmetništvo od islama i borbu protiv njegovih sljedbenika.

36. Zabilježeni su neki od velikih poduhvata pojedinih stanovnika Jemena u čvrstini njihove opredijeljenosti islamu, pozivu u islam i upozoravanju svojih saplemenika na opasnost odmetništva. Jedan od takvih bio je i Mervan b. Zi Umejr Hemedani, jedan od kraljeva Jemena, zatim Abdullah b. Malik Erhabi, koji je bio jedan od ashaba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i Šerahbil b. Simt i njegov sin u plemenu Benu Muavija u Kindi.

37. Nakon ratova protiv odmetnika, Jemen je ušao u sastav glavne komande čiji je glavni grad bio Medina. Jemen je podijeljen u nekoliko administrativnih oblasti, a ne po plemenskim zajednicama. Podijeljen je u tri administrativne oblasti: San'a, Džund i Hadremevt. Nakon ove podjele, plemenska pripadnost nije imala glavnu ulogu u odabiru vođa ili namje-

snika. Pleme je ostalo samo kao vojna jedinica, a ne kao politička zajednica. Standardi po kojima su se mjerile i vagale sve stvari postali su islamski standardi: bogobojaznost, iskrenost i dobra djela.

38. Tulejhin poraz u bitki kod Buzahe imao je veliki utjecaj na povratak velikog broja plemena u okrilje islama. Pripadnici plemena Benu Amir, nakon poraza u bitki kod Buzahe, govorili su: "Vraćamo se u okrilje onoga iz čega smo izašli." Halid, radijallahu anhu, uzeo je od njih prisegu na ono za šta je uzeo prisegu od stanovnika Buzahe iz plemena Gatafan, Esed i Tajj i prije njih.

39. Malik b. Nuvejra ubijen je zbog oholosti i oklijevanja u islamu. U njegovoj duši ostao je veliki trag iz paganskog doba, te je zbog toga oklijevao slijediti vođu muslimana nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a oklijevao je i u izdvajanju prava državne blagajne, koje se očituje kroz zekat.

40. Ebu Bekr, radijallahu anhu, proveo je istragu o ubistvu Ibn Nuvejre. Na kraju je došao do rezultata o Halidovoj, radijallahu anhu, nevinosti po pitanju optužbe za njegovo ubistvo. U pogledu ovog pitanja Ebu Bekr, radijallahu anhu, imao je daleko najispravniju viziju i uvid u činjenično stanje i dešavanja od ostalih ashaba, jer, on je bio halifa i njemu su pristizale razne informacije.

41. Jedan od Ebu Bekrovih, radijallahu anhu, najpotpunijih poteza bio je oslanjanje na Halida b. Velida, radijallahu anhu, i njegovo imenovanje za zapovjednika vojske. Halid je bio žestok, a Ebu Bekr, radijallahu anhuma, blag, pa je na taj način htio postići balans, spajajući žestinu i blagost. Sama blagost je uništavajuća, a i sama žestina je uništavajuća. S Omerom, radijallahu anhu, savjetovao se o imenovanju Halida, što je još jedan od vidova potpunosti kojom se vodio zamjenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

42. Musenna b. Harisa odigrao je značajnu ulogu u uništavanju otpadništva u Bahreinu. Opredijelio se da stane na stranu 'Alaa b. Hadremija, tako da se sa svojom vojskom uputio sjeverno od Bahreina te pokorio Katif i Hidžr i stigao do ušća rijeke Tigris. U putu se sukobio s perzijskim snagama i njihovim namjesnicima. Vijesti o njegovim pohodima pristizale su Ebu Bekru, radijallahu anhu, te je ashabe upitao o njemu. Kajs b. Asim

Minkari rekao mu je: "Taj čovjek nije nepoznat, porijeklo mu nije nepoznato, niti je nepokoran. To je Musenna b. Harisa eš-Šejbani."

43. Poraz plemena Benu Hanifa u Jemami pred Halidovom, radijallahu anhu, vojskom smatra se prekretnicom u vođenju ratova protiv otpadnika od vjere. Među šehidima bitke na Jemami bio je veliki broj hafiza Kur'ana, što je rezultiralo Omerovim, radijallahu anhu, prijedlogom Ebu Bekru, radijallahu anhu, da Kur'an sakupi u jednu cjelinu. Predložio mu je da sure i ajete koji su se nalazili zapisani na suhim palminim granama, kostima, kamenju, kožama i u pamćenju ljudi, sakupi u jednu zbirku. Ovaj veliki i veoma odgovorni i nadasve civilizirani posao Ebu Bekr je povjerio plemenitom ashabu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Zejdu b. Sabitu el-Ensariju, radijallahu anhu.

44. Svi uvjeti uspjeha i postojanosti ostvarili su se u Ebu Bekrovom, radijallahu anhu, dobu, kao i za vrijeme vladavine ostalih pravednih halifa. Ebu Bekru, radijallahu anhu, nakon Allaha, pripada zasluga za podsjećanje ummeta na ove uvjete. Zbog toga je odbio zahtjev Arapa, beduina, koji su od njega tražili da više ne daju zekat, zbog toga je insistirao na slanju Usamine, radijallahu anhu, vojske i zbog toga se čvrsto i potpuno držao Allahovog zakona i nije od njega odstupio ni kada je u pitanju bila mala ili velika stvar.

45. Ebu Bekrova, radijallahu anhu, spremnost u ratovima protiv odmetnika bila je i moralno i materijalno potpuna: opremao je vojsku i određivao prioritete, izabrao je vojskovođe i zapovjednike u ratovima protiv odmetnika, komunicirao je s otpadnicima. Muslimane je bodrio i podsticao na borbu protiv odmetnika, sakupio je oružje, konje i deve te pripremao vojnike. Žestoko se borio protiv novotarija u vjeri, neznanja i ispraznog govora. Provodio je zakon šerijata. Koristio je osnove jedinstva, sloge i zajedništva. Vodio je računa o stručnosti i specijalizaciji svojih vojnika, pa je tražio od njih da se posvete određenim poslovima. Tako je Halida, radijallahu anhu, postavio na čelo vojske, Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, odredio je za sakupljanje Kur'ana, Ebu Berzu el-Eslemija odredio je za komunikacije u ratu itd. Veliku pažnju poklanjao je sigurnosnoj situaciji, obavještavanju i drugim segmentima.

46. Za vrijeme vladavine Ebu Bekra, radijallahu anhu, bio je vidljiv

utjecaj šerijata na ashabe i uočavalo se da im Allah daje postojanost, tako da su se trudili u provođenju Allahovih propisa na sebi i svojim porodicama. U svim sporovima bili su vjerni Allahovom zakonu i Njegovoj presudi i zbog toga im je Slavljeni i Uzvišeni Allah dao snagu, podsticaj i pobjedu protiv odmetnika od vjere, a poslije toga opskrbio ih je sigurnošću i stabilnošću.

47. Borba na Allahovom putu koju su ashabi vodili u ratovima protiv otpadnika bila je samo priprema za buduća islamska osvajanja. Kroz tu borbu prepoznale su se sposobnosti ljudi, na vidjelo je izašla njihova snaga, praksa i energija. Otkrivene su mnoge vođe na bojnom polju, a vojskovođe su stekle mnogo iskustva u načinima i metodama ratovanja. Otkrile su se i kvalifikacije iskrenih, poslušnih, discipliniranih i svjesnih vojnika koji su vrlo dobro znali radi čega se bore. Napredovali su u svakom smislu jer su znali šta žrtvuju i u šta ulažu svoj trud. Zbog toga je njihov pristup borbi bio vrhunski i odlikovao se velikom predanošću.

48. Arabijski poluotok se, Allahovom voljom, pa borbom ashaba zajedno s Ebu Bekrom, radijallahu anhu, po prvi put u svojoj historiji ujedinio pod zastavom islama. Neki su silom protjerani, dok su drugi svojevoljno ušli u sastav islamske države. Medina, glavni grad islamske države, proširila je svoj utjecaj na cijelom Arabijskom poluotoku. Cijeli ummet slijedio je jednog halifu, iste metode i razmišljanja. Ova pobjeda bila je pobjeda islamskog poziva i jedinstva ummeta sa svim onim što on podrazumijeva. To je bila njegova pobjeda i prevladavanje faktora razdora i plemenske pristrasnosti. Ovo je ujedno dokaz da je islamska država, pod vođstvom Ebu Bekra, radijallahu anhu, prevladala najgore krize u kojima se našla.

49. Svaki pokušaj odmetništva od vjere islama, bilo od strane pojedinca, skupine ili države, očajnički je pokušaj, osuđen na razočarenje, poniženje i propast. Otpadništvo je u biti odstupanje od Allahovih naredbi koje se očituju u Njegovoj Knjizi koju se obavezao čuvati, kao i one koji se budu vladali po njoj i koji je čuvaju u svojim dušama i cijeloga života postupaju u skladu s njom. Allah je presudio da završnica pripada onima koji su bogobojazni i da će pružiti pomoć onima koji su potlačeni da se spase od onih koji im nepravdu čine.

50. Odmah nakon što su se završili ratovi protiv odmetnika i situacija na Arabijskom poluotoku, koja je bila njihovo poprište, postala stabilna, Ebu Bekr, radijallahu anhu, odlučio se za provedbu plana osvajanja čije je naznake postavio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i opremio je velike vojske za osvajanje Iraka i Šama.

51. Naredbe koje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, izdao dvojici svojih vojskovođa, Halidu i Ijadu, jasno ukazuju na njegov smisao za strategiju koji je još od ranije posjedovao. Izdao je nekoliko vojnih, strategijskih i taktičkih uputa. Svakom vojskovođi geografski je odredio s koje strane Iraka da uđe i odakle da započne s borbama, kao da iz Hidžaza direktno upravlja vojnim operacijama. Pred sebe je stavio kartu Iraka sa svim njenim terenima i putevima.

52. Halid, radijallahu anhu, u Iraku je vodio nekoliko veoma važnih bitki koje su bile uzrokom osvajanja Iraka, kao što su bitke: Zatus-selasil, Mezar, Veledža, Ullejs, osvajanje Hire, Enbara, Ajnu Temra, Devmetul-Džendela, Hasida, Mesiha i Ferada.

53. Ebu Bekr, radijallahu anhu, imao je želju da osvoji Šam te se o tom pitanju savjetovao sa ashabima. Mobilizirao je vojnike iz Jemena te im odredio ciljeve i prioritete. U Šam je poslao četiri vojske pod zapovjedništvom Jezida b. Ebu Sufjana, Ebu Ubejde b. Džerraha, Amra b. Āsa i Šerahbila b. Hasene, radijallahu anhum edžme'in.

54. Sve vojske koje su bile zadužene za osvajanje područja Šama naišle su na poteškoće u ostvarivanju zadatih ciljeva. Borile su se protiv velike Bizantijske imperije koja se odlikovala snagom i brojnošću vojske. Ebu Bekru, radijallahu anhu, pisali su o svom nezavidnom položaju, a on im je naredio da se postepeno povuku u Jermuk i da se tamo okupe. U isto vrijeme naredio je Halidu b. Velidu, radijallahu anhu, da s polovinom vojske krene na šamski front i imenovao ga vrhovnim zapovjednikom vojske.

55. Halid b. Velid, radijallahu anhu, uspio je izvojevati velike pobjede nad bizantijskom vojskom u Šamu od kojih su najznačajnije bitka u Edžnadinu i bitka na Jermuku.

56. Istraživači Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, doba u mogućnosti su izvući glavna obilježja njegove vanjske politike, a to su: širenje ugleda islamske države kod drugih naroda; kontinuitet borbe koju je Poslanik,

sallallahu alejhi ve sellem, naredio; pravednost među pokorenim narodima i blagost prema njima; ustezanje od prisile nad pokorenim narodima; uklanjanje prepreka između njih i prihvatanja islama.

57. Onaj ko obrati pažnju na osvajanja u Ebu Bekrovom, radijallahu anhu dobu, može doći do glavnih obilježja vojnog planiranja kojima se vodio, može doći do zaključka kako se ovaj veliki vođa nosio s praksom poduzimanja uzroka i kako su dobro isplanirani planovi bili jedan od uzroka spuštanja Allahove pomoći i pobjede muslimanskoj vojsci. Glavna obilježja vojnog planiranja bila su: neprodiranje u dubinu neprijateljske teritorije dok se ne pokore muslimanima; skupljanje i mobiliziranje vojske; regulacija vojne logistike; definiranje cilja rata; davanje prioriteta kriznim žarištima; izolacija bojnog polja; razvoj metoda ratovanja; sigurnost komunikacijske linije s vojskovođama; halifina inteligencija.

58. U svojim uputama vojskovođama i vojnicima, Ebu Bekr, radijallahu anhu, precizirao je Allahova prava, kao što su: strpljivost pred neprijateljem, iskrenost borbe radi Allaha, ispunjenje povjerenja i uvjerenost i nada u Allahovu pomoć. Također je precizirao prava vojskovođa nad vojnicima kao što su: obaveznost pokornosti, požurivanje u izvršavanju njegovih naredbi, ostavljanje rasprave oko pitanja podjele ratnog plijena i dr. Ebu Bekr, radijallahu anhu, kroz svoje oporuke i upute vojskovođama detaljno je objasnio prava vojnika kao što su: uvažavanje njihovog mišljenja, briga o njihovom stanju, lijepo postupanje prema njima tokom putovanja, određivanje narednika i časnika, izbor mjesta gdje će se boriti protiv neprijatelja, pripremanje svega što je jednom vojniku potrebno od hrane i pića, otkrivanje neprijateljskih informacija slanjem pouzdanih špijuna kako bi se zaštitila vojska, podsticanje na borbu na Allahovom putu, podsjećanje na Allahovu nagradu i vrijednost šehida, savjetovanje s pronicljivim ljudima među njima, obezbjeđivanje i poštovanje svih prava koja im je Allah propisao, zabranjivanje posvećivanja trgovini i poljoprivredi. Sva ova prava izvedena su iz konteksta Ebu Bekrovih, radijallahu anhu, savjeta i uputa vojskovođama.

59. Onaj ko pomno razmisli o islamskim osvajanjima, uvidjet će kolika je bila Allahova naklonost prema Ebu Bekrovim, radijallahu anhu, vojskama. Ta pobjednička vojska napala je na Irak i Šam i uspjela razbiti

perzijski i bizantijski otpor i pobijediti ih u rekordnom vremenskom roku u historiji vođenja ratova. Neki od glavnih uzroka ovih osvajanja su: vjera muslimana u istinitost onoga za što se bore; čvrsto ubjeđenje muslimana u svoga Gospodara u pitanju opskrbe i smrtnog časa, odredbe i sudbine; čvrstoća vojnih kvaliteta muslimana; muslimansko praštanje i pravednost prema pokorenim narodima; muslimanska milost u određivanju džizje i harača i njihovo pridržavanje ugovora; muslimansko posjedovanje velikih vojskovođa; određivanje islamskog vojnog plana.

60. Kada ga je zadesila bolest u kojoj će umrijeti, Ebu Bekr, radijallahu anhu, obavio je nekoliko zadataka kako bi se izvršio odabir sljedećeg halife: savjetovao se s velikanima ashaba iz reda muhadžira i ensarija, a nakon što je predložio Omera za halifu i nakon što su se ashabi složili s njegovim prijedlogom, napisao je oporuku koja je trebala biti pročitana svim muslimanima u Medini i u ostalim dijelovima islamskog svijeta. Omera, radijallahu anhu, obavijestio je o svojim sljedećim koracima i zadužio ga da ih sprovede. Dok je još bio svjestan, želio je svoju odluku ljudima lično saopćiti kako ne bi došlo do nekih nesporazuma, a zatim se dovom obratio Uzvišenom Allahu, moleći Ga iz dubine svoje duše. Osmana b. Affana, radijallahu anhu, zadužio je da ljudima pročita ugovor. Omeru, radijallahu anhu, dao je prisegu prije svoje smrti. Kada se osamio s Omerom, Ebu Bekr, radijallahu anhuma, posavjetovao ga je i dao mu upute.

61. Metode koje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, preduzeo u izboru halife ni u kojem slučaju ne prelaze ovlasti šūre po bilo kojem pitanju, iako se, prilikom odabira Omera nisu slijedili isti postupci koji su se slijedili prilikom odabira Ebu Bekra, radijallahu anhu, za halifu. Ovako je, dakle, šūrom i konsenzusom, završeno imenovanje Omera, radijallahu anhu, za halifu. U historiji nigdje nije zabilježeno da je došlo do razilaženja nakon toga, niti da se neko tome protivio tokom cijele njegove vladavine kako bi ga skinuo s vlasti. Naprotiv, postojao je konsenzus o njegovom preuzimanju vlasti i iskazivanju pokornosti njemu tokom cijele njegove vladavine i svi su bili jedna zajednica i cjelina.

62. Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, napustio je ovaj svijet nakon velike borbe na putu širenja Allahove vjere u svim dijelovima svijeta. Čovječanstvo će ostati dužno ovom plemenitom starcu koji je nosio zasta-

vu Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, poziva, nakon njegove smrti, i štitio njegove sljedbenike. Među ljudima je širio pravdu i slobodu koju je napojio najčišćom šehidskom krvlju za što je na kraju dobio veliku nagradu. Kroz historiju je ostvario veliki napredak u nauci, kulturi i slobodi mišljenja. Čovječanstvo će ostati dužno Ebu Bekru, radijallahu anhu, jer je njegovom besprijekornom borbom, velikim strpljenjem i ustrajnošću u vjeri prilikom slučaja odmetništva, Uzvišeni Allah zaštitio islam. Uzvišeni je njegovim uzrokom proširio islam među narodima, državama i ljudima kroz veličanstvena islamska osvajanja kakva historija ne pamti.

63. Ovaj skromni trud može biti predmetom kritike i savjetovanja. Ovo je samo skroman pokušaj koji je za cilj imao spoznaju istine o dobu pravednih halifa, kako bismo se okoristili njime u našim nastojanjima za vladanjem šerijata i širenjem njegovog glasa u svakodnevnom životu ljudi. Između sebe i svoga kritičara stavljam riječi pjesnika:

Ako nađeš grešku, ti je sakrij
Uzvišen je i visoko Onaj koji greške nema.

Molim Uzvišenog i Velikog Allaha, Gospodara plemenitog Arša, da primi ovaj moj trud lijepim prijemom! Molim Ga da ga blagoslovi i da ga učini od mojih dobrih djela kojim se približavam Njemu. Molim Ga da meni i mojoj braći, koja su me potpomogla u upotpunjavanju ovog djela, podari postizanje nagrade i sevaba i društva poslanika, iskrenih, šehida i dobrih ljudi! Ovo djelo završit ću riječima Uzvišenog Allaha, koji kaže:

﴿...رَبَّنَا ٱغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلْإِيمَٰنِ وَلَا تَجْعَلْ فِى
قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ١٠﴾

“Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv!” (El-Hašr, 10), i riječima pjesnika Ibn Verdija upućenim svome sinu:

Traži znanje i ne budi lijen
Od lijenih je dobro zaista daleko

Sakupi znanje o fikhu u vjeri
I nemoj da te od njega odvrati imetak i zabava
Ostavi se spavanja i reduciraj ga, jer
Ko je svjestan onoga što traži smatra beznačajnim ono što je žrtvovao
Nemoj reći: prošlo je moje vrijeme
Jer svako ko krene ka nečemu, stigne.

Slavljen neka si, Allahu moj, Tebi pripada trajna zahvalnost!
Svjedočim da nema boga osim Tebe!
Od Tebe oprost tražim i samo se Tebi kajem!
Naša posljednja dova je: Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova!

BIBLIOGRAFIJA

1. Abdulhadi, Džemal Muhammed Mesud, i Rifat, Muhammed Džuma, *Ahtau jedžibu en tusahhahu fit-tarih, Istihlafu Ebi Bekr es-Siddik*, prvo izdanje, Darul-vefai, Mensura, 1406. h. g. / 1986. god.

2. Adevi, Ebu Abdullah Mustafa, *Es-Sahihul-musned min fedaili es-sahaba*, prvo izdanje, Daru Ibn Affan, Saudijska Arabija, 1416. h. g. / 1995. god.

3. Adžmi, Hamed b. Bulejh Merhan, *Et-Tefevvuku ven-nedžabetu ala nehdžis-sahaba*, prvo izdanje, Mektebetul-ubejkan, Rijad.

4. Ahmed, Mehdi Rizkullah, *Es-Siretun-nebevijjetu fi dav'i mesadiril-aslijja*, prvo izdanje, Merkezul-melik Fejsal lil-buhusi ved-dirasatil-islamijja, Rijad, 1412. h. g.

5. Akkad, Abbas Mahmud, *Abkarijjetus-Siddik*, El-Mektebetul-asrijja, Bejrut.

6. Albani, Muhammed Nasiruddin, *Sahih Sunen Ebu Davud*, Menšuratul-mektebil-islami.

7. Albani, Muhammed Nasiruddin, *Sahih Sunen Ibn Madža*, Menšuratul-mektebil-islami.

8. Albani, Muhammed Nasiruddin, *Sahihul-džamiis-sagiri ve zijadetuhu*, treće izdanje, Mektebul-islami, Bejrut, Liban, 1408. h. g. / 1988. god.

9. Albani, Muhammed Nasiruddin, *Silsiletul-ehadisis-sahiha*, Menšuratul-mektebil-islami.

10. Alu Kemal, Sulejman b. Salih b. Sulejman, *El-Idaretul-askerijjetu fid-devletil-islamijjeti neš'etuha ve tetavvuruha*, prvo izdanje, Džamiatu Ummul-kura Ma'hedul-buhusi ve ihjait-turasi, 1419. h. g. / 1998. god.

11. Alusi, *Tefsiru Alusi, Ruhul-meani fi tefsiril-Kur'anil-azimi ves-seb'il-mesani Mahmud Alusi Bagdadi,* Idaretut-tibaijjetul-mustafaijja, Indija, bez godine štampe.

12. Sulemi, Muhammed b. Samil, *Menhedžu kitabetit-tarihil-islami*, prvo izdanje, Daru Tajjiba, 1406. h. g. / 1986. god.

13. Samed, Hamed Muhammed, *Nizamul-hukmi fi ahdil-hulefair-rašidina*, prvo izdanje, El-Muessesetul-džemaijjetu lid-dirasati ven-nešri vet-tevzii, Bejrut, 1414. h. g. / 1994. god.

14. Ardžun, Muhammed Sadik, *Muhammed Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem*, drugo izdanje, Darul-kalem, 1415. h. g. / 1995. god.

15. Ardžun, Sadik Ibrahim, *Halid b. Velid*, četvro izdanje, Darus-Suudijja, 1407. h. g. / 1987. god.

16. Asfehani, Ebu Nuajm Ahmed b. Abdullah, *Hulijjetul-evlijai ve tabekatul-asfijai*, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut.

17. Askalani, Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, drugo izdanje, El-Matbeatul-selefijja, 1401. h. g.

18. Ašur, Kasim, *Feraidul-kelami lil hulefail-kerami*, prvo izdanje, Daru Tavik, Saudijska Arabija, 1419. h. g. / 1998. god.

19. Ašur, Muhammed Ahmed, i Kumi, Džemal Abdulmun'im, *Hutabu Ebi Bekr es-Siddik*, Darul-i'tisam.

20. Atum, Alija, *Divanur-ridda*, prvo izdanje, Mektebetur-risalel-hadise, Amman, 1408. h. g. / 1987. god.

21. Atum, Alija, *Hareketur-ridda*, drugo izdanje, Mektebetur-risaletil-hadisa, Amman, 1997. god.

22. Azim, Refik, *Ešherul-mešahiril-islami fil-harbi ves-sijasa*, šesto izdanje, Darur-raidil-arebi, Bejrut, Liban, 1403. h. g. / 1983. god.

23. Bagdadi, Ebu Bekr Ahmed b. Alija Hatib, *Tarih Bagdadi ev Medinetus-selam*, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut, Liban.

24. Bagdadi, Hatib, *El-Džamiu lil ahlakir-ravi ve adabus-samii*, Mektebetul-mearif, Rijad, 1403. h. g. / 1983. god.

25. Bagdadi, Mahmud Alija, *Atikul-utekail-imam Ebu Bekr es-Siddik*, prvo izdanje, Darun-nedvetil-džedida, Bejrut, 1414. h. g. / 1994. god.

26. Bašmil, Muhammed Ahmed, *Hurubul-islami fiš-Šami*, prvo izdanje, Darul-fikri, 1400. h. g. / 1980. god.

27. Bašmil, Muhammed Ahmed, *Hurubur-ridda*, prvo izdanje, Darul-fikri, 1399. h. g. / 1979. god.

28. Behnesavi, Salim, *El-Hilafetu vel-hulefaur-rašidune bejne šura ve demukratijja*, drugo izdanje, Mektebetul-menaril-islamijja, Kuvajt, 1418. h. g. / 1997. god.

29. Bejdun, Ibrahim, *El-Hidžazu ved-devletu el-islamijja*, Darun-nudatil-arebijja, Tab'atu, 1416. h. g. / 1995. god.

30. Bejdun, Ibrahim, *Min devleti Omer ila devleti Abdulmelik*, Darun-nuhdatil-arebijja, Bejrut, 1411. h. g. / 1991. god.

31. Bejheki, Ebu Bekr Ahmed b. Husejn *El-I'tikadu ala mezhebis-selefi ehlis-sunneti vel-džemati*, Hadis Akadimi Nešat Abad Fejsal Abad, Pakistan.

32. Bejheki, Ebu Bekr Ahmed, *Delailun-nubuvveti ve ma'rifetu ahvali sahibiš-šeriati*, valorizacija: Abdulmu'ti Kal'adži, prvo izdanje, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut, 1405. h. g.

33. Belaziri, Ebu Abbas Ahmed b. Jahja, *Futuhul-buldani*, Muesesetul-mearif, Bejrut, Liban, 1407. h. g. / 1987. god.

34. Berr, Abdurrahman, *El-Hidžretun-nebevijjetul-mubareka*, prvo izdanje, Darul-kelimeti, Mensura, Egipat, 1418. h. g. / 1997. god.

35. Buhari, Ebu Abdullah Muhammed b. Ismail, *Sahihul-Buhari*, prvo izdanje, Darul-fikri, 1411. h. g. / 1991. god.

36. Demidži, Abdullah b. Omer b. Sulejman, *El-Imametul-uzma inde ehlis-sunneti vel-džemati*, drugo izdanje, Darut-tajjiba, Saudijska Arabija, 1409. h. g.

37. Desuki, Abdulmun'im, *Tarihul-ensaris-sijasi*, Darul-hulefai, Egipat.

38. *Divanu Hassan b. Sabit*, valorizacija: Velid Arefat.

39. Džeburi, Nihad Abbas Sihab, *El-Amelijatut-ta'rudijjetu ved-difaijjetu indel-muslimine*, Darul-hurijjeti, Bagdad.

40. Džemili, Seid, *El-Ašeretu el-mubeššerune bil-dženneti*, drugo izdanje, Darur-rejjan lit-turas, Bejrut, 1408. h. g. / 1988. god.

41. Džezeri, Ebu Hasen Alija b. Muhammed, *Usdul-gabeti fil-ma'rifetis-sahaba*, prvo izdanje, Daru ihjait-turasil-arebi, 1417. h. g. / 1996. god.

42. Džezeri, Ebu Sadat Mubarek b. Muhammed, *Džamiul-usuli fi ehadisir-Resuli, sallallahu alejhi ve sellem*, valorizacija: Abdulkadir Arnaut, Tab'a mektebutu halvani, Sirija, 1392. h. g.

43. Džezuli, Ahzemi Samion, *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerimi*, prvo izdanje, Mektebetur-rašid, Rijad, 1417. h. g. / 1996. god.

44. Ebu 'Id, Arif, *Nizamul-hukmi fil-islami*, prvo izdanje, Darun-nefais, Jordan, 1416. h. g. / 1996. god.

45. Ebu Dabi, *Vekaiu nedvetin-nuzumil-islamijja*, Abu Dabi, 1405. h. g. / 1984. god.

46. Ebu Halil, Ševki, *Fit-tarihil-islami*, drugo izdanje, Darul-fikril-muasir, Bejrut, 1417. h. g. / 1996. god.

47. Ebu Jusuf, *El-Haradž*, Menšurat mektebeti Rijad el-hadise, bez godine štampe.

48. Ebu Salih, Halid, *Meredun-nebijji, sallallahu alejhi ve sellem, ve vefatuhu ve eseruhu alel-ummeti*, prvo izdanje, Darul-vatan, 1414. h. g.

49. Ebu Šebeb, Ahmed, *Mukavvimatun-nasri fi dav'il-Kur'ani ve sunna*, prvo izdanje, El-Mektebetul-asrija, Bejrut, 1420. h. g. / 1999. god.

50. Ebu Šehba, *Es-Siretu en-nebevijja*, drugo izdanje, Darul-Kalem, Damask, 1417. h. g. / 1996. god.

51. Ebu Zehra, *Hatemun-nebijjina*, prvo izdanje, Darul-fikri, Bejrut, 1972. god.

52. Endelusi, Ebu Rebia Sulejman Kelai, *El-Iktifau bima tedammenehu min megazi Resulillahi ves-selasetul-hulefai*, prvo izdanje, Alemul-kutubi, Bejrut, 1417. h. g. / 1997. god.

53. Eš'ari, Ebu Hasan, *El-Ibanetu an usulid-dijana*, Tab'atul-džamijatul-islamijja, 1975. god.

54. *Eš-Šejhani Ebu Bekr es-Siddik ve Omer b. Hattab, bi rivajetil-Belaziri fi ensabil-ešraf*, valorizacija: dr. Ihsan Sidki el-Amed, povjerenik za publikaciju, treće izdanje, Saudijska Arabija, 1418. h. g. / 1997. god.

55. Farisi, Alauddin Alija b. Belban, *El-Ihsanu fi sahihi Ibn Hibban*, prvo izdanje, Muessesetur-risala, Bejrut, 1412. h. g. / 1991. god.

56. Fasi, Muhammed Abdulhajj Ketani Idrisi Hasen, *Nizamul-hukumetin-nebevijjeti, el-musemma, et-teratibu el-idarijja*, Šeriketul-Erkam Ibn Ebu Erkam, Bejrut.

57. Fejsal, Šukri, *Hareketul-fethil-islami*, Darul-ilmi lilmelajin, šesto izdanje, 1982. god.

58. Gadban, Munir, *Et-Tehalufus-sijasi fil-islami*, drugo izdanje, Darus-selam, 1408. h. g. / 1988. god.

59. Gadban, Munir, *Et-Terbijjetul-kijadijja*, prvo izdanje, Darul-vefai, Mensura, 1418. h. g. / 1998. god.

60. Grupa autora, pod mentorstvom Saliha Abdullaha b. Humejda, *Mevsuatu nudretin-neimi fi mekarimi ahlakir-resulil-kerimi, sallallahu alejhi ve sellem*, prvo izdanje, Darul-vesila, Džidda, 1418. h. g. / 1998. god.

61. Hadisi, Nizar, i Dženabi, Halid Džasim, *Ebu Bekr es-Siddik*, prvo izdanje, Daru šuunis-sekafijjel-amme, Irak, 1989. god.

62. Halebi, Alija b. Burhanuddin, *Es-Siretul-halebijjetu fi siretil-Emini vel-Me'muni*, Darul-ma'rifeti.

63. Halid, Halid Muhammed, *Hulefaur-Resuli, sallallahu alejhi ve sellem*, prvo izdanje, Daru Sabit, Kairo, Darul-fikr, Damask, 1415. h. g. / 1994. god.

64. Halidi, Salah Abdulfettah, *El-Hulefaur-rašidune bejne el-istihlafi vel-istišhadi*, prvo izdanje, Darul-kalem, Damask, Daruš-šamijja, Bejrut, 1416. h. g. / 1995. god.

65. Halidi, Salah Abdulfettah, *Suveru min džihadis-sahabeti amellijati džihadijjeti hassatu teneffezeha medžmuatun hassatun mines-sahaba*, prvo izdanje, Darul-kalem, Damask, 1421. h. g. / 2000. god.

66. Halifa, Hamid Muhammed, *El-Ensaru fil-asrir-rašidi (sijasijjen, askerijjen, fikrijjen)*, Risaletu dukturah min kullijetil-adab fi džamiati Bagdad, u rukopisu. Preuzeto iz uslikane kopije.

67. Halil, Imaduddin, *Dirasatu fis-siretin-nebevijja*, jedanaesto izdanje, Bejrut, 1409. h. g. / 1989. god.

68. Hamevi, Jakut, *Mu'džemul-buldan*, Darus-sadir, Bejrut, 1397. h. g. / 1977. god.

69. Hamidullah, Muhammed, *Medžmuatul-vesaikis-sijasijeti lil-ahdin-nebevi vel-hilafetir-rašida*, peto izdanje, Darun-nefaisi, 1405. h. g. / 1985. god.

70. Hanbel, Ibn Redžeb, *Letaiful-mearif.*

71. Hani, Jusri Muhammed, *Tarihud-da'veti ilel-islami fi ahdil-hulefair-rašidina*, prvo izdanje, Džamiatu Ummul-kura, Ma'hedil-buhusil-ili-

mijja ve ihjait-turasi, 1418. h. g.

72. Harabi, Mensur, *Ed-Devletu el-arebijjetu el-islamijja*, drugo izdanje, Menšuratu džemijjetid-da'vetil-islamijjel-libijja, 1396. h. g. / 1987. god.

73. Hasen Šejh, Nasir b. Alija Aid, *Akidetu ehlis-sunneti vel-džemati fis-sahabetil-kiram*, prvo izdanje, Mektebetur-resid, Rijad, 1413. h. g. / 1993. god.

74. Hašimi, Abdulmun'im, *Asrus-sahaba*, treće izdanje, Daru Ibn Kesir, 1421. h. g. / 2000. god.

75. Hava, Seid, *El-Esasu fis-sunna*, prvo izdanje, Darus-selami, Egipat, 1409. h. g. / 1989. god.

76. Hejkel, Muhammed Hajr, *El-Džihadu vel-kitalu fis-sijasetiš-šerijjeti*, prvo izdanje, Darul-Bejarik, Amman, 1414. h. g. / 1993. god.

77. Hejkel, Muhammed Husejn, *Es-Siddik Ebu Bekr*, Darul-mearif, Egipat, 1971. god.

78. Hejsemi, Nurudin Alija b. Ebu Bekr, *Medžmeuz-zevaid ve menbeul fevaid*, Darur-rejjan, Kairo, i Darul-kitabil-arebi, Bejrut.

79. Hudari, Muhammed, *Itmamul-vefai fis-siretil-hulefai*, prvo izdanje, Darul-ma'rifeti, Bejrut, 1417. h. g. / 1996. god.

80. Humejdani, Nimr b. Muhammed. *Vilajetuš-šurtati fil-islami*, drugo izdanje, Daru Alemil-kutubi, Rijad, 1414. h. g. / 1994. god.

81. Humejdi, Abdulaziz Abdullah, *Et-Tarihul-islami, mevakif ve iber*, prvo izdanje, Darud-da'va, Aleksandrija, Darul-endelus el-hadrau, Džidda, 1418. h. g. / 1998. god.

82. Ibn Abdulberr, Ebu Omer, *El-Istiabu fil-ma'rifetil-ashabi*, Darul-kitabil-arebijja, Bejrut.

83. Ibn Arebi, Ebu Bekr, *El-Avasim minel-kavasim*, valorizacija: Muhibuddin Hatib, priprema: Muhammed Seid Mubejjed, drugo izdanje, Darus-sekafa, Doha, 1989. god.

84. Ibn Asakir, *Tehzibu tarih Dimešk el-kebir*, treće izdanje, Daru ihjait-turasil-arebi, Bejrut, 1407. h. g. / 1987. god.

85. Ibn Ašur, Muhammed Tahir, *Nakdun ilmijjun li kitabil-islami ve usulil hikemi.*

86. Ibn Dževzi, Ebu Feredž, *Sifetus-safveti*, Darul-marifa, Bejrut.

87. Ibn Esir, Ebu Hasen Alija b. Ebu Mekarim Šejbani, *El-Kamilu fit-tarihi*, valorizacija: Alija Šejri, prvo izdanje, Daru ihjait-turasil-arebi, Bejrut, 1408. h. g. / 1989. god.

88. Ibn Esir, *En-Nihajetu fi garibil-hadis*, valorizacija: Tahir Ahmed Zavi i Mahmud Muhammed Tanahi.

89. Ibn Hadžer, Ahmed b. Alija, *El-Isabetu fi temjizis-sahaba*, prvo izdanje, Darul-kutubil-ilimijja, Bejrut, 1415. h. g. / 1995. god.

90. Ibn Hanbel, Ebu Abdullah Ahmed b. Muhammed, *Fedailu sahaba*, drugo izdanje, Daru Ibn Dževzi, Saudijska Arabija, 1420. h. g. / 1999. god.

91. Ibn Hišam, *Es-Siretun-nebevijja*, drugo izdanje, Daru ihjait-turasi, 1417. h. g. / 1997. god.

92. Ibn Kasim, Muhammed Abdurrahman b. Muhammed, *Ebu Bekr es-Siddik, efdalus-sahabeti ve ehakkuhum bil-hilafa*, prvo izdanje, Darul-kasim, 1417. h. g. / 1996. god.

93. Ibn Kesir, Ebu Fida Dimiški, *El-Bidajetu ven-nihaja*, prvo izdanje, Darur-rejjan, Kairo, 1408. h. g. / 1988. god.

94. Ibn Kesir, Ebu Fida Ismail, *Es-Siretun-nebevijja*, valorizacija: Mustafa Abdulvahid, drugo izdanje, Darul-fikri, Bejrut, 1398. h. g.

95. Ibn Kesir, *Tefsir*, Darul-fikri lit-tibaati, Bejrut, drugo izdanje, 1389. h. g. / 1970. god.

96. Ibn Kutejba, Ebu Muhammed Abdullah b. Muslim, *Ujunul-ahbar*, prvo izdanje, Darul-kutubil-ilmijja, 1406. h. g. / 1986. god.

97. Ibn Sa'd, *Et-Tabekatul-kubra*, Daru Sadir, Bejrut.

98. Ibn Salim, Ahmed Seid, *Hurubur-riddeti ve binaud-devletil-islamijja*, Darul-menar, 1415. h. g. / 1994. god.

99. Ibn Tejmijja, *Es-Sijasetu eš-šerijjetu bejner-rai ver-re'ja.*

100. Ibn Tejmijja, *Minhadžus-sunna*, valorizacija: Muhammed Rešad Salim, Muessesetu kutube.

101. Ibn Tejmijja, Tekijuddin Ahmed Harrani, *Medžmuatul-fetava*, prvo izdanje, Darul-vefai, Mektebetul-ubejkan, 1418. h. g. / 1997. god.

102. Ilahi, Fadl, *Kissatu ba'si džejši Usama*, drugo izdanje, Daru Ibn

Hazm, Bejrut, 1420. h. g. / 2000. god.

103. Jahja, Jahja Ibrahim, *El-Hilafetur-rašidetu ved-devletu el-emevijjetu min Fethil-Bari*, prvo izdanje, Darul-hidžreti, Saudijska Arabija, 1417. h. g. / 1996. god.

104. Jahja, Jahja Ibrahim, *Mervijjatu Ebi Mihnef fi tarihi Taberi, Asrul-hilafetir-rašida*, prvo izdanje, Darul-asima, Rijad, 1410. h. g.

105. Jahja, Jahja, *El-Vahju ve tebligur-risala*, primjerak uzet od autora prije štampanja.

106. Jusuf, Muhammed Seid Muhammed, *Et-Temkinu lil-ummetil-islamijjeti fi dav'il-Kur'anil-kerimi*, prvo izdanje, Darus-selami, Egipat, 1418. h. g. / 1997. god.

107. Kahtani, Ebu Muhammed Abdullah b. Muhammed Endelusi, *Nunijjetul-kahtani*, treće izdanje, Darus-sevadi, Saudijska Arabija, 1410. h. g. / 1989. god.

108. Kal'adži, Muhammed Revvas, *Mevsuatu fikhi Ebi Bekri es-Siddiki*, drugo izdanje, Darun-nefais, 1415. h. g. / 1994. god.

109. Kal'adži, Muhammed, *Kiraetu sijasijjetu lis-siretin-nebevijja*, prvo izdanje, Daru-nefais, Bejrut, Liban, 1416. h. g. / 1996. god.

110. Kalkašendi, *Measirul-inakati fi mealimil-hilafa*, valorizacija: Abdussettar Ahmed Feredž, Alemul-kutubi, Bejrut.

111. Kardavi, Jusuf, *El-Imanu ve eseruhu fil-hajati*, deseto izdanje, Muessesetur-risala, Bejrut, 1405. h. g. / 1984. god.

112. Kasimi, *Tefsiru Kasimi, Mehasinut-te'vil, Muhammed Džemaluddin Kasimi*, drugo izdanje, Darul-fikr, Bejrut, 1398. h. g. / 1978. god.

113. Kasimi, Zafir, *Nizamul-hukmi fiš-šeriati vet-tarihil-islami*, treće izdanje, Darun-nefais, 1407. h. g. / 1987. god.

114. Kenan, Muhammed b. Ahmed, *Tarihul-hilafetir-rašida*, prvo izdanje, Muessesetul-mearif, Bejrut, Liban, 1417. h. g. / 1997. god.

115. Kurtubi, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed Ensari, *Tefsiru Kurtubi*, Daru ihjait-turasil-arebi, Bejrut, Liban, 1965. god.

116. Kutb, Sejjid, *Fi zilalil-Kur'an*, deveto izdanje, Daruš-šuruk, 1400. h. g. / 1980. god.

117. Kutb, Muhammed, *Kejfe nektubut-tarihil-islami,* Darul-vatan,

prvo izdanje, Saudijska Arabija, 1412. h. g.

118. Lemada, Atif, *Mevakifus-Siddiki mea En-Nebijji, sallallahu alejhi ve sellem, fi Mekka*, prvo izdanje, Darus-sahabeti lit-turasi, Tanti, Egipat, 1413. h. g. / 1993. god.

119. Mahmesani, Subhi, *Turasu hulefair-rašidine fi fikhi el-islami*, prvo izdanje, Darul-ilmi lilmelajine, 1984. god.

120. Mahmud, Abdurrahman b. Salih, *El-Hukmu bigajri ma enzelellahu, ahvaluhu ve ahkamuhu*, prvo izdanje, Darul-tajjiba, Rijad, 1420. h. g. / 1999. god.

121. Makdisi, Ebu Muhammed Abdullah b. Ahmed b. Muhammed Kudama, *Et-Tebjinu fi Ensabil-kurešijjina,* Alemul-kutubi, Bejrut.

122. Malullah, Muhammed, *Ebu Bekr es-Siddik*, prvo izdanje, Mektebetu Ibn Tejmijja, 1410. h. g. / 1989. god.

123. Maverdi, Ebu Hasen, *El-Ahkamus-sultanijja*, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut.

124. Medždi Hamdi, *Ebu Bekr redžulud-devleti*, prvo izdanje, Daru tajjiba, Rijad, 1415. h. g.

125. Mendžud, Mustafa Mahmud, *El-Eb'adus-sijasijjetu limefhumil-emni fil-islami*, prvo izdanje, Ma'hedil-alijj lilfikril-islamijja, 1417. h. g. / 1996. god.

126. Mesudi, Ebu Hasan Alija b. Husejn b. Alija, *Murudžuz-zehebi ve meadinul-dževahiri*, Darul-marifeti, Bejrut, 1403. h. g. / 1982. god.

127. Misri, Džemil Abdullah, *Devaiil-futuhatil-islamijjeti da'va el-musteširikine*, prvo izdanje, Darul-kalem, Damask, Daruš-šamijja, Bejrut, 1411. h. g. / 1991. god.

128. Misri, Džemil Abdullah, *Tarihud-da'vetil-islamijjeti fi zemenir-Resuli, sallallahu alejhi ve sellem, vel-hulefair-rašidina*, prvo izdanje, Mektebetud-dar Medina Munevvera, 1407. h. g. / 1987. god.

129. Misri, Mahmud, *Ashabur-Resuli, sallallahu alejhi ve sellem*, prvo izdanje, Mektebetu Ebu Huzejfa es-Selefi, 1420. h. g. / 1999. god.

130. Mu'ti, Alija, *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, prvo izdanje, Muessesetul-mearif, Bejrut, 1419. h. g. / 1998. god.

131. Mubarekfuri, Abdurrahman b. Abdurrahim, *Tuhfetul-ahvezi bi*

šerhi Tirmizi, drugo izdanje, Darul-ittihadil-arebijja lit-tibaati, 1385. h. g. / 1965. god.

132. Muhib Taberi, Ebu Džafer Ahmed, *Er-Rijadu en-nudreti fi menakibil-ušreti*, Mektebetul-kajjima, Kairo.

133. *Mukaddimetu Ibn Haldun.*

134. Munir, *Et-Tefsirul-munir fil-akideti veš-šeriati vel-menhedži*, prvo izdanje, Darul-fikri, Damask, 1411. h. g. / 1991.

135. Muslim, *Sahih Muslim*, valorizacija: Muhammed Fuad Abdulbaki, drugo izdanje, Daru ihjait-turasil-arebi, Bejrut, Liban, 1972.

136. Nahvi, Adnan Alija Rida, *Melamihuš-šura fid-da'vetil-islamijja*, drugo izdanje, 1404. h. g. / 1984. god.

137. Natur, Šehata Alija, *Tarihu sadril-islam ve fedžruhu*, 1995. god.

138. Nebravi, Fethi Abdulfettah, *Asrul-hulefair-rašidine*, treće izdanje, Ed-Darus-suudijja, 1415. h. g. / 1994. god.

139. Nedevi, Ebu Hasan, *El-Murteda, Siretu emiril-mu'minine Ebil-Haseni Alija b. Ebi Talib*, drugo izdanje, Darul-kalem, Damask, 1419. h. g. / 1998. god.

140. Nedždžar, Abdulvehhab, *El-Hulefaur-rašidune*, prvo izdanje, Darul-kalem, Bejrut, 1406. h. g. / 1986. god.

141. Nejsaburi, Ebu Abdullah Muhammed b. Abdullah, *El-Mustedreku ales-sahihajni*, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut, Liban, prvo izdanje, 1411. h. g. / 1990. god.

142. Nevevi, *Sahih Muslim bi Šerh Nevevi*, prvo izdanje, El-Matbeatul-misrijja bil-Ezher, 1347. h. g. / 1929. god.

143. Nevfel, Ahmed, *El-Harbus-sijasijeti min menzuril-islami*, Darul-furkan, Amman, 1407. h. g. / 1987. god.

144. Razi, *Tefsirur-Razi*, drugo izdanje, Daru ihjait-turasil-arebi, Bejrut.

145. Rešid, Abdullah Muhammed, *El-Kijadetul-askerijetu fi ahdir-resuli, sallallahu alejhi ve sellem*, prvo izdanje, Darul-kalem, Damask, 1410. h. g. / 1990. god.

146. Rida, Muhammed Rešid, *Ebu Bekr es-Siddik, evvelul-hulefair-rašidina*, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut, 1403. h. g. / 1983. god.

147. Rizkullah, Mehd Ahmed, *Es-Sabitune alel-islami, ejjamu fitne-tir-riddeti, fi ahdil-halifeti Ebi Bekr es-Siddik*, prvo izdanje, Daru Tajjiba, 1417. h. g. / 1996. god.

148. Sabur, Isam Muhammed, *Ed-Devletul-arebijjetul-islamijjetul-ula*, treće izdanje, Darul-nuhdil-arebi, Bejrut, 1995.

149. Salim, Abdurrahman Ahmed, *El-Muslimune ver-rumu fi asrin-nubuvva*, Darul-fikril-arebi, 1418. h. g. / 1997. god.

150. Sallabi, Alija Muhammed, *El-Hareketus-senusijjetu fi Libija*, prvo izdanje, Darul-bejarik, Amman, 1400. h. g. / 1980. god.

151. Sallabi, Alija Muhammed, *Es-Siretun-nebevijjetu ardul-vekai ve tahlilu ahdas*, Darul-ma'rifeti, Bejrut.

152. Sallabi, Alija Muhammed, *Fikhut-temkini fil-Kur'anil-kerimi*, prvo izdanje, Darul-vefai, Mensura, 1421. h. g. / 2001. god.

153. Sallabi, Alija Muhammed, *Safehatu min tarihi Libija el-islami*, Darul-Bejarik, Aman, 1418. h. g. / 1998. god.

154. Samirai, Abduldžebbar Mahmud, *Meariku Halid b. Velid Diddel-fursi*, prvo izdanje, Ed-Darul-arabijjetu lil-mevsuat, Liban, 1984. god.

155. Samirai, Nu'man Abdurrezak, *Ahkamul-murtedi fiš-šeriatil-islamijja*, Darul-arebijja, 1968. god.

156. Seb'a, Tevfik Muhammed, *Advau alel-hidžra*, Matbeatul-hejetil-ammeti lišuunil-metabiil-emirijja, 1393. h. g. / 1973. god.

157. Sejid, Medždi Fethi, *Siretu ve hajatu Es-Siddik*, prvo izdanje Darus-sahabeti lit-turasi fi Tanta, 1417. h. g. / 1996. god.

158. Sibai, Mustafa, *Es-Siretun-nebevijjetu durus ve iber*, deveto izdanje, Mektebul-islami, Bejrut, Liban, 1406. h. g. / 1986. god.

159. Sidžistani, Sulejman, *Sunen Ebi Davud*, valorizacija i komentar: Izzet Duas, Sirija, 1391. h. g.

160. Suhejmi, Sulejman b. Salim b. Redžau, *Akidetu fi ehlil-bejti bej-nel-ifrati vet-tefriti*, prvo izdanje, Mektebetul-imamil-Buhari, 1420. h. g. / 2000. god.

161. Sujuti, Dželaluddin, *Tarihul-hulefai*, valorizacija: Ibrahim Salih, prvo izdanje, Daru Sadir, Bejrut, 1417. h. g. / 1997. god.

162. Sujuti, *Ed-Durrul-mesuru fit-tefsiri bil-me'suri*, izdavač: Mu-

hammed Emin Neddž, Bejrut, Liban.

163. Sulemi, Muhammed b. Samil, *Tertibu ve tehzibu El-Bidajetu ven-nihaja, Hilafetu Ebi Bekr es-Siddik*, prvo izdanje, Darul-vatan, Rijad, 1418. h. g. / 1998. god.

164. Suvejd, Jasin, *El-Fennul-askerijjul-islami*, prvo izdanje, Šeriketul-matbuati lit-tevzii ven-nešr, Liban, 1409. h. g. / 1988. god.

165. Suvejd, Jasin, *Meariku Halid b. Velid*, četvrto izdanje, El-Muese-ssetul-arabijjetu lid-dariseti ven-nešri, 1989. god.

166. Suvejkit, Sulejman, *Mihnetul-muslimine fil-ahdil-Mekki*, prvo iz-danje, Mektebetut-tevba, Rijad, 1412. h. g. / 1992. god.

167. Šakir, Mahmud, *Et-Tarihul-islami, El-Hulefaur-rašidune*, peto iz-danje, El-Mektebul-islami, 1411. h. g. / 1990. god.

168. Šami, Salih Ahmed, *Min meinis-sira*, drugo izdanje, El-Mektebul-islami, 1413. h. g. / 1992. god.

169. Šavi, Teufik, *Fikhuš-šura vel-istišara*, drugo izdanje, Darul-vefai, Mensura, 1413. h. g. / 1992. god.

170. Šerif, Ahmed Ibrahim, *Dirasatu fil-hadareti el-islamijja*, Darul-fikril-arebi.

171. Šerif, Ahmed Ibrahim, *Devrul-hidžazi fil-hajatis-sijasijjetil-amme-ti fil-karnejnil-evvel ves-sani lil-hidžra*, drugo izdanje, Darul-fikril-arebi, 1977. god.

172. Šerkavi, Abdurrahman, *Es-Siddiku evvelul-hulefai*, prvo izdanje, Darul-kitabil-arebi, 1410. h. g. / 1990. god.

173. Ševki, Ebu Halil, *Hurubur-riddeti min kijadetin-nebijji, sallallahu alejhi ve sellem, ila imreti Ebi Bekr*, Darul-fikri, Damask.

174. Šilbi, Ahmed, *Mevsuatut-tarihil-islami*, dvanaesto izdanje, Mekte-betu En-Nuhdatil-misrijja, Kairo, 1987. god.

175. Šilbi, Mahmud, *Hajatu Ebi Bekr*, prvo izdanje, Darul-džejl, Bej-rut, 1979. god.

176. Šinkiti, Muhammed Emin b. Muhammed Muhtar Džinki, *Adva-ul-bejani fi idahil-Kur'ani bil-Kur'an*, Matbeatul-medeni, 1386. h. g.

177. Šudža, Abdurrahman, *Dirasatu fi ahdin-nubuvveti vel-hilafetir-ra-šida*, prvo izdanje, Darul-fikril-muasir, 1419. h. g. / 1999. god.

178. Šudža, Abdurrahman, *El-Jemenu fi sadril-islami*, Darul-fikri, Damask.

179. Šuut, Ibrahim Alija, *Ebatilu jedžibu en tumha minet-tarih*, šesto izdanje, Mektebul-islami, 1408. h. g. / 1988. god.

180. Taberani, Ebu Kasim Sulejman b. Ahmed, *El-Mu'džemul-kebir*, drugo izdanje, Daru mektebetil-ulumi vel-hikem, 1406. h. g. / 1985. god.

181. Taberi, Ebu Džafer, *Tarihul-umemi vel-muluki*, prvo izdanje, Darul-fikri, Bejrut, 1407. h. g. / 1987. god.

182. Tantavi, Alija, *Ebu Bekr es-Siddik*, treće izdanje, Darul-menareti, Džidda, 1406. h. g. / 1986. god.

183. Ebu Ismail, Muhammed b. Abdullah el-Ezdi el-Basri, *Tarihu futuhi Šami*, valorizacija: Abdulmun'im Abdullah Amir, Muessesetu Kahire, 1970. god.

184. *Tarihul-Jakubi,* Darul-Bejrut lit-tibaati ven-nešri, 1400. h. g. / 1980. god.

185. Temimi, Izzuddin, *Eš-Šura bejnel-esaleti vel-muasara*, prvo izdanje, Darul-bešir, 1405. h. g. / 1985.

186. Tirmizi, Ebu Isa Muhammed b. Isa, *Sunenu Tirmizi*, Darul-fikri, 1398. h. g.

187. 'Ula, Ibrahim Salih, *Sahihus-siretin-nebevijja*, treće izdanje, Darun-nefais, 1408. h. g. / 1998. god.

188. Umer, Sejjid, *Ed-Devrus-sijasi lis-safveti fi sadril-islami*, prvo izdanje, El-Ma'hedil-arebi lil-fikril-islami, 1417. h. g. / 1996. god.

189. Umeri, Abdulaziz Ibrahim, *El-Velajetu alel-buldani fi asril-hulefa-ir-rašidina*, prvo izdanje, 1409. h. g.

190. Umeri, Ekrem Dija, *Asrul-hilafetir-rašida*, prvo izdanje, Mektebetul-ulumi vel-hikemi, Medina, 1414. h. g. / 1994. god.

191. Vakidi, Muhammed b. Omer, *El-Megazi*, valorizacija: Marisden Džosen, treće izdanje, Alemul-kutubi, Bejrut, 1404. h. g. / 1984. god.

192. Vakidi, Muhammed b. Omer, *Futuhu Šami*, Daru Ibn Haldun.

193. Zahiri, Ebu Muhammed b. Hazm, *El-Fisalu fil meleli vel ehvai ven-nihali*, Mektebetu Hamidži, Egipat.

194. Zehebi, Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Sijeru a'lamin-nubela*,

sedmo izdanje, Muessesetur-risala, 1410. h. g. / 1990. god.

195. Zehebi, *Tarihul-islami, Ahdul-hulefair-rašidina*, prvo izdanje, Darul-kitabil-arebi, 1407. h. g. / 1987. god.

196. Zejdan, Abdulkerim, *El-Mustefadu min kasasil-Kur'ani*, prvo izdanje, Muessesetur-risala, 1418. h. g. / 1997. god.

197. Zubejri, Ebu Abdullah Musab b. Abdullah b. Musab, *Nusubu Kurejš*, Darul-mearifi, Kairo.

198. Zuhajli, Muhammed, *Tarihul-kudai fil-islami*, prvo izdanje, Darul-fikril-muasir, Bejrut, Darul-fikri, Damask, 1415. h. g. / 1995. god.

SADRŽAJ

POGLAVLJE DRUGO 155

Vrijednost ove knjige ogleda se i u predstavljanju lika i djela najbolje osobe iz najbolje generacije, Poslanikovih drugova, Allah bio zadovoljan njima, koji su nosioci vjere islama. Pored toga, knjiga obrađuje vrlo važno razdoblje historije islamskog ummeta koje neprijatelji islama pokušavaju prikazati u iskrivljenoj formi.

Ovo djelo odlikuje se prekrasnim načinom pisanja koji se ogleda u preciznom izlaganju činjenica i podataka i njihovoj analizi, izlaganju pouka, poruka i njihovom povezivanju sa našim vremenom. U knjizi je autor koristio veliki broj originalnih izvora starijeg i novijeg datuma iz različitih oblasti islamskih nauka, što daje dodatnu vrijednost ovom djelu.

Svima toplo preporučujem čitanje ove knjige koja putem autentičnih predaja na najljepši način prikazuje život Es-Siddika ovog ummeta, moleći Uzvišenog Allaha da nam ga učini primjerom i uzorom u svim sferama našeg života. Budući da pisanje i prevođenje ovoga djela predstavlja jedan veliki pokušaj oživljavanja naše skromne biblioteke, molim Uzvišenog Allaha da najboljom nagradom obaspe autora, prevodioca, izdavača i sve one koji su pomogli da ovo djelo ugleda svjetlo dana na našem jeziku. Amin!

Mr. Osman Smajlović

I ove godine udruženje Hidžra iz Holandije naša srca i oči čini radosnim. Nakon izdavanja *Životopisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem*, ove godine upoznaje nas s najodabranijim Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ashabom, najboljim čovjekom nakon svih poslanika i vjerovjesnika općenito, istinoljubivim Ebu Bekrom, Allah bio zadovoljan njime.

I ovaj put riječ je o vrijednom djelu islamskog daije i mislioca, dr. Alije Muhammeda es-Sallabija, Allah ga poživio u imanu i dobrim djelima!

Ovo djelo pokazuje veličinu Ebu Bekra, radijallahu anhu, i nepobitno dokazuje čitaocu stepen njegove vjere, znanja, ideje, veličinu njegovog morala i njegove ostavštine. Prikazuje nam ashaba koji je u svojoj ličnosti objedinio ponos i veličinu sa svih njenih aspekata, koja je proizlazila iz njegovog razumijevanja i primjene islama u svom životu, čvrsto slijedeći Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, uputu.

Kao i u *Životopisu posljednjeg Vjerovjesnika*, tako i u ovom djelu autor nakon važnijih događaja navodi njihove pouke i poruke, a to je najbitnije u našem životu i obrazovanju, da kur'anske ajete, hadise i događaje iz života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba razumijevamo na najbolji mogući način i primjenjujemo ih u svome životu.

Hajrudin Tahir Ahmetović, prof.

ISLAMSKE KNJIGE
www.islamske-knjige.com

Stichting Hidžra, 2015.